MEVLÂNÂ
CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

V

Abdülbâki Gölpınarlı

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1387
Klasik Türk Eserleri Dizisi/17

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR
V

Hazırlıyan
Abdülbâki GÖLPINARLI

ISBN-975-17-0998-9 (Takım)
ISBN-975-17-1003-0

Kapak Düzeni / Memik KAYAOĞLU

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
26.8.1992 tarih ve 928.0-1856 sayılı makam onayı ile
birinci defa olarak 5.000 adet bastırılacaktır.

Anadolu Üniversitesi Basımevi-ESKİŞEHİR

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin, elde ettiği değerlerin arkasında iki kavram yer almaktadır. "KİTAP" ve "OKUMA".

Hangi alanda olursa olsun somut, yapıcı, ulusal ve evrensel özelliklere sahip olumlu sonuçların elde edilmesi ancak düşüncenin üretilmesi ile olanaklıdır.

20. yüzyılı geride bırakmamıza çok az bir sürenin kaldığı günümüzde, bu iki kavram görselliğin sınırtanımaz etkinliği ve gücü ile savaş verir haldedir. Ne var ki iletişimin teknolojik gelişmelerle değişen türleri yanında bu iki kavram, insanlara özgü haz duygusu nedeniyle özelliğini ve önemini her zaman koruyacaktır.

Dün olduğu gibi, bugün de gelecekte de "OKUMAK" ve "YAZMAK" insanoğlunun günlük davranışları arasında yer alacak, insanlar düşünce üretip, kendini yenilemek çabasından vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün iyi niyetimiz ve çabalarımıza rağmen yazılı bilgi, yazılı kültür birikimi, görsel bilgi edinme yollarının çoğalmasıyla önemli darboğazlara itilmektedir. Özellikle televizyonun elinde bulundurduğu kolay erişebilirlik gücü zaten okuma ve yazma alışkanlığı az olan insanımız için, çok önemli bu iki kavram açısından tehlike gibi görünmektedir. Karamsar olmamıza gerek yok. Aynı televizyon sinema sanatının da gerilemesine neden olmadı mı? Üstelik bu "olumsuz" gelişmeler okuma alışkanlığının yaygın, yazılı kültür birikiminin geniş olduğu Batılı toplumlarda da yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Soruna özellikle bu açıdan bakılırsa, Türkiye' nin karşısında duran çıkmazın, ya da aşılması gereken engelin biraz daha farklı olduğu görülebilir. O da, Batının yazılı kültür birikimini belli bir düzeye getirdikten sonra görsel kültüre onun zorlamasıyla geçtiği şu sıralarda, Türkiye' nin aynı olguyu, yazılı kültürünü henüz oluşturmadan yaşamaya başlamış olmasıdır.

Asıl üstünde düşünülmesi gereken, asıl çözüm bulunması gereken sorun budur...

Böyle bir çözüm arayışı, hiç kuşkusuz, kitaba toplum içinde gerek nitelik, gerekse nicelik açısından daha yaygın bir yer verilmesini bir ön koşul olarak sunar.

Oysa, tam da böyle bir geçiş döneminde , bir toplumda ve bir ülkede kitaplar yasaklanıyorsa, tutuklanıyorsa, kitaba yönelik girişimler "suç" olarak değerlendiriliyorsa, farklı düşüncelerin yazılı ürünleri zaman zaman dışlanıyorsa, kaygı verici bir yanılgı yaşanıyor demektir.

Kültür Bakanlığı olarak, bu zorunlulukların bilinciyle, öncelikle kitaplara yönelik yasakları kaldırarak attığımız ilk adımı, ikinci aşamada, insanlık tarihini, düşünce tarihini, aydınlanma geleneğini, demokrasi klasiklerini...kısacası, çağdaş insan düşüncesinin oluşumuna katkıda bulunmuş tüm verimleri dilimize kazandırarak, bu konudaki toplumsal üretimimizi destekleyerek sürdüreceğiz.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, o arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan yapıtları yayınlayacağız. Böylece, ulusal kültür birikimini, yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günün gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okuma, öyle görünüyor ki, içinde yaşadığımız bu "görsel kirlenme" ortamında kişinin kendisiyle, kendi bireyliğiyle yalnız kalabildiği tek alandır. Kendi içine dönmenin ve kendi usunun ve anlağının bilincine varıp, derinliğine ulaşabilmenin tek yolu da okumaktan geçiyor.

Türkiye gibi, genç nüfusun fazla olduğu toplumlarda, okuma edimine ayrı bir işlev düştüğü ortadadır. Ancak bu yolla ulusal ve evrensel kültür birikimlerine ulaşabilmemiz olasıdır.

Bu gerekçelerle ve bu bilinçle "kitap-okuma" somutunda başlattığımız girişimlerin, bundan sonraki kuşakların soyut düşünsel çabalara ağırlık veren, çağı, içinden bakarak yaşayan kuşaklar olarak yetişmelerine önemli katkılarda bulanacağına içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

BU CİLTTE GEÇEN ŞİİRLERE ÂİT BİRKAÇ SÖZ

• Eflâkî Ahmed Dede, "Manâkıb-al Ârifîn" de, "Dîvan-ı Kebîr" tercememizin bu cildine giren "Bahr-i Sari' Matviyy-i Mavkuf"un "Y" kafiyesindeki XC. şiir hakkında diyor ki:

"İstanbul'da bilgin bir keşiş, Mevlânâ'nın bilgisini, hilmini duymuş, ona âşık olmuştu. Mevlânâ'yı görmek için Konya'ya geldi. Keşişler, onu karşıladılar. Mevlânâ'yı görmiye giderken yolda ona rasladı, hemen secde etti; Mevlânâ da secde ederek ağırladı onu. Keşiş secedden baş kaldırınca baktı, gördü ki Mevlânâ, hâlâ secdede. Sonunda râhip, bu gönül alçaklığına karşı feryâd edince Mevlânâ, "Ne mutlu o kişiye ki Tanrı onu, malla, güzellikle, yücelikle, güçle-kuvvetle rızıklandırdı da o kişí, malında cömertlikte bulundu, güzelliğiyle övünmedi, yüceliği olduğu halde gönül alçaklığını huy edindi, gücü-kuvveti olduğu halde adâlet ıssı olduğu" sözü, padişahımızın (Hz. Muhammed) buyruğu... Biz Tanrı kullarıyız, nasıl gönül alçaklığında bulunmıyalım? Onu da yapmazsak neye yararız? Ona kulluk etmek, padişahlıktan yeğdir; ben ondan hayırlıyım sözü, Şeytan'ın sözüdür buyurdu. Keşişle adamları imana geldiler, Mevlânâ'ya teslim oldular, hırka giydiler. Mevlânâ, medreseye dönünce bu gazeli okudu. (İst. Üniv. Farsça yaz. 1231, 69 a-b, Tahsin Yazıcı terc. I, s. 543).

"Bahr-i Hafîf Müseddes"te, "D" kafiyesindeki XXIII. gazel, Şam'da bulunan Şems'e üçüncü mektubudur (135 a, II, 144-146).

"M" kafiyesindeki LXXI. gazel de gene Şems'e gönderilen dördüncü mektuptur (135 a-135 a, II, s. 145-146).

"L" kafiyesindeki LV. şiir, Şems'e gönderilen ilk mektuptur (134 b- 135 a, II, s. 143-144).

"K" kafiyesindeki LIV. gazel, Şems'e gönderilen ikinci mektuptur (135 a, II, s. 144).

"R" kafiyesindeki LXXXIX. gazeli,bir hadisin şerhinden sonra inşâd ediyor (54 b, I, s. 308).

• Bahr-i Hezec Ahrab Müseddes'teki CCVI. gazeli, ölümünden önceki sürekli depremler sırasında söylüyor (Sipeh-Sâlâr terc. Ahmed Avni: Manâkıb-ı Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, İst. 1331, s. 109).

* "Bahr-i Hezec Sâlim"de, "D" kafiyesindeki XXXI. gazelin bir beytini, son hastalığında okuduğunu Kira Hâtun rivâyet ediyor (110 a, c. II, s. 7, tercememiz, s. 406, beyit 5384).

XXXII. gazeli, Emîr Âlim Çelebi'nin doğumu dolayısıyle söylüyor. Eflâkî bunu, Şerefeddin Osmân-ı Güyende'den rivâyet etmekte (93 a, I, s. 529).

XXV. şiir olan "Tercî'-i Bend"i, bir bahar günü Meram'da okuyor (155 b, II, s. 254).

LXXIII. gazeli, son hastalığında Şeyh Sadredddin'e hitâben okuyor. Eflâkî, bunu Çelebi Hüsâmeddin rivâyetiyle kaydetmede (110 a, II, s.5).

LXXXI. gazel, Moğolların Konya ovasına gelmeleri dolayısıyle söyleniyor. Baycu, büyük bir Moğol ordusuyla Konya ovasına gelmiştir. Devlet adamları, devlet dâireleri Kayseri'ye göçmüştür. Halkın bir kısmı şehri bırakıp gitmiştir, bir kısmı korku ve telâş içindedir. Böyle bir sırada Mevlânâ'ya başvururlar. Mevlânâ, bir gece evini-barkını, çoluğunu-çocuğunu bırakır, Moğol ordusunun bulunduğu yere yakın bir tepeye çıkar; sabahadek bir aşağı-bir yukarı gezinir. Gün ışıyınca şehre iner ve halka, korkmayın der, Moğollar şehre giremiyecek. Sonradan bir gün bunu anan ve Mevlânâ'ya, gerçekten de pek yüreklimişsiniz diye birine karşı çoşan Mevlânâ, padişahımız da ben insanların en yiğidiyim demedi mi buyurup bu şiiri okuyor (51 b, I, s. 287).

Eflâkî'nin, Sipeh-Sâlâr'ın bu rivâyetlerinden sonra sözü, biz alalım:

* "Bahr-i Sarî' Matviyy-i Mavkuf"taki IV. gazel, uykusuz geçen bir gecenin intıbâ'larını belirtmede. X. gazel de uykusuzluğu öven bir gazel; XIII. gazel de öyle.

XVI. gazel, kendisine güvencini, inancını pek güzel bir tarzda gösteriyor.

XVIII. gazel, varlık birliği inancını pek güzel hem de öz bir şiir hâlinde sunmada.

XXVI. gazel bir olayı anlatmada; son beyte bakılırsa bu gazeli söylememiş de yazmış olacak.

XXX. ve XXXI. gazellerin, Şems'in ölümünden sonra söylendiği ap-açık anlaşılıyor.

XXXVIII. gazel, Şems Konya'dayken söylenmiş. Şu halde Hicrî 642 yılıyla 645 yılları arasında inşâd edilmiştir.

XXXIX. gazelse Şems'in ilk gidişinden sonra, tekrar geleceği duyulunca, bu haber ulaşınca, yahut da Şems'in şehâdetinden sonra henüz Şems'ten umut kesmediği ilk zamanlarda söylenmiş olacak.

XLVIII. gazel, bir bahar çağında söylenmiş. XLIX. gazel, bir yolculuk esnasında, ihtimal iki Şam seferinden birinde inşâd edilmiştir. L. şiirde, ikinci halife Ömer'in zamanında bir olay hikâye ediliyor.

LVI. gazel, Şems'in ilk gidişinden, yahut şehâdetinden sonra inşâd edilen bir gazel olsa gerek.

LVII. gazel Şam'a ulaşınca söylenmiş olacak. LXX gazelde bir yolculuk havası esiyor, LXXII. gazel, Şems gelince söylenmişe benziyor.

LXXXII. gazel, barışı öven bir gazel. O kargaşalık devrin verdiği ilhamla, özlü bir barış özlemiyle söylenmiş.

XCV. gazelin Şems'e yahut Salâhaddin'e bir mersiye olduğu meydanda.

XCVI. gazel, bir zengini kınamada ona acı öğütler vermede.

* "Bahr-i Hafîf Müseddes"te I. gazel, Şems'in gitmemesini dileyen bir gazel. V. gazel, Şems'ten haber beklediğini belirtmede, bir gece uykusuzluğunu tasvir etmede. VII. gazel, Şems'in gelişinden sonra söylenmiş olacak VIII. gazel, Şems'ten ayrıldıktan sonra söylenmiş. XIII. gazel, iyilerin insanı iyileştireceğini bildiriyor. İnsana muhitin tepkisini inceliyor, birlikten sözler ediyor.

XVIII. gazel, ölümü, gerçek erlerin, birbirlerinin uğruna can vermekten çekinmiyen insanların ölümünü anlatmada.

XIX. gazel, Şems'le buluştuktan sonraki hâlini, pek canlı, pek güzel bir sûrette anlatmada. XX. gazel, sûfîlerin yücelikleriıni, gönül zenginliklerini, hiçbir şeye aldırış etmeyişlerini terennüm ediyor. XXVII. gazel, Şems'i bekleyeşini bildirmede, dünyâdaki bekleyişleri, bu bekleyişlerin sonuçlarını incelemede.

XXVIII. şiir, Salâhaddin mahlasını taşımakta; anlaşılıyor ki Şems'ten, Salâhaddin'i, onun mazharı tanıdıktan sonra, yâni Hicrî 657 den önce söylenmiştir.

XXXI. şiir, kendi şiiri hakkında bir gazel. Şiirini, Mısır ekmeğine benzetiyor; tâzeyken yenir amma diyor, bayatlaştı mı, bir işe yaramaz. Çoğu şiirini, bir olay dolayısiyle söylediğinden, olay unutuldu mu, konu önemini kaybedeceği bakımından doğru olan bu hüküm, fikirlerinin tâzeliği bakımından ancak bir gönül

CLXVII. gazel, Salâhaddin mahlâsını taşıyor.

CLXXXVI. gazel, gene bir baharın söylenmiş; ışıl-ışıl tabîat sevgisi parlamada.

CXCIX. gazelde Şems'in Kalenderîyyeden olduğuna dâir pek açık işâretler var.

CCVIII. şiirde, bilhassa bu tercî'in son bendinde dünyâ düzenini, sorumluluğu o kadar güzel belirtiyor ki.

CCXVI. gazel gene baharı övüyor. Bu gazelde kara-kıştan ejderhâdîye bahsedilmede.

CCXIX. şiir olan murabbâ'da, geldiği, sonra da gittiği söylenen "Mübâhî Kalender" in Şems olduğu, ap-açık anlaşılıyor.

CCXXIV. şiir olan ve gerçekten de gönül ezecek kadar güzel bir şiir bulunan tercî-i bendin birinci bendi, bend beytîyle on beyitken ikinci ve üçüncü bendler, bend beytîyle on birer beyit. İrticâlen söylendiği besbelli.

CCXXXI. gazel, ya Şems'ten bir mektub aldıktan sonra, yahut da bir mektup geleceği umuduyla söylenmiş.

* "Bahr-i Hezec Sâlim" de X. gazeli bir berat gecesi söylemiştir.

XI. gazel, çok pek çok güzel bir bahar tasviri.

XII. gazelin beşinci beytinde, "Canın ömür fermânını devlet, elli kere-altmış kere okudu; onu düzdü-koştu; altmışıncıda ebedîdir diye tomara yazdı" diyor ve bu beyitten sonraki "Ulular ulusu Şemseddin'in canı, öylesine yücedir ki yüceliği yüzünden, oturduğu-kalktığı yeri ne Cebrâil bilir, ne vahiy" meâlindeki beyitte de Şemseddin'in adını anıyor. Böylece Mevlânâ, bir kere daha altmış üzerinde duruyor; ebedîliğe bu yaştan sonra kavuştuğunu bir kere daha anlatıyor.

XX. gazel, pek fevkalâde birşey; burcu-burcu insanlık, insan aşkı kokuyor. XXI. gazel de öyle. XXIII. gazelde kendisine gereken, âşığı, insan ve insanlık âşığını övüyor.

XXV. gazel bir bahar tasviri. Ondan sonraki tercî'de öyle ve pek güzel. Bu tercî'in birinci, ikinci, üçüncü bendleri, bend beyitleriyle on ikişer beyit; dördüncü bendse on bir. Beşinci, altıncı ve yedinci bendler, gene on ikişer beyit. Eflâkî bu tercî'i, bir baharın, Meram'da söylediğini rivâyet ediyor ki bir bendin, bir beyit eksik oluşu da bu çok güzel şiirin irticâlen söylendiğini gösteriyor.

XXXIV. şiir Salâhaddin mahlâsını taşımada. XXXV. şiir de öyle. XLII., XLVII. ve XLVIII. gazeller, birer bahar tasviri.

LV. gazelin sekizinci ve dokuzuncu beyitlerinde, "Gönül mahallesinde bir pîrden sordum o güzeli; pîr, bana işâret etti de sırlar âleminde arayın dedi. Pîre, Allah için olsun dedim, söyle; sırlar âlemi sen değil misin? Evet dedi, incilerle dolu deniz benim; denizde arayın onu" denmekte. Bu beyitlerde de Şems'in hem olgunluğuna, hem ihtiyarlığına birer işâret olsa gerek.

LX. gazelden Tebriz'e gitmeyi kurduğunu anlıyoruz.

LXVIII. gazelde Kalendirlik övülüyor. Bu da, Şems'in bir Kalenderi olduğu hakkındaki kanâatimizi kuvvetlendiriyor (bakınız: Mevlânâ Celâleddin, III. basım, s. 59-66).

LXX. gazelde gene altmış yaşında olduğundan bahis var. LXXXIV. gazel, kendisine inancını, pek güzel anlatmada.

XCV. gazelde Moğollardan bahis var; aynı şiirde, "Eşeğe binmemişim ki meydanda geri kalayım; bir köyde ekinci değilim ki köy ağasından kaçayım" beyti, zamanının sosyal düzensizliğini pek güzel belirtmede. Zâti bu gazel, ruhî istiğnâsını anlatmakla berâber devrini de geleceğe sunan bir gazel.

XCIX. gazelin on ikinci beytinden anlıyoruz ki bu gazel, Şems'in herhalde ilk gidişinin yılında söylenmiş; şu halde inşât tarihi, Hicri 644 tür.

CXXXIII. gazel Salâhaddin mahlâsını taşımada; bu da Şems'ten sonra Salâhaddin'in vefâtından, yâni Hicri 657 den önceye âittir.

Büyük insan, hattâ olgun insanlık Mevlânâ'nın bu ciltteki şiirlerinden vardığımız sonuçları, böylece ve kısaca belirttikten sonra gene sözü, o söz ustasına, o öz mürşidine bırakıyoruz.

O, bu cilde şöyle başlıyor.

Daha yakın gel, daha yakın, a vefâlı dost; benden-bizden geç de daha tez gel.

Ve devam ediyor...

BAŞKA BİR BAHİR

- Bahr-i Sarî' Matviyy-i Mavkuf-

Müfteilün müfteilün fâilât

- A -

I

(s. 268) Daha yakın gel, daha yakın, a vefalı dost; benden-bizden geç de daha tez gel.

Daha yakın gel; benlikten-bizlikten geç-gitsin; daha yakın gel de ne sen kal, ne biz kalalım.

Ululuğu, ululanmayı bırak da ona karşılık böylesine bir ululuk elde et.

* Rabbiniz değil miyim dedi, evet dedin sen; beli-evet demenin şükrü nedir? Belâ çekmek.

Evet demenin sırrı nedir? Yâni, yokluk-yoksulluk yapısının kapı halkasını çalıp duruyorum demek.

Hem yerden-yurttan var-git, hem gitme. Yer-yurt nerde, mekânsızlık tapısı nerde?

Tertemiz ol, tamamiyle toprak kesil de toprağından otlar bitsin.

Ot gibi kup-kuru bir hale geldin mi güzelce yan; yan da yanışından ışıklar belirsin.

Yana-yana küle döndün mü külün, kimya kesilir.

10. Gayb âlemine bak da gör, ne biçim bir kimyâsın; sen, bir avuç toprakken o, tutuyor da böyle bir kimyâ hâline getiriyor seni.

Denizin köpüğünden yeryüzü yapıyor; kara dumandan göğü halk ediyor.

Bir lokma ekmeği, cana yardımcı yapıyor, bir yerden ibâret olan soluğa, bunca bilgiler veriyor.

Böylesine ululuk ıssının tapısında can ver; yokluk, vericiliği, cömertliği, canla bilir ancak.

İlletlerle dolu canı verirsin ona; fakat yerine de güzel mi güzel, sonu bulunmaz bir can alırsın.

Şu söylemeyi bırakayım da susayım; cana canlar katan sözü, susarak söylemek, daha iyi.

II

Niceye bir o gülüşü gizliyeceksin? Niceye bir o parlak, o kutlu Ay yüzünü gizleyip duracaksın?

Yüzün, yüzlerce padişahı kul-köle eder; gülüşün kulu padişah yapar.

Kırmızı güle gülüşü öğret; o ölümsüz devleti bir gösteriver.

Senin gibi bir kapılar açanı kendisine çekmek içindir ki gök kapısı kapanmıştır.

20. Esrik deve katarlarının gözleri, onları yedip çekeni beklemektedir.

Saçlarını çöz, dağıt da yüzlerce halka kapanların boyunlarına tak; çek onları.

Kavuşma-buluşma günü, güzel de burda, gelecek zamanı hiç bekleme.

Pek yüzlü tef, vuruşlara âşık; o feryâd eden neyin, dudağa meyli var.

Tefin yüzüne birkaç sille vur; o feryâd eden neye üfürüver.

Rebap, tamaa düşer de ağlarsa o bağışlayıcı avucunu aç, ona da ihsan et.

Gazel, güdük kaldıysa ayıplama; uçup giden hatırda vefâ yoktur ki.

III

O kadehe düşkün dosta şarap sun; sun o ekşi yüzlü, şeker parçası sevgiliye.

O gammaz, o kan içici bakışlarını o yana değil, bu yana çevir.

Eline yapışmış, çaresizler gibi ellerini ovuşturmada; o çâresizin çâresini, eline sunuver.

30. Her işe koyulan şu gün görmüş-yaş yaşamış aklı şaşırt, başını döndür, işten-güçten et-gitsin.

Lütfun-keremin, binlerce lütfa, binlerce kereme padişahtır; mermer kayaların ciğerlerine kaynaklar gönderirsin sen.

İki günlük çocuk bile senin kokunu duysa beşiğini alır, senin yanına götürür.

Dadıya da boş verir, yüzlerce sütten de vazgeçer, susam yağını da bırakır-gider

Kapanmış kapıya bir hoş anahtarsın, başıboş gönüle bir güzel kemetsin sen.

A güneş, işin-gücün budur senin; Aya da ışık gönderirsin, yıldıza da.

Sen de onu bekle de Ay gibi ışıklan; şu alayı, bekleyişi boşla.

Rahmetin, yılana panzehir verir; sancıp öldüren akrebe in.

İşini-gücünü unutana yapacağını hatırlatır; tundan tuna dolaşan akla, unuttuğunu buldurur.

Taştan yonulma her güzel, soluğuyla canlanır; o büyücü güzelin ne de kuvvetli soluğu var.

40. Sus, söz bu âlemdendir; şu gaddar âlemi bırak-gitsin.

IV

Sevgili, bu gece sana uyku yok; boş yere umma diye adak adamış âdeta;

Mâdemki sevgilimiz, uyanık kalmamızı istiyor; tepemize vurup aklımızı toparlamamız gerek.

Senin kafan, kandilin zeytinyağı sanki; bizim bedenimizin kandilindeyse hiç vefâ yok.

Kafa, zeytinyağıyla dopdolu olsa gene faydası yok; son-ucu, sabah olur, kandilin yok olur-gider [*].

Güneşin çağrışı, senin zeytinyağından çok iyidir; o bir çağrış, ne kadar kandile değer.

Onun güzelim gözlerine hiç mi hiç uyku girmez; bütün halkın gözünü sarhoş eder o gözler.

Bütün gözler uyur da o güzelim gözleri, gözlerin kapanmasına bakar, gülümser.

• Derken, "Mülk kimin" sesi göklere ağar; der ki: Nerde altınla bezenmiş kaftanlar giyen padişahlar?

Nerde beyler, nerde vezirler, nerde ulular? Nerde Tanrı şehirlerini koruyan kişiler?

50. Bilginler ne oldu, yazarlar ne oldu Şu divan daartık bir tek dev bile bulamazsın.

Beden evleri kararmış, daralmış;bir solukçağız ışık götürdük de gördük biz.

Hani, yel eser, toz ne hâle gelir? Kara topraklara serilir zavallıcık.

Fakat gene de uyku perdelerinden kalktılar mı cefâ bıyığını burmıya koyulurlar.

Ah; ne de unutkandır şu topluluk; bilgilerinin şöylece bir duruşu bile yoktur.

Bilgisizlik, körlük yüzünden pervânenin gönlü de mumun yakışını tezce unutur-gider.

Yarı yanmış kanadıyla gene de gelir, yanmıya, lâyık olmıyan gönül gibi kanatçağızını yakar-yandırır.

(s. 269) Hüküm elinde a Tanrı, geceleyin de, gündüzün de, seher çağında da sen ada, sen hükmet.

---

[*] "Kafa" diye çevirdiğimiz söz, "depe", yâni "tepe" olarak Türkçe kullanılmıştır.

V

Kalk, sabah çağı şarap sun, çağır dostları. Kalk, sabah oldu, duâ çağı, geldi-çattı.

Testiyi şarapla doldur, kâseye dök; kalk, küpçeğizi kırma, koca küpün aç ağızını.

60. Sağrağı döndür, amma ilkönce bana sun; a cana canlar katan, benim canımı yenile ilkin.

Kalk; her yandan çeng sesi, göklere ağdı, sesle doldurdu gökleri.

Vaktin hoş olsun a yüzü güzel Ay, ten-teni ten-ten nağmesini duy, sus; ses çıkarma.

Şarabı dök başıma da bağla ayağımı; boş yere, bir yerden-bir yere gitmiyeyim.

Denize benziyen o inciler saçan avucunla tut; gemi gibi at beni denize.

Bir sopa parçasıydım a can Mûsâ'sı, senin elinde ejderhâ kesildim ben.

Zamanın Âzer'iyim a Mesih, soluğunla, yokluk mezarının tâ dibinde dirildim, yeniden dünyâya geldim.

• Yahut da bir ağacım sanki; Peygamber'in buyruğuyla, kökümü çeke-sürüye çöllerde, tapısına geldim.

A ağzı da, avucu da ölümsüzlük definesi olan, bundan böyle sen ver, sen söyle artık.

A Tebriz'in padişahlar padişahı Şemseddin, yücelikler dünyâsının padişahlarına başsın sen.

"Tercî'i bend"

VI

70. A sarhoş bülbül, Allah için olsun, gül meclisini gör de minbere çık.

Şu birkaç günü ganîmet say; çünkü şu sarı-kızıl gülün, şu güzelim iki yüzlü gülün vefâsı yok.

Senin şu soluğun,bağ-bahçe gelinlerine gıdâ; bahar mevsimi, çağır-çağır dostları.

Canınla canım arasında, bundan önce bir geçmiş vardı; orda tanışmıştık biz.

Bugünkü görüşüp sevişmemiz, o eski tanışma yüzünden; sen, onu unuttun amma böyle bu.

Yüzümüzden-yanağımızdan, canımızdan-bedenimizden ayrılmadan doyasıya görelim birbirimizin yüzünü.

Görelim de o, yeni baştan oluşta tanıyalım birbirimizi; çünkü böylesine bükalemûnuz, böylesine renkten renge giriyoruz biz.

Yûsuf'un yüzü bile, yaptıkları bir suç yüzünden havasına uyanlara bir kurt gibi göründü.

Bir garez yüzünden o Şîrin yüzlü Husrev'in güzelim yüzü, gözden siliniverdi.

Onun şekli de bir değişti mi şu gözlerle nasıl tanırsın, nasıl bilirsin onu?

80. • Yârabbi, nasılsa öyle göster onu bana; Mustafâ, Tanrıdan böyle diledi işte.

Kalk terci'e, geri kalanının söyle, izinin tozunu iyi göster, iyice bir çizgi çek.

A yüzüne Ayın da, perinin de hasret çektiği güzel; kanad açtın, nereye uçuyorsun ki?

Hadi, bir geçer rehin bırak da sonra git; bizden kaçıp gidişin boşuna değil ya.

Dünyâ, senin âbıhayâtınla sarhoş; halbuki sen, şu yedi renkli taşın sarhoşusun, gönlüm de arık mı, arık.

Toprak nedir ki? Şu aydın gök kubbe bile senin yüzünden dönmede.

Vazgeçtim bundan, Allah için olsun, doğru söyle: Şu evden nereye çekiyor, götürüyorsun pılını-pırtını?

İki dünyada da ancak senin işin-gücün var; hangi işte-güçtesin? Doğru söyle.

Sen söylemezsen gözlerin, o amberleşmiş fitneci gözlerin,tanıklıkta bulunur.

Şu daracık, şu küçücük altı kapılı yurtan, deniz gibi uçsuz-bucaksız canın, daraldı, değil mi?

90. Yüzlerce Kevserin beyisin sen; şu acı suya, nasıl olur da doymazsın?

Tanrı lûtfuyla, göğe uçmak için, ayaklarında Ca'fer'in kanatları bitti.

Şâirin, padişah şâirlik etsin, artık o söylesin diye elini ağzına koydu işte.

Padişah, üçüncü bende kadar terci'i tamamla, ondan ötesi senin olsun deyip durmada.

A o bal dudaklarına meleklerin bile dudu kesildikleri güzelim benim; testiciyim ben, hem de şeker kamışından testi örüyorum.

Fakat yoksulum; zekât vakti, yakut dudaklarından zekât ver bana sen.

Hayırda ileri gidersin, hele şimdi tam hayır zamanı, namaz vakti.

İşte şimdicek Ramazan geldi, Kadir gecesi şimdi; bayram şimdi; o gece, berat da senden gelip çattı.

Senin denizinin hevesiyle öylesine öylesine bir kıyım var ki binlerce Furat ırmağıyla ıslanmaz.

Gönlüm, çene topağının çukuruna hapsedilmiş; bu kuyudan, bu zindandan kurtulmak mı dilerim ben?

100. Bu koyunun dibi, gök kadar geniş; alanının da göz alamıyor.

Sen, aşkın şeklisin, yâni şeklin yok; bu sayı, sıfatlardan meydana geliyor, zâttan değil.

Gene de sen söyle; çünkü halkın sözleri, senin sözlerine karşı saçma-sapan lâflardan ibâret.

Sen söyle a varlık şatrancının padişahı; a bütün şahları mat olma evine tıkan sultan.

Mâdemki üç terci' söyledim, hadi a kutlu güzel, sun şarabı da Arapça bitireyim bâri.

A güzellik Ayı, a karanlıkları gidere Ay; ulularn kadehiyle doğ, cömerlik et, sun bize.

VII

Sağrağa da sen lütfedersin, kadehe de. Meclise de sen zevk verirsin, neş'e bağışlarsın, meyhâneye de.

Mahmur nerkisi sarhoş edersin, sonra da on inci tanesi güzeli tutar, önüne çekersin.

Senin, efendiler efendiliğinden başka şu deli-divâne gönüle kim sabır verebilir, kim karar bağışlıyabilir?

Hele ey güneş, kılıç çek de şu yıkık bucağa bir ışık ver.

110. Zümrüdüankanın yurdu-yatağı olan Kafdağı sensin; pervâneye benziyen canın mumu sensin.

Her yana âbıhayât kaynağını aç-akıt da o hikâyeyi, o masalı, peşin bir hâle getir artık.

(s., 270) A sâki, sarhoş et de şu yabancı, kâfir bedeni işe-güce sok.

Böylesine bir şeytanı râm edemezse ne oldu yâni o erce sağrağa?

Yüzlerce aklı-fikri başında gönlü alt ettiği halde ne diye gönlüne korku gelir onun?

O fettan, o fitneci güzelin, bugün tâ seher çağında, erkenden kurulan meclisi, ne de güzel.

O gözlerin, yüzlerce ahdi bozdurur; o saçların, yüzlerce tarağı sarhoş eder.

A güzel, bir solukçağız çık dama; çık da oynat Hannâne direğini.

* "Biz açtık" âyetini, o âyetteki işâretleri kilit söyler, anahtarın dişlerine.

Padişah der ki: Kulağıma girer mi bu sözler benim? Bâri ben de çocukça sözleri bırakayım artık.

VIII

120. Kendine gel; kapıdaki benim işte, aç kapıyı. Kapıyı kapamak, râzılık alâmeti değildir.

Her zerrenin gönlünde bir saray var; fakat açmadıkça o kapı, kapalı kalır sana.

• Tanyerini yarıp sabahları ağartan, seher çağının rabbi olan Tanrı, sensin; yüzlerce kapı açar da gel dersin.

Hayır, kapıdaki ben değilim, sensin. Yol ver, aç kendine kapıyı.

• Kibrit taşı, ateşe geldi de dedi ki: A dilber, çık dışarıya, gel kucağıma benim.

Şeklim, şekline benzemez amma baştan-başa senden ibâretim, görünüşüm, bir perdedir âdeta.

Fakat bana ulaşır-kavuşursan görünüşte de sen olurum, içyüzde de sen; bu kavuşmayla şeklim, yok olur-gider.

Ateş de ona, çıktım dışarı dedi; kendi-kendimden ne diye yüzümü örteceğim?

Hadi, benden duy da bildir bütün eşe-dosta, yakınlara:

Dağ bile olsa ot gibi çek onu kendine; sana kehlibarlık sıfatını verdim ben.

130. • Benim kehlibarım, dağı bile çeker; Hırâdağı'nı, yokluktan varlığa getiren, ben değil miyim?

Baştan-başa, gönlünde ben varım; kendi gönlüne gel, merhaba.

Güzelim, gönüller kapanım; zâten gönlün mayası, bizim denizimizden doğmuş.

Gölgeyi, ister bir yerden bir yere götüreyim, ister götürmiyeyim; gölgem, nasıl olur da benden ayrılır?

Fakat, kavuşması meydana çıksın, arınma vakti görünsün diye ben tutar, onu yerinden ayırırım.

Ayırırım ki onun, benden olduğunu bilsinler, ayırırım, yaddan ayrılsın diye.

Yürü-var, kalanını ondan dinle de sana, ölümsüzlük diliyle söylesin.

IX

A mermer kaya; o güzel, seni nasıl lâ'l hâline getirdiyse lâ'l dudakları da onu yaptı, o lütufta bulundu bana.

Gülüp duran gül fidanı, canla-gönülle dedi ki: Sana verecek yaprağım var; gel gül bahçesine.

* Tanrı, dünyâyı gamdan satın almadıysa ne diye "Satın almıştır" müjdesini verdi?

140. Tez, evin damına çıkın; bütün dünyâ, denk-denk evin dibine yığılmış.

Şekerler döken devlet dedi ki: Şükür az değil, şikâyet neden öyleyse?

Benim de, benden başka herkesin de övüncü güzel, elinde sağrak, çıkageldi.

İçilmesi mübah olan şarap kadehi sunuldu; iç; yabancıdan, olaylardan bahsetmeyi boşla.

İlk sağrak, başında dönmiye başladı mı akıl, senin deliliğine secdeler eder.

Arş sırlarını yayma, açma; yer altında doğan sözlerle fâş etme o sırları.

X

A Ay yüzlü, bir gececik uyumasan ölümsüzlük definesi, yüz gösterir sana.

Geceleyin, gayb âleminin güneşiyle kızışırsın; tutya, gözlerini açar.

Bu gece inât et de yastığa baş koyma; yatma da kutluluklann bağışlarını gör.

Bütün güzellerin cilvelendiği zaman, gecedir; fakat uyuyan, duyamaz bunu, hadi, uyuma.

150. • İmrânoğlu Mûsâ, gördüğü nuru, gece görmedi mi; geceleyin o ağaca doğru gitti de gel sesini duymadı mı?

Geceleyin, on yıllık yoldan fazla yol aldı da baştan-başa ışıklara boğulmuş bir ağaç gördü hani.

• Ahmed, geceleyin mi'râc etmedi mi? Burak, onu, geceleyin göklere götürmedi mi?

• Gündüz, geçim için; geceyse aşk için; hani, seni kötü göz görmesin diye.

Halk uyudu-gitti; fakat âşıklar, bütün gece, Tanrı'yla söyleşmede.

• Tanrı, Dâvud'a dedi ki: Kim bizi sevme dâvâsına girişir de bütün gece uyursa yalandır dâvâsı; aşkı olana nerden uyku gelir?

Çünkü âşık, gönlünün derdini sevgilisine söylemek için yanlızlık ister.

Susuz, uyusa bile pek az uyur; susuz nerde, ağır uyku nerde?

Azıcık uyusa da rüyasında ya su görür, ya ırmak kıyısı, ya testi, yahut da saka.

160. Bütün gece, Tanrıdan ses gelip durur; kalk da a yoksul, ganimet say fırsatı.

Yoksa öldün de canın bedeninden ayrıldı mı, çok hasret çekersin.

Eşini alıp götürdüler de yeryüzü, *ham* bir halde kaldı mı, tikenden, ottan başka birşey kalmaz.

Ben elden çıktım, geri kalanını sen oku; sarhoş oldum, elimin-ayağımın farkında değilim ben.

XI

Çek beriye o şekerler yurdunu yurd edinen padişahı; o ap-aydın, güp-güzel inci tanesi dilberi;

O eşi benzeri bulunmaz kutlu yüzlü padişahı; o deniz gönüllü sevgiliyi.

Çürümüş-gitmiş ölüye bile can verir; yabancının gönlüne bile sevgi salar.

Her tikenin eteğini güllerle doldurur; deli-divâne kafaya akıllar verir.

İki günlük çocuğun aklına, akıllı-fikirli erlerin gönüllerine bile gelmiyen şeyleri bağışlar.

Çocuk dediğin de kim? Sen, Hannâne direğinin hikâyesini inkârmı ediyorsun yoksa?

170. Kadehi, o döndürdü mü sarhoş olur-gidersin, hattâ sarhoşlara da padişah kesilirsin.

Kendimden geçmişim, sarhoşum, aklım dağılıp gitmiş; yoksa masalı daha da güzel söylerdim.

Herkesle beraber sen de dinle; bu eşsiz, bu tatlı masalı dinlemek gerek.

O yüz, Ayın bile gönlünü kırar-geçirir. O saçlar, yüzlerce tarağı kırar-döker.

O gözün, o büyücünün, o büyücüleri bile öldüren,kıran-geçiren fettanın hikâyesini kim anlatabilir?

Neler olup bitecek; hepsini görür o göz; zâten kıyâmetedek ne olacaksa hepsini, önceden görür-bilir o.

* Sırrı söyleme, kendini acemi göster; o yüce hocayı hatırlasana.

XII

Bu kadar büyüklüğüyle, bu kadar yüceliğiyle gökyüzü, gene Tanrının çevresinde değirmen gibi döner-durur.

Sen de a can, böyle bir Kâ'be'nin çevresinde dön; sen de a yoksul, böyle bir yemeğin etrafında dolan.

Mâdemki sarhoş oldun, elsiz-ayaksız kaldın, onun meydanında top gibi yuvarlan-gitsin.

180. (s. 271) Şu şatranç tahtasında yerden-yere gidiyorsun amma atının, vezirinin de böyle bir padişahın çevresinde dönüp dolaşması gerek.

Padişahlık yüzüğünün parmağında çevir de hükmet, buyruk yürüt.

Gönlün çevresinde dönen kişi, dünyâya can kesilir, gönüller kapan bir güzel olur.

Gönül kesilen, âşık olan, pervâneye yoldaş olur; mumların çevresinde dönerdurur.

Çünkü bedeni topraktandır, fakat gönlü ateşten; her cins, kendi cinsine meyleder.

Her yıldız, göğün etrafında döner; çünkü cins, cinsiyle safâ bulur.

Mıhladız, nasıl demiri çekerse yok olan kişi de yokluğa kapılır, yokluğun çevresinde döner.

Çünkü varlığın, onun önünde yoktur; göz, şaşılıktan da yıkanır-arınır, yanlış görüşten de.

Sarhoş, rabbimiz, bizi pislikten arıt diyor, sidiğiyle abdest alıyordu.

Tanrı da, önce pisliği bil, tanı; eğri-büğrü, tersine duâ olmaz;

190. Çünkü duâ, bir anahtardır; anahtar eğri olursa kilidi açmana imkân yoktur dedi.

Ben sustum; selvi boylu güzelim seslendi; hepiniz de sıçrayın.

Tebriz'in padişahlar padişahı sultanım Şemseddin, ben ağzımı yumdum; gel, sen aç ağzını.

- B -

XIII

Gece savaşına giriştik mi gece denizinden toz koparırız biz.

Geceyi seyre dalan uykuyu istemez, uykudan kaçar.

Nice nurlu gönüller, nice ter-temiz canlar, geceleyin kulluk eder, Tanrısına niyazda bulunur.

Gece, gayb güzelinin duvağıdır; gündüz, nerden eş olacak geceye?

Gece, sence kapkara bir tenceredir; çünkü gece helvasından tatmadın ki.

Gece, işten-kazançtan elimi bağladı; tâ seheredek benim elim, gecenin ayağı.

Yol uzun; tez o uzun yola at sürelim, gece alanında yol alalım.

200. Gündüz, kazanç zamanıdır, kâr vaktidir amma gece sevdâsının bambaşka bir zevki var.

A Tebriz'in övüncü Şemseddin, sen, gündüzün hasret çektiği, gecenin dileyip özlediği bir ersin.

XIV

Kimdir bu şehirde ayık olan; kimdir bu çağda, bu yandan olmıyan?

Kimdir Rûhul-Kudûs'ün soluğundan Meryem gibi gebe kalmıyan?

Kimdir her an, oltaya benziyen o kıvrım-kıvrım saçlara elli kere bağlanmıyan?

Göğün yücesindeki mecliste hangi şarap, hangi güzel var ki burda, bu mecliste aşağı olmasın, bayağı görünmesin?

Şarap, bırakmıyor ki akıl, boyuna söylensin-dursun; kimseciklerde sonu gelmiyecek bunun demesin.

Can, ona bağlandı amma topal kaldı; zâten canın, burdan dışarıya sıçrıyacak bir yeri de yok ki.

Şaşılacak şeyi gör, şaşılacak kişileri seyret; sen, hiç hem var olan, hem de yok olan birini gördün mü?

Kolu-kanadı, padişah tarafından kırılmış kuş, uçar da uçar; şu gök kubbenin üstünde artık kırılmak yoktur ona.

210. Yok ol da şu sözden, şu dedi-kodudan kurtul; kimdir sözden kurtulan? Yok olan kişi.

XV

İşimiz-gücümüz bu; bundan başka işimiz de yok, gücümüz de; âşıkız, aşkından utanmıyoruz.

Arslana benziyen derdin, bizi avlıyalı şu arslandan başka avımız yok bizim.

Şu denizin dibinde, ne de güzel bir incisin; senin yüzünden, dalga gibi karârımız yok.

Denizinin kıyısında oturup duruyoruz; kıyımız-kenârımız yok amma o kıyının sarhoşuyuz biz.

Karnımızı, şarabına vakfettik; çünkü şarabın sersemlik vermiyor bize.

Senin şarabın, gökten geliyor; her şıra sıkana minnetimiz yok.

Şarabın, dağın bile kararını alıyor; oturamaklı değilsek, oynaksak ayıplama bizi.

Ordumuz, atlımız yok amma gene de güneş gibi bütün dünyâyı kaplamışız.

Kervanbaşımız, kervanımız yok amma Mısır'dan, Rûm ülkesine şeker çekip duruyoruz.

220. Dünyâda başbuğluğumuz yok amma boş yere başağrımız, ağır yükümüz de yok.

Bulunduğun mahallede ev tut bize; senin mahallenden vazgeçemiyoruz bir türlü.

Başımızı bile kaşıyamıyorsak şaşılmaz buna; şeker gibi senin gülünle karılmışız, birleşmişiz biz.

Dünyânın kutbusun; herkes, sana yüz tutar; bizim de çevrende dolaşmaktan başka bir kârımız yok.

Benim yakınım, akrabam, aşktan doğandır; bundan daha güzel yakınımız, bundan daha âlâ soyumuz-sopumuz yok bizim.

İki dünyâdan da üstün, iki dünyâdan da değerli nedir? Aşk sırrı. Bundan daha iyi şehrimiz de yok, ülkemiz de.

Bundan böyle söz söylemezsek hoş gör; sevgilimiz yok. Sebebi de bu ancak.

XVI

Sinekler, ne diye şekerine üşüşür; sinekleri kovan Lâ havle nüktesi nerde?

Ezelde, doğru, gerçek olmıyan görüşten başka, bütün görüşler, ona nisbetle doğru değildir; göremez onu.

* Bir ruh yürüt de aşağılık kişilerin atının yolunu kes; bizim yüzümüz bu a padişahım; işvelen.

230. İşveler satmak, gönüller çalmak, cefâlar etmek, düzenler düzmek, sana yaraşır; yapsan da yeridir, yapmasan da.

Senden gelen taş, incidir, mücevherdir; senin cefâ etmen, yüzlerce vefâdır.

Bulanık görüşlü, iki şekil gördü mü, arı-duru, ter-temiz bir şekil diye elbisesini yırtar, nâralar atar.

Çünkü her düşünce, bir hayâli seçer, bir hayâle kapılır; fakat onun hayâline âşık olanların meclisi, ap-ayrı bir meclistir.

Kâ'be, taşa-topaca tapanlarla doludur; sen bize yüz tut, biziz Tanrı kıblesi.

Bu kıbleye karşı yoksul kesilenin gözünde Sencer de yoksuldur padişah da.

Can, Tebriz'de, Şemseddin'den başkasıyle ne bir rahata kavuşmuştur, ne yatmıştır, ne kalkmıştır.

XVII

Daha yakın gel, daha yakın; yüzün, nurdan başka birşey değil; kimdir aşkınla mahmur olmıyan?

Yok-yok; yanlış söyledim; canlar canını istemede beri gel de yoktur, arda git de yok; o uzak değildir ki.

Güneşin ışığı, nereye vurmadı ki; Ay, kimin kucağına doğdu da o, tanınmadı ki?

240. Düşüncedir, düşünceye perde olan; bırak düşünceyi, o, gizli değil ki.

A sineklerin vehmine bile yaklaşmıyan şeker; a balarısından meydana gelmiyen bal.

Senin Ay gibi yüzün meydandayken, bundan böyle gam yiyen, gussaya dalan kişinin özrü makbul olamaz.

Aşksız gönüle sahip olan, padişah bile olsa atlas kefene bürünmüş, mezara gömülmüş ölüden başka birşey değildir.

Her inkâr edenin düşünce parıltısı, kör değilse Tanrı azâbını görür elbet.

İhtiyar olsun, genç olsun, âbıhayât içmiş kişiye ölüm kâr etmez; kolay değildir onun ölümü.

(s. 272) Ay da Tanrıya perde olmak ister, gün de; fakat aşk tanır, bilir ki o, hûrî değildir.

A Şemseddin, Tebriz'in övüncüsün sen; fakat sırlarını söylemiye izin yok.

XVIII

Gönül yuvasını gene güvercinler kapladı; eşelenmiye başladılar; gönlü, bakrabıku sesi doldurdu.

Sarhoşların gürültüsü, gökyüzüne ulaşınca feleğin altın akbabası, uçmadan kaldı.

250. Ay da oynamıya koyuldu. Müşteri de; çalgıcı Zühre'yse çalgıya-çağnağa yeni-baştan başladı.

Canları yaratan, balçıktan bir ayna yaptı da yüzüne tuttu.

Aynada yüzlerce şekil göründü; fakat kendi şekli, kolayca görünüverdi.

Gönlü olan, onun ayağına kapandı; onun başına erişen minberin en üst basamağına çıktı.

Canlar harmanının ucu-bucağı yok; fakat karıncacağız, ancak horhakıyr birşeyceğiz elde etti.

Dünyâ, seninle dolsa, kar gibi her yanı kaplasan güneşin ışığı vurunca yok olur-gidersin.

A kar, yok ol, baştan-başa toprak kesil de bir bak, toprak, ne de güzel bezenir.

Toprak, git-gide öyle bir yere erer ki parlaklığından iki dünyâ da parıl-parıl parlar-durur.

Yeter artık, dil, artık işten kaldı; yeter artık; dünyâ, söz söyler bir can hâline geldi-gitti.

XIX

Tanrı arslanı, zincirini kırdı; can sâkisi, şişeyi kırdı-döktü.

260. Hırsız gönlüm, sevgiliye tutuldu; sevgili, hırsızımın ellerini bağlamıya koyuldu.

Dün gece, ne geceydi ki geceyarısı, yanağından şimşekler çakmıya başladı.

Aşkın şarap sundu, kebap verdi de akıl, bir bucağa oturdu, sinekaldı.

Şarap sağrağı, kahkahalar atmıya, badya, kan ağlamıya başladı.

Şarap, küpün gönlüne ok atınca gamın kolu-kanadı kırıldı, sörpüdü-gitti.

İhtiyar akıl, senin şarap sunduğunu görünce sarhoşlarından elyudu.

Lütfet, gönül çocuğuma süt ver; memenin başını aramıya başladı o.

Canım, senin sütünle arslanları tutmıya başladı; nefsin köpekliğinden kurtuldu-gitti.

Ölümsüz sâki, cana şarap sununca can, ölümsüz bir ömür elde etti, gelişip yetişmiye başladı.

Sırdan, daha fazla bahsetme; çünkü sevgili, bana doğru hiddetli-hiddetli bakmıya koyuldu.

XX

270. Gönül kuşum, gene uçmıya koyuldu; can dudukuşu, gene şeker kamışlığında yayılmıya başladı.

Benim deli-divâne, kör-kütük sarhoş devem, gene akıl zincirini kırdı.

Ürkmek-çekinmek nedir, bilmiyen o şarabın katreleri, başın-gözün üstünde koşuşmıya başladı.

Bakış-görüş arslanı, gene Ashâb-ı Kehf'in köpeğiyle kanımızı içmiye girişti.

Gene şu ırmakta, su aktı; gene ırmak kıyısında yeşillikler bitmiye başladı.

Seher yeli, gene bahçeye yeldi; güllere, gül bahçelerine esmiye koyuldu.

Aşk, bir ayıp yüzünden beni sattı; fakat gönlü yandı da gene almıya girişti.

Beni sürdü-kovdu; merhameti, tekrar çağırdı; bize doğru bir hoşça bakmıya başladı.

Düşmanım, beni dostla görünce hasedinden elini dişlemiye koyuldu.

Gönül, zemânenin hilesinden-düzeninden kaçtı; aşkın koltuğuna sığındı da emeklemiye başladı.

280. Gammaz kaş, işâretler ederek o göze doğru eğilmiye başladı.

Aşk, gönlü kendi yanına çağırdı da gönül, bütün halktan kaçmıya girişti.

Halk, sopaya benzer; görmiye başlıyan her kör, elindeki sopayı atar-gider.

Halk, süttür sanki; yemek yemeye başlıyan çocuk, süte boş verir artık.

Can, doğankuşudur âdeta; davulun çalınışını duydu mu padişahın bulunduğu tarafa uçar.

Yeter artık, sus; çünkü söz perdesi, çevrene perde örmiye girişti.

XXI

Doğankuşu, kaza, ova pek güzel dedi; kaz da gecen hoş olsun dedi, burası, daha hoş bana.

Başım hoş başımı koyup yatayım; sen, yol al, uçadur, senin başın hoş değil çünkü.

Durağım karanlık olsa da güzelim Yûsuf, orda oldukça hoştur.

Dost, kuyu dibindeyse kuyu dibi hoştur, yücelerdeyse yüceler hoş.

290. Denizin dibinde, acı suyun tâ içinde, güzelim inciyi aramak, ne de hoştur, ne de güzel.

Feryâd eden bülbülün, gül bahçesinde olması iyidir, söz söyliyen dudunun şekerler çiğnemesi hoş.

* Meleklerle Rûh'un tesbih edişlerinin parıltısıdır bu; bu eşi bulunmıyan gök kubbe, pek hoştur, pek.

Mâdemki Tanrı, gönlünü hırstan süpürdü, arıttı; yürü, bir gönül elde etmiye bak, eşsiz, tek gönül, pek hoştur.

Mâdemki Tanrı, iş-güç zahmetini giderdi senden; yürü, seyrana çık; seyir-seyran hoştur.

Dünyâyı seyretmek, bizi seyretmektir dedi; bizim yanımızda ol, bizim kucağımızda; bizimle oluştur, bizimle bulunuştur hoş olan.

Aynaya vuruş da hoştur, onu seyretmek de güzeldir amma o diri güzelin kendisini seyretmek, daha da hoştur.

Yüzün sararıp solması, kızıl benzin vuruşundandır; sen, şu vuruştan geç; asıl hoş olan, o al-al yüzdür.

Zerrelerin, elsiz-ayaksız, güzelim bir oyuna dalıp oynayışları, Tanrı ışığındandır ancak.

Yerin tâ altından, göğün yücelerinedek, şu güzelim oyuna bak da aklını başına devşir.

300. Zerre oldun ya, tekrar gidip de dağ kesilme; sabret, vefâlı ol; vefâlı oluş, pek hoştur.

Yeter, sus; sen de göz gibi gör, fakat söyleme; baş gözünü arama; gören can gözüdür güzel olan göz.

Tebriz'in övüncü padişahım Şemseddin, herkesle kutludur, fakat tek-başına odur hoş olan, odur güzel olan.

XXII

Kalk, bugün dünyâ bizim; can da, cihan da bizim sâkimiz, bizim konuğumuz.

Bizim Süleyman'ımızın ışığının debdebesi, devin de gözünde-gönlünde, perinin de.

Rüstem-i Destan da, onun gibi binlercesi de bizim masalımızın kuludur, bizim masalımıza karşı bir oyuncaktır ancak.

Mısır'ımıza bu yücelik yetmez mi; yetmez mi bu yücelik Mısır'ımıza? Yûsuf-ı Ken'ân padişah orda.

Kalk, lûtfuyla, keremiyle, cana da, cihana da buyruk yürüten, bugün buyruğumuza uymuş bizim.

Zühre de neş'emizle tef çalmada. Ay da; can bülbülüyse gül bahçemize dalmış, sarhoş olmuş-gitmiş.

Rızk kâseleri, birbiri ardınca gelmede; devlet kesesi, sandığımızda bizim.

310. Padişahlık bağışlıyan padişah, neş'emizi-çalgımızı düzüp koşuyor; peri yüzlü sevgili, perimizi çağırıyor.

Topla çevgenin övündüğü o padişah, şükürler olsun ki meydanımızda.

(s. 273) O canla gönül ülkesinin padişahı, darma-dağan gönlümüzde, darma-dağan canımızda.

Canın bir bucağında sinip susan da kim? Söyle ona, şeker kamışlığımız, armağan ona.

Cennette bir ay olan cennet kapıcısı Rıdvan, bizim Rıdvan'ımızın gönül râzılığına karşı esrimiş, kendinden geçmiş.

Her yana tuzlar saçmış da gizlenmiş; bizim ömrümüzün tadı-tuzu o, bizim tuzlamız o.

O, bir bucağa çekilmiş, dünyâsa onun sarhoşu; odur bizim Hızır'ımız, odur bizim âbıhayâtımız.

Tenceredeki tuz gibi, bedendeki can gibi, herkesten-herşeyden adam-akıllı görünmede, hal böyleyken gene de gizlenmede.

Görünen o değil, herşey ondan ibâret zâten; o, bizim oldu mu da herkes-herşey; biziz, bizden ibâret.

Bundan fazla delil gösterme, burhandan bahsetme; çünkü bizim delilimiz-burhanımız, sükût âlemindedir, o âlemde görünür.

XXIII

320. Sabır, bir hastalık aynasıdır, gamlar yemeye âşık bir aynadır bence.

Derd olmadıkça sabırlı kişinin gönlü aydın mıdır, karanlık mı, görünmez.

Ayna arayış,yüzümde bir ayıp, bir çirkinlik-kabalık yoktur demektir, güzellik alâmetidir.

Hattâ ayna arayan kişide bir kabalık, bir çirkinlik olsa bile eğretidir, ilâçla geçer-gider, harâretten meydana gelmiş birşeydir.

Zahmet, meşakkat aynası, Firavun'dan uzaktır; çünkü onun yüzü, kap-kara-radır, isli-paslıdır.

Binlerce çocuğun başını kesti; Tanrı saklasın, başağrısı adamdan adama geçer bir hastalıktır.

Fakat ben o kapıyı tamamiyle kapamışımdır; çünkü benim buyruğum yürür, padişahlığım sayılır-durur.

Kazâ ve kader, bu sözü duydu da dedi ki: Başına, bıyığına gülme, ululanıp durma; bu yüce kalem, bir tek zorlu, sınıkları onarır kişinin kalemi.

Bugün kör ol, çünkü Mûsâ geldi-çattı; elinde kahredici bir hançer var.

Onun önünde boğazını kestir, hiç başını sallama; bu zaman, hile yapmak-düzen kurmak zamanı değil.

330. Boyların zulümle başlarını yardın amma bundan sonra da onlara devlet nasib ettin, ölümsüzlük verdin onlara.

Gönüllerine, gözlerine tiken batırdın; şu nefesinse onları gül bahçesine çevirmede; şimdiki nöbet de bu.

Bana zehirler yutturdun; fakat şimdi, onlara şeker yağdırmamın, lûtuflar etmemin tam çağı.

Senden, öylesine şarab içtiler, öylesine sarhoş oldular, kendilerinden geçtiler ki kıyâmetedek şaraba düşerler, mahmurluk sökerler.

Yoksulların tenceresini kaynatan odun, zâlimdir; yemeği pişiren, ateştir ancak.

Söylemiyeyim, çünkü soluğumu kesti; artık susmak, örtmek çağı.

Sen sus da herkesten gizli olan sözleri, dost söylesin artık.

XXIV

* A sarhoş bir halde vakitsiz kalkan, şarapla sarhoşsun, hem de Elest şarabıyla.

Aşk, seni kadeh gibi elimizden aldı da eliyle bağrına bastı, başına dikti-gitti.

Elin-kolun, Tanrı yayını buldun mu, buldu; okun, göğü aştı mı, aştı.

340. Tanrı hazinesinin malı olan her inci, her mücevher, senin o iki lâ'l dudağında var mı, var.

İstemiyorduk amma aşkın, âleme yayıldı; bağı kopardı da sıçradı mı, sıçradı.

Hani geceyarısı, dilimin ucuyla hafif-hafif söylediğim o sır yok mu, yayıldı-gitti.

Kurt, tahtayı kemirir, gene tahtada meydana gelir ya; aşk da benden meydana geldi, gelişti, sonra da tuttu, beni yaraladı, beni.

XXV

Kızıl gül gibi elden ele dolaş; şaraba benziyorsun, halk, seninle sarhoş mu, sarhoş.

Elin-kolun Tanrı yayını buldu mu, buldu; okun, göğü aştı mı, aştı [*].

Kıskançlığın, git dedi, yol yok; merhametin, gel dedi, var-var.

Lûtfun bir denizdir, balığı benim; fakat kıskançlığın beni olta hâline getirdi, olta hâline.

Oltanla yaralanmış mı, yaralanmışım; fakat gam bile yemem; melhemin yaralıları arayıp duruyor.

A bana soluğumdan da yakın olan; senin tapında ancak hafif-hafif soluk alırım, yavaş yavaş konuşurum.

350. Yûsuf tektir, kurtsa yüzlerce; fakat Yâkup lûtfetti, duâsıyla Yûsuf, kurtuldu-gitti.

Bu şehirde sarhoş, pervâsız dolaşır-durur; padişahımız hırsızın yolunu da kesti, bekçinin yolunu da.

---

[*] Bundan önceki gazelin üçüncü beytinin aynıdır. İst. Üniv. nüshasında, evvelki gazelde bu beyit yoktur.

XXVI

Elinde hançer, başımı kesmiye çıka-geldin; fakat beni, bundan daha güzel bir şekilde de öldürebilirsin.

Gül yaprağı bile senin lûtfunla o yumuşaklığı bulmuşken neden tiken gibi sertsin sen?

A güneş, bana kılıç vurdun da kılıcınla belim-sırtım kızıştı.

Kılıç da perdedir, bırak perdeyi; yüzüme hızlıca bir-iki yumruk at.

Birisi, komşusunun karısını nasıl boşadığını anlatırken kendi karısına boş ol, hoşt dedi [*].

Karısı, neden boş oluyormuşum deyince de o kahpeye cevap verirken a çirkin yerine a çürkün dedi [**].

Zâten maksadı, boşamaktı; çünkü o, yılan gibi iplerle bağlıydı, hışıl-hışıl hışlayıp duruyordu.

• Malı da ateşe ver, bağları da; hepsini yak-yandır da Zertüşt'ün ateşinden kurtul.

360. Yeter, az söyle, az yaz; baş yazısı olarak can defteri yeter sana.

---

[*] "Hoşt" sözü, beyitte böyle geçmektedir.

[**] "Çirkin", "çürkün" sözleri, beyitte "züst", "zişt" diye geçiyor.

XXVII

Kimdir senin isteğine, buyruğuna kul-köle kesilmeyen: kimdir yüzünü görüp de sarhoş olmıyan?

Bir derde düşmüşü göster ki senin korkundan düşmüş olmasın; yahut bir neş'eyi göster ki senin ümidinle meydana gelmesin.

Elini yummuş bir nekesi göster ki sen, yumdurmuş olmıyasın elini; bir kerem sahibini göster ki senin verginle ihsanda bulunmasın.

Nerde bir lâ'l dudak ki senin mâdeninden değil; nerde bir ulu ki senin yoksulun değil.

Vasıfların, canlara bitişmiş; bir tek damar bile yok ki senin emrinle atmasın.

İki dünyâ, iki ele benzer, sense cansın sanki; el, ne verir ki o, senin cömertliğinden, senin ihsanından olmasın?

Kimin gözü, şu varlık bahçesinde senin havandan başka bir yelle oynıyan bir çiçek görmüş?

Gaflete dalan, halkın cevrinden-cefâsından ağlar, inler; halbuki halk, ancak senin sopana benzer.

Bütün su sopalar, senin yüzünden oynar-durur; herbiri de ancak senin verdiğin derttir, sein verdiğin derman.

370. Öğretmen, çocuğa sopa çeker ya, kimdir o; kimdir senin kazâna, senin kaderine bağlı olmıyan?

Sopa, köpekler gibi incitir seni; fakat köpeklerin başında, senin verdiğin cezayı anlıyacak akıl nerde?

Bedene gelip çatan belâyı savuşturmak, halkın incitmesinden kurtulmak, ancak sana yalvarmakla mümkündür, ancak seni övmekle.

Şu sopayı kırsan da sopası az değil ki; iki-üç sopayı ortadan kaldırmakla kurtulamazsın sen.

* Balığa arkadaş olan ümmetin derdinden kaçtı amma senin yerin olmıyan nereye can atabildi ki?

Yeter, sus; Yûnus'un uğradığı dertten kork; kazâ ve kadere karşı durmak, ayak diremiye kalkışmak, haddin değil senin.

"Tercî'-i Bend"

XXVIII

(s. 274) Benim işime-gücüme koyulmamış birisi mi var? Sevgilinin yoluna can vermiyen kim?

Başım gibi sarhoş olmıyan bir baş mı var? Gönlüm gibi ağlayıp inlemiyen bir gönül mü var?

Bütün dünyâyı döndün, dolaştım; yabancı aradım; sonunda iyiden iyiye anladım ki yabancı yok.

Dünyâ işlerinin hepsi de birbirine aykırı; fakat bütün işler de ancak bir tek iş.

380. Gönül alan sevgili yok diye şikâyet edeni bil ki gönüle gark olmuştur da hâlâ gönlü arayıp durmadadır.

Müşterilerin hepsi de bir tek müşteridir; bu pazardan kurtulmuş bir tek kişi bile yoktur.

Gül bahçesinin aslını gören, iyice anlar ki orda bir tek tiken bile yok.

Buzdan bir küp vardı, içi de suyla doluydu; küp eridi, hepsi de su oldu; küpten bir iz bile yok.

Bütün dünyâ, parçalanmasına imkân olmıyan bir tümmüş; dünyâ çenginde bir tek telden başka tel yokmuş.

Şu sayı, şu aykırılık vesvesesi, bir aldatıcının aldatışından, bir düzencinin düzeninden başka birşey değil.

Bu sözde de bir aykırılık, bir zıt hüküm var; fakat dilin sözü, ancak bir pergel.

Güç yetişle güç yetmeyiş bir zâten; bence söz söylemiye bile güç-kuvvet yok.

Mâdemki sarhoş oldun, buraya baş koy, gitme burdan; çünkü burası, güllük-gülüstanlık; düz bir yol değil.

Bir başka hırsız gelir-çatar da kemerini çalar sonra; senden başka yankesici yok sanma.

390. Gönül noktasına sayı yok; fakat eğri-büğrü görünüyor; ancak bu görünüş, gözdendir, yüzden değil [*].

Mâdem ki istenenden berat geldi, ferman ulaştı; artık gözünden sıfatlar gizlendi, kayboldu-gitti.

Bir kere daha güzeller Yûsuf'u geldi-çattı; bir kere daha Zelîhâ gibi yüzlercesinin zincirini çekti.

• O tezgâhı görünce Ay bile elbisesini yırtar; gök bile "Daha yok mu" diye nâra atar.

Bütün dünyâ, bir tuzla olmuştur; temizle leşin bir olması için âlem, bir tuzlaya dönmüştür.

Bir kere daha akıl, kalemleri kırmıştı; bir kere daha aşk, yakasını yırtmıştır.

Zelîhâ, kimseciklerin yapmadığını yapmış, efendiliğini satmıştır da bir kulu satınalmıştır.

. Sarhoş oldun, öpücükler vermen gerek; o dudağa öpücük ver; şarab içmiştir o dudak.

Pek hoşsun, pek güzel, kem gözler ırâğ olsun; ne mutlu o göze ki yüzünü gördü senin.

Fakat yüzünü görmek, pek nâdir olan şey; ne mutlu adını duyan kulağa.

400. Kadehinin parlaklığı âlemi kapladı; kıyâmet sabahının gürültüsü koptu.

İlâc için olsun, aklı bulamazlar artık; akıl, bu şaşkınlıkla görünmez oldu-gitti [**].

Savaş erinin yayından fırlıyan ok, amaca doğru gider, dönüp geri gelmez bir daha.

Can hüthüdü, kafesten sıçradı mı aşkla tâ yüce Arş'a dek uçar-gider.

Can, kılıcını, kefenini alır, Kayser'in yanına, yüce-sağlam köşke doğru gider.

Gönül, can sıkan her düşünceden kurtulmuş; ayağa batan her tikenden halâs olmuş.

Gök, onun yüzünden çark urup dönmiye koyulmuş; Ay, ona, senin yüzünden her yanımız, binlerce bayram diyor.

Tercî' bendi bitti, yüreğim oynuyor; fakat güzelim, söz söylemiye güç-kuvvet veriyor bana.

---

[*] Bu beyit, kenara yazılmış.

[*] Kenarda: "Bu akıl da, iki yüz akıl da görünmez olur."

Bu kadehi içti mi, bir kadeh daha sunarım ona; gene iki tane bile ayık bırakmam ben.

Onu, altın döktüm de yokluk âleminden satınaldım; şarapsız, yemeksiz bırakır mıyım hiç?

410. Bedava şerbetler sunarım, sütler veririm; fakat üzüm gibi sıkmam onu.

Kendi başım gibi öperim, kendi başım gibi başını kaşır-dururum.

Benim canımdır, benim canımın ferahlığıdır; düşman saymam, yabancı bilmem onu.

Sevgimden aşkımdan dolayı küstahça sözlerine bile bakmazken nasıl döverim onu?

Dört tabiatın ayak kıpırtıları kaçsa-gitse bile dördünün karşılığında ben varım, dördünün de yerineyim ben.

Yolculukta dostuyum, kılavuzuyum onun; seher çağında sâkisi, şarapçısı.

Altına, gümüşe ait saçma-sapan sözler de nedir? Keremimle-lutfumla çuvallar dolusu altınım ona ben.

O tutulur-kalır; fakat bunu, ona ben tutulmuşum, sen söyle desin diye yaparım.

Söz söylemez, ağzını yumarsa sözü ben olurum, tercümanı ben kesilirim.

Usanır da gönlü daralır, hararetlenirse yellerim onu, yelpâzelerim ben.

420. Gayb âlemine bakmak isterse aynası olurum, göz-yüz kesilirim ona.

• Abû-Turâb gibi yere yüz korsa bütün yeryüzünü ona lâlelik, güllük gülüstanlık ederim.

Canlar bahçesine giderse ona yâsemen olurum, yeşillik kesilirim, gül bahçesine dönerim.

A benim canım, terci'e nöbet geldi; a benim inciler saçan denizim, dalgalan.

Seher oldu, a sâkimiz, iç-iç; a yüzünden gönlümüz, dalgalandıkça dalgalanan güzelimiz bizim.

Kızıl şarabın, kaplana benziyor; gam kurdu, onun elinde bir fare mi, bir fare.

(s. 275) Beyin bağlarına, dimağ köşklerine çıktı mı, akıl, başaşağı damdan düşer-gider.

Aklın kulağını tutar da kendine doğru çekerse akıl, acısından vay kulağım-kulağım der.

Sevgili, ona, kalk der, cana secde et, şu şarap saçan A yüzlünün ayağına kapan.

Akıl der ki: Kim geldi, görmedim onu; uyuyordun dün gece der, uyuyordun dün gece.

430. Sevgilinin yuyup arıtmasından bir koku bile almamak için âşık, onun yanına kör-kütük sarhoş gelir.

Aşk, gayb âleminde nâralar atar-durur; fakat o kükreyişi hayvan duymaz.

Şehir, eşeklerin, öküzlerin sesleriyle dolar; yırtıcı hayvanlarsa dağ başlarında bağırırlar.

Türk, şu tek kadehi içti mi, ata biner; ikinci kadeh, at sürmek, at koşturmak içindir [*].

Zevalsiz şarapla doldun mu, hiç bir kadehi boş göremezsin, hiç bir kadehi [**].

Bütün cansızlar, sana selâm verirler, kendin gibi, sen gibi hepsi de sana sır söylerler.

Can, sevgiyle seni kucağına aldı mı, karşında bütün şekiller canlanır.

Çağı geldi; çark urayım, oynıyayım; aşk da yüzünü örtmeden gazel okusun.

Kızıl gül gibi o, ata binsin; bütün çiçekler de askerler gibi peşinden yürüsün.

Meze getir, karşıma otur a yüzü mum gibi olan, şarabı ateş kesilen dilber.

---

[*] Beytin ikinci mısrâının son kelimeleri Türkçe "koş-koş"tur.

[**] Gene son kelimeler, Türkçe "boş-boş"tur.

XXIX

440. Gene sarhoş bir halde meyhâneye ulaştık; gene yüceden de kurtulduk, aşağıdan da.

Bütün sarhoşlar güzel, hepsi de oyuna dalmış; a güzeller, el çırpın, el çırpın.

Saçın, olta saldı mı, deniz de sarhoş olur, denizdeki bütün balıklar da.

Meyhânem alt-üst oldu benim; küp başaşağı geldi, surâhi kırıldı-döküldü.

Meyhâne piri, bu çoşkunluğu görünce dama çıktı, damdan atladı.

Bir şaraptan esridi ki o şarap, varı yok eder, yoku var.

Şişeyi kırdı, her yana saçtı parçalarını, nice iş erlerinin ayaklarını yaraladı.

Başını ayağından fark eden nerde? Sarhoş olmuş, Elest mahallesinde yıkıla-kalmış.

Şaraba tapanların hepsi de işrette, neş'e âleminde; a tenine tapan ten-teniten sesini duy.

- D -

XXX

Birisi dedi ki: Hoca Senâyî öldü. Böylesine bir hocanın ölümü, öyle küçük bir iş değil.

450.Saman çöpü değildi ki o bir yelle uçuversin; su değildi ki o, kış gelsin de donsun.

Tarak değildi ki o, bir saç teli yüzünden kırılıversin; tohum değildi ki o, yer, onu sıksın, bitirmesin.

Şu toprak yurdunda bir altın definesiydi o; iki dünyâyı bir arpa tanesine satardı çünkü o.

Toprak bedeni toprağa fırlattı-attı; canla aklı göklere çekti-götürdü o.

Halkın bilmediği ikinci canı, halkı yanıltmak için söylüyoruz hani, sevgiliye ısmarladı-gitti.

Arı-duru şarap, tortulanmıştı; küpün ağzına doğru çıktı, dibe çöken tortudan ayrıldı.

Azizim; hanı bir Marâğalı, bir Reyli, Rûm ülkesinden biri, bir de Kürt, yolda buluşurlar, yolculuğa düşerler.

Derken herbiri, kendi evine döner-gider; atlas, alelâde kumaşla bir olur mu hiç?

* Nokta gibi sus, yoksa padişah, adını, söz söyleme defterinden kazır-gider.

XXXI

Birisi dedi ki: Hoca Senâyî öldü; böylesine bir hocanın ölümü öyle küçük bir iş değil.

460.Topraktan meydana gelen kalıbı, toprağa geri verdi; tabiattan meydana gelen canıysa göğe teslim etti.

Bir Aya benziyen varlığı, tozdan-topraktan kurtuldu; yaşayış suyu, bulanıklıktan arındı.

Güneş ışığı, bedenden ayrıldı; güneşten ayrılan herşey de dondu, buz kesildi.

Halis üzüm meyhâneye gitti; çünkü ecel, beden salkımını sıktı.

Baştan-başa can, güneş kesildi-gitti; can kesileni ölü saymak doğru olamaz.

Özün, pek güzeldir, olsa-olsa deridir ölen; öz ölmez, olsa-olsa dost, alır-götürür onu.

Deriyi bırak da öze el at; yahut da Türk'le Kürd'ün hikâyesini dinle:

Kürt, Türk'ün dağarcığını çalmak için hırka giydi, saçını, bıyığını yolüttü hani.

XXXII

Gönül mülkünden can ordusu geldi; hem ap-açık, hem gıp-gizli ordu, geldi-çattı.

Can yolundan, elbise yırtanlar geldi de o yüzden sabır elbisem yırtıldı benim.

470. Can gelinleri, çarşaflarını attılar da dünyâ padişahını aramıya geldiler.

Güzelim bir sel gibi mekânsızlık yurdundan oynıya-güle, mekân yurduna ulaştılar.

Gönlün şekli, şekilleri kırdı-geçirdi; perde altındakiler, yurdu elde etmiye geldiler.

Açık olanlar gizli, gizli olanlarşa ap-açık geldi-çattı.

Bir izi, bir eseri olanın ne bir izi kaldı, ne bir eseri; izi-eseri olmıyanınsa izi-eseri belirdi de geldi.

XXXIII

Herşeyi yetiştirip geliştiren ezelî nurdan, sana, fazlasıyla vermişler.

Güneş gibi herşeye bir hoşça bak; hepsi de donmuş, bak da eriyip gitsinler.

A ilkbahar, ağaçlar, deli kıştan solmuş-sararmış, onlara bir bak hele.

Dudağını aç da Îsâ duâsını oku; çünkü varlıklar, cefâ Deccal'ı yüzünden ölmüşler.

Bugün, herkesin mahmurluğunu gider; çünkü herkes, senin şarabından bir kerecik tatmış.

480. Bütün bunlar, yokluk zehirini içmişler; ölümsüz yaşayış panzehirini ver.

Seher gibi gece perdesini yırt; çünkü hepsi de iki yüz perde altında gizlenmiş-kalmış.

Sus, yeter artık, yüz dilli olma; çünkü bir tek kulak bile getirmediler.

XXXIV

Bir gül dalısın; bahçe senin yüzünden yemyeşil, neş'e içinde; şu oyunda sana eş olabilecek, yel ancak.

Yel, Cibril'e benziyor, sense Meryem'sin sanki; gül yüzlü İsa, işte şu ikisinden doğdu.

İkinizin de oyunu, ölümsüzlüğün anahtarı; şu oyuna bol-bol rahmetler olsun.

Soyunuzun taht kurduğu yer, aklın baş köşesi; tahtsa Keykubâd'ın yeri.

Her dalın meyvası, mîdeye gider; çünkü oluş-bozuluş âleminden bitmiş, yetişmiştir.

(s. 276) Fakat bizim nîmetimiz, var edenden gelir; onun için de yemeğe, uykuya karışmaz.

Her kavmin rızkı, bir başka bağdandır; a vergisi bol sevgili; sofran pek büyük senin.

490. Baht kısmeti; yürü, bahtı ara; baht, pılıdan-pırtıdan yeğdir; haraç-mezat, haraç-mezat.

Yeter; çünkü doğuşları doğutan, o nûrun yardımından gönüle bir esintidir, geldi.

XXXV

Âşıklardan kaçan, bir kere daha pişman olur hocam.

Âbıhayât kaynağına yönelen cana ne mutlu.

Senin testini taşıyan kişi, son-ucu, padişahın işret haremine girer.

Senin yüzünden denize dönse, umman kesilse gene de insanın anlayışı, dardır, dar.

Yürü, bir gönül ehlinin gönlünde yer tut; katre bile denizde inci olur, mercan kesilir.

Her zerrenin oynayışı, kendi aslıyladır; kim, kime meylederse o olur-gider.

Yüz yıllık kâfir bile seni görse secdeye kapanır; hemencecik Müslüman olur.

Meylediş, heves ediş çekişiyle canla gönül, dilberin sıfatına bürünür, sevgiliye döner.

500. Âşığın yolundaki sivri tiken bile, son-ucu, güllük-gülüstanlık olur.

Sözü kapat, aklını başına devşir; yoksa gönlün, darmadağan olur-gider.

XXXVI

Kemendin, gönlümü çekeli Yûsuf'um kuyudan çıktı, ovaya koştu.

Yûsuf gibi beni kuyuya atan yok mu, gene feryâdıma o yetişti benim.

Lûtuf ipini şu kuyuya salınca gönül bahçesinde güller, nesrinler bitti.

Kayser'in bile, köşkünden o kuyuya gönlü aktı; çünkü kuyu, cennete döndü, güzelim bir köşk kesildi.

A kuyu dedim, ne oldu o karanlığın? Dedi ki: Güneş, bana baktı. Ne donmuşsa ısındı şimdi; aşk koru bu, kırağı bırakır mı hiç?

Rûm Kayseri'dir bu Zenci'lere saldırdı; o, öylesine bir er ki kâfir oğlanı, ona eşsiz-tek er demiştir.

* Cehenneme vuran, gönül ışığıydı; o ışıkla doldu da açılıp saçıldı; daha yok mu demiye koyuldu.

510. Cehennem, ona dedi ki: Can bağışla bana, öylesine bir can ki Tanrıdan her kesileni sömürüp yutayım.

A lûtuf denizi, geç şu ateşin üstünden; yoksa öldüm; ıssım soğudu; dondum-gitti.

O da, ey ateş dedi; kavmimi tez ver bana; onları Tanrı seçti.

Ateş, birer-birer, hepsini onun eline verdikde ateşin dedi, nûrumdan kurtuldu.

Tebriz'den Şemsedin'in yüzü parladı, ışıdı; dünyâ ışığının anahtarı, zâten güneştir.

XXXVII

Dostun cefâ çekici olması iyidir; ödağacının ateşte bulunması yeğdir.

Cefâ kadehini içmek, pek güçtür, pek zordur; fakat dostun elinden gelirse hoştur.

Keremle-lûtufla nakışlanmış kadehle, zehir bile sunulsa içmiye bak.

Altında ateş varmış; gam yeme. Aşk, Halil'dir, çıkar onu ortaya.

Ateş, Halil'e karşı soğur; güzelim söğüd ağacı, gül, yasemin kesilir.

520. Onun çevgenine karşı bir top ol da gökyüzü, ayağının altına serilsin.

Çevgenin vuruşlarıyla gama düşse, vurulup o yana-bu yana yuvarlansa bile top, gene de oynar-durur.

Hâsılı, meydanın birincisidir, her Ay parçası atlının kıblesidir o.

Tamamiyle yonuldu, yuvarlandı mı yonulma derdinden kurtulur-gider.

Darmadağan bir hâle gelen, iki dünyâda darmadağan olsa aldırış bile etmez, emindir.

Tebriz'in övüncü Şemseddin; senin doğun, ne beş duygudadır, ne altı yönde.

XXXVIII

Gül, kızıl elbiseler giyinir ya; ben bilirim nerden giyindiğini.

Söğüt, yaya olarak saf düzer ya; kazâ ve kader, ne takdir etmişse onu yapar ancak.

Süsen, kılıçla, yasemin siperle... Herbiri, savaş tekbîrini getirir.

Yoksul bülbüle o gül, neler eder ah; âciz bülbül, neler çeker, neler.

530. Bahçe gelinlerinin herbiri, o gül, bize işâret ediyor der.

Bülbülse gül der, bu başsız-ayaksız için cilveleniyor.

Çınar, ağlıya inliye el kaldırmıştır; ne duâ ediyor, söyliyeyim sana.

Goncanın başucunda şikâyet eden kim, menekşenin boynunu iki büklüm büken kim, anlatayım sana.

Güz mevsimi, birçok cefâlar etti amma seyret de gör, bahar, ne vefâlar etmede.

Güz mevsiminin yağmalayıp götürdüğü herşeyi, bahar mevsimi bir-bir vermede.

Güllü de, bülbülü de, bahçe güzellerini de anış, bahânedir; neden yapıyorlar, niçin işliyorlar?

Aşk gayreti bu; yoksa dil, Tanrı inâyetlerini nasıl anlatabilir?

Tebriz'in de, dünyânın da övüncü Şemseddin, gene hatırınıza riâyet etmede sizin.

XXXIX

* Yûsuf'un gömleği, Yûsuf'un kokusu geliyor; bu ikisinin ardından da kendisi gelecek.

540. Lâ'l renkli şarabın kokusu muştuluk vermede; ardından kadeh geliyor, şarap kabağı geliyor.

Ben Tanrıyım diyen nefsin, Mansûr oldu; Tanrı nûru, kat-kat geliyor ona.

Taşlanmaktan denize hiçbir ziyan gelmez; belâ taşları, testiye geliyor fakat.

Gönlün ötesinde âbıhayât var; dereyi kaz, dereye su geliyor.

Ateşli bedene su serp; şu toprakta yel, ordan esip gelmede.

Aşkla akıl, evin içinde savaşıp durmada; gürültü, her an mahalleyedek geliyor.

Âşık, varından-yoğundan, ne verirse son-ucu hepsi de ona gelir.

Gelin, kocasından birçok şeyler alır-götürür amma kendisi de, çeyizi de sonunda kocasına gelmez mi?

Gökten yemek mi istedin; kalk öyleyse, kendinden el yıka; geliyor yemek.

Muştuluk ver ey aşk; Tebriz'den, Şemseddin'den yeni bir âyet geliyor.

XL

550. Seher çağı senin yüzünü, görmek bak da gör, nasıl da derdimi yatıştırdı-gitti.

Âşıkların gönüllerine ne çeşit bir ateş saldı; sırlara ne biçim bir haber ulaştırdı.

Lûtfetti, kerem buyurdu da beni yanına çağırdı; canıma, olgun mu olgun bir şarap sundu.

O şarabın sâfını canlar içti; bulaşık kâseyi de bedenlere verdi.

(s. 277) O şarabın arılığını-duruluğunu canlarda ara; çünkü bedenlere ancak bu adı taktı o.

Sana gönül tuzağı, Tebriz'dedir; biteviye rahmeti, o tuzakta ara.

XLI

Ah, o aydın mumda ne vardı ki gönüle ateş saldı, gönülü kaptı gitti.

A gönlüme ateş salan; yandım ey dost, gel, çabuk-çabuk.

Gönlüm şekli, yaratık şekli değildir; gönlün yüzünden Tanrı cemâli yüz göstermiştir.

Onun şekerinden başka bir çâre yok bana; onun dudağından başka birşey, fayda vermez bana.

560. Hatırla; hani bir seher çağı şu gönlüm, saçının bir bağını çözmüştü.

Hani canım, ilk-önce seni görmüştü de senin canından bir söz işitmişti.

Gönlüm, senin kaynağından su içince garkoldu-gitti, beni sel götürdü, sel.

XLII

Senin aşk, ateşin kılavuz oldu da dün gece gönlüm, gönüller aydınlatan sevgiliyi buldu.

Dün gece benimle konuştu sevgili; sıcak soluğuyla ciğerimi yaktı benim.

Artık onun soluğuna, onun düzenine karşı ne diyebilim ben? Zâten o, hilede herkesten üstün, herkesten yaman.

Şu gönlüm, böndü, hile-düzen nedir, bilmiyordu; hilelerini gördü de kötülükler öğrendi.

Dünyâda, şehvetten meydana gelen her çeşit zevk, peynir gibi her uyuza derd olur-gider [*].

Ah, dün gece, hep bu vaitle geçti; öpücük vereceğim, öpücük vereceğim dedi-durdu; son-ucu sabah oldu-gitti.

Çıplak sevgili, elbiseye meyletti de akıl, bir kere daha kemer dikmiye koyuldu.

---

[*] Uyuz, Türkçe olarak "yûz" tarzında geçer.

XLIII

570. Aşk, beni herkesin içinden seçti; geldi de sarhoşça yanağımı ısırıverdi.
Şükürler olsun ki o Ca'ferî altın mâdeninden, yüzüme eşsiz-örneksiz bir çalıı yarası geldi.
Başımda bir ululanma havası varsa gene onun bana üfürdüğü soluktandır.
Gözlerimi Ay hâline getirdi de gök kubbe, yüzüme bir gök duvak çekti.
Şarap pek bol, fakat bir tek kadeh bile yok; öpüş, birbiri üstüne, fakat dudak görünmüyor.
A kâfirlik gecesi, senin Ayınla din günü kesilen; a soluğuyla Yezîd bile Bâyezîd'e dönen,
• Nerde köpek nefis; tut ki bütün dünyâ nefis kesilmiş; denizin dudağı nerden murdar olacak köpek yüzünden?
Tanrı kilidi, bundan önce çok kan döktü; fakat artık anahtar geldi, biz onun kanını dökelim.
Kutlu kişiyle şehid olan kişi, aynı dereceye ulaşsın diye can, kutlulukla nefsi öldürür-gider.
Beden köpeğinin köpekliklerinden kurtulsa bile hiçbir av, o avcıdan kurtulamaz.
580. A bunamış ihtiyarı yeni baştan gençleştiren, sevgilinin yüzünden, binlerce kurumuş, kadîd olmuş beden terü tâze bir hâle geldi.
A ölmüş-gitmiş kişinin bedeni, mezardan çık; yüce Arş'tan sûr üfürdüler.
Sus da susanların davulunu dinle; Tanrı, yeni bir ömürle güç-kuvvet versin sana [*].

[*] İkinci musrâ Arapçadır.

XLIV

Dün gece dövüşken gönül, kiminle kavgaya girişmişti; kimin yumruğu gözünü göm-gök etmişti?

O doymak bilmez gönül, şarabın aşkıyla başkalarından tam yedi kadeh fazla içmişti.

Sarhoş olmuştu; mahallenin başında, uykumu kimler çaldı diye ellerini çırparak yıkılakalmıştı.

Şu bekçi gelmiş de elbisesini almıştı; derken öbürü gelmiş, kemerini çözmüştü.

Derken bir çeng çalan gelmiş, telleri bir okşamıştı; o argacı-arışı olmıyan, o eni-boyu bulunmıyan gönül, belinlemiş, uykudan uyanıp sıçramıştı.

Elbisenin gittiğini görünce sarhoşluğu kalmamıştı; ziyanı görmüştü, kâr sevdâsından vazgeçmişti.

590. Sâki,onun ateşlere düştüğünü görünce kadehi almıştı da duman gibi ona doğru koşmuştu.

Onun gamına, gönüller açan şarabı dökmüştü de devlet ona yüz göstermişti.

Ölümsüzlük bahtını bulmuştu ya, git be elbise demişti; yokluk zevkini görmüştü ya, ne diye varlık arıyacaktı artık?

• Yıkık dünyâ, baykuşlara helâl; yüzlerce cumartesi, Mûsevîlerin olsun-varsın.

Biz yıkılmışız, meyhâne erleriyiz; kalk, kadehi doldur, gel, tez sun bize.

Bu kadeh, o kadar lâtiftir ki göze görünmez; beden, can şarabını tadamaz bile.

Şu bayram davulu, kulağa ordan geldi; ödağacının feryâdı, ateşte olur.

Yeter artık, sus aşk duvağına gir; çünkü dilber güzel, halbuki binlerce de hasetçi var.

- R -

XLV

Meyhâneye vakfolmuş can, bahar yaşayışı... Kendine gel, ömrün bir böylesine aklı başına geldi işte.

Dünyâda, can da elimi tutmada; dünyânın gözü, sözlerime kulak vermede.

600. Gönül, çıkageldi de önüme oturdu; başını çatmıştı, yorgundu, hastaydı âdeta.

Elimi tuttu da başına koymıya, a dostun derdinde bana yardım eden demiye koyuldu.

Başımın ağrısı dedi, ne safradan, ne harâretten; başım, aşk şarabiyle mahmur mu, mahmur.

Canım, feryatlarla tanbura döndü; gönlümün hâlini tellerin sesinden duy.

A şekeri, gönlümü avlıyan; bunların hepsi de cilve; maksadı sensin ancak.

XLVI

Niceye bir zamânenin şu yeni yolu, yeni nağmesi; o, evveline evvel olmıyan dostun perdesini çal.

Deniz suyundan çek Firavun'un ateşini; at ateşe Nemrûd'un tahtını.

Şu dönen göğü Tanrılığa lâyık görme; yıldızlarla Ayda bir irâde, bir ihtiyar var sanma.

Güneşlerin güneşi sensin; şu gök kubbede dönüp duran güneşse başı bağlı bir topal eşektir sanki.

Yel, kendisini tanıdı, haddini bildi de eğildi, onun için saman çöpleri gibi muhtaç değil.

610. Saman çöpüyse öyle göz dikmiştir; çünkü çöle, mağaraya çeken, yeldir onu.

Taş, o suyun içinde şaşkın bir halde kalmıştır; boyuna sel içinde kulağını oynatır-durur.

Kötü olalım, iyi olalım, bizden bilme bunu; biz çengleriz sanki, gönlümüzse teller.

Gâh güzelim, tâze bir nağmeyi okşıyadur; gâh ondan geç, kuruya yüz tut.

Şu çengin gönlünü okşamasan bile kucağına alırsın ya; bu da yeter.

• Fakat okşarsan "nûr üstüne nûrdur"; şarap hoştur, hele bahar vakti olursa.

Herkesin yuları, aşkın elindedir; şu yükün altında sarhoş develeriz biz.

Sen, gâh bir arslan şekline bürünürsün; halk, av gibi ondan kaçsın diye.

Gâh da halk, susuz bir halde, canlar vererek ona koşsun diye bir su şeklinde görünürsün.

XLVII

Tertemiz, güzel görünüşlü biri var mı ki yücelere baksın.

620. Şu balçıktan arınmış biri var mı ki denizi seyretsin.

(s. 278) Yahut da Kafdağının beline ayak bassın da zümrüdüankanın kanadını görsün.

Bakış, güneş yüzünden sarhoş oldu mu bakış da elsiz-ayaksız bir hâle gelir, görüş de.

Aşk ışığından yardım görmüş biri var mı ki boyuna oraya baksın, orasını seyre dalsın.

Su, suyla sâf bir hâle gelir; görüş de gene görüşle düzene girer, görüş elde eder.

Tamamiyle görüş kesil; çünkü Tanrı tapısına ancak görüştür yol bulan.

XLVIII

Senin sarhoşunum, şarapla, afyonla sarhoş değilim ben; kucaklaşma çağı; gel, nerde kucaklaşma?

Sıçra, baharda, ağaç gibi, yel gibi sen de sarhoşça bir kıyıyı tut.

Terü tâze dal, yel yüzünden bir yana tutundu, bir kucak buldu da benim gibi kararsız bir halde oynamıya koyuldu.

Bu haber, gayb âlemi güzellerine ulaştı da yüzlerce eşi görülmemiş güzel, çıkageldi.

630. Lâle, yanaklarını, yüzünü kızarttı da dağdan, ayağı balçıkta olan sünbül, çimenlikten erişti.

Süsen kılıçla, yâsemin siperle, yeşillik yaya, terü tâze gül tatlı olarak ulaştı.

Fındıkla haşhaş ovaya geldi, nâneyle tere ırmak kıyısına.

Dostun dostundan biri yardım bulmak için yeşilliklerin arkları, ayrı ayrı.

Bütün helvacılar, işe koyulmak için şekerlerle, fıstıklarla dop-dolu dükkânlar açtı.

Meyva satanlar, her tepenin başında meyvalar saçtılar, davullar çaldılar.

Fakat sen gülden bahset, çünkü gül, onun rengindedir; boyuna kokuya dâir sözler et, çünkü peridir sevgili.

Bülbül, kumru, daha yüzlerce kuş, ziyâret için bağa-bahçeye geldi.

Nerkis gözceğiniz gibi susuyorum; artık çayırlıkta-çimenlikteki kuşların hutbelerine kulak ver.

XLIX

Kapıyı aç, bir başka ham kişi geldi; iki-üç kadeh sunuver.

640. Hadi, işte yolun ucuna geldik; iki-üç adımcağız daha at, biraz daha yoldaşlık et bize.

Şu uzun yolla nicesin hele? Her adım başında bir başka dert, bir başka tuzak.

Fakat bal mâdeni, nerden derde düşecek? A güzelim, senin bundan başka daha üç yüz adın var.

Sen, sarayın damını da kapamıştın, kapısını da; fakat o hüküm, bir başka damdan geldi-çattı.

Gökyüzünün hörgücüne çıksan gene kâza ve kader, sana bir başka hörgüç verir.

A güzelim, senden yüzlerce gönül isteğini elde ettim; fakat gönlün, gene de bir başka isteği var.

A yüzü-yanağı, bir başka Rûm ülkesi olan; a ortadan ayrılmış saçları bir başka Şam ülkesi kesilen.

Öyle bir Rûm ülkesine, öyle bir Şam diyârına git de bir başka devlet râmolsun sana.

Lûtfun, güneş gibi herkese, herşeye yayılmış; beni de bir başka şey say, bana da lûtfet.

Her seher çağı güneş, tapına baş kor da bir başka kul kabul et diye yalvarır sana.

650. Sana da, çevrendekilere de her anda, Arş'tan bir başka selâm gelir.

Tanrı yoluna, düşene harfsiz-sözsüz, gam vaktinde de bir başka haber gelir, neş'e zamanında da.

Bu gamla neş'e, gönlün yularıdır; fakat Tanrı devesinin bir başka yuları vardır.

Ne kutlu andır o an ki ağzımı yumarım da candan, bir başa söz duyarım.

Yükümü bu yandan derer-devşirir, o yana çekerim de orda bir başka düzen görürüm.

* Dünyâ yaşayışı, dünyâ zevki, bana haram olur da, bir başka Beyt-ül Harâm görürüm.

Ne şaşılacak şeydir ki gönül küpüm kırıldı mı şu şarap, bir başka olgunluk, bir başka tat kazanır.

Tamam olmadım diye tövbe etmiye kalkışma; tamam olduktan sonra da bir başka tamamlık var.

Yeter, susayım artık; a dost, tut ki bir-iki-üç mîmi, iki-üç lâmı sen söyledin.

Acı; baştan başa yara olsam hastalığımı gider, sabır melhemini ver bana.

660. Bana boyuna zehir sunsan, zehirler içinde yüzdürsen beni, gene de zehirimi şekerlere garket; şekerler içinde dalgalandır beni.

Deniz, zehir gibi acıysa da sedef, incinin canını korur.

Ekşi suratlı bulut, gam arttırır amma rızka, yağmura, âit müjdeyi sen verdin ona.

Ana, tepesinden tırnağınadek acıyıştır amma Tanrı acıyışını babanın kahrında seyret.

Gönül gözüne yeni bir sürme gerek; yoksa göz, sürmenin yolunu nerden bilecek?

Ömer'in zamanında Basra'nın bir mahallesinde yıkık bir yoksul evi vardı.

Yoksul, müflisti, kimsesizdi, çoluğu-çocuğu çoktu; evdekilerin herbiri, öbüründen beterdi.

Herbiri, dilencilikle tanınmıştı; halk, onların dilenciliğinden çekinir-dururdu.

Geceleyin yorganları, Ay ışığıydı; gündüzün herbiri, ordan-oraya dolaşır-gezerdi.

Yokluklarını-yoksulluklarını anlatsam ya gönlündeki derdi arttırır, ya başın, büsbütün ağrır.

670. Vergili bir padişah, ava gitmişti; dönüşünde, ayağının tozuyla o eve uğradı.

Susamıştı; kapıyı çaldı, su istedi. Evden bir yetim çıktı kapıya.

Dedi ki: Su var, fakat testi yok. Yetimlerin suyu, gözyaşıdır zâten.

Şah, orda oyalanırken ordu, geldi-çattı; hepsi, padişahın çevresini, Ayın çevresindeki yıldızlar gibi kuşattı.

Padişah, hatırım için dedi, herbiriniz, bu topluluğa altın verin.

Padişahın devleti sâyesinde o ev, hazine kesildi; her yanı ışıdı, altı-üstü bezendi.

Bu iş, şehirde duyuldu; şehirde bir gürültüdür koptu; herkes görmek için ardıardına gelip duruyordu.

Birisi, a müflisler dedi, geçe-geçe ancak bir günceğiz geçip gitti.

• Dün, hâliniz, herkesin gördüğü gibi kün-feyekûndu; baht, bir günün içinde kimseye çatmaz.

Bahtı yâver olsa da son-ucu, gök kubbe altında bu devlete ermez, bu kadar tanınmaz.

680. Ev sahibi dedi ki: Vergili birisi uğradı bize, bu eve bir acı gözüyle baktı; işte hepsi bu kadar.

Hikâye uzundur, fakat bir işâret yeter; görüşün uzun olsun, sözün kısa.

LI

A eşsiz güzel, meyhâne beyi sensin; meyhâne, senin yüzünden böyle kararsız.

Bütün meyhâne, senin yüzünden yıkık; bütün sırlar, sana karşı ap-açık.

Meyhâneye vakfolmuş can, bir de üstün ömür... Kendine gel, ömrün bir böylesine aklı başına geldi işte [*].

Dünyâda, can da elimi tutmada; dünyânın gözü, sözlerime kulak vermede [**].

Avucundaki toprak, gözlerime tutya; va'din, kulağıma küpe.

(s. 279) Eski şarabı dök-saç âşıklara; yepyeni bir resim yap âşıkların gönlüne.

Bir oyuncaktan ibâret olan şu geçici kadehi götür; bizim o erkekçe kadehimizi getir.

Şarab ateşini dök başına çekinip sakınmanın; eyvahlar olsun hâline o çekinip sakınan zâhidin.

690. Tanrı, ezelî şarabı sundu mu er olan, o Tanrı şarabını ercesine alır, içer.

* Can, gelişip yetiştiren şarapla, "Rableri suvarır onları" şarabının kadehiyle gelişir, yetişir.

---

[*] XLV. gazelin, bir söz müstesna, ilk beytinin aynıdır.

[**] Aynı gazelin ikinci beytinin aynı.

- § -

LII

O, yüzü ekşi hoca geldi; o şeker sirke gibi ekşimiş-gitmişti.

Ne şaşılacak şey; herkese karşı yüzünü ekşitir-durur. Yoksa herkese karşı hoştur da bize mi yüzünü ekşitiyor.

Fakat herkesle hoş olsun da yalnız bana yüzünü ekşitsin; bu, hocanın keremine lâyık değil.

Bundan da vazgeçtik; o güp-güzel, o hoş mu hoş yüzün, ekşi durması yazıktır doğrusu.

Nerde hüzün varsa yüzünden neş'elenmiş, gülmiye koyulmuş; nerde bir ekşi varsa lütfunla tatlılaşmış a benim güzelim.

Ne neş'eli, ne hoş zamandır, o zaman ki sevgili, dudak altından gülsün-dursun da lala, suratını ekşitsin.

Yüzünü ekşitiyorsan gel, bir şart koş; yarın, yüzün ekşi olmasın.

Allah aşkına olsun, yeni bir türe kurma; helvanın ekşi olması âdet midir hiç?

700. Bu yüz ekşiliği, kuyuda olur, zindanda olur; hiç kimse bağın-bahçenin, seyrin-seyranın ekşi olduğu görmüş müdür?

Güzeller Yûsuf'u, güzelim gül, zindandayken bile yüzünü ekşitmedi.

Hattâ duvar, kapı, dile geldi de a padişahımız, a efendimiz, ne diye yüzün ekşi değil diye sordu.

Dedi ki: Sirkeye garkolsam yücelerden gelen rahmet, hiç beni ekşi bırakır mı?

Bana aşk verir de o aşk, eş-dost olur bana; bütün ekşilikler, şaraba garkolur-gider.

* Can, sarhoş olur, el çırparak tâ sağ yanadek gider; ordaysa hiç ekşilik yoktur.

Yeter, sus da ballar-şekerler içinde dalgalan; çünkü vefâ sahibinin keremi, seni hiç ekşi bırakmaz.

- K -

LIII

A batının da padişahı, doğunun da; dünyâda senin mislin yaratılmamıştır.

A her sakınıp çekinenin sâkisi, şarap sun, padişahlar padişahının sızırılmış şarabını sun bize.

Söz kadehini, hararetiyle her bunamış pelteği söze getiren, konuşturan kadehi sun.

710. Canlara hükmedensin, mutlak padişahsın; düşünceyi tut, çek şaşkınlık kapısına.

Güzelliğinin cenneti, bir görünürse cehennem bile her kötü kişiye cennet kesilir.

Kaçarsan kimse yetişemez sana; fakat biz senden kaçarsak hep öndesin sen.

Karanlıkta şaşmış-kalmıştır sana, aydınlık da; ya Hak'sın sen, yahut Hakk'ın nûru.

Şimdi, gece de nûra garkoldu, gündüz de; Ayın, ne batıdadır, ne doğuda.

Yalvarırsın, bedâva şarap sunarsın; deniz huylu, esirgeyici bir sâkisin sen.

Daima ölü olmak, daima sâf bir yüreğe sahib olmak gerek; hocam, keskin akıllılık, ahmaklıktır.

Düşünceye dalmak, canların rahatı olsaydı akıl, şarabı da aramazdı, müziği de.

Eğer bensen neden ayrısın benden? Eğer Vâmık'san ne diye Azrâ'lık ediyorsun?

Gonca gibi güle göz yumuyorsun; yürü; bu tiken çekmiye lâyıksın sen.

720. Canın gül bahçesine âşıksın ya, padişah bile olsalar, senden başkaları, tiken çekicidir ancak.

Sus da kapının açılmasını gözet; niceye bir her anlaşılmaz sözün peşinde koşup duracaksın?

LIV

Canın-başın için olsun, doğru söyle; vergide, güzellikte neden teksin sen?

Güneşe benziyen yüzün, öylesine bir buluşma-kavuşma günü bağışlar ki hiç ayrılığı yok.

Herkesten gönlümü keseyim, herkesi, gönlümden söküp atayım da senin vefâna kavuşmak için gayret kemerini kuşanayım.

Fakat bana, yürü-git, sabret dersen işte buna gücüm-kuvvetim yetmez; bu teklifi yerine getiremem ben.

A sevgili, ayrılık pek zor; hele öpüşüp koçuştuktan sonraki ayrılık.

Akılla can, babayla anaya benzer; halbuki ikisi de sensin; a dostum, nasıl isyân edebilirim sana?

Rûm ülkesi, sevginle bir ah ederse tütünü, tâ Şam'a gider, Irak'a ulaşır.

Âşıkların gönül perdesinin ardından Ay yüzlü, şeker dudaklı, gümüş bacaklı güzellersin sen.

730. Hepsi de senin lûtuf çayırında, ihsan çimenliğinde oynamada, gerçeklik, uygunluk sağrağını çekmede.

Hepsi de ellerini çırpmada, lâtifeler ederek diyor ki: Şeref de bu, şan da bu, cihan da bu, can da bu [*].

Hırsız, altınını çalana müjde; karısını boşayana müjde.

Hele bütün dünyâdan vazgeçip öylece tek kalana tam müjde.

Hâsılı, nasıl Muhammed'in önüne Burak çektilerse bu çeşit kişiye de aşk, armağanlar sunar.

Gönül Burâkı, onu tezce alır, yüce, kat-kat göklerin de üstüne çıkarır.

---

[*] *Bu beytin ikinci mısrası şudur: "Tâk u turunbîn-i turunbîn-i tâk"*
Ancak böyle çevirebildik.

Cannı-başın için olsun, kalanını sen söyle; çünkü iştiyaktan ağzım tutuldu, sözden oldum.

Eğri-büğrü, *ne* söylediysem sen doğrult; çünkü mühendis sensin, bense bir ameleyim ancak.

- K -

LV

Tövbe, topal ayakla yolculuğa düşer; sabır, o dar kuyuya yüzü-koyun düşer-g der.

O çeng, terengâ-tereng diye nağmeye başladı mı, benimle sâkiden başka kims cikler kalmaz.

740. Akıl, bunu görünce, deli gönülle savaşa tutuşmuşken fırlar, dışarıya k: çar.

Meyhânenin baş köşesi, baş köşeden, ad-san, âr-hayâ bağlarından kurtula kişinindir.

Gönlünü düşünceden arıtan, gönül huzuruna eren, âdeta timsahın ayağında kürek yapıp kayık süren kişiye benzer.

Bir arpa kadar altın düşüncesine dalan, yuları takılmış, semeri vurulmuş b eşektir.

Sen, dostumsun benim, vazgeç eşekten, sat şu eşeği de esenleş, kurtul-gitsi

Salağın biriysen eşeğin kuyruğuna yapış, gidedur; dilsiz anahtar olm: zâten.

A Mesih, eşeklere sır söyleme; şûh sâkinin elinden şarab içmiye bak.

LVI

Bu aşka boyanmıyan kişi, Tanrı katında ancak çer-çöptür, taştır-topraktır.

Aşk, her taştan su fışkırtır; aşk, aynadan tozu-pası giderir.

Kâfirlik, savaşmıya geldi, inanç, barışmıya; fakat aşk, savaşı da ateşe vurdu, barışı da.

750. Aşk, gönül denizinden baş verir, ağzını açar da timsah gibi iki dünyâyı da yutuverir.

Aşk, ne hiledir, ne düzen; gâh tilkileşip gâh kaplanlaşmaz o.

Aşktan, yardım üstüne yardım geldi mi can, kap-karanlık, dap-daracık bedenden kurtuluverir.

(s. 280) Aşk, daha başlangıcında bile baştan-başa şaşkınlıktır; akıl, aşka karşı şaşırıp; can, aptallaşır-gider.

A seheryeli, gönlüm Tebriz'de; durmadan-dinlenmeden kulluğumuzu bildiriver.

LVII

Bir kere daha sevgiliye geldik, hayran-hayran bakarak o eşsiz sevgiliye ulaştık.

Bütün yol boyunca başımızı yerlere koyup secdeler ederek yılan gibi, tâ o define-nin başucuna geldik.

Misk ceylânının kokusu burnumuza geldi de ona tuzak kurduk; fakat kendimiz av olduk.

İnsanın kurduğu tuzak, bu ava lâyık değil; peki, öyleyse sen söyle, ne iş için geldik biz?

Bıldır, param-parça gönül, senin yamanı görmüştü, bu yıl da ona tamah ederek geldik işte.

760. A tüm varlık, bizden yan çizme; çünkü varlığımızdan tamamıyle geçtik biz.

* Yıldız gibi, kâfirlik şeytanına ateşler saçarak, kıvılcımlar saçarak geldik.
* Ebâbil kuşları gibi ululuk filine taşlar atarak, kökünü kazıyarak geldik.

Tekrar âşıkların yüzlerini görünce saçı saçmak için gümüşlerle dolu tabakla geldik.

LVIII

Derdinle sevdâ yurdu oldu gönlüm; seni araya-araya her yana gitti gönlüm.

Zühre yanaklı, Ay yüzlü sevgiliyi istiyor; göklere bakınıp duruyor gönlüm.

Derdine döşeme kesilmiştim; baht yardım etti de sonunda şu aparı tavanın üstüne çıktı gönlüm.

Ah, bugün neler oldu gönlüme; dün, birisi neler söyledi gönlüme?

O söyler aşk incisinin isteğiyle, deniz gibi dalgalandıkça dalgalanıyor gönlüm.

Gündüz geldi, gecenin çarşafını yırttı; bundan sonra da neş'elenecek, seyre dalacak gönlüm.

770. Gönlünden, gönlüme ne ince anlamlar, ne gizli işâretler geliyor; ah, gönlünden gönlüme nasıl bir yol var.

Gönlüme bir acımazsan yok mu; vay gönlüm, vay gönlüm, vay gönlüm.

Ey Tebriz, Şemseddin'in hevesiyle niceye bir Ülker yıldızına gidecek gönlüm?

Seher çağı, sevgilim sarhoş, kendinden geçmiş bir halde geldi, kucağıma oturdu.

Kızmıştı, kavgaya başladı; sen bir putsun dedi, ben de Âzer'im.

Sen, iki kanatla uçuyorsun, ben yüz kanatla uçuyorum; sen, iki kişiden güzelsin, bense iki yüz kişiden de daha güzelim.

Senin alt yanına oturdum amma bu, lûtfumdandır benim; iş erlerinden, iki baştan da üstünüm ben.

Benim bir kadehim, sizin yirmi kadehinize değer; herkesin bilmesi gerekir ki bir başka erim ben.

Benim sağrağın, dudağınadek dolu; başkalarının sağrakları yarım; canım, gönlüm pek büyük, fakat beden bakımından arıkım ben.

Benim yüzümü baş gözü göremez; çünkü bu yandan değilim, o yandanım ben.

780. Ben gönülde gizliyim, gönül de gizli zâten; bu yüzden bu iki sedefin içinde gizlenmiş bir inciyim ben.

Benden, bir kadeh fazla içersen senden iki yüz testi fazla içerim ben.

Keçi gibi koşar, iki yüz dağa atlarsan dağın da karnını yararım, keçinin de ben.

Koştum mu Ay, benimle eş olamaz; sıçradım mı gök kubbe, çenberim olur benim.

Elimi silâha attım mı, güneş hançeri, hançer olur bana.

Kevserimden ıslanmadın ya; bu gazel, kuru görünür sana.

Kör değilim, fakat bir kimyam var; onun için bu kalp parayı satın alıyorum ben.

Parça-buçuğum sevgiliye lâyık; sevgilinin, tümüm de; ne gam beni yiyebilir, ne gam yerim ben.

LX

* A soluğu tertemiz, a ayağını diremiş er; ümmetlerin hayırlısını korkutmıya, o ümmete öğüt vermiye geldin sen.

Kalem gibi,'ezelî aşk, kâğıdına, gönlün buyruğu olmadıkça baş komazsın.

790. Sancağın perçemi gibi, senin yelinin, senin lûtfunun neş'esiyle oynayıp duruyoruz.

A hoca, güle-oynıya nereye gidiyorsun? Nereye mi; yokluk alanının açılış yerine.

Hoca, hangi yokluktur bu yokluk, söyle. Evveline evvel olmıyan sözü, evveline evvel olmıyan kulak duyar.

Aşk gariptir, dili de garip; Arap olmıyanların arasına düşmüş garip bir Arap gibi hani.

Kalk, sana bir hikâye söyliyeceğim; artık-eksik olmamak şartıyla benden duy, dinle.

Şu garip hikâyeyi dinle; hikâye de garip, söyliyen de.

Yûsuf'un yüzünden kuyunun dibi aydınlandı. İrembağı gibi kutlu bir hale geldi.

Horlukla, yoksullukla hapse düşen Yûsuf, o yüce, o şerefli gökyüzüne bakıp duruyor.

O zindan, bir köşk kesildi; bağlar-bahçeler içinde; cennet kesilmiş, sayvanları var, sofrası var, haremi var.

Hani bir taş, bir topaç atarsın suya; su, hemencecik dalgalanır, dalgalar, değirmi bir şekilde kıyıya vurur.

800. Hani bulutlu gecede, sabah çağı güneş, gam kuyusundan ansızın baş çıkarır.

Hani Arap, şarab içti de, küpüne rahmet olsun dedi, buyruğuna uydu-gitti [*].

A akıllı, hasedinden ağzımı tutma benim; andolsun ki Tanrı tanıklık etti, nimetlerin saydı-döktü [*].

Ağaç, gizlice su içer amma gizlediği, dallarında, yapraklarında görünür [**].

Yeryüzü, gökten ne çaldıysa bahar mevsimlerinde soluktan-soluğa, hepsini verir;

İster boncuk çalmışsın, ister inci; ister bayrak kaldırmışsın, ister kalem...

Gece geçti, işte şuracıkta, gündüzün geldi-çattı; uyuyan uyanınca ne vakit hamamcı olduğunu görür-anlar [***].

---

[*] Bu beytin ikinci mısraı Arapçadır.

LXI

Seni görmiye geldik gene; senin denizine tekrar ulaştık.

Gam selin, gönül evini aldı-götürdü; tezce gene senin ovana geldik biz.

Başımız, senin sevdânın mutfağı; gene senin sevdânın başına geldik.

810. Kuyunun başından yüzlerce ip salladın; son-ucu senin yücene gene geldik işte.

Zurnanın sesi, cana geldi; senin zurnanın peşinden gene geldik biz.

---

[*] Bu beytin ikinci mısraı Arapçadır.
[**] Bu beytin ikinci mısraı Arapçadır.
[***] Bu beytin ikinci mısraı Arapçadır.

LXII

Gönlün boyuna-posuna kaç elbise biçtim, diktim; kaç akıl çırağı uyandırdım, ışıttım.

Durup dinlenmesi olmıyan ihtiyar feleğe, ne de şaşılacak bir dönüş öğrettim.

Lûtuf-ihsan defînesi, konak oldu bana; lûtfumla-keremimle yoksulların borçlarını ödedim.

Hâsılı, bütün sözüm, şu üç sözden artık değil: Yandım, yandım, yandım [*].

Mum gibi tertemizim ben; ne biriktirdiysem hepsini de döktüm, erittim.

Yeter; nice can İsâ'sına âit nice gizli sözleri, eşeğin gönlüne, kulağına zorla soktum.

Yeter, çünkü tamamlandıkça noksanı belirir; sus da o şuh güzel, yeter artık demesin.

---

[*] Bâzı nüshalarda beyit şöyledir:

Hâsıl-ı ömrem se suhan biş nist
Hâm budem pohte şodem sûhtem

Yani, ömrümün hulâsası, üç sözden artık değil: Hamdım, oldum, yandım

LXIII

(s. 281) Bir zamancağız sana Fâtiha okuturum; ondan sonra da dünyâya padişah ederim seni.

820. Derdimizle kocaldın, fakat korku yok; ihtiyar gel de tâzeleştireyim seni.

Can gitse bile hiç gam yeme; seni can ordugâhına bey yaparım; kumandan tâyin ederim ben [*].

Düşüncesine bile vermeme imkân olmıyan şey yok mu? Onun olmıyacak şeyini açarım, anlatırım sana.

Sana, temellerin temellerine yol veririm; hattâ yol da nedir? Seni cennetlere döndürürüm ben.

* Şimdi Kelim'e benziyorsun, boyuna itiraz ediyorsun amma işleri açarım sana, Hızır eder-giderim seni.

---

[*] İkinci mısra şudur: "Bekler-i leşkergeh-i cânet kunem." Mısra'daki "bekler" sözü türkçedir.

- N -

LXIV

Gecenin karanlığı, benim karanlıklarımın ışığıdır; Ayın ışığı, benim buluşmamın-kavuşmamın ışığındandır.

O kimya yüzünden sürçüşlerim, inkârlarım, cinâyetlerim, ibâdet incisi kesildi, itâat mücevherine döndü.

Gökler bile, benim göklerimi görüp seyretmek dileğine düştü.

A benim burcumdaki güneş yüzlüm; a can padişahı, a şahları bile mat eden güzelim.

LXV

Gönlümden, canımdan, bir sestir geldi; bâzı-bâzı da bu ses, gizli sevgilimden geldi benim.

830. Temelimin secde ettiği yer de odur, sonradan bana eklenenlerin secde ettiği yer de o; benim başıma taç kesildi o, benim padişahım o.

Yorgundur, bağlanmıştır gönlüm de, elim de; Ken'ân Yûsuf'umun gam eli de.

Elimi gösterdim de söyle dedim, kimin yarası bu? Dedi ki: Benim elimden, benim hilelerimden açılmış bu yara.

Gönlümü gösterdim de bak dedim, kan olmuş-gitmiş. Gördü de o benim gönlümü alan güzelim, bir gülüverdi.

Sonra da gene gülerek yürü dedi, şükret a benim bayramımın kurbanı.

Kimin kurbanıyım dedim; sevgili, benimsin, benimsin, benim dedi.

Sabah, gülüp açılınca gözlerimden yaşlar akmıya başladı; padişah, ağlıyan gözlerimi gördü.

Esirgemesi yüzünden o âbıhayât kaynağım, çoştu, suyu akıtmıya başladı.

İşte şuracıkta, âbıhayâtının izlerini, otuz iki dişimin dibinde seyret.

Arştan âbıhayât akıyor; iman ağacım, o suyla terü tâze.

840. Bu suyun, bu suya sahib olan beyin kuluyum-kölesiyim; fakat şu hayran gönlüm, benden de daha fazla kul-köle kesilmiş.

Yeter, küstahça yürüme, aklını başına devşir de gizli şeyleri bilen padişahlar padişahımın tapısında sus.

LXVI

Gece, dünyâ düzenbaz güzellerle dop-dolu; Zühre, şûh dilberlerin perdesini çalmada.

Mirrih, meclisin kurulduğu, işretin-zevkin yerinde olduğunu görünce hançerini beline taktı, kılıcını kuşandı.

Ay, horoz gibi kanatlarını çırpıyor; yıldızlar, önünde-ardında, tavuklara benziyor.

Felek, ter-temiz kişiler aleyhine tanıklık etmesin diye gammâzın gözlerini bağlıyor.

Bir bölük halk uykuya dalmış, bir bölük halk da avlanmıya koyulmuş; bakalım hangi bölük kâr edecek, hangi bölük ziyana girecek?

Bu gece kumar zarı, penç ü şeş, aşağılık kişiler gibi öyle dudak sarkıtma.

Ölümsüzlük kadehini al, uyku kadehini bırak; uyku, perdedir, ap-açık bir perde.

Ölümsüz sâkiyle âşıklar hoştur; şu arda kalanların toprak başlarına.

850. Onun vergili elinden, zehir bile sunsa iç; iç de helvacıların en ulusu ol.

Aşk, öze-içe benzer, dünyâsa kabuktur; aşk helvadır sanki, dünyâsa tencereye benzer.

Halvanın lezzetini anlatmıyayım diye boğazım yandı tadından.

LXVII

A benim güneşe benziyen güzelim, a benim öz padişahım; küfrüm, tövbem, özümün doğruluğu benim.

Güneş, gök kubbede oynayıp durmada, ona, a benim oyuncum diyesin diye.

Şahıslarım, senden can bulmuştur diye kapına secde etmede Nefs-i Küll.

Nefs-i Küll de sensin bana, Akl-ı Küll de, başkası da; denizimsin, incimsin, dalgıcımsın benim.

Küfrüm benim, îmanımın özü, incisi benim, suçum benim, öğüt verenim benim, hikâye söyliyenim benim.

LXVIII

Vakitsiz gelmişsin, bâri, susup oturma; insanı yıkan, yerlere seren bir kadeh seç de içiver-gitsin.

Yaşayış kaynağından bir su akıt da sudan da yeşillikler bitsin, topraktan da.

860. O gül renkli şarabı gül bahçesine çek de lâle, yâseminin yanağını ısırsın.

Canımıza şarap sun da can, gülmiye koyulsun, gülünç sözlere dalsın.

Sevgili, kol açıp yenlerini sarkıtarak oyuna girişti mi, düşünceye dalış, elini çeker o meclisten.

O güzellik, o alım mâdenini, kinle öldürür diye şarap kılıcı, gamın boynunu vurur-gider.

Meclisin damı da, kapısı da, a içenler, kahveyi ganimet bilin diye feryâd eder [*].

Uluların halkasına kulak ver; gözünü aç da göz aydınlığını seyret.

Çin, bir gözünü açsa da seni görse secdeye kapanır; senin siyah, büklüm-büklüm saçlarının elli Çin ülkesine değdiğini görür.

Neş'esi, neş'eli gönüle gelir-konar; Rûh-ül Emîn, emniyetli cana gelir.

Zevk anası, kucağını açtı mı can, kızlardan da kurtulur, oğlanlardan da.

Yeter, susayım da varımı-yoğumu sâkiye vereyim; değerli inciyi onun elinden alayım.

---

[*] Bu beytin ikinci mısraı Arapçadır.

LXIX

870. A benim şuh güzelim, a gönüldeşim, a benim rengime boyanan, dengim olan güzelim, biraz daha beri gel.

Şu cilvelenmiye bak ki gönlüm, ona, a benim daralan gönlüm diyesin diye daraldı-gitti.

A benim öz kulum, a benim kumandanım demen için, gönülle, savaş erleri gibi savaşıp durmadayım.

Niceye bir, yüzün neden sarı diye soracaksın? Senin gamından a benim gül renkli güzelim.

Dün gece, şu çenge dönmüş bedenimin feryâdı, bütün gece, tâ Zühre'yedek ulaştı-durdu.

Canımı, bedenimden al-gitsin de canım, şu utançtan, şu varlık ârından kurtulsun.

A benim dilberim, lâ'l dudaklarının letâfeti yüzünden şu taşa benziyen gönlüm, altın sarrafı oldu-gitti.

Bütün savaşım, senin için; canıma da bir barış ihsân et, bana da. Bana, a benim topalım, gel dersen ayaklarım, yelden de yörük olur.

Hevengim, senin yüzünden şekere dönsün diye yığının oldum, hevenk kesildim sana.

880. Sen bana aldırış bile etmiyorsun, bense zârı-zârı ağlıyorum; ah, ne yapayım, nasıl olacak da benim işimi düzene sokacaksın? Bilmem ki.

Gam Zencisi, Rûm neş'esinin kapısında, Rûmumu, Zencîmden algitsin.

Vaktin geçmesinden, yolun uzaklığından korkum yok; çünkü senin sâyende bir fersahlık yolum, yarım adım oldu benim.

Kocalığım, çocukluktan da iyi bir hâle geldi; bum-buruşuk yüzüm, terü tâze oldu-gitti.

Sus, susanlar gibi hayrân ol da dost, sana, a benim susanım, a benim hayrânım desin.

LXX

(s. 282) Canımsın, canımsın, canımsın benim. Benimsin sen, benimsin, benim.

Padişahımsın, sevdâma lâyıksın benim. Şekerimsin, dişlerime lâyıksın benim.

Işığımsın, şu gözlerimde karâr et benim; a benim gözüm, âbıhayât kaynağım benim.

Gül, seni görünce süsene dedi ki: Selvim, gül bahçeme geldi benim.

İki darma-dağan şey yüzünden nasılsın? Söyle: Senin saçların, darma-dağan hâlim benim.

890. A ipe benziyen saçları, ayağımın bağı benim; a kuyuya benzer çene çukuru, zindanım benim.

El çırparak sarhoş bir halde nereye gidiyorsun? Bana gel ey gülen gülüm benim.

LXXI

Ses geldi meyhânemden; gök, iki kat oldu münâcâtımdan.

İşin son-ucunda zafer, geldi-çattı; sevgili, hatırımı sormıya, hatırıma riâyet e miye geldi benim.

Yârabbi, yârabbi, eşsiz-örneksiz güzel, nasıl da lûtuflarda bulunuyor, çektiğin ödüyor benim.

İbâdete döndürür o kimyâ, îman hâline getirir gafletimi, inkârımı, cinâyetlerin benim.

Ettiğim suçlara karşılık köşk verir; ayağımın kaymasına, sürçmesine karşılı tatlılar bağışlar bana.

Onunla buluştuğum günün harâreti, denizin de gönlünü çoşturur, dağın da.

Halkın hayalleri, halka perde olmasaydı yanardı hayallerimden benim.

Can ordusuna deprem salar davulum, sancağım, nâralarım, kükreyişlerim benim.

900. Geceyarıları, tanyerine yalımlar salar, ışıklar yollar buluşma yerimin ateşi benim.

LXXII

Ses geldi meyhânemden; sevgili geldi hâlimi sormıya, hatırıma riâyet etmiye benim.

O ışığı, sınır tanımıyan Ay yüzlümü görünce haddi aştı münacâtımın zevki benim.

Can Mûsâ'ım, Tûrdağına gitti; buluşma zamanım geldi-çattı benim. Tûr nidâ etti: Kimdir o yorgun-argın ki buluşma-görüşme yerime geldi benim?

Şu aydın soluk, şimşek gibi bir çaktı da göklerim, tâ kubbesinedek ışıkla doldu benim.

Onun şu gönlü, bizim âşığımızdır, bizim müştakımızdır; ayrılığımdan, âfetlerimden kurtuldu benim.

Yanıp yakılarak, binlerce yalvarışlarla lûtfumu, karşılığımı umarak geldi benim.

Daha beri gel, daha beri gel de bir seyret bağışladığım elbiselerimi, verdiğim bağışlarımı, ettiğim ihsanlarımı benim.

Buluşmamı dilemede yok oldun-gittl; ölümsüz ömrü bul, varlığım da benim.

910. Birlik küpünden bir kadeh şarab iç, sarhoş ol; şaraba âittir kerâmetlerim benim.

Padişahın yanına geldin ya, mat ol bâri; matımsın, matımsın, matımsın benim.

A gönül, mâdemki padişaha mat oldun; niceye bir söz edeceksin hay-huylarından, heyhatlarımdan benim?

LXXIII

Bu evden hiç çıkmam ben; bu evin tâ içinde yurt tuttum ben.

Sevgilimin evi, konaklanıp yurd edilecek yer; kâfirliktir dışarı çıkmayı kurmak.

Başımı, sarhoş olduğum yere koyayım; kulağımı, şu sesin geldiği yere vereyim: Tenen-ten tenen.

Anlamı gizli söz söyleme, beni yola salma; yolum budur benim, kesme yolumu.

Leylâ'nın evi; Mecnun benim; canım burdadır benim, yürü-git, canımı alma benim.

Bu eve kim girerse onun da benim gibi bu evde kalması gerek.

Kalk, o kapıyı ört; fakat ne fayda ki yüzlerce kapı kıran, kapıdan-bacadan vazgeçti artık.

920. Ne mutlu senin gibi çene topağı tatlı güzelin yüzündeki ateşle başı kızışan kişiye.

O Aya benzer yüzünü örtüyle örtme a her erkeğin, her kadının, yüzüne hasret çektiği güzelim benim.

A kapısı, her sınanan kişiye kıble olan, açtığın şu rahmet kapısını örtme.

* Mum da sensin, güzel de sen, şarap da sen; sen hem Süheyl yıldızısın, hem Yemen akıyıkı.

* Bundan böyle geri kalan ömrüm boyunca senden ayrılmıyacağım, senin, kulağı küpeli kulunum, seninim ben.

Arslanım, ateşinden kaçmıyor senin; filim, gergedanından ürkmüyor senin.

Sen gülsün, bense daima tikeninim senin; yeşillikte tikensiz gül olmaz ki.

Geceyim ben, Aysın sen, seninle aydınım ben; gecenin canısın gönlünden çıkarma geceyi.

Mumun, pervâneye benziyen canımı yaktı; bunun şükranesi olarak başımı leğene koyayım da geleyim tapına.

Canınla canım birdir; iki bedende bir tek can gizlenmiştir.

930. Canınla canım, bir tek güneştir ki binlerce topluluk, o güneşle aydınlanmada.

Can, tapına gelince iki büklüm olur; dağınıklığından kurtulur-gider.

Kıskançlığımdan ağzımı yumdum, sustum; âşıkların çalgıcısına sus de.

Tebriz ülkesiyle Şemseddin'in yüzü, can balığına Aden denizi gibidir âdeta.

LXXIV

Tortulu şarab içenim, gönlü güzel dilberim, çevik sevgilim, o korkusuz-pervâsız güzelim, sarhoş bir halde çıkageldi.

A benim gamlara batmış âşığım dedi; bana bak da gönlünü neşelendir, hiç bakma kendine.

Suyla toprak yüzünden gözlerin, tozla-toprakla dolmuş; tertemiz bakışlarımla arıt gözlerini.

Elini attı, hırkamı yırttı da sakın dedi, şu yırttığımı dikmiye kalkışma.

Yüzümü yerlere sürdüm; dedi ki: Toprağımı, yüzünden silme, arıtma yüzünü sakın.

Seni ben getirdim, gene ben götürürüm; çünkü ben arslanım, sense kuzumsun benim.

940. Sana neft attım, bir güzelce yanagör, fakat benim zaçyağım adamı karartmaz.

LXXV

Ben söylemeden sâkim kalkar; o koca sağrağı sunar bana.

Getir dememe hâcet bile yoktur; sesimi, ağızsız-dudaksız duyar.

O sınıra sığmaz vergi, o güzeller güzeli huy, bana lûtufta bulunmasına sebep olur-gider.

Ay, zâten doğar, doğ deme ona; ışığı, zâten sana vurur, vur bana demene ne lüzum var?

A meclisle en güzel zevk-neş'e; a savaşta en üstün, saf kıran, düşman bozan.

Her yol azıtana en iyi kılavuz, zindana atılana en güzel ip.

Dünyâ, geceye benziyor, sense Ay gibisin; sen muma benziyorsun, canlarsa âdeta leğen.

Can, zerre gibi kararsızdır, fakat seninle oldu mu yatışır; ne de güzel yurtsun, konaksın sen.

A inanan, güvenen, muştular olsun sana, muştular olsun; buluşma çağı geldi, mihnetler geçti-gitti [*].

950. * Toplanın da fitneler anası lâkabı verilen şarapla, elimizden çıkanları tekrar elde edelim.

(s. 283) Sâki geldi; ne de güzel suvarıcı; konağa yaklaştık, ne de güzel yurt orası.

İşin budur senin, gönlü geliştirir, oldurursun; yeşilliğin işi-gücü, geliştirmek, olgunlaştırmaktır.

A sâki, Allah seni bize bağışlasın, hiç ölme; bize hayırlar etmedesin, velî-nîmetsin sen [**].

A benim dayancım-güvencim, susuzuz biz, kandır bizi, o hüzünlerin başını kesen şarapla.

---

[*] Bu beyitten itibaren üç beyit Arapçadır.

[**] Bu beyitten itibaren üç beyit Arapçadır, sonraki beytin ikinci mısraı Arapçadır; ondan sonra gazel, sona kadar Arapça gitmekte.

Özü ter-temiz, görünüşü alımlı şarabın arılığı-duruluğu, bizi geliştirir, olgun bir hâle getirir.

Şu sözü bırak da şarapla çift ol; farza koyul, bırak sünnetleri.

Sarhoşluğu ganimet bil, nağmeye başla, neş'elendir bizi: Ten-tenneten ten-teneten ten-teneten.

Sabah ışıdı, bekçi çekildi-gitti; savaş bitti, kalkana lüzum yok artık.

Şarap bizi arı-duru bir hâle getirdi; ne de güzel arıtıcı; bizim için sütle bal, birbirine karıldı.

960. Daha da fazlasını umuyoruz, fazlalaştırdıkça fazlalaştır; sun, israf et, hem de kandırıncıyadek.

Bizi râzı eden âdetlerini yürütedur; en güzel seslerle neş'elendir bizi.

Bütün develerimizi burda ıhtır; yeryüzünde, böylesine otlak-sulak yer yoktur.

Kimdir, böyle bir sâkiyi görür de gıpta etmez? Kimdir, bu puta tapmıyan?

A sınanmış er, aşk yazılarına son yoktur; en kısasıyla kes sözü.

Toplum sarhoş oldu; eş-dost uyudu; şimdicek tak-başına içmiye koyulalım.

Müfteilün-müfteilün-müfteil; fa'lelelen-fa'lelelen-fa'lelen.

LXXVI

A mihnet günlerinde herkesin sığındığı güzel, gene kendimi sana verdim ben.

Bir sevgi denizisin ki kıyısı yok; o denizin bir katresidir erkekle kadının birbirine karşı duyduğu istek.

Arslan, o sevgiyle eniklerine süt verir; padişah, yoksula, kimsin sen der [*].

970. Hattâ ateş, İbrâhim'e dadılık eder; gömlek, Ya'kub'un gözüne sürme olur.

Göz, güneşten ışık sağar; yâsemin, yeryüzünden su içer.

* Hattâ, hattâ, bunca küfrüyle şemen bile taştan yontulma puta ibâdet eder de ondan gıdâlanır.

Senin lûtfunla kahır bile dadılık eder; fakat bir düzen kurdun mu dadı,tutar, çocuğa zehir verir.

Kör kurt, iplik örer de ondan, îman sahibine elbiseler olur, kefenler biçilir.

Yeter, bundan fazla anlatma, sus da can bülbülü, bu dağa çıksın, hutbe okusun.

---

[*] Son kelime, "kimsen" tarzında ve Türkçedir.

LXXVII

O alımlı güzelim, o bugünümün de, yarınımın da kutluluğu, gene geldi,

Gözüm, onu görünce aydınlanır; bağım-bahçem de yüzündedir onun, seyrim-seyrânım da.

Sesim, nâralarım, hay-huylarım, son-ucu, kulağına erişti.

Kapımı çalan kim, kapımda kim var? Canım var, cihanım var, dileğim-isteğim var.

980. Kapımı çalmazsa vay benim dertli başım vay; beni anmazsa vah bana, eyvahlar bana.

Uzaklaştırma gölgeni başımdan; çözme zincirleri ayağımdan.

Ne hayaldesin a ekşi suratlı; yürü-var helvacıma, helvama benim.

Hem ye, hem de bir avuç helva getir ki safram arttıkça artsın.

Dert, sakalını adam-akıllı yakalamış; zebunluğun da nedir a benim babam?

A erkeğim, a erkek oğlu erkeğim, a efendim benim; çene topağına iki-üç sert yumruk indiriver.

Tulumu yırttı, kovayı attı; benim sakam, sulara battı da geldi.

A toprağa bulanmış saka diye bağırdım; gitti-oturdu, benim bağrışımı duymadı bile.

O benimdir, benim; her yana gider, fakat son-ucu, benim ovama gelir o.

Benim söz söyler incimin parıltılarına bak da havadaki denizin coşup köpürüşünü seyret.

990. Deniz der ki: Atla gemiden de benim ter-temiz suyuma dal-gitsin.

Katre, denize dalar da inci olur ya; deniz de benim denizimde katre kesilir-gider.

Gazeli bırak da ezele bak; çünkü benim gamım da ezelden gelmiştir, sevdam da.

LXXVIII

• Biz, dönüp efendimize gidenleriz, hem de özümüz tertemiz bir halde; biz ona itâat edenleriz.

Efendimiz, ne diye bizi satın almıya kalkışır ki? Zâten biz, kendimizi ona satmış-gitmişiz.

Acıkan, fazla yerse mîde fesadına uğrar; fakat biz, onun bakışına acıkanlarız.

Sen, ebediyen zâyi olup gideriz sanırsın amma, vâde verdiği yerde onunla buluşacağız biz.

LXXIX

İnkârınla niceye bir bukalemun gibi renkten renge gireceksin? Niceye bir tikenin avucumuza batıp duracak?

Sevgilin, göklerin sırlarını bile bilir-anlar; ona göre senin sırların da nedir ki?

Niceye bir, bu sefer yeter artık deyip duracaksın? Niceye bir senin şu yükünü çekip duracağız?

1000. Hekim de senin yüzünden hasta, dost da; fakat ilâcın da, hastalığın da senin.

A gaflet şarabını içip de münkir olmuş kişi, ağzının kokusu, ikrârın senin.

LXXX

Perdeyi değiştir, yeni bir nağmeye giriş; bak, şimdicek gökyüzünden yep-yeni bir ses geldi-çattı.

Akıldan, yepyeni bir sır gelmese ne kulak tazelişir, güler, ne fikir.

Zühre de bunu yapar, çünkü o Ay yüzlüyü gördü; senin neş'eler veren yep-yeni sazını o çalar artık.

Kalk çabuk o koca sağrağı getir de yeni ortağın utancını gideri-vereyim.

Sıçra, kalk a sâki, çalgıya başla, yıllanmış şaraba yep-yeni bir başlangıç ver, onu sunmıya koyul.

Yanağımı ısırdın ya, buna karşılık şu yeni diş yerini bir öpüver.

Altın gibi sararıp solan yüzüm, senin yüzünden bir altın makası elde etti; yeni bir naza giriştim mi hemen gelip beni buluyor.

Fakat nasl da nazlanmıyayım ki gizli-açık, her an yeni bir elbise geliyor bana, her an, yeniden-yeniye ağırlanıyorum ben.

1010. Şu yeni elbiseyi seyret; her kıyısında, senin yeni bezentiler bezeyen ustanın bir ustalığı, bir süsü-püsü var.

Yeni bir uçuş yap, âşıkların başlarına çizgin, vefalar göster de devlet kuşu ol, aç kanatlarını.

Keremlerin, lûtufların, kanâat ehli olana bile her solukta yeni bir hırs verir, yeni bir tamah verir.

Testiyle şarap sun, şu yeni konuk olan sağrak yapıcı, pek susadı.

Sırrımı gammazlamıya yüzümün rengiyle akan gözyaşım yeter; herbiri de yeni bir gammaz.

Hızlı gir içeriye, hızlı gir; bu tezlikte yeni bir sanat vardır, yeni bir âlet var.

(s. 284) Yeter; sus artık; senin sözlerin, aşka karşılık, yeni elbisecikden alınmış eski elbisedir âdeta.

LXXXI

Bir solukçağız, şu sarhoşun yanağına koy yanağını; bir solukçağız savaşı, cefâyı azalt.

Ele geçireceğim gümüş yoksa altına benzer şarap kadehini sun şu elime.

Yedi göğün de kapısını sen açtın; şu yürümekten kalmış gönüle koy kerem elini.

1020. Yokluktan başka armağanım yok, yokluğuma var adını takıver-gitsin.

Hem kıran sensin, hem kırılmışı onaran sen; kırığın üstüne sür can melhemini.

O şekeri, o fıstığı sevme; senden bir türlü ayrılmıyan bu kulu, bu köleyi sev.

A gönül, sana elli kere söyledim; söz avlama, şu oltanın üstüne bas ayağını.

- Y -

LXXXII

İnci mâdeniyle uzlaştım; Ay değirmisiyle barıştım.

Sirke küpü, şekerle barışmak dileğine düştü; şükürler olsun ki şeker de barışı kabul etti.

Barış da Tanrı çekişiyle olur, savaş da; fakat barış, solukla, lâfla olmaz; kafayla, gönülle olur.

Mesîh, ansızın göğe ağdı da meleklerle insan, barıştı, uzlaştı.

A lûtuf göğü, bir kere daha benimle barışırsan Mesîh'in olurum senin.

Onun çekişi, yokluğa varlık verdi; o yağ parçasına bir bakış baktı barış,

1030. Padişahım, barışı dilemekte; bu yüzden bütün göklere tesir etti barış.

* Gök, şu toprak yurda dadı kesildi; Öküz'le Arslan, barıştı-gitti.

* Sen de barış, son-ucu şu kadar bil ki şimdi cebirle kader bile barıştı.

Yeter; biz daima barıştayız; barışı, bir kalkan olarak kullanmıyoruz biz.

LXXXIII

Kocalıkta da iş var, gençlikte de; kocaldın da öldün, fakat genç olarak doğdun.

Eşeğinin sesi kaybolduysa ne var? Aklın, seni çağırışı, Mesîh'in dâveti gibidir sana.

Yalancı sabah gülmeseydi hiçbir gönül, ağlayıp inlemezdi.

Can güzeli bize yüz gösterseydi bütün zerreler, bize döner, yok olur-giderdi.

Sendeki senliği bir soluk, eksiltseydin iki dünyâda da sana benzer kim olurdu ki?

O güneşin kıskançlığı olmasaydı yer-yer, her zerre, sâkilik ederdi.

1040. Avucunun bir sonu olsaydı taneyi samandan ayırırdım ben.

Yılan, vefâ suyunu bulsaydı o denizin içinde balık kesilirdi.

LXXXIV

Aysan da, Zühreysen de, Ferkatsen de şu muhakkak ki gökteki bütün kutlu yıldızlardan daha da kutlusun sen.

Sen, ne bu göktensin, ne şu gökten; pek lâtifsin sen, nerden geldin ki?

Şekle büründün mü de Ay yüzlüsün, güzel bir dilbersin, güzelim bir boyun-posun var.

Aşk sevdâsı, senden meydana gelmiş; güzellik de senden, güzel yanaklı oluş da senden.

Her gönlün, her düşüncenin kaybettiğisin sen; fakat her kaybolanı da bulansın sen.

Her mülkün, her ülkenin Hâtem'i sensin; her padişahın, her ulunun baş tâcısın sen.

* Nöbetin, göğün yücesinde vurulur; çünkü onlara kendi soluğundan üfürdün sen.

Herhangi bir kötü, bir çirkin, sana yüz tuttu mu iyileşir, güzelleşir, kötülükten kurtulur-gider.

1050. A bakışı, her kimyâya mâden olan; a varlığı, her varlığa meşale kesilen.

Bütün bu anlatılanlar, herkesin hakkında söylenebilir; nerde Tanrılık sıfatı, Tanrılık mârifeti?

O gökyüzünden bir şimşek çaksa güneş de kesada varır, gökyüzü de.

LXXXV

Ölümsüz bir aşkla telef olup gidersen, bir tek cansan yüz can kesilirsin.

Kendin, kendine bir cilvelensen halk, sarhoş olur, yıkılır, güzelleşir, kendinden geçer.

* A benim gönlüm, açık-açık iç şarabı; had vurmazlar sana; çünkü zâten haddi aştın sen.

Had vursalar bile ne çıkar? Gelir-geçer; neş'elen, çünkü sen geçip gitmezsin, ebedî bir hâle geldin.

A kinlerle dolu gönül, ap-arı bir hâle geldin; a eski beden, yenileştin, tazeleştin sen.

Birteviye sarhoş ol, kendine gelme; çünkü kendine geldin mi, bağlarla bağlanırsın.

Can, suya benzer, bedense toprağa; sen susun, topraktan ayrıldın, arındın sen.

1060. Dünyâ küpünde bulanmıştın; şimdi küpün yücesine ağdın, duruldun.

Işığın sönmek istedi amma yürü-git; güneşle kuvvetlendin sen.

Canın, yarasaydı âdeta; bu ışığa kavuşunca doğan kesildi.

Niceye bir girip çıkacaksın a soluk; soluktaş geldi; kesil artık.

LXXXVI

A sarhoş gönül, nereye uçuyorsun? Meclisin nerde, nerde şarab içiyorsun sen?

Her şeklin temeli sensin, senin şeklin yok; her canın dadısı sensin, candan da münezzehsin sen.

(s. 285) Sana yüzlerce örnek getirdim, yüzlerce lâkap taktım; fakat addan da üstünsün sen, lâkaptan da üstün.

İki dünyâda da evin-barkın yok; her solukta, yükünü nereye çeker-götürürsün?

Paranı aldım da akla götürdüm; a kuyumcubaşı dedim, değerini biç bakalım.

Anlamlar parasını sarrafı sensin; her görenin gözlerine sürme çeken sensin.

1070. Dedi ki: Ben ne bileyim? Aşka götür; senin geçer akçana müşteri, aşktır.

Aşk mahallesinin başına geldim; geldim amma gönül de kayboldu-gitti, ben de kayboldum-gittim.

LXXXVII

Ay yüzlüme yüzlerce müşteri var; bakışı, yüzlerce Sâmirî'ye büyü kesilmiş.

Her solukta din, ondan yalımlanmada; kâfirliğin ciğerini, can evini yakmada.

Gönül ateşi, ta göğedek yücelmiş, ufuk, onun harâretiyle kızıllaşmış.

Dün gece, güzelliğin koşup duruyordu; elinde de alev-alev bir meşale vardı.

Dur azcık dedim, kastın kime? A Tanrı arslanı, nereye saldırıyorsun?

A ordusuyla, bayrağıyla Süleyman kesilen; yüzüğün, devin de başına taç, perinin de.

A canım, a gönlüm benim; pek hızlı gidiyorsun; bir solukçağız bile bu şehide dönüp bakmıyorsun.

Şarabından sarhoş olanların nâralarını duymuyorsun, hiçbir kimseyi adam saymıyorsun.

1080. Hayâli, şöylesine bir bakıverdi de o bakışın harâretiyle eridim, mahvoldum-gitti.

Yok oldum, o yanışla yok oldum, yok; ululuk da gitti benden, küçüklük de.

Görmüyorsan, Tebriz'in övüncü, padişahım Şemseddin, anlatır hâlimi sana.

LXXXVIII

A öldürüp diriltmenin de padişahı, mahşerin de; senin tapından başka varılacak bir tapı yok.

A kafa, dilek-istek yok sende; olsa bile bil ki eşeklikten bu; çünkü başka bir baş satın almıyorsun sen.

A beni görenim, gözlerimin bebekleri sana dikilmiş... A baktığım, gördüğüm güzel, can gözüm, yalnız seni görmede.

Peri gibi halktan gizlen; periye dönmedikçe uçamaz, gözlerden gizlenemezsin.

Gönlüm kayboldu-gitti; a benim huzûrum-karârım, seninle buluştuktan sonra ne diye kaybettin onu?

Şu kupkuru yerin üstünde, ağır kişiler gibi kakılıp kalma; yücelere ağmaktan da yüce bir değerin var.

Konağımız Arş'tır, Arş'tan da yüce yerlerdir; ömrün için olsun, kalk ey nefis, düş yola.

1090. Herkes, küpün dibindeki tortudur; yüce olan, başbuğ kesilen sensin, çünkü yücesin, başbuğsun da ondan.

Dedim ki: Bana bak, bize bir merdiven gerek; onu da sabır verir sana; dur, dayan.

Niceye bir perdenin ardında, kapının dışında duracaksın? Kapıdaki şu perdeyi bir yırtsan.

Dedi ki: Sabrım, ancak bununla; müşteri olmadıkça alım-satım olur mu hiç?

Altın elde etmek hırsıyla şarap satma; şarabın özü, altınlık eder durur zâten.

Şarap geldi mi bizi geçmezler; sen gözlerini aç da dayan, bekle.

Şarabı satıyorsun amma gamdan başka ne alıyorsun ki? Din satıyorsun, âlâ; fakat ne elde ediyorsun? Kâfirlik.

Gözler, onunla aydın olur; ye-iç, konak yaklaştı; muştular olsun.

* Geçici buluşmanın ölümsüzlüğü olamaz; kadın zıbıkla gebe kalmaz ki [*].

LXXXIX

A bu daracık kafesten uçan; a yolunu gökyüzünün yücelerine götüren.

1100. Bundan böyle yep-yeni bir yaşayışa dal; bu başı-boş yaşayış, niceye bir?

Müşteri hevesiyle ömür geldi-geçti; bir Ay gör, kurtul Müşteri'den.

Bitli hırkayı çıkardın-attın; çır-çıplak can kaldın; böyle daha güzelsin.

Dört unsurdan meydana gelen beden hırkasına karşılık sana, has boyalarla boyanmış güzelim bir elbiselik dokumuşlar.

Şu beden elbisesi, delikanlı elbisesiydi; şimdiyse olgunluk yaşının gömleğini al.

Ölüm, yaşayıştır; yaşayıştır ölüm; fakat gerçeği örten görüş, tersine gösterir onu.

Şu bedenden çıkan canların hepsi de diridir, peri gibi görünmez fakat.

Can, gayb atına biner, eşekten de kurtulur, eşek almaktan da.

Şu arık eşeğe arpa bulma kaydiyle dünyâ ahırında gönlün, yandı-yakıldı.

Perde kalksa şu eşeğin altın kesilir; fakat sen görmüyorsun onu.

1110. Bedenine demir atmış can, şimdi denizlerde gemi gibi yüzer-durur.

Elden-ayaktan ayrıldı amma Tanrının ihsânı, ona, Ca'fer kanatları verdi.

Beden evi yıkılırsa ağlama; a zengin, bedeninde, zindandasın sen; bunu iyice bil.

Zindandan, kuyudan çıktın mı, Mısır'a Yûsuf kesilirsin, padişah olursun, başa geçersin

Kuyudan, acı sudan kurtuldun mu, balık olursun, Kevser ırmağının yanında konaklarsın.

Bunun geri kalanını sen söyle; çünkü halk, sana inanıyor a benim padişahım.

---

[*] Bu gazelin, ilk beyitten itibaren tek beyitleri, arapçadır.

XC

İnsanoğlusun, insanoğlusun, insanoğlu; fakat o soluğa, yabancısın da o yüzden soluğun tutulmuş.

İçindeki insanlığı, tamamiyle yak-yandır; mahremsen, o soluğa sahib ol.

(s. 286) Yeni Ay, kendini hiçe saydı da dolunay oldu; kendini hiçe saymazsan hiçlikten kurtulamazsın.

İnsanların iyisinden-kötüsünden kaçıp duruyorsun; halbuki iyiliğin de hepsi sende, kötülüğün de; kendi-kendinden kaçıyorsun sen.

1120. Hırs, güz mevsimidir, kanâat bahar; dünyâ, güz mevsimiyle kutlu bir hâle gelmez ki.

Fazla sözle baş ağrıtıyorsun; bir güzelin derdine dal da söz et bâri; Rüstem'sen arslana file saldır bâri.

Melek gibi göklere uç; iki büklüm olacaksan da gök gibi iki büklüm ol da yeryüzüne küplerle, tulumlarla yağmur yağdır.

XCI

Yüz gönlüm, yüz canım olsaydı yüzünü de sana verirdim; bu yüzden de neş'elenir, sevince garkolurdum.

Şu soluk, bedenimde toprak olsaydı, baştan-başa aşk, baştan başa heves gülleri doğururdum.

Dert tarlana su kesilirdim; harmanına yel olurdum.

Gönlünde gam esmeseydi, ben de başkaları gibi soluksuz, nefessiz, feryatsız, figansız bir hâle gelirdim.

Şirin güzelimin kıskançlığı olmasaydı yüzlerce Husrev'in, yüzlerce Ferhâd'ın övündüğü bir er olurdum.

Sır kapıcısının gönlünü kırmasam dünyâ kilidini açar giderdim.

Hemedan, ayağımı bağlamasaydı, herşeyi bilmeseydim, o bağdatlı güzele yoldaş olur, yola düşerdim.

1130. Yeter artık; şu unutkanlığım olmasaydı her an, seni anardım da anardım.

Yeter artık; şu sözlere selvi bile hased eder de keşke der, hür bir süsen olsaydım ben de.

XCII

Sevgilinin derdine av olmasaydım gökyüzü arslanının boynunu bükerdim.

Elimi bağladı, yoksa şimdicek, bundan da daha iyi kaşırdım başını senin.

Güle benzer yüzünü kıskanmasaydım her gül bahçesinin bülbülü kesilirdim ben.

Gülü, bana kapı açsaydı tiken gibi duvarın başına çıkar mıydım hiç?

Hiçbir iş yok ki o işi yapmasın; yoksa ne diye böyle işsiz-güçsüz kalayım ben?

Aşk, hastayı arayan bir hekimdir; yoksa böyle yaralanır mıydım, hasta olur muydum ben?

* Halil, onun için dört kuş kurban etti; keşke ona kurban olan o dört kuş olsaydım ben.

Ona kurban olmak için şekerler yerdim; yüz başlı, yüz gagalı bir dudukuşu kesilirdim.

1140. Öbür dudulara gıdâ vermek için de dudağı gibi ballar yağdırırdım-şekerler ezerdim.

Bana, deniz gibi bir gönül vermeseydi başkaları gibi ben de kaba olurdum, ciğerler yerdim.

Aşk, deniz gibi bir gönül vermeseydi başkaları gibi ben de kaba olurdum, ciğerler yerdim.

Aşk, iyiden-iyiye başımda çizgindi benim; yoksa ne diye böyle âşık olurdum, ne diye baştan-sarıktan vazgeçerdim?

Dün gece sevgili dudağımı öptü, yoksa hiç böyle tatlı sözler söyliyebilir miydim ben?

Yazıma, devlet noktası koydu; yoksa ne diye böyle pergel gibi dönüp dururdum?

Alçalmasaydım kim görebilirdi beni; sarhoş olmasaydım ana yoldan giderdim elbet.

Sarhoşluktan eğri-büğrü, sendeliye-sendeliye gidiyorum; keşke doğru yoldan gitseydim ben de.

Yahut da onun güzelim yüzlü lâleleri gibi herkesten kesilseydim de bir dağ başına çekilseydim.

Yeter; bu ses, davul olmasaydı elbette hayallere, sırlara dalar giderdim.

XCIII

Ah, gönül penceresine ne hoş yollu vurmadasın; yoksa sevgilimin yüz gösterdiği pencere sen misin?

1150. Ömrün için a fidan, ne vakit bize izin vereceksin de dalına doğru bir geleceğiz?

O evin penceresi değilsen ne yüzden böyle aydınsın sen?

A benim temelim, a benim mâdenim, seni öven sözden başka her söz ışığının sonu vardır, tükenir, söner-gider.

Feleğin işlediği her iş, geçicidir; ancak sensin ölümsüzlüğün temelini atan.

Hırs, burda, sensiz bir ev kurdu; sakın a can, oturma.

Tuzağın yemi bu, ne diye yiyorsun? Soğuk demir bu, ne diye dövüyorsun?

Hava-heves şerbetin, zehirlidir; düşmanların düzen kurmuşlar, pusuya çekilmişler.

Şu geçidin ardında katı bir yay var; ok gibi uç, ne diye emin oluyorsun?

Ömür geçti-gitti; zaman daraldı; a benim lûtuf, ihsan ıssı efendim, helâk olanın tut elini.

İki dünyâ da benim olsa sensiz, yoksulum ben, zengin olamam.

1160. Yüzünün nûrundan başka birşeycikler istemiyoruz; aşkından başka hiçbir umumuz yok bizim [*].

---

[*] Bu gazelin çift beyitleri, Arapçadır.

XCIV

Gönlümde, yeni bir perdeden çalıyorsun a benim gönlüm, a benim gözüm, a benim aydınlığım.

Perde de sensin, perde ardındaki de sen; her solukta, bir başka müşkül çıkarmadasın ortaya.

O perdeden öylesine çal ki her mızrap vuruşunda bir karanlık perdesini kaldırgitsin.

Geceleyin tek-başımayım, bir de can kandili var ancak; fakat şuna şaşıp kalmışım: Ateş misin sen, yağ mısın?

Sensiz-bensiz, her ikisi de sensin, her ikisi de benim; canımsın, benimsin, yahut da bensin sen.

Çengden gizlice, ince anlamlı bir can sözü duyuyorum: Ten teniten, yâni tensin sen.

İster ten olayım, ister can, ister gönül; neş'eler içinde şunu biliyorum ben ki sensin beni ören-dokuyan.

Senin yüzünden nasıl gençleşmiyeyim ki selvinin tâzeliği de senden, gülün, süsenin tâzeliği de.

Senden nasıl ışıklanmıyayım ki her evin, her pencerenin ışığısın sen.

1170. Senden nasıl güç-kuvvet elde etmiyeyim ki her mermerin, her demirin gücüsün-kuvvetisin sen.

XCV

A bizim âlemimizden giden; yeryüzünden ne de hoş gidiyorsun gökyüzüne.

A kafesi kıran, bağdan sıçrıyan; kanad açmışsın, nereye gidiyorsun?

Başım kefenden çıkar da söyle bize: Ne diye gidiyorsun vatanından?

Hayır, yanıldım, bu vatan, eğretiydi zâten; ölümsüzlük vatanına gidiyorsun sen.

Kazâ ve kaderden ferman geldi, fermanı getiren çavuşun ardına düştün, gidiyorsun.

Yahut cennetlerden bir yeldir, esti; râzılık Rıdvan'ının peşine düştün de gitmedesin

Yahut evveline evvel olmıyan ululuk tecellisine uğradın, çırpına-çırpına, elsiz-ayaksız gidiyorsun.

Yahut Tanrı cemalinin yalımlarıyla sarhoş oldun, Tanrı'yla buluşmıya koşuyorsun.

Yahut dünyâ küpünde tortulaşmıştın, duruldun da göğe ağmadasın.

1180. Yahut da susanların huyuyla huylandın da susarak gizli-gizli yürüyüp gidiyorsun.

XCVI

A zengin, öyle kızgın-kızgın gitme, pişman olursun; derli-toplu oturadur; yoksa darma-dağan olursun.

Utanma, şaşkın bir halde şu çayırlıktan-çimenlikten gitme; yoksa baykuşlar gibi yıkık yere gidersin.

• Şehir meyhânesinden kaçarsan çöllerde, gulyabânilerin yükünü çekersin.

(s. 287) Koyun burcundaki güneşten baş çekersen donarsın, kış mevsiminin karı kesilirsin.

Savaşa yüz tut, arslanca safa gir; yoksa kedi gibi dağarcığa sokulur-gidersin.

Şu mülkün öküz paçasını az ye; yoksa doyar-şişersin de şeytana eşek olursun.

Kâfir nefsin, sana altolursa tamamîyle küfür bile olsan baştan başa iman kesilirsin.

Sevgilinin acısını tadıp yüzünü ekşitme de inâyetleriyle, gülen güle dön.

Elini-ağzını, hırstan yur, arınırsan padişaha eş olursun, aynı kâseden nimet yersin onunla.

1190. A gönül, bir soluk deli-divâne kesilirsen bir soluk da dîvânın sahibi olursun, buyruk yürütürsün.

Gâh hırsılıkla İran'ın yolunu tutarsın, gâh gidersin, Tûran'a şahne olursun.

Gâh İsfahan'dan, Irak'tan, Hicaz'dan geçer, şu Horasan Ayına çalgı olur-gidersin.

A bûkalemun, noolur akıl gibi bir huyun, bir gönlün, bir canın olsa.

Bütün bunları yapmazsan bâri tamamîyle sus; tamamîyle sustun mu, o olur-gidersin.

Yüzünü Tebrizli Tanrı Şems'ine tut da Süleyman mülküne padişah kesildi.

XCVII

A can, a dünya, dün gece nerdeydin? Hayır, yanıldım; bizim gönlümüzdeydin sen!

Dün gece, ayrılığınla cefâlar çektim; halbuki a benim sevgilim, sen, vefâ padişahısın.

Ah, ben dün gece ne haldeydim; ah, dün gece kimindin sen?

Elbiseyi kıskanıyorum ben, keşke ilbise olsaydım; çünkü elbisenin kucağındasın sen.

1200. Ne çârem kaldı, ne karârım; neden bu çâresiz kuldan ayrısın demiye de cesâretim yok.

A tez canlı sevgili, kaçacağın vakit, meğer seheryelinden de tezmişsin sen.

Sensiz, zahmetler belâlar bağladı-gitti beni; tut ki sen belâ bağıyal bağlanmışsın.

Güzelim yüzünün rengi tanıktır; Tanrı lûtfunun ta içindeymişsin sen.

Renk, senin rengin; çünkü dünyâ renginden arınmışsın, ter-temizsin, ölümsüzlük rengine boyanmışsın sen.

Bir aynasın sen; senin pasın, birisinin aksi; sen, her renten ayrılmış-gitmişsin.

XCVIII

Sarhoşsun, güzelsin, nerde şarab içtin? Su getirdiğin yeni Ay da ne?

Padişahlara lâyık sağrağı eline almışsın; eşi bulunmaz bir gülbeşeker yetiştirmişsin sen.

Kimin namus perdesini yırtacaksın? Çünkü aklın, edebin âfetisin sen.

Gönül bahçesi, bakışınla açılıp saçılır; donmuş gönlün ilkbaharısın sen.

1210. A bir tek karıncayı bile incitmiyen, Süleyman mülkünü ateşlere yaktın sen.

A tez canlı padişahım benim, yolculuğa koyuldun da gözü de ayaklar altına aldın, gönlü de.

Adam saydığın kişi, târife sığmaz güzelliğe, sonu bulunmaz bir alıma sahib olur.

Her hür gönlü kul-köle edersin; her ölü bedeni diriltirsin sen.

Can, yalvarıyor sana, dileniyor senden; gönlümü götürdüğün yere götür canı da.

Yüzlerce yüzyıllar, parmağının ucundadır; artık sana nasıl, on adama bedelsin diyebilirim?

BAHR-İ HAFÎF MÜSEDDES

Feilâtün mefâilün feilât

- A -

I

(s. 288) A hekim, delinin akıllanması için gene oku afsunu.

Hiçbir şeyden haberimiz olmasın, bir ilâç bul; şaraba kat afyonu.

Mâdemki kurtulamıyorsun, neliksiz-niteliksiz ol da neliksiz-niteliksiz güzelliği gör.

A sâki, kanlarla dop-dolu gönüle bak da o, kan gibi lâ'l kadehi sun.

1220. Çünkü akıl, aşağılık olduğundan hırsa düşer de her aşağılık kişiye secde eder.

Fakat şarab içenler, gökyüzünün şu gediksiz iki değirmisini de yarım arpaya bile almazlar.

Aşkın ululuğunu Mecnûn'dan sor da başta, ona yarıyacak nelerin var, bir anla.

Aşka uyup yol azıtanlar, yüz binlerce yolu-yordamı, kanunu-töreyi yırtar-geçerler.

A seheryeli, kerem et de tarafımdan o görülmemiş inciler denizine söyle;

• De ki: Öfkeyle, ben o kokmuş, kurumuş, şekil verilmiş balçığa can vermem demişsin amma.

A Tebrizli Şems diyor, zamanın Mûsâ'sısın sen, Hârûn'u, ayrılığına düşürme.

II

Sevgilimiz, kucağımıza geldi; gülümüzün, şekerimizin ucu-sonu yok.

Biz, boyuna gülbeşeker içindeyiz, onun için göğsümüzde gönlümüz, çok kuvvetlidir.

Zühre bile ordumuzun çevresinde çizginebilmek için halden hale girer.

1230. Kanad açar, göklere uçarız; çünkü mayamız, Arş'tandır bizim.

Gökyüzündekiler, bizim anberleşmiş huyumuzdan buhur yakarlar.

Ülkemizin ana-yolu, baştan-başa nesrinliktir, erguvanlıktır, güllüktür.

Bizim aydın soluğumuzun yeli esmedikçe dünyâ, ne güler, ne açılır.

Canı geliştirip olgunlaştıran aşk yelimizle havadaki zerreler bile canlanır.

Söz bilen gönül dilimizden kulaklar, gayb sırlarına mahrem olur.

Tebrizli Şems, bulutları yakar, dağıtır; gölgesi eksik olmasın başımızdan.

III

* Yücelerden gelen tesbih sesini duy; yürü-var, sen de "onun yücelerden yüce adını tesbih et."

* "Yayım yerini meydana getirdi" çayırlığını bulursan gönlün, gülle, sünbülle yetişir, gelişir orda.

* "Gizliyi de bilir, açığı da" âyeti, bu ceylânın şeklidir, göbeğindeki misktir.

1240. * Onun ceylânlarının soluğu geldi mi can, "doğru yolu bulurdu" çayırlığına yönelir.

* "Seni okutacağız da, unutmıyacağız" dendi mi, susuzluk, unutulur-gider.

IV

Gönlümde yüzlerce davul çalınıyor; yarın duyarız sesini.

Yarının derdi, sevdâ vesvesesi, kulakta pamuktur, gözde kıl.

Hallâc gibi, tertemiz erler gibi sen de aşk eteşine yak şu pamuğu.

Ateşle pamuğu ne diye tutar-durursun? Bu ikisi, zıttır birbirine, bir arada duramaz.

Aşkla buluşmam yakın; buluşma günü için güzelleş.

Ölümümüz, neş'edir, buluşmaktır bize; sana yassa yürü, git burdan.

* Mâdemki şu dünyâ zindandır bize; zindanın yıkılması zevktir, neş'edir elbet.

Onun zindanı bile bukadar güzel olursa dünyâyı bezeyen meclisi nicedir ki?

1250. Şu zindan vefâ arama sen, burda vefânın vefâsı yok çünkü.

V

Kulağım, haberini beklemekte; can, candan bir selâmını dilemekte.

Kadehinin çoşkunluk kokusunu bekliyor da gönlümde, iştiyak çoşup köpürüyor.

A güzelim, tuzağın o kadar hoş, o kadar gönül çekici ki o tuzağa yem serpmiye hiç lüzum yok.

Senin en aşağılık kulunun giydiği abaya padişahlar, taçlarını, kemerlerini saçı olarak saçarlar.

Aşkına ilk düşünce, sonunu düşünmiye girişmiştim; heyhat.

Beni bir zincir hâline getir de devenin ayağına bağla; nasıl olur da hörgücünü umabilirmim ben?

Lûtfunla senden süt emen, sütten kesmeni ölüm bilir.

O gayb sırlarını açıklıyan dilinin hakkıyçin, kulağıma ulaştır selâmını senin.

O devletler bağışlıyan sarayının hakkıyçin, uzacıktan bir göreyim damını senin.

1260. Baş, sana secdeden bir kâr elde ederse o herkese yayılan lûtfundan ne eksilir, ne ziyan edersin ki?

A Tebrizli Şems, şu dağınık gönül, adını tâ ciğerine yazmıştır.

- B -

VI

Gözler, uykudan açılmıyor; aç gözünü de topluluğu bul.

Bak da gör, gözler, göz çukurlarında, cıva gibi kararsız bir hâle gelmiş.

Gece uzadı, halk, yıldızlar gibi ay ışığına düştü.

Gözün akı da, kara da uyku şarabıyla harab oldu-gitti.

Bütün düşünceler, yapraklar gibi döküldü; bütün sebeplerin üstüne toz kondu.

Akıl, bir bucağa çekildi de, akıl, senin aklınsa hadi diyor, bul bakalım.

Gece esrar-keşire bak; bütün halka, şu esrardan sundu.

Göz, ayna-gayna, suya-buluta düştü; iş, soruyu-cevabı aştı.

1270. O düşünceleri keskin atlıların hepsi de eşekler gibi balçığa kakıla-kaldı.

VII

A arkadaşlar, sevgili, barışmıya geldi; ne oldu size de kapı dibinde oturakaldınız?

Ayrılık, bekleyiş çağı geçti; a aklı başında olanlar, girin kapıdan.

Güzellik güneşi, göğsünü açtı; yalımları içinde elbiselerinizi soyun.

(s. 289) Aşkın edebi, tamamiyle edebi bırakmaktır; aşk ümmetinin aşkı, baştanbaşa edeptir.

Aşk şarabı, adı-sanı, arı-namusu kırdı-geçirdi; ne göreceğin baş kaldı, ne seyredeceğin kuyruk.

Aşk tadı, kafayla karıştı, birleşti; kulların, sahipleriyle karılması gibi hani.

Gönül kızları, kalb bahçelerinin, bahçelerdeki dönme-dolapların tâ ortasında, sarhoş bir halde, yerlere serildiler.

* Gönüllere mahrem değilseniz "onları, perde ardından sorun"

A Tebrizli Şems, aşk kadehini sunmak senden; bizden de şarab için kebab olarak ol ciğerimizi-gitsin [*].

---

[*] Bu gazelin her beytinin ikinci mısraı Arapçadır.

VIII

1280. Bu gece uyku, bedenden de kaçtı-gitti, baştan da; gönlü, bu çeşit yıkılmış görünce kaçtı-gitti.

Uyku, gönlü yıkılmış, yanmış-kavrulmuş gördü; fakat tatsız-tuzsuzdan, o yüzden kaçtı.

Yoksul uyku, aşkın pençesi altında bir hayli yaralar aldı, ıstırâbından kaçtı-gitti.

Aşk, timsah gibi ağzını açtı; uyku da balık gibi denize daldı-kaçtı.

Uyku, düşmanının insafsız görünce dura-kaça, birden fırladı, geri dönüp sıvışıverdi.

Ay yüzlümüz, geceleyin doğdu, uykuda, gölge, nasıl güneşten kaçarsa öylece kaçtı-gitti.

Uyku, uyanık devleti görünce kartaldan serçe nasıl kaçarsa öylece kaçtı.

Tanrıya şükürler olsun, devlet kuşu gene geldi; devlet kuşu gelince de şu karga, uçtu gitti.

Aşk, uykudan bir soru sordu; uyku, cevaptan âciz oldu da kaçtı.

Uyku, altı yandan da kapıları kapatıyordu; fakat Tanrı kapı açtı da kaçtı-gitti uyku.

1290. A Tebrizli Şems, senin hayâlinle uyku, âdeta bir yanlıştır; doğrudan kaçar-gider.

IX

Gir içeriye; sensiz zevkin tadı yok; kimdir o ki sana canla-gönülle kul-köle kesilmemiş olsun?

A canımıza, bedendeki can gibi canlar veren; can gibi pek gizlisin, fakat gizli de değilsin sen.

Nereye el kosan candır orası; fakat cana el komanın imkânı yok hani.

Bedende tertemiz bir hâle gelen can, sevgilinin ayna tutanıdır ancak.

* Şu anda güneşle Ay bir araya geldi; darma-dağan masal söyleme vakti değil şimdi.

Sarhoşluğum pek arttı; korkuyorum şu söze, dönüp dolaşacak meydan kalmıyacak.

Elini ağzıma koy da o söze gelmiyen sözü söylemiyeyim ben.

X

Sağdan-soldan sûfîler geldi; hepsi de o yandan bu yana, mahalleden mahalleye, şarap nerde diye gezinip duruyor.

Sûfînin kapısı gönüldür, mahallesi can; sûfîlerin şarabı, Tanrı küpünden sunulur.

1300. Sûfî, küpün ağzını açtı da haydi diye bağırdı; gelsin bize âşık olan.

Bu çeşit şarap, bu çeşit sarhoşluk, her mezhepte helâldir, içilir-durur.

Boz tövbeyi, böylesine bir mecliste hatâdan tövbe etmek, yüz binlerce hatâdır.

Tövbeni bozdun mu zâhitleri de çağır; çünkü bugün, çağrı günü.

Halk, seni gözden çıkardıysa ne var? Âşıkların gözbebekleri, yerin-yurdun senin.

Yüzünün suyu gittiyse gam yeme; âşıkın yeri, sudan da dışarıdır, havadan da.

Bildikler, bizden çekilirse çekilsin-gitsin; zâten denize batanın bildiği, denizdir, orda yüzer o.

XI

Neş'elen ey deniz, a âbıhayâtın kaynağı; öz sensin, başka ulular, sıfatlara benzer ancak.

Ah, ne dedim? Nerden nereye? Senin zâtına lâyık bir sıfat nerde?

Yüzünün aşk denizine dalıp dalgalarla yüzen kişi, Fırat'a bile bıyık altında gülerdurur.

1310. Dünyâya, şekerin bir yüz gösterse doğudan batıyadek şeker kesilir-gider dünyâ.

Sevgilinin kadehini gördü canım; kendi kanı gibi lâ'l bir renkteydi; hah işte sana şarap dedi.

Can, son yudumunadek içti de bir ateş aldı ki; kıvılcımlar saçarak yanmıya başladı.

Öylesine sarhoş oldu can ki şarab içmekten başka hiçbir ibâdeti tanımaz oldu.

Arş'tan ses geldi: Müjdeler olsun sana; sana verilen ışık, beni de geçti.

Müjdeler olsun; iki yüz yıl kan ağlasaydın, eziyetler çekseydin gene bu bağışı bulamazdın sen.

O kadehin her katresinden ölü bile dirilir, kocakarıysa kız-oğlan kız olur.

Sevgilinin aşkından bir koku alsaydı Lât, hiç baş-aşağı yıkılır-gider miydi?

Sarhoş oldun mu, namazlarda, nerden ayırdedeceksin rükû'la secdeyi?

Aşk ışığıyla kendinden geçti mi, o padişahımızın bedenidir artık namazın da canı.

1320. Şemseddin'in ayağı dibinde öldün mü, dirildin; ölümden kurtuldun gitti.

Tapı kılınan, efendiliğiyle, ölümsüzlük saltanatının buyruğunu, fermânını verdi bize.

XII

Devletten, inâyetten ibârettir aşk; gönül açıklığıdır, doğru yolu buluştur ancak aşk.

• Abû-Hanife, aşka âit ders vermedi; Şâfiî, aşktan rivâyette bulunmadı.

Câizdir-değildir sözleri, ecele kadardır; âşıkların bilgisineyse son yoktur.

Âşıklar, şekerli bir suya batmışlardır; Mısır'ın, şekerden şikâyeti olamaz.

Mahmur can, sonu, bitimi olmıyan şaraba nasıl şükretmez?

Kimi dertlere batmış, yüzü ekşi görürsen bir ki âşık değildir, o ilden değildir o.

Gayret, kıskançlık, sirâyet etmeseydi her gülen goncanın, bir bağa-bir bahçeye perde olduğunu görürdün.

Başlangıçtan haberi olmıyan yok mu? Bu aşk yoluna ilk düşen, ilk bu yola yollanan, odur işte.

1330. Yok ol, varlığından yok ol; çünkü varlığından beter bir suç, bir isyan yoktur.

Sürü güdücü hiç mi, hiç olma seni sürsünler, yetsinler; sürücülük, baş belâsından başka birşey değil.

• Kula Tanrı yeter de; nitekim "Tanrı yeter kuluna" denmiştir; fakat kulda bu anlayış, bu yeterliği biliş yok.

Der ki: Bunlar zor şeyler, anlamı gizli sözler; hayır, ap-açık, hiç de gizli söz değil bunlar.

Bir körün ayağı, testiye takıldı da dedi ki: Döşemeyi döşeyende hiç görüp gözetme yok.

Yolun üstünde testinin, kâsenin ne işi var? Yolda bu çeşit şeylerin olmaması gerek.

Testileri kaldırın yoldan da burayı düzüp koşanın aleyhinde bulunmıyalım.

Yolu düzüp koşan da a kör dedi, testi yolda değil, fakat sen, yol neresidir, anlamıyorsun.

Yolu bırakmışsın da testinin bulunduğu yana gidiyorsun; buysa sapıklıktan başka birşey değil.

A hocam, din yolunda sarhoşluğundan başka, başlangıca, sona âit bir delil yok.

1340. Yolsuzsun sen, yoksa çalışıp çabalama yoluna giren, elbette atılır, cesur olur.

(s. 290) Delil sensin de gene delil arıyorsun; istek delilinden daha iyi bir delil yoktur ki zâten.

• Mâdemki "zerre kadar hayır, yahut şer yapan, karşılığını görür"; şu halde hiçbir suç yoktur ki cezâsı olmasın.

Bir zerre hayır yapasın da bir ferahlığa ulaşmıyasın, imkânı yok; kör değilsen gözünü aç da gör.

Her bitki, suyun varlığına alâmettir; ne vardır ki karşılığında bir şey elde edilmesin?

Sus artık; bu suyun alâmetleri var; fakat susuza tavsiyeye bile ihtiyaç yok.

XIII

Çalgı-çağanak, nasıl şarab içmiye sebeb olursa iyilerin yaptığı işler de adamı, iyiliğe teşvik eder.

Tanrı, kulları iyiliğe teşvik için iyiliğe şükreder, kötülükten de şikâyette bulunur.

Firavunu anar, Mûsâ'nın şükrünü anlatır; bahânedir bunlar, hep bizim hâlimizi hikâyedir bunlar.

Benlikte olar, Firavun cinsindendir; denize dalansa Mûsâ cinsinden.

1350. Gamın ardında, iyiden-iyiye bil, neş'e var; fakat neş'elendin mi, ardından gamlanır-gidersin.

Ahmed, toprak olmayı seçti de o yüzden Mi'râç padişahı oldu, göklere buyrukçu kesildi.

Sen de toprak ol da bitki bitsin senden; toprak kesilen, gönül definesini buldu.

Mâdemki biz, benzi-sensiz, hep biriz; yeter, sus artık, kime söylüyorsun bu sözleri?

XIV

Bugün kıble, padişahlar padişahı ancak; kapıya kim gelirse gelsin, söyle: Yol yok.

Özür getir, bahâneler bul, kendine gel; herkes uyudu, uyanık kimsecikler yok de.

Uzunluğu, kısalığı olmıyan ateş, ne kısa bırakır, ne uzun.

Tabîatının kuyusunda hayaller var; kuyudaki Yûsuf, hayalsiz olmaz zâten.

Ekin, buğday oldu, içlendi mi bizim yoldaşımız olur, samanın değil.

O, on sayısının biri olmıyan tek kişinin aşkı birer-birer hepsini parçalar-gider.

1360. Zaman olur ki kulağını tutar da zamansızlık âlemine çeker seni.

Tebrizli Şems, Türklerin padişahıdır; padişah çadırda değil şimdi; yürü, ovaya git.

XV

* Sabah da senin yüzünden kutlu, sabah şarabı da; kalb de senin yüzünden nurlu bir üstünlük elde etmiş, cenah da.

A güzelim, senin meclisindeki iş erlerine hûrilerin sundukları tertemiz şarap, bubah mı, mubah.

A yüzümüze binlerce kapı açan; a elimize anahtar veren,

* Tanyerini yarıp sabahı ışıtan rabbin müezzinleri de dedilerse sen, hepsini de açtın, gösterdin bize.

Cömertlik, kâra konmaktır derler amma sen ne verdiysen karşılığını istemedin ki bizden.

- D-

XVI

Gecenin gözünü açmak gerek; gündüz oldu, artık göz açmalı.

Güzelimiz nereye at sürdüyse bizim de o tarafa koşmamız gerek.

Can mutfağı, cihetsizlik âleminde, ağzımızı o tarafa uzatmalıyız biz.

1370. Mâdemki bu çeşit bir altın mâdeni belirdi; kendimizi makas hâline getirmemiz gerek.

Hızır gibi, ömür elbisesini âbıhayâtla yıkayıp ter-temiz güp-güzel bir hâle getirmeli.

Mâdemki o yaşayış şeker kamışı kıskanç bu şekerden çekinmek gerek.

Mâdemki böylesine nazlı güzel, evimizde bizim, naz vakti, nazlanmak gerek artık.

Gülle tikene tahammül etmek, adamlıktır amma insanın, asıl insanlarla uzlaşması gerek.

Mâdemki yüzünün kıblesi belirdi; topuklara namaz kılmak gerek artık.

O âleme âit secdelere, o başı yüce güzelin karşısında kapanmak gerek.

Sonu Mahmûd olan, son-ucu güzel bulunan o aşka karşı Eyâz olmak lâzım.

Mâdemki gerçek, susmada gizli; şu geçici sözlerden vaz-geçmek gerek gayrı.

XVII

Yarısı kırmızı, yarısı sarı bir elmacağız, gülle safranı andırdı bize.

1380. Âşık, sevgiliden ayrıldı da sevilen naza düştü, seven de derde.

Birbirine aykırı olan, fakat bir ayrılıktan meydana gelen şu iki renk, her ikisinin de yüzünde aşkı belirtti.

Sevgilinin yüzünün sarı olması yaraşmaz; sevenin de kızıl benizli, şişman oluşu, soğuk birşeydir.

A âşık, sevgili, naza başlayınca çek nazını, savaşmıya kalkma.

Ben tikene benziyorum, sevgilimse gül gibi; gülle tiken iki amma gerçekte bir.

O güneş gibi, bense gölgeye benziyorum; ondan, ölümsüzlük ıssılığı gelmede, bendense soğukluk.

* Tâlût'la Câlût, savaştı; Dâvut'la soyu da ince ve kalın olmak üzere zırh ördü [*].

Gönül, bedenden doğdu amma bedenin padişahı; nitekim erkek de kadından doğmuştur.

Fakat gönülde de bir gizli gönül var; atlı gibi toz içinde gizlenmiştir o.

Tozun kalkışı, atlının yüzünden; şu tozu kaldıran atlı.

1390. Sen düşünüp durdukça satranç oynanamaz; dayan da at zarı.

Tebrizli Şems, gönül padişahı; gönül meyvalarını onun ıssısı oldurur, yetiştirir.

---

[*] Bu beyitle bundan önceki iki beyit Arapçadır.

XVIII

Gerçekten haberdâr olarak ölenler, sevgilinin önünde, şeker gibi eriyip giderler.

Onlar, Elest meclisinde âbıhayât içmişlerdir; hâsılı bir başka çeşid ölür onlar.

Letâfette meleği bile geçmişlerdir; artak insanlar gibi ölmek, uzaktır onlardan.

Mâdemki âşıklık ülkesinde toplanmışlar; şu insan kalabalığı gibi ölmez onlar.

Sen sanır mısın ki arslanlar da köpekler gibi kapının dışında ölürler?

Âşıklar, yolculukta öldüler mi, can padişahı, onları karşılamıya koşar.

Hepsi de o Ay yüzlünün ayağı ucunda ölür de o yüzden güneş gibi parıl-parıl parlar.

Birbirlerine can kesilen âşıklar, birbirlerinin aşkıyla ölürler.

1400. Hepsinin de ciğerinde aşk suyu var; hepsi de sudur, ciğer tarafından emilir-giderler.

Hepsi de eşsiz inciye benzer; ana-baba kucağında ölmez onlar.

Âşıklar, gökyüzüne uçarlar; münkirlerse cehennemin tâ dibinde geberirler.

Âşıklar, gayb gözünü açarlar; geri kalanlarsa kör-sağır bir halde ölür-giderler.

Geceleri, korkudan uyuyamıyanlar, korkudan, tehlikeden emin olarak can verirler.

Fakat bunda, ota tapanlar, zâten öküzdür; eşek gibi ölür-gider onlar.

Bugün, o görüşü arayanlar, neş'eli, güleç bir halde o görüşe-o bakışa karşı ölürler.

(s. 292). Padişah, onları lûtuf kucağına alır; öylesine hor-hakıyr, öylesine ras gele ölmez onlar.

Mustafâ'nın huyuyla huylanmak istiyenler, Abû-Bekir gibi, Ömer gibi ölürler.

Yokluk, ölüm, uzaktır onlardan amma bunu, hani, ölürlerse diye söyledim işte.

XIX

1410. Aşkın, sarhoş etti beni, ellerimi çırpmıya koyuldum; sarhoşum, kendimden geçmişim, ne bilirim ne yaptığımı?

Koruktum, üzüm oldum şimdi; artık kendimi ekşi yüzlü gösteremem ki.

Helva satan sevgili, şeker gibi tatlı mı, tatlı; bir avuç helva soktu ağzıma beni.

O, helvacı dükkânı açtı-açalı evimi-barkımı aldı-götürdü; dükkânsız bıraktı beni.

Halk, böyle olmamak gerek diyor; böyle değildim ben de, beni o, böyle yaptı.

Önce küpü kırdı, sirkeyi döktü; beni ziyana soktu diye feryadı bastım;

Fakat o bir tek küp yerine, içmem için yüz küp şarap verdi bana, sevindirdi beni.

Kendisinin belâ, sınama tandırında pişirdi de böyle al-al yanaklı bir hâle getirdi beni.

Zelîhâ gibi gamla kocalmıştım; Yûsuf hâline soktu, gençleştirdi beni.

Ok gibi, elinden fırladım-uçtum; el attı bana, tuttu da yay gibi büküverdi beni.

1420. Gökyüzünü de şekerlerle doldurayım, yeryüzünü de; yeryüzüne benziyordum, gökyüzüne döndürdü beni.

Gönlüm, samanyolundan geçti; o, samanyolundan çeke-çeke çekti beni.

Merdivenler gördüm, damlar gördüm; dama da boş verir bir hâle getirdi beni, merdivene de.

Dünyâ hikâyemle dolunca da can gibi, dünyâda gizledi beni.

Dil gibi yumuşak buldu beni de tezcek dil gibi tercüman etti kendine.

Dil gibi gönülle birdim; onun için gönül sırlarını, bir-bir anlattı bana.

Dilim, kan dökmiye başlayınca da tuttu, kılıç gibi beline taktı beni.

Yeter a gönül, o sevgilim, o merhametli dostum, bana neler etti? Anlatmıya sığmaz ki.

XX

Sûfîler, bir anda iki bayramı birden ederler; örümceklerse sineği emerler, kadit haline getirirler.

Güneştir onlar; karanlıkları şehid etmek için kılıçlar vururlar.

1430. Gene, senin şehidini kutlamak için her zerre, sûr üfürülüşüne döner.

Köhne felek, onların eskilerini yenilemek için çevrelerinde döner durur.

Hem de yakını, sana uzak etmek istiyen hasetçilerin inâdına.

Fakat onlar hasetçileri de hasetten geçirirler; herkesi; kendilerini ister, irâdesini onlara verir bir hâle sokarlar.

Herkesin kutluluk kimyâsıdır onlar, herkesi altın hâline getirirler; bu işi, herkeste belirtirler.

Gökler de kimyâlık eder; eder amma uzun bir zaman içinde eder.

Bu işi de, gayb ayından çalmış, elde etmişlerdir; bâzı-bâzı ter-temiz bir hâle sokarlar, bâzı da pis bir hâle getirirler-gider.

Ne mutlu andır o an ki bütün parçaları, birbirine karmadan tüm bir hâle sokarlar.

Bu sözü bırak artık; ört tandırın üstünü; ört de ekmeğini tirit hâline getirsinler.

XXI

Yarısı kırmızı, yarısı sarı bir elmacağız, gülle safranı andırdı bize.

1440. Âşık, sevgiliden ayrıldı da yarısı gülüş kesildi, yarısı dert [*].

Ayağı gevşek biri, toprak üstünde kalakaldı da Ay yüzünden tozu silkmiye koyuldu.

Hem elini vurmadaydı, hem de böyle bir sanatı kim yapabilir diye lâf etmede.

Kanadı kırık bir serçe, gök kubbe yumurtasını kanadı altına alsın; böyle birşey gördün mü sen?

Burda, bir gülüş yurdu açıldı; yürü, gülen bir sevgili ara be adam.

Niceye bir şu çirkinler, naz eder-dururlar? Şu tavla, hep böyle tersine oynanır işte.

Mâdemki çifti, tekten ayırmayı bile bilmezler; ne diye tek-çift oynarlar?

Bırak şu sözü de gel, kendimizden geçelim; yüzü, binlerce lâleye, binlerce güle değer güzele kavuşalım.

---

[*] Birinci beyit, XVII. gazelin ilk beytinin aynıdır. İkinci beytin ilk mısraı da aynı gazelin ilk mısraıdır.

XXII

Âhır zamanda Yûsuf, salına-salına yürümiye koyuldu; Mısır'da şeker-bal ucuzladıkça ucuzladı.

Seni Arş'ındaki lâ'l, yüz gösterince beden de nedir ki? Taşlar bile canlanır artık.

1450. Ayrılık tutsağı, başında taç, tahta geçti; nedir yâni? Hâkan oldu, hâkan.

Aşk, pek büyük bir konuk olarak çıka-geldi; fakat evler küçüktü, yıkıldı-gitti evler-barklar.

Ululuk kanatları bitti, büyüdü de kafes de uçtu-gitti, kuş da, yumurta da.

Gönül sahipleri, nerde gönül diye şaşırıp kaldılar; gönülsüz âşıklarınsa gönlün, o olduğundan haberleri bile yok.

Ayağını vur, gir oyuna, yeni-baştan dal zevke; a benim oğlum, sakın sonu geldi, bitti deme.

Zengin sarraf, altınlarını kumara verdi amma gene de kârı o etti; çünkü mâdene daldı.

Tebrizli Şems bir merdiven kurdu; çık artık gök damına, kolaylaştı çıkmak.

XXIII

Yüce ömrü uzadıkça uzasın, Tanrı, görsün-gözetsin, korusun onu.

Devlet sahiplerinin zevki veresiyedir amma zevk-neş'e, peşin olarak gelsin ona.

Tatlı, alımlı, sımsıcacık meclisinde donmuş, buz kesmiş kişi bulunmasın.

1460. Gayb âleminde kanad açmış canlar, halı nakışı gibi, huzûrunda durakalsın onun.

Devlet, sağında-solunda yürüsün, hem kuzeyinde olsun, hem güneyinde.

Beden, can derler iki il var ya, her ikisinde padişah da o olsun, vali de o.

Tebrizli Şems, peşin devlettir, eldeki ikbal olarak o yeter bana; ondan başkası, sözden ibâret olsun isterse.

XXIV

Cemşîd, güneş gibi dört perde ardından dünyâya ateş saldı.

Ne mutlu, varlıktan çır-çıplak soyunmuş olana; eyvahlar olsun söğüt gibi gölge arayana [*].

Aşk ap-aktır, aşkın benziyse kırmızı; fakat düzgünle-allıkla değil.

Aşk, öyle emin bir ildir ki orda ne korku vardır, ne umut.

Bir soluğu, bir ömre değer yaşayış, belirdi, meydana geldi mi, aşkla ölümsüz bir hal alır.

Gökyüzünde bir gelin var ki sorma; soracaksan da Zühre'den sor.

1470. Bu gelinden kimsenin haberi yoktu; peygamberler, haber getirmek üzere geldiler.

Tebrizli Şems, zamanın Yûsuf'udur; padişahları bile can verip satın almıştır o.

---

[*] Eyvahlar olsun söğüt gibi meyvası olmıyana. (N. İst. Ünlv.).

XXV

Sevgilinin aşkı, candan etti beni; can bile aşkla kendinden kurtuldu-gitti.

(s. 292) Çünkü can, sonradan olmadır, aşkınsa evveline evvel yok; onun, bunu anlamasına aslâ imkân yok.

Sevgilinin aşkı, mıhladız taşı gibi canlarımızı kendisine çekti.

Sonra da varlığını kaybetti canın; can kaybolunca gördü kendi varlığını.

Can, sonradan geldi kendisine; aşk oltası atıldı; ona sarıldı can.

Aşk, ona bir gerçek şarap sundu; bütün öz doğrulukları, kaçtı gitti ondan.

İşte bu, aşkın başlangıcına bir delildir; fakat kimsecikler, sonuna ermemiştir aşkın.

XXVI

Zamanede doğan şu güzeli bir seyret hele; putu da yele verdi, puthâneyi de.

1480. Dünyâda tanınmış güzeller vardı; artık onların birisini bile hatırına getiren yok.

Ay yüzünden bulut açılınca yedi gök, birbirinden ayrıldı-gitti.

O nûr, Ay ışığı gibi, pırıl-pırıl, her pencereden içeriye vurdu.

Parıltısı birazcık daha arttı da canları kökünden kırdı-geçirdi.

Canlar, o canlar güneşinin önünde, gönülleri neş'eli, zerre-zerre oyuna daldı.

Tebrizli Şems'in uçuşu gibi hepsi de, ne olursa olsun diye uçup gitti.

XXVII

Kim, senin için bir bekleyişe katlanırsa bahtı da avlar, devleti de.

Ekin, yağmuru bekler de göğsünü yeşertir, lâleliğe döndürür.

Mâden, güneşi bekler de sonunda taşı, berrak lâ'l hâline getirir.

Deri, Süheyl yıldızını bekler; o yıldız da ona yüz birlerce işler eder.

1490. Demir, cilâyı bekler, su verilmeyi bekler; sonunda da yüzünü sâf bir hâle kor, tozsuz bir hâle gelir.

* Ali'nin kılıcı, Peygamber'i bekler de savaşta kendisini Zül-fekaar eder.

Ana karnındaki çocuğun bekleyişidir ki erliksuyunu, yanağı güzel bir padişah haline getirir.

Tanelerin, yeraltında bekleyişleri, her taneyi bin tane eder.

Değirmen, suyu bekler, bu yüzden de taşı, çevik, kararsız bir hâle sokar.

Tanrı vahyini benimsemeyi bekleyiş, gözü, ibret gözü kılar.

Kerem, ihsan denizinin saçısını bekleyiş, gönlü, nar taneleriyle dolu bir hokka yapar.

Üzüm şırasının, küpün gönlünde bekleyişi, padişahların başa çektikleri şarap hâline getirir.

Onun bekleyiş zamanında koçuşma yoktur amma bu bekleyiş, kovulmuşu bile koçulmıya lâyık bir hâle kor.

Sevgiliyi bekleyişi anlatsam, tâ kıyâmetedek bitmez.

1500. Tebrizli Şems'i bekleyişler, güneşi de, Zühre'yi de, Ay'ı da döndürür-durur.

XXVIII

Aşkın, kararsız bir canı vardır; aşka karşı canı anmak, ayıptır.

Başında bu mahmurluk bulunan kişiye can selvisi, pek aşağıdır, pek bayağı.

Savaş safında âşık, boyuna ordunun kalbine saldırır.

Kaçılacak yere bakmaz bile; isterse üstüne çekilen kılıç, yüz binlerce olsun.

Aşk, zâten arslanların yayıldığı yerdir; bir köpek, hiç o çayırlığın arslanı kesilebilir mi?

Aşk, canları yeninde saklar; aşka karşı canlar saçılır yerlere.

Ad-san, nâmus-utanç, düşünce, âşıkların süpürgeleri karşısında bir tozdur ancak.

Belâ, herkesi avlar da âşıklar, av olmazlar belâya.

Âşıklar, her çeşit belâyı, can verirler de alırlar; o belâ da bunu görür, utanır mı, utanır.

1510. Padişah Salâhaddin, aşkın canıdır; çünkü o, her işi yapıp düzen Tanrının sırlarından bir sırdır.

XXIX

Aşk zevkine dalıp şaşıran, ada-sana, âra-hayâya hiç mi, hiç aldırış etmez.

Kaplan gibi çıkagelen arslan avcısı, dünyâ dedi-kodusuna âit öğütleri duymaz bile.

Yüz binlerce taş atılsa aşk şişesi, hiç aldırmaz.

O şuh, o şen dilber geldi mi, ad-san, nasıl men'edebilir, âr-hayâ, nasıl gelme der?

Yüz binlerce gökyüzü, yüz birlerce yeryüzü, aşk, dönüp dolaşmıya başladı mı, dar gelir-gider.

Zenci ordusu, varsın-bozulsun; Rûm Kayserine benziyen aşk, üst olsun da.

Zühre, çenginde şu nağmeyi çalmıya koyuldu: Son-ucu, o Ay girdi savaşa.

A Tebrizli Şems, kim sensiz oturur, eğleşirse aşka karşı getirdiği özür, topaldır, topal.

XXX

Padişahın koyduğu yeni türeye bak; kıblemizi, padişahın bulunduğu yana döndürdü.

1520. Âşıkların paralarında ayar yoktu, kerem etti, lûtfetti de ayar koydu.

Sad-berk gülü, zevk-neş'e sebeplerini hazırladı; yüzünü ağlayıp inliyen menekşeye tuttu.

Kimi, menekşe gibi iki büklüm olmuş gördüyse düzeltti, sayıya aldı.

Âşıkları, gönül gibi bağrına bastı; baş çekenleri, baş gibi mahmur bir halde bıraktı.

Onun gamını kucakla-gitsin; çünkü gam, gam çekene yüz tutmuştur.

Bekle, gözünü kapıya dik; çünkü o gözleri bekleyişe verdi-gitti.

Onun gül bahçesine benziyen yüzü, aşka düşmüş gönlüme ne tikenler batırdı; kim bilebilir bunu?

Âşık gönlümde karâr arama; ona kararsız bir dert düştü.

Yüzünü ava tuttu mu ceylânlar bile, gözlerine av olur-gider.

O, saçlarıyla zırha bürünen güzel, pusuya girdi de yayına, zırhlar delen ne oklar koydu.

1530. Kendisini kıyıya çekti de saklandı mı, halkı, bir dumandır, kucaklar.

Acıyışı, âşıkların ah ettiklerini duydu da onların ahlarına pek îtibâr etti.

Suçlarını sevap saydı, inâyetleriyle kavradı, kuşattı onları.

Âşıkların nûru Tebrizli Şems, güneş gibi gözleri aydınlattı, gözlere nûr verdi.

XXXI

Şiirim, mısır ekmeğine benzer; gece, gelir-geçerse yiyemezsin Tâzeyken yemiye bak; üstüne toz konmadan ye onu.

Onun yeri, ateş gibi tez giden hatırdır; fakat şu dünyâda, soğuktan ölüverir.

Balık gibi, bir soluk, şu toprakta çabalar, çırpınır; bir an sonra bakarsın ki soğumuş-gitmiş.

Fakat terü tâzeyken hayâlini yedin mi nice hayaller çizmen gerek.

(s. 293) İçtiğin hayâl, yep-yeni bir hayâl olmalı; eskiyi söylemek gerekmez be adam.

XXXII

1540. Hadi, ben yapayım olsun; fakat kuzgunun, dudularla şeker yemesi yaraşır mı hiç?

Herbirinin ayrı bir ili var; eğrinin, doğruyla bir araya gelmesi, bir sayılması, doğru olur mu?

Dudu, şekerle diridir amma, kuzgunun şarabı da eşek tersidir.

Aşkı, kendinde gör; hiç dişi kurttan erkek arslan doğar mı?

Âşık olmıyandan kaç; o yüzden eğriliğin artar sonra.

Aşk havanın döğülsen bile bil ki o, sürme gibi gözlerine çeker seni.

Yürü, yıkık bir ev kesil; çünkü Tebrizli Şems, sarhoş bir halde geliyor.

XXXIII

Sevgilimizin kokusu gelmiyor; dudu kuşu, burda şeker yemiyor.

O gülün rengi olmıyan yerde can bülbülü ötmüyor, çilemiyor.

Sevgili bulunmasın da biz hoş bir halde olalım; aşk, aslâ böyle bir buyrukta bulunmaz.

1550. Aşka sebeb olacak herşey var burda; fakat onsuz zevk olmuyor, yaraşmıyor.

Fitneler anası, onun yüzünü görmedikçe bir zevk, bir neş'e doğurmuyor.

Sevgilinin sunmadığı şarap, ancak başa sersemlik veriyor, ancak gasyânı arttırıyor.

Ortalık yıldızlarla dolsa bezcinin dileği olmaz, bezi kurumaz ki.

Tebrizli Şems'in tesiri olmadıkça dünyâda, usançtan başka birşey görünmüyor.

XXXIV

Padişahlar padişahısınız; fitneler devşiriyorsunuz; fitne, bir kere kalktı ayağa, siz de hiç oturmayın.

Hem güzel, sizsiniz, siz; hem tatlı sizsiniz, siz.

Anber gibi sarılmışsız gümüş gibi bedeninize; misk gibisiniz çünkü.

Hattâ zevk, tatlılık atına, inmemek üzere binmişsiniz; boyuna eğer üstündesiniz.

Bütün güzeller geçici; sizse lâ'l dudaklarla, taş yüreklerle ölümsüzsünüz.

1560. Bâzı kere neş'eli, bâzı kere gamlı olduğunuzdan şüphelensem hiç neş'elenmem.

Gizli bir şarabın duruluğunda gördüm; renkli testilere benziyorsunuz siz.

Aşkta, milletin-dinin Şems'ine kulsanız Tebrizli olun [*].

---

[*] Bu gazelin dördüncü ve beşinci beyitleri unutulmuş, sonradan ayrı yazıyla ortaya yazılmıştır. Bizim yazmamızda, son beyitten önce şu iki beyit de var:

Sizinle konuşmakta tat var; zâten yoksullara can veren de sizsiniz.
Adamsanız, erkekliğiniz varsa, her an gönülde bulunan cennete girin-gitsin.

XXXV

Kutlu olsun âşıklara bayram; âşıklar, kutlu olsun bayramınız.

Bayramda, canımızdan bir koku var; can gibi kutlu olsun cihana.

A gökyüzünün de Ay'ı kesilen yeryüzünün de; kutlu olsun yedinci göğedek her yer sana.

Bayram geldi, elinde de buluşmıya dâir birşey var; âşıklar, kutlu olsun alâmet.

Bayram, dudaklarının ucuna şu yazıyı yazdı: Şu sonu gelmiyen şarap kutlu olsun.

A Salâhaddin, niceye bir yapa-yalnız içeceksin? Kutlu olsun gizli öpüşler.

1570. Bana da bir pay verirsen söylerim; filân kutlu olsun bana da derim, sana da.

XXXVI

Aklını başına al, sabredenlerin çağı, geldi-çattı işte; güçlük, sınanma çağı geldi işte.

Böyle bir vakitte ahitleri bozarlar; çünkü bıçak, kemiğe dayandı-gitti.

Adam, işten kalır, canı dudağına gelirse ahit de gevşer, ant da.

Hele a gönül, sen gevşetme, salverme kendini; gönlünü sağlam tut, o zaman, geldi-çattı işte.

Kızıl altın gibi ateşler içinde gül de o altın mâdeni geldi desinler sana.

Tez, güzel bir tarzda ecel kılıcının karşısına çık da pehlivan geldi diye bağır.

Tanrıyla ol, yardımı ondan iste, yardımlar gökten gelir ancak.

A Tanrım, kul, eşiğine geldi; ihsan yenini salla.

Sedefler gibi ağızlarımızı açmışız; çünkü lûtuf yağmuru, inciler saçmıya başlamış.

1580. Hey gidi-hey; nice kuru tiken var ki sana sığınmış da gönlünden gül bahçeleri bitmiş.

Sana bir-bir göstermişim ben, senden, izinin tozu belirmez nice gönül hoşlukları meydana gelmiş.

Merhamet çağı, lûtfetme, koruma vakti; çünkü bende pek ağır bir yara açıldı.

* A Ebâbîl kuşları, hadi, gelin; Kâ'be'nin üstüne, fillerle ağır bir ordu geldi.

Akıl, bana diyor ki: Sus, yeter artık; gizli şeyleri bilen sahibimiz geldi.

Ben sustum amma Tanrım, bensiz canımdan, bir feryattır kopuyor.

* "Attığın vakit sen atmadın" sözü de Tanrıdan; ok, ansızın şu yaydan fırladı-gitti.

XXXVII

• Göz, kan kesildi, kan da uyumuyor; gönlüm de uyumuyor, deliliğinden.

Bu, gece de uyumuyor, gündüz de; bu nasıl şey diye kuş da bana şaşmış-kalmış, balık da.

Bundan önce, şu baş-aşağı gelmiş gökyüzü, nasıl uyumuyor diye şaşardım;

1590. Şimdi öyle bir zaman geldi-çattı ki şu artık neden uyumuyor diye gökyüzü, hayran bana.

• Aşk, bana, ism-i a'zam afsununu okudu; can, bunu duydu da uyumuyor.

Şunu iyiden-iyiye anladım ki ölümden önce can, bedenden dışarda uyumuyor.

• Kendine gel, sus, aslına dön, kavuş, "dönüp kavuşanlar" ın gözleri uyumuyor işte.

XXXVIII

Gönlünde dîn zevki beliren kişiye dünyâ balı, lezetli gelir mi hiç?

Bir kadehçik şarapla baş-aşağı yıkılan aklı da ne yapacaksın?

Aklı sat da yerine, yalnız şaşkınlığı al; bu alım-satımdan kâr edersin sen.

O hal, bir haldir ki a akıllı, kimseciklerin aklı ermez, kimseciklerin fikri yetmez.

Bütün akılar, anahtar kesilse bu çeşit bir kilidi açamaz.

Zerre-zerre, bütün dünyâ, bağırıp çağırsa duyulmaz bile bu sesler.

1600. Yezid bile tutsa da Bâyezîd olsa, yahut da aksi belirse bu denize ne birşey katılır, ne bir katrecik eksilir ondan.

XXXIX

Baht, sana yâr olsa, yâver kesilse aşka düşersin, aşk işine girişirsin.

Aşksız ömrü, hesaba alma; o ömür, hesaptan dışarıdır çünkü.

Aşksız geçen zaman, Tanrı tapısında utangaçlık sayılır ancak.

Yurtta ne kadar yükün hafif olursa o kadar iyidir sana; çünkü her an, göç çağı geldi denilebilir [*].

Şu anda aşk derdine düştün ya; babalar gibi tahümmül sahibi olman gerek.

(s. 294) Utandığın yokluk-yoksulluk yok mu? O âlemde övünçtür sana.

Sabrın acılığı, boğazına oturur amma son-ucu çok tatlı gelecektir, çok lezzetli bulacaksın.

Can arslanı, şu sandıktan kurtuldu mu, o çayırlığa, o çimenliğe varır.

Gönül padişahı, şu leş olmuş eşekten indi mi tek binici kesilir.

1610. Çalışıp çabalama eteğini aç, melekler, saçı saçacaklar sana.

Gizliydin, meydana çıktın ya; senin gibi her gizli şey de meydana çıkacak.

Bugün, kendini hor-hakıyr etmiyen, Firavun gibi hor olur-gider.

Gül gibi, ateşe karşı su kesilmiyen, diken gibi ateşlere yanar.

Nemrut, Tanrıyla av olmadı da o yüzden bir sivrisineğe av oldu gitti.

Zamanının değerini bilmiyen, ondan göz yuman kişi, bekleyişe maskara kesilir.

Kim, aşkı seçerse sarhoş olur, irâdesi elinden gider.

Fakat aşka karşı alçalmıyan, aşkla sarhoş olmıyan, ebedî olarak sersem bir halde kala-kalır.

Bu anın sevgisiyle mühürlenmiyen kişi, yularsız bir deve kesilir [**].

Başında ibret gözü olmıyan, hor olur, ibretsiz bir hâle gelir, itibar görmez kimseden.

1620. Yeter artık, söz, toz kondurdu amma gene de bu toz, sonucu dağılır, uçar.

Tebrizli Şems, karâr etti mi, gönül, onun yüzünden kararsız bir hâle gelir.

---

[*] "Göç" kelimesi, Türkçe olarak kulanılmıştır.
[**] Bu gazelin, matla' beyti yoktur, bu bakımdan, kıt'adır.

XL

Aşk anası, henüz çocuk olan âşığı, aman bilmez padişahın yanına götürmedi.

Ergenlik çağına erişmeden, candan vazgeçmeden o canın canına can olana götürmedi onu.

Akıl tilkisi, varmıya uğraşır amma o zamanenin yiğit erine, keskin kılıcına yol bulamaz.

Aşka can fedâ olsun; çünkü o, gönlü, göklere ağdırır, ona mi'râc ettirir ancak.

Âşıklar, iz ararlar; halbuki aşk, onları izinin tozu bile belirmiyene götürür.

Yol-yol kanlar damlamış; fakat bu yetmez; âşıklık, kanlar saçmaktır zâten.

Kimin kanı, misk kokmazsa iyice bil ki o, ondan bir koku almamıştır.

Tebrizli Şems'in sürmesi, gözü, ancak, mekânsızlık âleminin sevgilisine götürür.

- R -

XLI

1630. A çalgıcı, zevke-işrete yeni-baştan başla; bir-iki birişimcegizi biraz daha gevşet.

Utancı bırak, iş eriyle uzlaş; savaştan vazgeç, kadehi-sağrağı al eline.

Gülün lûtfuna bak, tikenin suçunu görme; saçlarını çöz, miskler koklat, anberler saç.

Gökyüzü de senin yüzünden semirmiş, yeryüzü de; şu bir tek yıldızı da artık olarak kabul ediver.

Halkın şişmanlık ilâcı sensin; dilersen bağrına baş, şişmanlat.

Şeker gibi bir gülüşle sevindir; bir şekeri, Mısır'dan daha değersiz say.

Baht da senin ayağının toprağıdır, devlet de; sana ne gerekse muştulanmış say kendini.

Mâdemki kutluluk, zafer, kulundur-kölendir senin; tut ki düşmanların bin orduymuş; ne çıkar.

A gönül, Kevser ırmağının suyu gerekse sana, aşk ateşini Kevser say.

Kaysere kul olman gerekse onun kulunu Kubad say, Kayser tut.

1640. Kimin nabzı, aşkla atmıyorsa Felâtûn bile olsa onu eşek say.

Aşktan kanadı olmıyan başı, kuyruktan da geri bil.

Kendine gel, Tebrizli Şems'in sırrını söyleme; sırrı açma, sarıl kızıl kadehe.

XLII

A âşıkların çalgıcısı, oynat teli; inananlara da ateş sal, inanmıyanlara da.

Aşka uymaz susmak; işin yüzünden kaldır perdeyi.

* Beşikteki çocuk, ağlamadıkça, onun gamını yiyen anası, nerden süt verecek ona?

Sevgilinin hayâlinden başka herşey, gül bahçesi bile olsa aşk tikenidir.

A çalgıcı, gönlümün ahvâlini anlatmıya koyuldun mu, bil ki ayağını kan bastın, aklını başına al.

Ayağını yavaş bas da gönül kanının katreleri duvarlara sıçramasın.

Çalgıcı, aklını başına al, gönül yaralarını seyret de kendilerinden geçip gitsinler.

1650. Çalgıcı, gönlümüzden sabrı-karârı alıp götüren sevgilinin adını an.

Gönlüm nerde kaldı; ben ne diyeyim? Gönlüm, dağ bile olsa işten kaldı, iş, işten geçti-gitti.

Benim adımı az an; onun adını söyle; söyle de iyi sözlü adını takayım sana.

Onun yürüyüşünden nasıl bahsedeyim? Gönül, nerelere gider o vakit? Nasıl, bir yürüyüş o.

A Tebrizli Şems, zamanın İsâ'sının da zamanında bunca hasta var.

XLIII

Gizliliklerden bir güneştir, doğdu; bir de sûfice çamaşır yıkamıya koyulalım.

Bedenimiz, bir yamalı hırkadır; canımızsa anlamı olan sir sûgî.

Yamalarla dolu hırkayı, birkaç gün giyeriz; fakat canın, aşkla uzlaşması, ebedîdir.

Padişah, senin başına yemin eder; böyle başa ne diye sarık sararsın?

Yüzün, Ay'a kıble kesilmiştir; böyle bir yüzün varken gül bahçesini neylersin?

1660. A kendini bilmez, tövbeler etmiştin; âşıklıktan usanmıştın.

Aşk, ansızın yüzünü gösterdi de ne tövbe fayda etti sana, ne istiğfar.

Şu dünyâ, renk-renk bir mum; aşksa kıvılcımları pek büyük bir ateş.

Mumla ateş, komşu oldu mu, mumun, çâresiz, rengi de yok olur-gider, şekli de.

Söylersem gene yok edersin beni; söylemezsem sevgili bırakmıyor.

Aşk bahçesinin yaratıcısı aşktır; bütün ırmaklar, aşktan kaynar-çoşar [*].

Yeşermiş yapraklar, onun yüzünden sararır-solar; ağaçların dalları-budakları, onun yüzünden yeşerir-biter.

Sevgilinin yüzü, ondan kızarır; hûrlerin yanakları ondan sararır.

Sevinen, onun yüzenden tir-tir titrer; dertlenen, onun yüzünden, seher çağları, ağlar.

Aşkladır canların genişliği; aşktadır gözlere ibretler.

1670. Aşkta eridim-gittim; nasıl görebilirim onu? İzlerini görsem bile bu, yetmez ki.

Gerçekten de izler, izleri örter; gerçekten de sırlar, sırları gizler.

(s. 295) Perdelerin çokluğu, beni örtemez; çünkü seni anışım, bütün perdeleri yırtar-gider.

---

[*] Bu beyitten itibaren, bu gazel, Arapçadır.

XLIV

Dosta kim acır? Gene dost. Hastanın ahını kim duyara? Gene hasta.

Esirgeyici baharın gözyaşları nerde ki tikenin eteğini güllerle doldursun?

* İnafsız güzden, lezzetleri yıkanı çok anın sözünü duy.

* İki kişinin ikincisi, mağarada olursa mağara, cennet kesilir insana.

Âşıkın ahı, göğü bile deler-geçer; âşıkların feryatları hor-hakıyr birşey değildir.

Gökyüzü, âşıklar için döner; şu dönen gök kubbenin dönüşü, aşkladır, aşk içindir;

Ne ekmekçi için ne demirci için; ne dülger için, ne koku satan için.

1680. Gökyüzü, mâdemki aşk için dönüyor; kalk, biz de dönmiye koyulalım.

* Şanında, sen olmasaydın yaratmazdım denen, ne dedi bak; Ahmed-i Muhtâr, aşk mâdenidir.

Bir zaman da âşıkların çevresinde dönelim; niceye bir şu leşin-pisin çevresinde döneceğiz?

Fakat göz nerde ki âşıkları görsün? Halbuki onlar, kapıdan-duvardan baş çıkarmışlar.

Kapı da sır söylemede, duvar da; ateş de hikâye anlatmada, su da, toprak da.

Hepsi de terâzi gibi, arşın gibi, mehenktaşı gibi dilsiz, fakat çarşıda-pazarda kadılık etmede, hüküm vermede.

A âşık, yürü, sen de gök gibi dön; sözü de boşla, söylemeyi de .

XLV

Çalgıcı, yeni-baştan başla aşka; bir-iki ibrişimceğizi biraz daha gevşet [*].

Felek, sana şarap sundu mu, gök kubbenin damında ev kur.

Sarhoşluk, kendinden geçiş ülkesini ele geçirmişsin; Sencer ülkesinin sevdâsından vazgeç.

1690. Sarhoş ol, erleri de sarhoş et; kızıl şarab atına bin.

Sarhoşluk, damdan girdi, baştan geldi; a düşünce, git, sen de kapının yolunu tut artık.

Kuru toprakta yol çoktur; gemi yap da şu ıslak yola düş, denizin yolunu tut.

Kanatlarım çıktı da uçtum; sen de yediğimden ye de kanatlan.

Kuş gibi boş-vermişim bineğe; sen bineğimi, istersen topal say, istersen arık.

Topraktan hiç üzüm bitmese, gene de aşk sarhoşluğu, yürür-gider; bunu böyle bil.

Şişeci, artık kadeh yapmasa da aşk şarabının kadehi, kolayca elimize geçer bizim.

Bir can parçasına şekil verir o da bezenmiş, şekil verilmiş dilber say bunu, der sana.

Tevbe ettim, artık söylemiyeceğim; fakat gene de sen, sarhoşun tevbesini yalancı tövbe say.

Adam, hem âşık olsun, hem sarhoş; sonra da tövbe etsin... O afsuncunun gösterişine boş-ver-gitsin.

---

[*] Bu gazelin ilk beyti, XLI. gazelin ilk beytinin aynıdır.

XLVI

1700. Yurdun, sevgiliyle dolmasını istiyorsan yürü, evden yabancıları çıkar.
Semâ' meclisinin neş'eli, sargın olmasını istiyorsan inkâr gözünden uzak tut o meclisi.
Semâ', kimi sarhoş etmediyse ikrâr etse de münkir say onu.
Kim ikrâr eder de şarabı bilir-tanırsa akıllı adını tak ona; sarhoş deme.
Münkirleri, bir bahaneyle yola sal da semâ'dan bir zevk al, neşelen.
Hattâ kendini bile çıkar aradan da kendini bulup koçasın.
• Sevgilinin gelgesi, Tanrıyı anıştan iyidir; ulular ulusu böyle söylemiştir.
Gül de tikendendir deme; çünkü her gül tikeni, meyva vermez, gül vermez.
Yabancı tikeni, sök-çıkar gönlünden; fakat gülün tikenini canla gönülle koru.
• Mûsâ, ağata bir ateş gördü; ağaç o ateşten, daha da yeşermedeydi.
1710. Gönül sahibi kişinin şehvetini, hırsını da böyle bil, böyle san.
Gönüşte şehvettir; fakat Halil'in ateşi gibi ışıklarla doludur.
Kâfirler, Tebrizli Şems'i, insan görüyorlar; gözlerini nasıl açabilir ki?

XLVII

Aşk candır, senin aşkınsa daha da can; lûtuf dermandır; senden gelirse daha da güzel bir derman.

Kâfir saçlarının kâfirlikleri, herkesin îmanından daha da üstün bir iman.

Aşkla can vermek kolaydır: senin aşkınlaysa daha da kolay.

Herkes, senin konuğundur; fakat bu kulunun, bu kölenin oğlu, daha da eski konuğun.

Herkes de sensiz, varından-yoğundan ayrılmıştır; fakat ben, daha da yolsuzum sensiz, daha da yoksulum.

Aşkın, ebedî devlet mâdenidir; fakat güzel yüzünü görmek, sana kavuşmak, daha da zengin bir mâden.

Bir Hind kılıcı olan ayrılık, keskindir; fakat aşk kılıcı, daha da keskin.

1720. Her gönül, ardından dört kanatla uçuyor; fakat bizim gönlümüzün yüz kanadı var, daha da fazla uçucu.

Yüzlerce can verip seni görmek, ucuz bir alış-veriş; fakat yarı canımı vermeme karşılık seni görmem, daha da ucuz.

Bu gök kubbe döner amma aşk gökleri, daha da hızlı döner.

Herkes, aşk göklerinden korkar; fakat o gök de, senin gamınla daha da ziyade korkuyor senden.

A Tebrizli Şems, bir himmet et de daha da fazla seni bileyim, şaşılacak kadar tanıyayım seni.

XLVIII

Yüzünü göster, gizleme bizden; a Ay gibi yedi göğün de tanıdığı dilber.

Biz, bir bölük âşıklarız; seni görmek hevesine düştük de up-uzak bir yoldan geldik.

A tâ canının içinde, yüz binlerce cennet, yüz binlerce hûri, yüz binlerce köşk bulunan,

Damdan başını eğ de hasta âşıklar topluluğuna bir hoşça bak.

A sûfilerin sâkisi, ne küpten alınan, ne üzümden olan o şarabı sun bize.

1730. O şarabı sun ki çoşkunluğunun kokusu, ölüleri bile diriltir, mezarlarından çıkarır.

- Ş -

XLIX

Her akıl, yüzünüzü görünce şaşkına dönmüştür; her yüz, ayrılığınızla tırmalanmıştır.

Kınayışından, lâflarından sarhoş oldum-gitti; bilmem ki tortulu şarabı mı daha hoş, duru şarabı mı?

Ululuğunuza karşı aklın gözü, gözü görmez bir Türke dönmüş.

Onu öven, onu anan, daha yüksek söylesin diye yalancıktan, sağır gösteririm kendimi.

Şarab içen, nasıl olur da sarhoş olmaz; kulu-kölesi olan nasıl olur da yücelmez?

Dünyâya üfürülünce kaftan-kafa, heryeri güllerle dolduran soluktan bahset.

Canın yurdu, yüceliğinin çevresi; öyle yurt ki hiçbir yabancı yok orda.

(s. 296) Göbeğindeki misk kokusunu bir kokladı mı, gök bile dizüstü çöker.

Ona gelen, ölümsüzlüğe gelmiştir; titreyiş yurdundan kurtulmuştur artık.

1740. Can, dünyâdan vazgeçti, mâzereti de şu; diyor ki: Onunla uzlaştım, alıştım, hâlim, onunla düzene girdi [*].

---

[*] Bu gazelin, ilk beytinden itibaren tek beyitleri Arapçadır.

L

Sövüşünden sarhoş oldum; yârabbi, o şarap mı daha güzel, kadehi mi?

İçimi acı sövüşleri bile şaraptan daha fazla zevk vermede, neş'e vermede.

Yem için gitmiyorum tuzağa, tuzağının derdindeki aşk, götürüyor beni.

* Geceleri de, ne doğuda, ne batıda olan Ay yüzüyle, gündüzleri gibi ışıklar saçmada.

Âdem'in toprağı, neden akıyla dop-dolu; onu tutsun da, mâdenedek adım-adım çeksin diye.

Gözün nûru da Tanrı Rasûl'üdür, gönlün nûru da; onun haberlerini, kulağına küpe yap.

Beden, o yandan, can şarabını içti mi, son-ucu, başına gelecek şey, gene o yandandır.

Nimetleri verenin güzelliği önünde, dünyâ nimetleri, gönüle soğuk geliyor.

Hintli şeyh, tekkeye geldi; sen de Türk değilsin ya, in damından aşağı.

1750. Bütün Hindistan'ı, onun az bir mülkü bil de özellerini dağıtıver herkese.

Senin Hintli tâlihin, Zühal'dir; yücedir amma adı gene de kutsuz.

Yücelere çıktı, fakat kutsuzluktan kurtulmadı ki; kötü şaraba kadehten ne fayda?

Kötü bir Hintli gösterdim; aynayım ben; aynanın bildirmesi, kinden, hasetten değildir.

Hintli, nefistir, tekke de gönlüm; savaşı da dışarda değildir, barışı da.

Yeter; sözü aslı iki yüzlü; biri ak, öbürüyse kap-kara.

LI

Tövbem, doğru değil; sus, fakat tövbe etmiyorum diye de satma beni kimseye.

Ayıplı-kusurlu kulu sürme tapından; rahmetini örtme ondan.

Sen, hatırımızdan geçen düşünceleri bile bilirsin; bizse dudağımızı yummuşuz da coşup köpürüyoruz.

Şekle bürünen her gam, her neş'e, senin gerçek tapında bir hizmetçidir ancak.

1760. Kaleminin önünde teslim olmuş-gitmiştir; sen de gâh kaplan resmi yaparsın onu, gâh fâre.

Her odun, donmuş gibi görünür amma herbiri, tencere gibi kaynar-durur.

Mercan köşkler bile, zerre-zerre, gizli nâralar atar, kuş gibi öter.

Sırları duyma vakti geldi; Tanrı kulağınızı çekiyor sizin.

Vakit geldi; yeşiller giyinmiş kubbenin sayvanından yeşillere bürünenler de geliyorlar.

- G -

LII

Can İsâ'sı, kuzgun gibi aç; eşeği de susam yeyip geviş getirmede.

Eşek, bütün susamları yerse kandil için neden yağ çıkaracağız?

Güneş, akrep burcuna gidince, buluttan, sisten, dünyânın yüzü kararır.

A güneş, koyun burcuna dön; güzün de alnını dağla, kışın da.

A güneş, sen koyun burcundayken cansın; yer, seninle yeşerir, bağ-bahçe seninle güler.

1770. A güneş, kışın gönlünü kırdın mı baharın başı, seninle kızışır.

A güneş, şu güneşin bize bildirdiği, senin ışığının zekâtıdır ancak.

* Ahmed, yüz binlerce güneş gördü; çünkü seni görmüştü o, gözü de hiç kaymadı onun.

Havuz basamağının çevresinde dönüp dolaşmadı; çünkü âbıhayâttan içti, âbıhayâtla arındı o.

Seni övmeye koyuldum mu, söz daralıyor; o yüzden güneş diyorum sana.

Müjden, bahara erişince bağ-bahçe, meclis kurdu, neş'elendi, eğlenmiye koyuldu.

Bahçedeki sarhoşlar, çiçek açtı; topraktaki toklar, gasyan etti.

Gayb âlemindeki elbise dokuyucular, elbiseler dokuyorlar; fakat iplik yumakları görünmüyor.

* Tanrı, seni işsiz-güçsüz bırakır mı hiç? Tanrı da bir an bile işi-gücü boşlamıyor.

* Yüz binlerce yapı var, mîmar bir; elbiselerin bir türlü rengi var; boyayan bir.

1780. Özlerin temeli o; derileri de onun ilâcı tabaklamada.

Lâ'llere onun parıltısı cilâ veriyor; altını, gümüşü, onun sanatkârlığı onarıyor.

Gönül bülbülleri, büsbütün başka; duygunun sözü, onlarca kuzgun sesi âdeta.

Bağdan-bahçeden, çayırlıktan-çimenlikten dışarda olan, bülbüllerle sırdaş olamaz, sus, yeter artık.

- K -

LIII

A dünyâ güzeli, a âlemin nâzenîni, esenlik sana. A zamanın garibi, a eşsiz güzel, esenlik sana.

A selâmı, gök kubbe köyüne sığmıyan, esenlik sana.

Dün geçip gittin, giderken de yüzünü döndürdün, bir kere baktın; feryâd ayrılığından; esenlik sana.

Yarınki gün, aşkınla der ki: Tez eriştir onu bana; esenlik sana.

Can kulağı nerde ki gizli dünyâdan, esenlik sana sözünü duysun.

Dünyâda duyduğun her selâm, o, esenlik sana sözünün yankısıdır âdeta.

1790. Dağa karşı var da ap-açık duy; bir seslen bakalım: Esenlik sana.

Kıskançlığımdan selâmını örtmede, gizlemedeyim; istiyorum ağız bile duymasın: Esenlik sana.

Ağzımı yumdun mu, gül bahçesi esenleşir; esenlik sana.

A dünyânın düzeni Salâhaddin; edebiyen sana olsun, esenlik sana.

LIV

A dünyâ güzeli, a âlemin nâzenini, esenlik sana. Derdim de elinde senin, dermanım da.

Bu kulun derdinin dermanı nedir? Söyle. Lûtfedersen, dudaklarından bir öpücük [*].

Tapma, bedimle gelemiyorsam da can da seninle, gönül de.

Harflerle bir söz söylemiyorsun da neden bütün dünyâ, lebbeyk sesiyle doldu?

Kutsuzluk, beni kutluluğa çevir diyor; kutluluk da, ne de kutlular kutlususun diyor sana.

Senden geliyoruz, gene sana kaçmada, sana varmadayız; medet-medet senden sana.

---

[*] Bu beyitle bundan önceki beytin ikinci mısra'ları Arapçadır.

- L -

LV

1800. A gönüldeki ışık, gel. A çalışmanın, murâda erişmenin sonucu, maksadı, gel.

Sen de bilirsin ki yaşayışımız, elindedir, senin; daraltma, sıkma kulları; gel.

A seven, a sevilen; inâdı, ayak diremeyi bırak; gel.

A hüthüt sahibi Süleyman, bizi bir ara-sor; gel.

(s. 297) A eski dost; senden nice dostluklar, nice gerçek lûtuflar görmüşüzdür; gel.

Canlar, ayrılıktan feryâda geldi; va'dinde dur, dön, gel.

Aybı, suçu ört, iyilikleri-lûtufları dök-saç; vergi sahibinin âdeti budur; gel [*].

Gel sözünün Farsçası, nedir: Biyâ. Ya gel, ya insaf et, sabır ver bize, gel.

Gelirsen ne mutlu ferahlıktır, ne hoş murâda eriş; fakat gelmezsen de bittik demektir hani; gel.

Ey Arab'ın ferahlığı, Arap olmıyanın Kubâd'ı, gönlüme sen ferahlık verirsin ancak; gel.

1810. İçim, boyuna gel diyor sana; a varlığından bütün varlıkları meydana getiren, gel.

A Ay yüzlüm; seninle şehirleri gezdim dolaştım; her yanı, her şehri kavradım, kuşattım; gel.

Sen güneşe benzersin; yaklaştın mı uzaklaşırsın; a uzaklara yakın olan, gel.

---

[*] Gazel, burayadek Arapçadır.

LVI

Himmetim de yüceldi, tedbirim de; senden başkasının tapısında ölmemeyi iyiden-iyiye kurdum ben.

Sus diye ağzımı tuttun benim; sen ağzımı tut, ben de dünyâyı tutayım, her yana yayılayım.

Zincirim, senin elinde, o yüzden dünyânın halkasını kaptım-gitti.

Pîr, bizi yeni-baştan gençleştirdi; hâsılı hem gencim ben, hem ihtiyar.

Yayından fırladım senin; o yüzden ok gibi düz giderim, düşmana saplanırım.

Senin lûtfun olduktan sonra yayın-okun da yeri mi? İkisini de kabul etmem, kırar-atarım.

Senden başkasını görmek, münâfıklıktır; bense münâfıklık edecek, düzenler düzecek adam değilim.

1820. Sütle şeker gibi benimle karıldın, birleştin; şeker gibi o sütün içinde eriyip gitmişim ben.

Kendimle eş olma yüzünden gücüm-kuvvetim kalmadı, bittim artık; beni kurtar kendimden, yarına atma artık bu işi.

Yarına atış derdi, tütmiye başladı mı dumanım, tâ göklere dek ağıyor.

*

LVII

Bahar bülbülü gibi feryâda gelelim de bu feryatla bülbülleri av-lıyalım.

Onun işi nazlanmak, bizim işimizse yalvarmak; feryâd etmiyelim de ne iş edelim?

Gül bahçesine gidelim, gül derelim; varalım, âşıkların başlarına saçalım.

Sarhoş olarak pazara girelim; herkesi sarhoş edelim, kararsız bir hâle getirelim.

Parayı-pulu, güzel yüzlü sevgiliyle yiyelim; o mahmur mu, mahmur gözlere hizmet edelim.

Sevgiliyle sürdüğümüz safâyı, ettiğimiz zevki, kimsecikler bilmez, ancak Tanrı bilir.

Sen, sırdaş olursan bizimle, sırrı açarız sana da.

1830. * Halk, Tatar'dan kaçıyor, bizse Tatar'ı yaratana tapı kılalım.

Kaçmak için yüklerini, develere yüklediler; bizim yükümüz yok ki; biz ne yapalım?

Halk, kopup kaçıyor; biz de dama çıkalım da halkın develerini sayalım bâri.

LVIII

Kalk da, bir fitnedir, koparalım; bir zamancağız olsun, zamaneden kaçalım.

Neş'e yaygısına oturalım; herkesi, önümüzden sürelim-gitsin.

Nazlı, nâzenin kişilerden başkasını eş-dost seçmiyelim; aşağılık kişilerle düşüp kalkmıyalım.

Dünyâda, beyhude yere gam yemiyelim; kadehe, rahatlık-esenlik şarabını dökelim.

Biz, neş'eye-zevke, çalgıya-çağanağa tutulmuşuz; zâhitliğe, riyâzata değil.

Felek, bizimle kavgaya kalkışırsa murâdına uyalım; kavgaya girişmiyelim biz.

Elimizde hiçbir kâr, armağan sunacak hiçbir şey yok; niceye bir, herkese asılıp duracağız?

1840. Tebrizli Şems, ölümsüz bir yaşayıştır; o Tebriz padişahının ebedî sarhoşuyuz biz.

LIX

Güneş gibi herkese can vermiye, böylesine bir işte bulunmıya gelmişiz.

Gamlılara eş-dost olalım, toprağa döşenenleri gül-gülüstan hâline getirelim, bunun için gelmişiz biz.

Dünyânın bedenine, can nedir, gösterelim; gözleri aydın edelim diye gelmişiz.

Altın gibi, birkaç kişinin öz malı değiliz biz; deniz gibiyiz, mâden gibiyiz; herkesin malıyız-herkesin mülkü.

Yeryüzü gibi yağma yurdu değiliz; gökyüzü gibi eminiz, hoşuz biz.

Hıristiyanlar gibi korkup duranlara, iman gibi aman vermiye gelmişiz biz.

Kendine gel, sus; bunlardan da üstünüz; söze-dile sığmayız biz.

LX

Senden bir ateş var ağzımda; fakat dilime yüzlerce mühür vurmuşum.

Öylesine gizli yalımlarım var ki iki dünyâyı da bir lokma yapar, siler-sömürür.

1850. Dünyâ, tamamıyle yok olsa dünyâsız, yüzlerce dünyâ, malım-mülküm benim.

Aşk sarhoşuyum; bu sarhoşlukla kâr mı ettim, ziyana mı girdim, haberim bile yok.

Yükü, şeker olan kervanları, yokluk ilinden yola saldım, yürüttüm ben.

Baş gözüm, aşkla inciler saçıyordu; şimdiyse inciler saçan bir canım var.

Eve-barka bağlı değilim; İsâ gibi dördüncü kat gökte evim var benim.

Bedene can verene şükürler olsun; can gitti amma canın canına sahib oldum.

Tebrizli Şems'in verdiği şey yok mu? Onu ara, onu iste benden; bende o var, o.

LXI

Ne vaktedek deve gibi ot yiyeceğiz, tiken geveliyeceğiz? Sevgilinin elinden şarap içelim, şarap.

Şarap mahmurluğundan da eminiz; çünkü mahmurluk vermiyen ölümsüzlük şarabını içeriz biz.

Erlerin kadehini sun da pervâsızca, erkekçesine içelim bugün.

1860. Sayısız kadehler içtik mi, sayıya sığmaz soluklarla dirilir-gideriz.

Sâkin, ayağını dire de elinden, dalga-dalga çoşup köpüren o temkinli şarabı içelim biz.

Avımızın yüreğini kebab edip yiyelim diye o sarhoş arslanın ardından koşup duruyoruz.

Pislikten arınmış bir ülkedeniz; o ülkeden, ter-temiz rızk yemedeyiz.

Akbaba gibi leşe tutsak değiliz; leylek gibi, hırstan yılan yemedeyiz biz.

LXII

Ne diye kavuşmada bileyim seni, niçin aykırılıkta öğreneyim seni?

Ya sen, benim derdime düş, derdimle karış; yahut ben, derdime deman nedir, öğreneyim senden.

Bilmiyorum diye kaçıyorsun benden; ya benimle birleşirsin, yahut da bilmediğimi öğrenirim senden.

Bundan önce, senden ayrı, birşeyler öğreneyim diye nazlanıyordum, kızıyordum sana.

Mâdemki gece-gündüz, Tanrı seninle; bundan böyle Tanrıdan öğrenirim ben de.

(s. 298) **1870.** Ayrılığına düştüm de lâyığımı buldum; seni görünce de bana lâyık nedir, öğreneyim dedim.

Ayağının tozunu elde edeyim de kimyâ nedir, ondan öğreneyim ben.

* Güneşine zerre kesileyim de öğreneyim "And olsun kuşluk çağına" âyetinin mânâsını.

Kehlibar, nasıl çeker, çekişi nicedir; kehlibarına bir saman çöpü kesileyim de öğreneyim bunu.

İki dünyâdan iki göz edineyim; bunu da Mustafâ'dan öğreneyim.

* "Gözü ne kaydı, ne haddini aştı" sırrını, ondan başka kimden öğrenebilirim ki?

Havasına uyup döneyim de Ay gibi elbisesiz dönmeyi öğreneyim.

Balık gibi kendimden zırhlanayım da denizde yüzmeyi öğreneyim-gitsin.

Gönül gibi kanlar içeyim de öğreneyim gönül gibi elsiz-ayaksız gezip tozmayı.

Vefâda, tam usta olan yok; bâri vefâyı, vefâdan öğreneyim ben.

1880. Sonu şu ki güzel yüzlümsün benim; güzel yüzlülüğü sen den öğreneyim ben.

LXIII

Su verme bana, susayayım sana; kendine âşık et beni; al-götür uykumu.

A güzelim hayali, bana mihrap kesilen, gece-gündüz namaz kılıp durayıp ben.

Hayâlini yoklukta bulursam hemencecik ölüme doğru koşar-giderim ben.

Sebepleri meydana getireni bulurum umusuna kapılmışım da sebep kervanlarının yollarını kesmedeyim.

Bir merhamet et, padişahlıkta bulun; şu ayrılığına dayanamıyorum senin.

Âbıhayâta dolap kesilmişim; onun için hem dönüyorum, hem ağlıyorum ben.

Güneşim de sensin, Ay ışığım da; onun için pencere gibi gönlümü de açmışım, gözümü de.

Senin adını duyduğum an, adlarım da sarhoş oldu-gitti, sanlarım da.

Ateşin gelip çattı mı, cıvaya benziyen şu gönlüm sıçrayıp oynamıya koyulur.

1890. Yeter, vazgeç sözden; çünkü sözün kopardığı toz yüzünden, sözü bağışlıyanı bulamıyorum ben.

LXIV

Yolumda, yüzlerce pusu var; fakat benim de, en ince şeyleri gören yüzlerce gözüm var.

Yüzüm izler var ya, bil ki benimle beraber oturup kalkan o padişahın izleri onlar.

Öyle bir define ki dünyâdan da artık; o, benim gönlümde, benim canımda gömülü.

O yüzden tam bir inanca kavuşmuşsam şüphe karanlığı yerim olsun.

Cebrâil-i Emin'den de gizli bir başka Cebrâil'im var benim.

Çin güzelinin resmiyle ne işim var benim? Yüzümde aşktan buruşuklar meydana gelmiş.

Devlet atını keseyim-gitsin; çünkü aşk atına eğer vurmuşum ben.

Aşkta ayağımı diremişim; demirden ayaklarım var benim.

Soluğumdan sevgilinin kokusu geliyor; içimde bağlar-bahçeler, yâseminler var.

1900. Ferahtan ayaklarım, yerden kesilmiş; çünkü bir yeryüzüm var ki mekânsızlık âleminde.

Yürü, Tebriz'e var da iste, anlatsın bunu sana; çünkü bütün bunlara, Şemseddin, sahib etti beni.

LXV

Canla-başla o sevgiliye tutulmuşuz; aşkıyla sarhoşuz, ışık şarabına kadeh kesilmişiz.

Her an sana, yeniden-yeniye bir can vermezsem a gönül, bu candan bezmişim ben.

O Ay'ın çevresinde, gökyüzü gibi dönüp durmadayım; artık yer-yüzünde ne işim var benim?

Arış güzelliğinin tezgâhının başında iğnesi, argaca döndürdü beni.

İğnem, onun yüzünden ipliğe, tele döndü de çeng kesildi; onun yüzünden zîr perdesinden ağlayıp feryâd ediyorum.

Böylece de Tanrıya perde olan şu dünyâ tezgâhını kaldırmayı kuruyorum.

Gaflet ve uyku perdesini, uyanık gözlerimin ateşiyle yakmıya niyetleniyorum.

Diyorum ki şu hasta gönlüm, Tebrizli Şems'ten iyileşsin, sıhhat bulsun.

LXVI

1910. Ah, şu ben yok muyum? Ne de renksizim, ne de izimin tozu bile yok; kendimi, ne vakit nasılsam, öylece göreceğim?

Dedin ki: Sırları dök ortaya; benim bulunduğum orta nerde, göster bana.

Böylece hem hareketsizim, hem gidip durmadayım; şu canım, ne zaman karâra kavuşacak? Bilmem ki.

Öylesine kıyısı-bucağı bulunmıyan şaşılacak bir denizim ki, denizim de kendisinde garkoldu-gitti.

Beni bu dünyâda da arama, o dünyâda da; bulunduğum âlemde ikisi de kayboldu.

Yokluk gibi kâra da boş vermişim, ziyana da; kârsız-ziyansız, bir acayip kişiyim ben.

Dedim ki: A can, bizim ta kendimizsin sen; dedi ki: Şu bulunduğum açıklık âleminde kendi de nedir ki?

Öyleyse dedim,osun; hay dedi, sus, öylesine birşeyim ben ki dile gelmeme imkân yok.

Dedim ki: Dile gelmiyorsun, söze sığmıyorsun amma işte, seni dilsiz-sözsüz, söylemedeyim ben.

Yokluktan Ay gibi doğdum, parladım; işte, ayaksız olarak koşup duruyorum.

1920. Ne koşuyorsun, seyret de bak; bu çeşid ortadayım ben, fakat aynı zamanda gizliyim diye ses geldi.

Tebrizli Şems'i gördüm ya; artık eşsiz bir denizim, görülmemiş bir inciyim, emsali bulumaz bir hazineyim ben [*].

[*] Bu beyit, aynı yazıyla kenara yazılmıştır.

LXVII

* Hepimiz de, Elest'ten beri, el-ele vermişiz; şükürler olsun ki sonucu, gene kavuştuk birbirimize.

Hepimizin de yolu bir, gönlü bir; hepimiz de aynı şaraptan sarhoşuz biz.

İki dünyâdan da aşkı seçtik; o aşktan başka hiçbir şeye tapmıyoruz biz.

Can, ne acılıklar tattı, neler çekti ayrılıktan; fakat sonunda, ayrılıktan da kurtulduk.

Pencereden, bir güneştir, vurdu da aşağılık olsak bile yüceltti bizi.

Değil mi ki eteğine konduk; a güneş, etek çekme artık bizden.

Lâ'lsek, senin ışıklarınla bu hâle gelmişiz; varsak, senin yüzünden varız.

Önünde zerre gibi oynamadayız; senin havana uymuşuz da bağları kırıp atmışız biz.

LXVIII

1930. Eşeğin art tarafına Nizâmeddin dedim; bokböceğine, değerli anber adını taktım.

Şu dünyâ ahırında, lâf olsun diye her pisliğe, yeşillik adını verdim.

Kara maymunun boynuna gerdanlık taktım; en aşağılık kişiye, en yüce dedim.

Âciz kaldım da canın sıfatlarını toprağa verdim; candan özür dileyin.

Her şeytana, her lânetlenmişse, Âdem'in vasıflarını, Tanrı halifesinin sıfatlarını verdim.

Kuzgunu, yeşilliğin bülbülü diye çağırdım; tikene selvi dedim, yâsemin dedim.

Şeytana, Cebrâil adını taktım; kengere, ap-açık delil dedim-durdum.

(s. 299) Yazıklar olsun ki lânetin, kötülüğün ta kendisine, tamahımdan, ne kadar âferinler dedim.

Kancık eşeğe şehzâde deyişim, eşeklikten di, akıldan değil [*].

Şu yanlış sözden tövbe ettim amma bu kadarcık söylemem de yeter.

---

[*] "Şehzâde diye Türkçeye çevirdiğimiz söz, Türkçe "tiğin" tarzında geçiyor.

LXIX

1940. Gene öylesine bir iş etmiye, güneş gibi, herşeye can vermiye geldim.
Şarap küpünün kapağını açmıya, sarhoşlara kadeh olup şarap sunmıya geldim ben.
Şimdi zevk-işret, ovaya bayrak dikti; ne diye düşünce gibi gizlenecekmişim?
Bahçıvanın gözünün şığı kesileli canım, cennet bağına döndü.
Mil gibi kendi çervemde dönmüyorum; gök gibi kutuplar çevresinde dönüyorum ben.
Padişahım, gecem gündüze döndü ve dama da boş-verir oldum, gökyüzüne de.
Altın madeniyim, sayılı altın değilim ki mehenktaşının peşinde dönüp dolaşayım.
Çobancasına hey-hey demeyi bırak; padişahım, ne diye çobanlaşayım?

LXX

Cana canlar katan yüzüne âşıkım; bir merhamet et, havana düşmüşüm senin.

Bu yüzle güneşsin, Aysın sen; bizlerse havanda zerreleriz ancak.

1950. Sen şu perdeden yüz gösteresin diye hepimiz de sarayının kapısında beklemedeyiz.

Âşinâlar meclisinde, senin yüzünün şarabıyla kendimizden geçmiş-gitmişiz.

A dostum, şaşırıp düşman gibi öldürme bizi; son-ucu, bildiğiz seninle.

Fakat bizi öldürmiye râzı olursan ona da diyeceğimiz yok; hepimiz de senin rázılığına kuluz-köleyiz biz.

A periden doğan, Süleyman yüzüğü bizde amma ayağının bastığı toprağız gene de.

A Tebrizli Şems, canlara sen; hepimiz de kulun-kölenız, yoksulunuz senin.

LXXI

Ezelden beri diri olan, herşeyi bilen, herşeye gücü yeten, daima tedbir ve tasarrufta bulunan Tanrıya andolsun ki

Işığı, aşk mumlarını yaktı da yüz binlerce sır, bilindi-anlandı.

Onun bir hükmüyle dünyâ, âşıkla, aşkla, hükmedenle, hüküm yürütülenle dop-dolu bir hâle geldi.

Tebrizli Şems'in tılsımlarında da şaşılacak hazineleri gizlendi.

1960. Andolsun bu Tanrıya işte; yola çıktığın andan beri mum gibi, tatlılıktan ayrıldık-gitti.

Her gece mum gibi yanıyoruz; ateşiyle eşiz, baldansa mahrumuz.

Onun yüzünden ayrılalı bedenimiz yıkıldı, can da bu yıkık yerde, baykuşa döndü.

O dizgini bu yana çevir; zevk-işret filinin hortumunu bu yana uzat.

Sen olmadıkça semâ' haramdır; çalgı, şeytan gibi taşlanmıştır.

Sen yokken, okunup anlanacak, zevk alınacak bir tek gazel bile söylenmemiştir.

Mektubunu dinleyince bu zevkle beş-altı gazel nazmedildi ancak.

A Şam'ın da, Ermen ülkesinin de, Rûm diyârının da övüncü, gecemiz, seninle sabah gibi aydın olsun.

LXXII

Geçim için birkaç öpücük tâyin et; tatlı bir gülüşle tatlılaştır bizi.

Hay Allah gönlünün yumuşatsın; güzel bir duâdır bu, âmin de sen de.

Ne vakit dizini yastık edineceğim de yatacağım; belki rüyâda görürüm bunu.

Dudağından ayrılık, ecel afsunu, yürü de Mesîh'in türesince bir afsun oku.

Gök alanı, sen olmayınca dardır; hadi, vuslat burâkına vur eğeri.

Güzelsin, güzelliğe lâyık olan da vefâdır; güzellikle vefâyı nikâhla birbirine.

Öldüler mi acıyacaksın âşıklara; sonunda yapacağını önceden yap.

Hacılar, hac yolundan kaldılar; uyuz develere bir ilâç bul;

İyileştir onları da vuslat Kâ'be'ne erişsinler; yol azığının, suyun, çuvalın bir çâresine bak.

Dünyânın iki gözü de seninle aydın; şu dünyâyı, öbür âlemi görür bir hâle getir.

Güneş yüzünün görünüşüyle gözü de Tûrdağına benzet, gönlü de.

Yeter, susayım artık; küstahlığım hadden aştı; kim oluyorum ben ki bunu yap diyebileyim sana.

Şu sözlerim, lâyık değilse sana lâyık olanını söyle, söylet bana.

A Tebrizli Şems, tanyerine doğru bir salına-salına yürü de yeni Ayın da kulağını bur, Ülkerin de.

LXXIII

Ağlayıp bağırmada birazcık da kendini görmek vardır ya;

Bana göre değil bu: çünkü aşkında, bende olmasa bile ağlayıp bağrışı çalmayı huy edinmişim ben.

Tanrıya, Tanrının arılığına andolsun, kendini beğenmeden arı-duruyum ben.

Yüzünden başka yana bakan göz, baktığı zaman kimi görür acaba?

Böylesine bir devlete erdikten, böylesine bir meydana vardıktan sonra ölümden korkup topallamak, ayıptır doğrusu.

Âşıkların, bütün ölümlere gülerler, onlara bu devlet nasib olmuştur.

Ağaçların dalları, yaprakları titrer; kökü-gövdesi, titreyiş korkusundan emindir.

Aşk bahçıvanları, kendi gönüllerinden meyvalar devşirirler.

1990. A âşıkın canı, zahmetlerle kıvramana karşılık nevâleler der-devşir.

Zâhid olmıya, bilgi edinmiye uğraş a hoca; fakat aşkı, çalışıp çabalamayla elde edemezsin.

Bundan önce de Tebrizli Şems söylemiştir amma işitecek kulak nerde ki?

LXXIV

Aşkla bilişmek nedir? Gönül isteğinden ayrılmaktır;

Kan olmaktır, gönül kanını içmektir, köpeklerle beraber vefâ kapısını beklemektir ancak.

Bir fedâyîdir âşık; onca ölümün, göçmenin, yahut da yaşamanın hiçbir farkı yoktur.

Yürü a Müslüman; sakın kendini, sağ-esen ol; zâhid olmıya savaş.

Çünkü bu şehidler, ölüme sabredemezler; yok olmıya âşıktır onlar.

Sen, kazâdan-belâdan kaçarsın; onların korkusuyla belâsız kalmaktır.

* Âşûrâ günü, eline mendil al; Kerbelâ'ya gitmiye gücün-kuvvetin yok senin.

LXXV

2000. * Aşağılık kişilerin nazlarına doydum; pelesenkyağı gibi kendimi hiçe sayayım artık.

Bundan böyle, sineklerin üşmemesi için balımı gizliyeyim.

Bundan böyle kendimi öylesine bir saklıyayım ki, kendi-kendimi öyle bir çalayım ki bekçiler, bulamasınlar artık.

Yoldaşsız, kapıcısız, kimsiz-kimsesiz bir halde, her an, bir başka yana koşayım.

(s. 300) Tanrım, mâdemki sana kaçmışım; böylesine topluluğu eriştirme bana artık.

LXXVI

• Niceye bir dünyâyı seyre dalacağım? Ne vaktedek saman altından su yürüteceğim?

Zahmet-eziyet, define getirdim diyor; zahmeti-eziyeti, bir sınamak gerek.

Sütten kan akıtan, kandan süt akıtmayı da bilir.

Gökyüzünü toprağa döndüren, toprağı gökyüzü yapmayı da bilir.

Bundan böyle, bir başka yol-yordam tutacağım ben; niceye bir, başkalariyle uğraşıp durayım?

2010. Sesi çok yücelttin a çalgıcı; bunu yavaşça çalabilirsin ancak.

Bu pek ağır, pek hızlı bir mızrap; bu perdeyle oyun oynıyamıyoruz biz.

Bir iki teli, biraz daha hafiflet de nağmeni anlıyabilelim.

Taşı bile dağdan, azar-azar çekerler; dağı, bir saldırışta çekmiye imkân yoktur ki.

Canlara can olan görülmedikçe can vermek, kolay bir iş midir hiç?

A yıldız, yol göster, kılavuz ol bize; kumda, izi belirmez yolu aşmak, mümkün değil.

LXXVII

Bir dileğim var, tez işit; rehin olarak aşk haberi veriyorum sana.

Bir solukçağız eş ol bana da altınla arpayı bir teraziye koysunlar, beraber tartsınlar.

Sen yenilikler, gençlikler bağışlarsın; kulunsa ihtiyar; bir bakışla eskimi yenile, gençleştir beni.

Kimyânın işi de budur zâten; kapkara bakıra bir ışık verir o.

2020. Lûtfuna-keremine söyle de bu kula, akşam yemeğinde sızınılmış tereyağ versin.

A gönül, o padişah, mekânsızlık âlemindedir; halksa her yana koşup durur; sen, bunu bil de az koş.

İnsanların düşünceleri, her yana rehin olur; sen gayret et de düşünce sazını yolgistin.

Mekânsızlık âlemi, pek yüce bir âlemdir; orda altı yan da ovadır, nice ana-yollar vardır orda.

* Bugünün işini yarına bırakma da ne hasret çek, ne de keşke demiye koyul.

* Kıskanç engel, sana gözceğizini kırpar-durur; ondan gözünü ayırma da azgınlık etme.

A Tebrizli Şems, gerçekten de görüş Hızır'ısın sen; halkı, hem gözden kurtar.

LXXVIII

Canların gönlünü alıp giden sâki, tâ geceye, tâ geceyedek, hep bu perdeden çalıyor.

Sarhoş, mahmur canlar, şarab üstüne şarab içip durmada.

Can, varlıktan geçmiş kişilerin meyhânesine gitmiş de suyla topraktan yapılma hırkasını rehin bırakmış.

LXXIX

2030. Beden yaygısını dürüp kaldırmak hoştur; can kuşunun uçup gitmesi hoş.

Sevgiliyi görmiyen, aşağılaşıp kalan canın gözlerine, gözlerin canı görünmüş.

Altından yaratılmış canları, taştan yapılma canlardan, pirinçten taş toprak ayıklar gibi ayıklamış.

Ecel eli, kâğıdın ucunu açmış; paraysa bükülmüş kâğıdın içinde.

Bal çanağının kapağı kapalı; sense üstünü, yanını yalayıp duruyorsun.

Çanağı yere çal da kır; görmek, duymıya benzemez elbet.

Adı, feleği bile titreten Tebrizli Şems kırar o küpü ancak.

LXXX

Geldi-geldi, o gizlenmiş güzel, o yüzü-gözü hoş dilber geldi.
Güzellik, alım gül bahçesinden bağa-bahçeye, bir örtüdür, verdi.
Âşıkların gönüllerinden, gizlenmiş çayırlar-çimenler bitti.
2040. O yakıcı, o ıssı soluğuyla her yanı ısıttı, kızdırdı.
Hepsine de kanlar ağlattı; kanlarını da dağarcığına koydu-gizledi.
O kanın kokusu, Tatar ülkesinin miski gizli gizlice burnuna gelmede.
İştiyak çekenler, o gizli, mağara dostunu, o kokuyla buluyorlar.
A Tebrizli Şems, canına sadaka olarak gizli bir öpüş ver, yahut gizlice bir kocayım seni.

Y -

LXXXI

Sevgilinin gamını çekmek için sevgilinin yanımda bulunması gerek; yahut da gönlümde bir sabır, bir karâr olmalı.

Bir derde, can vermeli; fakat bir dert de nedir? Binlerce dert olmalı.

Sevinen düşmanlar çok; fakat derdimi derd edinen bir tek dosta gerek bana.

Dostlar, bu sefer yüzünden ayrılığa düşmüşler; şu sefere bir durak gerek.

Düşman kimmiş, dost kim? Bunu anlamak için öldükten sonra bir kere daha dünyâya gelmek, bir daha yaşamak lâzım.

2050. Ormandaki arslan, zincire vurulmuş, halbuki arslanın, ormanda olması gerek.

Balıklar, kum üstünde çırpınır-durur; balığa ya kaynak gerek, ya ırmak.

Sarhoş bülbül, adam-akıllı mahmur; ona gül bahçesi, çayırlık-çimenlik gerek.

Göz, bu perdeden ilerisini göremiyor; bir ibret gözü lâzım.

Şu çocukların hepsi de toprak yiyor; dadı gibi esirgeyici biri gerek onlara.

Âbıhayâta kavuşmıya yol bulamıyorlar; âbıhayât için bir Hızır gerek.

Ne geldi-geçtiyse hepsinde de pişman oldu gönül; fakat bu yılın gönlü, geçen yıl olmalıydı.

Bu şehirde güneş kıtlığı var; bir padişahın gölgesi gerek.

Şehir, tezeğe tapanlarla doldu; Tatar ülkesindeki misk ceylânlarının göbeklerinden çıkan misk lâzım

Fakat miskle bokböceğini ayırdeden yok; miski iyiden-iyiye yaymak gerek.

2060. Çocukça bir devlet arıyorlar; halbuki öşrü-bacı olmıyan bir devlet gerek.

Sen öldün mü, hünerin de ölür-gider; bu hünerlerinden utanmalıydın.

Birçok iş-güç arıyorlar; halbuki Tanrıyı aramaları gerek.

Ölüm, kapıyı kapadı mı, gündüz, gece olur-gider; halbuki gecemizin gündüz olması gerekti.

Ömrümüzden, sayılı azıcık bir soluk kaldı; sayıya sığmaz soluk olmalıydı.

* Rahmân'ın soluğu, Yemen'den gelmeliydi; bütün halka saçılmalıydı.

Mülkler kaldı, mülk sahipleri öldü; ölümsüz bir mülk, sonsuz bir saltanat olmalıydı.

Akıl bağlanmıştır da heva ve heves, dileğini işliyor; halbuki akıl işlemeliydi dilediğini.

Akıllar, ayrana düşmüş sineklere dönmüş; halbuki akılların, akılları başlarında olmalıydı.

Bu çeşit çirkin, kokmuş ayrandan çekinmeliydi gönlün ağzı.

(s. 301) **2070.** Mide ayranla, kulak yanla dolu; kaçıp kurtulmaya bir himmet gerekti halbuki.

Kulaklar tıkanmış, ağzını yum; halbuki kulaklarda akıldan birer.

LXXXII

Sen, geceyarısı geldin-çattın amma âşıklar sabahına anahtarsın sen.

Bu âlemde, can gibi görünmüyorsun amma gönlümün dünyâsında belirmişsin, görünüp durmadasın.

Bütün gece, sana kurban oluyor can; çünkü sen, bayram sabahısın.

A peri, sen benden kaçalı ben de peri gibi insanlardan kaçar oldum.

Mansûr devleti gibi andan-ana yücelmedeyim; çünkü bana sensin Bâyezîd olan.

Sen, nice nazikleri, nice hamları, bu, yanmış-yakılmış kulun gibi pişirilmişsin.

A Tebrizli Şems, aklın iki gözüne de bir başka çeşit sürme çekmişsin sen.

LXXXIII

Çın-seherden beri sarhoşsun; sarhoş değilsen sarığını ne diye eğri sarmışsın böyle?

2080. Bugün gözlerin, adam-akıllı mahmur; sanki dün gece, sabahadek içmişsin.

Canımızsın, meclisimizin mumusun; esenlik sana; iyi misin, hoş musun?

Şarap içmişsin, gökyüzüne gitmişsin; sarhoş olmuşsun, bağları koparıp atmışsın.

Aklın şekli, tamamiyle gönül darlığıdır; aşkın şekliyse sarhoşluktur ancak.

Sarhoş oldun, arslan avcısı kesildin; tuttun, sarhoş arslanın sırtına bindin.

Yolunun pîri, yıllanmış şarap; yürü-var, ihtiyar gökyüzünden, kocalmış felekten kurtuldun artık.

A sâki, Tanrının insafı, senin elinde; çünkü sen, o şaraptan başka birşeye tapmıyorsun.

Aklımızı alıp götürmüşsün; fakat bu sefer, öylesine al-götür ki bir daha geri yollamana imkân kalmasın.

LXXXIV

Çın-seherden beri sarhoşsun; sarhoş değilsen sarığını ne diye eğri sarmışsın böyle?

Allah için doğru söyle dün gece, sahadek boyuna, hiç durmadan şarab içmişsin galiba [*].

2090. Yüzünden, gözünden, renginden anlaşılıyor ki o doğan kuşunun cinsindensin, o eldensin sen.

A bütün varlığın veli-nimeti, içtiğinden, mahmurlara da sun.

Arslan, bugün ava geldi; dağa bile bir titreme düştü; alçaldı-gitti.

Kaçmakla kurtulamazsın ondan; sarhoşsan âşıkçasına baş koy, yat.

Artık, boyuna emniyettesin, amandasın, çünkü onun aman yurduna ulaştın sen.

Sözden, altmış fersanlık yere kaç; söz tuzağı yüzünden bu aşağılık haldesin sen.

---

[*] Bu beyit bundan önceki gazelin ikinci beytine pek yakın. Birinci beytiyse onun matla' beytinin aynı gibi.

LXXXV

Sevgilinin gamını çekmek için sevgilinin, yanımda bulunması gerek; yahut da gamına bir son, bir kıyı olmalı [*].

Ne yaptıysam hepsinden de pişmanım; fakat bu yılın gönlü, geçen yıl olmalıydı [**].

O baharın gölgesi olmalıydı da umud ağacı, yem-yeşil kalmalıydı.

Gönlüm, ormandaki arslana benziyor; arslanın, ormanda bulunması [***].

2100. Dostu, düşmandan ayırd edip bilmek-anlamak için ikinci bir defa yaşamak gerek.

Ayıb arayan düşman çok; fakat bir de, insanın derdini derd edinen dost olsa.

Balığa benziyen canımız, çırpınıp durmada; keşke dere kıyısında olsaydı.

Mâdemki gamlara batmamıza gönlün râzı; bir gam, bir dert de ne oluyor; binlercesi olmalı.

• Lâ havle çeken sevgiliyi ne yapayım ben? Tatlı yüzlü bir sevgili gerek bana.

Domuz dünyâ, şu hamların avı; bizeyse canlar avlıyan bir ceylân gerek.

Vefâsız yoldaş, topallar-durur; düm-düz yürüyen bir yoldaş lâzım.

Daha, kulaklara küpe olmıya lâyık yüzlerce gizli sözlerim var.

---

[*] Bu beyit, LXXXI. gazelin matlâ' beytinin aynı.
[**] Bu beyit de o gazelin 12. beytinin, pek az bir farkla aynı.
[***] Bu beyit de aynı gazelin 6. beytine pek benziyor. Başka beyitlerde de benzerlikler var; karşılaştırınız.

LXXXVI

Denizimize bir kıyı olmalıydı; şu sefere bir durak bulunmalıydı.

Ormandaki arslan, zincire vurulmuş; arslanın ormanda bulunması gerekirdi.

2110. Balıklar, kum üstünde çırpınır-dururlar; ırmağa bir yol bulunmalıydı.

Sarhoş bülbül, adam-akıllı mahmur, gül bahçesi, çayırlık-çimenlik olmalıydı.

Gözler, tozdan-topraktan yoruldu; bir ibret gözü gerek.

Şu çocukların hepsi de toprak yemede; dadı gibi bir esirgeyici biri lâzım.

Âbıhayâta yol bulamıyorlar; Hızır gibi âbıhayât içmiş bir kılavuz gerek.

Gönül, ne gelip geçtiyse hepsinden pişman oldu; bu yılın gönlü, geçen yıl gerekti.

Bu şehirde güneş kıtlığı var; padişahın gölgesi gerek.

Şehir tezeğe tapanlarla doldu; Tatar ülkesi ceylânlarının göbeğinden çıkan misk lâzım.

Fakat kimsecik, miski bok bucağından ayırdedemiyor; miskin adam-akıllı yayılması gerek.

Çocukça bir devlet arıyorlar; öşrü-bacı olmıyan bir devlet lâzım.

2120. Ecel, kapıyı kapadı mı, gündüz, gece olur-gider; halbuki gecemizin gündüz olması gerekti.

Öldün mü, hünerin de öldü demektir; bu hünerlerinden utanmalıydın sen.

Çengi param-parça olasıca bunak, bize el attı.

İş-güç isteyen çok, bir de Tanrıyı istiyen olsa.

Ömrümüzden, sayılı azıcık bir soluk kaldı; sayıya sığmaz soluk olmalıydı.

• Rahmân'ın soluğu, Yemen'den gelmeliydi; bütün halka saçılmalıydı.

Ölüm, bize bir tencere yemek pişirdi; onu yeyip sindirmek gerek.

Ölümü anış, ölümü mâdemki defeder; her solukta onu anmayı iş edinmeliydik.

Her solukta yüzlerce ölü geçmede; gözler boyuna yaş dökmeliydi, yaslara batmalıydı.

Mülkler kaldı, mülk sahipleri öldü; ölümsüz bir mülk, sonsuz bir saltanat olmalıydı.

2130. Akıl bağlanmıştır da heva ve heves, dileğini işliyor; halbuki akıl işlemeliydi dilediğini.

Akılılar, sinek gibi o ayrana düşmüş; halbuki akılların, akılları başlarında olmalıydı.

Bu çeşit çirkin, kokmuş ayrandan sakınmalıydı şu sinek.

Mide ayranla, kulak yalanla dolu; kaçıp kurtulmıya bir himmet gerekti halbuki.

Kulaklar tıkanmış, ağzını yum; halbuki kulaklarda akıldan birer küpe olmalıydı.

Tebrizli Şems'in kinâyelerine, anlamı bile yakan bir anlatış gerekti [*].

LXXXVII

(s. 302) Avucuna bulut diyen, akıllılığa zulmetmiştir [*].

O, hem ağlar, hem bağışlar; sensen hem bağışlarsın, hem de gülersin.

Yûsuf gibi senin de suçun, güzelliğindir; taksîrâtın, bilgidir, kanâattır.

Ekşiliğini yapa-duran, sirkedir; sevgiliyse şekerdir, şekerlik eder.

2140. O düşmanın, Mirrîh gibi kutsuz gözleri vardır; sense Ay gibi tutar, Zührenin elini bağlarsın.

A gönül, ayrılıkta, bir-hayli can çekiştin; artık buluşma temellerine gel.

Katresin; gene denize var da ona karşı miktarın ne? Bir gör.

Güneşten, yâkut gıdâsı elde et de onun huyuyla huylan.

---

[*] Bu gazeli, LXXXI ve LXXXV gazellerle karşılaştırınız. Bizce bu üç gazel, ya birbirine karışmıştır; yahut bir tek gazelin, birkaç kişi tarafından çeşitli zaptında meydana gelen üç rivâyettir de gazel, bir tek gazeldir.

[*] Matlâ' olmadığı için bu şiir, kıt'a dır.

LXXXVIII

A güzelim, şükür de utanmıştır senden, hürlük de; neş'elisin, ne mutlu sana, ona kavuşmıya lâyıksın sen [*].

Aşka bak hele: sen, aşk gözlerini açtın mı, o da, yüzlerce ağız açar da gözlere dalar-gider.

A gönül, havuzun çevresinde dönüp dolaştın amma gördün ya, sonunda içine düşüverdin işte.

Suyu da yel gibi geçtin-gitti, ateşi de; a gönül, ateşten misin sen, sudan mı?

Gönül de, aşk da, bu ikisi de şâkirdi onun; ustalıkla şâkirdini yutuverdi-gitti.

Önce toprağı, topraktan olanı, yel süpürgesinin önüne koydun da.

2150. O yel, gebe kaldı; o yelden de bir âlemdir, doğdu.

Yelden doğan, anasını yedi; hem de ateş gibi zulüm ıssılığıyla yedi-sömürdü.

Ağaçta, bir kurtçağız peydahlandı; kökünden-temelinden ağacı yedi-gitti.

Gerçekte o kurt, aşktı, yüzlerce Bağdadlı Cüneyd'in gönlündeydi.

Derken o kanlı aşk, cellâtlığa koyuldu da ne Cüneyd'i bıraktı, ne Bağdad'ı.

Halife, ölümüzlük dünyâsının davulunu çalıp göçünce yaratan, icat temelini attı da

Bir büyük varlık göründü; öylesine varlık ki baştan-başa neş'e, baştan-başa zevk, baştan-başa cömertlik.

* A Tebrizli Şems, yüzünü göster de Abbâdî'ce sözler söyliyeyim ben.

---

[*] Bunda da matlâ' yok.

LXXXIX

A gönül, mihnetlere dalmışsan, belâlara uğramışsan bile Tanrıya da güvencin-dayancın var ya.

Böyle bir tapı varken umutsuzluğa düşesin; etme Tanrıya inanmışsan, etme a gönül.

2160. Düşünce yükünü her yana götürüyorsun; fakat bir bak da gör, ondan başka kimin var senin?

Vefân varsa bunca zamandır, ne lûtuflarda bulundu; bir düşün, hatırla onları,

Tanrı, hem baş gözü verdi sana, hem can gözü; artık başka bir yere ne diye göz dikiyorsun?

Ömrünü zâyi etme, geçti-gitti ömür zâten; kimyân var, kuyumculuk et.

Her seher çağı sana ses gelir: Alnında bizim dağımız var; bize gel, bize.

Şu bedenden önce tertemiz bir candın; niceye bir ayrı kalacaktın ondan?

Ter-temiz bir can, kara toprakta kalsın... Ben söylemiyeyim, sen söyle; lâyık görür müsün bunu?

Kendini elbiseden tanı; şu topraktan, sudan bir elbisen var senin.

Her gece elbiseni çıkarıyor, soyunuyorsun; çünkü bu elden başka, bir elin daha var.

Yeter; bu kadarını da, şu sokakta bir bildiğin var diye söyledim zâten.

XC

2170. Yazık-yazık; benim gibi vefâlı bir dostun, senin gibi bir kan içiciyi araması, istemesi yazık.

Yazık-yazık; kanlar döken bir hekimin, zârı-zârı ağlayıp inliyen bir hastanın başına gelmesi yazık.

Bana ettiğin cefâları, hiçbir dost, dostuna etmez.

Ona, suçsuz-günahsız, kanıma girmiye mi kasdın var dedim; evet dedi.

Aşkım dedi, suçluyu öldürmez; aşk, ancak suçsuzu öldürür.

Ben, her.an, bir gül bahçesi yakıyorum; sen, bana karşı ne oluyorsun? bir tiken ancak.

Ben, binlerce neş'e çengini kırdım; sen nesin? Çengim de bir tel ancak.

Ordumdan şehirler yıkılmış; sen kim oluyorsun? Yıkık bir duvar ancak.

Dedim ki ona: Hiçbir yankesici, en önemsiz bir oyunundan bile can kurtaramadı-gitti.

Saçının her telinde, bir düzenbaz, baş-aşağı asılakalmış.

2180. İster oynıyayım, ister oynamıyayım, bu şaha karşı mat oldumuşum, mat olmuşum, mat olmuşum bir kere.

Satın-almasa da pişman olur, satın-alsa da pişman; görülmemiş bir alış-veriş.

Satın-alırsa keşke der, hepsini ben alsaydım.

Satın-almazsa elini dişler-durur; umutsuz bir hâle düşer, yerlere serilir, horhakıyr olur.

Sanki dala-budağa tutunmuş da kökü-gövdeyi atmış-gitmiş; can vermiş de bir leş elde etmiş.

Bir nalın sevdâsiyle ayağı kesilmiş; bir sarık uğruna başını vermiş.

Böylesine bir müşteri varken boşlamış; böylesine bir şarap varken ayık kalmış.

Eşek, beden otlağını beğenip seçmiş; murdar eşek, o otlakta kalakalmış-gitmiş.

XCI

A sâki, a sâki, revâ görür müsün? Gün, geçsin-gitsin de biz ayık kalalım.

Önümüze mezeler döksen akılları, alır-gidersin sen.

2190. Şarap yerine, güzel, anlamı ince sözler söylüyorsun; maksadın da yankesicilikle aklımızı çalmak.

Gönlün derdini görmüyorsan ağlayıp inlemeyi çenkten duy.

Gönül alıcısını; neyin, çengin feryâdı, gönlün düştüğü hâli anlatır sana; onları duy da gönül derdini gör-anla.

Âşıklık sözüne ne diye el korsun; sözü, ne diye artaya atarsın?

Boyunda gerdmlık da sensin; kulakta küpe de sen; ne diye boynunu, kulağını kaşırsın?

Sözü, tuzağa yem yapma; zâten bu tutkunluk, sözden meydana geliyor.

Çünkü söz, gâh kilittir, gâh anahtartır; onunla gâh aydınız, gâh karanlık.

Sen bir gül bahçesisin; söz eğer onda, senden bir koku varsa yeldir ancak.

Sen, ışıklardan ibâretsin; söz, eğer onda, senden bir ışık varsa kadehtir ancak.

Tulumu kapat, testiler doldu; su, çok olursa tulumu da patlatır.

XCII

2200. İşsizlik-güçsüzlük, sana verilmiş; senin işin; yürü, Tanrı yardımına ermişsin sen.

Kalemin önünde, şeklin ne işi var? O kalemin, yardıma ne ihtiyacı var ki?

(s. 303) O put yonanın önünde puta dön; çünkü bütün şeklin, bütün rengin ondan.

Sana, bir şekil gerek mi diye sorarsa cevap ver de de ki: Yonduğun şekil gerek ancak.

Beni beden hâline korsan canımsın sen; gönül hâline korsan gönlü alansın sen.

Tikene, gülün lütfunu bağışlıyan sensin; yoksa tiken dalı, tikenlikten başka ne yapabilir ki?

Şarap sun, şarap; bizi şaraba alıştıran sensin; seninle olduktan sonra ayıklık haramdır çünkü.

XCIII

Aşk, kâfirlikle bir göründü de îman, korkusundan bir zünnâr kuşandı.

Aman-aman diye dünyâdan bir sestir, göklere ağdı; fakat kimseciklere aman vermedi o.

Hiçbir bucak yoktu ki bir düşman olmasın orda; hiçbir define yoktu ki bir yılan bulunmasın orda.

2210. Yûsuf, bir kuyuya sığınmadı mı? Muhammed, bir mağaraya kaçmadı mı?

Zün-Nûn'un ayağına zincir vurdu o . Mansûr'un başını, darağacında yüceltti o.

Yokluk bucağından başka bir yerde huzur-rahat bulumazsın; bir uğurdan yokluğa kaç-gitsin.

Bir hırka için bunca yaraya katlanmak; bir sarık için kelleyi vermek... Değmez doğrusu.

Ağır elbise, hırka-cübbe yerine kefen, daha da hoş; mezar, bu şehirden çok daha iyi.

Ne vakit varlıktan tamamıyle kurtulacağım da bir kuş gibi, yokluğa uçup gideceğim?

Ne vakit can kuşum, beden kafesinden çıkacak da gül bahçesine doğru uçacak?

Görülmemiş bir kahvaltı edecek; şaşılacak bir gaga açacak?

Gönül de, göz de, mîde de nûr yer; çünkü yemeğin aslı, nûrlardandır.

* "Hattâ onlar, rableri katında dirilerdir; rızklanırlar" yemeğini gizlice yerler.

2220. Göbeği misklerle dolu ceylânım, ansızın, şu düzenbaz feleğin tuzağından kurtulur.

Can, hiç işsiz-güçsüz bulunmıyan bir dünyâya gider, ter-temiz canlara karışır.

Şu tuzaktaki bir avuç buğday, bir ambardan gelmededir elbet. Tazeleşip duran dünyâ bahçesi, bir ırmaktan sulanmadadır elbet.

Yeryüzündekilere akıl veren kimdir? Önüne ön olmıyan,sınıkları onaran bir padişah.

Akıl-fikir saçısını saçmasaydı zamanede bir tek akıllı-fikirli kişi mi olurdu?

Uyumuş toprağa, o padişah, lûtfedip de bir uyanıklık vermeseydi, uyur-kalır, hiç uyanmazdı.

Kanla pislik, hiçbir güzellik elde edemezdi; fakat onun ayıpları örtücülüğü, ona bir perde çekti de bezedi onu.

Aklını başına devşir, bir ambara kanâat etme de harmana kaç, oraya ulaş.

Onun sâyesinde, aklının başında külâh var ya; atlas kumaştan elbise yaptır.

2230. Şu külâhı ver de bir baş al, çünkü can başında külâh yok.

A gönlüm, Şems'in burcuna kaç, oraya ulaş; onu, bir kerecik görmeyi yeter bulma.

Öylesine bir Tebrizli Şems'tir o ki onun nûrları yüzünden, güneş bile, dönüp duran gökyüzüne yoldaş olmuştur.

XCIV

Herkese baş olarak sağ ol; yüce meclisin, murâdınca sürsün-gitsin.

Temiz kişiler, adından buldular iyi adı-sanı; vâr olsun adın-sanın.

Bu kula nîmetler veren sensin; sana selâmlar gönderiyorum, tapılar kılıyorum.

Özleyişimi ne diye anlatayım, zâten bir balığım ben, sense lûtuflar, keremler denizisin.

Susamış balık, şu olmayınca ne hâle gelir a cana hem yem olan, hem tuzak kesilen?

Şu selâm göndermedeki sebep de şu: İşimi sona vardıracak, sensin ancak.

Mektubumu getiren, benden tapı kılan, şekerler döken lûtfundan bir şerbet içmek ümidindedir.

2240. Halka keremler ettin de o yüzden, ileri gidenler de rahat-huzur içinde, geri kalan topluluk da.

Halkı, himâyene al; çünkü bugün, zamane ehlinin koruyucusu sensin.

Koru onları da senin gölgen altında esenleşsinler; çünkü cana, sığınacak yer de sensin, rahat-huzur da sen.

Ben de minnetlerine gark olup gideyim; zâten başlangıçta lûtuflar ettin, şimdi de tamamlarsın o lûtufları elbet.

Gölgen, Müslümanların başlarında ebedî olsun; Müslümanlığın güneşisin sen.

Bu yanda görülecek bir iş, yapılacak bir hizmet varsa buyur da hizmet edeyim, râm olayım sana.

XCV

Sen, çevgen beyi oldukça biz de maydanın topu kesiliriz.

Şu dönüşten sarhoş olduk, hiçbir şeyden haberimiz yok; şu dönüşün sırrını sen bilirsin ancak.

İş dönmeyle, bir teviye birbirine ulanmayla son-uçlandı mı, farkıyh kişiye gizli anlam kesilir-gider.

Fakat aşktaki gönüş, aşktaki bir teviye ulanış, her kesin delilin şartıdır.

2250. Evin bucağındaki fareler, gül bahçesindeki bülbülün feryatlarını nerden duyacaklar?

Kör ihtiyarların gözleri; can güzellerinin cilvesini nerden görecek?

Fakat kör olana da, gözlerine çekmek için İsfahan sürmesini, gene aşk hazırlar.

İhtiyara da aşk, âbıhayât sunar da gençleştirir onu.

Bütün dostlar, aşkla dirildi; sense böylece kalakaldın; ne duruyorsun?

Eşeğe binmişsin; in eşekten; meydanda eşekle gidilemez; bu meydana lâyık değildir eşek.

Padişahım, neden eşeğe bindin? Padişahlar padişahısın, padişah soyundansın sen.

Eşeğin sırtı, lâyık değildir sana; atlara binmek lâyık sana.

• A bugün, insana can kesilen; sen "bölük-bölük ordulardaydın" önce.

Yıkıp kırmadan korkmasaydım ey can, ne söylenecek sözler söylerdim sana.

XCVI

2260. Gizli şaraplarla sarhoşum; gizli tefle, neyle, çengle kendimden geçmişim.

Böylesine gizli sevgiliye, gizlice vefâlar etmek gerek.

Yıllardır ki canım, şu aşağılık yerde, gizli hay-huylar etmede.

Dedim ki: A gönül, son-ucu nerdesin sen? Gizli burçlardayım dedi.

O güzel yüzlü gizli Ay, solumda dedi, güneş var, sağımda Ay.

O Ay yüzlüyü, Müşteri sattı; parasını gizlice verdim ona.

Gizli bir ululuktan ışıklar vurmada; nasıl olur da karanlığım kalır benim?

Ateşim nasıl söner? Zâten soluk nedir? Gizli belânın bir delili.

(s. 304) Canlarımız, kurtulmasın o belâdan; kurtulmasın da gizlice armağanlar elde etsin.

Tebrizli Şems, çorba pişirdi; sûfîler, gizlice salâ size.

XCVII

2270. Cana cansın, yüzlerce cana can; gizlice nâralar atıp duruyorsun.

* Tersine nal çakmışsın, gizlice at sürmedesin; fakat sağır olmıyan, övülmeni duyar.

Ahmak olmıyandan başkası, anlamaz bunu; bu parçadan dağarcık yapmıya utanırsın sen.

Önündeki-ardındaki engel de şu utanmadır zâten; başım yüce, halkın ulusuyum der-durursun çünkü.

Fakat bundan kaçındın mı, geçici şeylere boş veren filân, kadrini yüceltir senin.

XCVIII

Susuyorsun, söylüyorsun; can mısın yoksa? Gizliden-gizliye nâralar atmadasın.

Bir bahçesin sen, şeklinse bir yaprak; hattâ bahçe de nedir, yüzbinlerce bahçesin sen.

Yaşayış bahçesi, sensiz bir zindandır; ölümse zindandan kurtuluş.

Canın denizdir, şeklinse bulut; gönül feyzi de mercan katrelerdir.

A tek er, Tanrıya tek diyenler, buyruğuna karşı bir top kesilmişler; çünkü çevgeni tutan padişah, sensin.

2280. Bir top kesilmiyen altına bile olsa iyidir, iyi amma meydana lâyık olamaz.

Pürüzlü yerlerini yon, şuna-buna karışmayı boşla; çünkü sen çevik, yus-yuvarlak bir topsun.

İblis, kınayışı yüzünden sürüldü, Tanrı tapısından kovuldu-gitti.

Top bile olsan, kendini çıkırıkçıya bırak da adam-akıllı bir top olasın.

İblisin işi olan kınama, bir söşleyişten, bir bilişten alıkor insanı.

XCIX

A bana nimetlerini veren, a benim padişahım; güzellikte en ilerisin, bir ikinci yok sana.

Bir denizsin ki bütün dünyâyı kaplamış; inciler, mercanlar saçmadasın kıyıya.

Kulunuzun yapısı yıkık; onu yap, direklerimi kuvvetlendir.

Bu cefâ, nice olur? Vefâlısın sen; nasıl olur da unutursun beni, unutuluşa terkeder-gidersin?

Ayrılık yılanı, saldırdı mı, yılan gibi sokar, zehirler beni.

2290. Yüzüm, safran gibi sarardı-soldu; kaptan su boşalır gibi aktı gözyaşlarım.

Senin havanda yurd edinen gönlü koru; aşkınızdan başka bir yapıcı yok bana.

Düşmanlarımın gözleri gülmede, hâlime seviniyor onlar; niceyedek kardeşlerim, ağlasınlar bana?

A canıyla bütün dünyâyı kavrıyan; canınla her yanda hazırsın, yakınsın sen [*].

---

[*] Bu gazel Arapçadır.

C

Yeni bir buyruk ver zamanın padişahısın. Yeni bir para bastır, sultansın sen.

Âlemde, şartsız-kayıtsız buyruk, senin; buyruk sahipleri kalıptır, can sensin.

Padişahların, rüyalarında aradığı, kolaylıkla senin eline geçti.

Bütün kuşlar, senin yemini yer; sen, onların arasında devlet kuşusun.

Devlet sayvanın, başımızın üstünde yüceldi; çünkü sen, özden-öz, tam insansı, insanlıksın.

Hattâ hayvanlık canına gönül versen mülkün canından da yüce bir hâle gelir, meleğin canından da.

2300. Âşıklardan şartı-şurtu kaldır; onların hallerini zâten bilirsin sen.

İster Tanrı tarafından takdir edilmiş olsun, ister Şeytanın düzeniyle kurulmuş bulunsun, âşıkların yollarından kaldır tuzakları.

Kaldır da şu dâvâda yüzüm kızarsın; çünkü sen, Tanrı gibi buyruğu lâtif bir ersin.

A Tebrizli Şems, baştan başa rahmetten ibâretsin; çünkü rahmân sıfatlarının sırrısın sen.

CI

İrâdemi sana vermişim, dileğim sensin; kulunum-kölenim, padişahım sensin çünkü.

Gönül, irâdesini sana vermiş, seni istemekte; şu kapalı kapıyı açan sensin.

Senin ayağının bastığı toprağım, fakat bugün tozuyorum, havânda dönüp duruyorum; yel, sensin çünkü.

Zâhitliğim şarab içmek, savaşım kadehle; çünkü zâhitlik de sensin bana, çalışıp çabalama da sen.

Yaratılışım kötü, mayam kötü; fakat şükrediyorum gene de; çünkü yaratılışımda da sen varsın ancak, mayamda da sen.

Senin yarattığın, senin hoş gördüğün huy, elbette güzeldir; çünkü bütün dilek, bütün istek sensin.

2310. Sen, kadeh oldun mu zehir, şarap kesilir; senden gelince zulüm, lûtuf olur, ihsan olur.

Yeter göreyim, susayım da daha fazla seni anayım; amma her anış, seni anmak, her hatırlayış, seni hatırlamak zâten.

CII

Sarhoşsun, âşıkça sözler söylüyorsun; garip misin sen, yoksa bu köyden misin?

O büyücü gözlerine karşı büyücülüğe kalkışmak, nasıl olur da haram olmaz?

Ay değirmisi bile yüzünü görünce noksanının bilip utanıyor; iş böyleyken Zühre, nasıl oluyor da edebe riâyet etmiyor?

Ne fayda verir öğüt, âşıklara? Onları sel götürdü-gitti; yürü, ne arıyorsun sen?

Bizim güzelimizden ne anlarsın sen? Biz, o yandanız, sense bu yandansın.

Onun masalıyla elden çıktık biz; ne diye el yumazsın bizden?

Mâdemki dostun çevgeni önünde bir topsun; aşk meydanına secde ederek yürü.

O Türke benzer gözlere karşı kulsun, Hintli, en aşağı bir kölesin sen.

2320. Bu harem yerinde, savaşıp durmada, inatlaşıp yatmadasın a sabır; gâh lalasın, gâh edepsizin biri.

A güneş, ne sınırın görünmede, ne bir terâzinin gözüne sığıyorsun.

A Ay, hele bir, kendini tanı; Ay sonlarında bir kıla dönmüyor musun sen?

A Zühre, hele bir, çarşafa bürün; edebin yok, kahpe bir kadınsın sen.

Ey olgun aşk, sen gel; Tanrı zâtının ışığısın, yahut da O'sun sen.

Bu yolda, ayağım kalmadı benim, dizimde de diz denecek hal kalmadı.

Gemi gibi gönlümün yanına yatayım da gideyim bâri; a gönlüm, senin de binlerce yanın var.

Sarhoş, kendinden geçmiş bir halde, sağa-sola yalpa vurarak gidiyorsun; sağsız-solsuz yere doğru yelip-yortuyorsun.

Canın ne sağı var, ne solu; bir koku alabiliyorsan canın kokusunu alabilirsin ancak.

O şeker yüzlüden yüz çevirdin mi, istersen şeker kamışı ol, bilki kötü huylusun

2330. Fakat Şeytan bile olsan ona yüz tuttun mu, Allah-Allah, Aysın, hem de nasıl Aydan da on kat güzel, on kat aydın.

Gönlüm, yerinden oldu; nasıl söyliyeyim, nasıl öveyim onu? Bütün onlar, bu O'nun kulu-kölesi.

Aklını başına al da huylarından birini dinle: Gâh arslanlık eder o, gâh ceylânlık.

Yeter, sus; söz görüşün işini yapamaz; narla elma, eriğin yerini tutmaz.

CIII

(s. 305) Bir sarhoşçağız olmuşsun da söze başlamışsın; garip misin sen, yoksa bu köyden misin?

Sarhoş, kendinden geçmiş bir halde, sağa-sola yalpa vurarak gidiyorsun; o sağı-solu olmıyanı arayıp duruyorsun.

Canın ne sağı var, ne solu; sen, canı yaralıyanın peşine düşmüşsün, gidiyorsun.

O şeker yüzlüden yüz çevirdin mi, istersen şeker kamışı ol, bilki kötü huylusun.

Fakat Şeytan bile olsan ona yüz tuttun mu, Allah-Allah, ne de güzel, Ay yüzlüsün ya.

Gönlüm, yerinden oldu; nasıl söyliyeyim, nasıl öveyim onu? Öylesine bir o ki canı da alır-götürür, gönlü de.

2340. Aklını başına al da huylarından birini dinle: Gâh arslanlık eder o, gâh ceylânlık.

Yolunda ayağım kalmadı; dizimde de diz denecek hal kalmadı-gitti.

Onun meydanında bir topsan, çevgeninden başka birşeyle yuvarlanmasın başın.

Gök gibi yalın-katsan kendine gel de bu söze sarılma; yeter artık [*].

---

[*] Bu gazelin birinci beyti, CII. gazelin matlâ' beytinin hemen-hemen aynı. İkinci beyti, aynı gazelin on altıncı beytine, üçüncü beyti, on yedinci beytine benziyor. Dördüncü beyti, on sekizinci beytinin aynı. Beşinci beyti, on dokuzuncu beytinin bir başka şekli. Altıncı beyti, yirminci beytinin biraz değişiği. Yedinci beyti, yirmi birinci beytinin ta kendisi; sekizinci beyti, on dördüncü beytinin bir kelime değişikliğiyle gene aynı. Dokuzuncu beyti, yedinci beytinin başka bir şekli LXXXVI gazelin notundaki mülâhazayı burda da tekrarlıyacağız ve bu iki gazelin, aynı gazelin zaptedilişindeki farktan başka birşey olmadığı kanâatini yürüteceğiz.

CIV

Niceye bir kavga edip duracaksın; niceye bir şu kalabalığın içinde kalacaksın? Yavaş-yavaş yalnızlığı huy edin.

Yalnızlığa dalanın, bir hoş sevdâsı vardır; yürü dd, ne sevdâdasın diye bir sor ana.

Yalnızlık, ona derler ki birisine sığınasın da bir hoş uykuya dalasın, bir güzelce dinlenesin.

Baht ağacının gölgesine gidesin de tezce orda konak tutasın, yan gelesin.

Bahtının açılmasını istiyorsan her ağacın gölgesinde yükünü açma.

Sana, bizdensin sen dese bile bizlik-benlik dağarcığına gitme sakın.

2350. Yürü, nerde olursan ol, kendine gel; hercâyi adamın yüzü, karadır.

Kendin dediğin nedir? Yüzünden bunca seyre-seyrâna daldığın kişiye gark olup kendinden geçmek.

Padişah Salâhaddin'e ulaştın mı bozuk-düzen bile olsan iyileşirsin, düzelir-gidersin.

BAŞKA BAHİR [*]

- Hezec Ahrab Müseddes-

Mef'ûlü mefâîlün feûlün

- A -

I

(s. 1) Sevgili, gönlümüzde sen varsın; senden başkası kerpiçtir, taştır, kayadır.

Her âşık, bir güzeli seçmiştir; bizse senden başkasını görmemişiz a sevgili.

Senden başka bir Ay olsa bile gözümüz görmez; senden başkasını kıskanmayız biz.

Ey halk, ondan bahsetmeyin tek de bütün güzeller sizin olsun.

Ululuk ıssını gören kişi, geçip gidecek güzelle aşk oyununa girişir mi hiç?

Tanrının lütfunu uman, o lûtuftan başka hiçbir şeye gönül bağlamaz.

Kısakanacaksan Tanrıyı kıskan; bu kıskançlık, peygamberlerde de vardır.

2360. Îsâ, dördüncü kat göğe ağdıktan sonra kiliseyi ne yapsın?

Abû-Bekir'le Ömer, canla-başla Osman'ı Murtazâ Ali'yi seçmiştir.

A Tebrizli Şems, ırmağı akıt da döndür değirmen taşını.

---

[*] Tercümemize esas tuttuğumuz Konya Müzesindeki nüshanın ikinci cildi, bu bahirle başlar.

II

A can, a bütün canların can oluşuna, duruşuna sebeb olan; a canlara kanat verip uçuran.

Seninle olduktan sonra ziyandan ne korkalım, a bütün ziyanları kâra döndüren.

Feryât bakış oklarından, feryât yaya benziyen kaşlardan.

Güzellerin lâ'l dudaklarına şekerler verdin de tamahla ağızlar açık kaldı-gitti.

A elimize anahtar veren; onunla dünyâ kapılarını açtıran.

Bizim aramızda değilsen ne diye şu beller, bağlanmış böyle?

İzi belirmiyen şarabın yoksa bu izler, neyin tanığı.

2370. Sen, vehmimizden dışarıysan şu vehimler, kiminle diri öyleyse?

Sen, dünyâmızdan gizliysen şu gizliler, kimin yüzünden ortaya çıkıyor?

Bırak dünyâ masallarını, bıktık-usandık onlardan biz.

Şekerler döken güzele düşen can, cennetleri ne yapsın, sığar mı oralara hiç?

Senin ayağının altına toprak olan, gökleri anar mı artık?

Koruyuşunla ağzımı yumdur; bizi şu dillere düşürme.

III

A büyücülüğe sım-sıkı yapışan; ceylânı, gözlere arslan gösteren.
Büyünden göz, şaşı olmuş; gözlere iki görme huyunu vermişsin.
Turuncu, erik göstermişsin; halbuki turunç, erik olur mu hiç?
Büyün, keçiyi kurt göstermiş, buğdayı arpa.
Büyün, dürülmüş hayâl tomarını, ölümsüzlük fermânı göstermiş.
Büyünle bilgisiz sapığın sakalı, doğru yolu buluş yeliyle dolmuş.
* Büyün, a Hintliyi Türk gösteren, bizi sofist etti-gitti.
Rüstem gibi güçlü-kuvvetli filleri, savaş vakti, sivrisinek gibi gösterir büyün.
Savaşırlar da yerinde takdir edilen buyruk, yerini bulur-gider.
Sofist olma, sus da mânevî dilini aç.

IV

Şemseddin'i, Tebriz'in övündüğü, Çin'in hased ettiği güzeli uzaktan gördü;
Uzaktan gördü o gökyüzünün gözünü, ışığını; o yeryüzünü dirilteni.
Onu, öylesini gören can, bu hâle gelir işte, daha da beter olur hattâ.
Bana dedi ki: Seni ağlatarak öldürürsem... Ona dedim ki: Bu aşağılık kulu mu?
2390. Bu konuşma sırasındaydı ki ansızın gayb âleminden, pusudan çıktı.
Kulunun varlığına ateş saldı, kibri-kini, kökünden söktü, attı.
Yalnız lâlenin gönlü yanmamış o şaraptan, yâsemini de sarhoş etmiş o şarap.
Dileğimiz, onun eteğinde; bize de yen sallayıp durmada.
Bir padişah ki Aya yüz gösterdi mi gökyüzü atına eğer vurur gider.
* Eğri otur da doğru söyle; o gerçek can padişahına eş yoktur.
Vallahi kutlu, emîn Cebrâil'in bile ondan haberi yok.
Boş yere ne söylenirsin? O, yedinci kat göğü bile dile getirdi.
Can gözümüzü açar da onu görürsek yakıyni bile bir arpaya almayız.
* Eyvahlar olsun, o buluşma devleti, gene kürkünü ters giydi.
2400. A benim Şemseddin'imin aşk çalgıcısı, cânın için gene şunu söyle:
Elini öpme fırsatını bulamazsan alnımı yere kor-dururum.

V

O Ay yüzlü, burda vefâ etti bize, aslâ bir yere gitmiyelim burdan.
Can yaşayışına yardım burda; iki göze zevk burda.
Ayağımız burda balçığa saplandı; ayağımızı nasıl kurtarırız burdan?
Allaha and olsun ki gönül verdik buraya, Tanrım, kimseyi sürme burdan.
Buraya, ölüme yol yok; burdan ayrılmaktır ölüm.
Güneş gibi burdan doğdun; bizi burda aydınlattın sen.
Can, burda kutlu bir hâle gelir; sevinir, tâzeleşir; ölümsüzlüğü burda bulur can.
Bir kere daha kaldır örtüyü; bir kere daha doğ burdan.
2410. Zevalsiz şarap burda; sâki, dök o şarabı burda.
(s. 2) Şu, âbıhayât kaynağı; saka, tulumunu doldur burdan.
Burda kol-kanat buldu gönüller; burda havalandı akıl, burda.

VI

Kalk, sabah şarabını hazırla; kucağımızı misklerle, anberlerle doldur.

A güzel yüzlü güzel sâki, o renkli şarabı getir.

Benden, nasıl sâki o diye sordu; şeker mi, şeker, yüzlerce batman gelir helva mı, helva.

Olmıyacak şeylere yelip yortan vesvesenin dök başına o şarap dolu sağrağı.

Öylesine şarap ki serçe bile içse zümrüdüankaayı avlamıya niyetlenir.

Ağırlaşmadan tez sıçra, gel yanımıza.

Ay gibi dön-dolaş, ışık saç, o kızıl benizliye sun kızıl şarabı.

2420. Hepimizi de sarhoş et, ellerimizi çırpmıya koyulalım da o vakit seyret bizi.

Seyrek artık sarhoşların dönüşünü, cilvesini; işit artık gürültüyü-patırtıyı.

Bunun boynuna o, a benim padişahım, sevgilim, efendim diye el atmış;

O da gül gibi yüzünü yaklaştırmış, sevgilisinin eleni-ayağını öpüyor.

Şu, cömertlikle kesesini açmış, pervâsızca dönün diyor.

Öbürüyse sarığını, hırkasını atmış, bunları diyor, yarın rehine verin.

Orda çoşup köpüren sevgi, yüzlerce anada yoktur, yüzlerce babada bulunmaz.

Bu, öbürünü akrabası görüyor; sarhoşlukla düşmanlar bile bu hâle geliyor işte.

O kavga, dünyâ şarabından çıkar, Tanrı meclisinde öyle şeyler olmaz.

Ne kızma vardır, ne kaybetme, ne savaş; orda sâki vardır, meclisi bezeyen

Ne kızma vardır, ne kaybetme, ne savaş; orda sâki vardır, meclisi bezeyen şarap vardır ancak.

2430. Sus ki kıskançlığından kâfir nefis bile, ondan başka yoktur tapacak diyor.

VII

Ne vaktedek geri gideceksin? İleriye gel; küfre varma, dine-imana gel artık [*].
Zehri şerbet gör, zehre sarıl; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Şekil bakımından yeryüzündesin; fakat yakıyn incilerinin ipliğisin sen.

***

Tanrı ışığı mahzenine emin oluşsun; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Kendini, kendinden geçişe verdin mi, bil ki varlığından kurtuldun;
Binlerce tuzağın bağlarından sıçradın; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Bir halifenin belinden geldin; aşağılık dünyâya göz açtın.
Yazıklar olsun; ne kadar da neş'elisin sen; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Her ne kadar şu dünyânın tılsımısın amma iç-yüzünde, bir mâdensin sen.
2440. O iki gizli gözünü aç; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Ululuk ışığının oğlusun; kutlu bir talihin, iyi bir falın var;
Her vara-yoğa ne diye, ne vaktedek ağlayıp duracaksın? Son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Sert kayalar arasında bir lâ'lsin; ne vaktedek yanıltacaksın bizi?
A dostum, gözüne ap-açık da görünmede işte; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

***

Serkeş sevgilinin kucağından gelirken, sarhoş, lâtif, gönül çekici bir halde;
Gözlerin, güzel mi, güzel, ateşlerle dolu mu, dolu; işte böyle gelirsin sen. Son-ucu, aslının da aslına gel sen.

Tebrizli Şems, o padişah, o sâki, karşısında; ölümsüzlük şarabıyla dolu bir kadeh sunuyor sana;
Sûphânallah, ne de arı-duru; son-ucu, aslının da aslına gel sen.

---

[*] Bu şiir, murabba'-ı mütekerrirdir.

VIII

Nasıl oluyor da bizim ateşimizle bizim alevimizle evimizden kalkıyor da evine gidebiliyorsun sen?

2450. Atımızı, kamçımızı, sakın, Rüstem-i Zâl'e bile söyleme.

Çünkü, hilemizi-düzenimizi, gerçeklerden başka kimsecikler bilmez.

Hiç kimsenin gönlüne sığmayız; çünkü tarağımız, onun başında.

Nerde onun okunun tüyünü görürsen, iyiden-iyiye bil ki izim, ordadır bizim.

Aşktan bahset, de ki: Aşk, bir tuzaktır; fakat sakın yemimizi söyleme.

A gönül mahremi, masalımızı, hatırına bile getirme sakın.

Böylece söylemezsen vallahi alışırsın, söylemez olur-gidersin.

Tebriz'de, fešmânımızın gönül devleti olan bir fılânımız vardı bizim.

IX

O gül bahçesine benzer güzelim yüzü, o aydınlığın gözünü, ışığını gördüm.

Gördüm o can kıblesini, can secdegâhını; o zevki-safâyı, o emniyet yurdunu.

2460. Gönül, oraya can vereyim, varlığımı, benliğimi fedâ edeyim dedi.

Can da dönmiye koyuldu, ellerini çırpmıya başladı.

Akıl da geldi; bu mutlu bahtı, bu yüce kutluluğu nasıl söyliyeyim, nice öveyim ben dedi.

Öylesine bir gül kokusu bu ki ikiye bükülmüş her boyu, selviye döndürdü.

Aşkla herşey değişir; Ermeniyi bile Tük yapıverirler.

A can, canlar canına ulaştın sen; a beden, eridin, eridin-gittin, bedenlikten çıtın sen.

Yâkut, sevgilimizin zekâtı; zenginin parasını, yoksul yer.

* Tâze, yaş hurmayı, dertli Meryem bulur.

Halka, pek o kadar ihsanda bulunma da yabancının gözü kalmasın.

İmandan maksad, eminlikse eminliği yalnızlıkta ara.

2470. Kimin yalnızlık bucağıdır gönül evi? Gönülde oturmayı huy edin.

O içimi tatlı ölümsüzlük sağrağını, gönül evinde sunar-dururlar.

Sus, susma hünerini elde et; hünerlerle dolu lâfları bırak.

İnancı, gönlünde sakla; çünkü inanç yurdudur gönül.

X

Güzel yüzlü güzel padişahı, o gönüllerin gözünü, ışığını gördüm.

O gönül dostunu, o derdimi derd edineni, o canı , o cana canlar katan cihanı gördüm.

Gördüm o akla akıl vereni, safâya safâ bağışlıyanı.

(s.3) Gördüm o Ayın da secdegâhını, göğün de; gördüm o erenlerin canına kıble kesileni.

Her parçam ayrı-ayrı, Tanrıya hamdolsun, şükürler olsun diyordu.

Mûsâ, ansızın,ağaçtan o ışığı görünce

2480. Arayıp taramadan kurtuldum; değil mi ki böyle bir bağışı buldum dedi.

Tanrı, a Mûsâ dedi, yolculuğu bırak; sopayı at elinden.

O anda Mûsâ, akrabayı da gönlünden çıkardı-attı, konuyu-komşuyu da, bildiği-tanıdığı da.

• "Ayakkabılarını çıkar" emri buydu, bu ;yâni a gönül benzeyen, iki dünyâyı da bırak.

Gönül evine, ondan başkası sığmaz; peygamberlerin kıskançlığını, gönül bilir ancak.

• Ey Mûsâ dedi, elinde ne var? Mûsâ, yolculukta işimize yarayan sopa dedi.

Sopayı at elinden; at da göğün şaşılacak işini gör dedi.

Sopayı attı; sopa, bir ejderhâ kesildi. Mûsâ, ejderhâyı görünce kaçtı.

Tanrı, tut dedi, tut da sana gene sopa yapayım onu.

Düşmanına karşı bir yardımcı yapayım; dayandığın şeyi, sana düşman hâline sokayım da

2490. Vefâlı, güzelim dostların, benim bağışımdan ibâret olduğunu, başkasından vefâ gelmiyeceğini bilesin.

Ele-ayağa bir dert verdik mi, elin-ayağın bile yılana döner.

A el, bizden başkasına yapışma; a ayak, en son gidilecek yerden başka yeri isteme.

Zahmetimizden kaçma ki her yerde bir zahmet, bir dert vardır; fakat dermâna da yoldur o dert.

Hiç kimse yoktur ki bir dertten kaçsın da karşılık olarak daha beterine uğramasın.

Yemden kaç, korku, ordadır; a komşu, korkuyu da akla bırak-gitsin.

Tebrizli Şems lûtuf buyurdu; fakat gidince lûtufları da aldı-götürdü.

XI

Sâki, mekânsızlık şarabını, o izinin tozu belirmeyenin adından-sanından bir iz olan şarabı

Sundukça sun; canımıza can katıyorsun sen. Sarhoş et, yürüt-gitsin canımızı.

Bir kere daha kapıdan gir içeriye de sâkilere, sâkilik nasıl olurmuş, öğret.

2500. Taşın gönlünden, kaynak gibi çoş; beden, can testilerini kır-gitsin.

Şaraba âşık olanlara *zevk* ver, neş'e ver; ekmek isteyenleri hasrete düşür.

Ekmek, beden hapishânesinin mîmârıdır; şarapsa can bağına yağan bir yağmur.

Yeryüzü sofrasının üstünü örttüm; gök küpünün kapağını aç.

Ayıp gören iki gözünü yum da gaybi görüp bilen iki gözünü açıver.

Açıver de ne mescit kalsın, ne puthâne; bunu da tanımıyalım, onu da.

Sus, o susma dünyâsı, şu dünyâyı seslerle doldurur-gider.

XII

Üstümüze, bir dost seçtin dedin; bu sözü buyurma; aslâ olmaz bu iş.

İhtiyâcımızı gör, delil getirmiye kalkışma; peşin ver, yarın deme.

A hurma ağacı, beni bırak da gölgende bir güzelce uyuyayım.

2510. Ey aşk, helvanın içinde balla şeker, nasıl birbiriyle birleşirse sen de gönlümde öyle birleştin gönlümle.

Ey şekli, gözümün içinde, denizdeki inciye benziyen,

Senden de bizim kafamız var, başını salla, gerçekle bu sözü; sen de, ne de güzel seyir-seyran de.

Hani dün gece, bir vaitte bulunmuştun bana; fakat haddime mi düşmüş isteme, nerde o tâkat?

Elim, güneşe erişmese bile benim güneşimsin sen, uzaktan görün bâri.

Güneş de, güneş gibi binlercesi de sana hasret, seni istemede.

XIII

Adam olmıyanları küstahlaştırma; şu aşağılık kişileri gözüne alma.

Hırsız terzi, fırsat buldu mu boya tam gelen kumaşı kısaltır-gider.

Onları, kapı halkası gibi dışarda bırak; buna da lâyık değildir onlar ya.

Onlar, alay için, maskaralık için gelirler yanına; birşey umarak bu ap-açık şeyi örtme.

2520. Onların kendileri dertle dop-dolu; senden, gamı, derdi, nasıl uzaklaştırabilirler?

İnce derde, gama-gussaya, aşk yalnızlığı gibi derman yoktur.

Ya dostu görmek var, ya havasında yelmek; bundan başka kimin ne işine yarar şu dünyâ?

Dostu görünciyedek can, hayâline dalar da secdeler eder.

Şamdan gibi tapısından duradur; ululara fırsatlar düşer çünkü.

Şu zamaneden âciz olmuşsun; zamanın aslını ne vakit göreceksin?

Göz, mekândan geçti mi o mekânın canını tezce görür-gider.

Can yemeğe, beden de kazana benzer; kazanı ateşe koy.

Koy da içeten-içe kaynayışı seyret; ondan sonra da masal satın-almazsın artık.

İçinde bulunduğun zamanı seyre dalarsın; gerçeklerin seyri-seyrânı, iç âlemde olur.

2530. Bu hal, yolun başlangıcıdır; kaybolanlara iz göstereyim ben.

Öyleleri var ki burdan, yüzlerce konak ileri gitmişlerdir; bunu, onlara nasıl söyliyeyim?

Bu sözden maksat, kurtuldun demektir; yâni gökyüzüne ışık olanı buldun;

Tapı kıldığım Tanrı ve din Şems'ine ulaştın; çünkü insanların da sığındığı zât odur, cinlerin de.

Tebriz, onun yüzünden göğe dönmüştür; dilerim, gönül merdiveni eksik olmasın.

XIV

Çevik, biligli aşk çalgıcısı nerde ki aşkla vursun mızrâbı, şunun bunun isteğiyle değil.

Her solukta bu ümide düştüm amma bir türlü görmedim; bu istekle mezara girdim-gitti.

Aziz dostum, eğer sen gördüysen ne mutlu sana dostum, ne mutlu [*].

Eğer Hızır gibi gizliyse, yapa-yalnız deniz kıyılarındaysa,

A yel, ona selâmımızı götür de arzet: Gönlümüzden kavga edip duruyoruz onunla.

2540. Bilirim, yanan-yakılan selâmlar, sevgiliyi âşıklara getirir.

Gökyüzünü aşk döndürüyor, suyla dönmüyor; aşkla yürüyoruz biz, ayakla değil.

Can çarkları da, sevgili anılınca gözyaşlarıyla dönmiye başlar.

(s. 4) Sevgiliyle buluşma kemendi, onu anıştır; sus, sevdâ gene çoştu-kabardı.

---

[*] Bu beytin ikinci mısraı Arapçadır.

XV

Bize, bizsiz bir yolculuk düştü; orda gönlümüze, bizsiz bir ferahlıktır, geldi.
Bizden, boyuna gizlenen o Ay, bizsiz, bizim yanağımıza yanağını koydu.
Gamıyla can verdik de bizi, onun gamı doğurdu bizsiz.
Biziz boyuna şarapsız sarhoş olanlar; biziz, boyuna, bizsiz neş'elenenler.
Bizi aslâ anmayın; biziz, bizsiz, yel kesilip gidenler.
Bizsiz kalıyoruz da sevinc içinde, boyuna bizsiz olalım diyoruz biz.

2550. Kapıların hepsi de yüzümüze kapanmıştı; bize, bizsiz yol verince hepsini de açtı.

Bize, Keykubâd'ın gönlü bile kuldur-köledir; çünkü Keykubâd da bizsiz bir kuldur-köledir.

Biziz iyiden de kaçan, kötüden de; bizsiz olarak ibâdetten de kaçan, bozgunculuktan da.

XVI

Sana müşteri olanın kırma gönlünü; vaz-geç cefâ yolundan.
Merhamet et a gönül, şeriatte arık hayvanı kurban etmezler.
Mahmûrunum senin, o mücevher gibi şarabı sun elime.
Bir öğüt ver, o mahmur nerkis gözleri barışa getir.
Büyücü Hintlilere buyur, büyücülüğü haddinden ileriye götürmesinler.
• Âşık, altı kapılı bir hapishâneye düştü; kır şu hapishânenin kapısını.
Bir soluk, ululanarak çık öne, perileri topla bir araya.
2560. Yüz yerde, şeker denkleri, kalem gibi bellerini bağlanmışlar, ordu kurmuşlar sanki.
A aşk, kardeşçesine beri gel; serserice selâmı bırak-gitsin.
A can sâkisi, Tanrı kapısında kardeşlik hakkım gör-gözet.
A zamanın Nûh'u, şu demir atmış tabiat gemisini yürüt.
A Mustafâ'nın nâibi, o koca Kevser sağrağını döndür.
A kızıl boyalara boyanmış bayraktar, peygamberlik dudağını aç.
Şu safran gibi sararıp solmuş alanı lâlelerle, kızıl güllerle doldur.
İnciler saçan o kızıl şarabı, artık ağartmıyacağım ben.

- B -

XVII

A bütün gece gamıyla yanıp yakıldığım, yârabbi diye ağlayıp inlediğim güzelim benim,

Gök, ağlasa da-gülse de çoğu defa yerin çekişinden olur bu.

2570. Nice zamandır ki gök, yeryüzüne ağladı-durdu da yer, onun gözyaşlarıyla ter-temiz, güp-güzel bir hâle geldi.

Gökyüzünün ağlayışından yüzlerce bağ-bahçe, bezeniş, süsleniş gülüşlerine koyuldu.

Dün gece ben ağlıyordum, gökyüzü ağlıyordu; onunla benim mezhebimiz bir, aynı yola sâhibiz, aynı yordama sâhip.

Göğün ağlayışından ne biter? Güller, terü tâze menekşeler.

Ya aşıkların ağlayışından ne biter? O şeker dudaklının gönlünde yüzlerce merhamet, yüzlerce sevgi.

Sevgili, gamzeleriyle cilvelensin diye göz, yumulur da ağlar mı, ağlar.

Şu bulutun ağlayışıyla toprağın gülüşü, seninle benim için, birbirine karışır-gider.

Bizim ağlayışımız da, son-uca kavuşmak içindir, gülüşümüz de.

Dünyâyı isterken de sus, bir isteğe kavuşmak isterken de; öylece seyre dal-gitsin.

- T -

XVIII

Sevgilinin hayâli, bizimle oldukça ömrümüz boyunca seyirdeyiz-seyrandayız biz.

2580. Dostalarla kavuştuk mu, vallahi, evin sofası, ova kesilir bize.

Gönlümüzün dileğine erdik mi, tiken bile binlerce hurmadan yeğdir.

Sevgilinin mahallesi başında yattık mı, yastığımız-yorganımız, Ülker yıldızıdır bizim.

Sevgilinin saçlarına sarıldık mı, Kadir gecesindeyiz; kadir-kıymet bizimdir artık.

Yüzünün aksi parladı mı, dağlarla ovalar, ipek kesilir, atlasa döner.

Yelden, onun kokusunu sorduk mu çeng sesleri gelir, zurna sesleri duyulur.

Toprağa adını yazsak toprağın her parçası, bir hûri olur, yeryüzü, cennet kesilir.

Ateşe, tutar da onun afsununu okursak o yakıcı ateş, erir, su kesilir.

Ne diye hikâyeyi uzatalım? Yokluğa adını okusak var olur, varlığı artar.

İçinde, onun aşkına âit gizli bir işâret bulunan söz, binlerce cevizden daha özlüdür.

2590. Fakat aşk, yüz gösterdi mi, bütün bunlar, ortadan kalkar-gider.

Sus, söz tamamlandı-gitti; isteğin tümü, Ulu Tanrıdır ancak.

XIX

Şehrinizde bir güzel var; akıl da onun yüzünden kararsız, gönül de.
Herkese bir nasibi var onun; her bahçede bir bahar var ondan.
Her yanda bir feryat var onun yüzünden; her yolda bir toz kopmuş ondan.
Her kulakta bir müzik var ondan; her gözde bir ibret var ondan.
A iş erleri, işe koyulun, işe; burda bir büyük işimiz var bizim.
Bir dost, gizlice kulağıma söyledi; burda gizlenmiş bir güzel sevgili var.
Bu yolda söyleyişinden anlaşılıyor ki zayıf gönüllü bir de âşık var burda.
Gönderdiği o, gönderilen de; bu çeşit söyler o padişah; onun âdeti bu
2600. Nûh'tur o, batanlara amana verir; rûhtur o, gizlidir, apaçıktır.
Bundan böyle ekşi suratlıların çevresinde dönme; yanı-başında şekerler saçan biri var.
Şeker yüzlülerin çevresinde de az dön-dolaş; çünkü o şehvet de gelip geçici birşey.
Burda bir şeker var ki sonu yok; burda bir vakit var ki hiç geçmez.
Sus a gönül; sanma ki ona bir sınır var, bir kıyı var.

XX

Bugün, yeni bir delilik geldi-çattı; öylesine ki hem de binlerce gönlün zincirini sürümede.

Bugün, şeker kamışı denklerinden çuvallar yırtıldı-gitti.

Gene o bedevî, güzellik Yûsuf'unu satın-aldı, yüreğinin köşesine koydu.

(s. 5) Canlar, bütün gece bahtla-devletle, nerkisle yâsemin otladı-durdu.

Sonunda da her can, bahardan çevikleşti, güzel bir sûrette sıçramıya koyuldu.

2610. Bugün, taştan, kerpiçten menekşeler, lâleler bitti.

Kışın çiçek açtı ağaç; kara-kışta meyvalar yetişti.

Sanki Tanrı, eski dünyâda yep-yeni bir dünyâ yarattı.

A âşık ârif, şu gazeli oku; hani aşk, âşıklar arasında seni seçti diye başlar;

Altın gibi sararmış yüzünde bir iz var; gümüş bedenli sevgilin ısırmış belki diye devâm eder.

Olur ya, belki gamıyla çırpınan gönlü okşar, yatıştırır.

Sus da çayırı-çimeni gez, seyre-seyrâna dal; bugün, gözlerin işe yarayacağı gün.

XXI

Ahırında bir eşeği olanın, gezip dolaşmıya bir kılavuzu var demektir.

Dûnyâ pazarı, kazançla durmada; bu yüzden herkes bir derde düşmüş.

Bu didinme, bu yorulma, dünyâdekileri, nerde bir acılık, nerde bir şer varsa oraya çeker-götürür.

2620. İçinde inci bulunan sedef, denizde karâr eder.

İçinde inci bulunmıyan sedef de inci aramak için bir geçit yolu bulur.

Gâh denizde, gâh kıyıya yakın bir yerde, o inciyi arar-durur.

Sus, huzûr-karâr arama; bir habercisi olan karâr eder, huzûra kavuşur ancak.

XXII

A aşk padişahına karşı mat olup kalan, kızma, karşılık vermiye kalkışma.

Yokluk bağına bak da kendi varlık canında seyret cennetleri.

Varlığından birazcık ileri gidersen, ardından gökleri görür-gidersin.

Gerçekler, anlamlar padişahını seyredersin; evveline evvel olmıyan ışıktan çadırı vardır, bayrakları vardır onun.

Gözüne göründü mü kerâmet arama artık; kerâmetler iz bulmıya yarar ancak.

Sel, deniz kıyısına kadar gider, fakat denize kavuştu mu sel nerde? Heyhat.

2630. A Tebrizli Şems, sana mat olduk bizi; bizden yüzlerce hizmet, yüzlerce selâm sana.

XXIII

Bil ki zaman, sevdânın bir şeklinden ibârettir; bizim şeklimizse zamandan da dışarı.

Çünkü şu zaman dediğin şey, bir kafestir; Kafdağıyla zümrüdü-ankaasa bu kafesten dışardadır.

Dünyâ bir ırmaktır, biz dışardayız bu ırmaktan; ırmağa düşen, gölgemizdir ancak.

Burda pek ince, pek zor birşey var; burda değil amma gene de burda.

A gönül, canın yüzünden başka hiçbir yüze gülme; o olmadıkça bütün gülüşler, ağlayıştır zâten.

Daralan gönül, gönül değildir; çünkü gönül, pek geniştir, ucubucağı yoktur onun.

Gönül gam yemez, gönlün gıdâsı gam değildir; gönül, bir dudukuşudur; görülmemiş tarzda şekerler yer o.

Ağaç gibi başını ayak yap; çünkü yolun, inişli, çıkışlıdır senin.

Dal, köke bakar amma özündeki güç-kuvvet, ayaktan gelir.

XXIV

2640. Gönlümüzden tüten duman, sevdâya alâmettir; gönülden tüten duman, ap-açık maydandadır.

Gönülden, dalga-dalga kan, kabarıp köpürmede; gönül değil bu, olsa-olsa bir deniz.

Bildiklerin hepsi yabancı kesildi; gönül bile, nedendir bilmem, düşmanlığa kalkıştı.

Aşk, nereye yükünü indirdiyse kınamak orda.

Fakat biz, bu kınanmadan kaçmıyoruz; eskiden beri kınanma, evimiz bizim.

Aşka, padişahlar bile hased eder; çünkü aşk, gönüllerin ışığıdır.

Ayağını, yedinci kat göğün başına bas; çünkü aşk, yücelerdedir.

Aklın başında olmasın; çünkü aklı başında olan, aşk meclisinde rezildir, rüsvâydır.

Beylik isteme; çünkü meclisin beyi, gözünü kapasa bile görür.

Aşk, henüz çadırında; fakat ordusunun kopardığı tozu seyret.

2650. Yedi perde ardında amma pek güzel, pek alımlı olduğu meydanda.

A erler, geceleyin kalkın; mum var, şarap var, sevgili de yapayalnız.

XXV

Ramazan geldi, fakat bayram bizimle beraber; kilit geldi, fakat anahtar bizde.
Ağzı bağladı, gözü açtı; gözün gördüğü o nûr, bizimle beraber.
Oruçla canı da temizledik, gönlü de; pislik bizimle amma arındı-gitti şimdi.
Oruştan zahmet peydahlandı amma görünmiyen gönül definesi bizde.
Ramazan, gönül tapısına geldi; gönlü yaratan kişi bizimle.
Mâdemki Salâhaddin, şu topluluğun içinde; Mansûr da bizimle, Bâyezid de [*].

XXVI

A gönlümüzü yağmalıyan, canım da sana av olmuş, binlerce can da.
Âşıkları öldürmekten başka ne işin var; halkı öldürmekten başka ne gücün var senin?
2660. Öldüredur; elin var olsun; dünyâdakilerin canları, sana karşı saçılsın-dökülsün.
Mahmur gözlerinin bakışıyla dirilmiş, nice şehit gördüm ben.
Karârı olmıyan aşkının ateşinde nice kararsız bir halde karâr edenleri gördüm ben.
Bir zahmet eder de ziyâretlerine gidersen, toprak üstünde bir tek ölü bile kalmaz.
Kıyısız-bucaksız kucağına ulaşma ümidiyle can, her solukta ayağının bastığı toprağı öper-durur.

---

[*] İst. Ünlv. nüshasında, bu gazelde, şu beyit de var:
"Oruç, hal diliyle diyor ki: Zayıfla, azal, gelişmek bizden."

XXVII

Felek kadehi, zehirle dop-dolu amma âşıklara helva gibi tatlı geliyor.

Şu olay yüzünden, yerinden gittiysen ne çıkar; gidiver, zâten yer, orası.

Aşkın yakışından kaçma; çünkü aşk ateşinden başkası tozdan-dumandan ibâret.

Duman pişirmez, karartır seni; seni pişirmede usta olan, ateştir ancak.

Dumanın çevresinde dönen pervâne, dumana bulanır, hamdır, rezildir.

2670. Önünde, böylesine bir yolculuk olan, ne evi hatırına getirir, ne barkı.

Şehirden bahsetme; çölde, yoldaş olarak Mûsâ var, bıldırcın var, kudret helvası var.

Sağlığı ne yapacaksın? Hastayken her solukta hekimin, Mesîh.

Gönül darlığından memnunum; gönlüm ferah oldu mu, her maskara yol bulur, girer sığar oraya.

(s. 6) Gönül evi nasıl daralabilir ki her gece gönül okşıyan sevgili, yapa-yalnız ordadır.

Gönlüm daralırsa ondan başkası sığmaz; gönlümün darlığı, kavgadan aman bulmaktır bana.

Düşmanın dişi, ekşiden kamaşır; şu habip ekşi surat, kurtuluştur bize.

Sus, denizin de yüzü ekşi arama incilerin mercanların mâdeni.

XXVIII

O hocanın kulağı pek keskin; fakat kendisi kavgacı, ağır satıyor kendini.

Onun gülüşüne baktım da aldandım; onu susuyor gördüm de emîn oldum.

2680. Fakat aklını başına al; saman altında su var; saman altında çoşup köpüren bir deniz gizli.

Nereye varırsan anahtar, akıldır; fakat burda ne yapabilirsin ki akıl, kilit kesilmiş.

Senin yüzüne bakar da güler; bu bir, yüz örtüsüdür, aldanma.

Onun pençesine düşen, çenk gibi boyuna çoşar-durur.

Bütün bunlarla beraber canlar, balarıları gibi çevresinde dönerler; çünkü o, bal mıdır, bal.

Bir arslandır ki gam, onun heybetinden kör sıçan gibi mezar kovuğuna gizlenir.

Tebrizli Şems, peşin geçer akçeyken âlem, bilmem ki neden dünün sözüne dalmıştır?

XXIX

Burda eğleşmek, ham adamın işi, geldiğim yer neresi? Orasının yolunu tutayım da gideyim ben.

Sevgiliden bir soluk bile uzak kalmak, haramdır âşıklar mezhebinde.

* Bütün köyde bir kişi bile olsa, bir işaret yeter ona.

2690. Zümrüdüankaanın bile ayağı, şu şaşılacak tuzağa tutulmuşken serçe nasıl kurtulacak?

A başıboş gönül, buraya gelme, orda otur; orası güzel bir konak.

O mezeyi seç ki canına can katsın; o şarabı iste ki tam kıvâmında olsun.

Bundan ötesi, hep şekildir, hep renk; bundan başkası, hep savaştır, hep ad-san kaygısı.

Sus da otur aşağı; çünkü sarhoşsun, burası da dam kıyısı.

XXX

Ben baş yemem; ağırdır baş; paça da yemem, kemikten ibârettir o.

Kebap da yemem, ziyan verir; nûr yerim ber, can gıdâsıdır o.

Baş istemem ben, külâh giyer başlar; altın istemem ben, geri isterler çünkü.

Eşek de istemem ben; çünkü ota-samana bağlıdır eşek; keklik yerim ben; padişahın avıdır keklikler.

Yücelerde uçmam, leylek değilim; kimseyi ısırmam, köpek değilim.

2700. Topallamam, topal değilim ben; Ay parçası bir güzele âşığım ben.

Ekşilik etmem, sirke değilim ben; nemlenmem, pınar-başı değilim ben.

Serkeş olamam, âsî değilim ben; kanâatla yaşarım, Mekke'yim çünkü.

Sarığımı rehine verdin de bir testi kaynamış şarap bile vermedim.

İnsâf et, haydut yaratılışlısın; bezdense neş'e eksik değil.

Köy ağasısın, köy beyi; o söylediğin şaraptan ver bana.

Vermiyor, beni kovuyorsan sen çık dışarı, karının apışı arasına dön-gitsin [*].

Aşk yerim ben, güzel siner o; ağıza zevk verir, can neş'esidir o.

Birazcık tirit, birazcık paça yedim; fakat paçadan ziyan geldi başıma.

Bandan böyle başla, paçayla işimiz yok; yemekle, sofrayla bağdaşan kişiyle de işimiz yok.

---

[*] Bu şiirin ilk üç beytende kafiye "t", dördüncü beytinde "d" beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci beyitlerde "men" redifiyle "m", dokuzuncu ve onuncu beyitlerinde "y", on birinci ve on ikinci beyitlerde "h", son üç beyitteyse gene "t" dir.

XXXI

2710. A keremiyle işimizi düzelten; nerde neş'eli bir yer varsa yerimiz bizim.

Şarap kadehi ve sevgiliyle buluşma varken âşığın gamı mı olur dünyâda?

Bir nağme tutturan her yel, bizim bir işâretizimi bekler.

Her su, bir perdeci kesilmiştir; perde ardındaysa görülmemiş, eşsiz bir güzel var.

Her sarhoş bülbül, bir fidan üstünde, şarap gibi cana can katmada.

Çok söyleme, yemek vakti şimdi; topluluğun açlığı birken altı kat fazlalaştı.

XXXII

Ağzım-dudağım, eğri-büğrü sözler söylemiyor, can kulağına sır söylüyor senin.

Dudak, selâmında susmuş amma ağzınla gene de sözü bir onun.

Beden, senden ayrı; fakat can, sım-sıkı eteğine yapışmış.

Görünüşte seni, ok gibi fırlatıp atmış; fakat canı, yay gibi kendine çekmiş seni.

2720. Senden gizlediğini, sırlar bilen can kulağına söyleyip durmada.

Şu anda, ortada değilsin amma gönül, kemerine yapışır, çeke-çeke gene getirir seni.

İçyüzden, kendisine en yakın biri etmiş seni; görünüşteyse sınayıp duruyor.

Sus, sana şu gamı vermiş ya; kendisine çekişine delil olarak yeter bu.

XXXIII

Birisi, yol nicedir diye sordu; dedim ki: Bu yol, isteği-dileği bırakma yoludur.

A padişaha âşık olan, bil ki yolun, o ulu kişinin rızâsını aramaktır.

Sevgilinin dileğini-isteğini istiyorsan kendi dileğini, kendi isteğini aramak haramdır.

* Sevgilinin aşkı, can çilesidir; çünkü bu aşk, ulularm ibâdet yurdudur.

Aşkı, dağ-başından da aşağı değil ya; bu dağın başı, yeter-gider bize.

* O dağdaki mağarada bir aşk dostu var ki can, onun güzelliğiyle düzene girer.

2730. Sana zevk-safâ veren herşey doğrudur; hangisidir diye tâyin etmiyorum hani.

Sus da aşk pîrine Ay; o, iki dünyâda da imamdır sana.

XXXIV

Gönül, dün gece geldi de canın kulağına, adını söylemiyeceğim güzel dedi;

A ap-açık söyliyeni paralıyan; a gizlice söyliyeni yakıp-yandıran.

O izinin tozu belirmiyenin izini söyliyen, ne özür getirebilir, ne bahâne bulabilir a benim canım?

Gül bahçesinde geçen gizli şeyi, bir gül bilir, bir de çileyen bülbül;

Bülbüllerin seslerine dalıp o seslerden söz belliyen kişi bilmez o sırrı.

Bakış oklarına, avcılık etmesini o yay gibi kaşlar buyurdu.

Gökyüzünün sorusuna cevap vermek için yeryüzü, yüz çeşit dile geldi.

(s. 7) A göğe âşık olan, merdivenden bahsedene eş-dost ol.

2740. Herkes, evden bahseder-durur amma evdeki dilberin izi nerde?

Gölgede oturan herkes gölge salandan bahseder amma güneş değirmisinin parıltıları nerde?

Bütün bunlarla beraber dilin söylediği şu birkaç sözle bütün kulaklar da sarhoş oldu-gitti, akıllar da.

Dil, bir iki kesinti buldu da ona daldı; mâdeni bıraktı-gitti.

Halbuki âşığın canı, o kesintilerden utandı da pazarı da bıraktı, şu dükkânı da

Aşk, kulağıma, yeter dedi; susayım, çünkü o, böyle söyledi.

XXXV

Canım, dostun havasında havalanmada; kâselerin döndüğünü gördükçe uçuyor da uçuyor.

Elini şaraba uzatıyor; öylesine şarap ki güneş bile onun ışığıyla ışıklanıyor.

Can, o şarabı içti mi, hafifliyor, yüceliyor, uçmıya koyuluyor.

Ay göründü de can, onunla buluştu mu güneş, utancından gizleniyor.

2750. Can, onunla buluştu da tâzeleşti mi, artık ne kimseye bakıyor, ne birisine birşey danışıyor [*].

---

[*] Bu gazel Arapçadır.

XXXVI

Şeker mi, şeker sözlerinden bahsedeyim; âbıhayât kaynağının hikâyesine dalayım.

Yanağını, yanağıma koy da padişah, neden mat etti seni, söyliyeyim.

Harmanını ateşe verdi amma kendi harmanından zekât verir sana.

Seni, saçma-sapan sözlerden alıkoymak için tere tarları yem-yeşil eder.

Halil gibi aşk ateşinden hoş ol ki kurtarsın seni.

Aklın, yüzlerce Kadir gecesi gördü, yüzlerce bayram; berâtın, aşkla kesildi senin.

Lâtif gölgene andolsun; zâtına and içmiyorum.

Canlar, sıfatlarında gark olup gitmişken nerden zâtına erişecekler?

Seni, suçlarından arıtmak için ırmak gibi akıttı, secdelere kapandırdı.

2760. Cihetsizlik mekânına çekmek için her yandan, bir belâ verdi sana.

Susayım dedin de susmadın-gitti; şu ayak diremene aşk bile gülüyor.

XXXVII

Bir âşıkım ben ki yoldan da kalmışım, yolda ne varsa hepsini de boşlamışım; çünkü âşığın yoldaşı, o evveline evvel olmıyan zat.

Eşi-dostu, canın Tanrısı olan kişi, canın gitmesinden korkar mı hiç?

Yolculuktadır amma gene de Ay gibi ışıklı, güzel yüzünde karâr edip durur.

Yelden daha da hafif olan, ne diye yeli beklesin-dursun?

Aşkla âşık birdir; sakın iki sanma sen.

Aşkla âşık, birleşti-düzeldi mi, hem kendisine nimet verendir, hem de verilen nimet.

O, böyle bir düzeni isterken Süheyl'in önündeki deriye döner âdeta.

Böyle bir istekle denize gitse yetim bile olsa inci kesilir-gider.

2770. A Tebrizli Şems'in lûtfunu-keremini gören; artık Hâtem'e kerem sahibi deme sen.

- D -

XXXVIII

Bülbüller ötüp çiledikçe öbür kuşlar, susarlar-otururlar.

Tut ki bir harmanları bile yokmuş; yokluk harmanında yem yemiyorlar mı?

O padişahlar, yüzük taşıdır amma biz de halkadan dışarda değiliz.

Benim gürültümü-patırtımı istemiyorlarsa ne diye yaratırlar beni?

Tatlıyı da ister o padişah, ekşiyi de; bunun içindir ki ateşe iki tencere koymuşlardır.

Ekşi de lâzım mutfakta; çünkü mahmûrlar da ona baygındır.

Bizim her hâlimiz, bir toplumun gıdâsıdır; hattâ bu gıdâlarla gayb âlemindekiler bile gelişirler, semirirler.

Gönül kuşları, göktendir; iki-üç günceğiz, şu yeryüzünde ayakları bağlıdır onların.

Din yıldızlarıdır onlar da onun için göğe bile bağlanmazlar.

2780. Tanrıyla buluşmanın kadrini bilsinler, Tanrı ayrılığı derdini görsünler diyedir onların yeryüzüne gelişleri.

Yeryüzüne kesintiler dökseler bile orda bırakmazlar, toplarlar onları.

Tebrizli Şems, az söylerdi; padişahların hepsi de sabırlıdır, emindir.

XXXIX

Sâki, o satın-aldıkları şarabı fazlalaştır; dostçağızlar geldi.

Konuk çoğaldı; erenlerin tattıkları küpten fazlalaştır şarabı.

* Sun o şarabı ki kokusundan bütün abdâl, halk içinde hem görünürler, hem gizlidirler.

A güzel, sâki, Tanrıya şükürler olsun ki o güzelim yüzünü gördüler senin.

A âşıkların varını-yoğunu yakan ateş; aşkınla varını-yoğunu sana çekti âşıklar.

A perdeyi salıp ardına geçen, senin aşkınla perdeler yırttı âşıklar.

Ey aşk, herkes senin yüzünden neş'eli; senin ışığından doğdu âşıklar.

2790. Sen bir padişahsın; bütün âşıklar da senin rengine boyanmıştır, hepsi de padişah soyundandır.

Başı, gözü bulunan herkes, seni gördü, yere baş kodu.

Güneş sensin, zerre de sendendir; o ışığı, tekrar o ışığa geri verdiler.

Senin yardımın oldu mu Zâllerin hepsi de savaşta Rüstem kesilir.

Fakat senden yardım gelmezse Hamza olsa, Rüstem kesilseler, hepsi de yeldir, yel.

A gönül, sıçra; Ay yüzlüler, gayb perdesini açtılar, yüzlerini gösterdiler.

Hepsi de sarhoş, evin yolunu bilen yok; çünkü düzülüp bozulan şaraptan sarhoş değil onlar.

Aşk yaşadıkça onlar da yaşarlar; anış durdukça onlar da anılırlar.

XL

Sarhoş olduk, gönül, ayrıldı, kaçtı bizden; amma nerelere kaçtı, bilmem.
Aklın, bağını kopardığını görünce gönlün, hemencecik kaçmıya başladı.
2800. Amma başka bir yere gitmemiştir: Herhalde Tanrı halvetine gitmiştir o.
Evde arama, havâyîdir, hava kuşudur o, havalanmıştır;
Padişahın ak doğanıdır o; uçmuştur, pâdişaha gitmiştir o.

XLI

Mustafâ'nın nûrundan doğan cana adâletten, zulümden bahsetme.

Hiç balık, yüzmeyi öğrenmiye kalkışır mı; selvi, hürriyeti aramıya girişir mi?

Neş'e gül bahçesinde biten tikenin yüzüne, gül bahçesi, neş'eli görünür elbet.

(s. 8) Neş'e sayvanları, sevinç kemerleri, ateşten de uzaktır, topraktan da, sudan da, yelden de.

Birlik erlerinin gönüllerinden çıksın, haça benziyen şu dört basit unsur.

• O yandan pek aydınlık bir gökyüzü var; o yanda, pusu kurmuş bir padişah var.

En aşağılık bakışı, insana iki göz bağışlar; görüş sahibidir, hikmet ıssıdır, pîrdir, ustadır o.

2810. Can gözüyle şu balçık âleme, bir döner de bakarsan

Görürsün ki her yan, doğum gecesi gibi ışıklar içinde; fakat başkaları göremez bu ışığı.

Her bulutta binlerce güneş; her yıkık yer, cennete dönmüş.

Artık, erlerin köşkünde taht kurarsın; direklerin üstüne çadır dikersin.

Tebrizli Şems'ten de bir koku alırsın; çünkü melekler bile onun buyruğuna uymuşlardır, ona râm olmuşlardır.

XLII

Gece geçti-gitti; a adamcağızlar, nerdesiniz? Gece geçti mi, gelinsiz.
Gelin de lâ'l dudaklarından şarab için; gülüşlerinden şekerler yeyin.
Gündüz oldu mu da aklı başında olanlara, o şaraptan izler gösterin.
Mâdemki koynunuza üflediler; doğurasaksanız İsâ'yı doğurun bâri.
Sekiz uçmaksız, yedi tamusuz, Ayın on dördü gibi doğun.
2820. Yediye-sekize âit kıl kadar bir düşünceniz kaldıysa bu özel halvete lâyık değilsiniz siz.
Gözdeki kıl, az birşey değildir; amanın, sürme çekin.
Göz, kıldan arındı mı, aşka, göz gibi kılavuz kesilirsiniz.
İnsaf edin; efendiler efendisi Şemseddin'in aşkıyla öylesine sizlersiniz ki sizlik kalmamıştır sizde.

XLIII

Senin gibi bir güzelin bulunduğu yerde çekinmiye, korunmıya kalkışmak, ayıptır-ârdır.

Kıyısı-bucağı olmıyan rahmet çoştu mu çekinmek de bir bucağa siner, korunmak da.

Zorla bir öpücük çaldım senden; dostum, zor üç keredir.

Bugün, üçüncüye de vefâ göster; bir öpücük, bin yerine geçecek bugün.

Ben dereyim, sense susun; su, elbette dere kıyısını öper.

Suyun, dere kıyısını öpmesinden çiçekler açar, yerler yeşerir.

2830. Yeşillik, şaşırmış adamın gözüne tiken görünürse, yeşillikten ne eksilir ki?

Mûsâ, neden sopadan kaçar? Çünkü sopa, Firavun'a karşı yılan olur.

Nil, Firavun'a uyanlara kan kesildi; inanaysa tatlı bir su oldu.

Ateş, Nemrûd'u yaksa-yandırsa da Halil, ondan kaçmaz aslâ.

Öbür oğullarına ağır gelse bile Yâkup, Yûsuf'tan nereye kaçar ki?

O yel, çorak yerden toz koparır amma bağın-bahçenin canına bahardır.

O yelle ağaç yapraklanır, çiçekler de o yaprakların üstlerine binerler.

Ahmed, senin olduktan sonra a aşk, Abû Cehil'le düşüp kalkman yaraşır mı; ayıp değil mi yâni?

Şunu kazandın, al; bununla da mat oldun işte; dünyâ işi, bir kumardır zâten.

Kendi bahtından kaçan kişi, kaçar amma son-ucu utanca düşer.

2840. Kendine gel, tavşan avlamak için tuzak kurma da arslan, av olsun sana.

A gönül, aşk anberinden az bahset; dost olan, zâten kokusunu alır onun.

XLIV

O güzel yüzlü Yûsuf geldi; o zamanın Îsâ'sı geldi.

O yüz binlerce yardım sancağı, bahar alayıyla çıkageldi.

A işi-gücü ölüyü diriltmekten ibâret olan, kalk, işe koyulma çağı geldi.

Avlanınca arslan avlanan arslan sarhoş bir halde çayırlığa-çimenliğe geldi.

Dün de geçti-gitti, evvelki gün de; peşine bak sen; bugün, o güzelim peşin akçe geldi bize.

Bugün bu şehir, cennete dönmüş; padişah geldi demekte.

Davul çal, bayram bugün; neş'elen, çal-çağır, sevgili geldi.

Gayb âleminden bir Aydır, baş gösterdi; öylesine bir Ay ki şu Ay, onun üstüne konacak bir toz ancak.

2850. Canlara karâr veren o güzelin güzelliği yüzünden bütün dünyâ, kararsız bir hâle geldi.

Kendinize gelin; aşk eteğini açın; dokuzuncu kat gökten saçı geldi.

A kanadı kesilmiş garip kuş, iki kanat yerine dört kanat geldi.

A sıkılmış gönül, kendine gel, o kaybolmuş dost, kucağa geldi.

A ayak, gel, oyuna gir, vur ayağını; o ünlü şarap geldi.

İhtiyardan söz açma, tâzeleşti-gitti o; geçen yıldan bahsetme; geçen yıl, geldi işte.

Padişaha ne özür getireyim dedin; padişah, özür getirerek geldi zâten.

Elinden nasıl kurtulayım, nerelere gideyim dedin; eli, boyuna yardım eder-durur onun.

Ateş gördün, ışık olarak geldi; kan gördün, şarab oldu-geldi.

Sus, lûtuflarını sayıp dökme; bir lûtuftur o lûtuf ki sayıya sığmaz.

XLV

2860. Bağrına bir gümüş bedenliyi basmıyan gönül, başsız adama benzer.

Aşk tuzağından uzak kalan kişi, sanki kanatsız kuştur.

Haber sâhiplerinden haberi olmıyanın dünyâdan ne haberi olacak?

Aşktan kalkanı olmıyan, elbette bakış okuna av olur-gider.

Yolda, yürekli olmıyanın ciğerden haberi mi olur?

Yola bir inci düşmüş; fakat yola düşen kişiden başkası faydalanamaz ondan.

O incinin çevresinde dönüp dolaşmıyanın ne incisi vardır, ne boncuğu, ne de gücü-kuvveti.

Aklınızı başınıza devşirin de uyuyun, seher çağı geldi; bizim gecemizinse seheri yok.

XLVI

Zâten geç geldin, tez yola düşme a her dileğin, her kârın temeli, özü.
A yolculuğu kurma ateşiyle gönülleri yakan, tütüten, burunları sızlatan.
2870. Her ödağacı, ateşte yanar-gider; halbuki senin ateşine atılmak, ödağacına düğündür-bayramdır.
Ümidin, her solukta, lûtfumla tez vakitte der, senin elini tutarım ben.
Fakat sen, zâten olacak, olur; çalışıp çabalamanın faydası yok deme.
(s. 9) Arış gibi argaca bağlı değilim; gücümden-kuvvetimden etme beni.
Dilersem her solukta eksiltirim seni; dilersem de lûtfumla geliştiririm.
Ağzını yum, sözü bırak da secdeye kapan dosta karşı; secde edilen odur ancak.

A nîmetleri sayısız olan; a yolunda çalışıp çabalama, reddedilmiyen.
Bize lûtuflarda bulundun, kendine tapmaya çağırdın bizi; ne de güzel mâbuttur o.
Ulu tapısından gelen, onunla buluşacağımızı müjdeledi bize.
Sevgilinin va'di tatlıdır; kutluya kavuşmak için çalışmak, kutlu bir iştir [*].
2880. Hele o kutlu ki her solukta, kutluluğuyla yüzlerce gönül kapar.

---

[*] Bu gazelin 9., 10., 11. ve 12. beyitleri Arapçadır.

XLVII

Vefâ incilerini yağdırın artık; âşıkların başlarını kaşıyın artık.

Toprak kesildik size; sitem ve cefâ tohumunu ekmeyin bize.

Ayrılık yolu mazlûmlarına bu zulmü revâ görmeyin artık.

A Zühre'ye mensub olanlar, bu kapının damında zîr ve bem perdesinden çalın-durun.

Çalın-durun da siz de ayrılık derdiyle benim gibi yaralanın, gönlünüz yaralı zâten.

Bu kapıdan kimsecikler mahrum olmaz; yoksa beni adam yerine saymı-yor musunuz?

Öylesine dert ki dağ bile o dertle zerreye dönmüş, artık bir zerreciğe ne diyebilirsiniz siz?

A arslan avcıları, arslan avlarken şimdi, o ceylânâ av oldunuz siz.

O arslanları avlıyan sarhoş, nerkis gözler yüzünden, buluşma şarabını içmeden mahmur oldunuz-gitti.

2890. O gül yanaklı dilberin yüzünden ne de aşka düştünüz, nasıl da betinizbenziniz safrana döndü.

Bütün bu defineyle beraber zahmet de yok değil; bu bakımdan ayak direyin de dayanın, vefâ gösterin.

İş eriyseniz aşk yolunda ercesine yürüyün, erkek olun.

Mâdemki âşığın yüzlerce canı vardır; ürkmeden, çekinmeden canverin.

Can kaybolmaz, korkmayın; o murâdına ermiş canın peşindesiniz çünkü.

Hîle öğreten er, aşktır; aşka uyun da hileden-düzenden toz koparın.

Aşkta hîle helâldir; aşkta, yüzlerce kumara rehinsiniz siz.

O selvinin aşkıyla bütün gül yüzlülere tiken kesilseniz hakkınız var.

Hakkınız var Mûsâ'nın aşkıyla nefis Firavunlarına yılan görünseniz.

Canı, onun belâsına karşı bir kalkan yapın; çünkü aşk elinde bir Zül-fekar'sınız siz.

2900. Dayanmada, ayak diremede Kafdağısınız; dağ gibi halîmsiniz, oturaklısınız.

O gizli deniz, bir görünürse dalga gibi kararsız bir hâle gelirsiniz.

İnciler saçma çağında, ilkbahar bulutuna benzersiniz siz.

Şehid bile olsanız padişahın okuyla şehid olursunuz; toz bile olsanız o Ayın önünde tozarsınız.

Selvi gibi ayağınızı diremişsiniz, terü tâzesiniz; yüce dal gibi meyvalarınız var.

Onun ağacında elmasınız; elma gibi ağaç gibi taşlanmadasınız.

Taş yürekliler, size taş atsa bile özünüzdekiyle mağara dostusunuz siz.

Perdeler gibi bir yandasınız amma etek gibi onun peşinde koşuyorsunuz ya.

O Ay yüzlünüzle yola düşmüşsünüz; boyuna dönüyorsunuz gökyüzü gibi.

Hem aşksınız siz, hem sizsiniz aşk; aşk devesiyle yularınız bir.

2910. Nefis, hırsızsa, duvarı-damı delerse ne çıkar? Bu sağlam kalede değil misiniz siz?

Bahtınız varsa helâl yiyorsanız şarabı da aşkın elinden için, mezeyi de aşkın elinden yeyin.

Görüyorsunuz ki o, sizi örüp dokuyor; siz ne hayal dokumadasınız?

O, sizi ihtiyar etmişken ne diye cebir, ihtiyâr peşine düşersiniz?

Âşıksanız, ibret gözünüz varsa bir tek irâdeye uyun, bir tek ihtiyâra mahkûm olun.

Sözde de uyuyorsunuz bana, susmada da; fakat susayım artık.

XLVIII

Lütfun olmadıkça gönül, cansızdır; can, sensiz dünyâyı istemez.

Akıl, büyük bir ev-bark sahibi; fakat senin sofran olmadıkça ne suyu vardır, ne ekmeği.

Güneş, mahallenin toprağını gördü ya; artık gökyüzünün sevdâsında değil.

Nar çiçeği, can gül bahçesini gördü ya; bundan böyle başında bağ-bahçe sevdâsı yok artık.

2920. Devletinin sâyesinde bir yoksul da faydalanırsa, kâr elde ederse ne ziyânı olur ki?

Senin Ay yüzün olmadıkça gece, kara çullu bir yoksuldur; Aya, devlete sâhip değildir, bir çulu vardır ancak.

Binlerce yıldızı vardır amma Ay olmadıkça ışığı da yoktur, ışık koyacak yeri de.

Senin sözün olmadıkça canın kulağı yoktur; senin kulağın olmadıkça dili yoktur canın.

O garip can, yalvarır-yakarır, ağlar-durur, fakat tercümanı yoktur ki.

Fakat sap-sarı yüzüyle gözyaşları, gizli bir derdi olduğuna tanıktık.

Bu ikisinden sonra üçüncü gammaz da o soğuk-soğuk, o içten-içe ah edişlerdir; soğuktur bu ah, fakat gözü yoktur bu âhın.

Bu soğuk âhın aslı, gönül sevgisidir; o temelin, o özün kara-kış ayı yoktur.

Gönül gibi çevikleştirir onu, tez canlı eder senin baharın; yüzlerce gam dağı olsa ağız gelmez, yüklenir [*].

Senin baharına benziyen o genç, o terü tâze aşk, ancak kocaları gençleştirir zâten.

2930. Niceyedek izlerini, eserlerini söyleyip duracaksın? Sus artık; zâten bütün izlerin, eserlerin aslı olan onun, ne izi belirir, ne eseri.

Tebrizli Şems gibi, o ucu-sınırı bulunmıyan güneş gibi sen de izi, eseri bırak-gitsin.

---

[*] Konya nüshasında, bu beytin ilk mısra'ıyle, bundan sonraki beytin ikinci mısra'ı birleştirilmiş, iki beyit, bir beyit olmuştur. Herhalde yazan, beytin birinci mısra'ından sonra, öteki beytin ikinci mısra'ını, yanlışlıkla yazmıştır. Biz, İst. Ünıv. nüshasına uyduk.

XLIX

Ağzında, senden bir renk olan kişinin rızkı dar olsun; insaf et, doğru mu bu?

Seninle savaşa girişen kişi, aziz ömrüyle savaşıyor demektir.

Âbıhayât bulan balık, ne diye karada eğleşir-kalır yâni?

Anaya, Rûm Kayseri vurmuyorsa bil ki ayna paslıdır da ondan.

* Kudüs'e benziyen gönlünde domuz görürsen bil ki Kudüs'ünü Frenk, ele geçirmiştir.

Güzel sözlü sevgili, çenk gibi kucağında tutmadadır bizi.

Onun vuruşlarıyla bu çenk, pek çok ten-ten etmededir; pek çok nağmeler çıkarmadadır.

(s. 10) Bizimle ayak vurup oynıyan her zerre, gökyüzünün doğusuna bakmıya tenezzül bile etmez.

2940. Bu yolda topallıyan her can, canına andolsun, topallık illetine tutulmuştur.

Çünkü pek kerem sahibidir bu deniz; bu denizde timsah olmasına imkân yoktur.

Böylesine bir arslana karşı, kaplan gibi serkeşlik eden can, ne de köpek huyludur ya.

Böylesine bir lâ'l varken taşa-kerpiçe düşen can, ne de taş gibi serttir ya.

Sus, söz makamını az ara; çünkü bu makam, afyon huyludur; adamı uyutur-gider.

L

İlkönceki bakış, sersericeydi; fakat gene de güzelliğin sermâyesini elde etmeyi, özüne ulaşmayı istiyordu.

Aşk bir vebâl olsa, kâfirlikten ibâret bulunsa bile son-ucu, o perînin yüzünden değil mi ki?

Renginin yüzünden renksiz olmuşuz; o yüzden, akıldan binlerce fersah uzak kalmışız.

İster Rûm, bir renk seçsin, ister Zenci; son-ucu, ikisi de o periden seçmemiş mi ki?

Padişahın çadırına yüz tutmuş; onun doğularındaki nûrlardan da bir ordusu var.

2950. Ana-caddeyi yitirdiyse bile ne çıkar? Son-ucu, o periye doğru gitmiyor mu yolu?

***

Ay gibi kanatsız uçmak, gölge gibi yüz-üstü, baş-üstü koşmak,

Selvi gibi yellerle eğilmek, son-ucu o perinin yüzünden değil mi ki?

***

Müşteriyi okşıyan, onun hatırını hoş eden, Âzer'in putlarına can veren o Ay yüzünden

Sâmirî, bir yanlışlığa düştüyse düştü; son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki bu?

***

A canım benim, on sekiz bin âlem, dedi-kodumla dolmuşsa a canım benim;

İsten olacak şey kesileyim, ister olmıyacak şey a canım benim, son-ucu, o perinin yüzünden değil mi bunlar?

Ay gibi inceldiysek de neş'eleyiz; çünkü o adâlet güneşinin ardındayız biz.
Ay gibi tutulsak bile son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki?

***

Ârı bıraktık, namus şişesini kırdık, sarhoşuz; yüzlerce tövbeyi bozduk, yüzlerce ahdi boşladık;

2960. Turunç yerine ellerimizi doğradık; doğradık amma son-ucu, o perinin yüzünden değil mi bu?

O erguvan renkli şarap kadehinden, o ölümsüz yaşayış suyunun kaynağından;

Bir boş boğaz tutmuş da bir iz göstermişse son-ucu, o perinin yüzünden göstermiş değil mi?

***

Şu dört mevsimden ayrı bir mevsimden bahettiysek, bahar mevsimi gelmeden onun aslının aslından söz açtıysak;
Onunla buluşmıya âit lâflara daldıysak son-ucu, gene o perinin yüzünden değil mi?

Sus ki söylenecek şeyler, söylenemez zâten; sırrını, can yoluyla söylemek gerek.
Şu gönül sarhoş olmuş da izini söylemişse son-ucu gene de o perinin yüzünden değil mi bu? [*].

---

[*] *Bu şiir, murabba'dır.*

LI

Canından korkmıyan kişi, iyi-kötü kişiyi öldürmekten de korkmaz.
Yûsuf'un güzelliğini gören, ne hasetçiden korkar, ne hasseten ürker.
Padişahın havasına kapılan, sayısız askerden hiç korkmaz.
2970. Hayvan bile sohbet zevkiyle çifteden, tekmeden ürkmez.
Ezelî kutluluğu gören kişi, ebedî son-uçtan ürkmez bile.
Uhud dağı gibi bir gönül gerek ki o tek Tanrıdan başka kimseden korkmasın.
Nefis tuzağından kaçıp kurtulan kuş, nereye uçarsa uçsun korkmaz artık.
Hangi bucağa varırsa varsın, definededir; tek Tanrı'nın şehîdi, mezardan korkmaz.
Aslı şu olan canlı, zorla gark olsa bile korkmaz sudan.
Cennet toprağıyla yoğrulan beden, cehennemin üstünde uçar, ürkmez bile.
İçinden yardım gören kişi, şu yardımsız âlemden kormaz ki.
Bilgisiz kişinin akıldan korkmaması, yiğitlikten değildir, aptallıktandır.
Senden aşkından, korkmadan ayak çeken aşağılık kişinin, başı zâten yoktur.
2980. Benim-senin perdemi, korkmadan, ürkmeden yırtan, kendi perdesini yırtıyor demektir.
Ahmak, padişahların gönüllerini, ürkmeden yaralar, incitir ya, lânetlenmişin biridir o.
Zehire karşı direyecek ayağı, mâdemki yoktur, neden ürkmeden dünyâ zehrini tadar?
Öyle bir görüp-gözetenin tapısında, nasıl olur da korkmadan güzele bakar?
Aman ha, öylesine yolda, başını ayak yap da yürü; orda, gönlün, onun gözetlemesinden kormaz mı ki?
Sarraf pusudadır da hırsız, korkmadan, keseden para aşırır.
Ordaki kurtların hepsi de çobandır; orda bir tek kişi, yüzlerce kişiden bile korkmaz.
Orda ben, sen, o yoktur; kendinden borc alır; korkmaz elbette.
Gönlün, senden aslâ korkmaz; çenen, yüzünden aslâ ürkmez.
Gül bahçesi, bahardan, bağdan-bahçeden, süsenden, usul boylu selviden kormaz.
2990. Gönül, açıldı-saçıldı da kendi yüzünü gördü, bundan böyle ne kabul edilmekten korkar, ne reddedilmekten ürker.
Bu deniz, kıyâmetedek korkmadan inci verir-durur; fakat gene yeter, sus artık.

LII

Ne çâresizdir pulu-parası olmıyan; altın mâdeninden bir kalkanı bulunmıyan.

Ne çâresizdir o gönül ki sensizdir; dudukuşudur amma şekeri yok.

Hüneri vardır, binlerce devlete sâhiptir; fakat ne yazık ki o başka şey yok mu, ona sâhip değildir işte.

Kadehler bağışlıyan eli, onda yoksa diyor, biz veririz.

O ciğerde su yoksa âbıhayâtlar dökeriz ona.

Dalsız-yapraksız kalanlara, yaş dalda olmıyan yapraklardan yapraklar veririz biz.

Bizden haberi olmıyanlara, duâ kabul edilmiyor diyenlere,

Bize göz dikmiyenlere göz vereceğiz; zamanı da yaklaştı.

3000. Sus ki can şekillerini, Tanrı elinden başka bir el çözemez.

LIII

Ne de çâresiz kalmıştır şarabı olmıyan; boş yere koruk sıkar-durur.

Ne de çâresizdir çorak yer; şu kerem, şu lûtuf yağmuru, oraya yağmaz.

Bu sefer gönlüm, sabahtan sarhoş, geceki borcunu ödüyor.

Sabah şarabı içilecek çağda uyuyanlara dedim ki: Baş kaldıranın ayak ücreti bana.

(s. 11) * Bugün utanç, kaçtı-gitti benden; o, bu sarhoşun avucuna ne vakit kına yakacak?

Bir sâki var bugün, tutmuş kulağımı benim; bir soluk bile bırakmıyor beni.

Sopaya benzer kadehi, ejderhâ oldu; akıl Kıptîsine saldırıp duruyor.

Sus da seyret; sarhoşların küpü de kadri yüce kadeh gibi şarap ısmarlayıp durmada.

LIV

Can, uzun boylu bir yolculuktan geldi; kapının toprağına gene ulaşta.

3010. Varlık âleminde altın olan, yokluk hazinesinden çıktı; kesilmek için altın makasına geldi.

Senin sevgin olmadıkça gökyüzüne ağana gök kapıları, yüce geldi; erişemedi o kişi, gök kapılarına.

Sana karşı baş-kaldırmıyanlarsa, kendi derecelerini bildiler, hiçbir değeri olmadığını gördüler.

Can, sensiz bir iş becermiye gitti; yandı-yakıldı ancak, hiçbir iş beceremedi.

Yolculuğunda, gerçek olarak anladı ki sensiz, herşey, gelip geçicidir ancak.

Bugün, yolların tozlarına bulanmış bir halde geldi; boyuna yalvarıp yakarıyor sana; merhamet et.

Başını, bir pencereden çıkar o Taraz güzelinin geldiğini görsün.

Çıkar başını da âşıklar, her namazın kıblesi geldi diye nâralar atsınlar.

Bir doğana benziyen canım, gene gitti tapından; fakat davulunun sesini duydu, gene geldi tapına.

A iplerle bağlanmış kişiler, kurtuldunuz artık; kurtuluşuna dâir, güzelim yazısıyla buyruk geldi.

3020. O neş'e çenginde ne bir ses vardı, ne bir nefes; oyuna dalın; şimdicek gene çalınmıya başladı işte.

Yalvarış zincirinden kurtuldunuz; çünkü o, binlerce nâzı bağlıyan geldi-çattı şimdi.

Beden eşeğini bırakmıya bakın, çünkü o, Burâka binip koşturan geldi artık.

Tebrizli Tanrı Şems'inin yüzünün ışığı, dünyâyı kapladı; sırlar geldi-yayıldı bugün.

LV

İlk-önceki bakış, sersericeydi; fakat gene de güzelliğin sermâyesini elde etmeyi, özüne ulaşmayı istiyordu.

Aşk bir vebâl olsa, kâfirlikten ibâret bulunsa bile son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki?

***

O erguvan renkli şarap kadehi, o ölümsüzlük yaşayışının suyu,
O ebedîlik bahtının gözü; son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki?

***

O ikiye ayrılmış darma-dağan saçlar yüzünden sevinçli canların bir araya gelişleri,

O ulular ulusu padişahın meclisinde toplanışları, son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki?

***

3030. Renginin yüzünden renksiz bir hâle geldik; dünyâdan binlerce fersah uzakta kaldık;

O anda canımız, şaşırdı-kaldı; fakat son-ucu, o perinin yüzünden değil mi bu?

Padişahın çadırının gölgesinde, bir ordudur, toplandı;
Canım, yola düştü-gitti; son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki bu?

***

Yeni ay gibi gamla bükülmek, gölge gibi yüz-üstü, baş-üstü koşmak,
Gönül âleminden ses duymak; son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki?

***

Müşteriyi yakıp yandıran o Ay, Âzer'in putlarını kıran o güzel

Yüzünden gönül kâfirliği seçtiyse ne var? Son-ucu, perinin yüzünden değil mi ki?

A canım benim, on sekiz bin âlem, dedi-kodumla dolmuşsa a canım benim;

O âlemi aydınlatan ışık, a canım benim; son-ucu, o perinin yüzünden değil mi ki?

3040. Aşk yolunun bacını verdikse; o Aydan, o güneşten neş'elendikse,

Ona, yep-yeni bir göz açtıksa; son-ucu o perinin yüzünden değil mi ki?

***

Kendi aybımızdan kurtulduk, kokusundan gelen şarabı içtik, esridik;

Kadehler kırdık, kadehler; son-ucu o perinin yüzünden değil mi ki hep?

***

Ulaşılması, yaşayıştan ibâret olan o bahçe, dünyânın, baharından da hoş, dört mevsiminden de.

O bahçenin aslının aslı Tebrizli Şems; son-ucu, hep o perinin yüzünden değil mi ki yâni [*].

[*] *Bir şiir, murabba'dır ve XLIX. şiirin bir başka şeklidir. Birinci murabba', o şiirin birinci murabba'nın aynı. İkincisi, dokuzuncu murabba'ın pek az değişik bir şekli. Dördüncü murabba', ikinci murabba'ın; beşinci murabba', üçüncü murabba'ın; altıncı murabba', dördüncü murabba'ın; yedinci murabba', beşinci murabba'ın, sekizinci murabba', altıncı murabba'ın; dokuzuncu murabba', yedinci murabba'ın; onuncu murabba', sekizinci murabba'ın; son murabba'da onuncu murabba'ın değişik şeklinden ibârettir. Karşılaştırınız.*

LVI

O nûr yalımı, salına-salına yürüyor. O hurilere bile fitne olan güzel, salına-salına yürüyor.

Gece, ak-sâdeler giyindi; çünkü o Ay, uzaktan, salına-salına yürüyor.

Geceden kalma sarhoşlara muştuluk; sâki, sahura kalkmış, salına-salına yürüyor.

Canı, ödağacı gibi yakıp yandıralım; çünkü o billûr mâdeni, salına-salına yürüyor.

3050. Şu fitneyi bir seyret hele; yüzlerce çoşkunlukla, yüzlerce köpürüşle salına-salına yürüyor.

Âşıkların sabırlarına düşman olan o güzel, sabırlının kanını dökmüş, dalmış o kanın içine; salına-salına yürüyor.

Canım fedâ olsun o Süleyman'a ki karıncaya doğru, salına-salına yürüyor.

Âşıkların yüzlerinden başka hiçbir şeye bakmayın; çünkü o kıskanç padişah, salına-salına yürüyor.

Yürüyor Tebrizli Şems'in bedeninde; Sûr'un üfürülmesi gibi salına-salına yürüyor.

LVII

A sabah şarabı içenler, ne iştesiniz? Gece geçiyor revâ göreyin bunu.
Parıl-parıl parlıyan güneş gibi, sabah şarabının tâ canından, baş çıkarın.
A geceleri sayanlar, mutlaka saymak gerekse bâri onun geceye benzer saçlarını sayın.
Arslanın pençesine av olmuşsanız elinizdeki yarayı gösterin.
A usananlar, bıkanlar, dalın uykuya; şu halveti bırakın bize.
3060. Mâdemki o eşsiz bekliyorsunuz; geliyor işte o eşsiz güzel bu gece.
Sebebi de şu: Tebrizli Şemseddin, biliyor ki bekliyorsunuz onu.

LVIII

Bugün, eşsiz güzelimiz gelmedi; gelmedi o dilberimiz, o sevgilimiz bizim.
Can bahçesinin ortasındaki o gül, gelmedi kucağımıza bu gece.
Ceylân gibi ovanın yolunu tutalım; çünkü o Tatar ülkemizin miski gelmedi.
A çalgıcıların parıltısı, söyle boyuna: İşimize parlaklık veren o güzel gelmedi.
Neyi, tefi durup dinlendirme; gelmedi, huzûrumuz, karârımız.
O can sâkisi belirmedi; gelmedi mahmurluğumuzun dermânı.
A Tebrizli Şems, sen anlat; nasıl oldu da gelmedi bahar mevsimimiz?

LIX

Dün gece, güzelimin yüzünden dünyâya neler oldu? Ay'ımın yüzünden gök, ne hallere girdi?

3070. Gönül, yüzüne karşı ne biçim oynuyordu; aşk ateşiyle cana, neler olmuştu?

(s.12) Göz, bakışıyla sarhoş olunca ağız, o şeker mi şeker dudaklardan ne hallere girmişti?

Ok gibi kirpiklerle neler avlanıyordu; o yay gibi kaşlar ne yapıyordu?

Olsa-olsa lâleye renk vermedeydi; yoksa gül bahçesinde ne işi vardı onun?

O anda gül, neler söylemişti yeşilliğe; nerkis yüzünden ne hallere girmişti erguvan?

Gökyüzüne ışıklar bağışlamaktan başka ne maksatla gökte koşa koşa gidiyordu?

Sayıya sığmaz, sınıra girmez lûtfu olmasıydı ne diye bu arada dururdu o Ay?

Mekânsızlık âleminden bir kerecik yüz gösteriverdi; yârabbi mekân âlemi, onun yüzünden ne hallere girdi?

İzi belirmez, eseri görünmez örtüsünü bir açtı; şu izi beliren, eseri görünen âleme neler oldu?

Gece, geçti-gitti; gecesiz bir gündüz belirdi; şu bekçiye benziyen akla neler oldu, neler.

3080. Tebrizli Şems'in gayb gözünden, şu gaybi bilen göz, ne hallere girdi?

LX

O güzel yüzlü tâcirin nesi var; pazarımızda pahası ne kadar mallarının?

O işveler satar, dinleme sen; malını-mülkünü iste; bakalım nesi var?

Peşin parasını al, bakalım ne kadardır? Geri kalan parasından hırsıza ne var, ne yok?

Temizliğe, hoşluğa dâir nesi var; çekmek için elin, terâzin yoksa

Onu söze getir de ölümsüzlük şarabına dâir nesi var; bir koku al bakalım.

Ne mutlu o kişiye ki Tanrı rızâsını kazanmıya yarar, nesi var - nesi yok diye canını arar, aktarır;

Kendisinde, erenlerden ne var; peygamberlerin tattıkları lezzetlerden hangilerine sahiptir; bunu araştırır-durur.

Bir kalendere, bir bak bakalım dedim; şu gök kubbe, iki büklüm olmuş; nesi var acaba?

Dedi ki: O kimin nesidir, yahut nesi vardır-nesi yoktur; bunlara aldırış bile etmeyiz biz.

3090. Sarhoşum, hem de kör-kütük sarhoş; süphânallah; Tanrının nesi var?

Tebrizli Şemseddin'in rahmeti yüzünden, her gönülde, ayrı ayrı neler vardır, neler.

LXI

Sâki, kalk, o Ay geldi çünkü. Koş, vakitsiz geldi çünkü.

Türkçesine at sür, vakit dar; durma ki o Hıtay Türkü, çadıra girdi.

Bu kutluluk, vehme bile gelmezdi; şu devlete bak ki ansızın geldi- çattı.

Şarap kadehi, kahkahayla gülmiye başladığı zaman âşık, kadeh gibi kalarla dop-doluydu.

Kim, senin gibi bir Ayla buluşma fırsatını elde eder de acele etmezse aptaldır o.

Aşk harmanından kaçan, bir saman çöpüdür; saman harmamına gelir ancak.

Vakit geçti; devlet, o kişinindir ki kendisinden kaçar da kapı eşiğine gelir.

Tebriz'de ayrılıktan kurtulup yola girenin, öylesine bir hay-huyu var ki.

LXII

3100. Kim, senin gibi bir sevgiliye sır söyler; yahut, hikâyesini yeni-baştan anlatmıya kalkar?

Aklı olan, sana, kısacık sözler söyler; fakat âşık, uzun-uzadıya anlatır-durur.

Senin aşkınla secdeye kapanır; senin sevdânı, namazda söyler âşık.

Şu gönlümün yalvarıp-yalvarıp söylediği sözlere; naz ediyor da hepsi yalan diyorsun.

Ben Eyâz'a benziyorum, sen de Mahmûd'sun sanki; Eyâz'ın söylediği sözü duy.

Birisi, sana benden bahsetmiş; o, demişsin, hep geçici lâflar eder.

Altın gibi sözlerimi duydun da makas yollu söylüyor dedin ha.

LXIII

Bu kervanda yükümüz yok bizim; bunlarda sevgilimizin ateşi yok.

Yem-yeşil ağaçlar amma baharımızdan bir koku yok bunlarda [*].

Canın, bir gül bahçesine benziyor; fakat gönlün, tikenimizle yaralanmamış.

3110. Gönlün, gerçekler denizi amma bizim coşuşumuz, bizim kıyıya vuruşumuz yok onda.

Dağ da karâr etmiş, oturmuş amma vallahi bizim karârımıza sâhip değil.

Her çeşit sabah şarabıyla sarhoş olan canda, bizim mahmurluğumuzdan bir koku bile yok.

O gökyüzünün çalgıcısı Zühre'nin bile işimizi başarmıya gücü kuvveti yok.

Bizi, Tanrı arslanından sor; her arslan, bizim çölümüzde yayılamaz.

Bizim ayârımızda olmıyana Tebrizli Şems'in geçer akçesini gösterme.

[*] *Bu beyit, Konya nüshasında yoktur.*

LXIV

Senin kulluğuna gelen kişiye senin böyle yapman lâyık değil.

A yüzü de güzel, huyu da hoş sevgili, felek, senin gibi bir inciyi doğuramaz.

Yüzün de güzel, huyun da; artık gönlündeki sırrın da güzel olması gerek.

Öldü mü artık yarın yoktur adam; iş böyleyken ne diye cefâlar eder bugün?

3120. Kendisine yapılmasını istemediği şeyi, ne diye bir başkası hakkında sınamaya girişir?

Hiç kimseyi öfkeyle çiğneme de Tanrı gazebi de seni çiğnemesin.

Halkın kanına girmiye kalkışma da o iş, senin başına gelmesin.

O vesvese, gönlüne gelmeyince kader de başına gelecek kazâyı geri döndürür.

A öldüm diyen, bu ne çeşit ölmek ki şeytan, seni bu çeşit tasarruf etmede.

LXV

Ne vakit şu kafes, çayırlık-çimenlik kesilecek; ne vakit umduğum hâle gelecek, ne vakit ağzıma lâyık olacak?

Ne vakit şu öldürücü zehir, bal kesilecek; şu dalayan tiken, yâsemin olacak?

Ne vakit o iki haftalık Ay, kucağıma doğacak; ne vakit hasetçi, dertlerle gussalarla sınanacak?

O Mısır Yûsuf'u, hadin, gelin diyecek; Yâkub, gömleğe kavuşacak?

Güneş, gölge salacak bize; o mum, şu leğeni yurd edinecek?

3130. O neş'e çengi, yep-yeni bir düzene girecek; şu kulak; tentenen seslerine eş-dost olacak?

Ne vakit Ay harmanında başak döveceğiz; Süheyl'in nûru gibi Yemen'de dönüp dolaşacağız?

Ne vakit aşk şarabının küpleri, coşup köpürecek; kebap yiyeceğimiz zaman rebap çalınacak?

* Heves devlet kuşumuz, Kafdağından gelecek de Şiblî'nin, Abu-l Hasen'in tuzağına av olacak?

Her zerre güneşe dönecek; her katre, bağışta, Aden kesilecek?

Her kuzu, arslandan süt emecek; her fil, gergedana tutsak olacak?

Dilberlerin, Ay yüzlülerin çokluğundan, şehrimizin her bucağı, bir Huten ülkesi olacak?

Başı dönmüş, ümidi kesilmiş âşıkların hepsi de aşk oyununa girişecek, murâdına erecek?

(s.13) Ölmüş beden gibi yeniden can bulacak; gömleğe, kefene boş verecek?

Ne vakit o boş-boğaz akıl, delirecek de nağmelerle dop-dolu kulaktan birazcık akıl rehin alacak?

3140. Yüz binlerce deli-divânenin canı da, gönlü de sevgiliyi öperek neş'elenecek, hepsinin de agzı-dudağı, bal dökecek, şeker saçacak?

Ne vakit gelecek o gün ki mahmurların canları, binlerce topluluğa sâkinlik edecek?

Aşka, bıyık altından gülen can, kadınların da, erkeklerin de yanında aşkla adasana erecek, parmakla gösterilecek?

Ayrılık kuyusuna düşen herkes, kurtulmıya bir yol bulacak, bir ip elde edecek?

Bundan ötesini söyleme; gönlünde tut; sözü, o yurtta söylemek daha iyi.

LXVI

A can çalgıcısı, mâdemki tef, eline düştü; şu perdeden çal : Sevgili, sarhoş bir halde çıkageldi.

O güzelim dilber, yüzünü gösterdi de Ay bile, gökyüzünde, puta tapmıya başladı.

Dünyâdaki zerreler, o güneşin aşkıyla, yokluk yurdundan, varlık âlemine oynıya-oynıya geldiler.

Ne diye gamlanmışsın? Yoksa bir gul-yabânî, seni yoldan alıkodu da seninle düşüp kalkmıya mı başladı?

* Gul-yabânîyi bırak bir yana; al sağrağı; o sağrak, Elest meclisinden geldi aşk eline.

3150. Şu perdeden çal: Müşteri, gönlü kırıkların hatırını almak için gökyüzünden aşağılık âleme geldi.

Şu kırık gönüllülerin halkasında dönün, dolaşın; çünkü baht da bu kırık gönüllülerin katında, devlet de.

Şu geçim, şu işret, namaz gibi; şu tortulu dertse âdeta abdest.

Sus da susarak seyre dal; bülbül bile çilemesi yüzünden aşağılık bir hâle geldi.

LXVII

O güzelim yüzlü hocanın nesi var; gönül aynasında, arıklıktan yana neler var ki?

Kendine gel de çuvalına girme; nesi var, nesi yok; sen onu iste.

Onu söze getir de bak bakalım, ölümsüzlük şarabından ne koku var onda; bir koku al ondan.

Nerkislerden, lâlelerden nesi var; bir dalıver gül bahçesine onun.

Peygamberlerin izlerini, eserlerini söylüyor amma peygamberlerin özünden nesi var, bir ona bak.

Salâvat verip duruyor amma Mustafâ'nın temizliğinden ne var onda?

3160. Kendisi kimdir, nesi var-nesi yok? Anlamak istersen ayrılma, sığın onun gölgesine.

Kendi sâkine el at; o üç telli sazda neler var; hiç düşünme bunu.

Bir uğurdan o temelden ayrılma da ayrı-ayrı o temelin neleri var; bir gör.

Kehlibar'ın önünde neler var; hiç düşünme; yalnız bu söz samanını da savurma, yel biçip rüzgâr alma artık.

LXVIII

A bütün cefâsı, vefâ yerine geçen dost, o ahdin, o vefân nooldu senin?

Senin yüzünü gördükçe bütün yaslar, düğün-dernek oldu-gitti; fakat seni görmedikçe de düğünler-dernekler, yas kesildi.

Kutlu kademin olmadıkça saray, yıkık yere döner; fakat yıkık yerler, sen olunca, saray kesilir.

Varlık, sen çağırınca yok olur-gider; ayrılığınla varlar, yokluğa döner.

A benden, ne diye râzı oldu diye beni suçlandıran, bu suç yüzünden beni öldüren dilber.

Candaki o tohum, senin vergindir; senin sâyende eli, cömerd oldu onun.

3170. Senin zenginleştirmen, cana bir heyecandır, verir; bu olmazsa can, yoksul olur-gider.

Cömertliğin, vermiye âşık olmasaydı can, ne diye âşık olacaktı duâya?

Sâkiliğinin ışığı, buluta vurdu da bulut, o yüzden saka kesildi.

* Sabırlılığın, dağa vurmuş da dağ, yere bir karâr vermiş, yere bir dayanc olmuş.

Yüceliğin, göğe vurmuş da anlamın, gök şeklinde görünmüş.

Toprak da senin güzelliğinden bir haber almış da güzel, gönüller alır bir Yûsuf kesilmiş.

Sözden el çek; çünkü sen söz söylemedikçe anlayış, düzene girer.

LXIX

* Zaman hamamı, cana can katmada; çünkü orda, bizim perimiz var.

Periler, onu görmüşler de şaşırıp kalmışlar; her bucakta onu söyüyorlar, onun olaylarını anlatıyorlar.

Fakat olayları, baştan geçenleri gösteren ışık da akıldır; ordaysa nerde akıl, nerde fikir?

3180. Aşk kasırgasına karşı akıl, bir sivrisinecik; orda mecal mi var akıllara?

* Yolculuk, Sidre'nin ötesine aşınca ayağını çekti, Ahmed'den ayrıldı Cebrâil.

Orası, tümden aşktı, tümden sevgi; bir adım atarsam yanarım dedi.

Ululayış, ulaşma, birbirine zıd iki şeydi; ucu-bucağı olmıyan birlik alanında yok oldu-gitti.

Ululıyan, kuldu; o kul da o birlikte yok oluverdi [*].

Orda Leylâ, Mecnun kesildi; çünkü ordaki delilik, binlerce kat fazla.

Orda, öylesine bir güzellik, yüzünü açtı, göründü ki bütün güzellik gömlekleri, ona karşı, aşağı bir elbise kaldı-gitti.

* Yusuf, aşk âleminde Züleyhâ oldu; artık haddini aşmanın, el atmanın yeri yok.

Sûr'u üfliyen cansız kaldı; orda candan başka herşey, yok oldu gitti.

Bütün bu sözler, denize daldı; çünkü artık yüzme zamanı.

---

[*] *Bu beyit, Konya nüshasında yok.*

LXX

3190. Ne diye gamlanıyorsunuz, sıkıntılara dalıyorsunuz? Yolculuk çağı geldi; eşek kiralayın.

Kalkın dostlar, yola düşün de can gibi arının.

Avın ardından uçun; son-ucu, oktan, yaydan da aşağı değilsiniz ya.

İster zengin olun, ister yoksul; rızık, harekette gizlidir; davranın.

Geceleyin gayb âlemine yol alırsınız amma sabah oldu mu, yeniden doğarsınız siz.

LXXI

Kalk; sâki içeri girdi; o binlerce dilbere can kesilmiş güzel geldi.

Arı-duru şarap geldi; ardından da meze olarak bâdem geldi, bal geldi, şeker geldi.

O can geldi, o cihan geldi; ardından da yüzlerce can, yüzlerce cihan şekillere büründü de geldi.

Güzellikte, başta gelen o saçlara, miskler; kulluk etmiye geldi.

Misk gibi sim-siyah saçlarının halkasını vurdu da kulun anber geldi dedi, anber.

3200. Lâ'l dudaklarının parıltısını nasıl söyliyelim, o dudaklara neler diyelim? lâ'lden de üstün, akıykten de.

Yaşayışım, o buluta benzer sünbül saçlar sâyesinde yapraklandı, güzelleşti, yeşerdi.

Ham şarap sun bana; bak da gör, meclise bir başka ham geldi, konuk oldu bize.

Getir o ferah ordularını muzaffer eden kırmızı bayrağı.

(s.14) Her kapanıp bağlanan, her zorlaşıp güçleşen iş, onunla kolaylaşır.

Şarap sun ki sözün başı elden çıktı; gemi demirine benziyor söz.

LXXII

Günüm, geceme geçmiş olsun demiye geldi; canım, dudağımı ziyârete geldi.

Gök kubbe, yârabbi-yârabbi dememi o kadar çok işitti ki son-ucu o da yârabbi demiye koyuldu.

İçilişi mezhebe aykırı olan şarapla dolu bir kadeh elinde; sevgili çıkageldi.

Her defasında, bir yudumdan sarhoş oluyordum; bu seferse kadehi, dudağınadek dop-dolu sundu.

3210. Âlem, onun mahmurluğuna şaşmış, kalmış; halbuki asıl şaşılacak şey şu: O da şaşırmış bir halde geldi.

Hangi gökte onun Ay'ı parlarsa güneş, aşağılık bir yıldızdır o gökte.

Yeni Ay, sanki onu ata binmiş görmüş de at nalına dönmüş.

O can kesimiş, dünyâ da beden; yetmez mi bu şeref dünyâya?

Ne mutlu o gönüle; ne neş'elidir o gönül ki ona, o yakın dost geldi-kondu derler.

Tozla-toprakla dolu dünyâ, gönül ışığıyla güzelleşmiştir, hoşlaşmıştır, edebe sâhib olmuştur.

Her meyva, zamanı gelince baş gösterir; her iş, bak da gör, nasıl tertiplidir.

Yeter; sus. Tüm söyliyenin karşısında susarak söz söyliyen, daha da hoştur, daha da iyi.

Sus ki can gelini, nâmahremle cilveleşmekten azâba uğradı.

Fakat ben, yeter bulmuyorum bu sözü; çünkü tecrübem var, âşıklara bu gülbeşeker, pek hoş geliyor.

3220. Din yolunda işkillere düşen kişinin körlüğüne rağmen yeter bulmuyorum sözü.

*"Kurtuldum mu yorul" âyeti geldi; çekip duruyor bizi; artık söze ihtiyaç yok, sus.

* Amma zâten söylemek de Tanrı çekilişinden başka birşey değil ki; çünkü o, kula kuldan da yakın.

LXXIII

Senden bir ize sahib olmıyan kişinin, güneş bile olsa alımı yoktur.

Biz, aşkın kapısında, damında, şaşkın bir halde kalakalmışız. Hem de merdiveni olmıyan damında.

Gönel çenge benziyor, aşk da mızrâba; nasıl olur da feryâd etmez şu gönül?

Âşıkların feryatlarını duyuver bugün; ziyan vermez sana.

Her zerre, feryatla-inleyişle dop-dolu; fakat ne yapsın ki dili yok.

Zerrenin dili, oynayışıdır; başka bir anlatışı yoktur zerrenin.

Gönüller, seni görmek ümidiyle her yana bakıp duruyor; fakat bulunduğun yer, vehimlerine bile gelmiyor.

3230. Bu âlemin ucu-bucağı var; fakat benim aşkımla senin aşkının ne ucu var, ne bucağı.

Hayâline benzer hiçbir şey görmedim; öpücükler veriyor, fakat ağzı yok.

Bakışına benziyeni de görmedim; ok atıyor, fakat yayı yok.

Beline kuşan diye bir kemer verdim bana; fakat bir çocuğa benziyen gönlümün beli yok ki.

Dedin ki: Yürü, bize ulaş; senin lûtfun olmadıkça canda, can yok ki yürüsün, gelsin.

LXXIV

Dağınıklık, iki yüzlülükten meydana gelir; kutluluksa birlikten doğar.
Sen nazlanırsın, sevgilin de nazlanır; naz iki oldu mu ayrılık meydana çıkar.
Fakat yalvarır-yakarırsan bu yalvarıp yakarmadan yüzlerce buluşmak, yüzlerce koçuşmak belirir.
Nazdan, koca bir il, dar gelir de gönüle, Irak yolculuğu sevdâsı düşer.
Ululanmanın kanını dökmezsen kan çoşar boğar-gider seni.
3240. Yürü, nazın bulanıklığını gider; çünkü neş'e hep arılıktan, parlaklıktan meydana gelir.
Dostlar, zevk bulmayı isterler; çünkü istek de zevkten gelir hep.
Sevgilidir o, kırma onu; sopa değil o. Kırdın mı çat diye bir sestir, çıkar.
Sopamızdan gelen bu çat sesi, anlarız ki ayrılıktan geliyor.

LXXV

Hoş ol; sır bilen kişi, bilir ki hoşsun sen, hoşluk içindedir o.
Sen, şeker gibi tatlı ol, şükürler et; şükreden kişi, daima şekerler alır.
Şükrün yeni-eteği, şükredenlerin başlarına saçmak için şekerlerle doludur.
Onun acısını içer de gülersen özünde acılık kalmaz.
Nasılım, hoş muyum diyorsun; ekşi suratlısın desem hatırın kalır.
Gizleme amma diyorsun, kulağıma söyle de kimsecikler duymasın.
3250. Kulağında vefâ küpesi yok; kulağından kulaklara yayılır sözüm.

LXXVI

Gönül, sevgilinin gönlüyle beraber feryâd eder; susarken söyliyen, böyle söyler işte.

Bir söz söyliyeyim ki dilim bile oynamasın; çünkü hasetçinin kulağı, pusuda.

Bilirim ki dil de gammazdır, kulak da; gönüle söyliyeyim ben, gönüldür emîn olan.

Gönlün söylediği o ateş mi, ateş, ince söz yüzünden gözlerimde yüzlerce ateş yalımı var.

Şaşılacak şey de şu ki; ateşin ta içinde bunca gül var, bunca selvi, bunca yâsemin.

Ateşle su, beraber düşüp kalksınlar, beraber oturup gezsinler diye de bağ-bahçe, o ateşle daha da yeşermede.

A can, öylesine bir çayırlıkta, çimenlikte yurt tutmuşsun ki gönül de orda yemlenmede, akıl da.

Küfürle dinin bile sığmadığı yerde nasıl olur da biz olur, ben bulunur, filâneddin sığar oraya?

LXXVII

Biz gittik, kalanlar sağ olsunlar; doğan, mutlaka ölür.

3260. Gök kubbede oturanlar, damdan düşmiyen bir taşı, görmemişlerdii aslâ.

O kadar koşmayın, o kadar yorulmayın; şu yerin altında çırak ne olmuşsa usta da o olmuştur.

A güzel, nazlanma; bu mezarda nice Şirinler, Ferhat gibi yok olup gitmiştir.

Direği yelden olan yapı, ne kadar dayanabilir ki?

Kötüysek kötülüğümüzle geçtik-gittik; iyi idiysek anın bizi hayırla.

Zamanının tek eri olsan bile tek-tek gidenler gibi sen de gidersin bugün.

Yalnız kalmayı istemiyorsan hayırdan-iyilikten evlâdın olsun.

O gizlilik âleminin bükülmüş ipliğidir kalan; dünyâya direk olanların canıdır o.

O süzülmüş, seçilmiş aşk cevheri yok mu; ölümsüz olarak kalan, odur ancak.

Şu akıp giden kum selinin ne durması vardır, ne dinlenmesi; bir şekil bozuldu mu, bir başka şeklin temelini atarlar.

(s.15) **3270.** Bu kup-kuru yerde Nûh'un gemisine benziyorum ben; tûfan da vâdemin gelip çatması.

Nûh'un gemisi de gayb âleminde, pusudaki dalgaları bekliyordu hani.

Susanların arasına girdik, yattık-uyuduk; çünkü sesimiz, feryâdımız haddi aşmıştı zâten.

LXXVIII

A yüce sevgili, a her işte eşsiz güzel; düzenbazsın; fakat seni seven de düzenbaz.

Kıyâmet günüsün sen; şehir, pazar, senin yüzünden alt-üst olmuş.

A sevgili, mâşuklar bile aşkından feryâd etmede; artık âşıkların feryatlarını ne diye söyliyeyim ben?

Ecel günü, ben öldüm mü, mezarda gözleme beni.

Dirilmeyi istiyorsan ısmarla vuslat yeline beni.

Sensiz, yaşayışın da bir değeri yok, neş'enin de; son-ucu, sen nerdesin, biz nerdeyiz?

Sensiz, bir damarımın bile aklı başındaysa can damarım kopsun gitsin.

3280. Yolunda yüzlerce pusu vardı; fakat yol, yakın göründü, düm-düz göründü bana.

Gül bahçesine benziyen yüzünden sarhoş oldum; elimi tikenlere attım, ayağımı tikenlere bastım.

Kuş gibi yemine koştum; bir de gördüm ki kanatlarım, gagam, kanlar içinde.

Tuhafı da şu ki: Açtığın yara, ambardaki her yem tanesinden daha hoş, daha tatlı.

A güzelim, sensiz yaşayış haram; sensiz, baht uyanmaz.

Zâten baht da sensin, yaşayış da sen; bundan ötesi kuru addır, lâftan, incinmeden ibârettir.

A gönlünden beni çıkaran, a beni unutan: noolur beni bir hatırlasan, ansan.

Deredeki su, bir kere akıp gitti mi, felek, onu nerden bir daha getirecek?

Sus ki o sırlar söyliyen aşk hocası, kavgayı, inâdı arttırıp gidiyor.

LXXIX

Bütün gök bölgelerinde bir yıldız, böylesine bir Ayın burcuna nasıl olur da tutulur?

3290. Küfre de boş vermiş, îmâna da; ikrâr, onca inkâr gibi birşey.

Hiçbir kimse, bir gönül görmüş müdür ki gönlü olmasın; yahut da yok olmuş bir canın, kılıçla dirildiğini duymuş mudur?

Kimse görmediyse ben gördüm; bana yüz gösterdi çünkü.

İlmim de onun kabul ettiği ilim ancak, amelim de; bundan başka makbul olan bilgiden de bezmişim, ibâdetten de.

O Ay, geceleri, uykumu çaldı-götürdü amma vuslat bağışladı, uyanık bir baht verdi bana.

Bu vuslat, binlerce uykudan yeğ; sakın uykuya anma.

Çocuk, ağlayışı gönüllerde ne tesirler yapar; ne bilsin.

Habersizce ağlar amma gizlice, yüzlerce süt kaynağı çoşar ona.

Bilmiyorsan bile ağla; çünkü cennet de senin ağlayışından düzülür, nehirler de ağlayışınla çoşar.

Bu gece, padişahlığının şanına bak, şerefini seyret; padişah da köyümüzde bu gece, kumandan da.

3300.* O temizlik sabahı, o döne-yürüye saldıran Tanrı arslanı, bu gece ne uyur, ne dinlenir.

LXXX

Kardeş, incir satana, incir satmaktan daha iyi ne iş olabilir?
Sâki aşkımızı an; senin sesin olmadıkça zevkin, neş'enin hayrı yok.
Bizde sanatı, dükkânı düşünecek akıl-fikir yok; a can sâkisi, sağrak nerde?
Sun sağrağı bize, terketme bizi; hayır, tez yapılır, geciktirilmez.
A binlerce bunalmışa can veren, vefâyı az ara; fakat az da azarla bizi.
Buğday, nerde olursa olsun buğdaydır; harman dövme gününde de buğdaydı o, sana.
Birinin sanatı kuyumculuk oldu mu, hangi şehre gitse kuyumcu kimdir diye sorar.
İyi kişilerin, şarapla dop-dolu bulutunun altında şarab içerler.
Arık, sırtı yaralı bir eşeğe yük yüklemeyi gönlün revâ görür mü?
3310. Kadehinde, yerin de payı var; yeryüzü, bununla yeşerir.
Bırak da, rahmet bahçende bir arık da yayılsın, otlasın.
A sâki, geciktirme, azaltma; sundukça sun a bizim kısacık ömrümüzü uzatan.
Dostun gölgesi altında can, ne hâle gelir? Kevser ırmağındaki balığa döner.
Ter-temiz şarap kadehiyle korkularımızı arıt, ter-temiz bir hâle getir bizi.
Bizi sürme, kovma; kovsan-sürsen de güvercin gibi gene tutar, senin katına geliriz biz.
* On gecenin tan-yerinin ağarışı, çoşup köpüren şarabındandır, o şarab ırmağındandır senin.
* Kendine gel; Şihâbeddin Osman geldi; gazelimizi tekrar söyle [*]

[*] Bu gazelin çift mısra'ları Arapçadır.

LXXXI

Son-ucu, o yüze kim doyar, sevgilimizden kim usanır?

A adâleti gökyüzünü yeşerten; a lûtfu, bağı-bahçeyi kandıran dilber.

3320.A nazlılar, nâzeninler, yüzünüzü gösterin; siz olmadıkça canımıza doymuşuz biz.

O, bin batmanlık mezeyi dökün, saçın da nerde bir yoksul varsa doysun.

Senin râzılık meclisinde öylesine bir meze var ki peygamberlerin gönülleri, gözleri bile onunla doymuş.

Balık, ne vakit suya doyar? Halk, ne vakit Tanrıya doyar?

Acele etme, gitme; kimyâsın sen; gitme de bakır, adam-akıllı doysun kimyâya.

Bu sofradan başka bir sofra var; erenler, o sofradan yerler, o nimetle doyarlar.

Canım, cefâsının zevkini bulalı, cefâsına âşık oldu; doydu-bezdi vefâsından.

Süleyman, saltanata doydu da Eyyûb, belâya doymadı-gitti.

Ne düzendir, ne tersine nal? Aç mı azdır, tok mu?

Sus; şu düzeni bırak; hâlâ doymadın mı şu düzene?

LXXXII

3330.Gece oldu, oldu amma yabancılara; sevgilinin yüzüyle gecem, gündüz benim.

Bütün dünyâyı tiken kaplasa sevgilisinin sâyesinde gül bahçesine dalmışız biz.

Dünyâ, ister mâmur olsun, ister harap; gönül sarhoş, sevgiliye karşı yerlere yıkılmış-gitmiş.

Çünkü, birşeyden haberdâr olmak, tümden usanmaktır, bezmektir; haberlerin aslı, şu birşeyden haberdâr olmamaktır.

LXXXIII

Yüz kere dedim sana, önünü-ardını gör-gözet; öfkeyle, kavgayla ayak direme.

Vefâ sazına, merhamet çengine mızrap vuracaksan yoluyla-yordamıyla vur.

(s.16) İyiden-iyiye bilirsin; hızlı vuruşla telin kırılacağını bilmez olur musun hiç?

Şarap sun, uyuma; biz uykuya dalalım, fitne uyanık kalsın; iyi değil bu.

Ben sâf adamım, söyler, öğüt verir-dururum; boyuna, birbiri üstüne söylenirim.

Sevgilinin mahmur gözleriyle güler öğütlerime;

3340. Alay eder gözü benimle: ne güzel söylüyorsun: hadi, bir daha söyle der;

Der ki: Öğütlerini, örtülü-kapalı, içmez, içime sindirmezsem senden beter olayım.

İnatçıdır, herşeye boş verir; kanlar içmiye alışmış er, işvelere kanar mı hiç?

Sus, kıştan korkma; bu yâseminlik, Tanrı bağındandır, Tanrı bahçesinden.

Sus, bahar olmasa da eylül, mart, bıyık buramaz bu yâseminliğe, hep yem-yeşildir o.

LXXXIV

Yakınım sana, uzak görme beni. Benim yancağızımdasın; ayrılma benden.

Mimardan uzak düşen kişinin işleri mâmûr olur mu hiç?

Benim gözümle neş'elenen göz, aydın olur, gaybı görür, mahmurlaşır.

Benim rüzgârımın estiği gönül, gül bahçesi kesilir, ışıklarla dolar.

Bensiz, bir parmak bal verseler sana, bir parmak baldır o, fakat binlerce arısı var.

3350. Bensiz, bir işe âmir tâyin etseler seni, binlerce memurdan da beter bir hâle gelirsin.

Bensiz, dünyânın şaraplarını içsen gene de özüne bir ıssılık gelmez.

Şimşek ışığıyla hangi mektub okunabilir; karıncadan ordu kurulabilir mi hiç?

Halk kardır; sevgiliyse güneş; hem de sen söylemesen de görünür; tanınır o.

Halk karıncadır; biziz Süleyman; sus, dayan, gizlen.

LXXXV

A kardeş, incir satana, incir satmaktan daha iyi ne iş olabilir ki? [*].

Sarhoş yaşıyoruz, sarhoş ölürüz; mahşere de sarhoş olarak koşa koşa gideriz.

Toprak olsak da kulu-köleyi besleyip geliştiren sâki bizimle, ölsek de.

Toprağı güzelleştikçe güzelleşsin; çünkü âşıktır o; toprağı bile can şarabıyla yoğrulmuştur.

O toprak çicekler verir; bu yandan da sarhoşuz biz, o yandan da der.

3360. Ulu kişi sarhoş oldu da daha da güzelleşti; fakat toprak, ondan beter sarhoş.

Sarhoş oldun mu toprak kesildin, yerlere döşendin-gitti; kaptanın demir aldı artık.

Zâten de demirimiz, tümden kopmuş-gitmiş; geminin her tahtası, öbüründen ayrılmış.

Fakat bağdan da kurtuldunuz, batıp boğulmadan da; çünkü her tahta , bir başka kılavuz size.

Böyle yıkılmak, nasıl olur da güzel olmaz; aklının iki gözünü de aç da bir bak hele.

---

[*] Bu gazelin ilk beyti, LXXIX. gazelin ilk beytinin aynıdır; bundan sonraki gazel de aynı beytile başlıyor.

LXXXVI

A kardeş, incir satana, incir satmaktan daha iyi ne iş olabilir ki?

Bahta ermişiz, devlete kavuşmuşuz biz; haydi, sunun bize sağrağı.

A güzel yüzlü sâki, a bütün murâdına erişmiş dilber.

Güneş bile yüzünden ışıklandı; Ca'fer bile senden kol-kanat sahibi oldu.

Kışın belâsını tatmışız, bahçe gibi kışın açtığı yarayla solmuş-sararmışız.

3370. * Senin baharından, rableri suvarır onları âyetini duy da o kızıl şarabı dök sağrağa.

A ter-temiz padişah, a insanı ter-temiz eden sultan, gönül levhasını yıka gamdan.

Herkesin velî-nimetisin amma bize, herkesten daha da fazladır nimetlerin.

* A Tûbâ ağacı, gölgende, iki kattır kutluluk bize.

Dostun güzelliğine âşıkız, o aşka vakfedilmişiz; bütün işlerden güçlerden kalmışız biz.

Senin hizmetini seçen kişiye, padişahlık makamı verilmiştir.

Güneşin dilediği kişi, nasıl olur da Ay gibi ışıklanmaz?

Topluluk mahmurlaştı, susadı; sun şarabı, bırak şu lâfı.

Cana, kendi oluğundan şarap sun da sağlığı-esenliği bozulmasın, keyfi kaçmasın.

Bugün, önce, sonra, bir topluluktur, gelip konuk olmada.

3380. Gelen her kardeşe öküz kurban edelim, deve kurban edelim.

Hangi öküz, kurban olmıya değer; muştuculara onu muştula.

Sen de deve kinini bırak da deve gibi şeker götür.

Şeker dedim hani, kadeh demedim; fakat mezede şarap gizli; meze dendi mi şarap denmiştir.

Kadeh sunmazsan sustum-gitti; fakat sustum mu da ne yapacağımı bilirsin sen.

LXXXVII

Dervişin başka bir şerbeti var; başında, gözünde başka bir akıl-fikir var dervişin.

Semâ' vaktinde sûfîlere, Arş'tan, bir başka çoşkunluk gelir.

Sen, bu semâ'ın görünüşünü işit; dervişlerinse bir başka kulakları var.

Burda yüzlerce tencere kaynıyor; fakat dervişin kaynayıp çoşması, büsbütün başka birşey.

Görmediğin biriyle diz-dizesin sen; bir başka şarap satıcıdan sarhoş olmuşsun sen.

3390. Derviş, dünden kurtulmuştur; geceden-gündüzden başka bir dünü vardır onun.

Can gibi susarak konuşuyoruz; bir başka susana hayran olmuş gitmişiz.

LXXXVIII

Ziyan ediyorsun dedin; tut ki ediyorum, sana ne? Sen mülhitsin dedin, öyle say.

Arslan değilsin, tilkisin dedin; tut ki bütün köpeklerin de en aşağısıyız biz.

Gönülden haberin yok dedin; a canımın-gönlümün eşi-dostu, dil say beni.

LXXXIX

O kızıl saçlarda öylesine bir nûr var ki gözden de üstün, vehimden de, candan da.

Kendini kapıya dikmek istiyorsan kalk, nefis perdesini yırt.

O lâtif can, kaşlı, gözlü, esmer benizli bir şekil oldu.

Neliksiz, niteliksiz Tanrı, Mustafâ Peygamber'in şeklinde göründü.

Onun şekli, şekilsizlik; onun nerkis gözleri, tıpkı Mahşer günü.

3400. Halka bir baksan, Hak'tan yüzlerce kapı açılır sana.

Mustafâ'nın şekli yok oldu mu, âlemi Allâhu Ekber kaplar-gider.

XC

(s. 17) A uyuyup kalan; sevgiliyi anarak kalk; o mağara dostu geliyor, davran.

Halka aman veren geldi; kalk-kalk da aman dile.

Binlerce İsâ'ya can veren geldi; kalk a bıldırın ölmüş kişi.

A kullarını besleyip yetiştiren sâki, iki-üç mahmûrun hatırıyçin kalk.

A yüz binlerce hastaya ilâc olan; işte buracıkta kararsız hasta; kalk.

A lütfü, hastanın elinden tutan, kalk, ayağıma tiken battı.

A güzelliği, ter-temiz canlara tuzak kesilen; şu avcağız, acze düştü, kalk.

3410. Zorda kaldım da kalk dediysem sana, özrümü kabul et benim.

A sarhoş bir halde yatıp uykuya dalmış nerkis; a yüzü-yanağı hoş dilber, kalk.

3410. Zorda kaldım da kalk dediysem sana, özrümü kabul et benim.

A sarhoş bir halde yatıp uykuya dalmış nerkis; a yüzü-yanağı hoş dilber, kalk.

Bu kulunun de bildiği, senin de bildiğin şarapla doldur kadehi, sun bana; kalk.

A dost, kırık-döküк bir kalk gönül kırılmadan.

XCI

Gönlüm, sevdâya âit sözlerden usandı; kalk artık uykudan.

A yüzü ateşe benziyen sevgili; bir soluk olsun kaçma ateşimden.

Sütüm, senin yüzünden çoştu, kaynadı, kan oldu-gitti; a arslan, gir kanıma, boyan kanıma.

Kazâma teslim oldum; çünkü sen, kazâ gibi sertsin, kader gibi tezsin.

Bir bak da gör, kaftanımın pervazına nasıl gönül kanım bulanmış.

Öfkeyle bakma sakın; aman, o uyuyan fitneyi uyandırma.

3420. O mahmurluklarla dolu kan dökücü nerkis gözler, kendisini uyuyor gösterir amma uyumamıştır.

XCII

Kalk, sabah şarabını sunmıya koyul; inâd etme, zamana can bağışla.

İş erleriyle birleş, katıl onlara; şaraba su katma.

Seni anış şaraptır, bizi anışsa su; eşek başına benzeriz biz, sense tıpkı bağsın, bostansın.

A gam, ecelin şu şişede; ölmek istiyorsan kaçma.

Nefsin ölümü, tecellidendir; bokböceğinin ölümüyse anber kokusundan.

Meclisimiz, çayırlık-çimenlik, gül açmış; a selvi boylu sâki, sen de kalk.

Böyle yalım-yalım yanan, parıl parıl parlıyan bir kadeh, sonra da utanmak ha... Mâdemki sâki sensin, içmemek hatâ.

Bizi, güzelim yüzün gibi parlat; gamı, düşmanın gibi as-gitsin.

Gazeli bıraktık, çünkü nöbet senin; ercesine gir ortaya, tez ol, çevik davran.

XCIII

3430. Biz, camyla oynıyan küstah, mert, yiğit fedayileriz.

Ter-temiz canımıza, şu toprak bedenin eş olması, yazıktır.

Herkes, baştan sona gelir; bizse sondan başlangıca gideriz.

Padişah, gene o koca davulu dövdü; dostlar, bütün doğan kuşları uçtu-gitti.

Altı yana uçma; o yana uç; mâdenki gönlüne geldi-erişti o ses, o yana yönel.

Hadi a hasta gönül, bağla dengimizi; göç etmemize iki-üç günceğiz kaldı.

Burda ister hor ol, ister üstün; ölümsüzlük de orda, saltanat da üstünlük de.

Söz kanadını açma; çünkü o yanda uçuş, daima kanatsızdır.

Söylediğimiz, sözün kabuğu; kabuktan, o sırrın özünü, içini kim bulmuştur ki?

XCIV

Gönlün hali pek güzel bugün; çünkü sen dün, gönlümün kanını içmişsin; âfiyetler olsun.

3440. Dün, Ay yüzünü göstermiştin; bugünse binlerce şekle bürünüyor, binlerce örtülerle örtüyorsun yüzünü.

Gönül, o gözün önünde secdeler ediyor; can, o kulağa bir halka kesilmiş.

Her solukta, aklını başına al diye bir buyruk veriyorsun; aklı-fikri olmıyandan akıl-fikir mi istiyorsun?

Senin zurnanım, benden söyliyen sensin; senin soluğunu vermedeyim ben; çoşmıyacaksan sen çoşma.

Senin korkundan, arslan bile kedi kesilmiş; sabır yok mu, sabır, o bile fare gibi toprağa sinmiş, gizlenmiş.

Her zerre, şevke gelseydi de kucağını açsaydı güneş, sığmazdı kucaklara.

A zerre, mâdemki güneş, seni almak istiyor, veresiye akçeyle bile olsa sat-gitsin kendini ona.

Gazelin artakalanını söyleme; biz söze dalalım, sevgili sussun, yazıktır bu.

Fakat ne yapayım ben, ne edeyim? Eski bir türedir bu: Deniz susar, dalgadır çoşup köpüren.

XCV

Dünyâda, hiçbir şeye aldırış etmiyenin yolu, bayağı bir yol mu göründü? Hey gidi-hey; iki dünyâda o bayağı yola kul olsun, köle kesilsin.

3450. A dünyâyı gören, canı görmiyen, dünyâ dediğin, bir solukçağız bak da gör, candan ibârettir.

Dünya dediğin bir tozdur; bu tozun içinde süpürge de gizlenmiştir, süpüren de.

Haşhaş gibi kırılıp döküldüğün gün, bu meşale nerdendir, görürsün.

Şu hem gizli olan, hem ap-açık meydanda bulunan aşk, kan dökücüdür, zâlimdir, külhânidir.

Onun eliyle öldürüldün mü, yaşayışa kavuşursun; aşk yüzünden ölendir yaşıyan [*].

Bir aşktır bu ki gizli kalmasına imkân yok; âşık olanın bütün sırları ortadadır.

Aşk yoksa, tat verir bir güzellik de yoktur; ne de güzelliktir bu, alkış bu güzelliğe, alkış [**].

---

[*] Beytin ikinci mısra'ı Arapçadır.

[**] Beytin ilk mısra'ı Arapçadır.

XCVI

Her kulağa gitmesin diye geceleri, susarak nâralar atıyoruz.

Her ham kişinin burnuna gitmesin kokusu diye vefâ tenceresinin kapağını örtüyoruz.

Nekeslik değil amma şu şöhretli gül suyu da fare yuvasına lâyık değil yâni.

3460. Gece oldu; halkın çoşuşu dindi; kalk, çoşma sırası bizde artık.

Bu gece, senden değer buldu, üstünlük elde etti de kibrinden, düne omuz vurmada.

Bir müddet, çalgı dinledik; şimdi de kendinden geçen canın çalgısını dinliyelim.

A şeker kamışı, ağzın şekerle doldu; daha da şikâyet etme, çoşma artık.

A tef çemberi, ipini kopardın; gökle, kovayla, kuyuyla az uğraş.

Can arslanını avladı da tavşan avından usandı-gitti.

Tavşan dediğin, cansız bir şekil; hamam da öyle cansız av hayvanlarının resimleriyle dop-dolu

Şekle can sözünü az söyle; ölü deveden az süt sağ.

(s.18) Şerden kaç, geceye dost olmıya bak; çünkü gece örtüsünü, gecenin başına örterler.

Vuslat sabahına erişinciyedek kara geceyi çek kucağına.

3470. O uyku nedir, bilmiyen sevgilinin anışıyla uykuyu unuttuk-gitti.

Geceyi bir kara çadır bil; onunlasın; davul dövülmede; çavuş bağırmada.

Bu fitne, her solukta artıyor; bu gece aşk, dünden de beter.

Gece nedir? Maksat yüzünün örtüsü; rahmetler, âferinler o yüze.

* Kendine gel de şu gece davulcağınızı hemen dövmiye koyul; çünkü Siyâvûş atına bindi.

XCVII

Çalgıcımız da güzel, çengi de güzel; gönül, onun âhenginden harab olup gidiyor.

Çenk çalmıya koyuldu mu, bir seyret de gör; güzelliğinden ne hâl alıyor yüzü, ne renge giriyor beti-benzi.

Yaşayışa doymuşsan, için daralmışsa kalk, kucakla onu, sar belini.

XCVIII

A hoca, akıllıca davran; nasıl oluyor da külhânînin şerrini, çoşkunluğunu biliyorsun sen?

* Bir övüc olan yokluğun bile hased ettiği o yüzü, çirkin tırnaklarınla tırmalama.

3480. O put, o güzel, hayâle bile sığmaz; hayâl yurdunda putlar yonmıya kalkışma.

Bütün putlar da o, puta tapanlarda; artık tümden, herşeyden başka ne var? Yokluk, ondan başka birşey yok.

Ne halk bunu anlar, ne de benim, ap-açık yaymama izin var.

Bu mercimek, şaşıların pirinci; yoksa ortada ne pirinç var, ne mercimek.

Yüzlerin hased ettiği o yüz, örtülüdür; artık onu nerden tanıyacaklar ki?

Birşey çalacaksan dirilerden çal a gecelerl mezar eşen, kefen soyan herif.

Fakat ne çâre ki ölen, kazâ ve kader yüzünden ölmüştür; yaşıyan da gene kazâ ve kader yüzünden yaşar.

Sus, gündüzün afyon yutanın elbette geceden haberi olmaz.

- K -

XCIX

A âşkın eşi-dostu, derdine kalan, gamına dalan dost; a âşıkın gözü, ışığı, sevgilisi.

A gelişmenin, sağlığın-esenliğin ilâcı; a âşıkın zayıflamış bedenine devâ sevgili.

3490. A rahmeti, padişahlığı, âşıkın gönlünü kapan, karârını alan güzel.

A hayâli, âşıka bir vâsıta olarak elçi gibi yollıyan, onu âşıka armağan eden dost.

Sen herşeyden müstağnisin; nerden âşıkın işine-gücüne bakacaksın?

Âşıkın o zârı-zârı ağlayışı, senin çekişindendir, senin alımından.

Âşıkın bütün işi-gücü, senin buyruğunladır, senin dileğinle.

Âşıkın o rahvan yürüyüşü, senin yol göstermen yüzündendir.

A bağı, ipi âşıkın gönlünü açan; a öğüdü, âşıkın kulağına küpe kesilen.

Nice zamandır, âşıkın utangaç gözünde geceleri uyku-karâr kalmamıştır.

Nice zamandır, âşıkın, lokmalar yiyen midesinden iştah, çekilip gitmiştir.

Nice zamandır, âşıkın, lâleliğe benziyen yüzünde safranlar bitmiştir.

3500. Nice zamandır, âşıkın kucağı, göz yaşlarından denize dönmüştür.

Fakat, âşıkın çâresini bulan, gamını yiyen, sen olduktan sonra ne ziyânı var bunların?

Âşık için bir pula yüzlerce defineler satın-alırsın; sonra tutarsın, o pulu da âşıka bağışlarsın.

* Ey "Rabbime konuk olurum" sözünü, âşıka-süs-püs eden, övünc olarak veren,

"Sen olmasıydın gökleri yaratmazdım." Dokuz gök de âşıkın irâdesine verilmiş.

Sus, âşıkın delilini de onun inâyeti takdir eder, söz söylemesini de.

- K -

C

Uykudan kalk, çengi düzene koy, o Ay yüzlü, gül renkli fitneyi yürüt.

Sabır olmadıkça ne uyku geçer hocam; ne de ad-san, ayba bulaşmadan yürür-gider.

Akıl, binlerce hırka yırttı; edep, binlerce fersah, uzaklara kaçtı.

Düşünceyle gönül, öfkeyle beraber; yıldızla Ay savaşa tutuşmuş.

3510. Yıldız, savaşa girmiş; ayrılığı yüzünden şu âlem alanı, daralmış mı, daralmış.

Ay diyor ki: onun güneş olmadıktan sonra ne vaktedek, gökyüzünde bir salkım gibi duracağım ben?

Varlık pazarı, onun akıyla olmadıktan sonra varsın, harab olsun; taş üstünde taş kalmasın.

A binlerce ada-sana sâhib, a kadehi güzel aşk; binlerce fikre-hünere fikir bağışlıyan, hüner ihsân eden aşk.

Binlerce şekle bürünmüş şekilsiz varlık; Türk'e Rûm ülkesi halkına, Zenci'ye şekil veren varlık.

Şarabından bir kadeh sun, yâhut da bağından bir avuc afyon ver.

Küpün kapağını bir kere daha aç da binlerce er, yere baş kosun;

Gökyüzü çalgıcıları da sarhoşçasına âhenklere dalsınlar;

Mahmur, dedi-kodudan kurtulsun da mahşeredek, mahşerdekiler gibi şaşırsın-kalsın.

- M -

CI

Mezarımın yanından geçtiğin gün, şu feryâdımı, şu çoşkunluğumu an.

3520. A benim gözüm, a benim ışığım, nûrum, mezarımın içini ışıklandır.

Işıklandır da şu sabırlı bedenim, mezar içinde şükür secdesine kapansın.

A gül harmanı, tez geçme; bir soluk olsun o güzel kokunla bürü beni.

Geçip gittiğin vakit de sanma ki senin pencerenden, senin kapından uzağım ben.

Mezarımın üstüne konan taş yolumu bağladı amma hayal yolundan gelir-dururum; hiçbir fütûrum yok.

Atlastan yüzlerce kefenim olsa senin şekil elbisene bürünmedikçe çırçıplağım.

Delik delmede galiba karıncayım ki sarayının yücelerine ağıyorum.

Senin karıncanım, Süleyman-ımsın benim; bir an olsun huzurundan ayırma beni.

Sustum; kalanını sen söyle; kendi söyleyip kendi işitmemden bıktım artık.

A Tebrizli Şems, çağır beni; senin çağırmandır Sûr'un üflenmesi bana.

CII

3530. Aşkın, beni ödağacı gibi yakıp yandıralı, varlığımdan bir boğum bile kalmadı.

Gâh oldu, gök kubbenin kalesini deldim; gâh oldu, güneşin geçer akçesindeki damgayı yaktım, erittim.

Gâh da oldu, Ay gibi güneşin ardından gittim; zaman oldu, gedildim, eksildim; zaman oldu, arttım, geliştim; dolunay kesildim.

Yüzlerce kere sinadım-denedim; gönlüm doymuyor sana, sabrı yok sana karşı.

Ne diye cömertlikte yiğitlik satayım, bağışımla övüneyim? Cömertliğim, kıldankıla, senin cömertliğinden ibâret.

(s.19) Kapının gümüş halkasını kapmışsam bu, benim gücümden kuvvetimden değil, senin bağışın; senin ihsânın.

Kuşluk çağına düşmansam yarasayım demektir; Ahmed'i inkâr ediyorsam çıfıtım.

Senin anlatışın, kulağımı keskinleştirdi; çünkü o yüce sırrı duydum, anladım.

Sel geldi, uyuyanları aldı-götürdü; fakat ben susuzdum, uyuklamıyordum bile.

Ben, üşencimden silip parlatmasam bile gönlümü, "Ol" emri siliyor.

3540. Lûtuflarınla, keremlerinle, işlediğim her suç, sevap kesildi, derecemi arttırdı.

İster yücelere ağayım, ister aşağılarda kalayım; senin aşkınla Arş'a yücelmişim ben.

Gülüp duruyorsam senin lûtfundur bu; hased ediyorsam senin gayretindendir.

A benim arışımın-argacımın sırrını bilen, Tebrizli Şems'i anmayı yeter buldum artık.

CIII

Padişahımın esrik devesiyim ben; boğazımda ne varsa onu geviş getiririm, onu çiğnerim.

Gül bahçesine benziyen yüzüne, benzer huyum; saçtığım, kendi çiçeğimdir.

Deniz gibi yüzümü buruştururum, ekşi bir suratım vardır amma kucağım, incilerle, mercanlarla doludur.

Sevgili, benimle buluşmayı istemese de ben, onunla buluşma aşkında, mağara dostuyum ona.

Horluk, halkın gözünde ayıptır amma o ayıptır övüncüm benim.

Söz yelini savur-gitsin; söz yelindendir ki böyle toz-toprak içindeyim ben.

CIV

3350. A namazımın vaktini geçiren, hadi namaz vakti geldi; dinlen biraz.

A yüzlerce kalenderin kanını içen; kan içmek, helâl sana; içe-dur.

A aybın-ârın, a adın-sanın düşmanı; senin aşkın, ondan sonra da esenlik...

Senin sarhoşun olmak; sonra da ele-ayağa sâhip bulunmak... Delilik-dîvânelik; sonra da baştan geçen şeylerin kaydına düşmek...

Birşey soracağım; söyler misin? Hiç böyle gönlü yanmış ham gördün mü sen?

Sevgilimin yorulduğu, bezdiği meydanda; ister-istemez sustum işte.

CV

A benim lâtif canım, a benim cihânım; şu ağır uykundan uyandıracağım seni.

Utanmadan-sıkılmadan borcumu istiyeceğim; belirsin ki anam bilmez bir alacaklıyım ben.

Gönlümde toz-toprak görürsem göz-yaşlarımla yıkar-arıtırım.

A can gül fidanı, meclise serpmek için bağrıma basmışım seni.

3560. Bir öpücük ver; bu yolda akıykten bac alıyorum ben.

Nice gecelerdir, bu çölde, bacsız yol gözlemedeyim.

Mâdemki kervanlardan bac almak istiyorum; bekçiler gibi geceleri, nâralar atmalıyım.

Feryâdımdan, evimde oturan kaçtı; figanımdan komşum uzaklaştı benden.

CVI

Ne altın isteriz, ne gümüş, ne de mal; senin lütfundan kol-kanad istiyoruz biz.

Ne hüküm yürütmez isteriz, ne hüküm vermek; senin hükmüne uymayı istiyoruz biz.

A aziz ömür, bizim ömrümüz ol; ne hafta istiyoruz, ne ay, ne yıl.

Dolunay değiliz ki bir dolunayın peşine düşelim de boyumuz, yeni Aya dönsün.

Senin hayâline dalmak, senin hayâlini gözden geçirmek için kendimizi, hayâlden de daha ince bir hâle getirmeyi istemekteyiz.

Kova gibi kuyulara yolculuk etmedeyiz; o güzel huylu Yûsuf'u istiyoruz biz.

3570. Göz gibi, senden başkasına bakarsa canın kulağını burmanı istiyoruz.

Sus, niceye bir lâfa dalacaksın? Hal geldikten sonra lâfı ne diye istiyeceğiz?

CVII

Gül dalıyız biz, ot değil; terü tâze bir şîve istiyoruz biz.

Gökyüzü bahçesinin çiçeğiyiz; Tanrı meclisinin mezesiyiz, şarabıyız biz.

Ark değiliz, suyuz biz; bulut değiliz, Ayız biz.

Levhiz, kalemiz, harfler değiliz; kılıcız, bayrağız, ordu değiliz.

Hem oka benziyen bakışından yaralanmışız; hem siyah saçlarına bağlanmışız.

CVIII

İlkbahara benziyen yüzünü gördüm; baktım ki gül bile seni görmüş de utanmış.

Gönlümde karâr ettin de gönlümü, senin yüzünden karârsız bir hâle gelmiş gördüm.

Baştan-başa, nerkis gibi göz kesildim o mahmur nerkis gözleri göreli.

3580. Aşka gideyim, aşka sığınayım; çünkü aşkı, insanı bütün belâlardan koruyan bir kale gördüm ben.

Bütün dünyâ mülkünden, bütün dünyâ zevkinden geçtim, yalnız senin aşkını seçtim ben.

Zâten mal-mülk de sensin, âlemin canı da sen; hepsi birmiş de ben, bin görmüşüm.

Öldüm, senin yüzünden dirildim de dünyâyı ikinci defa gördüm.

A çalgıcı, eğer dosta dostsan şu perdeden çal : Sevgiliyi gördüm ben.

Şehrimizde ne diye sevgili arayayım? Padişahlar padişahının dostluğuna ulaştım ben.

Onu, bir hoşça bağrıma bastım, sıktım da şeker kamışını sıkma törenini gördüm.

Söze yumdum ağzımı; çünkü sayısız söz söylemeyi gördüm, sınadım.

Bu yola basan bir ayak bile kalmadı; bense rahvan gitmiye koyuldum.

Zarardan-ziyandan başımı esirgemem; başsız, nice külâhlar giymiş başlar gördüm ben.

3590. Yeter; usandı-bıktı sevgili; hatırında toz-toprak görüyorum.

CIX

O eşsiz, o tek güzeli gördüm-göreli gönlümü, sonsuz gamlara dalmış gördüm.

Yarın, pazar kurulacak gün dedin; gördüm ki pazar da bir bahane sana.

Gönlümü, ekşi, tatlı nar gibi kan kesilmiş, tane-tane bir hale gelmiş gördüm.

Senin balını ortada gördüm de dünyâdaki zehirler, baştan-başa bal kesildi.

Canımı, senin balın yüzünden, arı kovanı gibi göz-göz, ev-ev olmuş gördüm.

Ateşler içindeyim; fakat henüz aşkta, o cehennemin bir yalımını gördüm ben.

Bir şatranç ki yüz bin hânesi var; onlardan ancak ikisini gördüm;

Bir ev, baştan-başa mahmurlukla dop-dolu; bir ev de muğların şarabiyle dolmuş.

Aşkta böyle bir iki yüzlülük var da o yüzden zamanın başı dönüp duruyor.

(s.20)**3600.** O sırada gördüm ki bu yandan o yana, kaçamak bir yol, bir geçit var.

O yulu düşünen aklın o ince düşünüşlerinin aptalca düşünüş olduğunu gördüm.

Akıl, izi belirmiyen definenin başında, başı dönmüş, iz gördüm deyip durmada.

Devlet kuşunun kanadı altında, rüyâda yuva gördüm diyor.

Gamdan-kederden yürüyemez olmuş, kala-kalmış canı, gönül âleminde koşup yürüyor gördüm.

Bütün bunları masal bilen cana baktım; baştan - başa masal olmuş gitmiş.

* Gördüm ki berbat gibi, çegaane gibi hem feryâd ediyor, hem de feryâd ettiğinden haberi bile yok.

Pek tarama ki aşkın saçları, öyle tarakla taranacak gibi değil.

Yüzlerce gece, ona terâneler okusan gündüz oldu mu, seni ben görmedim bile der.

Gördüm ki devâsı olmıyan her dert, koşa-koşa gönüle geliyor.

CX

3610. Sakın, ihtiyar deme bana; hiç ihtiyarlar mıyım, nerden kocalacağım, nerden yok olacağım ben?

Âbıhayât kaynağının balığıyım ben; bal-süt denizine garkolmuşum ben.

Canın lâl dudaklarından başka bir yerden su içmem; onun saçlarından başka bir saça el atmam ben.

Yay kaşları, beni de yay gibi bükerse ne gam; onun yayında ok gibi düm-düzüm ben.

Sen kanat veriyorsun bana, ne diye uçmıyayım? Beyim sensin, ne diye öleyim ben?

Ok gibi beni kendinden uzaklara attın; fakat tut ki senden ayrı değilim ben; ayrılmama imkân yok senden.

CXI

Gelmeden sel gibi su kesildik; gitmeden ayağımız tuzağa düştü, bağlandı.

Şatrancı görmeden mat olduk; bir yudumcağız bile içmedik, sarhoşuz.

Güzellerin, ortadan ikiye ayrılmış saçları gibi savaş görmeden kırılmışızdökülmüşüz.

Sanki o putun gölgesiyiz; varlığın aslından, puta tapıyoruz biz.

3620. Gölgesini gösterir, kendisi ortada yok; biz de tıpkı gölge gibiyiz işte; hem yokuz, hem varız.

CXII

Zerresi gibi oynıya-oynıya gelelim; senin güneşine râm olalım.

Her seher çağı, aşk doğusundan güneş gibi doğalım biz.

Dünyânın yaşına da vuralım, kurusuna da; fakat biz, ne kuru olalım, ne yaş.

'A nûr, doğ, parla da altın hâline gelelim diye feryâd eden nice sarhoşlar gördük, nice feryatlar duyduk.

Onların yalvarışları, onların dertleri yüzünden gökyüzüne çıktık, yıldızlara ulaşıyoruz.

O gümüş bedenli güzele gerdanlık olmak için anber hâline gelelim.

Şu altı peşli hırkaya bürünmek için hırkamızı yırttık, paraladık.

Biz, yokluk yolunun azığıyla geçinmedeyiz; kızıl şarapla sarhoş olalım-gitsin.

Bütün dünyânın zehirini verseler, içimizde o zehiri şeker hâline getiririz biz.

3630. Yiğitlerin kaçtıkları gün biz, savaşın tâ içinde Sencer gibi savaşır, ayak direriz.

Düşmanın kanını şarap gibi içeriz; hançerlere karşı dururuz.

Sarhoş âşıkların halkasındayız; halka gibi her gün kapıya gelir, asılırız.

Bizim aman fermânımızı o yazdı; nerden ecelden gar-gar edeceğiz ki?

Melekût âleminde, mekânsızlık dünyâsında gök kubbenin boz atına bineriz biz.

Beden âleminden gizlenmişiz; aşk âleminde, ap-açık görünürüz biz.

Tebrizli Şems, canın da canıdır; ebet burcunda, onunla doğarız biz.

CXIII

Âşıkların canlarına âfetiz biz; evde oturup kalan ev sâhipleri değiliz biz.

Gönlünde bir hayal varsa sanıyor musun ki onu bilmeyiz biz?

Hayâllerdeki sırlar biz değil miyiz; her sevdâyı biz pişirmiyor muyuz?

3640. Gönüller, güvercinlerimizdir bizim; her solukta bir yana uçururuz onları.

Beden, cana, bunun bir izini göster dedi; can da biz dedi, baştan-başa iziz, eseriz.

Şu sözüne bir dikkat et; senin ağzının içindeki iz de biziz, söz de bizden.

Her solukta, seni koltuğumuza almışız; rahata, eziyete sürüp duruyoruz.

Tabiatın; ateş, su, yel unsurların bağlandıkça topraktan meydana gelen şarabı tattırırız sana;

Sonra da ağzını yıkarız; öyle bir yere varırsın ki orda biziz gizli olan.

Senin varını-yoğunu, gizliliğe çektik mi, ne çeşit er olduğumuzu o vakit görürsün.

Şeklini yerden dürüp devşirdin mi, zamanın, ne şaşılacak eri olduğumuzu anlarsın.

Her yana bakınırsın da zamanı göremezsin; mekânsızlık âlemiyiz biz diye çok lâf edersin.

Bedenin, gönlünün rengine boyanır; her yer biziz, bizden ibâret diye oyuna dalarsın.

3650. Dudaksız olarak dudağını, dudağımıza korsun; aynı dille konuştuğumuzu ikrâr edersin.

A Şemseddin, a Tebriz'in padişahı, senin kulluğunla padişahlar padişahıyız biz.

CXIV

Güzelimizi görmedikçe gönül kanının dibinden başka bir yerde oturmayız.

O güzeller güzelinin aşk yolunda kaybolmuş-gitmişiz; öğütle iyileşmeyiz biz.

Gönlümüzde bir dert yurdu var; böyle olduktan sonra derman, ne yapabilir bize?

Yüzük kaşındaki mücevher gibi kutsal âşıkların halkasındayız biz.

Hâşâ, akıldan, candan lâf etmeyiz; edersek ateşlere yanalım.

Canın yolundaki tehlikelerden kurtulduysan gene ercesine yürüme; pusudayız biz.

Gökyüzünde bile fitneler koparıyoruz; yeryüzüne nasıl bağlanabiliriz ki?

Ter-temiz candan bile arınmışız; ne diye Çin güzeli gibi resim hâlinde görünelim?

3660. Binlerce devlet solar-gider; bizse yâsemin gibi hep terü tâze kalırız.

Varlığın karşısında töhmet altındayız amma yokluk perdesinin ardında, herşeyden emîniz.

Şu varlığa arkamızı çevirmişiz; yokluğun karnında bir çocuğuz çünkü.

A Tebriz, bir bak da gör, Şemseddin'in kulu-kölesi olduğumuzdan dolayı ne taç var başımızda bizim.

CXV

Yeni-baştan işrete giriştik; ayağını dire, yeniden başladık işe.

O herşeyden haberi olan güzelimi dilberi, sarhoş, hoş, habersiz bir halde yakalayıverdik.

(s.21) Her solukta, Yûsuf'umuzun güzelliği yüzünden, şekerlerle dolu yüzlerce Mısır elde ettik.

Güzellik evinde bir Ay vardı; oraya vardık; onu tuttuk, kapıyı bacayı kapattık.

O ölümsüzlük âbıhayâtını, su gibi ciğerimizde bulduk biz.

Tacının ucunu görür-görmez, sarhoşçasına kemerine sarıldık.

3670. Onsuz olan her şekil, ölüdür; canlıyı da senin için elde ettik zâten.

Onsuz olan canlıyı da cehennem otu saydık biz.

Mâdenden herkes inciler aldı; bizse bir gümüş bedenliyi aldık mâdenden.

Bir güneşin ışığının parıltısından Ay gibi güzellik elde ettik, alım elde ettik.

Tebrizli Şems, yolculuğa düştü; biz de bu yüzden Ay gibi yola düştük.

CXVI

İhtiyâcı olmıyan bir Tanrıdan başka kimsecikleri istemem; ölümsüzlük göğünden başka hiçbir şey dilemem.

Kulağına gider diye korkarım da onsuz yaşayış düşüncesini bile istemem.

Güneş taşısa şarap testimi, gene de onsuz işret istemem ben.

Üzüm cibresiyim ben; üzüm gibi yumruktan, tekmeden başka bir şey istemem.

Canım, yaralarının lezzetinden bir an bile kurtulsa istemem o ânı.

3680. Hâlis can olma zamanı geldi-çattı; şu beden zahmetini istemem artık.

Örtsün-kapasın diye Ahmed demiş; Ahmed'den, Ahad'den başkasını istemem ben.

Hepsi de Tebrizli Şems'tir; gerçeği de bu; sayı istemem ben.

CXVII

Bugüne bana ne oldu, ne bileyim ben; bugün tez-canlılardanım ben.

Aklın gözüne yerleşmişim, aşkın gözündeyse yerim-yurdum yok.

Yazıklar olsun ki yeryüzünde oturuyorum; insaf edin, zamanın keskin kılıcıyım ben.

Şaşılacak şey de şu ki yeryüzüne âit bedenle gökyüzünün üstünde koşup duruyorum.

* Gökyüzünün çekemediği yükü, aşkın kuvvetiyle çekmedeyim ben.

Aşk göğsünden, onun ateşini, tâ taşların, kayaların gönüllerine eriştiriyorum.

Şekerindeki lezzetten, anlıktan, şu ağzım, ballarla-şekerlerle doldu.

3690. Tebrizli Tanrı Şems'inin çözülmesi zor düğümlerindenim; dünyânın müşkül bir nüktesiyim ben.

CXVIII

Aşk gamından utanıyorsak dünyâda ne işimiz-gücümüz var öyleyse?

Senin yüzünü görmedikçe karâr edeceksen sen bize karâr - huzûr verme yârabbi.

A Yûsufların Yûsuf'u nerdesin? Yüzümüz o diyarda bizim.

Her sabah, o ortadan ayrılmış saçlardan seher yeli gibi geçmedeyiz biz.

Saçlarındaki halkaları sayıyorsun ya; gözümüz o sayıda bizim.

Gözün, canımızı avladı; o avda gözümüz var.

A âbıhayât kaynağı, kucağından kaynayan güzel, bu ateşi, o kucaktan aldık biz.

O lâlelik yüzünden nasıl ağladık, nasıl sarardık-solduk; yârabbi, nasıl bir lâleliğimiz var.

Tebrizli Şems'in kıskançlığı yüzünden diyoruz ki: Ne gümüşümüz var, ne altınımız, ne sevgilimiz.

CXIX

3700. Aslından, hûriden doğmuş olmalıyız ki dâima neş'eli olalım.
Neş'enin, zevkin isteğini verelim de aşkta adâlet âmiri kesilelim.
Yapımızı aşk kurdu; biliyorsun ya, o yüzden huyumuz iyi olmuş.
Aşkına göz açmışım, onu gözetmedeyim; çünkü ancak aşkınla ferahlıyoruz.
Mâdemki murâdımız, muratsızlık; şu halde daima murâdımıza ereriz biz.
Aşkın kullarına kul olduktan sonra Keyhusrev oluruz, Kubad kesiliriz.
Mâdemki O Mısır azîzinin Yûsuf'uyuz; mezatta olsak da ne çıkar?
Yûsuf'un yüzünde bir perde var; o perdenin ardında hikmet sahibi bir er olalım.
Yel, elbette perdeyi kapar; hemen biz, yeli bekliyeduralım.
Gönlüne gelelim, bizi ansın diye gönlümüzü Salâhaddin'e verdik biz.

CXX

3710. Biliyor musun, bugün neden sarardım-soldum a bütün gece tavla arkadaşım benim?
Tavla oynarken gönül, benden zar aşırdı diye seni töhmet altına aldı.
A gönül dedim, zarı getir; zarın gidişinden dolayı dertliyim ben.
Gönlüm, koynunu açtı; ara dedi; varsa bul, yutmadım ya.
Zarın derdinden deli-dîvâne oldum; bütün gece gönülle işkence ettim.
Gâh evet diyordu, gâh hayır-hayır diyordu; gâh-gâh da soğuk sıcak işveler ediyordu.
İşveyle senden el çekmem; sen aldın, bu meydanda dedim.
Gönül, nasıl olur da hırsız olurum dedi; lâcivert gökyüzünün bile haznedârıyım ben.
Bu gürültüde eşek, beni yere attı; o bile sâf, bön bir adam olduğumu anlamıştı.
Eşek gitti, ip koptu; gönül de dedi ki: Onun izinin tozundan ne diye koşayım ben?

CXXI

3720. Önüne ön olmıyan aşkta yıllar geçirdik, ömürler sürdük; fakat hasetçinin dedi-kodusundan da kurtulamadık-gitti.

Bu gürültülerden kadınlar bile korkmaz; bize okuma bunları, erkekten de erkeğiz biz.

Ercesine erlerin işlerine girişelim; yaptığımızı gizlemiyelim.

Bizi altınla-gümüşle aldatma; çünkü yüzümüz, aşkın hançerinden sap-sarı altın kesilmiş.

Derde binlerce âferin; artanı da bize; çünkü derdin dostuyuz biz.

CXXII

Birbirimizin sohbetini seçelim; birbirimizin yanına, kucağına oturalım.

Dostlar, hepimiz de daha fazla oturun; oturun da birbirimizin yüzünü görelim.

Bizi, hep böyle sanma; iç-yüzden uzlaşmışız, bilişmişiz biz.

Şu anda, beraberce oturmuşuz; elimizde şarap kadehi, yenimizde gül;

Şu anda bu görünmez âlemden görünmez âleme yolumuz var; selvisiyle, yâseminle komşuyuz.

3730. Her gün bağa-bahçeye gidelim; açılmış gülleri seyredelim.

(s.22) Bahçeden topladıklarımızı önümüze yığalım, güzellerini seçelim.

Âşıklara saçmak için etek-etek güller derelim.

Hırsızlamacasına gönlünüzü çalmayın bizden; hırsız değiliz, emin kişileriz biz.

İşte şuracıkta; o gülün kokusu, nefesimizden geliyor; biz, adamakıllı inanç gül bahçesinin gül fidanıyız.

Dünyâ, o gülden esip gelen yelin getirdiği kokuyla doldu; yâni gül diyor, biz böyleyiz işte.

Mâdemki kokusunu aldık; bizim kokumuzu da götürür oraya; köhneleşmişiz amma iyileştirir, gençleştirir bizi.

Aşkın kuluyuz-kölesiyiz amma tıpkı aşk gibi biz de pusuda oturmuşuz.

CXXIII

Dün, yeniden ahdettim; hem de senin canına andiçtim.

Gözümü, yüzünden ayırmıyacağım; kılıç çekip öldürsen beni, gene senden dönmiyeceğim.

3740. Başka birisinden derman aramıyacağım; çünkü derdim, senin ayrılığından.

Beni baş-aşağı ateşe atsan ah dersen erkek değilim.

Toz gibi yolundan kalktım, tozudum, gene senin yoluna kondum.

CXXIV

* Bugün elemli değilim, şâdım; gamı üç kere boşadım-gitti.

İster beyim olsun, ister ustam; nerde bir elemli varsa bıyığına.

Bugüne neş'eyle bağladım belimi; bugün o Ay yüzlünün yüzündeki örtüyü açtım.

Bugün zarifim, lâtifim; sanki lûtuftan doğmuşum.

Nâzından öpücük vermiyen sevgili, beni öpmek istedi de ben öptürmedim kendimi.

Dün gece ne rüyâ gördüm acabâ ki bugün tam murâdıma erişmişim.

Yürü dedin, git; padişahsın sen; evet; hoşum, adım-sanım da kutlu.

3750. Sâkisiz-şarapsız sarhoşum; tahtsız-külâhsız Keykubâd'ım.

Vehimler nerden erişecek bana? Sübhânallah, nereye düştüm ben?

CXXV

Ona âit sözleri, açıkça söylerim sana; fakat bütün hazır olanlardan gizli söylerim.

İnsanların arasında söylesem de sözümü, senin kulağından başkasının kulağı işitmez.

Hani rüyâda dilsiz-dudaksız söz söylerler ya; uyanıkken de öyle söylerim ben.

Kuyunun dibinden başka yerde ağlamam ben; senin gamının sırlarını, mekândan dışarda söylerim ben.

Yeryüzüne oturmuşum; tutarım, yerin hallerini gökyüzüne söylerim ben.

Ne kadar izini, eserini söylesem sevgili, o kadar gizlenir-durur.

Gamından feryâda başladım mı, lâtif canlar da feryâda koyulurlar.

CXXVI

Gönülden başka bir yere gelmiyelim; bir soluk bile gönülden dışarda durmıyalım.

3760. Başı kesilmiş kamış gibi dalımız-budağımız yok, fakat sesimiz var.

Âşığın, yanmış-kavrulmuş ciğeri gibi aşk ateşinden başka birşeye lâyık değiliz.

Aşk güneşinin zerreleriyiz biz; ey aşk, doğ da biz de doğalım.

Bizi, zerreler arasında ara; zerrelerin en küçüğüyüz biz.

Arar da bulamazsan bir iz verelim de nerde olduğumuzu bil.

Gün doğdu da saraya vurdu mu, sarayın üstünün, penceresinin çevresindeyiz biz.

CXXVII

A benim orucumun, namazımın düşmanı; a benim uzun ömrüm, sürüp giden kutluluğum.

Hangi perdeyi gerdiysem yırttın; artık perde germek çağı geçti gitti.

Ben, yeryüzüne benziyorum, baharımsın benim sen; bütün sırlarım, senin yüzünden meydana çıkmış.

Av oldum, nasıl uçayım? Sana mat oldum; artık nasıl ayrılayayım?

3770. Pervânem muma atıldı, yandı; artık neden çekineyim?

Bana, aklımdan da yakınsın; artık nasıl sana yönelebilirim ben?

Erit beni; baştan-başa tüm şekerim ben; ister donayım, ister eriyeyim, şekerim, şeker.

Bir uğurdan, vefâdan el yuma; bir kere daha yalvarışımı duy, gör.

Bir kere daha bana afsun oku; bir kere daha Mesih'in rûhuyla beze beni.

Baç memûru, köprü üstünde; geçmem için buyruk ver ona.

Sus, söylemene ihtiyâcı yok onun; zâten ben de kendi sözlerimle yâveler düzmedeyim.

Sus; mâdemki Eyâz'ım ben, elbette işin son-ucu Mahmûd olacak, iyi bitecek.

CXXVIII

Canım, sana eş-dost olalı nereye gidersem gideyim, gül bahçesindeyim.

Yüzün, gönlüme eş olalı toprağın üstünde değilim, gökyüzünün üstündeyim.

3780. Gölgem, bu dünyâda olsa da gam değil, o dünyâdayım ben.

Hoş olmıyan şey eğreti bana; neyle hoşsam oyum ben.

Aşk gemisinde bir hoş uykuyâ dalmışım; uyurken gidiyorum ben.

Bugün, cansızlar bile açılıp saçılmış; bugün, dirilerin arasındayım ben.

* Mâdemki "Kalemle öğretti" âyetine mazhar oldum; yazılmamış Levhi de okurum ben.

Mâdemki akıyk mâdeni açık; dükkânım harâb olmuş; ne gam.

O koca sağraktan gönlüm, tezleşti; gönlüm tez amma başımda ağırlık var.

A tac bağışlıyan sâki, beri gel de başımın-gözümün üstüne oturtayım seni.

Mumdan, şekerden başka birşey söyleme bana; bilmediğim birşey söyleme bana.

"Tercî-i Bend"

CXXIX

A uyku, soluktaşlarımın yanından git; git ki kimsesiz sınanmış bir halde kalmıyayım.

3790. Tencere gibi ateşin üstüne koydun beni; ne pişirtiyorsun tencerede? Bilmiyorum ki.

(s.23) Bir soluk başımı kaşısam aman vermiyorsun bana ey aşk.

Öfkenden, iki hilim kulağımı tıkadın, hem de ahlarımı-eyvahlarımı duymamak için.

A benim canım, bizi bu dünyâya az havâle et; çünkü bu dünyâdan değiliz biz.

Yolumu aç da canımı, daha da tez ulaştırayım can dünyâsına.

Yardım et, kılavuzlukta bulun da pılımı-pırtımı senin civârına çekeyim.

A şu şekillerin canı, dinlersen bir tercî' daha söyliyeyim.

***

Coşkun, yeğin akan su sensin, dolap biziz; değirmen taşı gibi başımız dönmüş.

Güneşsin sen, zerreler gibiyiz biz; dağın ardından doğ da doğalım.

* İskencübin için bal ver; çünkü biz, boyuna sirkeyi arttırıp duruyoruz.

3800. Gâh sana şaşıyoruz, nerdesin diye; gâh kendimize şaşıyoruz, nerdeyiz diye.

Gâh verişimize, bağışımıza şaşıyoruz; gâh zarı kapacak kadar nekes davranışımıza.

Gâh yerden-yere göçüşümüzü hayran-hayran seyrediyoruz; gâh kendimize gelişimize şaşıyoruz.

Gâh bakırız, gâh hâlis altın; gâh da her ikisi için kimyâ kesiliyoruz.

İkinci tercî, ikinci zevk ve meyil, yâhay; vermek de Hay'dan, almak da.

Gâh yemekle, kazançla neş'elidir; gâh harcamakla savurmakla.

Gâh fidan gibi meyva elde etmiye uğraşır; gâh elde ettiği meyvaları saçmakla-dökmekle.

* Gâh, bağışta zamanının Hâtem'idir; gâh zenbil elinde, dolaşmakla Abbâs.

Ya oyuz biz, öbürü dal-budak; yahut da senden başkayız şu iki zıd olmasa da.

Çünkü iki zıttan meydana gelmişiz; aşağılatma da kurulmuş, yükseltme de.

3810. Yüceltmesi de düzene koymaktır, aşağılatması da; hani kandili asmak, indirmek gibi.

Şu halde düzene koyması, bozmak içindir; bozması da yüceltmek için.

Nice zayıf, kanadı kırık kuş, binlerce filin hortumunu yaralamıştır.

CXXX

Suda mıyız; ne biliriz biz. Nasıl bir çoşkunluktayız, nasıl bir kütülüğe uğramışız; ne biliriz biz.

Her solukta, izi belirmiyen şarapla daha da fazla sarhoşuz; ne biliriz biz.

Güzelliğin incisini görünciyedek yüzümüz, altına dönmüş; ne biliriz biz.

Aşkın, ayağımızı tutalı, ayaksızız-başsızız; ne biliriz biz.

Kurumuz da sensin, yaşımız da senin; bir hoş kuruyuz, yaşız; ne biliriz biz.

Saçlarının baş halkasını tuttuk; bir hoş sayıyoruz; ne biliriz biz.

Âlem, alt-üst olsa biz de alt-üst oluruz; ne biliriz biz.

3820. Yeşillik, bağ-bahçe solsa, kurusa sende yayılırız, otlarız; ne biliriz biz.

Gül bahçesindeki güller, tamamiyle dökülse senden gül derer, devşiririz biz; ne biliriz biz.

Gökyüzü, binlerce Ay gösterse yalnız seni seyrederiz biz; ne biliriz biz.

Dünyâyı şeker kaplasa biz şarab içeriz; ne biliriz biz.

A Tebrizli Şems, senin güneşine karşı Aya dönmüşüz; ne biliriz biz.

CXXXI

Yârabbi, niçin tövbemi bozdum, ne diye ağzımı bağlamadım lokmaya?

Vesvese, halka-halka çevremi kapladıysa ne diye geçtim de ortasına oturdum?

Son-ucu, herşeyin yerini, aklımla gördüm; yüzlerce defa, binlerce defa kurtuldum.

Âdeta Tanrıya kulluk etmekten usanmışım; çünkü canla-gönülle boğazıma tapmadayım.

* "Bütün sıkıntılarını bir tek sıkıntı yapan" hadîsini de Peygamber'den okumuşum hani.

3830. Nasıl oldu da gönlüme bir dumandır, çöktü; nasıl oldu da tezce, toz gibi sıçramadım.

Şimdi nedâmetle yazdığım şu satırları o vakit yazsaydı ya elim.

CXXXII

Gittim, dünyâdan bir baş-ağrısı eksildi; halecandan kurtuldum, canımı kurtardım.

Düşüp kalktıklarıma hoşça kalın dedim; canımı, izi belirmiyen dünyâya götürdüm.

Şu altı kapılı evden çıktım; varım-yoğumu, bir hoşça, mekânsızlık âlemine ilettim.

Gayb âleminin avlanan beyini gördüm; ok gibi uçtum, yayımı götürdüm.

Ecel çevgeni, yanıma geldi; kutluluk topunu, ortadan kapıverdim.

Penceremden, şaşılacak bir Ay vurdu; dama gittim, merdiven götürdüm.

Şu gök damı, beni canların topluluk yeridir ya; sandığımdan da daha hoşmuş.

Gül dalım soldu, döküldü; tekrar gül bahçesine götürdüm onu.

3840. Bir müşteri gibi paramı-pulumu, tezce mâdenin aslının aslına götürdüm.

Can dedikleri altın kesiğini, şu kalp para basanlardan kaçırdım, kuyumcuya armağan götürdüm.

Gayb âleminde, uçsuz-bucaksız bir dünyâ gördüm; kara çadırımı o sınırsız yere götürdüm [*].

Ağlama bana; bu yolculuktan neş'eliyim ben; yolumu cennetlerin bulunduğu diyâra ulaştırdım.

Mezarımın başına şu ince anlamlı sözü yaz: Başımı belâdan, sınanmadan kurtardım.

(s.24) A beden, şu yerde bir güzelce uyu; senin haberini göklere götürdüm ben.

Bağla çeneni; feryatların hepsini de dünyâyı yaratana götürdüm artık.

Bundan böyle gönül gamını söyleme; çünkü gönlü de, gizli şeyleri bilene götürdüm.

(*) Kara çadır yerine Türkçe "alacuk" kelimesini kullanmıştır.

CXXXIII

Nazlandı da ateşim ben dedi sana; evet, fakat sevgin, güneşin, benim gönlümde.

Senin sevgin olmadan bir gül kokarsam tiken gibi hemencecik yak beni.

3850. Balık gibi susmaktayım amma dalga gibi, deniz gibi çırpınıp duruyorum; huzûrum-karârım yok.

A benim ağzımı mühürliyen, çek senden yana dizginimi.

Maksadın nedir? Ne bileyim ben; şunu biliyorum ancak ki bu kadardayım ben.

Deve gibi, senin gamını geviş getirmedeyim; esrik deve gibi ağzım köpürmede.

Ne kadar gizlesem, söylemesem gene de aşkın tapısında ap-açık meydandayım.

Tohum gibi yeraltındayım; baharın buyruğunu bekliyorum.

Hele bahar gelsin de benim nefesim olmadan bir hoş nefes alayım; benim başım olmaksızın bir baş kaşıyayım.

CXXXIV

Zamanda kaybolmuş-gitmişiz amma sevgilinin civârına yol bulmuşuz.

Gönül ateşimizi bir salarsak zaman da bizim gibi kaybolur-gider.

Fitnenin başını bir kaşıdık mı, ne başı kalır onun, ne aklı.

3860. Şu ölüm var ya, hani halk, lokması onun; bir lokma yaparız, yutuveririz onu; hiç de gamlanmayız yâni.

Sen, şu kumarda borçlara batmışsın; bizse oyunculara borç verip durmadayız.

Rehin verecek bir canımız kaldı; bâri onu da verelim de kurtulalım-gitsin.

CXXXV

Âşıkız, gönülsüzüz, yoksuluz biz; hem çocuğuz, hem genç, hem ihtiyar.

Barut gibiyiz, kuru odun gibi; hemencecik aşk ateşiyle alevleniveriyoruz.

Aşk ateşiyle parlıyoruz; fakat şimşek gibi çabucak sönmüyoruz.

Arslan gibi ciğer kanını içiyoruz; pars gibi peynire âşık değiliz biz.

Siz, hangi eti tutuyorsunuz derler; de ki: Senin elini tutuyoruz, elden tutanlarız biz.

Kendisine tapanlar katında tiken gibiyiz amma dosta tapanlar katında ipek gibiyiz.

Mum gibi yanıp yakılan âşıktan ayrılmamıza imkân yok, sanki fitiliz o muma.

3870. Bizden kaçma, çünkü biz seninle, sütle bal gibi karılmışız, birleşmişiz.

Sen, eşsiz bir av beyisin; biz de eşsiz bir avız.

Güzellikte, tandırın kızmış; yay bizi o tandıra, hamuruz biz çünkü.

Bizi, ayaklarının altına yay; ayaklarının altında bir hasırız âdeta.

CXXXVI

Biz, ululuk ışığıyla diriyiz; hem yabancıyız biz, hem olasıya bildik.

Nefis kurttur amma içyüzdeniz biz, Mısır Yûsuf'uyla ömrümüze ömürler katmadayız.

Yüzümüzü göstersek Ay, kendini görmiye, kendini beğenmiye tövbe eder.

Biz kol-kanad açtık mı güneş bile kolunu-kanadını akar-yandırır.

Şu insan şekli, bir yüz örtüsüdür; biziz bütün secdelerin kıblesi.

O soluğa bak, insanı görme de canını, lûtufla kapıverelim.

3880. Şeytan, ayrı-ayrı gördü de sandı ki biz, Tanrı'dan ayrıyız.

Tebrizli Şems de bir bahane zâten; güzellikte eşsiz olan da biziz, lûtufta eşsiz olan da biz.

Fakat örtmek için halka, o kerem sahibi bir padişahtır, biz yoksuluz de.

Padişahlıktan, yoksulluktan bize ne? O padişaha lâyıkız ya; buna sevinmedeyiz biz.

Tebrizli Şems'in ışığında mahvolmuşuz; mahvoluştaysa ne o kalır, ne biz kalırız.

CXXXVII

Aşk, göğe uçmak, her solukta yüzlerce perdeyi yırtmaktır.
İlk solukta nefisten kurtulmaktır, ilk adımda ayaktan geçmektir aşk.
Şu dünyâyı görülmemiş saymaktır, kendi gözünü görmektir aşk.
A gönül dedim, kutlu olsun âşıkların halkasına ulaşman;
O bakış diyârına bakman, gönüllerin sokaklarında koşman.
3890. A gönül, şu soluk nerden geldi; şu çırpınman neden?
Akuş, kuşların dillerini söyle; senin kapalı sözlerini dinlemeyi bilirim ben.
Gönül dedi ki: İş yurdundaydım; balçık evinedek koştum.
Sanat evinden uça-uça, sanatı yaratanın evine geldim.
Ayağım kalmayınca da çekiyorladı beni; şekil düzülüşünü nasıl söyliyeyim?

CXXXVIII

A yüzü, gülen ilkbahar; nazar değmesin, ne de gülüp duran bir güzel.

A güzelim, seni, cennet bahçesinde bir nar ağacının dalında gülüyor görmedeyim.

Bir soluk bile ayrılma benden a güleç yüzlü, a güzel yanaklı sevgili.

A gülen padişahlar padişahı, sultanlar sultanı, dünyâ şehri sensiz harab oluyor.

Kaynak başlarında, gülen yeşilliklerde yüzlerce kızıl gül, sana âşık.

3900. Gönül ormanında yüzünün hayali, bir arslandır ki gülerek avlar avını.

Gülen kararsız devlet gibi her gün, bir yandan çıka-gelirsin.

Tebrizli Şems'in sıfatları, öylesine bir denizdir ki gülen iri taneli incilerle doludur.

CXXXIX

A Ay yüzü neş'eli, güleç dost, dilerim, yüzün daima gülsün.
O Ay, hiç kimseden doğamamıştır; doğduysa bile gülerek doğmuştur.
A Yûsufların yûsuf'u, adâlet tahtına gülerek geçtin-kuruldun.
Daima kapalı bulunan o kapı, senin yüzünden; gülerek açıldı.
A âbıhayât, sen gelip eriştin de ateş de güldü, yel de, toprak da.

CXL

A sarhoşların sâkisi, a sarhoşların ellerinden tutan, gönlünden, sarhoşa vefâ etmeyi çıkarma; vefâlı ol sarhoşlara.

A mahmur susuzların sâkisi, şaraba tapanlar çok susadılar.

3910. Şarabı, elden-ele yürüt; hileyi-düzeni ele alma.

(s.25) Yokluk vesilesini sun bize; varlar, yokluğun hasretini çekiyor.

* Mâdemki Kayserimiz, Kayseri'de; bize Bâbülistân'ı gösterme artık.

Nerde şarap varsa meclis de ordadır; nerde o varsa işte oracığıdır gül bahçesi.

Güneş gibi bir kadeh sun da o kadehle aşağılık bir hâle düşünlerin fidanını yücelt.

İnananlara, Tanrı cemâlini görmek haktır; onlar ne Hârezm'i görürler, ne Dehistân'ı

Bostana, korkuluk olarak nasıl eşek başı dikerlerse münkir de, nazar değmesin diye bulunuyor.

O güzel, onun gönlünde değilse bizim gönlümüze bir güzelce oturmuş, yerleşmiş.

CXLI

Gene kollarını, yenlerini sallıya-sallıya, güle-oynıya gledi o canın da, aklın da, îmânın da düşmanı güzel;

Yüz binlerce gönül yağmalıyan, yüz binlerce dükkân yıkan dilber;

3920. Yüz binlerce fitne koparan, yüz binlerce hayrânın hayret makamı olan sevgili.

Gene geldi aklın hem dadısı olan, hem akla âfet kesilen; cana hem eş-dost olan, hem düşman kesilen dost.

* O, öyle hafif aklı, nerden kapacak? Lokman'ın aklı gibi bir akıl gerek ona, öyle bir akıl ister o.

O, aşağılık canı nerden kabul edecek? Bahr-i Umman gibi bir can ister o.

* Geldi de köyün haracını getir dedi; yıkık bir köy bu köy dedim.

Dedim ki : Senin tûfânın, şehirleri bile kırdı-geçirdi; koca bir tûfâna karşı bir köy ne yapabilir ki?

Yıkık yer dedi; definenin bulunduğu yerdir; a Müslüman, bizim yıkık yerimizdir o.

O yıkık yeri ver bana; çık dışarıya; kınamaya kalkışma, saçma -sapan söylenme.

Senin yüzünden yıkık; sen gittin mi, padişahın adâletiyle mâmûr olur.

Düzene girişme; gittim deyip de kapının ardında gizlenme.

3930. Kendini ölüye döndürme de insan canıyla diri ol.

Gördüğün işi ortaya koy; iyiden iyiye bil ki o, Tanrı işidir.

Gazelin kalan kısmını gizlice söyliyeceğim; hamların yanında söylenemiyecek.

* Sus; dil sözüyle Furkan nûru arasında yüz binlerce fark var.

CXLII

Akıl, aşkın elinden afyon yuttu; akıl, delirdi-gitti şimdi.
Delinin aşkı da, akıllının aklı da; ikisi de deli-dîvâne bugün.
Aşkla denize giden ırmak; deniz kesildi, ırmak mahvoldu-gitti.
Aşkla vardı da bir kan denizi gördü; geçti, ta ortasına oturdu akıl.
Kan dalgaları, başını aştı; her yandan onu, cihetsizlik tarafına götürmiye koyuldu.
Sonunda kendisini tamamiyle kaybetti; aşkla çevikleşti, güzelleşti.
3940. Kendini kaybedişte öyle bir yere erişti ki orda ne yer vardı, ne gök.
İleriye gitse ayağı yok; otursa ziyan edecek.
Derken ansızın o mahvoluş yanından, o neliksiz-niteliksiz ışık dünyâsından,
Lâtif ışıklardan meydana gelmiş bir sancakla yüz binlerce mızrak gördü; meftun oldu-gitti.
Tutulmuş ayağı, yürür oldu; o şaşılacak çölde yola düştü, gidip duruyodu.
Belki oraya ayak basarım da diyordu; kendimden de kurtulurum, kendimden aşağılardan da.
Derken önüne iki vâdi çıktı; birisi ateşti, öbürü güllük-gülüstanlık.
Gir ateşe, atıl ateşe de gül bahçesinde neş'elere-safâlara dal diye bir ses geldi. Diyordu ki ses:
Güllüğe dalarsan kendini külhan ateşinin içinde bulursun;
Ateşe atılırsan İsa gibi, meleklerin kanatları üstünde göğe ağarsın; gülüstâna dalarsan Kaarûn gibi yere batarsın;
3950. Kaç, bütün bağlardan çık da can padişahının amanını ara.
O padişah, Tebriz'in övündüğü Şemseddin'dir; onu nasıl översen öv; bütün övüşlerden üstündür o.

CXLIII

Tövbeyi bozma zamanı, binlerce tövbe tuzağından sıçrayıp kurtulma çağ geldi-çattı.

Gönlün-canın ellerini çözmek, sonra gamın ellerini bağlamak çağı şimdi.

Tam zamanı can sevgilisini görmenin, lâ'l dudaklarını öpüp sorarak çürütmenin;

Âbıhayâtta yıkanmanın, o suyla bedeni arıtmanın.

Vuslatının kıyâmeti koptu; niceye bir ümitlere kapılıp oturacağız?

O sevgili, bir bağı çözer, koparırsa dikkat et de bak; o çözmede, o koparmada yüzlerce bağlamak, ulaştırmak vardır.

A herkesin tapı kıldığı Tebrizli Şems, a gül bahçesinden kaçmış can.

CXLIV

Kalk, sabah şarabını döndür ey yüzü, parlak güneşe benziyen sevgili.

3960. Yeni yoldan gelen canları o eski nîmetlerindle doyur; oturt sofrana.

O canlar, dün gece rüyâda uçmuşlar, gayb âleminde perişan olmuşlardı.

Her can, bir ilde, bir şehirde garipler gibi başı-boş kalmıştı.

Uçmuş kuşları havadan indir; davul döv, ıslık çal.

Onları, kendilerinden geçir, yoldan ne armağan getirmişlerse hepsini de al.

Çünkü yaprağı olan gül, bu gül bahçesinden bir fayda elde edemez.

Bir akıl gerekir ki akıldan bezmiş olsun; şaşkın adamın kılavuzluğu doğru değil.

* Bütün yolda kılavuz, karga olursa her adımda binlerce yıkık yer belirir.

A benim Tanrım, padişahın şehrinin burçlarından, sen yetiş feryâdımıza bizim.

Şu yolu kes artık; çünkü bu yolda deve uyudu-kaldı; deveci de sarhoş oldu-gitti.

CXLV

3970. A aydın ışık, gitme bizden; gitme de benim gibi binlercesi dirilsin.

Her tikenin gönlünden, yüzlerce nerkis, yüzlerce yâsemin, yüzlerce süsen açılıp saçılsın.

Her dal, binlerce meyva versin; her tâze gül, binlerce gül bahçesi kesilsin.

Gecenin canına tıpkı ışıksın, yahut ışığın canına tıpkı yağsın.

Evin penceresine güneşsin sanki; yahut da kapısı kapalı eve penceresin.

* Zırha tıpkı Dâvûd'un elisin; yahut da savaş Rüstem'ine zırhsın sanki

(s.26) Güneş, senin için ateşlere dalmış; Ay, senin için harman yaymış.

Senden başka hiç kimsecik baharın öcünü, kara-kıştan alamaz.

Bağ da, bahçe de, çayır da, çimen de senin şevkinle çoşmuş; gül, senin aşkınla yakasını-eteğini yırtmış.

A benim dostum, bana sen baş olduktan sonra borç etmekten hiç korkmam ben.

3980. Pazardan geçtiğin gün, hem erkek kendinden geçer, hem kadın [*].

Sabah şarabı sen olduğun gece, can da harab olur-gider, beden de.

* O sabah şarabı, Türklük eder de öfkeyle, Hintli geceye, sen-sen der [**].

* Fakat senin Türklüğün, Bulgar haracından da iyidir. Senin her "sensin" demen, binlerce yol kesicidir [***].

Sus dedin, susuyorum işte; çünkü sen söyletmiyorsun beni.

Gönül rebâbının kulağını burarsan ten tenen ten diye söze gelirim.

Susan, hareket etmiyen bir topraktım, beni var ederek sarhoş ettin.

Varlığı bırakayım, toprak olayım da bir başka şekilde var et beni.

* Sus, söz de varlıktır; "susun" emrine uy da dilsiz ol.

(*) Konya nüshasında bu beyitten evvelki beytin ikinci mısrə'a'ı,bu beytin ikinci mısrə'a'ıdır, böylece nəushada bir beyit eksiktir.

(**) "Sen-sen", Türkçedir; "sensin" yerine kullanılıyor.

(*) Bu beyitteki "sensin" sözü de Türkçe kullanılmıştır.

CXLVI

Aşk, süslen diyor ana; fakat bizim katımızda süslenmen, adamakıllı inanca, anlayışa sahib olmandır.

3990. Bizden başkasına bakma da körleşme; iyiden-iyi inanç ve anlayış gözü, zanla sapıtmaz.

Korkan, hor-hakıyr olan kişide zevk olamaz; katımında eziyet çekme, emin ol.

Benim aşkıma düşen, nasıl helâk olur; birinin murâdı ben olursam nasıl mahzun olur o?

Aşk, size elçimizdir bizim; işte bir güzel, fakat biz, ondan da güzeliz.

Belâ çetinleşti amma râzı ol; ayrılık, belâdan da çetindir.

Kim yücelere ağmak istiyorsa işte şu sebebe dayansın.

A ıstıraplara dalan, gel, kurtul, şu yurdumuzda murâdına eriş, amma ne de güzel yurttur bu yurt [*].

CXLVII

A dostum, bırak azarlamayı da derdimize derman ara.

A dostum, bizden ayrılma da bizi belâdan, gamdan ayır.

Düşünce, bir hırsız gibi girdi gönüle; sarhoş et beni de hırsızı yok et-gitsin.

4000. Gamın içinde neş'eyi belirt; vefâsı olmıyan âlemde vefâkâr ol.

(*) Bu gazel Arapçadır.

CXLVIII

Geç gelmişsin, tez gitme a gidişi, canın gidişine benziyen.

Geç gelmek, tez gitmek, gül bahçesinde gülün türesidir.

Nasılsın dedin; kızgın kumun üstüne düşen balığın hâli nasılsa o haldeyim işte.

A padişahım, padişah, devletsiz, insafsız, adâletsi olursa şehir, ne hâle gelir? O haldeyim ben.

Sensiz değilim ben, fakat sende bir gizli senlik var ya, onu istiyorum senden.

Gün ışığı geceleyin de vardır; hele temmuzda sıcak, kızgın bir halde.

Fakat kuşların korkusundan, yarasadan başka, güneşin yalnız ıssılığını yeter bulan yoktur.

Ona düşman olan kuşların hepsi de hem ıssılığı ister, hem aydınlığı.

İki cins kuşun huyunu da söyledik; ey gazel okuyan, bak-bakalım hangisindensin sen?

CXLIX

4010. A aklın, tatlı canın düşmanı; a Mûsâ'nın nûru, Tûru Sînâ'sı.

A benim dostum, senin izini dos-doğru söylesin; canda bu güç yok.

Ne dersem, ne yazarsam, daha önceden, yazılmadan okumuşsundur sen.

A menekşesiz, pelinsiz dertleri iyileştiren hekim;

A muhtaçların kızkını çuvalsız, dağarsız, dağarcıksız gönderen.

Senin huzurunda olmıyan her zevk, ham incir şurubudur, ejderha sokması.

İki kerpiç parçası alırsın; bundan Vîse yaparsın, şundan Râmin.

Derken o şekli kazırsın, traş edersin; toprakta bur avuç toprak olur-gider.

Şekiller yapan sanatının karşısında şu padişahlar, oyuncaklardır âdetâ.

İki testiyi çarp birbirine; birisi; horlukla öbürünü kırsın.

Sonra da kıran, ben kırdım diye lâf etsin... Halbuki yaratış eliyle sen kırdın onu.

Bir yele şekil verirsin; tavus kuşu olur, doğan olur, şahin olur.

Geceleyin, yolcunun uykusunu bağlarsın; yâni uyuma, kalk, otur dersin.
Otur, gönül hayal yurdunda da seyret yaptığım her şekli.
Seyret de yalancı şekli gör, doğrusunu gönlünde bul.
Kalemimi övesin, beğenesin diye senin için yaptım bunu.
Bu gece, bütün şekiller avdır; attan eğeri indirme.
Sabahadek avlan, at sür; yatağı-yastığı düşünme.
Mecnûn'san oturup kalma; Leylâ'nın çevresinde dolaşadur.
* Padişah bu gece sadakalar veriyor; "Sadakalar, yoksullar içindir."
4030. * Padişahın ölçeğini arıyorsan Bünyâmîn'in çuvalında bulursun ancak.

Çok döndün, dolaştın, yeter artık; duâya başla; bundan böyle âmin sözüyle kulağını beze.

CL

Bedenin kazancı, maldır, altındır; gönlün kazancıysa dostluğu arttırmaktır.
★ Bağ-bahçe, zindandır dostsuz; zindan, gül bahçesidir dostla olunca.
Dostluk lezzeti olmasaydı ne erkek meydana gelirdi, ne kadın.
Dostun bahçesinde biten tiken, binlerce selviden, binlerce süsenden güzel.
Aşkımızı, ipliğe, iğneye minnet etmeden, bir-birine eklemiş-dikmiş.
Âlem evi, karanlıksa aşk, tam altmış tane pencere açar o eve.
Oktan-kılıçtan korkuyorsan aşk zırhçısı, zırh yapmış.
Kendi olgunluğunu gene aşk söyler; soluğunu kes, dilsiz kesil.

CLI

4040. A benimle dün, kavgaya girişen; benimle şarab içen, çoşan.
A can, dün geceki vuslat hakkıyçin böyle öfkeyle muâmele etme bana.
(s.27) Kulunun bir kötülüğünü söyledilerse gizleme benden; söyle bana.

CLII

Bugün sen mi daha güzelsin, ben mi daha güzelim? Bensiz nasılsın, benimle olunca nasıl?

Hayır-hayır; ben-sen deme; bırak bu lâfı; seninle benim bir ayrılığım yok ki zâten.

Sensiz, göğün tâ üstündeydin sen; yıllar boyunca da ben, bensizdim [*].

Ben derideyim, sense üzüm gibi tatsın, sudan ibâretsin; ben nerdeyim, sen nerde?

O Hâtem-i Tayy, nekesliği bıraktı; cömertlik kapısını açtı da benim-ben dedi.

Bense nekesliği de bağışladım-gitti, cömertliği de; cömertlikte Hâtem'den de ileriyim ben.

Sen, güzel yüzlü lâtif bir cansın; ben de o güzel yüze karşı bir ayna tutanım.

CLIII

4050. Biz mi daha sevinçliyiz, sen mi a can? Biz mi daha arı-duruyuz, mâdenin gönlü mü?

Kendi aşkımıza düşmüşüz; hepimiz de gönülden olmuşuz; kendi yüzümüze dalmışız, hayran olup gitmişiz.

Biz mi daha sarhoşuz, kadeh mi daha sarhoş? Biz mi daha temiziz, gönül mü, can mı daha temiz?

Bir bize bakın, bir aşkın yüzüne; ikimizden hangimiz daha usta a dostlar?

İman aşktır, küfür biziz; küfre de bak, imana da.

İman, küfürle ses-sese vermiş; bir perdeden şarkı okuyorlar.

Anlıyan-bilen bile bu sözü anlamazken bilgisiz, anlayışsız, nerden anlıyacak bu sözü?

(*) Konya nüshasında, ikinci mısra' "Yıllarca ben vardım, sen vardın" şeklindedir.

CLIV

Gördük mü, o peri yüzlü, o Ay yüzlü, o Müşterî yüzlü güzel ne yaptı, neler etti?

O yalım yüzlü Halil'in aşkıyla bütün putlar, yüzüstü yerlere kapandı; bütün güzeller, ona karşı mat oldu-gitti.

O kâfirliğe yüz tutunca kâfirlik, iman mumlarına döndü.

4060. O salına-salına yürüyen dolgun yüzlü güzelin yüzünden, bütün dünyâ, gülen cennete döndü.

Belki iki bin tane tüm büyü bilir o; eyvahlar olsun, büyücülüğe yüz tutarsa.

Yüzü, safran gibi sararıp somuş gönlün inâdına; kızıl gül gibi baharı yalımlattı, parlattı.

Güneş, anber gibi sim-siyah yüzlü gecenin çehresine, kâfûrlar saçtı.

O kızıl yüzlü lâ'l şarabın yüzünden sarı şişe, lâleye döndü.

Aşk semirdi, gelişti; akılsa, inadına arıklığa yüz tuttu.

Yüzüm artık lâ'l renkli şaraba döndü; niceye bir kuyumculuğa yüz tutacağım?

Yeter, ya fitneyi çoşturma, yahut da şâirlikten yüz çevir.

CLV

A güzel, gene ne diye kandırıyorsun beni sen; gene düzenle ne diye aldatıyorsun beni sen?

Her solukta keremler gösteriyorsun da çağırıyorsun beni; a dostum ne diye aldatıyorsun beni sen?

4070. Sen ömürsün, ömürse vefâsızdır; beni vefâlarla ne diye aldatıyorsun sen?

Gönül, ırmaklarla kanmıyorken ne diye sakayla aldatıyorsun beni sen?

Ay yüzün olmadıkça göz, bozarıp gitti; sopayla ne diye aldatıyorsun beni sen?

A dostum, duâ bizim ödevimiz; bizi ne diye duâ ile kandırıyorsun sen?

Aman fermanını verdiğin kişiyi, korkuyla, ümitle ne diye aldatıyorsun sen?

Tanrının kazâsına, kaderine râzı ol dedin; ne diye kazâ ile aldatıyorsun bizi sen?

Mâdemki devâ kabul etmiyor şu derdim; ne diye devâ ile aldatıyorsun beni sen?

* Yalnız yemek yemeyi âdet edindin, hoş; fakat salâ sesiyle ne diye kandırıyorsun bizi sen?

Mâdemki neş'e çengimizi kırdın, hoş gördük bunu; iyi ki kırdın; amma üç telli sazla ne diye aldatıyorsun bizi sen?

Bizi, bizsiz okşuyorsun; böyle olduğu halde bizi, ne diye bizimle aldatıyorsun gene sen?

4080. Cânım, tapında hizmet kemerini kuşandı; bizi ne diye ağır elbiselerle aldatıyorsun sen?

Sus, senden başkasını istemiyorsun. Bizi bağışlarla ne diye aldatıyorsun sen.

CLVI

A güzelim, arslan da yüzüne av olmuş, ceylân da; böyle yüz, nasıl gizlenebilir ki?

Gücün ne kadar yeterse o kadar örtedur; ister [illegible] kat- kat peçelerle ört yüzünü.

Terazi burcundan doğan güneş, gönüllerin pencerelerine vurur, ışır- durur.

Gelin diye aşk gürültüsü, yokluk ülkesini de doldurdu, varlık ülkesini de.

A iki şekere benziyen lâ'l dudakları, aklı yakıp yandıran, a iki oka benziyen gözleri, delecek ciğer arayan dilber.

Daha otuz beyit söylememi istedi o güzel, sarhoşluk, bu isteğe düşürdü onu.

Fakat o yanda bir evdir açıldı da o evin yüzünden otuz beyti, bir beyte sattım-gitti.

CLVII

Söyle ilkbaharın parlaklığını; söyle ey lâleliğin neş'esi, söyle.

4090. Şarap satanın gussasını çekmeden şarab iç; tiken dalının zahmetini çekmeden söyle.

A bülbül, a binlerce masal okuyan, söyle baharın sıfatlarını, söyle.

A kulağı halkalı köle, a gülün âşığı; kulağını, başının arkasını kaşıma; söyle.

Selvinin boyunu, gülün yüzünü, ardıcın, selvinin üstüne kon da söyle.

Güz geçti, gül, yüzünü gösterdi; selviye çık da ap-açık öv gülü.

Üzümün canı nedir diye sorarlarsa sana; yaprağa bakma, söyliyedur.

Yüzlerce arslanı, binlerce çeşit tavşanı avlanmak istiyorsan durma, söyle.

Özrünün kabul edilmesini istiyorsan güzel yüzlü çiçeklerden bahset.

Sarhoşların karârını almak istiyorsan o mahmur nerkis gözleri öv.

Bugün şarab içmek fikrindeyiz; sâki ol bize, güpe-gündüz şakı, çile.

4100. Sarhoşluk geldi, usanmam-üşenmem gitti; artık yüz kere söyle, bin kere söyle.

A içinde şarab olan kadeh, dön. A lâtif telli çenk, çal.

A hak görür-gözetir ârif, sevâba girmek, Tanrı rahmetini elde etmek için söyle.

Seni bekliyoruz, tez gel; bekletme zahmetine uğratma bizi, hemen söyle.

Verecek, bağışlıyacak birşey yok diye kınamıya, yermiye kalkışma; işte bak, saçmak için getirdim, buracıkta; hemen söyle.

CLVIII

A sözü güzel ârif, söyle; a bütün ululann övüncü, dile gel.

Her sınanmış kişi, elden çıktı; al ele kadehi de söylemiye başla.

Kalk ayağa, mat et aklı; mat et o olgun, o kıvâmında şarapla; söyle.

(s.28) Hepimiz de, şarap sun da can olalım; söyle de kul, efendi olsun.

Pencereyi yeter bulmuyor; damın örtüsünü yar da söyle.

4110. Sâkinin sunduğu gece şarabını al; mâdemki sarhoş oldun, boyuna söyle.

O yanmış-yakılmış hamlann sunduğu sızınlmış altına benziyen kadehi al, söyle.

Dünyânın kurumuş otlan değişti, bam-başka oldu; şu otluktan nasıl kurtuldun? söyle.

Dudağımı yumdum; a şeker dudaklı güzel, vasıtasız, habersiz, sen söyle.

CLIX

A baharımızın oğulları, gelin. Şimdicek gül, hiçbir şeyi umursamayın diyor.

Aşk, cennet sizindir, ayrılmayın diye ap-açık, bağırıyor size.

Ağzı-dili olmıyanlar, donup kalan cansızlar bile bugün, konuşuyorlar, dile geldiler.

Gizlenip kamış, ümidini kesmiş olanar bile eridiler, gülüşüyorlar, muratlarına erdiler.

Güzellik, alım üstüne vurdu da göründü; sarhoşlukla olgunluk da güzelliği kapladı-gitti.

Bundan böyle onu, kızmış-öfkelenmiş görürseniz inanmayın; öfke değildir bu; nazdır, cilvedir [*].

(*) Bu gazel Arapçadır.

CLX

4120. Bana, bir vaitte bulunmuştun hani; nerde o vait? Burda bir ben varım, bir sen varsın; göster bana, nerde?

Hile-düzen, kime yapılırsa yapılsın, hoş birşey değildir; o yalan ahde vefâ nerde?

Rebapçının kız-oğlan kızı gibi dudağını yummuşsun; hani o açılış-saçılış; nerde o bağış?

A va'di, gerçek sabaha benziyen, nerde o mum, nerde o ışık, nerde o parıltı?

Ne vaktedek yakışmaz sözler söyliyecek, sövüp duracaksın? O gönül alıcılık, o yaklaşık alır sözler nerde?

Kalkın, çekin onu benim yanıma; a topluluk, nerde yardımınız sizin?

A yürekleri taşkesilenler, cevap verin, o akıyk mâdeni, o kimyâ nerde?

Ya büyü yaptı, bağladı gözümüzü; nerde o büyücü, nerde o düğümleri çözem?

Yahut da kanadını açtı, havaya uçtu; a gönül kuşu, nerde o hava?

Vallahi de gitmedi, gidecek kişi değil o; biziz kendimizden geçip giden; nerdeyiz biz?

- H -

CLXI

4130. Gördün mü ne yaptı o biricik güzel? Geçen gün bir bahanedir, icad etti.

Bizi de, seni de nerelere gönderdi; yalnız o kaldı bir de evdeki iki-üç peri.

Bizi aldattı-gitti; zâten o büyücülere lâyık hareketlere karşı biz de kim oluyoruz ki?

Elindeki o zincir yok mu, onunla zamanın bile boynunu bağlar o.

Taştan bile çeker, bir hile çıkarır o; alkışlar olsun; ne de şeker gibi masallar söylüyor ya.

Kaşlarını bir çattı mı akıl, bu arada kaybolur-gider.

Kapısında, tıpkı bir çividir gönül; kendisini, eşiğine kakmış.

Bir dağın beline yapışsa onu, bir saman çöpü gibi kendisine çekiverir.

Zâten o Kafdağı da Zümrüdüanka gibi gelmiş, onun civarında yuva kurmuş.

Saltanat bineğine binmiştir o; elindedir kamçı onun.

4140. İnciler saçan akıykını görmüş de inciler utanmış; tâne-tâne eriyip gidiyorlar.

• Bedende, onun aşkından meydana gelen yel, râziyâneyle yatışmaz.

Yalnız âşıklardır erkek olanlar; şu halksa mesânede kala-kalmıştır.

Sâki, sun kadehi; geceden kalmış sarhoşlarız biz.

Su serp, çünkü gönül ateşi, yalım-yalım göğe çıkıyor.

Elimde daima Mushaf vardı; şimdiyse aşkla çalparayı taktım ellerime.

Tesbihle meşgul olan ağızda şiir var, rübâî var, nağmeler var şimdi.

Nice ibâdet yurtlarını sel götürdü; hem de nasıl sel; sanki uçsuz-bucaksız bir deniz.

Rebaptan, yaysız nasıl ses çıkmazsa, ayık oldum mu da benden hikâye duyulamaz.

• Beni sarhoş et, ondan sonra Kinâneoğullarının hikâyelerini dinle benden.

4150. Kendinden geçen, duvardan bile süzülür-geçer de havada yürür-gider.

Tanrı şarabıyla sarhoş oldu mu, artık bıldırcın, yüce bir doğan kesilir.

Kendinde olanlar, Tanrı'ya daldılar, kendilerinden geçtiler mi, âşıkçasına şaraplar içerler.

Gördüm ki dudağı şarab içiyor; kim görmüştür dudakta muğların şarabını?

Hem de ne şarap? Tanrı şarabı; filân erkeğin, yahut fişman kadının küpündeki şarap değil.

Göğün bir ucundan, bir Ay'dır, doğdu, parladı; bu arada gönlüm kayboldu-gitti.

Şaşılacak şey şu ki; gönülsüz, cansız kişi, nasıl oluyor da soğuktur, canı da.

Hiç sen, buzluğun ateşten haber verdiğini gördün mü; yahut kimsecikler görmüş müdür?

Sus, üstünlüğü, hüneri bırak-gitsin; doğan kuşuna karşı ne hüneri olabilir bıldırcının?

CLXII

4160. Ay da geldi, yıldızlar ordusu da; güneş, bir atlı gibi kaçtı gitti.

Nerde bir göz ki günden de, geceden de dışarı olan o Ay'a bakabilsin.

(s.29) Minâreyi görmiyen göz, minârenin üstündeki kuşu nasıl görebilir?

Gönül bulutumuz bu Ay'ın aşkıyla gâh toplanıyor, gâh parça parça dağılıyor.

Aşkın doğdu mu, hırsın ölür; binlerce işin varken işsiz-güçsüz kalırsın.

Amma değil mi ki kaya, sonunda lâ'l oluyor, işsiz-güçsüz sayılmaz.

Aşk mahallesine vardın da kenarada kesik başları gördün mü;

Kaçma, gir içeriye de iyice bak; öldürülenler; ikinci defa dirilmişlerdir.

CLXIII

A güzelim, yaşayışlar, sensiz donmuştur; müzik ve rakıs, sen olmayınca ölüdür, ölü.

Biz, aşk kapısında, halkayı çalıp duruyoruz; sense kapıyı kilitlemişsin, anahtarı da yanına almışsın.

4170. Her diri ateş, senin soluğunla diridir; şu sayılı soluğa da merhamet et.

Hamız, gel, yak bizi çer-çöp gibi, yak-yandır aşk ateşinde.

* Kimsenin sütünü emmedik Mûsâ gibi; senin sütünle huy-hus sahibi olduk.

A gözümüz gibi sevgili dost, perde ardında durma; gözde perde, hiç de hoş değildir.

Aşktan çok bahsetme, aşkı iç; söylemek, yenmiş-içilmişse benzemez.

CLXIV

A doğru gören kişi, doğru gözü; nasıl görmüşsen sen, nerde o gören göz?

O vefâsız katre ne görmüştür ki? Gören göz, vefâ incileriyle dopdoludur.

Tutyanın parasını yiyen, ne görebilir ki? Tutyanın ecrini veren, ona şükreden, gözdür.

Ey günden de, geceden de dışarda olan, göz, gece-gündüz seni bekliyor, seni gözetliyor.

Güneşe benziyen yüzünün ışığında göz, zerreler gibi oynayıp duruyor.

4180. Sensiz, iki göz de can düşmanı kesilmişti bize; şimdiyse senin yüzünden can oldu bize.

A gözleri de gönülleri gibi dağılıp gidenler, gözleriniz, asıl gönüllerinizin tâ içindedir sizin.

Her göz, ayrı-ayrı, ondan bir ışıktır; gören, bizim gözlerimizden ayrıdır; gözlerimiz değildir.

Göz, Tanrı'yı gördü mü, sanki gören Tanrı'dır dersin.

* Dağın gözü, Tanrı'ya düşünce her taşından bir göz belirdi-gitti.

CLXV

A elindekini veresiye mala zekât olarak veren; dilerim, Tanrı, mükâfakat olarak hep veresiye ihsan etsin sana.

Tanrıdan hayırlı bir mükâfat olarak dilerim, peşin belânı versin senin, veresiye olarak da kurtuluş va'detsin sana.

Senden önce her taraf peşindi; senin yomsuzluğundan her taraf, veresiye oldu-gitti.

A yüzü, bayat veresiye kesilmiş kişi, bu yep-yeni devlet, dilerim, sensiz olsun.

Çünkü senin kutsuz falında ölüm peşin de, yaşayış veresiye.

4190. Dilerim, herşey, sana veresiye olsun; ancak ölüm veresiye olmasın.

Mâdemki suçu, peşin olarak işliyor, tövbeyi veresiyeye bırakıyorsun; bu gece elbette sana, bir veresiye berat verir.

CLXVI

Can, beden bineğinden inmiş bir basit bir âleme, yaya olarak gelmiş.

Sel geldi de canı kaptı-götürdü; hem de o sel, denizlerden de artık bir sel.

Can, iki gözünü de açtı da kendini, lâtif bir su gördü.

Bu su, şeker gibi kendiliğinden tatlıydı; şarap gibi kendiliğinden çoşup köpürüyordu.

Halk, cana göz dikmiş, bakmadaydı; cansa kendisine göz dikmişti.

Ne secde eden vardı, ne secde edilen yer, ne de seccâde; işte böyle bir halde can, kendisine secde etmedeydi.

A can neş'esi, a neş'eli can diye dudağını, kendi dudağına koymuş, öpüp duruyordu.

Herşey, birbirinden doğar; a can, sen hiç kimseden doğmadın.

4200. Can, bir deveydi, sanki, beden de yuları; Tebriz şehrine doğru sürüp gitmede.

CLXVII

Biziz iki gözü de, canı da şaşırmış kalmış kişiler; dalıp gitmiş, kendinden geçmiş âşıklara bir bak hele.

Sen bir Ay'sın sanki, biz de yüzünün çevresinde, şaşkın gökyüzü gibi başımız dönmüş, dönüp duruyoruz.

Her hâlin çevresindeki çoban, akıldır; fakat feryât bu şaşkın çobandan.

Gözde binlerce ışık parlamada; fakat şu göz, şamdan gibi şaşırmış-kalmış.

Doğudan batıyadek ışık dalgaları; gizli âlemden, şaşkın bir halde baş-gösterip duruyor.

Ölmüş âlemden dışarda bir padişah var; aşkla hayran olup gitmiş bir başka dünyâ var.

Amma sen, o dünyânın izini gsöter bana diyorsun; şaşkın, ancak şaşkının izini gösterebilir.

Siyah gözün, kanlarla dolu akı görünür; şaşıran kişinin dili, gözüdür ancak.

Salâhaddin'in yüzüne bak da hayranlığın anlatılmasını orda bul.

CLXVIII

4210. Biziz evveline evvel düşünülemiyen bir zamandanberi aşka düşenler; geri kalanların hepsi de seyirci.

Fakat seyirciler usandı; yalnız şu yalımlar yiyen kızgın gönül, kaldı ortada.

Gökyüzü gibi güneşin eşiyiz-dostuyuz biz; yıldız gibi gizli kalmayız.

Parmakla gösteriliyoruz, tanınmışız; hem de minârenin üstündeki deve gibi tanınmışız.

Bizden, bir hayalden başka birşeycik kalmadı, o da parça-parça oldu, ortadan kalktı-gitti.

Yol erleri çâre aradılar; varlık kaldıkça çâre yoktu.

Demir, bakır, kaya gibi aşk ateşinde saf kurdular;

Ercesine hepsi de, kıyısı-bucağı olmıyan bir denize daldı-gitti.

CLXIX

O sofrayı getir, ser ortaya; o kâseyi de koy âşıkların önüne.

Ekmeği de bol-bol koy; çünkü sofradakilerden birinin ekmek yok demesi, çirkin birşey.

4220. Bedeni ekmekle avladın mı canı al, canın önüne koy.

Bugün, kıyâmetin koptu senin; kalk, gökyüzüne ayak bas.

Aşk ateşinden bir merdiven yap da gök kubbeye daya.

A Zühre, Hintli gözlerden korunmak için Türkçesine ok koy yaya.

Gönül, yaradan ziyana giriyorsa o ziyanın üstüne bir başka yara daha aç.

Mâdemki göz ucuyla işâret ediyorsun; boyuna ağzımızı mühürle bizim.

A gözyaşı, mâdemki gözün kapısından çıktın-gittin; oraya var da başını eşiğe koy bâri.

CLXX

(s.30) Kızan, kızgınlıkla, kinle andiçen sevgiliden feryât.

Evi de birbirine kattı, bizi de; hammal tuttu, varını-yoğunu taşıttı.

Gönüle kos-koca bir kilit taktı; kendi gitti, anahtarı bıraktı.

4230. A güzelim, sensiz yayayış acıdı-gitti; sensiz zevk ışığı öldü.

Sensiz şarap, tortulandı; sensiz müzikler de, rakıslar da dondu gitti.

A kırmızı beniz, a beyaz ten, sensiz kaldım; ben sarardım-soldum; gecemse kapkara oldu.

A aşkı perdeler yırtan, bir soluk olsun perdeden başını dışarıya çıkar.

CLXXI

A mutlu, kutlu gün, biz toplanmışız, sen de aramızda oturmuşsun.

A soluktaşımız bizim, boyuna yanımıza gel de kırık-dökük soluk, dirilsin, yaşasın.

Şu iki-üç söz, gönlün haberidir sana; kırık-dökük sözü dinle:

Bir kerecik, kulum de bana da bütün zahmetten, bütün eziyetten kurtulayım.

Şu elini çek yüzünden; çek de deste-deste gül devşireyim.

Bir kerecik dudaklarını aç da şekerler saç; kafesten kurtulmuş duduyu bir seyret.

CLXXII

4240. Bir kadeh, yüz binlerce candan yeğdir; kalk da kumaşımızı rehine koy-gitsin.

Biz kendimizden de tövbe ettik, yakınlarımızdan da; bu köyden başka bir yere gitmiyeceğiz.

Şarap, bizi bir renge boyuyor da büyükle küçük bir olup gidiyor.

Yoksul, kendisinden boşaldı; sun yokluk şarabını, sun.

Kalk, o yayın kirişini çek, ger o yayı; yay biziz, şarap da tıpkı kiriş.

Hünerlerle dop-dolu akıl, duramadı yerinde; şişman ihtiyarın lâyığı da bu zâten.

* Biz gam yemiyoruz amma kim görmüştür bunu. Sen yük çekesin; o, ıh desin.

Gamdan kaç, padişahın bulunduğu tarafa git; eğreti evden çık gitsin.

CLXXIII

A gönlü mermere dönmüş sevgili; taşa-mermere karşı çâremiz ne?

Şişelerin, mermere karşı, kendilerini çarpıp param-parça olmalarından başka ne çâreleri var?

4250. Yıldız, karşısında can versin diye gerçek sabah gibi gülüyorsun.

Aşk, kucağını açınca düşünce, kaçtı, bir bucağa sığındı.

Sabır, düşüncenin bozgunluğunu görünce tek başına at sürdü, o da bir yana kaçtı.

Sabır öldü, sevdâ kaldı, hem ağlıyordu, hem yanıp yakılıyordu.

Bir bölük halk da, senin sıkıp sıkıştırmandan uzak düşmüş de posa gibi yerlere serilmiş.

Ciğerleri kan olmuştur amma gene bu yolda aramıya koyulmuşlar, ne yapalım, ne edelim diye Çârelere baş vurmuşlardır.

Şu iş için biz de akılla, bin tarakta bezi olan gönülle yabancı kesildik.

Aşk, gerçekten de ululuktur, beyliktir; şiir de onun davuludur, alâmetidir.

Çekin ha; beyimiz pek kızgındır; her seher çağı, herşeyi yağmalar-durur.

Bırak şunu da ayrılığı anlat; ayrılığın korkusundan sözün bile ödü patlıyor [*].

4260. A müezzin, imam kaçtı; sus, sen de minâreden in artık.

(*) Bu ve bundan önceki iki beyit Arapçadır.

Terci'-i Bend

CLXXIV

A bana dert veren, devâmı da ver; dünyâyı karartma, ışık ver âleme.

Derdin devâdır bize, gönlün gözü kör; o kör göze ışık ver; görür bir-hâle getir.

Her gamla ümitsiz bir hâle düşmedeyim; ümitsiz kalana ümid ihsân et.

Senin için ağlıyan göze sürme çek, Mustafâ'nın nûrunu bağışla.

Önce şükretmiye başarı ver de sonra nimet ver; önce sabrını ver de sonra belâya uğrat.

Canda, cihanda vefâ yoksa rahmetinden vefâ bağışla onlara.

Huyun güzeldir senin, güzellikler ihsân et; işin-gücün bağışlar bağışlamaktır, bağışla.

Senin nefesinle rızklanan kamışa o güzelim nefesinle bir de ses ver.

Şu kilidi, gönüle sen vurdun; anahtar yolla, bir gönül açıcı lütfet ona.

4270. Gazebine kimsenin tahammülü yoktur; şu gazebi gider, de yerine râzılık ver.

* Gam, Münker-Nekir gibi saldırdı bize; bizi kurtar onlardan, bir bildik kişiye bağışla bizi.

Neyle kopardığım, terci'e eş ettiğim şu feryâda, şu figana acı.

***

Mâdemki her feryattan haberin var; bu ateşli halden de aman verirsin bize.

Gam-keder, konuk olarak geldi bize; amma ne kan dökücü, ne kaba konuk.

Binlerce canı bir lokma eder; artık bir-yarım canın, ona karşı ne değeri olur ki?

Onun her sillesi bir Zül-fekaar; her anlamı ince sözü, bir kılıç.

Denizin ağzı bile onun yüzünden acı; öylesine bir ağız, nasıl acı olabilir ki?

* Deniz de kim oluyor? Onun heybetinden gök bile mavi elbiseler giyinmiştir.

Biz, sevilip okşanmakla gelişmiz, yetişmişiz; dünyâ nâzenîninin iltifatlarıyla beslenmişiz.

4280. Şeker yurduna benzer bir sâkinin sunduğu Selsebîl ve Tesnîm şaraplarına alışmışız.

Raksa girmiş şeker dudaklı güzellerle her solukta düğünümüz-toyumuz var.

Bir sınırımayla dağılıp giden şu zevk ve neş'eye yazıklar olsun.

(s.31) Lâtîf kişilerin meclislerinin, bu çeşit bir ağırlıkla hemencecik bozulup gitmesi yazıktır doğrusu.

Sevgili, üçüncü terci geldi; bizi zevke, neş'eye daldır.

***

Gönül, kuyuya düştü; çıkarın; çâresiz bir halde bekletmeyin onu.

Yarın çıkarırız diye ona vaitte bulunursanız bugün, şu kıvılcımlar yakar-yandırır onu.

Bu ayrılık tutsağına, onun arık, kararsız canına bağışlayın onu.

Zâlimse de, suçluysa da mazlûm sayın, gönlü kırık sayın onu.

Lâle gibi kanlara batmıştır; yanağı, safran gibi sararıp solmuştur.

4290. Senin yarandan ölmek ister; işi-kazancı, boyuna budur onun.

Dostu, Tanrı olan, nerden başka bir dost beğenecek?

Bir gün çağırdığın kişiyi, zamanın eline bırakma.

Gam mezarının tâ dibindedir amma senin düşüncendir mağara dostu ona.

Geçen yılki buluşmayı anar da bu yıl, Ay gibi erir-gider.

Şu çölde bir yol aç ona; şu toz içinde bir Ay göster ona.

Haberin tamamını anlatırsam şaraptan da kalırım, kadehten de.

- Y -

CLXXV

Meclis, mum gibi; sense suya dönmüşsün; mum, sudan harab olur-gider.

Topluluğa güneş vurmuş; yürü-git bu aradan, buluta benziyorsun sen.

Sofraya oturma; iyiden-iyiye hamsın sen; eğer kebapsan nerde kebap kokusu?

4300. Perdeciyim diye öne düştün; vallahi perdeci değilsin; perdesin sen.

Kapı perdecisinin alâmetleri olur; hangi kapıdansın, bilirler seni.

Sopadan bir ata binmişsin de bilgisizliğinden, koşup duruyorsun.

Ya tez ve peşin ele geçen aşkı seç; yahut da sevab istiyorsan zâhitliği ele al.

Uyanıklarla otur-kalk; çünkü bu kervan, yürüdü-gitti, sense hâlâ uykudasın.

Tebriz'e yol bulursan Şemseddin'in sâyesinde konak yerine ulaşırsın.

CLXXVI

A tek, eşsiz sevgili, niceye bir ukuyup duracaksın; a zamanın padişahı ne vakte kadar uyuyup duracaksın?

Kul, ne vaktedek pencerende bekliyecek; a evin parlaklığı, ne zamanadek uyuyacaksın?

A yay kaşına ok kurmuş dilber; at amaca, ne vaktedek uyuyup duracaksın?

Masalımızı duy; aşkta masal olduk-gitti; niceye bir uyuyacaksın?

4310. Mıh gibi eşiğine baş koymuşuz biz; ne zamanadek uyuyup duracaksın?

Küpün ağzı kapalı değilse geceden artan şarabı sun; ne vaktedek uyuyacaksın?

Sun şarap kadehini de geç otur, ortaya mum gibi; niceye bir uyuyup duracaksın?

Padişahım, şu Kadir gecesinin sonu geliyor; acele et, ne vaktedek uyuyacaksın?

CLXXVII

Bıldır bir şarab içmişim; bu yıl, ne de sarhoşum, ne de harâbım.

Bıldır bir ateşten geçtim; bu yıl, neden böyle kebaba döndüm ki?

Susuz bir halde dereye gittim; derede bir balık gördüm.

Arslanların hepsi de Ay ışığı arar; ben de arslanım, Ay ışığının dostuyum.

Derdimi sorma, yüzümün rengine bak da o renk, cevap versin sana.

Canım sarhoş, bedenim harap; can, yıkık yerde oturakalmış bir sarhoş.

4320. Bu her ikisi de böyle işte, gönülse bunlardan da beter; gamdan balçığa saplanmış bir eşek âdeta.

Bir-soluk bile usanca düşme; dinle de Tanrı'dan sevâba nâil ol [*].

CLXXVIII

Ey zamanın yularını elinde tutan; ey anlamlar cennetinin kapısını açan.

* Meydana çıkan şeyleri ortaya döküp saçan, senin lâhûtundur; nâsûtunsa dileklerin merdivenidir.

* Yüzünü, cihetlerde arayan, "Sen, hiç mi hiç göremezsin" diye sürülür.

A dostum, beni niceyedek, "Göremezsin" sözüyle öldüreceksin; "Bana gelemezsin" hitâbıyle mahvedeceksin?

(s.32) Seninle buluşma kapısına geldim de nice sürdün beni; nice o kapıdan döndüm de tuttun, çağırdın beni.

Canı, ne kadar defa canımla koçuştu; nice kere mekânsızlık yurdunda oturdu benimle.

Nice zamanlar elbiseler giydirdi bana; nice dendir doyurdu, suvardı beni.

Nice demler sevgi kadehiyle, erler, çalgıcılar arasında sarhoş etti beni.

4330. A yürek, yeter artık, uzatma sözü; Allah için olsun a dil, sus artık [*].

(*) Bu gazelden sonra Konya nüshasında bir gazel var ki CLIV. gazelin aynı. Ancak kafiyeli mısra'ların sonlarında, CLIV. gazelde "sen", yani "tu" var; bunda yok. Aynı gazelin, iki çeşit zaptından meydana geldiği besbelli. Bu gazeli terceme etmiyoruz.

CLXXIX

A bizim uykumuzu dağıtan; tuttun, gittin, bir bucağa oturdun.

Bize yokluk gül bahçesini gösterdin; varlıkla nasıl sabredelim artık?

Seninle buluşan, sarhoş olan can, ayrılık mahmurluğuyla nasıl olur, ne hâle gelir?

Ayrılıkla direğini yıktığın ev, nasıl bir ev olabilir?

Sandın ki a sarhoş kafa; mahmurluk zahmetinden kurtuldun artık.

Aşkta buluşma da var, ayrılık da; yolda tepe de var, düz de.

Bir yandan Hakk'ı tanıyorsun amma onyandan da balçığa tapıyorsun.

Tamah ettiğin, sevdâsına düştüğün yere varmak için daha çok uzun bir yol var.

CLXXX

Yürü, yürü ki bu dünyâdan geçtin, mihnetten, sınanmadan kurtuldun.

4340. A resim, ressama gittin; a can, canlar canına vardın.

İman ağacının meyvalarını ye hele; amansız bir konaktan geçtin çünkü.

Balık gibi dal âbıhayâta; toprak yurdundan, gurbet ilden geçtin sen.

Güneş gibi burçtan burca yürü, gökyüzü yıldızlarından geçtin çünkü.

Geldiğin mâdene gittin gene; bu evden, şu dükkândan geçtin sen.

Namaza hangi yoldan gittin sen; gerçekten de gizli bir yoldan geçip gittin.

Gene gel de o yanın hâlini, yahut tabîatınla bırakıp gittiğin âlemi anlat;

İnce Sırat köprüsü gibi bir yoldan, kervanın peşine takılıp nasıl geçtiğinden bahset [**].

Dünyânın damını döndün-dolaştın, su gibi oluktan akıp gittin.

Sus, şimdi sükût içinde bütün susanlardan da vazgeçtin-gitti.

(*) Bu gazel Arapçadır.

(*) Bu ve bundan önceki beyit, Konya nüshasında yok.

CLXXXI

4350. A bizim uykumuzu dağıtan; gittin, bir bucağa oturdun.

A her gönlü diriltеn; son-ucu, cefâlarla tuttun, gönlümü kırdın.

A gönül, mâdemki tuzağına tutuldun; binlerce tuzağın bağından kurtuldun-gitti.

İki dünyânın da mahmurluğundan kurtuldun; artık mahşeredek dostun kadehiyle sarhoşsun sen.

* Belâ kanadıyla uçadur; çünkü Elest gül bahçesinin mahremisin sen.

Tortu oldukça aşağılardaydın; yürü şimdi, arı-duru bir halde gök yüzü küpünün yücesine ağ.

* A aşk Yûsuf'u, yüz gösterdin de binlerce sarhoşun elini doğrattın.

Sus, oltanın şekillerine bağlı kaldıkça denizden payın yok senin.

CLXXXII

A gece şarabını sunan sâkiye, hadi, sun; bir kadeh şarapla sıfatlarımı yok et-gitsin.

Suyla-selle karışmamış şarap kaynağından sun bana.

4360. Doyur alabildiğine neş'eyi, akıt zevki; ürkme kavucuların kınamasından.

Bilgisizleri, nekesleri sarhoş etme; aklı-fikri yerinde olanlara sun, onları kendinden geçir.

Kalk, yanaklarınla aklımı al, tutsak et; halk, gözlerinle özümü yok et.

Rûhul-Kudûs tecellî edecek; müjdeler olsun; bakışım-görüşüm, altı yanı görmekten kurtulacak.

Öze, ölüm yüzünden bir korku da yok, yok olmak da yok; ölüm ona birşeycikler yapamaz.

Fakat kurtuluştan kes ümidimi benim, ne emniyet ver, ne aman ver bana.

Tebriz'dir hayâtım benim; yoksa ölüp gitmişlerden say beni [*].

(*) Bu gazel Arapçadır.

CLXXXIII

A göz, göz yaşından zebûn olmadın-gitti. A gönül, ayrılıktan kan kesilmedin-gitti.

A akıl, yoksa canın taş mı senin? Nasıl oluyor da yüzlerce deliliğin özü-mayası kesilmedin?

Her afsuna uyup aşktan geçmedin ya; bu tek hünerin, binlerce hünere değer.

4370. Fakat gönlün bir şikâyeti var senden; neden feryatlarla erganûna dönmüyorsun ki?

Dostun düşüncesinden bir koku bile alamadın; kendi düşüncenden bir türlü geçemedin?

Beden evinden çıkamadın da o yüzden güneşten kızışamadın-gitti.

Güneşin dönüşünü gördün de nasıl zerreye dönmedin sen?

Mâdemki Hızır'ın âbıhayâtını gördün; nasıl oluyor da arı-duru bir hal almıyorsun, nasıl oluyor da su rengine boyanmıyorsun?

Akıllı kuşu bile ayağından baş-aşağı astı o; şükürler olsun ki hünerin, mârifetin yok senin.

* O dersten cansızlar bile bilgi elde etti; halbuki sen, "Bilenler" diye anılanlardan olamadın bir türlü.

A Tebrizli Şems, evvelce canlara candın; neden değilsin şimdi?

CLXXXIV

Son-ucu gülü de gördün, tikeni de; gündüzü de gördün, kap-karanlık geceyi de.

Rengi-şekli göreli nice renkleri bozdun, nice şekilleri kırdın sen.

4380. Toprak âleminden geçtin, o toz-toprağı gördün.

Artık şu gül bahçesinde gül gibi güledur; çünkü baharın canını gördün sen.

İşin sonundaki kazancı gördün de dünyâ işlerine boş verdin; işsiz-güçsüz kaldın.

Mâdemki mahmurluğun zahmetini gördün; sâkinin sunduğu şaraba karıl-gitsin.

CLXXXV

Neş'e günü, sevinç yılı; çünkü bugün, köyümüze düştün bizim.

Karanlık da, gam da tamamiyle kalktı-gitti; mumu getirdin, ortaya koydun sen.

O sendeki vefâ kadehi varken düşünceyle gamın ayak diremesine imkân mı var?

A şarap, hangi tulumdan dolduruldun sen? A Ay, hangi Aydan doğdun sen?

Sarhoşsun, güzelsin, neş'elisin; gönül padişahısın, Keykubad'sın sen.

Gamın kethudâsı olan aklı bizden aldın, ona verdin.

4390. Alkış sana; gamın ayağını bağladın da yüz türlü neş'e kapısını açtın.

CLXXXVI

Bahar sancağı, çoşkunluk, kararsızlık ordusu geliyor.

(s.33) Gül bahçesi, yüzündeki peçeyi açıyor; bülbül, gene feryâda balşadı.

Lâle, eline bir kadeh aldı; a sarhoş nerkis diyor, ne iştesin?

Bugün menekşe rükûa varmış; Tanrı'dan yardım istiyor.

O lâle yüzlü dağ güzelleri, mağaradan baş çıkardılar.

Avlanmak için bir hoşça bakıyorlar; yârabbi, kimi aldatacaklar acaba?

Yâsemini küçük görme, yeşilliğe hor bakma.

Çünkü Tanrı konuklarını hor görürsen doğru bir iş etmezsin.

* Her yaprağın hal dilinden duy; diyorlar ki : Neyi ekersen onu biçersin.

4400. Öküzün dili bile Tanrı'yı överek, ona şükrederek söze geldi.

Kerpiçe bile bir güzel yüz, bir güzel yanak verene şükretmezsen özrün kabul edilmez.

O kerpiç, dallandı-yapraklandı; can buldu da şükretmede canlar verdi.

Yüzlerce meyva, şerbet şişeleri gibi; herbirinin tadı, bir başka çeşit hoş.

Şükredersen şeker gibi bâzısı; bâzısı da mahmursan ekşi.

Sus da dinle; ne halka va'zet, ne Kur'ân oku.

CLXXXVII

Gönlünde, âbıhayât kaynağında, çayırlık-çimenlikte bir Hızır var.

Sende olandan haberi olsaydı Hızır, âbıhayâta boş verirdi.

Nûh'un gemisindeki rûha benziyorsun; can gül bahçesinde ilkbaharsın sen.

Varlıklar davulu yırtılsa yokluk gizliliğinden bayrak çekersin sen.

4410. Şu dört tabîat yansa-yakılsa gam değil, çünkü dördünün de canısın sen.

Varlığın ilk avcısısın sen; dünyâ cüzülerinin hepsi de avındır senin.

A işe işler katan, gâh bağlarsın, gâh açarsın; ne iştesin sen?

O, yüce bir selvi sanki, sen de gölgeye benziyorsun; o güney yeli, sense tozsun.

Gözüne uyanıklık sürmesini çekti de sandın ki dilediğini yapabilmek elinde.

Şu gök bile dileğiyle dönmüyor; şu arıklıkla, şu küçüklükle sen kim oluyorsun?

Sen misin yokluktan var eden seni? Ne diye boynunu uzatıp durursun.

Şu korkun, bir delildir sana; bir başkasından korkuyorsun demek.

Kimsenin gönlü, kendisinden korkmaz; kimsecikler, kendinden yardım istemez.

Şu halde korkunla umun, saltanat sahibi, dileğine ermiş bir padişahın varlığına tanıktır.

4420. Korkuyla umuttan yüceldin mi; Tanrı sıfatları gibi emniyete erersin.

Gemi korkar denizden, deniz değil; sen de kıyısı olmıyan bir denizde bir gemisin.

Senin şenlik gemin kırıldı-parçalandı mı sus artık, bırak sözü.

Parçalanmış gemiyi, kararsız dalgalardan başka kim sürer-götürür?

O kerem denizi lûtfularla-ihsanlarla kırık gemilerin kaptanıdır.

Sus ki aklın diline mühür vurulmuştur; yerinde otur, sular karardı.

CLXXXVIII

A padişahın gözü, ışığı; Allaha andolsun, ne var sende, ne var?

Gönlünün köşesinde bir mum var ki göklere sığmaz.

Güneş bile utanır da o mumun karşında bir zerre olur.

Toprak vücuda, o söylediğin tohumu, söz tohumunu ekmenin tam zamanı.

4330. Âbıhayâtı, safranın yüzüne yağdırsan ne olur yâni.

Yağdırsan da âşıkların lâleliklerini Tanrı gül fidanından güldürsen ne çıkar ki?

Sen, onların başlarını bir soluk kaşısan onlar, gökyüzünün üstüne ayak basarlar.

Ayağını basar da ezersen varlık üzümü, şarab olur-gider.

A herkesin tapı kıldığı Tebrizli Tanrı Şems'i, öyle bir lûtufsun sen ki binlerce ilkbaharsın.

3220. Lûtfedip de başını kaşıdığın kişiyi akıldan da edersin, herşeyden de.
O bakışta nen var ki yârabbi, bir bakışınla kıyâmetler kopar.
Gönül, lâ'linden bir inci çaldı da o yüzden öyle sıkıştırıyorsun ki onu.
Sıkıştır hırsızını; gam değil; çünkü gamına dalacak, derdini derd edinecek, gene sensin.
Sıkıştır; çünkü yankesicilikle mü'minlerin varını-yoğunu gizlemiştir o.
4440. A kullarını, her türlü tikenlik yerlerden alıp yücelten, lûtfuyla keremlerde bulunan.
İhsânıyle, zamanlar-demler geçtikten sonra kaybettiklerimizi tekrar bize veren.
Kalplerimizin yeşilliğinde sevgi ırmaklarını kaynatıp akıtan.
Can bahçelerimizde, o ırmakların sularıyla lezzetli meyvalar veren dalları yeşerten.
Ap-açık olarak yüreklerimizi eline alan, sonra gene onları bize, gizlice veren [*].
Dün geçti, evvelsi gün de geçti; bugün ne vereceksin, ne edeceksin diye bekliyor can.
Şu bin türlü avlıyan doğanın, her gün bir tayını var senden.
Doğanın başından külâhı çıkar da ovalarda, kanat çırpıp uçsun.
Dosttan önce o lûtfetti, o ihsanlarda bulundu bana.
Son-ucu sarhoş oldum, o lûtufla, o hak gözetmekle şarab içemez oldum âdeta.
4450. Bahçeden lûtuf gelir, yeşillik biter; bahardan da bahara lâyık olan umulur - gelir.
Halbuki onun yüzüne karşı, yüzlerce bahçe, yüzlerce bahar, utancından baş eğmiştir.
A bahar yeli, a aşk, a sevdâ; hasta gönüllere ne yapıyorsun sen?
Sus, aşk kanadını aç da uçmıya, uçup dolaşmıya bak.
Sus ki harften, sesten başka sen, daha yüzlerce lâkaba binersin.

(*) Bu beyit ve bundan önceki dört beyit Arapçadır.

CXC

A dünyânın canı, ne diye kaçıyorsun? A padişahların övüncü, ne diye kaçıyorsun?

Bizi ne işe gönderiyor da sen, gizli-gizli kaçıyorsun?

Ok gibi gidiyor, sonra gene geliyorsun; şimdicek ne diye kaçıyorsun yaydan?

(s.34) Senin binlerce defînen-hazînen var; şu yarı-buçuk ziyandan ne diye kaçıyorsun?

Şekerine son yok; otur bu arada, ne diye kaçıyorsun?

4460. Her şekerin mahremi ağızdır; ne diye kaçıyorsun ağızdan?

Dünyâ, senin yüzünden aman bulur; sen ne diye emniyetten, amandan kaçıyorsun?

Dünyâ, baştan-başa adam yiyen kurttur; a gönül, ne diye kaçıyorsun çobandan?

Sus ki dil, baştan-başa ziyandır; ne diye kaçıyorsun dile doğru?

CXCI

Hâlimizin hikâyesini ne diye soruyorsun? Âşıkları öldürmekten ürkmüyorsun ki.

A aşk incisi, hangi denizdensin sen? A aşk ateşi, hangi yandansın sen?

Senin bulunduğun yere, o gökyüzünden, Arş'tan, Kürsî'den aşıp da kim yol bulabilir ki?

A gönül, gönülsün sen, demirden yapılma kazan değilsin ya; aşk ateşiyle ne vaktedek kaynıyacaksın?

* Canı da, gönlü de nefsi de; üçünü de yakın; niceyebir "Nefsime zulmettim" deyip duracağım?

CXCII

Çalışıp çabalamanda vesveseye yol verirsen bil ki çoşkunluğun geçer, donarkalırsın.

4470. Şu, öfkeden meydana gelen kızgınlığın yok mu, şerbet gibi görünür amma yaralıyan bir zehirdir.

Bir kör fare kızmış; nîmetler verenin ambarına ne ziyan gelir ki?

Şeker satanın şekerine bir-iki sinek üşmüş, ne ziyanı var ki?

Süt sağan, bir kap kırsa devenin sütüne ne noksan gelecek?

Geceydi, herkes uyumuştu; hiçbir kimsenin aklı başında değildi.

O Ay, lütfetti de zurna çalmıya başladı; ortalığa bir çoşkunluktur, düştü.

Bundan böyle gene o yanı görmez, perde ardında kalırsan kendi kanına kendin girersin.

Tebrizli Şems'in aşkıyla hem aşkla söylüyoruz, hem susuyoruz biz.

CXCIII

A sûfî âşıkların dilberi; senin canın duymasın, anamasın; hâşâ.
A ayrılık, lâm gibi iki kat olduk; gamdan, kûfî yazının kef'ine döndük.
4480. Dönersen kendi çevrende dönersin; evde oturduğun vakit bile tavâf edersin sen.
Bizi sev, bizimle ülfet et; sevgi ve ülfetler mâdenisin sen.
Sırlar, senin açıklamanla açılmıştır; her açılamaya açılamasın sen.
Ay gibi tutulmazsın sen; tutulacak Ay değilsin sen.
Gün gibi de tutulmazsın; o güneş değilsin ki tutulasın, kararasın.
A mühendis, birler evindeyiz biz, sense binler evini yurd edinmişsin.
A birler, binlere katıl; çünkü burda, korkulu bir yerdesin sen.

CXCIV

Bağ-bahçe, bahar, yüce, usul boylu selvi... Biz, burayı bırakıp bir yerlere gitmeyiz.
Yüzündeki örtüyü aç, kapıyı ört; biz varız, bir de sen varsın, evde kimsecikler yok.
Bugün aşkın tam eşiyiz-dostuyuz; hiçbir şeye umursamadan kadehi kaldırmış.
4490. A güzel sesli, güzel neyli çalgıcı, pek büyük, pek hoş bir feryâd etmen gerek.
A neş'eli, muradına ermiş, hoş halli sâki, hemencecik şarap sun bize.
Sun da bir hoşça içelim; sonra da zevalsiz gölgede rahatça yatıp uyuyalım.
Bir içiş ki boğaz-karın yoluyla değil; bir uyku ki gecelerin sonucu değil.
A gönül, o kadehi yüzüne, gözüne sür; bunu istiyorum ben.
Şarapta, tamamiyle yok oldun mu, o anda tam olgunluğa ulaşırsın.

* "Rableri suvarır" şarabıyla, ölümden, yok olmadan, göçmeden kurtulursun, ebediliğe erersin.

Hırsızlığı bırak da vâlinin işkencelerinde emin bir halde güzelce yürü.

Diyorsun ki: Göster, nede eminlik yer? Yürü-yürü, henüz sorular sormadasın sen.

A gün, bu güzellikle hangi günsün, ne çeşit günsün sen? A gün, binlerce yıldan da güzelsin sen.

4500. A gün, bütün günler, kul-köle olsun sana; onlar ayrılıktır, sensin vuslat.

A gün, senin yüzünü kim görebilir? A gün, pek büyük bir güzelliğin var.

Kendi güzelliğini, kendi yüzünü, gene sen görebilirsin; hem de kulağını burduğun gözle.

A gün, gündüzden meydana gelen gün değilsin sen; ululuk ısısı Tanrı'nın nûrundan meydana gelen günsün sen.

Güneş, her akşam secde eder de Ay'ından ululuk ister.

A günler içinde gizli gün, a zevalsizlik mülkünde konaklamış gün.

A günlerin, gecelerin rızkı; a kuzeyin, güneyin lûtfu.

Olgun sözlerden de susayım, vazgeçeyim; çünkü sen her olgunluğun ilerisindesin.

Olgunluğun, sözle belirmez; sözden-sesten de daha açık olarak meydandasın sen.

Sözden hayal belirir; halbuki sen vehimden de yücesin, hayalden de yüce.

4510. O vehim, o hayal, sana susamıştır a suya aralık-durulukk, tat veren.

Vehim de, hayal de, ikisi de, can suyuna dalmış; fakat hem seninle dop-dolu, hem sensiz olan şu âlemde ikisinin de ağzı kup-kuru.

Gazelin öte-yanı, perdenin ardında; senden gizli; çünkü usandın artık.

CXCV

A eşim-dostum benim, evveline evvel olmıyan küpünden doldur kadehi.

O hasta gözlerinin bakışıyla umduğumu doğru çıkar, iyileştir beni.

A yer-yurd edinmiş er, aşk için yollara düştün, yurdundan göçtün; misâfir, yer yurt sahibini arar.

Seni bir gün olsun, görene; müjde olsun sana, nîmetler ihsân edenin görülmemiş nîmetleri denir.

Aklına uyup da beni kınayan, önüne ön düşünülemiyen aşkımın fiskıyesini, bu fışkıran, atılan ezelî aşkı bilemez.

Andolsun ki sen, yücelikler bahçesisin; a gönül, sen sen ol, burda otur.

Bu mahremlik yurdunda, sarhoş olan bir gününü geçirdin mi a gönül?

4520. Efendimiz Tebrizli Şemseddin, güzellikler, alımlar sahibidir, eli de pek açıktır, keremi pek boldur onun (*).

CXCVI

A vuslatı âbıhayât olan dost; kurtuluşumuzun çâresini sen bilirsin ancak.

Gözden kaybolma, ışıksın sen; gönülden ayrılma, cansın sen.

Gözümden kaybolduğun zaman canım, gizli-gizli ağlar-durur.

(s.35) Zâten kim oluyorum ben ki senin vuslatını arıyayım, istiyeyim; lütfediyorsun da sen çekip duruyorsun beni.

A gönül, her ne kadar dünyâ Kalender'isin amma gene de meyhâneye gitme.

Çünkü orda, varını-yoğunu oynayıp elinden çıkarmış erler vardır; korkarım, mızıkçılık edersin de kala-kalırsın.

Gideceksen, kendinde olarak gitme; izi belirmezlik elbisesini giyin de git.

O yayın okuna âşıksan kalkan gibi göğsünü örtme.

Birisi, âşıklık nedir diye sordu; dedim ki : Şu anlamları sorma.

4530. Benim gibi oluncu görürsün; seni çağırdılar mı sen de çağırmıya başlarsın.

Ercesine gir içeriye, arslan gibi ersin sen; ne diye kadınlar gibi yüreğini oynatıp duruyorsun?

A gayb âlemine mensup gül yanaklarından al-al yüzümün safran gibi sararıp solduğu güzel.

A güzelliğin baharı hevesine düşüp de her solukta benden, güz yelleri estiren dilber

A bağı-bahçeyi güz mevsiminin çevrinden-cefâsından kurtaran.

Söylemede, dinlemede; bir et parçasına, tercümanlık ödevini vermişsin sen.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

Peygamberlerin dillerine; evveline evvel olmıyan sırla dildeşlik vermişsin sen.
Erenlerin canlarına; ölümde, ölümsüz yaşayış vermişsin sen.
Kötü sanışlı akla; baş damında bekçilik hizmetini vermişsin sen.
Gül yüzlülerin gözlerine; mahmurluk, büyücülük, gönül alıcılık vermişsin sen.
4540. İki katre gönül kanına; düşünce, tedbir, ince şeyleri anlama kabiliyetini vermişsin sen.
Aşka; kudretinle erlik, erkeklik, pehlivanlık vermişsin sen.
Her gece halktan, şu beş ışığı alırsın sen.
Senâyî'nin öğüdüydü bu: Ap-açık görmeyi istiyorsan canınla oyna.
A Tebrizli Şems, baştan-başa nûrdan ibâretsin sen; çünkü gül bahçesinin ışığısın sen.

CXCVII

Bir şeker alıcısı, Mısır'dan kervan geldi diye haber verdi.
Yüz deve, hepsi de şeker kamışı yüklü; yârabbi, ne de güzel armağan.
Geceyarısı bir mum geldi-çattı; ölünün bedenine can geldi.
Dedim ki: Açık söyle; filân geldi, filân dedi.
Gönül, çeviklikle yerinden sıçradı; akıldan bir merdiven dayadı.
4550. Aşkla dama koştu; bu haberden bir iz arıyordu.
Ansızın, dam başından, bizim dünyâmızdan dışarı bir dünyâ gördü.
Dünyâyı kaplamış bir deniz, bir testinin içinde; toprak şeklinde bir gökyüzü.
Damda bir padişah oturmuş; bekçi elbisesi giyinmiş.
Bir bağ-bir bahçe, sonsuz bir cennet; hem de bahçıvanın gönlünde.
Hayâli gönüllerde dönüp dolaşıyor; gönül padişahını bildiriyor.
A hayâli, gözümden kaçma da bir zamancağız gönlüm tâzeleşsin.
Tebrizli Şems, mekânsızlık âlemini gördü de o âlemde bir mekândır, kurdu.

CXCVIII

Sensiz yaşayış haram; sen olmadıktan sonra yaşayış da nedir?
Güzelim yüzün yokken yaşamak, yaşayış adı verilen ölümdür ancak.
4560. Panzehir sensin, dünyâ zehir; yem sensin, yaşayış tuzak.
İnci sensin, bu dünyâ, sanki bir hokka; şarap sensin, yaşayış kadeh.

Senin suyun olmadıkça gül bahçesi, tikenlik, çorak; senin çoşup kaynaman olmadıkça yaşayış, ham, çiğ.

Tam kıvâmında olan güzelliğin olmazsa yaşayış, kıvâmına gelmez.

Sensiz, bütün dileklere, muratlara erişmek, yaşayış muradını elde edememektir.

Esenlik vermedikçe sen, yaşayış nerden selâm verecek?

Sustum, sen söyle; padişahsın sen, yaşayış, tapında kul-köle.

CXCIX

Aşk şarabının sarhoşunda âr-hayâ yoktur; bu aşk şarabına da değer-biçilemez.

O meclise benziyen aşkla şarap, cana yenilendi; fakat çağırmıya imkân yok.

Akıl, başından geçenleri söylemiye başladı amma can, şimdi dinliyecek vaktim yok, sırası değil dedi.

Akıl, başından geçenleri söylemiye başladı amma can, şimdi dinliyecek vaktim yok, sırası değil dedi.

4570. Candan, o anlığı aradım; evet dedi, anlık vardır amma bir zamancağız için.

Dedim ki: Sana eşit ne altın var, ne kimya; bundan böyle gizleme.

Şimşeğe benziyen şu sözün, ondan doğuyor; ondan başka cana canlar katan, ondan başka gönüller alan yok.

Yanılıyorsun dedi; o değilim ben; ben Hasan'ın babasıyım, Abu-l Alâ değilim.

Dedim ki : Nerkis gözlerinin başı için şivelerle-işvelerle kovma beni.

Senin şu kanlı bakışların, binlerce kişiyi öldürdü; hiçbiri de kan diyeti istemedi.

A ululuğu, Tanrı ululuğundan başka bir şey olmıyan, andolsun Allaha ki sensin, çünkü sende senlik yok, sensizsin sen.

Sensin, fakat sen olmasan da gözlerini senden ayıran yok ki.

Vara, yok buyursan nerde o kudret ki neden yok oluyormuş diyeyim, haddim mi?

Mıhladızsın sen, cansa demire benziyor; sarhoş bir halde geliyor; fakat ne başı var, ne ayağı.

4580. İlk kadehle kızıştım mı, kazâ ve kadere teslim olmaktan başka çârem yok.

Şarap, başımı aştı mı, şaraba teslim olmaktan, yahut ne yaparsa ona râzılık getirmekten başka bir çâre, bir yol yok bana.

O, ortadan ikiye ayrılmış sim-siyah, kıp-kıvırcık saçların yok mu?

Rüzgar için onlardan başka öpülecek, okşanacak, hiçbir şeycik yok.

A seher yeli, sabah olsun esesin diye seni beklemekten yandım; fakat sabah yok ki.

Peki a Kalender, biz, o düğümü ne yapalım, ona ne çâre bulalım ki çözecek yok mu, yok.

3370. Her an sahip mi değilsin bize? Bu da Tanrı sırrından, onun, kendisine âit cilvelerden başka birşey değil.

Herkesin tapı kıldığı Tebrizli Şems, bir güneştir ki bu gökyüzünde öylesine güneş yok.

CC

A gönül dedim, neden böylesin sen; niceye bir aşkla düşüp kalkacaksın?

Gönül dedi ki : Niçin sen de gelmezsin? Gelsen de aşkın tadını duysan noolur?

Âbıhayâtı bilseydin, aşk ateşinden başka birşeyi mi seçerdin ki?

(s.36) A letâfette yele dönen; sağrak gibi şarapla dolan.

Su gibi, şekillerin canısın, hepsini gösterirsin; ayna gibi güzelliğe eminsin.

Aşktan anlamıyan her aşağılık can, seni, şu göründüğün gibi bilir, bir şekil olarak görür, öyle sanır.

Halbuki görünüşte yeryüzündensin amma göğün de canısın sen.

A sürme gibi dövülen, toz hâline gelen, sen, iyiden-iyiye inanç gözüne sürmesin.

A lâ'l, hangi mâdendensin; yüzük halkasına gir, güzel bir taşsın sen.

Kılıç gibi kinlerle doldun mu, binlerce rahmet, utanır senden.

A Tebrizli Şems, görünüşün hoş, mânâ âlemindeyse ne de hoş yardımcısın sen.

CCI

Aşk, şekerler saçmıya başladı mı, gizli bir Ay, cilvelenmiye koyulur.
Bakarsın ki şekerin sonu yok; hem bir güzelce yersin, hem istiyene verirsin.
4600. Ne yana istersen yuvarlan; çayırlıktasın, çimenliktesin, yemyeşil bağdasın, bahçedesin.
Başına ister taç vurun, ister vurunma; bütün padişahlara padişahsın sen.
Benim söylemediklerimi görüyorsan; söylersem de anlarsın.
Fakat ansızın gözlerini açarlarsa o dünyânın kos-kocaman şehrine;
Yeni doğmuş çocuk gibi şaşkın-şaşkın bakınırsın, dalar-gidersin hani.
Gözün, o dünyâya takıldı mı, bu dünyânın izi bile kalmaz artık
Tebrizli Şems'e kaç da bütün anlamlar, açılıyersin.

CCII

A anlamlar şarabının sâkisi, erguvan renkli şarabı sun bana.
O cevabı acı ihtiyar şarapla gençlik alımını çoğalt.
O padişalar padişahı sevgilinin sarayında kurulmuş mecliste can gibi güzeller seyredelim.
4610. Geceki işretin lezzetinden aydın gündüze dönmüş canları seyret.
Görürsün ki dünyâ, o dünyâdaki canların halkasını gömüş de şaşırmış-kalmış.
Dünyâ, onların meclisine armağan olarak gökyüzünden, Ay'ı yollar.
Gökyüzünün küçücük bir çalgıcısı olan Zühre, güzelim nağmelerle çalgı çalmıya başlar.
Bunların hepsi de beraberdir; bizse anlamlarla dop-dolu olan dilberle halvetteyiz.
O padişah, yanağını yanağımıza koymuş; bundan ötesini zâten bilirsin artık.
O padişah kim? Tebrizli Şems; o dünyâ saltanatının padişahlar padişahı.

CCIII

Safran gibi sararmış yüzleri gör; dertten iz var bu yüzlerde.
Güz mevsimindeki bağ gibi dertten hastalanmış şehri seyret.
Bu dert gökyüzünden gelen buyruğun heybetindendir; ayrılık gamındandır.
4620. Bir korkudur ki ateşiyle gizli-gizli feryâdiyle gökyüzünü bile karartmıştır
Neş'e içinden ansızın bir cehennemdir, baş göstermiştir; hele seyret de gör.
Her yandan bir feryattır, kopmuş; a kimsesizlerin kimsesi; sen bilirsin ancak.
Buyurdu ki: Bu ayrılık geçicidir; ebedî ayrılıktan feryat.
Yârabbi, ne olurdu, bizi iki ayrılıktan da kurtarsaydın.
Bunu söyledi de yumuldu ağzım; gücüm yeterse ötesini sen söyle.

CCIV

A vuslatı, neş'enin aslı olan; onlar şekillerdir, buysa anlamların ta kendisi.
Bir soluk bile ayrılma benden; su olmadıkça gemi yürümez.
Doğru olmıyan bir mushafım ben; fakat sen okudun mu düzelirim.
Bir Yûsuf, yüzlerce kurt; fakat sen okudun mu düzelirim.
Bir Yûsuf, yüzlerce kurt; fakat sen çoban oldukça kurtulur bu Yûsuf.
4630. Gözyaşlarımla, safran gibi sararmış yüzümle her an, nasılsın diye soruyorum sana.
Bu iki iz de halka göre; sana izin ne lüzumu var? Zâten izinin tozu belirmiyor ki.
Sen, söylenmedik sözü duyar, işitirsin; yazılmadık senedi okursun.
Uyumadan rüya görürsün; deniz olmadan gemiler yürütürsün.
* Övüşü bırak, az yalvar; çünkü gayb âleminden, "Beni hiç göremezsin" sesi geldi.

CCV

A çalgıcıların padişahı, o güzelden ne biliyorsan onu çal, onu söyle.
* A güzel sesli, onun güzel mushafından iki aşır okumanı istiyorum.
Öylesine iki aşır ki her harfi, dinliyene anlamlar kaynağını akıtsın.
* Sin'i, "Şimdi icâbet edin" desin; nun'u, "Beni hiç mi, hiç göremezsin."
A büklüm-büklüm saçı, ne de ayak bağlamadasın sen; a -bakışı, ne de amansızsın sen.
4640. A al gül, yırttığın o al atlas, onun nerkis gözlerinin nûruyla dokunmuştur.
Bu şiiri tamamlamaktan kaldım; geri kalanını, bu tarzda sen söyle.

CCVI

Bunca sevginle, bunca merhametinle beraber gene de öfkelisin; fakat gönül vermişim sana ben.

* Bütün bu sırçalar yurdunu, "Beni hiç mi hiç göremezsin" diye birbirine vurmuş, kırmış-geçirmişsin.

Dünyâ yurdu depremler içinde; çünkü varını-yoğunu evden taşıyorsun sen.

Yüz binlerce hasta, senin yüzünden ağlıyor; sensiz yaşıyamazlar, bunu sen de biliyorsun.

Dünyâ gece sanki; sense bir güneşsin; halk, tamamiyle şekilden, kalıptan ibâret, sensin can.

Geçim derdine düşmüşlerdir de candan haberleri yoktur amma

Can, yeinden kımıldadı mı, feryâda-figana başlarlar.

Güneş tutuldu mu, ne zevk kalır, ne neş'e.

4650. O varken, kimsecikler hatırlamaz bile onu; fakat gizlendi mi, eyvahlar olsun.

A savaşın parlaklığı, pazarın canı; evin-dükkânın tadı-tuzu.

Sus; dedi-kodu, muallâkta duran anlamlar denizine perdedir.

CCVII

Canlar canı olduğunu duymuştum; öylesin, hattâ binlerce defa daha da ilerisin.

Halktan, şeklini-filân işitmiştim; o söylenenler, eşin-örneğin değilmiş meğer.

Benim ağzımdan sen okursun ümidiyle hamdolsun, hamdetmekten de oldum.

(s.37) Bu letâfette bir can, kim görmüştür; bu akıcılıkta bir ruhu, kim seyretmiştir?

A anlamlar gibi can gıdâsı olan, a şekli, mânâlardan da güzel bulunan dilber.

A güzelim, senin mâdenindeki lezzet yüzünden mekânsızlık âlemindeki gerçekler, mekân âlemine gelmiştir.

A padişaha da, vezire de kutluluk; a ihtiyar dünyâya gençlik.

4660. Bu dünyâdan kaçan canı tuttun; gene bu dünyâya mal ettin.

Bu dünyâya sen can olduktan sonra şu geçici dünyâ, ölümsüz olur-gider.

Senin yüzünden canın dili tatlı; fakat gene de senin diline benzemiyor.

CCVIII

A o dünyânın sesi, çağrışı; a bizi çağırmıya gelmiş dost.
Senin soluğunu bekliyorduk; ne mutlu ki mekânsızlık âleminin elçisisin sen.
Mâdemki o şeker yurdunun dudusun; hadi, o baharı anlat bize.
Güz mevsiminin soluklarındaki nağmelerle donduk, sarardık-solduk.
Bizi, şu ihtiyarın düzeninden kutar; bizi o gençliğe ulaştır.
Onun sunduğu şeker, zehir kesildi bize; izi-eseri, soğukluk, buz kesiş.
Sen bilirsin; elden çıktık; bir panzehir getir de çâremizi bul.
4670. Şu zehirli otlaktan çek-çıkar bizi; zamanın hem Mûsâ'sısın, hem çobanı.
* Sana, Şuayb'in emânetiyiz biz; merhametle yay-otlat bizi.
Tâ deniz kıyısına, bahçeyedek sür, götür bizi.
Götür de semirelim, anlamlar sünbüllerini, süsenlerini yiyelim de neş'elenelim, gelişelim.
Usananların daralmalarından, ululanmalarından gizlendiler şu elçiler.

***

A iki gözümüzün de gözü, ışığı; a bizi can korusuna çeken [*].
Bu korudan, iyiden-iyiye yemeden, burda yayılmadan çıkarma bizi.
Üç aylıkken sütten kesilen çocuk, yeni Ay gibi arık kaldı.
Lütfunla can çocuğunu dadının kucağına ver de emeklemiye başlasın.
Mâdemki feryâdımız kulağına geldi; duymazlıktan gelme.
4680. Olgun olmıyan meyvayı dal, sıkıcı tutar.
Daldan düşmesinden, zevk vermeden solmasından korkar.
Can, seçilmiş akıl gibi bir dadısı varken o cansızdan daha aşağı değildir.
A seher çağı yüzümü ısıran, senden üç öpücük istiyorum; hakkım bu.
Fakat bugün yorgunsun, kaçmışsın; iki öpücükle de barışabilirim.

---

[*] Bu ve bundan sonraki beyitte geçen "koru" sözü Türkçedir ve "koru" olarak kullanılmıştır.

Sus, kerem sahibi bir dilberdir o; huyu-husu güzeldir.

Kendine gel, uyuma; yoksa hırsızlar, yankesciler, bir kötülük ederler, külâhını çalalar.

Şu nefsin, günahı arttırdıkça arttırmaya koyuldu; bir kurttu, ejderhâ kesildi.

Gece, leş gibi haram yeyici; gündüz, göbekli, hırsız, herze-vekil.

Yürü, bayrak sahibi, re'yi doğru isâbetli bir beyden yardım iste.

4690. Şehir, halifesiz olmaz; Tanrısız yaratık da nedir ki?

Adâlet, ceza, buyruk olmazsa dünyâ, bozuk-düzen bir hâle gelirb.

Dünyânın hastalığına, illetine son ilâç, kılıçtır.

Büyük savaş zamanı geldi; kalk ey sûfi, savaşa gir.

Şöhretin boğazını açlıkla sık; çorbayla çoşma.

Yoksulun cömertliği bedenle can bağışlamaktır; her cömertliğin başı, temeli, budur.

Ateşine yan, eri; ateşi, her hama kimyâdır onun.

Sus; sâki ateş kesilir, sakalık eder de ateş, nûr olur-gider.

Susarken söyliyen Akl-ı Küll'e, bizden yüzlerce tapı, yüzlerce selâm.

CCIX

Beni, benden aldığın gün o bildiğin şey yok mu, onu yitirme benden.

4700. Yitirme de seninle öz nûr olayım; o lâtif, ebedî nûr kesileyim.

(s.38) Senin gibi bir âbıhayâtla beraberken niceye bir ölümden feryâd edeceğim?

Onun yüzünden öleceksem öleyim; o ölüm, gençlik çağından da yeğdir.

Kendi harmanından, o gizli inci harmanından zekât ver bana.

Beratımı şunun-bunun adına yazma; sınama yolunu bırak.

Sus, fakat elindeki nedir senin? Yağmur yağmıya başladı; sense bir oluksun.

CCX

Gücün-kuvvetin yettikçe ters mızrap vurma; aykırı-ters vurduğun her mızrap yüzünden, nağmeden kalakalırsın.

Dünyânın zevk gelini ihtiyardır; alırsan ölümünü istemiş olursun; tezcek ölür-gider.

Yüzünü göstermedikçe tamamiyle nûrdur; fakat yüzünü gösterdi mi duman gibi birşeydir ancak.

Mâdemki aşkta pehlivansın; saman çöpü gibi belâ selinden kaç.

4710. Akar su gibi her bitkiye yaşayış vermen gerek.

CCXI

Dudağının lâfını edeyim mi, etmiyelim mi a lâ'l dudaklarına değer biçilemiyen güzel?

A bütün sözlerimiz, yalnız senin bulunduğun, bizimse yok olup gittiğimiz a ne kul-köle olasıca dilber.

Benim bulunduğum yerde hatâdan başka birşey yok; senin bulunduğun yerdeyse bağıştan başka birşey yok.

Burda söz söylemek, bedenledir; ordaysa tamamiyle varlıktır, candır.

Yıldızlar boyuna yürür-giderler amma ayakları yoktur; yüzlerce tulum yürür-gider; saka görünmez.

Eyyub gibi hastadır onlar; derken sağlığa-esenliğe kavuşmuşlardır; fakat ilâç yok ortada.

Yâkub gibi gözleri görmez olmuştur; derken görmiye başlamıştır gözleri, fakat tutyâsız.

Balık gibi yol yürürler, koşup yelerler; yollarını görürler; fakat ışık yok.

Senin kıskançlığın yüzünden ağzımı kapadım; şekerine de son yok ki.

CCXII

Bütün mânâ müftilerinden, kanımın dökülmesi hakkında fetvâ geldi.

Halka söyle; benim hilemden, lâtîfemden, dâvâmdan uzak dursunlar.

Gönüle, böyle oluş, hoşuna gidiyor mu dedim; nâra atarak evet evet dedi.

Gönlüm, bir rekapçık aldı eline de çamıya koyuldu; yâni hoşuz biz dedi.

Çünkü bu kınayış, varlıktan gelmede; halbuki benim olduğum yerde kınayış nerde?

Benim olduğum yere ben bile sığamıyorum; artık bir başkası sığabilir mi oraya? Cevap ver, hayır-hayır de.

Sen, ben olursan onu göremezsin; çünkü vakit gece, göz de kör.

Fakat senin gözün, bu göz oldukça nerden göreceksin? Nefis parasında bizim damgamız yok ki.

A kendine bile hayrı olmıyan kişi, Tebrize git, Şemseddin'e kaç bâri.

CCXIII

Mâdemki kardeşlik tarafına koşmaktasın, önce yüzünü yuman gerek.

4730. Başında, mahmurluktan ötürü bir başağrısı varsa kardeşlerin başlarını ağrıtma bâri.

Ya koltuk kokusundan kurtulmıya bir çâre bul; yahut da sevgilinin kucağını bırak.

Menekşe saçlı bir Ay yüzlünün kârına çalışıyorsan hay-hayla ağlaman şart mı yâni?

Tuzaksız bir av arıyorsan bil ki benim gibi olmayıcak şey arıyorsun sen de.

Sarhoşluktan kulağın kızardıysa semâ' enli bir sûfîsin; hay-huy edebilirsin.

Eğer aklının kulağından bile haberi yoksa bir kat değilsin, binlerce katsın sen.

CCXIV

Sâki, insaf et; ne güzel bir yüzün var; yerden oldum ben, nerdesin sen?

Kul desem lâyık değil sana; Allah desem korkarım.

Susturmuyorsun ki susayım; fakat söz söylemek yolunu da açmıyorsun bana.

Üzüm gibi sıkıp eziyorsun beni; sevgili değilsin; belâsın bana.

4740. Senden göz yumarsam küfürdür bu; çünkü sen, nûra nûrlar katmadasın.

Gözümü açarsam da bakma bana diyorsun; sen beni, hevâ ve heves gözüyle görmüşsün.

CCXV

Kalk da bir gönül kapan sevgilinin vuslatını anarak bir nağmedir, tuttur.

Hadi, sabah şarabı içme zamanı; bir aç bizi, açıl bize; hadi, dûa zamanı, durma; çağır bizi.

O koca küpün kapağını aç da halk el çırpsın, ayak vursun.

Gönülde yüzlerce düğüm var; can şarabından başka düğüm çözen yok.

Hiçbir yerde karârı olmıyanı, bir koca sağrakla yerinden et-gitsin.

Mâdemki varlığın vefâsı yok; yokluk çölünden başka bir karar yurdu da yok.

Toprak sofrasında bir tere bile yok, fakat her yanda ne diye bir deve tikeni var?

Âlem leş, şu halksa köpek; köpekte cömertliği kim görmüştür?

4750. Sâki, çağır dostları; canlar, senin gibi cana canlar katanı görmemiştir.

Biz, senin gibi bir kimyâya karşı bakır gibi, demir gibi şaşırmış kalmışız.

Dök beyinlere o şarabı da halktan, bir hay-huydur, kopar.

Böylece de can, sarhoş olsun, yerlere yıkılsın da kınamayı övmeden ayırdetsin.

Eflâtun, bu şaraptan sarhoş oldu mu, dertle devâyı farketmez olur.

Tortulu bir şarap sun da aklı, tortuluyla arı-duruyu ayırdedemez bir lâle getir.

Lojikten bahsedenlere, sabah şarabı içenlerin kadehinden bir bağışta bulun.

Bulun da artık her yoksulun ne zembilini arasın, ne somununu dilesin.

Sus ki yokluktan var etmek, zâten senin işin-gücündür; bu iş, sana verilmiştir.

CCXVI

Sıçra, bahar salâ verdi; herkesi çağırıyor; seher yeli gibi salına salına bahçeye gir.

4760. Ağacın dalından, oynamayı öğren, raksa gir; lâleden, dağdan sesler işit.

Reyhan, yeşilliğe, bir sırdır, söylüyor; bülbül, gülden bir nağme istiyor.

Çimenler, yelle dalga-dalga çoşuyor; denizde de bir bildiklik havası esmede.

Denizden gebe kalan buluttan, gelinin gözündeki ağlayışa benzer ağlayışı seyret.

Bulutun ağlayışından, şimşeğin gülüşünden, sünbülün boy atmasına, selvinin yücelmesine bak.

Onlara karşı, kumrunun kulağı, âdeta tuzak kurmuş; bahâneler öğrenmek istiyor sanki.

Nerkis, süsene, hadi diyor, sen de kınayışla karışık bir övüş söyle.

A yüzlerce dili olan süsen, kuşlara devlet kuşunun hikâyesini oku.

(s.39) Süsen, sus diyor, değeri ağır bir kadehle sarhoşum ben.

Sarhoşum, kendimde değilim; dilimden yanlış bir söz çıkarsa bilmem artık.

4770. Sen, çiceklere ibrişim elbiseler giydiren padişaha yüz tut.

Söğüd ağacı, başını sallıya-sallıya diyor ki: Bir ejderhânın elinden kurtulduk.

A selvi, buna şükrederek sen de böylece ayak vur, oyna.

A can, a cihan, can gibi görünen can işkencesinden kurtulduk biz.

Bu çeşit bir eşin-dostun vesvesesinden kurtulduk; bu çeşit bir düzenbazın düzeninden halâs olduk.

O karakıştan kurtulduk; fakat başımıza neler getirdi; bir baş gösterdi de geçti-gitti şükürler olsun.

Şom belirtisiyle nice gizli kötülükleri meydana getiren o zâlim, bir daha belirmesin.

Sus da, korku zahmeti olmaksızın ümidi seyre dal hele.

CCXVII

Pek yüce, pek büyük bir kimyâsın sen; kalp da geçer akçedir sen, ayarı tam da.

Yolda, attan yörük bir eşek vardı; senin lûtfunla öncülük etti.

4780. Bir köpeğin ayağı, senin yoluna bassa onu, savaş arslanından daha üstün bir hâle getirirsin.

Her varlığın, aşkınla ayağı kanlımıştır; kanatlarını açmayı umuyorlar.

Bir sinek bile sana gönül bağladı mı, kapından, zümrüdüanka kanatlarını elde eder.

• Lûtfun-keremin, yoksulluk kapısını açmamak için "bana kolaydır" dedi.

Sus; her olmıyacak, her güç nesne, Tanrı'nın elinde kolaylaşır gider.

CCXVIII

A pervâne gönüllü, o mum, neş'eye neş'e kattı mı, sen de oynamıya, çırpınmıya koyulursun artık.

Can geldi mi yalnız beden oynamaz; can gelince kalkar, mezardan çıkarsın.

Müzik sesi dağa düşse koca dağ bile bir sesle kaybolur-gider.

Bu bahar yeli, dalları oynamıya çağırıyor;

Güneş bile oynamıya koyulursa zerrede nerden karar kalacak?

4790. Cana canlar katan bir güzelin yüzündeki ateşle hem ateş, cansız bir hâle geldi, hem duman.

A güzelim, Ay'sın, bedensiz bir cansın, şûhsun, şekersin, bir belâsın sen.

Bir devlet kuşunun gölgesiyle biz de gâh kısaldık, gâh uzadık.

Hem de dostun dudağıyla sarhoş olduk; ney gibi feryâda başladık.

Saman çöpü gibi yele bindik; bir kehlibar yüzünden o yana-bu yana dönüp dolaşmıya koyulduk.

Sivrisinek gibi kendi kanımızla sarhoşuz; artık ciğer tenceresine boş-verdik a gönül.

Halvette hay-huy etmedeyiz; toplulukla hay-hay etmede.

Görünüşte aşağılık bir kuluz; gizlilik âlemindeyse bir Tanrı sıfatlı.

Bunu, ulular ulusu Tebrizli Şems verdi; bu ululanmaksızın ululuk ıssı oluşan bir delili işte.

CCXIX

A sâki, sun bir kadeh şarap bana; tez ol, sabah ışıdı.

4800. Her taraf aydınlanıyor. Hadi a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm :

A benim sâkim, a benim gözümün nûru; gönlümün rahatı-huzuru, süsüm-zînetim.

A dolun-ay, gidilme; eksilme burdan a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

•

A başımın övüncü, a benim tacım-devletim; niceye bir bu utangaçlık, niceye bir bu inat?

Bana, benim huyuma hiç rağbetin yok a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

Mâdemki onun bakışından bir bakışa nâil oldun; bir soluk bile kendinde olursan çıfıtsın;

İş böyle olunca ey aşk ateşi, sen de dumandan ibâretsin; a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm [*].

* Mubâhî bir Kalender çıkageldi; karşıla şarapla onu ey sâki;

Sabahadek de böylece boyuna sun ona a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

Cansın sen, cana canlar katarsın sen; bir bakışta gönüller kaparsın sen;

4810. Bu yüzden de vefâsızlık da hakkındır a benim güvencim dayancım, a benim şifâm.

O kararda kalmak; güz mevsimine karşı bahar gibi davranmak, soğuk bir iştir;

•

Kaçan dosta dost olmak güçtür a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

•

Her çer-çöp makulesi kişiden yaralanmışız; bu yüzden a kutlu Ay, senin sırlarını

Söylüyoruz, söylüyoruz amma kapalı-kapalı a benim güvencim dayancım, a benim şifâm.

•

Aşka teslim oldun; sonra sıçradın, kaçtın; sonra da gönül levhimizi yıkadın.

Biz bağladık; sen bağlanmışı çözdün a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

Bu ateşten yüreğimizde binlerce dağ var; fakat her dağlanma yüzünden de yüz binlerce bağ-bahçe kesilmişiz.

Senin zevkinle her ışığın gözü olmuşuz a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

•

Derler ki: Sırlar cefâdadır; o sevgilinin aşkıyla inandım buna.

4820. Hayır-hayır; bu işe girişmiye cefânın da haddi yok a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

---

*[*] Bizdeki yazmada **"Aşk ateşi olmadıktan sonra sen, renkten, dumandan ibâretsin"** tarzındadır ve daha da doğru olsa gerektir; fakat çevirmemizde Konya nüshasına uyduk.*

A gönül, aşktan ne vaktedek çoşacaksın? Âşıklık yüzünden niceye bir köpüreceksin, dalgalanacaksın?

Aşkta susmak da hoştur a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

•

A şekil, sen bir padişahın hayâlisin, bâri gözümüzden sen gitme;

Gitme ey dostun yüzünden armağan olan; gitme a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

A bahçe, a bahardan ayılan bahçe; gül gitti; bir yeşillik kaldı ancak;

Bâri a yeşillik, sen sabret, eğlen o benim güvencim-dayancım, a benim şifâm.

•

Öğüdünü kendime dost edindim; fakat Tebriz'denim, Şemseddin-denim ben;

Aşk ateşinde işte böyleyim ben a benim güvencim-dayancım, a benim şifâm [*].

CCXX

Sensiz yaşamanın, sensiz cana can katmanın imkânı yok; a bizim gönlümüzdeki, canımızdaki güzel; nerdesin?

4830. Bir gece-yarısı el çırpa-çırpa, birşeyler okuya-okuya mahallemize çıkagelsen noolur?

Canı armağan sunalım sana; fakat can da nedir ki? Bizim canımızın canı değil misin sen?

Evinin damına bir çıksan gökyüzü damına ateş düşer.

Yüzüne karşı güneş değirmisi de kim oluyor ki aydınlıktan, aydınlatmaktan lâf açsın.

(s.40) Hem gözsün bize, hem ışık; hem belâyı defedersin bizden, hem belâsın bize sen.

A gönül gözü, ümitsiz göze, her solukta ne gösterirsin sen?

A sarhoş bülbül; feryâdından bir bilişlik-tanışlık kokusu geliyor.

Ağla, feryâd et; ağlayış, feryâd ediş, ayrılık yarasına melhemdir.

Ağla, feryâd et de ağlayışıdan, feryâdından, Tanrılığa âit bir şey açılsın, bilinsin.

(*) On beş dörtlükten meydana gelen bu şiirin birinci, ikinci, üçüncü, beşinci beyitleri arapça, öbür beyitleri farsçadır.

CCXXI

A Ay, gönül göğüne doğdun mu, can gibi dünyânın bedenine girersin, onu canlandırırsın sen.

4840. A Ay, ne de güzelsin, ne de güzel yüzün var; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

Aşkından berâtımız var; güzelim şeker mi, şeker dudaklarından şekerimiz var.

Lâ'l dudağından bir zekât ver bize; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

A can Yûsuf'u, esircinin elindesin; güzellikte-alımda, seninle kıyaslanacak kimsecik yok.

Bize bir bak, çünkü tanırsın bizi sen; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

Şarabınla öylesine sarhoşuz ki kendimizden bir eser bile bulamıyoruz.

Dayanamayız amma gene de ışıdıkça ışı; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

Ağacının altında oturayım; gönül çeken meyvalarını devşireyim;

Senin yüzünden başka birşey görmiyeyim; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

Senin şarabını içtiğimiz zaman, canımız, daha da aydın oluyor; kulağımız, daha da iyi duyuyor;

4850. Kendimizden geçtik mi, geliyor aklımız başımıza; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

Âşıklar, ateşlerinle parıl-parıl parlamada; doğruya da boş-vermişler, yalana da;

* Ateş kıblesine karşı sanki muğ onlar; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

A putların da, puta tapanların da kıskandıkları güzel; a yıkılmış sarhoşların gönüllerine rahat-huzur veren dilber;

Sana uyanlardan çekme ayağını; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

•

A Tebrizli Şems, bir padişahsın ucu-bucağı olmıyan Tanrısal ülkede;

Aydan balığadek herşey buyruğuna uymuş; a Ay, söyle hele, nerdensin sen? [*].

CCXXII

Aşkta fedâyî olan, yeryüzünden değildir, göğe mensuptur o.

Çünkü âşıklık belâsına lâyık olacak canın, ulular ulusuna mensub olması şarttır.

Yara, öz kulların, Tanrı âşıklarına baş olanların delilidir.

4860. Belâ, belâlığını yapmıya girişti mi şu toprak dünyâ, toprağa değer ancak.

Halbuki belâsının bir arpa kadarı bile altınlar mâdenidir; a definenin başucunda duran, bir gör, nerdesin?

Mihnet güneşinin her yakışı, aşk âleminde, bir devlet kuşunun gölgesidir.

Bunun kokusuna bile lâyık olmıyan kişi, sen o belâya lâyık olamazsın ki.

• Onun yarasına lâyık olan, ancak Murtazâ'nın vücududur, Tanrı râzılığını kazananın bedenidir.

CCXXIII

Güzel, vefâlı bir dostsan, gönülle, canla bizimsen.

Şu araya gelmeni istiyorum; a Ay, söyle hele, ne vakit doğarsın sen?

•

Can gibi işin-gücün güzel; ne diye halkadan bir kenara çekilmişsin?

Dostçağımızına yazık değil mi? A Ay, söyle hele, ne vakit doğarsın sen?

•

Kalk, bizimle sen, bir canız sanki; birbirimizin sırcağızını biliriz.

4870. Son-ucu seninle ben, birbirimizin dostçağızı değil miyiz? A Ay, söyle hele, ne vakit doğacaksın sen?

(*) Bu şiir, murabba'dır.

Bir anla hele, Tanrı kapısındayız; bir bak hele, nerdeyiz biz?
Bir bak da oynıya-güle kapıdan içeriye girelim; a Ay, söyle hele, ne vakit doğacaksın sen?

•

Ey can, ey cihan, niçin böylesin? Sevdiceğini görüyorsun da
Sonra bir bucağa çekiliyor, suratını ekşitip oturuyorsun; a Ay, söyle hele, ne vakit doğacaksın sen?

Nasılsın, o güzelim gönlün ne âlemde; o yüzün, o ince boyun nicedir?
Bir gececik eş olmak isterim sana; a Ay, söyle hele, ne vakit doğacaksın sen?

•

Tanrı âleminde, Ay'ın eteğinden balığadek bütün kâinatta.
Neyi der, neyi dilersen o, olur; a Ay, söyle hele, ne vakit doğacaksın sen? [*].

Terci'-i Bend

CCXXIV

Elinde bilişlik şarabı, her sabah, vakitsiz olarak erkenden kapıdan girersin.
4880. Bize bir yakıcı selâmdır, verirsin; yârabbi, ne güzel, ne hoş bir belâsın sen.
Bizi işvelerle baştan çıkarırsın, deli-divâne edersin, hay-hay diye bağırtırsın.
Sen, yoklukta, varlığını gösterdikçe ha yokluk olmuş, ha varlık, ikisi de bir.
A binlerce çeşit tövbe eden; zâhitlik yolunu tutan.
Tövbe, senin güzelim yüzünü gördü mü, bilir ki tövbelerin düşmanısın sen.
Kaçar tövbe, gönül, peşinden bağırır: Gel, nerdesin, nereye gidiyorsun?
Tövbe der ki: Tövbenin eceli geldi-çattı, artık hayır umma tövbeden.

(*) *Bu şiir de murabba'dır.*

* Tövbe, erkek ejderhâ bile olsa a aşk, sen, Tanrı zümrüdüsün.

A sâzende, dokuzuncu beyitten sonraki tercî' beytini dinle de rebâbın kulağını buradur.

A tövbeden yüzlerce okluk bağlanan; al şarap kadehini, çek başına.

4890. Çünkü o anberler gibi kokan, anberler gibi siyah, karışık saçlar, aman vermez bir kazâdır.

(s.41) A zamanın güzeli, şahı, rûhu sürdüğü zaman onun hileli rûhu, bir fayda vermez sana.

Burun bükmenin, kedi gibi onu ısırmıya kalkışmanın ne faydası olur?

Secde et şu Ay gibi güzelin yüzüne karşı, İblis gibi baş çekme.

Sevgilinin yüzü, altı yandan da dışarıdır amma altı yan da onun yüzünden ışıklarla dop-doludur.

Sevgili, bugün pek sarhoş; fitnelerle dolu, dertlere-elemelere batmış-gitmiş.

Can, onun hem bezenmiş olan, hem bezeyen güzelliğine karşı yüz binlerce şaşkınlığa dalmış.

Yeryüzü, aşktan çiçeklerle dolu; gökyüzü, gene aşktan yıldızlarla bezenmiş.

Sus da şarabını iç; titremeden de kurtul, korkulu yerlere düşmeden de.

Mâdemki lâ'l dudağın tenbih etti, gönlümüze bir lâ'l mühür vuralım.

4900. Sâkimiz sen olduktan, şarap sunup durduktan sonra ayıklık küfürdür, haramdır.

A akıl, pek üstünsün amma sarhoşa hor bakma.

Alımın varsa bile bir iyice dikkat et de bak; ondaki mâdeni elde edemezsin sen.

Bir güzel, ayağından yakaladı mı, bir solukçağız başını bile kaşımaya bırakmaz seni.

Deli-dîvâne olursun da kara-sevdâlara düşer, kara kumlara tohum ekmeye kalkışırsın.

Ateş gözlerden kurtuldu da ölümde gördü yaşayışı, ârif olan.

Nûr geldi, ateşi söndürdü-gitti; ilkbaharın soluğu, elbette kışı öldürür.

Gece, senin gözüne karanlık görünür amma onun gözüne gündüzdür âdeta.

Aşk, onun gözlerine sarhoşsun der, güzelsin, mahmurluklar akıyor gözlerinden.

Yeter buldum; artık aşk, bensiz, yapa-yalnız söze girişsin.

4910. Bugün, gönül isteklere düşmüş; sevgilinin saçları gibi düğüm-düğüm olmuş-gitmiş.

CCXXV

Aşk, yiğittir, fedâyidir, yalnız yürür, tektir, bir tek de elbisesi vardır.

Ey altı yönden, beş duygudan zarı kapan, gönül kapıcılık tavlasını getiren, oyunu kazanan.

Ey güzel bir sûrette iki dünyâdan da tek kalan; bir gönüllülerden ikiliği alan.

Son-ucu, hangi mayadansın, hangi temelden? A yerden-yurttan da ter-temiz er, nerdensin sen?

Susanların âleminde, ne de öndesin sen; gönül ülkesinde, ne de canlara can katarsın sen.

A aşk, sana sabretmenin imkânı yok; a sabır, sen bu hevese lâyık değilsin.

Gözün gibi kendini görmezlikten gelme; bildik gibi yabancı bir tavırla gitme.

Biz, biz oldukça baştan-başa bulutuz; fakat bizim bizlik karartımız kalmadı mı, a Ay, sen, bizsin [*].

A can, onun gam ayağının ucunda ne gördün de ellerini açmışsın, şu duâya koyulmuşsun?

4920. A gönül, kazâdan-kaderden ne yüz gösterdi sana ki aşkla belâ istiyorsun sen?

Aşka gittim de bu kaça dedim; buna değer biçilemez ki dedi;

Ancak padişah Tebrizli Şems'e, başını ayak eder de gelirsen elde edebilirsin.

(*) Bu beyit, Konya nüshasında yoktur, bizim nüshayla Üniv. nüshasında var.

CCXXVI

Günde iki bin defa gelsen, her defasında da can gibi bir işe gelirsin sen.

Yaşayışı tâzelemek için dünyâya bahar gibi geliyorsun.

Şekerler-ballar gibi geliyorsun da bu yüzden âşıkların hepsi de helvaya düştü.

Şarap sun, irâdemizi al elimizden; çünkü zâten tüm irâde meclisinden geliyorsun sen.

Senin kucakladığın kişi, dünyâ halkını bırakır, bir yana çekilir gider.

Tapında susmak, daha doğrudur; çünkü yaradanın tapısından geliyorsun sen.

Seni gördük, elden çıktık; çünkü oturamaklı bir âlemden geliyorsun sen.

4930. A kuş, Arş'ın kemerinden uçup gelmedesin; a arslan, çayırlıktan-çimenlikten geliyorsun sen.

A her yanı kaplamış deniz; ne de yaman çoşuyorsun; a dalga, ne de kararsız geliyorsun sen.

CCXXVII

O Mesîh'in dinine mensup güzeli düşünmede gönül, hastalanmasın, kara-sevdâlara düşmesin.

* Lâ havle oku, esenlik yolunu tut; o güzelliği, o alımı düşünme.

Fakat fırsat nerde ki lâ havle okuyasın; bir soluk bile ona sabretmiye imkân yok ki.

Balık, nerden sabredecek denize? Yahut can dudukuşu, nerden şekerler çiğnemeden vazgeçecek?

O darma-dağan, o haça benziyen saçlar yüzünden dinle iman, nasıl olur da dağılmaz?

Gönül, yüzünün ateşinde bir kor oldu; akıllar, yel ölçüp poyraz biçmiye koyuldu.

Gönül, neden iki dünyâya da yabancı? Yerden, yersizlik, mekânsızlık sıfatları kaçıyor da ondan.

A beden, ne diye şu dünyâ tikenliğine düştün; nasıl oldu da tiken çiğnemeyi huy edindin?

4940. A akıl, git de gelin başı, gelin yüzü süsle; bu sanatla övün, çünkü âlemi de bezemektesin sen.

Şu memtepte bir hocalıktır, edinmişsin; işe işler katmada, işi, boyuna arttırmadasın amma topladığını da adam-akıllı tutansın sen.

* Bû-tîmâr kuşu gibi boyuna deniz kıyısındasın; fakat izin yok ki bir kerecik dudağını ıslatasın.

Bunların hepsi de gitti; hadi sâki, kalk da gönlü susamışlara sakalık et.

Doğu ne yapar? Işık yakar ancak; padişah ne iş görür; padişahlık eder, sultanlık sürer.

Kara dumanı arttın, aynayı cilâladın mı, dünyânın yüzü, parıl parıl parlar.

Hani, şarap bile şaraplığı ondan öğrenmiştir; işte o cana canlar katan şarabı sun.

Tek bir zevktir ondan gelen, eşi yoktur; öylesine bir işrettir ki ârifin canı bile, tekliği ondan öğrenmiştir.

Kim fırsat bulur de elinden o şarabı içerse "Yoktur tapacak" gussasına düşmeden, "Tanrıdır ancak" makamına varır.

Ne mutlu çağdır o çağ ki surâhiyi, uzaktan sarhoşuna gösterirsin.

4950. Şarabın aslı, toprağıma vurdu mu, bedenimin toprağı, sırça kesilir-gider.

Aşk denizinin sıfatları çoşuyor; emredersen anlamı kapalı bir-iki söz diyeyim.

Emretmezsen söylemiyeyim, öyleyse dursun; yalnız bir ben bileyim, bir de sevgilim bilsin.

Bundan da geçtim, o kızıl şarabı, o binlerce safralının safrasını bastıranı, sararmış-solmuş rengine renk vereni sun.

(s.42) Sun da gün, günün dertlerinden kurtulsun; şu Hintli gece de lalâlığı bıraksın artık.

Hâl kapın, kapalı galiba ki boyuna sözün ardına düşüp gelmedesin.

CCXXVIII

Gücüm-kuvvetim uçtu-gitti; ne düzenim kaldı, ne hilem; şiddetler içinde feryâd etmek için sabahladım bu geceyi.

Gündüzün, aşk derdinden zulmeder, gönümü karartır; artık geceleyin ne hallerdeyim, nasıl haber verebilirim size?

Ne derdim doldu-tükendi, ne aşkım, iştiyâkım; ne de ölçeğim, râzılığınla doldu senin [*].

(*) Bu şiir, Arapçadır.

CCXXIX

Dilberimizin izi kimde var; kimin evinde bir Ay gizlidir.

4960. Gözsüz olarak güzelliğini kim görür onun; dünyâdan dışarı, kimin bir dünyâsı vardır?

Avı, can olan oku atan yay kimdedir; ona göster bana.

Her yanda bir güzel var; fakat sûfi, alımlı olan hangisi, sen ona bak.

Halkın şu görünüşü, hep şekilden, resimden ibâret; kimde can var, can bilir ancak onu.

Bunların hepsi de yoksul, hepsi de başak toplamada; inciler saçan el, kimin eli?

Dünyâ çengele dönmüş; üstüne takılandan haberi bile yok; mâdenden haber alan nerde?

Tebrizli Şems'in zamanı, ne mutlu zaman; fakan bir de bak-bakalım, o zaman kime nasib olmuş? [*]

CCXXX

Gücün yettiği kadar sevgiliyle uyuşmıya bak da kimsesiz kalma, belâlara uğrama.

Uyuşma sırrını bilirsen âbıhayât kaynağına yol bulursun.

Sevgilinin gölgesinde yürü, tek ol; kendinden bir iz, bir eser bile gösterme.

4970. Koca bir sağrak bile sunarlarsa çek, çekinme; a can, vazgeç şu ağırcanlılıktan.

A gönül, bundan böyle bir şekil kabul etme artık, suya dön, su gibi ak-git.

Şekil kabul etmek, cansızlıktan ileri gelir; eğer can şarabını içmişsen, o şaraba katılmışsan, donup taş kesilme.

Gönül meclisine gel; orda zevk var, neş'e var; eş-dost da göğe mensup.

(*) *Bu gazel, «D» harfine âittir.*

CCXXXXI

Cana benziyen şarabı içmek için uyandırın sarhoşları.

A ölümsüzlük şarabının sâkisi, evveline evvel olmıyan küpten doldur onu.

Boğazdan geçmez amma dili açar o şarap.

A sâki, canı, o gayb sırlarını bilen yüce canı, şarap tulumuna döndür.

Sonra da o tez-canlı ağır tulumu, sabah şarabı içenlerin yanına çek-getir.

Sun filân oğlu filâna, sarhoş gözlerinin sağrağıyla şarap.

4980. Göz-göze öylesine bir şarap sun ki ağzın haberi bile olmasın.

Çünkü sâki, gizli şarabı, mecliste öylece bırakmış.

Tez ol ki göz, o ap-açık şarabı, zerre-zerre aramada.

O misk ceylânına benziyen tulumu eline al da gökyüzünün göbeği çatlasın-gitsin.

Çünkü o miskin burcu-burcu kokusu, Yûsuflarda bile sabır-karâr bırakmaz.

Mektup geldi mi, inciler saçan Tebrizli Şems'e secde et [*].

CCXXXXII

A bizim uykumuzu dağıtan güzel; sonra da tuttun, gittin, bir köşeye oturdun.

Hepimizi de tuzağa bağladın, derken biz bağlandık, sen sıçradın, tuzaktan kurtuldun.

Senin kadehinden başka ne küfür vardır, ne iman var; yârabbi, ne de uzun elliymişsin.

Uyku-huzur gittiyse gam değil; sen varken devlet, kucağımızda bizim.

4990. Âşıklara sen sâki olduktan sonra bundan böyle ömrümüz boyunca içeriz, sarhoşuz artık.

A şeklin canı, canın şekli, bütün güzellerin pazarını kırdın-geçirdin.

Hayâlin, bize put olduktan sonra puta tapmak vâcib oldu bize.

* İkinci akılla birinci nefis, gelmiş, tapımızda gönül alçaklığı ediyor bize.

Bu sözler, benim vehmim, seni anlatmak değil; sen, nasılsan öylesin ancak.

(*) *Bu gazel, « A » harfine âittir.*

BAHR-İ HEZEC SÂLİM

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

A -

I

(s. 43) A efendim, ha bugün olmuş, ha yarın, bizimsin sen; gecem gündüzüm seninle aydın; ne de güzel, ne de süslü-püslü.

Sen, şekilden tamamiyle ter-temizsin, fakat nûrunun ışığıyla her solukta bir şekil gösterirsin; hem de ne güzel, ne yüce bir şekil.

Karşı şöyle yaptın, Çin resimleri gibi bir şekil meydana getirdin; o şekil, o alım yüzünden de beni akılsız, dinsiz bir hâle soktun.

Bana, bu aşk, ne biçim aşk diyorsun; ne yüce bu, ne de aşağılık; şu denizin dalgaları içinde ağsız-oltasız ne çeşit bir av bu?

A her kutlu kişinin sevgilisi, mâdemki biliyorsun, ne diye soruyorsun bana? Yüzlerce Arş'ın, yüzlerce Kürsî'nin sırrı, senden belirir, senden meydana gelir.

5000. Bana öylesine bir ateş saldın ki canım, yerlere döşendi; her taraf tüm ateş kesilince de yüzlerce şey, tek birşey olur-gider, ne de hoş ya.

Gönder o aşk sâkisini de döndürt ölümsüzlük kadehini; hem de öylesine döndürt ki dalgalanıp kavuşmamız yüzünden kadehini ayırdedemiyeyim şarabından.

Bu anlamı kapalı sözü sen söyle; âlemin tapı kıldığı Şemseddin'e de ki: Bu yüce nükteyi, yolu-yordamı güzel Tebriz'e sen götür.

II

Ada-sana, âra-namusa düşkün adam için can sâkisi, sana diyor ki: Bu çeşit kaba ve ham kişiyi alma meclise.

Her işi yanlıştır, birşeycik bimez; bütün didinmesi, ya ad-san içindir, ya ekmek için; mâdemki senin canın olgun, al şu şarabı.

Kanımızı döküp kısas etmekle helâs olacağını umma; ileri gidenlerin, geri kalanların hatırıyçin öz sâkini bırakma.

Çek yücelik kadehini, fedâ et canını-malını; şu helâldir diye maskara etme kendini; haram şeye de şarab adını takma.

Addan-sandan lâf edeni bırak; varsın, kendi çevresine tuzak ören kuş gibi patlasın derdinden.

Şu tuzakta, şu yemde, sevgilinin aşkından başka birşey arama; ne gökten bahset, ne evden-barktan; tut ki evi-damı görmüş-geçmişsin.

Ş, k, r harflerine, kamıştan şeker deme; şekilden-sözden ibâret olana diri kişiye verilen lâkapları verme, onu diri sayma.

5010. Şekilsiz can kesilirsen gizli kamışsın, ne ziyânı var? Ne diye mutlaka bir haber verme kaydına düşersin ki?

Gel a mahrem gönüldeş, al şu kutlu sevinç kadehini; öylesine sarhoş ol ki ne oturduğun yeri farket, ne durduğun yeri.

A yollarda yelip yortan, yürü, o cana canlar katan güneşe git de sevdâlarla dopdolu olan şu Mecnûn'dan oraya bir selâm götür.

A Tebrizli Şems de; bıldırki şaraplarla sen doldur kadehimi; bir kuluna buyurma, sen doldur.

III

Horlanmaktan, aşağılanmaktan ağlayıp duruyor, inâyetleri hiç görmüyorsun; ya Tanrı inâyetlerini isteme; yahut da az şikâyette bulun.

Sana, Firavun'a yakışan yücelik gerekse ver o aşkı; zaptet şu illeri.

Ne mutlu o cana ki sonlardaki bahta erişmek ümidiyle daha önceden horluğu, canla-başla alır da öper, başına kor.

Ağzını yummak istiyorsan devlet zurnasını çalma; hâfız, ağzı yumulu olarak âyetler okuyamaz ki.

O denizden binlerce kol ayıldı, her yana bir ırmaktır, aktı; o ırmaklar, her can bahçesine akar, her canı sular.

A gönül, sen dereye bakma da daralma; bir önüne, bir de sonuna bak; herşey, sonunda bir araya toplanır; maksada varır.

5020. Miske bir domuz düşse, yahut pislik içinde bir insan doğsa herbiri, rızk bakımından da aslına gider, her bakımdan da aslına varır.

Bu kapının uyuz köpeği bile dünyâdaki bütün arslanlardan yeğdir; hiç olmazsa Tanrı aşkından lâf eder; görüp gözetmeyi bilir.

Sen, âşığın adının kötüye çıkmasını, alçak kişilerin horluğuyla bir tutma; âşığın başında, aşk şahından verilmiş bayraklar dalgalanır.

Tencere altın olursa yüzü kararmış; ne gam. Her yaraya karşı canından hikâyeler parlar-durur.

Sen Tebrizli Şemseddin'in ve aşkının yüzünden sevin; çünkü onun aşkından safâlar bulursun, lûtfundan korunmalar elde edersin.

IV

O padişah geldi, o padişah geldi; sayvanı süsleyin; o Ken'ân güzeli için bileklerinizi bile doğrayın.

Canın canına can olan geldi; canın adını anmak yaraşmaz; onun tapısında can ne işe yarar? Ancak kurban olmıya.

Aşksız yolumu yitirmiştim; ansızın aşk çıkageldi. Bir dağdım âdeta; padişahın atına saman oldum.

Türk olsun, Tacik olsun; bu kul, ona yakındır; hem de canın bedene yakın oluşu gibi; ancak beden, canı bir türlü göremez.

Hadin dostlar, baht geldi, devlet geldi; varı-yoğu bağışlama çağı geldi; şeytanı azletmek için bir Süleyman geldi, tahta çıktı-kuruldu.

5030. Ne diye eğleşip durursun? Sıçra yerinden, neden elin-ayağın yok? Bilmiyorsan hüthütten öğren Süleyman'ın köşkünü.

* Orda gizlice konuş onunla; sırlarını, dileklerini söyle; Süleyman, bütün kuşların dillerini bilir.

A kul, söz yeldir, gönlü dağıtır-gider; fakat dağınık şeyleri topla diye buyuran odur.

V

Şu ovadan kopup parlıyan can zerrelerine bak; buradaki şu denizi, birbirine çarpan şu gemileri seyret.

Azrâ'ya bak, Vâmık'ı gör, o ateşteki yaratıkları seyret. Sevgiliye bak, âşıkı gör, o padişahı, o tuğrayı seyret.

İnci, o uçsuz-bucaksız ummâna düştü; fakat ne gizlendi, ne ıslandı; ummandan öylesine bir ateş çıktı ki orda herşey, hem yok sanki, hem de var.

Mâdemki vakit erken, yavaş yürü; mâdemki gözün kapalı, lâf etme, yorulma, yukardan-aşağıdan bahsedip durma.

Eğri akla doğru gelirsen kazâdan bir kindir, belirir; o akıl da zâten inmeli gibi, yok-yoksul gibi olduğu yerde kala-kalmıştır.

Adamsan şu denizde tut soluğunu; a gam, bugün olsun-yarın olsun, bu gerek sana.

Şu inci, denizden utanır; zâten suyun, toprağın yeri mi? Aklın, gönlün sözü mü olur? Onlar bu denizin köpüğü bile olamazlar.

5040. Şu gönül, ne sevdâ pişirir; şu can, ne biçim bir safra peydahlar ki işe işler katan akıl, seni böyle başı dönmüş bir hâle getirmede?

Tebrizli Şemseddin'den, ne de güzel inciler eleyen, mücevherler saçan bulut; şu kavgalarla dolu dünyâda ne de güzel emniyet, ne de hoş şekerler saçış.

VI

Can padişahı, şatranc oyunundaki piyâde gibi hâneden hâneye sürüyor bizi; acaba kazandı mı, mat mı oldu? Çünkü sınanan biziz.

Her yandan, cüzülerimizi derleyip toplamış, âlemi düzmüş-koşmuş, onunla da bizi yoğurup mâcun hâline getirmiştir.

Burnumuzu delmiş, hırstan, şehvetten bir yulardır, takmıştır da şu âlemin çevresinde, deve gibi döndürüp dolaştırmadadır bizi.

Biz kim oluyoruz ki? Gökyüzüne bile öküzler gibi bir çan takmıştır; biziyse gökyüzünün altında susam gibi ezip durmadadır.

Ne mutlu o deveye ki Tanrı aşkının yularıyla bağlanmıştır; o bizi de develer arasında boyuna estirip coşturmadadır.

VII

Sen, hiç bu sevdâya doyan âşık gördün mü? Sen, hiç şu denize doymuş balık gördün mü?

Sen, hiçbir resim gördün mü ki ressamdan kaçsın? Sen, hiçbir Vâmık gördün mü ki Azrâ'dan usansın?

Âşık, ayrılıkta, anlamı olmıyan ada döner; fakat anlam da bir sevgili gibi adlaa boş-vermiştir.

5050. Deniz sensin, benim balık; nasıl dilersen öyle olurum; acı, padişahlık et; senden ayrı kalmışım, sensiz kalmışım ben.

A övünen padişahlar padişahı, bu ne rahmet kıtlılığı? Senin bulunmadığın an, ateş, işte böye yüceleri sardı.

Ateş, seni görse siner, bir bucağa gider, oturur; çünkü ateşten gül devşiren kişiye ateş, gülü rânâ verir.

(s.44) Bu dünyâ, sensiz azaptır; dilerim, bir an bile sensiz kalmasın. Canına andolsun ki sensiz can, bize işkencedir, belâdır.

* Hayâlin, bir sultandır ki Süleyman'ın Mescid-i Aksâ'ya gelişi gibi salına-salına gönüle gelir.

Gönülde binlerce meşale yanar, bütün mescit, ap-aydın olur, Rıdvân'la, hûrîlerle dop-dolu bir cennet kesilir.

Hay Ulu Tanrım, hay; gökyüzünde bunca Ay; şu çadır, hûrîlerle dolu; fakat körün gözünden gizli.

Ne de gönlü neş'eli kuştur o kuş ki aşkta bir konak bulmuştur; Zümrüdüankaa'dan başka hangi kuştur Kafdağında konak tutan; o dağı yurd edinen?

* Padişahlar padişahı Şemseddin, ne de Tanrısal bir Zümrüdüankaa'dır; bir güneştir o ki ne doğudadır, ne batıda; ne de yeri-yurdu vardır onun.

VIII

A Müslümanlar, a Müslümanlar, güzelliği, yarım bir tikeni bile yüzlerce Firdevs bağına çeviren bir sevgiliye ne demeli, ne söylemeli?

5060. Aşkı, bir ülkeye, bir an şeref verdi mi, mekanları, mekânsızlık âlemine döndürür, yerleri, baştan-başa mâden eder.

Tanrım, ne de nûrdur bu ki her hûriye güzellik bağışlar; lütfeder de ateşi bile âbıhayât eder-gider.

Aşkını, bir tuttu-sıktı mı, binlerce ilkbahar getirir; artık ilkbaharı, kıskançlığından kırmış-geçirmiş, ziyânı mı var?

Yüzü güneştir, dünyâsa o yüze bir perde; fakat resim-şekil, resimden-şekilden başka ne görülebilir ki?

Gül, ona o güzelliği vereni tanımasa-bilmese bile güzelliği tanıklık eder ki bu bağışlar, bir padişahtandır.

Gülün, bundan haberi olsaydı boyuna al-al, terü tâze kalırdı; çünkü aklı başında olan kişinin yaşayışına bir âfet gelmez.

Öylesine bir sevgili seç ki işi-gücü, bu yandan olsun, sonucu can verecek bir güzele ne diye can vermeli?

Tebrizli Şemseddin yüzünden kanlar dökmiye kasdettim; elimde öylesine bir aşk var ki Zülfekaar'a benziyor.

IX

Renge-şekle tat veren, alım bağışlıyan şey nedir? O, gizlendi mi, şekil, şeytandan doğmuşa benzer-gider.

Bir solukçağız, şekle vurdu mu, dünyâ aşkla alt-üst olur; fakat gizlendi mi, gam gelir-konar, şekli, neş'eli göremezsin artık.

5070. O şey, şu cansa eğer, neden bâzı kimselerin canı ağırdır? Nice canlar vardır ki ateş gibi, şekli yele verir, savurur.

O hünerlerle, mârifetlerle dolu şey, akılsa ne diye akıl, şekle düşmanlık eder? Bedendeki aklın düzenidir ki şekli, kökünden söker.

Eğri akıl, ne bilsin onun nîmetini? Akla sorma da incitme onu; onun lûtfudur, onun bilgisidir ki şekli düzer-koşar.

Ne de lûtuftur, ne de nûr; ne de hazıdır, ne de uzak; böylece ap-açık meydandadır da gene de gizlidir; şekli râmeder-durur kendine.

Dünyâyı bir çadır yapmıştır; bedenleri cana döndürmüştür; sınamak için şekli, aşkla bir usta hâline getirmiştir.

Tebriz'i döndüm-dolaştım; Şemseddin'den sordum; o sırrı, ondan gördüm; şekli icad eden, tamamiyle o.

X

* Berat geldi, berat geldi; berat mumunu dik. Hızır geldi, Hızır geldi; âbıhayâtı getir.

* Ömür geldi, ömür geldi, bak da gör, şeytanın başı aşağıda; seher geldi, seher geldi; boyuna sürüp giden uykuyu bırak.

Bahar geldi, bahar geldi; tutsakları seyret, kurtulmuşlar. Bahçeye gel, bahçeye gel, kurtulanları gör.

Koyun burcunun güneşi geldi; yalımları işe koyuldu. Bedahşan lâ'lini gör, zekât olarak verilen yâkutu seyret.

5080. O padişahtır, o padişahtır gene; topraktan bitki bitiren; bitki güzellerine can bağışlar o, can bağışlar.

Ağaçlara bak, ağaçlara bak; hepsi de oruçlu, hepsi de namazda; kabul edildi, kabul edildi namazdaki dilekleri.

Öylesine ışık saçar, öylesine ışık saçar ki zâtını göremezsin; gör bâri, gör bâri sıfatlarının tecellîsini.

Gül bahçesinin mahmurluğu vardı karakışın cefâsından, mahmurluğu vardı gül bahçesinin; gönderdi o, gönderdi o bitti şuruplarını, bitkilerden yapılan ilâçları.

Muştula, muştula beden mahbuslarını; mahşer geldi, mahşer geldi şehid olup ölenlere.

Şakayıkı gör, şakayıkı gör; şükrediyor, fakat söz söylemeden; sen de yenilen, sende yenilen; bırak şu bayat sözleri.

Bahçedeki çiçekler, meyvalar, her ağacın berâtı; ağaçlar, tohumum çürümemiş diyor, bak da gör sıfatlara âit buluşmayı.

İnananların berâtı da doğru söyliyen dil, balkıyan yüz; doğru sözle nurlu yüz, canım der, buluşmayla buluştu, ayak diremiyen eğreti şeyleri bıraktı-gitti.

XI

Bahar geldi, bahar geldi, sarhoşlara selâm getirdi; o güzeller peygamberinden selâm getirdi sarhoşlara.

Süsenin dili, sâkiden rivâyette bulundu, sarhoşların kerâmetlerini anlattı; selvi, süsenden bunları duydu da ayağa kalktı sarhoşlara.

5090. Bahçe, önce meclise çiçekler saçtı, sonra mezeler getirdi; çünkü dağ lâlesinin kadeh sunduğunu gördü sarhoşlara.

Nisan bulutunun ağlayışından, kışın soğuk soluğundan, ne düzenler düzdü perde ardında da son-ucu, faka bastırdı sarhoşları?

* "Rableri suvarır onları" şarabını içtiler, adı-sanı yitirdiler; sâkinin mektubu gelince ne çeşit bir ad-san getirdi sarhoşlara?

Gönül buhurdanında üzerlikle ödağacı yakıyor; çünkü ayrılık soğuğu, nezleye uğrattı sarhoşları.

Gel, gir ölümsüzlük gül bahçesine; yücel, çık o mâdenin damına ey sâki; çünkü görünmez gizlilik evinden de sürdü, çıkardı dama *sarhoşları*.

Güzeller, ağır elbiseler giyindi, gel, bahçeye gir de seyret; sâki, ne gerekse hepsini de getirdi sarhoşlara.

Canları bahar getirdi, bizi de sevgilinin güzelim yüzü; bak da gör, bütün bu devletlerden hangisini getirdi sarhoşlara.

Devlet sâkisi, ansızın, padişaha mahsus kadehle gece şarabı getirdi sarhoşlara.

XII

Gökyüzü malına, Utârid'in Müşteri olması gerek, o dünyânın ışığını görmeyi, Mirrîh gözlü bir Ay lâzım.

Bir şaşılacak can gerek ki can fedâ etmeyi bilsin; gizli gelinleri görmiye, iki can gözü gerek.

5100. Bir göz vardır, açılmış; can cilâsını kabul etmiş; bağı görüp gözetmek için ondan da, nerkis gibi uyku gitmiş.

Şu beş duygunun, altı ırmağa benziyen altı yönün ardında böyle bir bağ, böyle bir altı ırmak var; fakat arpadan az bile olsa kıyaslamıya imkân yok onları.

* Saflara yardım bayrağını vermiş, padişahlara, ümmeti bekleme ödevini; birlik avucuna da Seb'al - Besânî incisini koymuş.

Herkes yapıyı görsün de bu delille yapıcıyı bilsin diye şeytanın belini kırmış, padişahın yüzünü görmüş.

Ne de arı-duru, ne de hür, şarap gibi hem tatlı, hem acı; böyle bir inciyi, haydutluğu bırakan, çalabilir ancak.

Denize yöneldik, tatlı meyvalar yedik, sular içtik; bedavaca inciler elde ettik; bize paranın-pulun lüzumu yok artık.

Susamışken suya kavuştuk, çır-çıplaktık, rızk bulduk; bâzı kere de arslanlarla görüşüp konuştuk; ölümden korkumuz yok [*].

Zamanının Mûsâ'sısın, kabarıp ilerliyen-azalıp çekilen denize gir; Firavun'un yolunu kesmek gerek, bırak şu çobanlığı.

A sâki, canın için, genç-dinç devletin için olsun, erguvan renkli şarap kadehini, parmaklarınla tut da sun bize.

Padişahlık şarabını döndür; çünkü sen hem bizimle aynı derde sahipsin, hem aynı yolun yolcususun; derdin izini görmek istiyorsan gel de gör bizde.

5110. Gel de sun o kızıl şarabı; çünkü o, hem denizdir, hem inci; sınanmıya değer eşini, bir sağrakla çırıl-çıplak soy-gitsin.

Git a sarhoşların yolunu kesen; bırak hileyi-düzeni; çünkü bu bahçede hileye-düzene yol yok.

Verdiği cevabı altınla satın - almamışsan a can; Hintli, bedava malın değerini bilmez ki zâten.

XIII

Bedenin Kadir gecesidir; onun yüzünden devletler elde ederler. Canın, dolunaydır; karanlıklar, onun yüzünden yarılır, yok olur-gider.

* Tanrı takvimisin galiba; talihler, hep orda; yahut da bağışlama denizisin; suçları orda yıkar, arıtırlar.

* Yoksa, Levh-i Mahfuz musun ki gayb dersini ondan alırlar; yahut da rahmet hazinesi misin sen ki ordan elbiseler giyerler.

* Acaba göklerin tavâf ettiği Beyt-i Mâmur musun; yoksa yayılmış kâğıt mısın ki ondan şerbetler içerler.

Yahut da o neliksiz-niteliksiz ruhsun; herşeyden dışarısın; künhünü anlayışta kuruntular da baş-aşağıdır, düşünceler de.

(s.45) Fakat neliksiz-niteliksiz doğularından parlayıp doğar, nelik-nitelik âlemine vurursun da lûtfunun eserleriyle ülfet edenler, yanılırlar.

Ay gibi bir acayip Yûsuf'sun ki aksin yüzlerce kuyuda görünür; Yâkup'lar bu yüzden, milletlerin tuzaklarına, kuyularına düşerler.

5120. Fakat saçını ip yaptın mı onları kuyudan çeker-çıkarırsın; onları rahmet kucağına alırsın, şaşkınlıklardan kurtarırsın.

Şaşkınlıktan kurtulunca da onun sıfatlarına bürünürler. Sus artık, çünkü sözler de, ibretler de kırıldı-döküldü.

(*) Bu ve bundan önceki beyit Arapçadır.

XIV

Bu güzelim devlet yurdundan bir soluk bile çıkma o gönül. Bir an can şarabını iç, bir lâhza şekerler çiğne.

* İçyüzü Akl-ı Küll gibi; görünüşteyse sanki gül demeti; bir an, tüm emrin ilhâmı gelmede, bir an, "Biz verdik" hükmünden elbiseler sunulmada.

* Can düşünceleri, pişmanlığı olmıyan bir hoşluk, bir güzellik; hem de gizli savaştan, gizli meclisten; "Yahut da daha gizli" denen sırrın da sırrından gelmede.

Her yüzün alımı, o denizden bir katre; fakat susuzluk illetine tutulmuş kişi, nerden bir katreyle kanacak?

A gönül, sana, zindanların şu daracık bucağından meydanlara bir yol var; yoksa ayağın uykuya mı daldı da sen, kendini ayaksız sanıyorsun.

Şu aradığın rızktan başka ne gizli rızklar var; ekmekçinin sanatından dışarı, ne ekmekler pişirmişlerdir.

İki gözünü de kapamışsın; nerde aydın gün diyorsun; güneş, gözüne vuruyor da buracıktayım ben, aç kapıyı diyor.

Bu yandan çekerler seni, o yandan çekerler; gitme a tortulanmış arı-duru su; kurtul şu totudan, bulanıklıktan da yücelere yüz tut.

5130. Gönül halvetinin tam içinde giyinip durduğun her düşünce, rengiyle, şekliyle, yüzünden belli olur.

Her ağacın gönlü, hangi tohumdan, hangi taneden su içerse o içtiği su, dalında, yaprağında belirir.

Elmadan su içmişse ondan, elma yaprağı biter; hurmadan su içmişse hurma verir.

Nasıl hekim, hastaların betinden-benzinden hastalığı anlarsa can gözü açık olan da yüzünün, gözünün renginden, senin dinini, inancına anlar.

Dininin hâlini, sevgini, kinini, renginden anlar; fakat gizler, rüsvây etmez seni.

Mektuba bakar, fakat dudağını oynatarak okumaz; ancak şu gebeden yarın ne doğacak; bilir onu.

Gördüğünü söylese bile, gizli-kapaklı söyler; sende de istek derdi varsa o anlamı gizli, o işâretten ibâret sözü anlarsın.

Fakat istek derdi yoksa sende, tut ki ap-açık söylemiş; anlamaz, başkalarının masalı sanır, her yana sallar-durursun.

XV

Noolur sevgilim, yarın elimi tutsa benim; pencereden başını uzatsa, Ay değirmisine benziyen o güzelim yüzünü gösterse bana.

Canıma canlar katanım, kapıdan girse de elimi-ayağımı çözse; çünkü ayak direyip duran ayrılık, elimi de bağladı benim, ayağımı da.

5140. Ona derim ki : Canına andolsun a benim canımın yaşayışı; sensiz ne işret sevindiriyor beni, ne şarap sarhoş ediyor.

Nazlanır da git, ne istiyorsun benden; korkuyorum senin sevdân bana da bulaşır da sevdalanırım derse.

Kılıcı-kefeni alıp önüne kor, kurbanlık koyun gibi yatar, boynumu uzatırım da eğer derim, başını ağrıtıyorsam kes boynumu, hem de dileye-istiye kes.

* Sen de bilirsin ki sensiz yaşamayı istemem; "Ölüyü dirilten, mezarından çıkaran" Tanrı'ya andolsun, ölüm, bence ayrılıktan yeğ.

Bana inanmıyor musun ki benden yüz çevirdin; düşmanların sözleri asılsızdır, iftirâdır deyip dururdum ya sana.

Canım sensin, ben cansız yaşıyamam; gözüm sensin, sensiz görür göz istemem ben.

Şu sözleri bırak a çalgıcı, turnan yoksa rebâbı, tefi al, bir perdedir, tuttur.

XVI

Hadi a parlak Zühre, çek o parlak güzelin kulağını; bu çekişle gönlümüze bir iştir, açtın sen.

Muradının muratsızıyım, senin avın olmak, senin tuzağına düşmek için; gâh damındayım senin, gâh ovanın-çölün yolunu tutuyorum.

Çâresiz tuzak, başı-boş kuşu aldattığını ne bilsin? Mısır Yûsuf'u nerden bilecek o gürültünün, o kavganın son-ucunu?

5150. İstediğin kişinin yakasına yapış, bir güzelce çek buraya; çünkü ben tuzağım, sense avcısın; ne de gizli bir sanatın var a sevgili.

* Lût'un şehri gibi yıkık bir şehirim, Lût'un gözleri gibi hayrânım. Sebebini sormak istiyorum; fakat nerde o yürek bende?

* Attâr âşıktı amma Senâyi padişahtı, daha üstündü, bense ne buyum, ne o; başımı-ayağımı kaybetmişim ben.

Bir ahım ki bu ah, çölümü-ovamı da yakar-yandırır, çadırımı-obamı da kül eder-gider; bir kulağım ki şekerler yiyen padişahlar padişahına vakfolmuş-gitmişim.

Sus; canı, yücelerin çekişine istîdâtlıysa can, susarken kehlibar gibi çeker onu.

XVII

Aşk oltası, canımda, onun saçlarının büklümleriyle bilişince puta tapan canı, aşk hançerine el attı.

Devlet, gönlün kulağına eğildi de can, bizim aşkımızla kurtuldu dedi; şu gönül de o kurtuldu sözüne binlerce can fedâ etti.

Can, kıskançlıkla düşüp yerlere serilince devlet, artık kolay-kolay sıçrayıp kalkmaz; şu gönlümle canımsa oturmuş da onun sıçramasını bekliyor dedi.

Mâdemki varlık, yokluktadır; şu halde varlıkta, var olan hiçbir şey yoktur; cana bir ateştir, gelmiştir de bütün varlığını yakmış-gitmiştir.

Canın ömür fermanını, devlet, elli kere-altmış kere okudu; onu düzdü-koştu, altmışıncıda, ebedîdir diye tomara yazdı.

5160. Ulular ulusu Şemseddin'in canı, öylesine yücedir ki yüceliği yüzünden, oturduğu-kalktığı yeri ne Cebrâil bilir, ne vahiy.

Şu aklım, kadehini gördü de testi gibi kırılıverdi; fakat o kırılışıdır ki ona sonsuz sağlamlıklar bağışladı.

Canım da aşkını görünce şu söyleyişten yüceldi; devletle yücelere de yüceliş verdi, aşağılara da.

A gönül, arslan avcısısın amma o ceylândan, gene de kork; çünkü onun sarhoş arslanının avları arslanlardır.

Yaşayışlar belirten kılıcıyla ölümün başını kesince devlet, atından indi de elini öptü.

* Tanrıdan, "Rabbiniz değil miyim" sesi geldiği gün, bu sese ilk önce evet diyen, Tebriz'di.

XVIII

Gece-gündüz, Şemseddin'in aşkına düşmemiş olsaydık tuzaklara, sebeplere boş mu verebilirdik biz?

Aşkının harâretiyle yanıp yakılmasaydık şehvet putu, ıssısıyla varlığımızı kökünden yıkardı bizim.

Aşkının okşayışları, sevgisinin lûtufları, bütün zahmetlerden, bütün yorgunluklardan kurtardı bizi.

Onun can sevgisi de ne de kimyâmış ki bütün zahmetler, yorgunluklar, zevkinrahatın ta kendisi oldu-gitti.

5170. Tanrının geliştirip yetiştirme yardımları, o padişaha hizmet etmek üzere bizi edep kaynağından suladı-bitirdi; var etti-yetiştirdi.

O ulular ulusunun güzellik baharı, ansızın, şaşılacak, şakayıklar, reyhanlar, güller gösterdi bize.

Ne devlet, ne saâdet, ne baht, ne yüce yıldız bu ki bütün canların dilediği, canla bizi dilemekte.

Can kadehimiz, dudaklarının şarabıyla dudağına kadar doldu, sarhoş olup kendimizden geçtik de dudağını ısırdı, sarhoşluğunu belli etme demek istedi bize.

Binlerce şükürler olsun, o huyları güzelden, o şaşılacak dilberden, görülmemiş bir hattır, yüz gösterdi bize.

Lûtfedip sürâhiler döndürdüğü o mecliste zevkin-neş'enin gönlü de, canı da, değer bakımından ağırlaştı, çeviklik bakımından tezleşti bize.

Tebriz ülkesinde, âbıhayât kaynağı var; gönül, bizi kınnap gibi o yana çekip duruyor.

XIX

Gel de şu anda, beden hırkasını atalım; gel de şu anda, varlık evini düm-düz edelim-gitsin.

Kumara girişip varını-yoğunu kaybetmiye bak, toprakla oynamayı bırak; bir canım var ancak; şu anda oynayıp elden çıkarmak istiyorum.

Korkudan dünyânın ödü kopuyor; cansa aşktan uçuyor mu, uçuyor; şu anda uçuşumla kuşların hasedini çekmek, onları kıskandırmak istiyorum ben.

5180. * "İki yay kadar kaldı araları, belki de daha yakın" okusun sen; yayını ger; canımı şu anda siper edeceğim vakit geldi-çattı çünkü.

Bu ateş, yüceldi mi dünyâdan bir figandır, kopar; aman ver bana, aman ver de şu anda yanayım-yakılayım; eriyip gideyim.

XX

Kim görmüştür bahtı yâver olanların şehrini a âşıklar? Bir şehir ki oraya âşık, az varır, sevgililerse çok mu, çoktur orda.

Oraya varalım, nazlanalım; orda bir pazardır, kuralım da gönüller güzel bir hâle gelsin; çünkü hepsi de adam-akıllı ayaklanmış.

(s.46) Böyle bir şehir bulunmaz ya; fakat şehirliden de gizli; ortada adâlet var, insaf var; sevgili de Müslüman.

Bu yanda da ateşi yalımlıyan o eşsiz sevgilinin yüzünden âşıklar; kuru ödağacı gibi yanıp yakılmada.

Tanrım, ihsânın için, parıl-parıl parlıyan nûrun için olsun, darmadağan söylüyorum; kusuruma kalka; gönlüm, darma-dağan zâten sensiz.

Sarhoşları tutmuyorsun, darma-dağan olanlara bakmıyorsun sen; ne mutlu o kişiye ki onu tutarsın, seversin; canım da onların sarhoşu ya.

Fakat tutuğunu da atarsın sen; ne tasan var; ne kaybedersin ki? Orda âşık, ot gibi, çöller kadar, kumlar sayısınca.

Mirrîh gibi kanlar döken gözü, gülüyor da korkmuyor musun diyor bana; a sevgili; Mirrîh güldü mü, kan kokusu gelir.

5190. Gönlüm, kendine geldi; şikâyeti bıraktım; bir canın düşmanıysa ne çıkar? Binlerce can bağışlar gönül, ona.

Kızgın bir kadıyım ben; sevgili, can istiyor, can da sevgiliyi aramakta; iki düşman da hoşnut.

Can bir zerredir, oysa Zühal yıldızı; can meyvadır, oysa bağ-bostan; can katredir, oysa umman; can habbedir, oysa mâden.

Sözü, kabuk içinde, gizli-kapalı söylüyorum; bu sözün canı aşk; ne düşünceye sığar, ne söylemiye imkân var.

Sus, dünyâya benze, onun gibi sus, sarhoş ol, başın dönsün; dünyâ, kör-kütük sarhoş değilse ne diye düşüp kalkmada?

XXI

A gönül, senin can perdenin ardında bir bölük halk gizlidir ki onların hepsi de teklik kılıcının yarasıyla hem can kesilmiştir, hem de cansızdır.

Sen eksikten, artıktan bahsetmiyorsun; niceye bir düşünüp duracaksın? Gel de kendinden geçiş dinine gir; onlar da kendilerinden geçmişlerdir de birbirlerine akraba olmuşlardır.

Ne denizler içerler-sömürürler de denizler gibi çoşarlar-köpürürler; susarlar amma bilgi sahibidir onlar, bilirler.

O mercanlarla dolu denizde can gibi bir topluluk var; boyuna dönen gök kubbenin ardında can burâkını sürüp dururlar.

A oturamaklı derviş, kendine gel, tez canlı ol, ona uy da daha çabuk davran; erlerin meclisine geç-otur; onların hepsi de rint canlardır.

5200. Padişahtır onlar, yoksullardır; sarhoşluktan hepsi de kendinden geçmiştir; topraktadır onlar, fakat padişahtır onlar, sultanlardır.

Aşk definesinden altın dökerler, Tebrizli Şems'in kuludur-kölesidir onlar; lâ'l, yâkut mâdeni kesilmişlerdir, dünyânın direkleri olan dört unsurun canıdır onlar.

XXII

Ay yüzlüm geldi mi can dediğin de kim oluyor? Aydın günü gördün mü, bekçinin ne işi kalır ki?

Ay'ın, Ay'lık etmesi, işinin boşa çıkmaması için güneşin ettiği lûtfa bir bak; geceleri gizlenir-gider.

A gönül, kaç-git bu evden; gönlü daraltıyor, sıkıyor; bize yabancı bu ev; döşemesi gökyüzü olan bir gül bahçesine, bir sayvana git.

Kinlerle dolu barışından, şu yalanıcı sabahından vazgeç dünyânın; bu çeşit sabahları, daima kervanı helâk ede-gelmiştir.

Yaratıklara can bağışlıyan gerçek sabahı ara; o sabahtır ki binlerce sarhoşa sabah şarabı sunar, binlerce âşığa aman verir.

Parladı-yalımlandı mı gamı-tasayı yandıran ateşin ne yanına bir gül eksen fidanı, bir gül bahçesi olur-gider.

İyi işli, insanı her âfetten korur, ince, Ay yüzlü bir sevgiliye yüzlerce can fedâ olsun.

Bir güzel ki ağzından şekerler dökülmede; şarap gibi insanı oynatmada; bir sarhoş ki güzelliklerle karılmış, vuslatı da daimî.

5210. Hamamdaki resimle, bir soluk, bir yatakta yatar-uyursa o resim canlanır, benim gibi elceğizlerini çırpmıya koyulur.

Elbette başıboş gönlümüze o dilberden bir haber gelir; elbette bir gece olur, yıldızımız, o Ay'la kırân eder.

Yüksek damdan, ansızın bize yüz gösterirse sölpük adımlı hevâ ve heves, merdiven kesilir o an.

Sabırla dost olan da nerde? Âşık, Ay'a, buluta biner de öyle gelir; biri çıkar da yağmur bulutu, oluğa muhtaç olur derse inanma sakın.

Sol göz seğirdi mi bunu, gönül ferahlığına alâmet bil; fakat can gözü seğirir-durursa bu neye alâmettir acaba?

Nice çarşaflı kocakarı, erlerin ömürlerini de alır-paralarını da; çarşafa bakma, çarşafın içinde gizleneni görmiye çalış.

Eski çarşafın içinde ne aylar vardır, ne fitneler; sırtına palan vurulacak nice topal eşek vardır ki at çukalı giymiştir.

Nice kara çadır vardır ki içinde Ay gibi bir Türk, bir güzel var; ihtiyarlıktan ne gam sana; devletin genç ya.

İhtiyar şeklin dökülür-gider; devletin doğar, belirir; kara buluttan doğar amma dünyânın güneşidir o.

Rüyâda, kendisini gökyüzünde, Ay'la gören kişinin bedeni, samanlıkta yatmış-uyumuş; ne gam.

5220. Allah korusun can kuşunun kafesinin demirden olmasından; Allah korusun, Zümrüdüankaa'yı, şu daracık yuvada kalmaktan.

Ağzını yum, sus; çünkü sonsuz bir söze sahipsin sen; bir kulağa, bir akla söz söyle ki onun da sonu olmasın, ölümsüz olsun.

XXIII

Öyle bir âşık gerek ki bana; bir kımıldadı-kalktı mı, her yanda ateşlerle dop-dolu kıyâmetler koparmalı.

Bir gönül istiyoruz ki cehennem gibi olmalı, cehennemi bile yakıp yandırmalı; denizin dalgasından kaçmamalı, yakmalı-kavurmalı yüzlerce denizi.

Gökleri bir mendil gibi dürmeli avucunda; zevalsiz ışığı bir kandil gibi asmalı gök kubbeye.

Bir timsah gönlüyle arslan gibi savaşa girmeli; kendinden başka kimseyi komamalı; sonra savaşmalı kendisiyle de.

Gönlün yedi yüz yerdesini, ışığıyla yırtmalı da Arş'tan ses gelmeli ona : Mâşâallah-mâşâallah.

Yedinci denizden Kafdağına yüz tuttu mu o, o denizden nice inciler-mercanlar saçmalı yeryüzünün eteğine.

XXIV

Kara-kış yaprakları döktü diye şikâyetlerde bulunuyordun; şimdi kalk da gül bahçesine gel, bir seyret, kara-kış nasıl kaçıyor.

Gök gürlemesinden davul seslerini duy; yâni dünyânın düğünü var; bağ-bahçe çeyiz düzüyor demek istiyor.

5230. Gel de padişahın meclisini gör, bir yudumcuk dök de şu gülen toprağı seyret; çünkü yağı gitti, miskler kokan yel, yardıma geldi [*].

Gel a özü ter-temizim benim; gül bahçesi gibi güzel kokanım, ben; miski sidik olan her tenbel eşeğin inâdına, gel.

Yeri yardı da dışarı çıktı bitkiler; o yüzden hançer dedim onlara; bir solukta yokluk diyârından bir ordu, belirdi. Hicaz ülkesine çıkageldi.

Süsenin kılıcı, hançeri, şu savaşta keskin geldi de Allaha hamdolsun, gül bahçesinin, reyhânın ordusu, üst oldu.

Bir güzelim kaynayıp çoşan tencereden, ateşsiz pişen helvalar geldi; helvayla dop-dolu her dal, âdeta çamçaya döndü.

Nilüfer, goncanın kulağına, a güzel kokulum, düşmanla savaşmak için ye, savaş çağı geldi diyor.

Mefâilün, mefâilün mefâilün mefâilün; vehimle yoldaşlık etme; çünkü o, pek ağır davranır.

Sus, temizliği, korunup gözetilmeyi ara, o tapıya doğru yola düş; çünkü kalk-kalk sesi geldikçe uykunun tadı kalmaz ki.

---

[*] Düşman anlamına gelen "yağı", aynen Türkçe ve "yağı" olarak kullanılmıştır.

XXV

Gel padişahlar padişahı, doğan kuşları gibi saldığı canları geri çağırıyor. Gel, çoban, sürüyü ovaya sürüyor.

Bahar çağı; bütün Türkler, yaylâya yüz tutmuş; varlarını-yoklarını kışlaktan yaylağa taşıma zamanı gelip çattı [*].

5240. Koyunlara, bıldırki otu verme; bağ-bahçe, orman, gülüp duruyor; yepyeni yapraklar saçıyor artık.

A ağaçlar, gelin; hani karakış, elbiselerinizi almıştı; adâlet baharı gene geldi; alın karşılığını ondan.

Hüthütle kumru, gül, artık ağlama; karıncayı bile incitmiyen Süleyman, tekrar geldi diye salâ verdi.

Dünyâ cennete döndü; sevgilinin lûtfuna benziyor bu şekil, buyurun diye salâ verdi devlet tellâlı.

(s.47) Kışın soğuk soluğunun, nisan bulutunun gözyaşlarının sonu, işte biliyorsun, bu oldu; dünyâyı güldürüyor bunlar.

Pılını-pırtını bahçeye çek; güllle nilüfer gülüyor; olur ya, belki sevgili de orda bulunur; kim bilir kutluluğun ne zaman geleceğini, fırsatın ne vakit elvereceğini?

Mutlaka o sevgili, o âbıhayât kaynağının beyi ordadır; çünkü ölmüş bahçe dirildi; odur can bağışlıyan ancak.

Gül bahçesine girdi mi, gül de secdeye kapanır, gül fidânı da; şeker kamışlığına girdi mi kamış, şekerlere sarılır.

Ağaçlar, Yâkup'lara benziyor; hepsi de Yûsuf'unu görmüş; her ayrılanı, sabırdır son-ucu, ayrılıktan kurtaran.

Bahar geldi-bahar geldi; bahara âit şiirler söylemek gerek; tercî' beytini söyle de çicek, nerden açıldı-saçıldı, söyliyeyim sana.

*

5250. Şu, bahadır, bahar; yahut da sevgilinin yüzü. Ağaç, yelle oynayıp durmada; benim gibi onun da karârı yok.

Periden doğmuş güzeller topluluğu, mâmur gül bahçesi; ne de güzel... Böyle gülüp durmada, böyle sevinçli; Tanrı lûtfundandır bu.

Ne de şaşılacak gönül bahçesi, balla süt sanki; yahut da her güzelin özünde, mahmurluk vermiyen bir şarap var.

Gonca, başını yakasına sokmuş da gizli-gizli gülüyor; neden gizli gülüyor acaba; tikenden korktuğundan mı?

Nerkisin bütün bedeni göz kesilmiş, süsense dilsiz; sus, sözü bırak artık; şimdi, bakıp ibret alınacak zaman diyor âdeta...

Dağ lâlesi, Mecnûn gibi ciğerini yakmış, gönlü kanlarla dop-dolu; gül yanaklı, usul boylu sevgilinin aşkından bu.

Reyhan, buluşma çağı geldi diye buhur yakıyor; çınarlar, kucaklaşma zamanı

[*] *Beyitteki "yayla, kışlak, yaylak" sözleri Türkçedir.*

geldi diye kollarını uzatmış, ellerini açmış.

Bırak bağ-bahçe hikâyesini, şakayık lâfını; gerçekleri anlat; bize o iş yarar, o işin tam zamanı şimdi.

Gerçekler, aşkın da canıdır; denizleri içer-sömürür; Tanrı susuzluğuna tutulmuştur, padişahlar padişahına susamıştır onlar.

Ne de üstün mü, üstün bir aşk; kumara girişti mi iki dünyâyı da oynar, kaybeder; canını başının üstüne alır, hâlâ da kumarı bırakmaz.

5260. İçi, bağdır-bahçedir, cennettir, yem-yeşil, uçsuz-bucaksız bir bahardır; bu, boyuna da böyledir işte; görünüşte de bahardır zâten o.

Üçüncü terci' bendi şu : Her güzelin üstüne gözyaşı saçmak gerek; fakat bir bulandı mı yüzüme tokat vurur, kızgınlıkla tırmalar yüzümü.

•

Gel a padişaha benziyen aşk, gene ne getirdin bize? Kara da senin cömertliğinden çalmıştır cömertliğini, deniz de:

Salına-salına sarhoş bir halde geliyorsun; kadeh elinde geliyorsun sen; âlemin bütün arı-duru şeyleri, o tortulu şaraba fedâ olsun.

En aşağılık kadehin deniz; en değersiz zarrın İkizler burcu; en aşağı sineğin Zümrüdüankaa, en bayağı sanatın adamlık.

Hastalığımdan öyle de sevinçliyim ki; çünkü hal-hatır sormıya gelirsin hastaya; sağlıktan-esenlikten öyle de hastayım ki; sohbetimden kesildin çünkü.

Gel a şekilsiz aşk; ne de güzel şekillerin var. O renge hayrânım ben; ne al-alsın, ne sarı.

Şekle bürünüp geldin mi, ne de güzelsin, ne de cana canlar katarsın; fakat şekli attın mı da o aşksın işte, o tek güzelsin sen.

Gönlün baharı, rutubetten değil; gönlün güzü, kuruluktan değil; ne yazı, ıssılıktan onun, ne kışı, soğuktan.

Ne kutlu andır o an ki gelirsin de o eşsiz lütfunla ben seninim, sen de benimsin; neden gamlısın, neden dertlere batmışsın dersin.

5270. A aşk, arslana benziyorsun; kan içmek ayıp değil sana. Kim tutar da arslana, ne biçim arslansın sen, neden kan içiyorsun der.

Canlar, her solukta sana, kanımız helâl olsun; kimin kanını içtiysen onu bir güzel, bir hoş hâle getirdin, ölümsüz ettin-gitti der.

Gökyüzü, kapının eşiğinde, Ay'ından ayrılmak korkusuyla çizginir-durur; ansızın, ondan yüz çevirirsin diye korkar da fır-döner boyuna.

Dördüncü terci' bendinden ne diye kaçmazsın; şaşılacak şey. Aşk arslanı, pek susamış, kan dökme kastında.

•

• Gel, arslanların korkması, hamlıktır; ateş olsun da utanç olmasın de; ölüm, adı kötüye çıkmaktan yeğdir.

Bütün bağ-bahçe, yeşiller giyince gül, herkesin giydiği elbiseyi giymekten utandı da kızıl kaftanlara büründü, çıkageldi.

Lâlenin elbisesi pek tuhaf, görülmemiş birşey; siyahımsı kızıl; yakası güneş gibi de eteği akşama benziyor.

Bülbül, ağzını açtı da goncaya, a ağzını yummuş gonca dedi, yumma ağzını; şarap içmiye bak.

Bülbül, ona cevap verdi de şarab içeceksen dedi; bil ki şarap, sarhoşları âzad eder; sen de bizim gibi şu tuzağa tutulmuşsun zâten.

Bülbül, şundan haberim var ki ben, sevgilinin elçisiyim, onun haberini getirdim dedi; gül de sevgiliyi biliyorsan dedi, ne diye haber kaydındasın?

5280. Bülbül, sırlarımı işit dedi; ben aklı başında bir sarhoşum; gönlümün rahatı-huzuru olan o sevgilide yok olmuş-gitmişim; şu gönlümdeki rahatı-huzuru, bundan anla.

Ne bu sarhoşluk, şu sarhoşluklara benziyor; ne bu akıl, şu akıllara; bunlar gölge, oysa güneş; bunlar aşağılık, oysa dam.

Dünyâdakilerin akıllarına, bu sarhoşluktan bir yudumcuk dökülse ne âlem kalır, ne âdem kalır; ne zora katlanış kalır, ne bencilik kalır.

Gâh onun gözüyle sarhoşum, gâh şekerlerine garkolur-giderim; a gönül, sonucu kendine gel; zâten şekerle bâdem içindesin sen.

Fakat - terci'in beşinci bendine, Tebrizli Şemseddin, hadi söyle deyip izin vermedikçe giremiyeceğim.

Bana, hadi, söyle; ben gamlıyım, sense balarısısın; söyle de kanın bal olsun, mumun nûr kesilsin der.

Can bahçesinin arıları yüzünden dünyâ, balla, mumla doldu; şu düğünün ehliysen baldan, mumdan kaçmazsın elbet.

Yabancının bağından bal toplama; balın bozulur; yabancı arılara bakma; o, düşmandır, sense çır-çıplaksın.

Şu çirkin, öylesine güzellikten ne de güzel bir hâle gelmiş; o kadar uzak olduğu halde şu gözde, o güneşten nasıl da bir ışık var.

A gönül, tikeniyle bağdaşmıya bak; çünkü onun gül bahçesi, miskin amma zahmetsiz buluşmıya imkân yok deyip duruyor.

5290. Utanan, âr-namus kaydına düşen kişi de nedir ki? Mecnûn gibi ortaya düşmek gerek. Böylesine örtünen kişiyi, kimsecikler, hareketine almaz,

Canın sağ oldukça gökyüzünde bile olsan gene gökten nimetler yağar, yerden nîmetler biter.

Canın İsrâfil'dir; onun sesiyle dirilirsin; beden kamışını bom-boş bir hâle getir; İsrâfil'in sûrusun sen.

Onlardan canını kurtarınca kimlere üst oldun, bilesin diye binlerce düşman belirmiştir, binlerce yol kesen haydut peydahlanmıştır.

Güneşe konak olan o Öküz'le Kuzu'ya, ne Arslan el atabilir; ne de birşeye alt olur onlar.

Bakışlar elde edemiyorsun, bakanı-göreni göremiyorsun; şu ikisinden de mahrumsun; çünkü görünenlerle perdelenmişsin.

Altıncı tercî' bendine geleyim, dileğim-isteğim arı-duruysa; fakat bu ayrılıktan da öylesine şaşkınım ki sanki afyon çiğniyorum.

*

Aklım, Akl-ı Küll'ün ışığıyla öylesine şaşırmış-kalmış ki ne afyona ihtiyacı var, ne esrara, ne de üzümden meydana gelen şaraba.

Padişahın sağrağı gelince şeytanın kadehi de nedir ki? Esirgeyen ana gelince üvey ananın sevgisi de nedir?

(s.48) * Yüzümü, onun aşkına tuttum mu, ne diye bilgile uğraşayım, ne diye üstünlük peşinde koşayım? Ne diye Basra'ya hurma, Kirman'a kimyon götüreyim?

5300. Binlerce üstün, binlerce bilgin kişi, bir görür göze kul olmuş, köle kesilmiş; en küçük, en değersiz bir arslan bile, görürsün ki öküze, file üst olmuş.

Ne de cana canlar katan güneş ki bir parıltısı göründü mü, kara topraktan binlerce insanın canı bitiverir.

Bu güneşin yüzünden, kendisine uyulabilecek her gölge, ilk tekbiri kaçırdım diye alçalmış-gitmiş.

Geceleyin gözü görmiyen akrepten, gökyüzündeki Akrep burcuna yol var; fakat Mekke'yi, gözü şaşkınlıkla bağlanmıyan görür.

Devlet Kâ'besinden elçi olarak aşk, emir-hac oldu, geldi; seni yolda, her kötü kişiden, her kötü kadından o kurtarır ancak.

* Meryem'in gözünü ışıtan hurmadan ne de gelişmişim ben; o hurmayla yüreklendim; incir aşkı yok bende artık.

Şu bahtı genç, devleti dinç erlerin aşkıya kocalmış dünyâ, gençleşti-gitti; ne de güzel gökyüzü, ne de güzel yer; o, yol ulusu, bu da onun halifesi.

Bizden doğru-dürüst lâf isteme; burda kırık gönül ara; edebe riâyet, uçup gidinciyedek her lâfımız edepliydi.

Yedinci tercî' bendini de söyle de sözün olgunlaşsın; çünkü gök de yedidir, yer de yedi, âza da haftanın günleri gibi yedi.

*

Gel, a sopayı elinde yılan şekline sokan Mûsâ, Firavun'lara Mûsâ'nın kerâmetlerini göster.

5310. A can baharı, bir solukta dünyâyı yeşertirsin; kuru dâvalara düşmüş ağaca mânâ meyvaları bağışlarsın.

Bahçedeki hûrilerin hepsini de şuracıkta akıp duran şarab ırmaklarıyla sarhoş et, kendilerinden geçir de yerlerini-yurtlarını tanımaz bir hâle gelsinler.

* Gizlice ne de canlı resimler yaptın ki Mânî'nin resimlerini bile oynattı-gitti.

Her meyvaya bir koku ver, her yanda bir ırmak akıt; selviyi, Tûbâ'yı çiceklerle güldür.

Karakışın, kanlarına girdiği çiçekleri meydana çıkardın, can verdin onlara; mahşeri gösterdin, yeniden yaratılışı belirttin.

İncecik, elbiseler giydiler o rızklar verenin elinden; her yaprağın yeşil hal dili, bir ücret istemede, bir ihsan dilemede.

Her dalda bir kuş, alın yazımızı okumada; bu yıl kim ölecek, dünyâyı kim yeyip sömürecek, bir-bir söylemede.

Kim anadan doğacak, kim baş verecek; kim kötülüklere uğrıyacak, kim muştulanacak mal elde edecek; bir-bir anlatmada.

Galiba gül, bunu anlıyor da kızarıyor, sararıyor; galiba bunun anlamını anladı da şu dal, yaprak gibi tir-tir titriyor.

Suçtan çekinme ateşi, Tanrı'dan başka ne varsa hepsini de yaktıyandırdı; derken Allah'tan bir şimşektir, çaktı, suçtan çekinmeyi de yaktı, kül etti.

5320. Şu yedi fetvâyı, terci'iyle, Şi'râ yıldızını bile yakan böylesine şiiri alın, ilk müftüye götürün.

XXVI

Kutluluk arayan başkadır, âşık başka; kim, canına-başına âşıksa onun aşkında direnecek ayak yoktur onda.

Ciğer kanına bulanmış, ateşlerle dop-dolu aşk gözü, nerden gönlünün dileğini arıyacak, nerden canının ölümsüz olmasını istiyecek.

O gözlere sâhib olan, kötü hâle düşmekten ağlamaz, gamdan gözleri ovmaz; her soluktan, hâlinin daha da beter olmasını ister.

Ne baht gününü ister o, ne geceleri huzur arar; gönlü, geceyle gündüzün arasında gizlenmiş bir seher çağıdır sanki.

Dünyâda iki köşk var; biri devlet, öbürü mihnet. Tanrı'nın zâtına andolsun ki âşık, ikisinden de dışardadır.

Onun çoşup köpürmesi, denizden değildir; pek değerli, eşsi bir incidir o. Yüzü, altın gibidir amma bu mâdenden değildir o.

Gönül, can padişahının aşkıyla nerden padişahlık istiyecek? O kemerin şehidi olan can, nerden kaftan isteğini düşecek?

Dünyâyı devlet kuşu kaplasa âşık, hiçbirinin gölgesini istemez; çünkü o, o ünlü devlet kuşunun aşkına düşmüştür, o aşkla sarhoş olup gitmiştir.

Dünyâ, şekerlerle dolsa âşık, sevgili hayır, olmaz der de o şekerden ayrılırım diye gene de ney gibi ağlar-durur.

5330. Tebrizli Şemseddin'in yüzünden aşk ülkesinde yurd edinmişim; yârabbi, böyle bir padişah, neden yolculuğa düşer deyip duruyorum.

XXVII

Sarhoşların başları, sarhoşlukla bir kere daha secdeye kapandı; yoksa o canların çalgıcısı, perde ardından çalgı çalmıya mı başladı?

Baş çekenler, canlarıyla oynıyanlar, bir kere daha çoştular; varlık, yokluğa gitti, yokluk, varlık âlemine geldi.

Dünyâ, bir kere daha İsrâfil'in üfürdüğü sûr sesiyle doldu; gizliliklere emin olan, meydana çıktı; cana azık geldi.

Toprağın cüzülerine bak; hepsi de tâze can buldu; topraklığı tertemiz oldu; ziyanlar, tümden fayda kesildi.

O âlemde renk yoktur; fakat şu kırmızı, mavi, renklere bulanmış candan ışık gibi vurmuştur da göze görünür.

Bedenin payı, şu renkten verilir, canın payıysa şu tattır; nitekim mutfaktaki ateşten, tencerenin payı, dumandır ancak.

Yan-yakıl a gönül; ham oldukça ödağacı kokusu gelmez senden; nerde gördün sen, ateşe atılmadıkça koku versin ödağacı?

Koku, boyuna ödağacındadır; ne bir başka yere gider, ne bir başka yerden gelir; fakat biri çıkar, geç geldi der; öbürü tutar, tez geldi der.

Padişahlar padişahı, saftan kaçmadı; fakat giyindiği zırh, bir perde oluyor; Ay gibi yüzünü, nazar değmesin diye halktan örtmede.

XXVIII

5340. Bir güzel ki bütün gece Zühre'ye, Ay'a işveler öğretmede; iki gözü, büyücülükle gökyüzünün gözünü bağlamada.

A Müslümanlar, bâri siz gönüllerinizi koruyun, çünkü ben, onunla öylesine kanldım, birleştim ki gönül, benimle kanlamıyor, birleşemiyor artık.

Önce aşktan doğdum, sonunda tuttum, gönlümü ona verdim; hani meyva gibi; daldan biter de sonra dala asılır-kalır.

Işığı gizliyor diye kendi gölgemden kaçıyorum; gölgesinden kaçanın nerde karârı olacak?

Saçları, nerde bir iple oynıyan canbaz, tez gelsin diyor; muma benziyen yüzü, nerde bir pervâne ki gelsin, yaksın kendini deyip duruyor.

A gönül, şu canbazlık için yürekli ol, tutsak ol-gitsin; mumu, alevlendi mi, at kendini ateşe.

Yanmadaki tadı duyarsan ateşe dayanamazsın; âbıhayât gelse ateşten ayıramaz seni.

XXIX

Şimşek gibi birşey çakıyor; acaba o gönüller alan sevgili mi ki? O köşeden parlıyan ne; acaba o lâ'l mâdeni mi?

O incinin çevresindeki ne? Ay mı, yıldız mı? Nûrdan bir kandil gibi gökten sarkıtılmış, muallâkta durmada.

* Acaba can kandili mi, Direfş-i Gâvyânî mi? Yoksa ışığına son olmıyan o can mumu mu?

5350. A gönül, bir baş çıkar, gözlerin pek aydındır senin, gözlerini ov da biriyice bak; ne görürsen ondan ibâret.

Ondan, inciler saçar bir hâle geldin mi izinin tozu belirmez artık; iyi belle şu belirtiyi; aramızda bir alâmet olsun bu.

Onun yalımını, onun parlaklığını gördün mü kanadının altına gir, yok ol; çünkü verimli yumurta da tavugun altında olur.

Biz ortaya çıktık mı o, çekilir bizden; fakat biz çekilip gittik mi o çıkar ortaya.

Durur görünür, hareket eder, oynar; fakat ne durur, ne oynar; mekânda görünür, fakat gerçekte mekânsızdır o.

Suyu oynattın mı onun suya vurmuş ışığı da oynar, öyle görürsün sen; fakat o gökyüzündedir.

Ne odur, ne bu; Tanrı'nın, dinin Salâh'ıdır o; soluktaşın eminse o, filândır diye söyle.

Sormak ayıb olmasın amma evin nerde senin? Bir târif et, bulabilirsek devletine konduk - gitti.

Sen, dünyânın güneşi olasın da sonra bizden gizlenesin; yakışır mı bu sence; yakışır dersen pekâlâ; bizce de yakışır.

Ben vefâlıyım demedin amma gene de vefâ ummadayım senden; fakat bir betime-benzime bak; vefâ mıdır bu ettiğin?

5360. Gel a lâ'l dudaklı sevgili, gönlüm, bedenimden kayboldu; gönlüm, senden dağlı; mutlaka senin yanında olacak.

(s.49) Bu ateşte yanıp kavruluyorum; harap mı, harâbım; fakat a güzeller padişahı, bir beden başsız kamış, ne çıkar ki?

Gönlüm, canın ayrılığıyla başı ezilmiş yılan gibi kıvranıyor; senin çevrende değirmen gibi dönüyor.

Dedim ki : A yoksul gönül, gel, yerine otur; kinlerle dop-dolu ateşten sakın; gönlüm dedi ki : Varsın-olsun.

* Tedbirim şaştı; gel a geceleri uykularımı alan sevgilim; sor o Keşmir padişahımı benim, belki bir tanıdık çıkar.

Zâten o, hem meydanda, hem gizli; cihan kalıp, oysa can; bir düşün, bu nasıl padişah, Tanrı nûru olmasın bu?

Her sarhoşun çoşup köpürmesi, şarap küpünden; bir kehlibarsın sen; her demirin çevikçe hareketi, senin yüzünden.

Gönül evini satın-aldın; bilirsin, gönül senin; evde ne varsa ev sâhibinindir.

Senin olmıyan kumaşı at evden dışarıya; Mescid-i Aksâ'da köpek leşinin ne işi var?

A dünyânın gönlü, gönül kapmak, senin işin; can bağışlamak da sana mahsus; o soluk, ancak sende var.

5370. * Denizi yarmak, Mûsâ'ya âit bir çeviklik; fakat Ay'ın kaftanını yırtmak, Ay'ı ikiye bölmek, Mustafâ'nın işi.

Aşk öyle bir fitne koparır ki halk, dağın yolunu tutar; şehirde, ancak yokluk arayan kalır.

Şu ormana bir ateş salar, bütün av hayvanları kaçarlar; ateşten kaçmıyansa İbrâhim'imize döner bizim.

Sus, kısa kes ey hatır; âşık, padişahın tapısında yok oldu mu, evvelki bilgilerin de, sonraki bilgilerin de hepsini anlatmış olur.

XXXI

Neş'eyle bir ahdim var; neş'e, benim olacak; sevgiliyle bir sözüm var; sevgili, bana can kesilecek.

Padişah, kendi eliyle bir ferman yazdı, verdi bana; taht, taht oldukça baht, baht oldukça padişahım, o olacak benim.

İster ayık olayım, ister sarhoş; ondan başkası tutmıyacak elimden; hattâ elimi yaralasam bile o, derman olacak bana.

Düşüncenin haddine mi düşmüş benim şehrimin çevresinde dönüp dolaşmak; hâkanım o oldukça saltanatıma kastedebilir mi hiç?

Lâ'l dudaklarının devleti sâyesinde yüzüm, sararma nedir, görmiyecek; destânım o oldukça Rüstem bile önümde can verip gidecek.

Benim Zühal yıldızım, o oldukça Zühre'nin ödünü patlatırım; Ay'ın yüzünü tırmalarım; gökyüzünün zarını kaparım;

5380. Ay'ın cübbesini yırtarım; padişahın sağrağını dökerim; ödetmek isterlerse, o öder benim yerime.

Güneşin ücretiyle geçinmedeyim, o yüzden de gökyüzünün ışığıyım ben; meydanım gönüldür, bundan dolayı topun da beyi benim, çevgenin de.

Mâdemki Yûsuf'un kucağındayım, Mısır da benim, şeker yurdu da ben; Ken'ân'ım o olduktan sonra ne diye Ken'ân diyârını arıyayım?

Ne de güzel hâzır, ne de hoş görüp gözeten; ne de güzel koruyucu, ne de hoş yardımcı; o, benim kesin delilim oldukça her münkiri ne de kolay mat etmedeyim.

Dünyâda bir can var ki şekle bürünmekten utanmada; fakat gene de insan şekline bürünmede; fakat benim insanım olmada.

Ay-başı geldi, bense deli-dîvâneyim; zincirimi şakırdatma. Ay, soframda oldukça her soluk, bir ay-başı bana.

Dilime söz bağışlıyan, Tebrizli Şems oldukça sen sus da bütün diller, gönül gibi benim için oynasın-dursun.

XXXII

A canıma baş koyan, evin nerde senin? A benim parlak Ay'ım, evin nerde senin.

A herşeye gücü yeten, a herşeyi kahreden, a bedenden gizli, canda-gönülde hazır olan; a benim gizli olan ap-açık güzelim, evin nerde senin?

Sen, sanki hâkanın sarayısın; iştiyak çekenlerin gönülleri sende; fakat a benim canım, benim gönlüm yok ki; evin nerde senin?

Ay, gölgeye dadılık eder; gölge, dadıya nasıl ulaşabilir? Ben bilmiyorum, sen söyle a Ay; evin nerde senin?

5390. Ay'ın izini görüyordum; yüzlerce evi dönüp dolaşıyordum; şu araştırmadan kurtar beni; evin nerde senin?

XXXIII

Haberiniz olsun a âşıklar, o Ay yüzlü sevgili geldi; zevke dalın, işrete koyulun; sevgili, kucağımıza geldi bizim.

Şaraba tapanlara muştulukları; sarhoşlara düştü iş; can meclisini bezediler; mahmurluk vermiyen şarap geldi.

Kıyâmet içindeki kıyâmeti gör; selvi boylu güzeli seyret; onun yüzünden dünyâ cennete döndü; binlerce ilkbahar geldi.

Âbıhayâtken ne diye ateşler saçar? Canın karârı-huzuruyken ne diye can karârsızdır-huzursuzdur?

Bir kere daha gel a sâki, âşıklara bir çâre bul; çünkü o ceylân gözlü, o kanlar içen güzel, arslan gibi avlanmıya geldi.

Canın canı, ağzına gledi, el'aman sesi her yanı tuttu; aşkının orduları, kale kapısına geldi-dayandı.

Kötü düşüncelere dalan can, kılıcı, kefeni almış, aşktan dönen, son-ucu utanarak geri gelir diye tapısına gediyor.

O övünen güzelin aşkıyla, bende ne evvel kaldı, ne son; çünkü âşık, kamış gibidir zâten, aşkıysa ateş mi, ateş.

Tebrizli Şemseddin'in lûtfu, kerem eder de bir uğrarsa suya da can gelir, yele de, toprağa da, ateşe de; dördü de cana kavuşur.

XXXIV

5400. Haberiniz olsun a rintler, gene o kumar padişahı geldi; yeni bir hilesi-düzeni varsa bıldır ne idiyse gene odur, o.

Rintlerden şu işi kim yapabilir; kanlar içen padişahın tapısında belini, bir kere daha bağlasın da işte şimdicek desin, iş başa düştü.

Gel a eli tez sâkim; bir kere daha belimi bağladım; canına andolsun, yaşadıkça aşkı seçeceğim ben.

Senin gül bahçeni gördüm de tiken gibi bittim, gül gibi açıldım; tikenim aşkınla yandı, gülüm de sana serpilmiye geldi.

Birbiri ardına fitneler koparırsın; fitneden bir türlü vazgeçmezsin; fakat bu sefer iyice öğrendim-bildim ki sevgilim, pek düzenbaz.

* Sevgilim, bir yanağıma vurursa öbür yanağımı da çeviririm ona; çünkü yanaklarımın rengi, ellerinden al-al olur, parıl-parıl yanar.

Padişahımsın, hem de ezeldenberi; durağın şu gönüldür; canım, sensiz pek zayıf hâle düştü; nerdeydin bile demiyorsun.

Padişahım diyor ki : Sanıyor musun ki şu çölde seni kaybettim ben; bilmiyor musun ki sabrım, Zülfekaar'ın kınıdır.

Beni kesti, kan aktı, kanlara bulanmış bir gazel doğdu; Salâhaddin, benden ayrıldı da bu ülkeye geldi.

XXXV

İştiyak çekenlerin canlarına salâ; bir güzel gönül kapan geldi; o güzel, altın dövüyor, benim yüzüm de gümüş dövmede.

5410. Ay'ın güzelliğine sahib olan o güzele gönül vermiyen kişi, o güzelin ayak bastığı toprağa andolsun ki taştır, ağaçtır.

Aşktan kaçan, gerçekte kendi kanını döker; gece kuşunu yüzünden, batar mı hiç güneş?

Şu evden kendini sil-süpür de o padişahçasına güzelliği gör; yürü, yokluk süpürgesini al, yokluk, pek güzel bir süpürgedir.

Bedenin, toprağa benzer; soluğun ter-temiz bir tohuma. Hevesler, çekirgelere benzer, nefisler yenecek tanelere.

Görüşü terkettin, yoksa başka bir rüyâ mı gördün; ne yedin ki sidiğin böyle bulanık, tortulu?

Ne duydun, ne söyledin; geceleyin nerde yattın-uyudun? Söyle; rengin yüreğinin casusu, bunları anlatıp duruyor.

Yâkupların Salâhaddin'i, kuyumculara mücevherler bağışlıyan er; sırlar güneşidir o, gizli şeyleri bilir o.

XXXVI

A gönül, gönülden haberi olanla otur; terü tâze çiçekleri olan ağacın altına git.

Şu güzel kokular, çeşitli mallar satanların çarşısında, işsiz-güçsüz kişiler gibi her yana gitme; dükkânında şeker olan kişinin dükkânında otur.

Terâzin yoksa herkes yolunu vurur; birisi kalp parayı yaldızlar, sen altın sanırsın.

5420. Şimdi geliyorum der de kapıya dike-kor seni; sakın kapıda oturup kalma; o evin iki kapısı vardır.

Kaynıyan tencereye göz dikip kâseni getirme, oturup eğleşme; her kaynıyan tencerede bir başka şey vardır.

Ne her kamışta şeker vardır, ne her altın üstü; ne her gözde görüş vardır, ne her denizde inci.

Ağla, çile a destanlar okuyan bülbül; çünkü sarhoşların feryatları, kayaları bile deler, taşları bile deler.

İğne yordamından geçmiyorsan başından geç-gitsin; iplik, iğneden geçmiyorsa başı vardır da ondan geçmiyor.

Şu uyanık gönül, bir mumdur, onu eteğinin altında gizle; koru şu yelden-havadan; havada âfetler var.

(s.50) Yelden geçtin mi bir kaynağın başında oturursun; ciğerinde su olan biri-siyle eş-dost kesilirsin.

Ciğerinde su oldu mu yem-yeşil bir ağaca dönersin; o ağaç, içteniçe yolculuktadır, yeniden-yeniye meyvalar verir.

XXXVII

Bu ne kokudur, bu ne koku; yoksa o sevgili mi geliyor; yoksa o gül yanaklı sevgili o gül bahçesinden mi geliyor?

Gece mi, ödağacı mı, yahut da misklerle karışık ahber mi bu; yoksa Yûsuf, bu tezlikle o pozardan mı gelmede?

5430. Ne nûrdur bu, ne parıltı; ne Ay'dır bu, ne güneş? Yoksa o yalnızlık arayan dost, dağdan, mağaradan mı geliyor?

Şarap testisini ne diye arıyorsun, ağzını ne diye kokluyorsun; yoksa senin gibi onu da şu meyhâneciden mi geliyor sandın?

Yolda, yapa-yalnız gidiyorsa ne zarar var güneşe? Padişahın ululuğuna eksiklik mi gelir sarıksız geliyorsa?

Şu gönül, o mecliste ne içti ki sarhoşlar gibi çamurlara bulanmış; o meyhâneden sarhoşlar gibi tökezliye tökezliye, yalpa vura-vura geliyor.

Uyuma bu gece, uyuma bu gece; bir fırsatını gözet, yakala onu; çünkü o sarhoşların halkasına, bu çeşit çok gelir.

Selvi boyuyla seyre-seyrana çıktı mı, dünyâ gül bahçesine döner; kendini bir gösterdi mi, kıyâmet kopar.

Hepimiz de duvardaki resimlere benzeriz; bizi çizenin ışığı vurdu mu, o zaman oynamıya başlarız ancak.

Gâh hastaların mahallesinde Calinos gibi gezer-dolaşır; gâh yalancıktan hastahlanır, ağlıya-inliye gelir o.

Sustum, sustum; şu şiir divânım, o peri yüzlüden utanır da tövbeye, suçunun bağışlanmasını istemiye koyulur.

XXXVIII

Bana öyle bir dilber gerek ki can, üzengisine yapışmalı onun; bana öyle bir çalgıcı gerek ki Zühre, karşısında ölmeli onun.

5440. Bir sağrağım var ki denize güler-durur; bir deli-divâne gönlüm var ki ne bağ kabul eder, ne öğüt.

Tanrım benim, bir canım var ki sen de bilirsin, sabredemez sana; hiçbir balık, bir soluk olsun, sudan kaçmaz ki.

Ne de güzel bir varlığın var, ne de güzel sarhoşum ben; seni varlık bezer, beni sarhoşluk.

Kendine gel de sus, kendine gel de sus artık; öylesine bir aşk seçmişsin ki her an, gamsız bir neş'e verip durmada, reddetmeden herşeyi kabullenmede.

XXXIX

Baş, bir hevese düşmek için lâzım; bom-boş oldu mu baş da nedir? Can, görmek içindir; görüşü olmıyan can da nedir?

Padişahın yüzünü bakmak gerek; bu olmayınca neye yarar göz? Kendinden yolculuk gerek; kendinle beraber olunca yolculuğun ne mânası kalır?

Safrâlı biri, bana sordu da dedi ki : Şekerler yiyen, şekerler çiğniyen biriysen, şeker de nedir desen de kamış gibi önünde kemer kuşandım.

Dedim ki: Şeker en iyi birşeydir amma başkasına göre; çünkü öyle bir aptalsın sen ki şekeri görürsün de bundan daha beter ne olabilir ki dersin.

Çünkü senin bedeninin temeli, öldüren zehirle atılmıştır; mayan cehennemdir senin; cehennemden başka birşey bilmez.

Cüz'î akılla Akl-ı Küll'ü nasıl görebilirsin? O kanlar içen denizde şu küçücük akıl, ne oluyor ki?

5450. Baştan aşağıya, aşağıdan başa, okuyup durduğun, iki-üç satırdan ibâret; başka bir işin-gücün yok; eğer böyle değilse bu baş, bu ayak da nedir ki?

Gönül gözü kör oldu, kulak da toprakla doldu, körle sağırın, vesveseler evinden başka yerde ne işi olur?

XL

Güzelimin hayâli, her gece, benim zâtımın sıfatlarını över-durur, benim zâtımın yokluğunu söyler de varlığımı isbat etmiş olur.

Yedi yıldızın şatranç padişahı, onun ayın'a benziyen gözünden bir işârette bulunur, cım'a benziyen kulağından birşeydir, nakleder; bir harfle beni mat eder-gider.

O ağaçtan bir elma koparsam da yarsam, ondan öylesine bir hûri doğar ki bütün âlemi üzüm kaplar, şarap kaplar da bağlarımın - bahçelerimin çevresinde akar-durur.

Elime mushaf alsam şaşkınlıkla elimden düşer de yüzü, aşir başım olur, dudakları âyet kesilir bana.

* Dünyâ Tûrdağıdır, bense Mûsâ'yım; ben kendimden geçmişim, dünyâsa oynayıp durmada; fakat bunu, benim vâde verdiğim yerde dönüp dolaşan bilir.

Can güneşi doğdu da a ağır canlılar dedi; kalkın; dağa bir vurdum mu, en aşağılık zerrelerim bile oynayıp dönmiye koyulur.

Sus; o kadar ağladım, feryâd ettim ki şu dünyâ, yüzlerce asırlar geçer de gene benim hey-heylerimle kıvranır, heyhatlarımla dönerdurur.

XLI

Bu gece uyku gelirse sakalına, bıyığına ne lâyıksa onu görür; yatak-yastık yerine boyuna yumruk, tekme yer.

5460. Çünkü kötü rüya görür uyuyan; iyi görsün, kötü görsün, yorumu da bellidir zâten.

Hele bu gece, şöyle bir mecliste uyumak; öylesine meclis ki yüz yıllık yolu gözetliyen sonu görür akıl bile sığmıyor bu meclise bu gece.

Onunla buluşma gecesi, Kadir gecesi; ayrılık gecesiyse kabir gecesi; kabir gecesi de onun Kadir gecesinden kerâmetler görmede, yardımlara ermede.

Ne mutlu o cana ki bu gece, onun damında boyuna sopa vururdurur; o kişi, seher gibi güler, sayısız bağışlara erer.

Yürü a yoksul uyku, mahrem olmıyanın gözüne gir; çünkü yabancının, bu gece, güzellerini yüzlerini görmesi, boylarını seyretmesi yazıktır.

Ona bir şarap sun da sızdır; onun gül bahçesinden çıkar dışarıya onu; çıkar da yarım, boynunda hurma lifinden örülmüş bir ip görsün.

Günü, söylemekle geçirdin; gece geldi, bâri artık sus; çünkü sözü bırakan, buna karşılık ebedî sözlere nâil olur.

Karakış da geçti, kasım da; gel, ilkbahar geldi. Yeryüzü yem-yemşil, kutlu, sevinçli bir hal aldı, lâlelikte gezme çağı geldi-çattı.

Ağaçlara bak, hepsi de sarhoşlar gibi darma-dağan, hepsi de başlarını sallamada; seher yeli bir afsun okudu, gül bahçesi, kararsız bir hâle geldi.

Nilüfer, yâsemine, şu kıvranmamı seyret dedi; çiçek, yeşilliğe elbette, Tanrının lütfu-ihsânı geldi dedi.

5470. Menekşe rükûa vardı, sünbül gibi özünü Tanrıya verdi; çünkü nerkis, gözceğinizi kırptı da ibret alınacak zaman geldi dedi.

Ne dedi o başını sallıyan söğüt ki sarhoşluktan, aklı başından gitti; ne gördü o güzelim boylu selvi ki uzadıkça uzadı, büyüdükçe büyüdü, ölümsüz bir hâle geldi.

Ressamlar, kalemleri ellerine aldılar; yaptıkları güzelim resimler dağın-ovanın, bağın-bahçenin güzelliğini belirtti; canım o ressamların yüzünden sarhoş oldu.

Binlerce güzel kanatlı kuş, minbere oturdu; açılıp saçılma çağı geldi diye övüşe koyuldu.

Can kuşu, yahu deyince üveyk, kû-kû - nerde-nerde demiye başladı; o da, kokusunu bile alamadın, payına bekleyiş düştü dedi.

Çiçeklere, içinizdekileri dökün, gönüllerinizde ne varsa gösterin; mağara dostunun cilve çağı geldi; gönüldekini gizlemek yaraşmaz diye buyruk verildi.

Gül, bülbüle dedi ki: Şu yem-yeşil süsene bak; yüz dili var amma gene de sabretmede, sır saklamada.

Bülbül, cevap verdi de yürü dedi; benim sırları yaydığımı kınama; inan bana; bendeki aşk, senin gibi amansız.

Çınar, asmaya, üzüme yüz tuttu da a secdeye kapamış kişi dedi; bir ayağa kalk; üzüm, bu secdeye dedi, elimde olmadan kapandım ben.

Sarhoşları vurup yıkan o şaraptan yüklüyüm ben; benim özüm, tıpkı ateş, sana ne geldi ki?

5480. Safran, kutlu bir halde geldi, yüzünde de âşıkların alâmeti vardı; gül, ona acıdı, onu esirgedi de vah-vah dedi, şu yoksul ne de ağlıya-ağlıya geldi.

Onun başından geçenleri güleç, lâ'l yüzlü elma anladı da güle, kusuruna kalma dedi; sevgilinin, ne hilim sahibi, ne cefâ çekici olduğunu bilmiyor o.

Elma, bu dâvaya girişti, Tanrıya sanım iyidir dedi de sınanmak için her yandan taşlar yağmıya başladı ona.

Taşlanan kişi, gerçekse güler-durur; ne diye tatlı-tatlı gülmesin? Padişahlar padişahından geliyor o taşlar.

Güzellere taş atanlar, onları çağırmak için atarlar; dostların birbirlerine cefâ etmesi, dostları soğutmak için değildir ki.

* Zelihâ, Yûsuf'un yenini-eteğini yırttı amma sırrını bildirmek, onu kendisine yöneltmek için yırttı; bunu böyle bil.

Taşlanan taşlanır da bulunmaz; asılmışım der, fakat neş'eliyim; onun beni asması, yüceltiştir beni, Mansûr gibi geldi bana bu.

Rahmânın darağacı budağında Mansûr gibi asılmışım; çirkinlerin dudaklarından uzak olsun; böylesine bir kucaklandım, öptüm-öpüldüm ben.

Kendine gel, öpüşme bitti; gönlünü kadınların baş örtmeleri gibi ört, gizle; sayısız soluklarını gönlünde al; gizlice al.

XLIII

Gel; bu gece, canlar bağışlamada sevgilinin saçlarına benziyor; o yüze, o yanağa benziyor ışıklar saçan Ay.

5490. Yıldızlar, gökyüzünün çevresinde, başıboş âşıklar gibi dönüp dolaşıyor; gönüllerinin yanışından akıl bile işten-güçten kalıyor.

Can sâkisi, gizlilik âleminin kadehiyle öylesine bir şarap sundu ki bir bak da gör, yıkılıp kendinden geçen kim, ayık kalan kim?

(s.51) Geceleri, hastalardan başkasını ağlayıp inler, uyanık kalır bulamazsın; ben ağlamasam bile hasta gönül ağlar-inler.

Şu eşi-dostu olmıyan denizde Yûnus gibi ağla-inle a gönül; gece timsahı, şu denizde adam yiyeceğe benziyor.

Geceleyin, ileri gidenleri de, geri kalanları da, hepimizi öylesine yer-sömürür ki ne dükkân kalır, ne şu kâr kalır, ne de bu pazar.

Ne oldu Tanrı kullarına yardımı dokunan; ne oldu Tanrı şehirlerini koruyan? Bir bak da gör, canları eşsiz-örneksiz yaratandan başka kim kalıyor?

Gökyüzü, Zühal yıldızının pazarı, yıldızlar dönüp duruyor orda; bizim gecemiz, onların gündüzü; çünkü yabancıları yok onların.

Şu gökyüzünden, şu yeryüzünden başka can, bir acayip gök var, bir acayip pazar var; fakat kıskançlığından gizli kalıyor o pazar.

XLIV

Benim gibi yüzlercesini helâk etse ne gam var ona; âşık olursun, arayıp bulmaz; gönlün yaralanır; azmı gönlü yaralısı onun?

Bana, ne diye der, gözlerin, şaraba engel olmuş? Neylesin, güneşinin önünde boyuna nemli o gözler.

5500. İsmail gibi onun tapısında yarasını, şerbet gibi içeyim-gitsin; bana kastı sitemse kabulüm; Halil'im ben.

Çoşkunluğum meşhur olduysa mâzûrum a Tanrım; o aşkın buyruğuna tutsağım ki davulu var, bayrağı var.

Şekerler gibi sevgilim, beni yerlere serese ne diye o müflis kul, gam yesin; öylesine yüce bir sevgilisi var onun.

* Gamı, gönlümde bir defîne; gönlüm, nûr üstüne nûr; karnında İsâ bulunan güzelim Meryem gibi tıpkı.

Sevgilim güneşe benziyor; ancak yapa-yalnız gezip tozmada; yıldızlardan ordusu var, ordu kumandanı da Ay.

Zerre kadar sabrım kaldıysa Müslüman değilim, Mecûsîyim; onun derdinde ne hikâyeler var, ne sözler var; ne bilirsin sen?

Ne kadar deniz görürsen hepsinin de ağzı, onun derdiyle acı; Ay'ın yüzüne bak; onu bile dağlamış, yüzündeki dağ yerini seyret.

Zamanlar içinde, yüzyıllar boyunca ne batıda benim gibi bir âşık belirmiştir, ne doğuda; inanmıyorsan benim gibi beli bükülmüş gökyüzüne sor.

Ne mutludur o can aki sevgilisinin çimdiğiyle uykusundan uyanır; o cimdiği ganîmet bilir, neş'elenir-sevinir.

Hekim, hastaya acı ilâç verse de hasta, o ilâcı tatlı-tatlı içer; akıllı kişinin, hekimi töhmet altına alması yaraşmaz.

5610. Onları töhmet altına alırsan hastalıklara tutulur-kalırsın; ustasını sayan kişi, kazanır, birşey elde eder.

Sus; bu denizde nâra atmak, kavga etmek yaraşmaz; yüzgeç, soluğunu tutmasını bilen kişidir.

XLV

Sâkiyi görüp duruyoruz; şarap kadehinin çevresinde dönelıyor; sızınmış altından bir koku al; gümüş bedenli dönüp dolaşmada.

Artık gönül, gönüllükten çıktı; canın huzûru kalmadı; çünkü o gönüllerin, canların Ay parçası sevgilisi, damın çevresinde dolaşıyor.

Çâresiz gönül, tutuldu ona; akıl düştü, delirdi-gitti; yem elinde onun; ne yapıyor mu? Tuzak kuruyor.

Ay'ımız harman yığdı, şimdi yakmak kastında; canları pişirdi, çiylerin çevresinde dolaşıyor.

O Ay, dönüp dolaşmıya boş-verir; durak da nedir ona, yol da ne? Fakat bizim ihtiyacımız var da onun için günler gibi dönmede o.

Bir padişah ki mâdenler de ondan zekât istiyor, denizler de; her müflisin çevresinde dönüp durması, borç para vermek için.

Bütün bunlardan geçtim, sâki, bir kadeh sun nîmetlerinden; bütün dünyâ o nîmetlerin çevresinde dönüp dolaşmada.

Bir gece, gönül alıcılık ettin de geçeni gündüze döndürürüm dedin; canım, değirmen taşı gibi bu haberin çevresinde dönüyor.

5620. * Lûtfunla sarhoş et, Elest kadehiye bir hoş hâle getir; yık, şaraba taptır onu, durup dinlenmeden dönüyor çünkü.

Gerçekler yanını aç, yoksul âşıkla ver, şarab içir ona; çünkü hayaller içmede o.

Yol kesenden gizli, gizli, fakat görerek kes boynunu onun; kahramanına ne noksan gelir ki kılıç gibi dönüp duruyor.

İster Mecûsî olayım, ister şükredeyim; ön de sensin, son da sen; gizlendin mi neş'e, gamlara batıyor, sersemce dönüp durmaya başlıyor.

Gönlüm dolu; sen söyle Tanrım, bu daha yeğ; gördüğü saçma-sapan rüyaları söyliyen uykulunun sözleri ne olabilir ki?

XLVI

Dudukuşu, şeker hutbesini okumak için ağaca kondu; gül, şiirler okumasını buyurdu bülbüle.

Yem-yeşil selviye, canın bedeninde oldukça belini bağla, gece gündüz hizmet et, bunda fayda var diye vahiy geldi.

Ay olsun, balık olsun; hepsi de tesbih etmede; fakat akıl, ustadır; o, daha da etraflı söylüyor.

O, bakış dersini söylemiye başladı mı, taşlar ağlar, gökyüzü dilenir, Arş'tan yüzlerce armağanlar gelir.

O anberler saçan, o seher yelinin hikâyesini söylemiye koyuldu mu, binlerce gümüş bedenliyi görürsün ki hepsi de göğüslerini, gönüllerini açmış, ona dalıp gitmiş.

5630. O can, gönlü anlatmaya başlayınca kimde gönül kalır? O haber, söylemiye koyulunca kimin, kendinden haberi olur?

Can aşkının sözünü eder o; yolculardan bahseder o; başka şükretmeyi anlatır, ciğer kanını hikâye eder o.

XLVII

Bahar geldi, bahar geldi, güzel yüzlü bahar geldi; bir hoşlaştı, yeşerdi düyâ, lâlelikte gezip tozma çağı geldi.

A reyhan, süsenden işit; yüz dili var süsenin; balçık yazıyı seyret; nasıl da bezendi, güzelliklerle dop-dolu.

Gül, şu gurbette nasıldın, ne haldeydin diye nesrinden sorup duruyor; o da, hoşum diyor, çünkü hoşluklar geldi o ülkeden.

Yâsemin, selviye, sarhoşça oynuyorsun boyuna diyor; selvi de yâseminin kulağına, o hilim sahibi, o esirgeyici sevgili geldi diyor.

Menekşe, sararıp solma çağı geçti, koruma zamanı gitti, ölümsüz ömür geldi, kutlu olsun demiye gitmiş nilüfere.

Nerkis, güle, gülüyorsun, değil mi diye gözceğizini kırpıyor; gül de evet diyor ona; gülüyorum, sevgili, kucağıma geldi çünkü.

Çam, güç yol diyor, Tanrı'nın lûtfuyla kolaylaştı; çünkü dolgun dolgun her yaprak, su verilmiş kılıç gibi bitmede.

O dünyâ Türkistan'ından, güzel yüzlü Türkler, ağırlıklarıyla, padişahın buyruğuna uydular, balçık Hindistan'ına geldiler.

5640. Şu lâfazan leyleğe bak, minberin üstüne çıkmış da a o işe yarayan dostlar, haydin diyor, iş zamanı geldi.

XLVIII

Bahar geldi, bahar geldi, miskler saçan bahar geldi. Sevgili geldi, sevgili gledi, hilim sahibi, esirgeyici sevgili geldi.

Sabah şarabı geldi, sabah şarabı geldi, seher çağı içilen can şarabı geldi. Ay yüzlü sâki, salına-salına şarap sunmaya geldi.

Arılık-duruluk geldi, arılık-duruluk geldi; taş da ap-aydın oldu, kum da. Şifâ geldi, şifâ geldi, her hastaya, her anğa şifâ geldi.

Sevgili geldi, sevgili geldi iştiyak çekelerin gönüllerini almıya. Hekim geldi, hekim geldi, o uyanık, aklı başında hekim geldi.

Semâ 'geldi, semâ' geldi, başağrısı olmıyan semâ' geldi. Buluşma geldi, buluşma geldi, ünlü buluşma geldi.

İlkbahar geldi, ilkbahar geldi; eşsiz-örneksiz ilkbahar geldi; şakayıklar, reyhanlar, güzel yüzlü lâle geldi.

Birisi geldi, birisi geldi, onun yüzünden adam olmıyan da birisi olur. Bir Ay geldi, bir Ay geldi ki her tozu-toprağı yatıştırır.

Bir gönül geldi, bir gönül geldi ki gönülleri güldürür o; bir şarap geldi, bir şarap geldi ki her çeşit mahmurluğu giderir o.

Bir avuç geldi, bir avuç geldi ki deniz, ondan bulur inciyi; bir padişah geldi, bir padişah geldi ki her ülkenin canıdır o.

5650. Nerden geldi, nerden geldi ki burdan asla gitmemişti o; fakat göz, bâzı olur, görür-anlar, bâzı da görmez, ibret almaz.

Gözümü yumayım,susayım, açayım, söyliyeyim, o geldi; odur uykuda da eşdost, uyanıkken de.

Şimdi, söyliyen susar, susan, söze gelir; sayılı harfi bırak, sayısız harf geldi.

XLIX

Dostun hayali, geldi-girdi mi gönlüm, sedefe döner; şu ev, onunla doldu mu, ben sığamam artık.

• Sözünün tatlılığından geceleyin, canın dudağı yanıldı; tuhafıma giden şu ki gene de doğru söz acıdır lâfını söyliyebilir.

Gıdâlar, dışardan gelir, âşığın gıdâsıysa özden; kendi gıdâsını kendi getirir de deve gibi geviş getirmiye başlar âşık.

Periler gibi tez yürü, kendi gözünden bile sıyrıl; yalnız yaralıberell kişinin soyunması doğru değil.

(s.52) Selâhaddin avlanmıya geldi; bütün arslanl3ar, av olur ona; ona kul-köle, o kişidir ki iki dünyâdan da hürdür.

L

Öylesine bir çöle eriştim ki ordan aşk belirtyor; orda leşler, pisler bile tüm temizliğe ulaşıyor.

Canın ne haddi var ki mercana eşid olsun; fakat sen, zereye bile vuran güneşi seyret.

5660. Binlerce kilit var, her kilidin eni, gökyüzü kadar; fakat diş gibi iki-üç harfçeğiz de o kilitlere anahtar.

Yüzgeç gibi yüzüp duran şu denizde bir levih var; yüz kere şehid olduktan sonra gazi olmada.

Şu denizin dalgasına kul-köle olayım; hem bayram bana, hem kurban; denizden faydalanan balığa da kulum-köleyim ben.

Bu denizden beliren her katre, bir şekle bürünür; iyiden-iyiye bil ki adı da ya Cüneyd olur, ya Bâyezîd.

Gel a can, dal şu uçsuz-bucaksız denize de bir yıkan; vücudundan akan her katreden binlerce lûtuf belirir, binlerce görüş meydana gelir.

Gemiler, her denizin kabarışından, dalgalanışından tehlikeye düşer; fakat bu Akdeniz'in dalgasından aman bulur.

Ârifle âşığa her solukta bir bayram var; bayram gelsin diye bir yıl beklemelerine lüzum yok.

LI

Sevgiliye bakacak bir ahmak isteyip durmadayım; bakışında görüş olan akıllıyı istemiyorum.

O inciyi canına alacak bir sedef istiyorum; içinde inci olduğunu sanan taş yürek istemiyorum ben.

Kendini görmekten ayrılmış; Tanrı aşkıyla dop-dolu bir hâle gelmiş; derdingamın çimdiklerinden haberi bile yok; ibretler onu çimdiklemede; böylesini istiyorum ben.

LII

5670. Bana, baba gözüyle bak, ananın kocası, üvey baba görme beni; hem de öylesine bir baba gör beni ki o senin gizli, ters oyunlarını iyiden-iyiye biliyor o baba.

Ona karşı doğru davranırsan daha iyi olur; çünkü ona eğri davranırsan inâdın yüzünden seni daha da eğri bir hâle sokar.

Babanı dinle de sıçra; seni öyle bir padişahın huzuruna çağırıyor ki Keyhusrev, onun ayaklarının altına toprak olur, tapısında Sencer, can verir.

* Mâdemki "Gerçekten de Allah çağırıyor" âyetini duydun, çevirme yüzünü; ne de çobandır o, ne de çağıran; ne yoldur o yol, ne güzel kılavuzdur o.

Her dört yüzünden, her derman yüzünden darma-dağan oldun a can; onun aşkından topluluk ara; o câmi'de minber kur.

Onun yüceliğini, ululuğunu gördün ya, artık Kerrar da sensin, Tanrı Arslanı da sen. Onun kolunu-kanadını seyrettin ya, Tayyâr'sın artık, Câfer'sin sen.

LIII

Bana, o uyanıklığın aslı, bir kere daha uykuda afyon verdi; hem de çoşkunluk afyonu verdi de baştan çıkardı beni, baştan çıkardı-gitti.

Yüzlerce çeşit gaflete salayım kendimi, bilmiyeyim onu derim; fakat o dolun-ay çıkagelir; elinde de öylesine bir sağrak.

Bana der ki : Her kapıya baş-vurup dilenen çıplaklar, talihsizler gibi niceye bir dilencilik edip duracaksın demiyor muydun?

Böyle ağlayıp yalvarmanla beraber gene de hırkaya, ibriğe kulsun; gerçeksen, gerçeğe ulaşmışsan ne diye çuval içindesin böyle?

5680. Senden doğan şeyler, padişahlara ayıptır, ârdır; melektin sen; nasıl olur da şeytana maskara olursun, yaraşır mı hiç?

Kim bilir sözünü onun; dünyâ eş değildir ona; onun açıklığına, onun gizliliğine karşı dünyâ kördür, varlık sağır.

Bende o can olsaydı da sevgilinin sırrını açsaydım; her duyan işiten can da şu geçitten sıçrayıp kurtulsaydı.

O deniz gönüllü gönül alıcı güzel yüzünden pek müşkül bir haldeyim; o yüce gezişten, o şerefli salınıştan gönlüm, yıkılmış-gitmiş.

İman ehline söylesem bir solukta hepsi kâfir olur; kâfirlere söylesem dünyâda bir tek kâfir kalmaz, imana gelir.

Dün gece rüyamda hayâli geldi de lûtuflar ederek nasılsın diye hâlimi sordu; sensiz pek sıkı-pek güçbir durumdayım dedim.

A sevgili, yüzlerce canımız olsa gamınla kan kesilir-gider; gönlün taş mıdır, granit mi; yoksa mermerden bir dağ mı.

LIV

Şarab içeceksen, bâri dilberimizin elinden, ateş yüzlü, âlemleri yakıp yandıran güzel sevgilimizin elinden iç.

Yıldırım gibi boyuna bir harman yakman yaraşmaz; dağlık yerlerin tarlaları gibi şerbeti, hep yücelerden içmiye bak.

Mecnûn gibi akıl perdesini yırtmak istiyorsan ayağını diremiş aşkın elinde, yersiz-mekânsız şarabı burda iç.

5690. Gönlün darsa, betin-benzin uçmuşsa onun gül bahçesinin yanına var; mahmursan, hatırına toz-toprak konmuşsa var, şu seçkin şarabı çek.

Bu sâki, şu âr-namus kaydında kalan sarhoşlardan kaçar; bu kayıtlardan geçmişsen, hiçbir şeye aldırış etmiyorsan gizli içme, ap-açık içedur.

Bıstâmî gibi, Kerhî gibi eşler-dostlar elde etmek istiyorsan şu külhanda şarab içme, o yüce tavanda kurul, orda iç.

Yürü-git, bir işceğizin varsa işinin başına geç; mâdemki Yûsuf'a âşık değilsin, Zelîhâ'nın nâzının gamını yiyedur.

Dünyânın tenbelidir dükkânını yıkan kişi; mâdemki sel kapmamı seni, sakanın tulumundan su iç.

Şu dünyâ kazanının çevresinde kepçe gibi ne diye döner-durursun? A yoksul, çık dışarıya, zahmet çekme de helva ye.

A deli, şu pazarda çıban gibi kanlarla doldun; mâdemki güzele tamah ettin; var, lalanın kılıcını ye, dayan.

Tebrizli Şemseddin'in doğuşlarına, ışıklarına iştiyâkın varsa sabır ve takvâ şarabını çekinmeden, tiksinmeden iç.

LV

Şu gönlünü aldırmış âşık, kaybolursa o gönül alıcıda arayın onu; âşık, kaçar-giderse sevgilinin yanında arayın onu.

Şu can bülbülüm, ansızın bedenden uçar-giderse her tikenden sormayın onu; o gül bahçesinde arayın onu.

5700. Sarhoş gönül, günün birinde o şişeyi taşa çalarsa o anda meyhâneye gidin, meyhâneciden arayın-sorun onu.

Aşkının hastası, bu meclisten kayboluverirse o yankesici güzelin nerkis gözlerinde arayın onu.

Aklınızı başınıza alın; kaybolan âşığı, amanın, o şimşekler çaktıran, yıldırımlar yağdıran amansız güneşin kucağında arayın onu.

Hırsız, bir delik delerse âşığın varını-yoğunu çalar; o misk gibi kokan sim-siyah saçlarda arayın onu.

Hünerlerle dop-dolu uyanık güzeli, hani bahtından uyanmış dilberi böyle uyurken bulamazsınız; ancak uyanık arayın onu.

Gönül mahallesinde bir pirden sordum o güzeli; pir, bana işâret etti de sırlar âleminde arayın dedi.

Pire, Allah için olsun, söyle dedim; sırlar âlemi, sen değil misin? evet dedi, incilerle dolu deniz benim, denizde arayın onu.

Ne de inci ki ışığıyla denizi yüceltmede; Müslümanlar, Müslümanlar, o ışıklarda arayın onu.

Tebrizli Şems, Yûsuf gibi arılık-duruluk pazarına geldi; arı-duru kadeşlere söyle: O pazarda arayın onu.

LVI

* Tapımızda riyâzât yok; burda hep lûtuf var, bağış var; hep sevgi, hep gönül alış, hep aşk, hep huzur var burda.

5710. Yoksulluktan bunalan, can bahçesinde yetişir, meyvalar verir; bu lûtuf, bize padişahtan geliyor; bundan ötesi hep süsten-püsten ibâret.

Yolunda hep gözler var, sarayının her yanı baş-köşe;bedeni eritip gidiyorsa ne var ki? Cana bak, boyuna artmada, gelişmede, canına canlar katılmada.

Şu ter-temiz lûtfa bak, şu korkunç beyi seyret; bir avuç toprağa mekânsızlık âleminde yer vermede.

Nice körlerle kötürümler, onun yüzünden yol görür, yol alır oldular; nice gamlıların canı, onun lûtfuyla şekerler çigniyen dudukuşu kesildi [*].

Hançzersiz açılmış, şu beş duygudan, dört unsurdan, altı yönden dışarı, nice yaralar var; bu yaralar, sâkisi, ancak kan olan susamış aşkın eliyle açılmış.

Ne de tatlı-tatlı yanıyorum; çünkü onun mumundan alev-alev parlamışım ben; yarınki bağışlıyacağı devlet yüzünden, ne de sevinçliyim bugün.

Neden toprak olmuşum, aşağı bir lâle düşmüşüm? Âşıkım, sarhoşum da ondan. Neden tüm can kesilmişim? Bedeni yıpratan aşkından.

Âşıklar, saf-saf dizilmişler, dileklerini, el açmışlar, istiyorlar; gönül, onun vuruşlaıyla tıpkı tef, ağızsa zurnası onun.

Onun yüzünden şu gönül, nasıldır, ne halde? Onun yüzünden, yol-yol, kanlara garkolmuştur gönül; onun yüzünden gökyüzünde bir kavga, bir gürültüdür, kopmuştur; canın feryatlarıyla, hey-haylarıyla doludur.

A gönül, ne vaktedek dayanacaksın? Söyle, sen emret, ey Tebrizli Şems; övünmek istiyorsan hemencecik baş koy ayağına de.

LVII

5720. Yarın, onun yakasından baş çıkarmama imkân yoksa darma-dağan saçları gibi boyuna dağılsın-gitsin gönül.

A güzellik şahnesi, canım, lâ'linden pek çok inci çaldı; incit onu, incit.

Bir can, kâfir saçlarından başkasına iman getirdiyse şavkının ateşşiyle küfrünü de yak-yandır onun, imanını da.

Yüzünü gizledikçe saçları darma-dağan olsun... Yüzünün gizli kalışı, yalnız beni per-perişan bir hâle sokacak değil ya.

(s.53) Aşka düştüm; elimde-avucumda ne varsa gitti; onun aşk bağında, onun gül bahçesinin sevdâsıyla gül gibi elbisemi yırtacağım artık.

Bir gün baktım ki gönül, o gül yanaklarda yuvarlanıp duruyor; bu nedir dedim de dedi ki : İhsânına düştüm, yuvarlanıp duruyorum böyle.

---

[*] Bu beyit, Konya nüshasında yok

O yanağa, hâlimi bildirir bir yazı yazacağım; okusun o yanak; ustadır yazı okumakta zâten.

Fakat o kötülükler eden zâlim saçlardan korkuyorum; o Hintli, iftirâlarla nice gönülleri iplerle bağlıyakodu.

Çene topağındaki kuyuya bak; fakat korkma a gönül; o ipi gören her gönlün zindanı, böylesine bir kuyudur işte.

LVIII

O hocanın ne var gönlünde ki parıl-parıl parlıyor yüzü, içindeki yüzünden görünüyor; ne içmiş ki iki mahmur nerkisliği süzülüp kapanıyor.

5730. Böyle denizde söyliyen inciden başka ne olabilir; inciler saçan denize vurmuş da gökyüzü, ne de parlamış.

Kendi yoksulluğumla yola düşmüş, işime gidiyordum; ansızın o hoca, karşıma çıkıverdi, sarığının büklümünü gördüm.

Usta bir kuşum amma düştüm hocanın fakına; gönlümü de ona verdim, gözümü de; onun aşağılık bir düşkünü oldum-gitti.

Kaşı, bir tekbirdir, aldı; gözü, bir oktur, attı; takdir okuyla yaralandı, bir solukta ona tutuldu-gitti gönül.

Şu darma-dağan âşığın dün geceki gördüğü rüya çıktı işte; bugün uyanıkken gördüm onu.

Kap-karanlık gece, benim gördüğüm rüyayı görseydi öyle ap-aydın bir hâle gelirdi ki ışığı, aydınlığı, gündüzü geçerdi.

Maşallah-maşallah; ne de hoca bu; binlerce hoca, yüzüne bağlanmış, tutsak olmuş da bununla bezeniyor. *

Can kaydına düşen kişi, nerden dünyâ hocası olacak? Hocalık, efendilik, dostu olmaz onun; dünyâya kul olur, köle kesilir o.

LIX

A gönül çeken güzel; iki mirrîh var, Ay'a eş-dost olmuş; senin iki gözün onlar; o Hârût, Mârût'unla, inatçıları çek Bâbül kuyusuna.

Bütün güzellerin güzelliği sende; bu yüzükle a Süleyman, bütün devleri, perileri kahırla zincirlere bağla.

5740. * İhsan hazinesini cinlere de açtın, insanlara da; "Biz verdik sana" buyruğunu sun mahrum dilenciye.

Bedeni aydınlat canla, hasedi kökünden sök-at; gözünü doğulara dik, aklı, sorulara çek.

* Dudak, "Hamd âlemlerinin rabbi Allah'a" âyetini okudu mu, ona sonsuz şaraplar sun, mezeler ver; "Sapıkların yoluna değil" dedi mi, delilller göster ona.

* Can, sana doğru koştu mu, ona bir mum ver de yol bulsun; senin güneşini aramıya koyuldu mu, Ay gibi konaklara çek onu.

Mahmur âşığa Keykâvûs kadehiyle şarap sun; ince şeyleri bilmeyi, hüneri-sanatı da akıllı düşüncenin önüne çek.

* Lûtuflarınla, inâyetlerinle canı çek, kabiliyet ver ona; Kabil'e benziyen nefse de peşkiş ver kabul edilişini, elbiseler ihsan et ona.

* Dert, hasret tutsağına, "Meyus olmayın" haberini ver; "Güzelliğinin aşkıyla ölüp gideni de şu öldürme yerinden çek, tapşır öldürene.

* Şu bedenin gönlü kâfire şehâdet kelimesini arzet ona; canın hiçbir şeyi yoksa ne olur, ona birşeyler ver.

Dirilt onu, sen diriltmiyeceksen Mesîh'i vekil et; o diriltsin; vuslatına erdir, erdirmiyeceksen lûtfunla bir lûtuf sahibine ulaştır, o erdirsin.

* A toprak üstünde yaşıyan, o arılığı, o temizliği görünce yeryüzü bile titredi; "Yeryüzü, şiddetle sarsılınca" sûresini oku da depremleri seyret.

5750. Şimdi tamanını sen söyle; çünkü hem hal padişahısın, hem söz padişahı; biri tutar da sözüne söz katar, sözünü keserse söze de bir çizgi çek, kaldır ortadan, söyliyene de.

LX

A Müslümanlar, Allah'a sığındım şu ateşlerle dolu ayrılıktan; karanlıklar içinde karanlıklar, sevgilinin ayrılığıyla sardı-kapladı beni.

Can balığı, denizden uzak düştü mü, hileye-düzene kalkışır; çöle düşen bahtsız balığın kumları eşip denizi arayışı gibi hani.

Âşık, şu konakta cansız bir hâle gelirse şaşılmaz; sudan ayrılan balık, susarsa şaşılır mı hiç?

Yanıp yakılan âşığın şu yanışını, biri çıkar da inkâr ederse ne var? Neyle ayırdedilecek görür gözle kör göz?

Âşığın konağından vuslat yaygısını alınıp dürüldü mü, gencin altına alev-alev ateşli bir yaygıdır, döşenir.

O Yûsuf'un haberi, şu aşk Yâkub'una geldi mi, ferahlar, işte bağ bahçe, işte yaşanacak cennet.

Gönlüm, Şemseddin'le buluşma ümidinin hırsıyla kulağıma diyor ki: Tebriz'e gitmek gerek, Tebriz'de aramak gerek [*].

(*) Bu gazelin bütün beyitlerinin ikinci mısra'ları Arapçadır.

LXI

A sâki, susamışım, iştiyâkım var; çekinme, sun kadehi, topluluğun hepsi de içti, sızdı-gitti.

Sırlarımı anlamak istiyorsan ateşle dolu bir kadeh sun, beni sarhoş et; sonra sor, kimi özlüyorsun, neye âşıksın diye.

5760. Aşk, bir ışıktır, yaktı; gece, sabahlara döndü, ışıdı; ışıklarla taşlar bile yanıldı, göz-göz oldu.

İlâçlarım fedâ olsun aşka, aşkın acılığı, helvadır bana; âşıklar arasında, nereye sürüyorlarsa oraya sürülüp gidiyorum işte.

Dünyâyı alın, sizin olsun; aşk dini yeter bize; aşkta cennetler var, şehirler var, sokaklar var bize.

Canlarla buluşuyoruz, canlar sâkilik ediyor bize; şarap bol mu, bol, dönüp durmada; fakat aşk kadehi pek ince [*].

---

[*] Bu güzel Arapçadır.

LXII

İşte şimdicek gözlerden yâkut renginde bir gözyaşıdır, boşandı; izinin tozu belirmiyen aşktan şimdicek bir iz belirdi.

Sevilenlerin renklerine bak, sevenlerin renklerini seyret; işte şu iki güzelim renk de o renksiz candan geldi şimdicek.

Bak da gör; gökyüzü, her solukta toprağa binlerce renkler bağışlamada; öylesine renkler ki ne yeryüzünde var, ne gökyüzünde.

Rengin temeli renksizlik; şeklin aslı şekilsizlik; harfin özü harfsizlik; işte buracıkta elde-avuçta olanın da aslı, mâdenin-definenin de.

Âşık da sensin, sevgili de, ikisini arayıp duran da; fakat şuna buna görünmemek için de kat-kat örtüler ardındasın işte.

Âbıhayât tulumusun, fakat kıskançlığından ağzını yumuşsun; işte o amansız aşk yüzünden ağız susmada, can feryâd etmede.

5770. Seher çağında kuşların feryatları, susanlardan gelen bir elçidir; susarak ağlıyan dünyânın izi, ağızdadır işte.

Zevkiyle ağlıyorsan ne diye ayrılığına düşünce ağlarsın? Sen inkâr ediyorsun amma işte binlerce tercüman buracıktı.

Bir dosta av olmamışsan söyle, niçin kararsızsın böyle? Değirmeni dönüyor gördün mü, bil ki su buracıktadır.

Canım emrediyor, sus diyor, incitme beni; sustum, buyruğa kulum, anlatmayı bıraktım artık.

LXIII

Sevgili, gönlümü almak, hatırımı hoş etmek için gizlice çıkageldi; o kanlar içici padişah, parlak Ay gibi gizlice geldi geceleyin.

Elini ağzına koydu, yâni konuşma, sus dedi; gözü de hadi, gizlice işe sarıl diye emir verdi.

Bu lûtufta bulundu ya, sarhoşum artık, gül bahçesinin kapısını kırdım; o bahçeden gizlice çalıp duruyordum o gülleri.

A dilber dedim ona, ne fitneler koparıyorsun, ne yankesicisin sen; hadi a düzenbaz, gizlice bir fitne düz, bir düzen çıkar meydana.

Yapa-yalnızız, vakit de gece; fakat gene de o sırları gizlice bir duyup yayan olmasın, dudağını kulağıma ver.

A Ay yüzlüm benim, o âşık öldüren sırları söyle; susma bu gece; işret çenginin tellerine dokun gizlice.

5780. A güleç güzel, gizli sadaka töresine uy; o şekerler saçan, o cana canlar katan iki dudağından, gizlice bir öpücük ver.

Gammazların hepsi de sarhoş, hepsi de sızmış, uyumuş. Evet dedi, fakat bu sarhoşların içinde, gizlice bir ayık bulunabilir.

Etme, eyleme a Tebrizli Şems, böyle sertlikte bulunma, böyle şiddetli davranma; a padişahım, bir daha böyle gizlice nerelerde bulurum seni?

- L -

LXIV

Bu konakta şehvetlere sabreden, karşılık olarak o balçık yurdundan can yurdunu elde eder a gönül.

İki karısı olanın karılarından birinin, mutlaka gönlü kırılır; o, öbür karıya daha çok gönül verir; gönlüne o daha hoş gelir çünkü.

Sen, bu güzellikle beraber, ne de Eyyûb sabrı bu dersin; bu susuzluktan bunalır, pek faydasız iş bu diye söylenirsin.

O da sarhoşlukla der ki: Sen görmemişsin onu; çünkü o yücedir, sen aşağılıksın; sen eksiksin, oysa olgun.

Tekrar ona yüz tutsa da dostluk tohumunu ekse bile gene bir başka örtüsü vadır; çünkü o, göçünü burdan sürmüş, kaldırmıştır.

Gene o güzel az nazlanır, bu adamla uyuşursa bile bu yanda gönül malını bir türlü düzemez.

Sabra sarılmıya bak, körlüğü bırak da hûri güzelliğini seyret; sabır, bu halde hiç de zor gelmez sana.

(s.54) Secdede de, oturuşta da, duruşta da bütün yalvarışlar bu tapıya, bütün dilekler bu tapıdan; fakat bu tadı bulmana şehvet, perde oluyor.

Sabra dost olanlara buyur; hırs besliyenlere öğüt ver; ağlayıp inliyen nefsin sesini dinleme; hırsın elinden yemek yeme.

Birisine öğüt verdin mi bu öğüt, senin hırsına da mâni olur; ilerde elde edilecek şey için şu çabucak elde edilenden geçer, dayanırsan bu sabır, seni şekerleştirir.

Neliksiz-niteliksizlikten nelikler, nitelikler oldu; mekânsızlıktan mekânlar peydahlandı; sirkeden kanlar hâsıl oldu; bir gerçekten kaç çeşit renkte bâtıl belirdi.

Varlık levhinin harflerini, bu teville okuyorsun, hepsinin de özünün, özetinin de sabır olduğunu biliyorsun ya; artık bu teville de amel et.

Sabret Tebrizli Şemseddin uğruna; acele etme; insan yatar, melek kalkarsın; o, pek büyük bir ihsan sahibi padişahtır.

LXV

Ay yüzlü güzelim, lûtuf üstüne lütfetmede; o yüzden karârım yok a gönül. Gönlüm âbıhayât kaynağında, bedenim lâlelikte a gönlü.

Her ağacın altına, padişahın yüzünü görmek için bir alımlı dilber, bir Ay yüzlü Yûsuf, bir gül yanaklı güzel oturmuş a gönül.

Can güzellerinin gönüllerine de kendi canının, teninin aşkından bir kıvılcım salmış, beden güzellerinin gönüllerine de a gönül.

Narın içindeki tâneler gibi kulların gönüllerine neş'eler doldurmuş a gönül.

5800. Meclisinde sarhoşlar, kucaklaşmıya, lûtuflarla sevişmiye başladı mı, su da onun aşkıyla tutar, ateşle kucaklaşmıya koyulur a gönül.

Güzelleri, kendi öz kadehiyle okşadığı o halvette Rûhul Emin bekçidir, Hızır perdeci a gönül.

En aşağılık kulu, sarhoş bir halde meclisinden çıktı mı, mala-mülke de boş-verir, saltanata-tahta da, bahta-devlete de; bunların hepsini ayıp görür, âr sayar a gönül.

Onun bahçesini dünyâ say; şu dünyâsa bil ki bir mağaradır âdeta; lûtfu, seni şu daracık mağaradan çıkarır a gönül.

Toprağın, yelin, suyun, ateşin üstünde gül bahçeleri var, reyhanlar var, çeşit-çeşit, renk-renk şakayıklar var, lâlelikler var a gönül.

Şu topraktan biten çicekler de onun aksinden bitmede; sen burda toprak yemedesin; orda ne işin var senin a gönül.

O efendiler efendisinin aşkıyla el çırp, oyna; onun bir öpücüğünü elde ettin mi, âfetler, bir yanda kalır-gider a gönül.

Efendiler efendisi Şemseddin'in ter-temiz canına andolsun ki kaçmak bile istesen gene ondan kol-kanad elde edersin a gönül.

Tebrizli'nin ayağının bastığı toprağa andolsun, ona can fedâ edersen calar bulursun; zâten bastığı toprak, iksirdir a gönül.

Şimdi, ayağımda ayrılıktan öyle bir ateşten bağ var ki.. Bu kadar zayıfım amma onu andım mı, öylesine mahmurum, öylesine sarhoşum ki a gönül.

5810. Onun aşk koparan şivesiyle ağlayıp inlemiye koyuldum mu çenk gibi binlerce mağmelerim var a gönül.

Böyle bir bahta ulaşma sevdâsındayım; çünkü sevgili, yardımda bulunmuştu, lütfetmişti de yuları elime vermişti a gönül.

Bineğimin çevresinde, o padişahın gölgesinde, binlerce padişah hizmet için saflar kurmuştu a gönül.

Bu lûtuf, bu yandan değildi, o yandan, can dünyâsındandı; bilki orda ne bu yıl vardır, ne bıldırki yıl, ne de öbür yıl a gönül.

Şemdeddin'in gizli âleminin tâ özünden yardımlar gördüm de ululandım; hele öylesine sarhoş oldum, yıldırdım, mahmurlaştım ki a gönül.

O kadar hilmim vardı, o kadar oturamaklıydım, ağır-başlıydım, öyle efendice bir sabrım vardı ki Eyyûb bile benim kadar sabredemezdi a gönül.

Yular, öylesine çıktı elimden, öyle bir yere vardım, oraya yol bulması şöyle dursun, izinin tozu bile vehmin gözlerine görünmez a gönül.

Tanrı tapısına niyâz ediyorum; o güneşin gölgesini salsın bize; çünkü onsuz gönlün ne arışı var, ne argacı a gönül.

A gamlı gönül, ümidim var, ansızın gelebilir; sen bir eğle, yüzlerce düzenle oyala şu canı a gönül.

LXVI

* Benim bir dahlim yok diye yüzünü ekşitmiş; yüzüne âdeta, "Ne de hoş bir katıktır sirke, gelin hadi" yazılmış.

5820. İki-üç adımcağız atar da hırstan, kinden hilme doğru gelirsen, kaynar-çoşar, bal kesilirsin; kendinle beraber nice âlemleri de tatlılaştırırsın; fakat ne tenbellik bu.

Yanlış gördüm, yanlış söyledim; boyuna yanlışlara eşin ben; senin yüzünü görseydim gözüm şaşı mı kalırdı böyle?

A gönül, aynada kendini eğri-büğrü gördün mü, mutlaka bu eğrilik sendedir, aynada değil; önce kendini doğrult.

Birisi kuyu başına gitmiş de Ay'ı kuyuda görmüş; Ay'sa gökyüzünden bağırmış ona: Acele etme, burdayım ben.

Ay'ı, şu alçacık yerde arama; yoklukta varlık olmaz; Abû Cehil karpuzu eken, şeker kamışı biçemez.

Hoşluk-güzellik, varlığını gidermektedir; sense güzelliği varlıkta arıyorsun a benim canım; zor şey burda çözülmez; birşeyi, elde edebileceğin yerde ara.

Öylesine bir kazsın ki acelenden, Ay'ı, yüzdüğün suda aramadasın; öyle bir kişisin ki adım atıp yol alacağın yerde can damarına vurur-durursun.

Aklı başında olanlar bu ayakla-bu başla kayboldular-gitti; ben ne yapayım bu yolda; öylesine sarhoşum ki hiç sorma.

Tanrım, kendi sarhoşunun tut elinden; yoksa o, yaramaz kişi, sarhoşken âleme neler ederse kendisine onları edecek.

Beni alt-üst ettin amma kendine daha da yaklaştırdın; zâten insan, çıban deşilip sıkıldıktan sonra iyileşir.

5830. Bu kadar şaraptan, bunca sarhoşluktan sonra gene de işimi düzene koydun; sana dayanmışım ben; hadin, gelin a tenbeller.

A Tebrizli Şems, sen ne bu doğudansın, ne o batıdan; ne de tutulup kararan güneşsin sen.

LXVII

Önce hani bir şarapla aldatmıştın bizi, sun gene o şarabı; sun da canımızı geçmişten de kurtarsın, gelecekten de.

Ateşinden, yüzüm, neş'eyle atlas libaslara bürünsün; canımdan sevgi, memedeki süt gibi kaynasın, çoşsun.

Can gemisini o incilerle dolu denizde yürüt-gitsin; çünkü gemi durdu mu, çeşitli şeylerle çürür, dağılır.

Yürü, akadur Hızır'ın içtiği âbıhayât ırmağında, akadur da can, neş'elensin canın, hoş bir hâle gelsin desin.

Sâki, tezce sunduğu sağraklarla onu aldatmazsa mihnetlerle dopdolu cana ne elem sağrakları gelir, bir bilsen.

Benim gencecik, körpecik ömrümsün, canımın mîmârısın sen; senin tedbirin olmazsa canlar yıkılır, çöker-gider.

En aşağılık yerdeki şu şekiller, nasıl gökyüzünün dönüşünden meydana geliyorsa düşünce hayal yurduna yardım da senin canından gelir.

Zühal yıldızının bulunduğu yedinci kat gökten başka can gökleri de var; göklerdeki burçlara, bu göklerden nîmetler gelir.

5840. Yeryüzü burcuna yardımlar gelir, su burcuna bağışlar, ateş burcuna harâretler; hepsi de bir vericinin ihsanıyle olgunlaşır.

Anlayışlarla dop-dolu olan şu duygular da burçlara benzer; aklın da anlayış şimşeği candan çakar, duygunun anlayışı candan gelir, duygudan değil.

Sus, anlam suyunu mânevî kovayla çek; çünkü anlam, şu kullanılagelmiş sözlere sığmıyor.

İki-üç tercî bir araya geldi; can, daha başlangıcında neş'elendi, açıldı-saçıldı; fakat kaçacağından korkuyorum; tez bağla-sar onları.

*

O şarabı sun, çünkü kavgada gam, iyiden-iyiye sarıldı cana; sun o şarabı; çünkü, o kızıl şaraptan başka bir derman yok sevdâya.

Kolum-kanadım, düğümler içinde kaldı büyü yüzünden; lâ'l şarabı sun da kanadımdan çöz düğümleri.

Dönen gökyüzü gibiyim; canım da güneş; pılı-pırtıyla dolu bir gemiyim, ayağım deniz benim.

Yüzlerce lûtuflarla arıyor-soruyorsun, yüzlerce gizli sözlerle, işâretlerle çağırıyorsun beni; her solukta, a geri kalmış, beri gel diye kulağımı çekiyorsun benim.

(s.55) Hiçbir kuş görmedim ki kalksın da kanatsız uçsun; hiçbir gemi görmedik ki tutsun da deniz olmadan yürüsün.

Ne de görülmemiş sanatın var; ne de erilmez yücelikte bir şanın ver; yokluk denizinde, her yandan görülür bir sırça düzersin.

5850. Gönülde, Îsâ gibi babasız bir güzel resmedersin; anlamakta Abû-Alî Sînâ bile buzda kalakalmış eşeğe döner.

Şaşılacak bir güzellik; sonra da dünyânın bütün tadı-tuzu onda; a Müslümalar, kim görmüştür tuzun helvayı bezediğini?

Öylesine bir güzellik ki bir duvara vursa duvar, o anda canlanır; söylemiye koyulur, görmiye başlar.

Beden kerpiçleri de can güneşinin doğuşundan, ışığının vuruşundan dirilmedi mi? Ne de parlak ışıklar, ne de cana canlar katan güneş.

Can güneşinin ışıkları, her pencereye vurmuş; yücelerdeki şu zerreler, hep güneşin ışığından oynamada.

Ne de tatlı hikmet; şükür bile secde ediyor ona, onu ağırlamak için bendine bir bent daha kat.

*

Keşişin evinden, Îsâ'nın soluğu gibi bir şarap getir de Yahyâ'yı, Canalıcı'nın nazarından korusun.

Bütün mezheplerin ışığı, bütün illetlerin devâsı; her solukta, İllet-i Ulâ'nın tasarrufundan dışarı, yep-yeni bir can bağışlar.

Hikmet gül bahçesinin baharıdır; yalnızlık karanlığının ışığıdır; rahatın, lezzetin temelidir; cennetin, Tûbâ'nın düzenidir.

Usancı yerlere döker; sözü açar, lâfı ular; eşsiz cennettir o, bu dünyâda yüz göstermiştir.

5860. Hûrilerle-şeytanlarla dop-dolu olan şu beden hayal yurdunda, her Mâni, bir put yapmıştır amma bizim güzelimize benzer put değil.

Can askerini gördün ya, gel padişahı da bul; asker buluttur, padişah Ay; ordu bedendir, padişah can.

A ev sahibi hanım, a fenis, başını dizine koyma; bu anlam, düzenle cilvelenmez.

A esirgeyici sâki, dünyâyı doğu gibi ısıt; çünkü âşık, senin dilinden, bu dâvâya çok girişmiştir.

* Sun o kızıl şarabı bana, götür Mısır'a, Yûsuflara beni; çünkü bu çöle, bu bıldırcın kuşuna, bu kudret helvasına doydum artık.

Bütün bir dünyâ, puta tapmada, onun şekillerinden sarhoş olmuş gitmiş; fakat asıl put, be'yle te'nin olmadığı yerdedir.

Sus, şu be'yle te'ye büyücülükle bir şekil verme; bırak-gitsin de Mûsâ'nın eli, atsın sopayı.

A gonca, ağzını yum; yolda daha yeni doğmış çocuksun sen; sus da selviden, süsenden duy hürriyet hikâyelerini.

*

Güz de geçti-gitti, karakış da; ilkbahar geldi a gönül. Dünyâ yemyeşil, gül gülüyor, ırmak neş'eli a gönül.

Kış, Kaarun gibi, onun zulmü gibi yerin dibine girdi; süsen, su verilmiş kılıç gibi yerden bitti a gönül.

5870. * Gâve'nin bayrağına bak, can düşüncelerini seyret; her gül bahçesine sevgilinin yüzünden vurmada, her gül bahçesine parlamada a gönül.

Gençleri bile hayran eden al-al güllerin kokuları, ihtiyarlara ulaştı mı, kararları kalmaz a gönül.

Melek, kendi güzelliğinden şeytanlara da elbiseler giydirdi; gül, öylesine bir ihsanla geldi ki tiken şaşırdı-kaldı a gönül.

Ağaçlar, duâ edenler gibi ellerini açtılar; menekşe, utangaç adam gibi başını eğdi a gönül.

Yoksul dünyâya can, yüzlerce inci verdi, mercan bağışladı; armağan olsun dedi, bunu da al, onu da a gönül.

Kervanın içinde, yavaş-yavaş, padişahın hâs kişilerinin halkasına girmek için, padişahın tapısına varmak için yürüyedur a gönül.

İşret eden adam gibi sâkinin eteğine sarıl; mâdemki sûfîsin, bıldırı anma a gönül.

Müzik dinlemek istiyorsan kamış gibi yerden dışarıya çık; sevgiliyi görmek istiyorsan geceleyin afyon yutma a gönül.

Tanrı, halkı yaratmış, herkese bir sanat vermiştir; binlerce usta görüyorum ben, senin gibi çırak değil a gönül.

Terci' bendini buyurursan ustalığı anlatırım sana; çık dışarı şu sözlerden, ceylânsın, ovalar yerin senin.

LXVIII

5880. Oynayıp varını-yoğunu elden çıkaranların yolu, tam varlık içinde varlıktır a gönül. Kalender, hiç şüphesiz tam bir inanc içindedir a gönül.

Bir bey, bir pirin himmetiyle, bir pirin kuvvetiyle her solukta bir tedbirde bulunur, bir ülkeye gider a gönül.

Sizse iki günde bir konaktasınız; nerden gönül ehli olacaksınız?

Halbuki o, geçip gitti mi, dünyânın o yanından da geçer-gider a gönül.

Mâdemki gökyüzünü geçtin, kanlarla dop-dolu denizi gördün; artık neliksiz-niteliksiz Ay'ı da mekânsızlık şehrinde seyret a gönül.

O yoldan hoşlanan kişi, o çekişe zebûn olur; gönlü tatlarla dolar; ne de güzel candır, ne de güzel rûhtur ya a gönül.

O can sınırına vardı da eğreti canı sahibine verdi mi, tabiata bir nûrdur, verir, şerîate bir düzendir, bağışlar a gönül.

Tebrizli Şems'i duydun ya, belki ondan birşey elde edersin gönülle karılan, birleşen bir sırdır, açılır sana a gönül.

LXIX

Kim düğümlenmek istiyorsa gelsin, ona bir güzel düğün vurayım; efendimin düğümüyle mermer kaya bile can bulur; ona ulaşan taş bile cana kavuşur.

Günün birinde güle, ne de güleç bir kılavuzunsun diyordum; gül bana, bâri dedi, neden güldüğümü biliyor musun?

Güzel huylu padişahımın hayâli, yüzüme güldü de soydan soya böyle oldu, oğuldan oğula hep böyle güleç olduk-gitti.

5890. Padişahım dedi ki : Ömrü olmıyan her yoksula ömürüm ben; ben de yoksulum; bu va'de bel bağladım da ömürden ümit kestim.

Gönlüm, senin ömrünün kadri nedir ki; ne diye minnet altında bırakıyorsun beni, ben kimim, sen kimsin diye bağırdı.

Lûtuflarda bulunan bir paşidah, pisliklerle dolu bir kuyuydun, seni altınlarla doldurdum ben der de beni minnet altında bırakırsa değer.

Hizmet kemerini kuşanmadığım halde bana akıl tacını verdi; artık seni tutar, ona bağlarsam neler bağışlar, bunu sen düşün.

Aşk diyor ki : Bir sırrım var, söyliyeyim de duy, ganîmet say bunu, hayırlara kavuş; ne kötülük et, ne ayrıl ondan; yoksa ümitsizliğe düşersin, nâdim olursun [*].

Bütün padişahlar, kullarını kanaat sahibi olduklarından dolayı överler; benim padişahımın bütün öfkesiyse onun lûtuflarını yeter bulduğumdandır.

Bugünüm ayık geçti, benim topluluğumunsa sarhoşluğu doldu taştı; tez ol, bana bakam gibi o kıp-kızıl şarabı sun [**].

Neş'eyle, huzurla dop-dolu bir kadeh sun da başa gelenleri göstereyim sana, sarhoşlar gibi hâlimi sorsunlar benim.

Huyumdan incinmeyin; çok söylüyorum ben; şekerim çok amma dünyâlar dolusu da dudularım var.

(*) Bu beyit Arapçadır.

(*) Bu beyit de Arapçadır.

LXX

Gönlümün hâlini, bildiğim gibi bir söyliyeyim dedim; gözyaşı dalgalandı, gönül kanı çoştu; söyliyemedim-gitti.

5900. Evvelsi gün, gönüle âit birşeyler söylüyor, kırık-dökük sözler ediyordum; düşünce kadehi daraldı, ben de küçücük bir şişe gibi onu kırıverdim.

Bu tûfanda, koskoca gemiler bile tahta-tahta kırılır, ayrılırken benim kayığım da nedir ki? Zâten elsiz-ayaksızın biriyim ben.

Şu gemi, dalgadan kırıldı, dağıldı; ne güzellik kaldı, ne çirkinlik; kendimden geçtim, tezce bir tahtaya yapıştım.

Ne yüceyim, ne aşağılık; fakat şu söz, aşağı çıktı işte; çünkü gâh bu dalgayla yüceler yücesine çıkmadayım; gâh da yücelerden çok aşağılara inmedeyim.

Yok muyum, var mıyım? Ne bileyim ben? Ancak şu kadar biliyorum ki varsam yoğum a benim canım, fakat yoksam o vakit varım.

Tekrar dirilmede ne şüphem var; şu mahşerde yüzlerce defa düşünce gibi ağlayıp inliyerek öldüm, gene düşünce gibi canlanıp dirildim.

Şu ovadaki avcı, beni avlayıncıyadek elinden kan kesildi ciğerim; av olmama nasıl sevinmiyeyim? Beni avladı da kurtuldum-gitti.

Düşünce, bir orman sanki; bir orman ki yüzlerce kurt var orda; fakat ben, ne diye düşünmeyi iş edineyim kendime? Düşünceyi verenin yüzünden sarhoşum ben.

(s.56) Nerden kopup kesildiysem önce oraya düşmüştüm ben; nereye bir fak kurdumsa sonunda o faka tutuldum ben.

Bir saman çöpüne müşteri çıkan kişinin ham hayâline gülerler doğrusu; bir de iş gördüm diye kibrinden bıyık buruyor.

5910. Son-ucu ne yaptın a ahmak, şu külhana gül diktin; diktin amma gül bahçende bir yaprak bile bitmedi; fakat tikeninden yaralıyım ben.

* Gül gibi şu bedenden çıkmak gerek bana; ömrüm altmışı buldu da hâlâ şın'la sin gibi şu oltadayım.

LXXI

Size geldik, size geldik, sizin sevginizi seçtik; siz olmasaydınız, sizinle buluşmasaydık sizin ovanızda olamazdık biz.

Evinize sarhoş olarak girdik; şükürler olsun rabbimize, şükürler olsun; katımızda anıldı adınız; çağıranınız da çağırdı bizi.

Aşağılık elbiseleri soyunduk; a kılavuzumuz, köşke girdik biz; va'dinize vefâ ettiniz; sâkiniz de sundu şarabı bize.

Köşkü gizle, izini bile belirtme, eserini bile gösterme; fakat genede yardımcı sensin; kâr sendendir; gizlice seninle konuşan oldu mu, sensin ona yardım eden.

İçtik, kandık, şifâlar bulduk, sır gibi gizlendik; bunların hepsi de senin lûtfun; lûtfuna bir karşılıkta bulunmamıza imkân yok [*]

LXXII

A benim güzelim kır-atım, nalını koy göklerin yücesine; o neliksiz-niteliksiz Ay; hilesiz-düzensiz bir çağrı mektubu yazmış.

Kaba-kacağa sığmıyan Kevser, bizim yana aktı; yırt sakanın tulumunu, at taşı, kır-gitsin küpü.

Ovadan can gibi bir ceylân çıkageldi; hem de öylesine bir ceyân ki erkek arslan, onun korkusundan kızgın kumlara kuyruk vurup durmada.

5920. Bugün, bayram gününe benziyor hocam; hepimiz de sarhoşuz. Davul da sarhoş, davulcu da; kendinden geçmiş, güm-güm davul çalmada.

* Akıl, meydana çıktı, şaşkınlığından parmağı ağzında; sarhoşa, şaşkına, ne diye, "Oyaladı sizleri" sûresini okuruz diyor.

Aramızda, ilâç için olsun, bir akıllı bulamazlar; şu deliler halkasında herkes deli-dîvâne olur-gider.

Mahmur kişiye bir sağrak, yüz tane, hem de altınla dolu evden yeğdir; şu arık bedene o şaraptan bir sağrak dökeyim-gitsin.

Oruçlular arasında, bir hoşça, aşk şarabını çekedur; halktan utancından, akrep gibi gizlice eve gelirsin hani; bu şarabın sarhoşluğu, öylesine sarhoşluk değil.

Küpsüz-testisiz, sağraksız-kadehsiz çekedur oruç bozmıyan şarabı; ne üzümdendir, ne cibreden, ne arpadandır, ne buğdaydan bu şarap.

Bu şarap, mahmurun başına döktüğün, aklına başına getirip uyardığın şarap değil; yalancıktan şaraptır o şarap, onun için de kuyruğu, öyle kısa kalmıştır onun.

Deve, şarap küpünü yüklenmiş, şarapla dolu meyhâneden çıkageldi; uykuyu, yemeyi-içmeyi bırak; sağrak, kalk-kalk diye sesleniyor.

Ağzını yum, mahrem ol, susanların Kâ'be'sine yürü; birteviye şu sarhoşluktan ne deve ara, ne başka bir hayvan.

---

[*] Bu *gazel* *Arapçadır.*

LXXIII

İç âlemde nasıl bir paşidahla oturmadayım; ne bilirsin sen? Altına dönmüş sapsarı yüzüme bakma; demir gibi bir ayağım var benim.

5930. Yüzümü, tamamiyle beni buraya getiren padişaha döndürmüşüm; beni yaratandan binlerce âferin elde etmişim.

Gâh güneşe benzerim, gâh incilerle dolu denize;içyüzde gökyüzünün yüceliğine sâhibim, görünüşteyse yer gibi alçağım ben.

Şu âlem kovanının çevresinde, balarısı gibi döner-dururum; yalnız inlltime bakma, kovanlar dolusu balım var.

A gönül, bizi istiyorsan, gök-kubbenin üstüne yücel; kal'am, öylesine bir köşk ki emin olanların bütün eminlikleri bende.

Şu gök-kubbeyi döndüren o su, ne de korkunç bir su; bense o suyun dolabıyım; o yüzden de böylesine tatlı bir inlltim var.

Devler de buyruğuma uymuş, insanlar da cinler de; görüyorsun ya; bilmem ki Süleyman mıyım, yüzüğümde yazı mı var?

Neden solacakmışım? Her parçam açılıp saçılmış; ne diye eşeğe kulluk edecekmişim? Eğerimin altında burak var.

Ayağımı akrep sokmadı ya; ne diye Ay'dan geri kalacakmışım? Sağlam bir ipim var; ne diye şu kuyudan çıkmıyacakmışım?

Can güvercinlerine bir güvercinlik kurdum; uç bu yana a can kuşu, yüzlerce sağlam burcum var benim.

Evlere vurur, evlerde döner-dolaşırsam güneş ışığıyım; balçıktan doğmuşum amma akıykım, altınım, yâkutum ben.

5940. Hangi inciyi görürsen içinde bir başka inci ara; çünkü her zerre, içcimde bir define var deyip duruyor.

Her inci, sana, güzelliğimi yeter bulma, alnımda parıl-parıl parlıyan ışık, içimin mumundan geliyor demede.

Sustum; anlıyacak akıl yok sende; gören, anlıyan can gözüm var diye kulağını sallama, kendini aldatma.

LXXIV

Sen de bilirsin ki ben sensiz, yok olur-giderim, yok olur-giderim, yokluk da varlık kabul eder; halbuki ben, ondan da aşağı bir hâle gelirim.

O Yûsuf'tan ayrı kaldım mı, iyiden-iyiye hüzünler yurduna girer-giderim; kötü sanılara eş olurum, nedâmetlere dost kesilirim ben.

Padişahın şehrine şahne oldum mu Ay gibi bekçilik eder, döner-dolaşırım; gam hırsızına işkence olurum, her çeşit illete illet kesilir-giderim ben.

İrem bağına girdim mi gamın boynunu bağlarım; deve gibi her yana çekerim onu, tikenden başka birşey tattırmam ona.

Takdiri, kısas eder de tutar, beni deve yaparsa onun Hac devesi olurum, o haremin ağırlığını çekerim ben.

O acı buyruğun hükmündeyim; gâh kervan-başıyım, gâh deve; gâh davula tokmak vururum, gâh bayrağın perçemi olurum ben.

İster davulcu olayım, ister davul; o üstün erin ordu yerindeyim ya; şu renkten renge girişten ne diye gamlanayım; son-ucu, padişahın adamlarındanım ya.

5950. Düşünce ayısını tutar, oynamak öğretirim ona; güzellerin meclisine getirir, oynatırım; onlar, onu seyrederken ben onları seyrederim; bunu fırsat sayarım ben.

Muma benziyorum; söylemeden her şekli gösteriyorum; eğri-büğrü düşünme, herşeyi görür-gözetir, sayar-dökerim ben.

Aşk der ki: A aklı başında olan, sunduğum şarabı ganîmet bil, iç, sarhoş ol; a aç, doyurduk seni, a burnu koku almaz, iyileştirdik seni.

Sahibimizin nîmetlerine şükrettik; efendimiz, buna lâyık zâten; bu zevkin sonu yoktur, bu kadeh kırılmaz [*].

A efendim, bahtın iyi; yalnız iyiliklerle yaşa, sevin de ben de yüceleyim, ulalanayım [**].

A cana benzer güzel, yüzün, İsâ gibi ölüye can verir; ben töhmet altında bile olsam senin o iyiliğin hani? [***].

Susunca nasılsın, suratını ekşitince nasılsın; ben senin güzelinim, söyle bana demesi için, mahsustan susarım, mahsustan yüzümü ekşitirim ben.

LXXV

* Ateşten bir ağaç gördüm, a benim sevgilim diye ses geldi; o ateş, beni çağırıyordu; yoksa İmrânoğlu Mûsâ mıyım ben?

Belâlara düşerek çöllere daldım; bıldırcınla kudret helvası yedim; kırk yıldır Mûsâ gibi bu çölün çevresinde dönüp dolaşmadayım.

Gemiyi, denizi sorup durma, gel de şaşılacak şeyler seyret; bunca yıldır, bu kupkuru toprakta gemi sürüp duruyorum ben.

5960.* Gel a benim canım, Mûsâ'sın sen, bu beden de sopan; bedenini tuttun mu onu sopa yaparım, attın mı ejderhâ şekline sokarım.

* İsâ'sın sen, ben de kuşunum; balçıktan bir kuş yaptın; bana bir üfürdün mü hemencecik yücelere uçarım ben.

---

[*] Bu beyit ve bundan önceki beyit Arapçadır.

[**] Bu beyit, son iki kelime müstesna, Rumcadır.

[***] Bu beyit, son iki kelime müstesna, Türkçedir. Beyti yazıyoruz :

Yüzüng iy yâ-i rûhânî virür îsi bigi cânı

Senün ol eylüğüng kanı eğer men müttehem bâşem.

O mescidin direğiyim ben. Peygamber bana dayanırdı; bir başka yere dayandı mı ayrılık derdinden ağlayıp inlemiye başlarım ben.

Efendiler efendisi, şekiller düzen, fakat şekilden münezzeh olan zât, beni ne şekle sokacaksın? Sen bilirsin ancak; ben bilmem ki.

Gâh taşım, gâh demir; zaman da gelir, baştan-başa ateş olurum. Gâh taşsız terâziyim, gâh da terâziye taş olurum ben.

Bir zaman yayılırım, otlarım burda; bir zaman da bende yayılırlar, otlarlar, yerler beni; gâh kurdum, gâh koyunum; gâh da çoban şeklinde görünürüm ben.

* Heyûlânın izi, eseri yoktur; iz-eser, nerden ebedî kalacak? Ne bu kalır, ne o; o bilir beni ki oyum ben.

LXXVI

Gök gürültüsü gibi, şimşek gibi güler-dururum, överim onu; gökyüzü gibi apanyım, Ay'ın çevresinde dönmedeyim.

* Mûsâ gibi dilimde bir düğüm var, Firavunlardan bir Firavun, delilimden bir haber alır diye peltekleşmiştir dilim.

Beni Firavun'un ordusunda buldunuz mu ellerimi bağlayın benim, çünkü ben padişahın casusuyum.

5970. Ne Cebrâil'im ben, ne casusum; ap-arı Tanrı'nın sırlarından bir sırrım; salıver beni, sen söyleninciyedek uçup gideyim ben.

Şaraptan bir yeldir, kopmada; zâten şarap, havalandırır adamı; hele beni darma-dağan eden bu çeşit şarab olursa...

Dünyâdaki bütün zâhitlere, bu şaraptan bir koku düşse ne yıkıntılar meydana gelir, ne diyeyim ki; bilmiyorum ki ben.

Benim de adım mı okunur? Bırak beni; şu sarhoşların nefeslerinden taşa, mermere bir koku salınsa taşla mermer söze gelir de ben âbıhayâtım demiyle koyulur.

(s.57) Bedenim, bir bekâr odası kesildi; sarhoşların hepsi de orda toplamış; gönlüm de acaba ben de onlardan mıyım, yoksa onlar, ben mi diye şaşırıp kalmış.

İster onların cinsinden olayım, ister onlardan ayrı... Hiçbir şey bilmiyorum, ancak şunu biliyorum ki güller, fesleğenler içindeyim ben.

LXXVII

Sevgili, sen benden uzak oldukça böylesine cansın-cansız döner-dururum; mâdemki sen döndürmiye başladın beni; çevrende dönüp duruyorum ben de.

Buluşma bahçesi gibi kokum güzel; an-duru su gibi ırmakta akıp duruyorum; mâdemki her yanımda lûtuf var, ihsan var; bu lûtufla-bu ihsanla dönüp dururum ben de.

Bir hoş iş düştü bana; ne de hoş bir iş, ne de güzel bir av; güzelim ilkbahar yeli gibi esip durmadayım, dönüp gitmede.

Yüzlerce cana karşılık satmadığım bağı, bahçesi söyle dursun; meydanında bir top oldum ben, bu meydanda yuvarlanıp durmadayım.

5980. • A benim canım, kabul edilmiyen kişi usanır, sıkılır; bense Peygamber soyundanım a benim canım, padişahın ardında koşup yelmedeyim.

Sana söyliyeyim, neden sarhoşum? Lâ'l dudaklarından koku aldım; aşk kazması elimde; mâdenin çevresinde dönüp duruyorum.

Can kimyâsındanım; canın yeri mi, gönlün sözü mü olur? Un öğüten değirmen gibi ekmeğin çevresinde dönüp dolaşmam ben.

Şu devranda kadehe benziyorum; sarhoşların halkasında bunun elinden onun eline, boyuna dönüp duruyorum.

LXXVIII

Hani bir muhalede şarab içmişim de ayakkaplarımla sarığımı rehin vermiştim; şu gönül yakama yapıştı da beni gene oraya, sevgilimin mahallesine sürükledi.

Aklımdan geçince saçlarına sarıldım; artık saçlarının halkasına tutulmuşum, tutulmuş-gitmişim ben.

Her solukta şarab arttıkça artarsa, yüzlerce yıllık şarap, bir de bu çeşid aklım; seyret artık, hâlim ne olur benim.

Böyle bir sarhoşlukta, benden başını gizle, kurtulursun diyor; Müslümanlar, bu halde sırlarım nasıl gizli kalabilir ki?

O güzel, bana diyor ki: Âşığın yok olması daha hoştur; a güzelim, ne kadar da acelecisin; sonucu ben de bu işte değil miyim?

İlkbahar bulutu gibi ne de hoş ağlamadayım; ne de hoş gülmede; beni benden alan o şaraplar yüzünden ne de hoş bir halde aklım başında değil, ne de hoş aklım başımda.

5990. Benim düzenbaz sevgilimin lâ'l dudaklarından haberi olsaydı, görürdün ki Kafdağı bile onun aşkıyla Zümrüdüankaa gibi uçuyor.

Tebrizli Şems'in aşkıyla gök gibi iki kat olmuşum ben; mızrabı yavaş vur da kırılmasın telim.

LXXIX

Yüceler ülkesindenim, bu dünyâla işim yok benim; ne sudanım, ne topraktan, insanla alış-verişim yok.

Yüceler yıldızlarla doluymuş; deniz incilerle; ovada miskler varmış, anberler varmış; onlara da boş-vermişim ben.

Bana nâzik davran, bir soluk bizimle eş-dost ol diyorsun; oysa bana, bir kararda durma dedi; seni de zâten soluktaş saymıyorum ben.

Lütfunun dadısı, lutuf sütüyle besledi, yetiştirdi beni; o sütün mahrumuyum ben, Zemzem nedir, farkında bile değilim.

Cana canlar katan özliyenlerin, uğruna canlarıyla oynadıkları o şarabı akıl da içmek istiyor amma mahrem saymıyorum onu.

Sevinçlerden bile usanmışım; artık nerden gamım olacak? Gönül sevgilisinden başka hiçbir kimse, hiçbir şey güzel değil, neş'eli değil bence.

Bayrama benziyen o şaraptan başka herşeye oruçluyum; çünkü öylesine hür bir selviyim ki gam yaprağı yok bende.

Irmağın suyuna düştüm; renkten, kokudan yunmuş-arınmışım; onun açtığı yaranın zevkiyle merheme aldırdığım bile yok.

6000. Gündüzle geceyi siyah, beyaz iki at say; fakat ben siyah ata binmem, beyaz ata da aldırış etmem.

Şu geceyle gündüz yollarından başka bir yolu var âşıkların; çünkü ben, şu eski kubbenin altında bir yolla işim-gücüm yok.

Aşk, bahçesinde tarafsızlık, mekânsızlık yanına uçan kuşlar var; onlara Süleyman'ım ben, fakat yüzüğe aldırdığım bile yok.

Güzel gülüşlü Îsâ'yım ben, dünyâ benimle dirilmiş; fakat Tanrıya mensûbum, Meryem'le alış-verişim yok.

Aşktan bu sözü duydun da susmayı yol edindim kendime; söyle ey aşk, dostla konuşurken hayır, neden sözlerini söylemem ben de [*].

(*) Bu beyit, Konya nüshasında yok.

LXXX

Güneş misin sen, Zühre mi, yoksa Ay mı? Bilmiyorum ki. Şu başı dönmüş deliden ne istiyorsun? Bilmiyorum ki.

Şu neliksizlik-niteliksizlik tapısında baştan-başa lûtuf var, güzellik var; ne biçim bir ova, nasıl bir yeşillik, ne çeşit bir tapı? Bilmiyorum ki.

Samanuğrusu yolunun bulunduğu gök harman yerinde güzeller gibi yıldızlar, çevrende senin; ne biçim bir çadırsın? Bilmiyorum ki.

Yüzünden canımız gül bahçesi kesilmiş, menekşelerle, nerkislerle, süsenlerle dolmuş; Ay'ından yolumuz aydınlanmış; nasıl bir yoldaşsın? Bilmiyorum ki.

Ne de güzel kıyısız bir deniz, gönlünün içi balıklarla dolu; böylesine bir deniz de görmedim, böylesine bir balık da, nasıl balık, bilmiyorum ki.

6010. Halkın padişahlığı masaldan ibâret; iri tâneli inci, nasıl padişah katında bayağıysa öylesine bayağı; o ölümsüz padişahtan başka bir padişahlar padişahı bilmiyorum ki.

Ne de sonsuz bir güneşsin ki zerrelerin hepsi de söz söylemede; sen, Tanrı'nın zâtının ışığı mısın, yoksa Tanrı mısın? Bilmiyorum ki.

Binlerce Yâkub'un canı, bu güzellik yüzünden yanıp duruyor; a güzeller Yûsuf'u, neden bu kuyudasın sen? Bilmiyorum ki?

Sus, şu sözü çiğneyip duruş yüzünden boyuna renkten renge garkolmadasın; bir soluk hay diyorsun, bir soluk huy, bir soluk da ah ediyorsun; neden bu? Bilmiyorum ki.

Sustum; o yuttuğum afyonun yüzünden sarhoşum; hem de öylesine sarhoşum ki kendimden geçişle sarhoşluğu, ayıklıktan ayırdedemiyorum ben.

LXXXI

Bilmiyorum, bu dokuz kat göğü bilmiyorum ben; bu büyücü ressamı bilmiyorum ben.

Bana her yana gitme diyorsun; ustasın, bu yana gel. Bilmiyorum, bilmiyorum o mekansızlık yanını ben.

Boyuna yakama yapışır, boyuna darma-dağan eder beni; bilmiyorum, bilmiyorum şu huyu kötü güzel huyluyu.

Müziği âdet edinmiş, sanat edinmiş bir canım var; müziksiz rahat edemiyor; bilmiyorum, bilmiyorum şu müzik arayan canı.

Bir arslan görüyorum ki dünyâ, önünde ceylân sürüsü; fakat bilmiyorum bu arslanı, bilmiyorum şu ceylânı.

6020. Beni sel kapmış, dereyi arar bir hâle getirmiş; fakat bilmiyorum bu seli, bilmiyorum şu dereyi.

Çocuk gibi köyde, pazarda kaybolmuş-gitmişim; bilmiyorum bu köyü, bilmiyorum bu pazarı.

Bir esirgeyici, kötü sözlüler, kötü sözler söylüyorlar sana diyor; bilmiyorum, bilmiyorum iyi söyliyeni de, kötü söyliyeni de.

Yeryüzü kadına benziyor, gökyüzü de kocasına; yeryüzü, kedi gibi yavrusunu yiyor; fakat bilmiyorum, bilmiyorum bu karıyı da, bu kocayı da.

O gayb âleminin güzeli bana, gözün bakışını da bilmiyorum, kaşın işâretini de bilmiyorum diye kaşıyla işâretler etmede.

Ben Yâkub'um, oysa Yûsuf; gözüm, onun kokusuyla aydın; bilmiyorum, bilmiyorum bu kokunun aslını, fakat gözlerim onunla ışıklanıyor.

Dünyâ, yüzünü ekşitse bile benim yüzüme karşı Ay gibi güler durur; çünkü ben, o Ay yüzlü beydan başkasını bilmiyorum, bilmiyorum.

Her solukta, kudret elinden, kudret kolundan oklar uçmada; fakat bilmiyorum o eli ben, bilmiyorum o kolu ben.

Öyle bir mutafağa düştüm ki can da kavruldu-gitti, gönül de; artık ben, şu kokmuş yemeği bilmiyorum, bilmiyorum [*].

Bir ekmekçi dükkânı isterim ki değirmi ekmeği, Ay değirmisine benzesin; bilmiyorum, şu ekmeği, şu terâziyi, bilmiyorum.

6030. Erler gibi saflar yardım; çocukluktan kurtuldum; artık bilmiyorum şu lalayı-dadayı, bilmiyorum.

Sen diyorsun ki: Altı yana bakınıp durma, mekansızlık tarafına uç, bu yana gel; fakat bilmiyorum o yanı ben, bilmiyorum.

Sus, niceye bir dedi-kodu arıyacaksın? Ne dedi-koduyu biliyorum ben, ne denilen sözü.

* Elime o kaanlar kaanından bir yarlığ geldi; artık ne Bacu'yu biliyorum, ne Batu'yu tanıyorum [**].

Son-ucu, gizli Calinos'tan bir ilâç var elimde; artık şu yan ağrısını bilmiyorum, bilmiyorum.

Öylesine bir derdim var ki Calinos bile, bu derdi de bilmiyorum diyor, bu derdin ilâcını da bilmiyorum ben.

Yürü-git karşımdan a gece, saçlarını karıştırıp durma; o kıvırcık, o siyah saçlardan başka birşey bilmiyorum, bilmiyorum.

Var-git a gül yüzlü gündüz; güneşin ne de gül renkli; fakat ben ondan gelen ışıktan başka birşey bilmiyorum, bilmiyorum.

Çekil-git a sıkıntı veren bağ; var-git tadınla-tuzunla a cibre; o mezeden, o şaraptan başka birşey bilmiyorum, bimiyorum ben.

---

[*] "Yemeği" diye çevirdiğimiz kelime, Konya nüshasında "tuzgu", Üniv. nüshasında "turgu" dur. Yiyecek ve içecek şeylere denir, Türkçedir (F. Steingass: Persian-english Dic. s. 295).

[**] Yarlığ kelimesi, böyle ve türkçedir.

Gökyüzü burcundan bana, yüzlerce mancınıkla taşlar atılsa o kaleden, o burçtan başka bir kale, bir burç bilmiyorum, bilmiyorum.

Nice Rum yüzlülerim var, nice gizli Türklerim var; artık Hülâgûyu bilmezsem, onu tanımazsam ne aybı var ki.

(s.58) Hülâgû'yu, insanı hayran eden Türk güzellerinden sor; öylesine bir şaşkınlığa düşmüşüm ki bu şaşkınlık yüzünden bilmiyorum Hülâgû'yu, bilmiyorum.

O eli bilmiyorum, o kolu bilmiyorum amma gönlüm ok gibi uçup duruyor; yaya benziyen bedenim de gıcılayıp yatmada.

Hintli harfleri bırak, anlam Türklerini seyret; o Tük'üm ben ki Hintliyi bilmiyorum da bilmiyorum.

Gel a Tebrizli Şems, bana karşı taş yürekli olma; seninle oldum mu ne taşı biliyorum ben, ne inciyi biliyorum.

LXXXII

Elsiz-ayaksız gönlümde, onun aşkına direnecek ayak yok; deliye dönmüşüm; gece-gündüz zincirin ucunu geceleyip duruyorum.

Kanlar içindeyim; korkuyorum hayâli gelirse kendimde olmam da gönül kanına bulanırn onu diye.

Bütün dünyâdaki hayaller, yüzme bilirler amma vallahi bu yolu bir açarsam hepsi de kana batar, boğulur-gider.

Öylesine bir sele düşmüşüm ki Leylâ'nın Mecnûn'u, benden, Leylâ'ya âit bir iz, bir eser isterse yüzlerce iz gösteririm, yüzlerce eser sunarım ona.

Param-parça gönlüm, bütün gece, yıldız gibi dönüp durmada; başına buyruk sevgilimin büyüsüyle uykularım dağıldı-gitti.

6050. Şu ağlayıp yanan âşığın gecelerini, perilerden sor; karanlıklar içinde gidip gelirken ayağım dokunuyor perilere, ayağımın altında kalıyor periler.

Bir soluk dinlenirsem canım, o an dinlenmez işte; bir soluk olsun dinlenmediğim zamandır rahata-huzura kavuştuğum zaman.

Bırak beni de güneş gibi ateşten bir elbise giyineyim, o ateşle de güneş gibi bütün dünyâyı bezeyim, ışıtayım.

Güneş de onun aşkıyla gökyüzünde hem yanıp yakılıyor, hem de her solukta, onun yakışına lâyığım diye şükürlerde bulunuyor.

Bırak da gamıyla Ay gibi eriyip gideyim; çünkü Ay gibi erimezsem artmam, dolun-ay olamam ben.

LXXXIII

O kişiyim ben ki hayalleriyle putlar yapar-dururum; fakat buluşma zamanı geldi mi, o putları kırmıya koyulurum.

O, bana gönül olduktan sonra ne diye Abû-Alî'nin maskarası olacakmışım; kendi güzelliğini bana gösterdikten sonra ne diye Abu-l Hasan'a bağlanacakmışım?

İki şekille karşıma çıkar; gâh mum olur, gâh güzel; ikinci şekle karşı aynaya benzerim, birincisineyse leğen olurum ben.

Boynumda bir borç var, aşkıyla can vereceğim; fakat onu istemesi yüzünden sınanmak istemem, istemesini beklemiyeceğim.

Zindanım, dibinde Yûsuf'un bulunduğu kuyudur; ne mutludur o gün ki canım o zindana atılır, o zindanda hapsedilirim ben.

6060. Eli, kuyudakileri çıkarmıya ip olur, ayağım iple bağlanırsa sevindcimden ellerimi ne de çırparım o an.

Bana der ki : Yolunu kesti diye aşkın elinden ne ağlarsın? Şu yolda yol kesen, ben olduktan sonra o yola düzülen kervana ne mutlu.

Çenge benziyorum, fakat çalacağım zamanı bilmek istersen tenten tenen demiye koyulduğum zamanı ganimet bil.

O hünerlere sâhip sevgilim benim delilik perdeme mızrâbını vurdu mu, o andaki deliliğimi kimsecikler bilmez, Tanrı bilir ancak.

Onunla ayak vurmadayım, onunla oynamadayım; gamın ayakları altına düşmekten ne gam var bana? Çene topağı tatlı mı tatlı sevgilimin kucağındayım; acılık yanıma mı uğruyabilir?

Ne diye bir dünyâda kala-kalayım? Yüz dünyâdan fazla dünyâm var; kebabım pişmiş, ne diye yelpâzeye aldırış edeyim?

Canım, aşk güvercincisine güvercin oldu; kendi burcumu gördüm, ne diye bedende kalayım?

Gâh kendimle savaşmadayım, gâh kendimden geçmedeyim, gâh da şaşkına dönmedeyim; fakat gül renkli sevgilim geldi mi, artık ne diye şu üç halde kalayım ben?

Onun aşk hamamında canlara örtü yoktur; hamam resmi değilim, ne diye camekânda durayım ben?

Sus a söyliyen gönül; âvâre olacağım ben; ateşler sardı yurdu, nasıl yurtta durayım ben?

6070. İster yurtta olayım, ister bedenden çıkayım, Tebrizli Şems'in harâretiyle Yemen'den görünen Süheyl yıldızına döneceğim ben.

LXXXIV

Aşka, âşıklara baş olmayı kurarak ayak bastım; a benim canım, aşkın oğluyum amma babamdan öncedir varlığım benim.

Bâdem yağı, bâdemden çıkar amma can da bilir ki der, ben ağaçtan önceyim.

Görünüşe kapılan bile Âdem'e melekler secde etti der-durur; a aptal, revâ görür müsün ki şu küçücük bedenden ibâret olayım?

Bir zaman, aşkının avucunda, cıva gibi döner-dururdum; bir zaman da bütün gönlümle, altın gibi, mâdenin kucağında kalayım.

Can gibiyim, aşk gibiyim; bedende nasıl hem görünmezler, hem görünürlerse ben de hem meydandayım, hem gizli; gâh ortadayken gizliyim, gâh beldeki kemer gibi görünmedeyim.

Sevgilimin, ortadan ayrılmış saçlarında ne sevdâlarım var; gâh halkaya girmedeyim, gâh halkaları saymada.

Dünyâ, boyuna dursa, ben ölüp gitsem de yüzyıllar geçse gene âşıklar arasında, geceleri benim hikâyem söylenir, benim masalım dinlenir.

Gizli sevgilim, benim de kendisi gibi gizli kalmamı istiyor, yoksa geceleyin görmiyenlerin inâdına Ay gibi ap-açık görünürüm ben.

Gökyüzü, Ay gibi seni başımda taşırım diyor bana; dedim ki: İyi söylüyorsun amma bir sor bakalım, var mıyım ben?

6080. Kıyı, cennet bile olsa balık eğlenemez orda; onun balından bahsedeyim de ondan sonra şekerlere dalayım ben.

Buluşma gününde beni, o güzelden ayırdedebilirsen o güzel başkasıdır, ben de bir başka biriyim demek.

Her ateşten yanar, tutuşursam yak-yandır beni; her selden ıslanırsam suyumselim kurusun.

Tebrizli Şemseddin'imizin eğleştiği yokluk âleminde meleklerin bile kolları-kanatları dökülür; ben nasıl insan hâlinde kala-kalırım orda?

(*) Bu beyit, Konya nüshasında yoktur.

LXXXV

Bana az gam verirsen hüzünlenirim, gönlüm daralır; derdi-gamı, başımdan aşağı dökersen gamın lûtfundan utanırım âdeta.

Gamların, beni bırakmaz ki gamlanayım; havan, beni bırakmaz ki suyla karılmış toprak olayım, balçık hâline geleyim.

Dünyânın bütün cüzülerini, gamın diri tutar; fakat ben, tek başıma o gama dalayım, bunu istiyorum senden [*].

Bir şaşılacak dert koparırsın, derdime devâ olur; bir şaşılacak toz tozutursun, onunla sürmelenirim.

Can verecek kişiye, can vermiye değdiğine dâir bir kefil göster; elbise dikene bir elbise göster de onunla oyalanayım.

Senin verdiğin hastalık, başka bir hastalığın gelmesine yol vermez; hazinen yok-yoksul olmama imkân vermez ki.

6090. Sabahın, bir mum yakmama meydan vermez; ap-açık oluşun, bir delil getirmeme hâcet bırakmaz.

Önüme gelen hayal, hayâlini örter; onun kanını döksem helâldir o kan bana.

Aşkınla iki dünyânın hayâlini de yakar-yandırırım; ben Çiğil mumu oldun mu, bu iki pervâne de yanar-gider.

Sus, hâlini, sözünle az anlat; öylesine mezem varken ne diye şurdan şuraya göçüp duracakmışım?

LXXXVI

Bütün doğan kuşları, uçuşuma şaşırdı-kaldı; benim gibi bir güvercin gördün mü sen? Avlanmak için doğan aramadayım ben.

Her kuş uçacağı zaman, kanad açar da, uçar; yoksa ben çelik miyim ki baştan uçmadayım?

Vakitsiz ağız açma, dilimden kork; dilin, altından olsa çek dilini, çünkü altın makasıyım ben.

İçyağı, çıbana der ki: İçimde bir hançer var; tutar da seni okşamıya koyulursa bil ki yararım seni a çıban.

Yumuşaklıkla sürünürüm sana emin olasın diye; sonra da ansızın seni yardım mı, ne hünerim var, anlarsın.

Şimdi ağız açma; daha olmamış çıbansın çünkü; vakti gelir, olursun; o vakit görürüm işini senin.

6100. Bizden hangi irini aldın da gözün çapaklandı;içyağının gözüne, seni yarım korum diye ne okuyorsun öyle?

Söz yayını al benden; kahır okları uçurup duruyor; korkuyorum; sarhoşlukla kendime ok atmıyayım sakın.

Tebrizli Şems'in yakışında öyle bir yapıcılık var ki; şu yanışla uzlaştım mı, ateşten hâsıl olan âlemden kurtulur-giderim.

LXXXVII

Gel de duy, öğren; neden atımın önünde, ardında döndüm dolaşım; at sürdün mü, atının nalına tozum bende ondan.

Pişmanlıklardan aman verdin bana; fakat ne bir lâf ettin, ne bir üfürdün; ne de güzel essiz Îsâ'm benim, ne de hoş şanlı-şerefli güzelim benim.

Gelirimi, zulümsüz-sitemsiz öyle bir dudaktan verdin ki kim bilir göğümün genişliğini? Nerdedir giderim benim?

Cömertliğini, vergini gördüm de varlığında yok oldum-gitti; öylesine bir renge büründün ki sanki bahçenin gülüyüm ben.

* Cömert Dâvûd'sun sen; demirden zırh yaparsın sen; ben de o zırha âidim; o yüzden de soğuktan, sıcaktan dışarıyım ben.

(s.59) Güzellik ordun, varlığıma saldırdı amma ben, zâten düşünceyi bırakmışım; ne kaçma kaydındayım, ne kovalama kaydında.

Sus, burda sonsuz bir şarap vardı; arı-durusunu da içtim, tortulusunu da; çünkü ikisi de içilecek şaraptı bence.

LXXXVIII

6110. Zamansızdı, korktum diye özürler getirdim güzelime; a akıllı, zamanında olunca da gördüm seni diye cevap verdi bana.

Dedim ki: A beğenilen güzel, mâdemki gördün, görmedin say. Beğenmediğim şeyini de dedi, lûtfumla beğendim.

Dedim ki: Bir kusurdur, oldu amma gönlüm senden ayrılmadı ki. Onu da dedi, benden bil, ben senden gönlümü almadım ki.

Dedim ki: Ayrılık, kanımı içti; ayrı düşenlerin ahlarını işit; o da bizim lûtuf ağımızdır; senin ayağına ben dolaştırdım;

* Yûsuf gibi hani; Bünyâmin'i düzenle düşmanlardan kurtardı; seni töhmet altına aldılar amma sağrağı ben çaldım dedi ya; işte öyle dedi.

Dedim ki: Gün geçti, vakit geçti, yol da uzak. Dedi ki: Uzak amma bana bak, yola bakma; yolu dürdüm-gitti.

Bu güce-kudrete karşı vakitliymiş, vakitsizmiş; nedir ki? Güzlü şeyleri bu sebeplerle kestim ben.

Bütün yaratıkların akıllarını bir araya getirsen gene de lûtfumuzun sırrına eremez; o sırra ancak seçtiğimiz akıl erer.

LXXXIX

Gönlün çevresinde, boyuna dolanıyorsun, biliyorum ne yapacaksın, biliyorum ne yapacaksın; gönlü kan edeceksin, yüzü sap-sarı sarartacaksın sen.

Bir oyundur, çıkardın, gönlün varını-yoğunu,bir uğurdan aldın, götürdün; bu oyundan sonra daha neler meydana çıkaracaksın; biliyorum ben.

6120. Bir bakışla ciğerimi yaraladın, onu ateşlere attın, yaktın kavurdun; görüyorum, pişireceksin; biliyorum yiyeceksin onu.

Sıcak gözyaşlarım için olsun, soğuk ah edişlerim için olsun bir sor şu yanışımı; görüyorsun zâten, bir sor;sıcakla soğuğun farkındayım ben.

Benim bağrım tutuşmuş, gönlüm yanıyor, senin eteğin tutuşmuş amma arada fark var; yanıştan yanışa, dumandan dumana, dertten derde ne farklar var, biliyorum ben.

Gönlüme, erler gibi dayan diyorum da gönlüm diyor ki: Gam yüzünden erkekle kadını ayırdedebilirsem ne erkek olayım, ne kadın.

A gönül, her yelle toz gibi tozmaktasın; fakat erlikle denizi tozutmayı bilirim ben demiyorsun.

Gönül, bana cevap vererek dedi ki: O Ay, çift-tek oynuyor amma çiftle teki ayırdedebilirsem kâfir gibi Tanrı'ya çift demiş olayım.

Tavla oyununa girişti mi, şeş-penç zar atar; ben de şu oyunu bilirsem derim, gama mat olayım.

XC

A gönül, buluşmayı özlüyorum; garibim, âşığım, sarhoşum; artık buluşmayı kurmadayım, işte buracaktı, pılımı-pırtımı bağladım, denk ettim.

Bütün dünyânın kıblesisin, kıbleden yüz dönmem; nerde olursam olayım, yüzümü o kıbleye tutarım, oraya dönerim ben.

Canım bedenimde olsun da sonra senden başkasına giden bir yol tutayım; imkânı yok. Sevgili, senin aşkınla yokluk âleminden çıktım ben.

6130. Senden başkasını düşünürsem darağacına lâyık olurum; senden başkasının eteğine sarılırsam elim kesilsin.

Sensiz nereye gidersem gideyim, anlamsız bir harfim; he gibi iki gözümü açmışım, şın gibi aşkta konaklamış, oturmuşum ben.

He de olsam, şın da olsam ne diye aklımı-fikrimi kaybetmişim? Akıl-fikir, parçaların bir araya toplanmasını, tüm hâline gelmesini ister; benimse parçalarım dağılmış-gitmiş.

Bütün dünyâ, bütün dünyâdakiler, kendi vesveselerine uymuş, yolunu yitirmiş, dininden dönmüş; bense böylesine bir aşkın devleti sâyesinde kendi şerrimden kurtulmuşum.

Şu gönül, arı-duru da o yüzden aşkın yücesine çıkmış; bense bir âşığım ki balçığın meydana getirdiği bulanıklık yüzünden şu aşağılık yerde kala-kalmışım.

Hayâli, ne de güzel bir lûtufta bulunduğu da ayaklarına kapandım; hayâlinin ayaklarını şu iki dudağımla yaraladım, incittim.

Sözden elimi yudum, mantıktan arındın; olaylar, birbiri üstüne geldi de tövbe abdestini bozdum-gitti.

XCI

Hacılar gibi tavâf ediyorum; sevgilinin çevresinde dönüp duruyorum; köpeklerin huyu yok bende; leşin etrafında dönmem ben.

Bahçıvanlar gibi boynuma beli vurmuşum; hurma salkımını elde etmek için tikenin çevresinde dönmedeyim.

Amma yiyince balgam yapan, safrayı arttıran hurma değil; yiyince kolum-kanadım biter de Tayyâr gibi döne-döne uçarım ben.

6140. Dünyâ bir yılandır ki altında bir define gizli; definenin üstündeyim, yılanın kuyruğunu kıvırıp halkalanması gibi ben de definenin üstünde dönmekteyim.

* Gerçi yem derdinde değilim; fakat gene de düşüncelere dalmışım, bu evin çevresinde Bû-Timâr kuşu gibi dönüp duruyorum.

Köyde evim yok; ne öküzüm var, ne semi sürüm; fakat köy ağasının sarhoşuyum, onun peşinde dönmedeyim.

Hızır'ın yoldaşıyım, her solukta onun gelişini beklemedeyim; ayağımı yere diremişim, başım dönüp duruyor; tıpkı pelgere benziyorum ben.

Bilmiyor musun ki hastayım, Calinos'u arıyorum; görmüyor musun ki mahmurum, meyhânecinin çevresinde dönüp duruyorum.

Bilmiyor musun ki Zümrüdüankaa'yım, Kafdağının çevresinde uçmadayım; bilmiyor musun ki koku aldım, gül bahçesini etrafında dolaşmadayım.

Beni şu insanlardan sayma, dönüp dolaşan bir hayal bil; hayal olmasan a benim canım, ne diye gizli şeylerin çevresinde dolanırım?

Ne diye durup dinlenmem de şunun-bunun üstüne çizginirim? Çünkü o sevgili, aklımı aldı, sarhoş etti beni; aksaya-tökezliye, o yana, bu yana yalpa vura-vura dönüp dolaşmadayım.

Bana, şap-şap yürüme, saygısızlıktır bu diyorsun; saygıdan utanıyorum da onun için saygısızlığın çevresinde dönüyorum ben.

Ekmeği bahane ettim, ekmekçinin sarhoşuyum ben; paranın-pulun çevresinde değil, güzelin çevresinde dönüp durmadayım ben.

6150. Önüme hangi şekil çıksa onda, ressamı görüyorum; Leylâ'nın aşkıyla Mecnûn gibi dönüp duruyorum.

Başlarıyla oynıyanların sayvanına baş bile sığmıyor; benimse başım dönmüş, özrüm var, sarıksız dönüyorum ben.

Ateşe atılıp kolunu-kanadını yakan pervâne değilim; padişahın pervânesiyim, ışıkların çevresinde dönüyorum ben.

Ne diye sus, daha az böyle diye dudağını ısırıyorsun; sözün çevresinde dönüp duruyorum ya; bu da senin yüzünden, bu da senin düzeninden zâten.

Gel a Tebrizli Şems, akşam kızıllığı gibi ne diye kaçarsın? Akşam kızıllığı gibi ben de senin güneşinin peşine düşmüşüm; şu ülkelerde dönüp gezmedeyim.

XCII

Yüzüne andolsun ki böyle bir yüz görmemişim ben; halktan duyduğum güzellik nerde, sen nerdesin; hiç ona benzer misin sen?

Şu dünyâda böylesine bir bağ, ne yetişmiştir, ne yetişir; böylesine bir meyvayı ne düyâda derip devşirmişim, ne uyanıkken.

Bir baba duâsı değil, yüzlerce peygamber duâsı almışım ki böylesine bir devlete kavuştum, böylesine bir bahta ulaştım.

Bir gün gökyüzünden duydum; senin gamınla yanıyorum, bu yanışın yüceliğinden de döne-döne belim bükülmüş diyordu.

Düşünce, bana diyor ki: Onun aşından hüner öğrendim; dostun adâletiyle kilid olmuşum, lûtfuyla anahtar kesilmişim.

6160. Her zerre, önüne bir ayna almış da bunu diyor, o aynacıya can vermişim de anışım.

O tek güzel hangisi? O tek güzel, öyle bir o ki bütün o'lar, ondan bir koku ancak; ondan uzak kaldın mı Yezîdleşiyorum, ona yaklaştım mı, Bâyezîd oluyorum.

Şeker kamışına, kimin yüzünden şekerle doldun dedim; seni işâret etti de dedi ki: Soluklarından tatmışım da o yüzden bu hâle gelmişim ben.

Cana dedim ki : Ne diye gonca gibi yüzünü gizledin? onun yüzünden utandım da gözümü yumdum dedi.

Kocalmış dünyâ, sen hem bağsın, hem öğüt dedim; bana dedi ki: Pîrim amma o mürid olmuşum ben.

Dünyânın, şükredişte, hürlükte süsen gibi yüz dili var; o güzelim canın, o güzelim cihanın yüzünden diyor, geliştikçe gelişmedeyim, güzelleştikçe güzelleşmedeyim.

Kanadında binlerce renk, tavuşkuşu gibi bahar geldi; onun güzellik bahçesinden gelmişim bu yana diyo.

Diyor ki : Canlar zevke dalsınlar diye şarap getirdim, çicekler getirdim; hastaları iyileştirmek için ilâçlar getirdim, mâcunlar getirdim.

Bir gece, o kandırıcı, o düzenbaz aşk, bu kula geldi de hadi dedi, senin için bir bulamaç pişirmişim.

Öylesine bir bulamaç getirmiş ki ipin ucunu kaybettim; iğneyi kırdım o anda, yakamı yırttım.

6170. Bulamacını yeyince sarımsak gibi dövdü, ezdi beni; tuzluk gibi yüzümü ekşittim; çünkü o tatlıdan kesildim-gitti [*].

O bulamacından elime ancak bir şiş geçti; fakat fayda umduğum şeylerde de şiş gibi ucu sivri bir hâle geldim.

O bulamaç yüzünden her yaprakta, bir başka çeşit gül açıldı; her bahçede çicekler açıldı; açıldık-saçıldık işte diyor.

Çiçekler döküldü mü, ardından meyva çıkar; varlığı, yoklukta bir der; görünmiyenden belirmişim, görünmüşün ben.

(s.60) Âşığın boy-pos atması, süzülüp arınmasıdan sonradır; seni besliyorum amma şunu bil ki kurban etmek için besliyorum.

Eriyip bitme vakti geldi mi, başka hiçbir şeyin faydası yoktur, erimek gerekir; gamdan erimeyi seçmem, lâf değil ya.

Ağla a ney, zurna gibi ağla; zurna da, ateşli soluklarımız yüzünden ağlar-inler.

Benden, başka söz arama; yürü, yem-yeşil bahçeye git; benim otlağım olan o güzellikten, o görünüşten otlıyadur.

XCIII

Yüzünü ekşitmiş, kızgın mı, kızgın... Böylesine tatlı bir güzel, görmemiştim. Afsunlarından deli-dîvâneyim; masallarından sarhoş olmuşum.

Sevgili, çok güzel görmüşüm ben, fakat böylesine güzel değil; sana bağlanmışım, sensiz varım-yoğum; artık kendimden geçmiş-gitmişim ben.

6180. Bütün gece darma-dağandım; öyle bir haldeyim ki bilirsin sen; fakat şimdi, şaşkınlıktan bam-başka bir hâle gelmişim.

Tut elinden de sıçrat, şu halden kurtar gönlümü; topraktanım ben, fakat senin zorunla topraktan sıçradım-kalktım.

(*) "Tuzluk" kelimesi, beyitte aynen böyledir ve Türkçedir.

XCIV

Ay yüzlü güzelim geldi; kim oluyorum ben ki ben, benim diyebileyim. Her tiken, onun yüzünden gül oldu; ne diye yâsemin kalayım ben?

Her taş bal kesildi, mum, ne diye mumluk eder-durur? Bütün bedenler can hâline geldi, ne diye benim bedenim inâda girişsin?

Gerçekten de o akar su geldi mi, her göz, bir ırmak olur; güzelliği cilvendikçe ne diye Abu-l Hasan'a bağlanacakmışım ben?

Mum gibi şimdiyedek leğen altındaydım; fakat şimdi yanar mum gibi ateş kesildim; ne diye leğen altında duracakmışım?

Mâdemki Zühal'in kutsuzluğundan kurtuldum, ne diye gökyüzünün altında kalacakmışım? Mâdemki mihnet, baştan-başa devlet kesildi; neden sınanıp duracakmışım?

Haset bile bana hased ediyor, ben kime hased edeyim? mâdemki şarab ırmağıyla sarhoşum; ne diye susuz kalacakmışım, dudaklarım kuruyacakmış?

XCV

O yüzün oynadığı oyunu kaybettim, mat oldum-gitti, mat oldum; ettiğime karşılık, sen etme padişahım; yaptığıma kaşı cezâ verme-verme.

Gönlüm öylesine bir sevgiyle doldu ki güneşi, gözümde; ister mihrâba döneyim, ister meyhâne bucağında olayım, karşımda hep o güneş parlamada.

6190. Şu param-parça olmuş gönlün bahtına bak, galiba merhamet, uğramıyacak buraya; son-ucu feryâdıma yetiş ki belâlar denizindeyim, musîbetler denizinde.

O salına-salına yürüyen padişah geldi; artık ondan başka herşey haram bana. Fakat ondan ayrıldım mı, bağda-bahçede, hattâ cennette olsam, gene yok-yoksul, gene çâresiz.

Bana onun yüzü gerek; Ay'dan, Pervin'den ne faydam var. Ben, onun geceye benzer saçlarını istiyorum; akşamdan, Şam ülkesinden ne kârım var.

Elinden şarab içtim mi, hürüm artık, hür; tapısında yeri öptüm mü, göklerin üstüne çıktım-gitti.

Tebrizli Şemseddin'den elde ettiğim kutluluklar yok mu, bu kutluluklarıma bütün kutluluklar , secde eder benim.

XCVI

Güzellikten anlamıyan bir gönlüm yok ki sevgiliden kaçayım; elimdeki hançer, öylesine hançer değil ki savaştan yüz çevireyim.

O tahtayım ben ki dülgerin işleri var onunla; ne keserden zebûn olurum, ne çividen kaçarım ben.

Tahta gibi kendimde değilim; keserin düşüncesine aykırı bir düşünceye dalmam; marangozdan kaçarsam ateşten başka birşeye yaramaz zâten.

Taş gibi katı, sert bir hâle gelirsem lâ'l olmıya az yol alırım; mağara dostundan kaçarsam mağazara gibi daralır, kap-karanlık olurum.

Yapraksız kalmaktan kaçarsam şeftâliyi öpemem; Tatar'dan kaçarsam Tatar miskini koklıyamam.

6200. Kendimden, şu yüzden incinip durmadayım; kabıma sığamıyorum ben; bir yerdeyim ki oraya baş bile sığmıyor, artık sarıktan kaçarsam değer elbette.

Binlerce yüzyıllar gerekki böyle bir devlete ulaşayım; bu sefer kaçarsam bir daha nerden bulurum bu devleti ben?

Hasta da değilim, adamlıktan da çıkmadım; ne diye güzellerden çekineyim? Mîde fesâdına uğramamışım ki meyhâneciden kaçayım.

Eşeğe binmemişim ki meydanda geri kalayım; bu köyde ekinci değilim ki köy ağasından kaçayım.

Boyuna a gönül derim, biraz yavaş ol; altın hazinesine garkoldum, ne diye bağıştan kaçacakmışım diye cevap verir bana.

XCVII

İşim-gücüm, söz söylemiye kudretim oldukça duâ etmektir; duâları kabul etmek de sana düşer, benim ne hakkım var o hususta?

Duâlarım, muma benziyen kulağının çevresinde döner-durur; bu yüzden pervânenin kanadı gibi yanıktır duâm.

İhtiyaç, dilek kütüphâneme gel, gir; duyasın diye kitap, kitap üstüne konuşum, sahife, sahife altına.

* Başım, gökyüzüne nasıl sığar ki lûtuflar bağlışlanmıştır o başa; gönlüm neş'elidir; "Tanyerini ağartanın" gamı var bende der-durur.

Düşünce, söğüt dalı gibi her yelden oynar amma yem-yeşil sidre ağacının kökü gibi köklerim, bir aradadır benim.

XCVIII

6210. * Kârın, sermâyen elden çıktıysa ne diye gamlanıyorsun? Ben varım; cömertliğimden baş çıkar; "Umutsuzluğa düşmeyin" demişim ben.

Dünyâ yok olsa, deniz, bir çiy tânesi hâline gelse ne çıkar? O, kendinden geçmiş, yerlere düşmüşse benim elimden de düşmemiştir ya.

Dünyâ balık, yokluk da bir deniz; balığın gönlünde bunca kavga var; fakat ben oltasız avcıyım; kaybolsa bile tutarım onu.

XCIX

A akşam yeli, Şemseddin'in haberlerini getir; efendimdir benim, fakat sen bilirsin sırlarını Şemseddin'in.

Bir kişidir o ki adıyla denizi, gemisiz geçersin; aşkıyla Şemseddin'in ateşine girersin.

Erlerin övünerek andıkları kerâmetler var ya, Tanrı'nın zâtına andolsun, onları âr sayar Şemseddin.

* Bir mağara var ki içinde , "Ne vahyettiyse vahyetti kuluna" sırrı gizli; o mağaranın dışında gözcü, bekçi, Tanrı; içinde de Şemseddin var.

Bedenden, candan geç, aşk perdesini de yırt; ondan sonra bu makamdan yüzlerce konak uzakta bulunan Şemseddin'in pazarını, seyret.

A benim canım, aşk göğünde dola, ışı, ışıt, Şemseddin'in ışıklarıyla sırlar cennetinde uçadur.

Şemseddin'in şekerler saçan o vahye benzer sözlerinden, gönül kulağımda inci küpeler var.

6220. A gönül, bir yerdesin ki onunla buluşma şarabı, âfiyetler olsun sana; fakat az zahmet ver; incitme Şemseddin'i.

Göz, tutya ve sürme yerine, Şemseddin'in ayağını bastığı topraktaki tikeni elde etse cilâlanır, görüşü arttıkça artar.

A gönül, her yanda senin gibi binlerce ağlayıp inleyeni var onun; ululanıp da yalnız Şemseddin için sen ağlayıp inliyorsun sanma.

Kendisi lütfetti de bir zamancağız, devesinin yularını sana verdi; yoksa kimin ne haddi var Şemseddin'e dost olmıya?

Karşısında secde ettiğim yılla bıldır burdaydı Şemseddin dediğim yıl arasında ne kadar da fark var.

Dinin yıkıklığını da Şemseddin'in sonsuz lütfu, onun yolu-türesi düzene sokabilir ancak, dünyânın yıkıklığını da.

A gönül, senin karanlık gecene gündüz yok, artık gündüzü aslâ göremezsin sen; ancak Şemseddin'in yüzü doğarsa o ışıkla görebilirsin.

Acaba bir gün gelecek mi ki onunla buluşma kadehini içeceğim de sarhoş olacağım, ne de meyhâneciymiş Şemseddin deyip duracağım?

Bahtım öylesine uyumuş ki uyanıklık nedir, bilmiyor; meğer ki Şemseddin'in uyanık bahtı, ikbâli uyarsın onu.

Sırlar levhini bilen, onları anlıyan Şemseddin gibi biri yoktur; ne bundan önce eşi gelmiştir onun, ne bundan sonra gelir.

6230. Şemseddin, eşi-örneği bulunmaz huylarıyla, kendisine benzer biri çıkmasın diye imkân kapısını mıhladı-gitti.

Bir can ırmağı var ki bütün canlar, ordan can bulurlar; o ırmağa tamamiyle sâhib olmuştur, o ırmağı tamamiyle hükmü altına almıştır Şemseddin.

Şemseddin'in, gerçekten de bütün hayırlı kişilerden, bütün erenlerden üstün olduğunu, yücesine de, aşağısına da bütün kavme duyurdum.

Bana bir sesleneydi, lûtuflarına erseydin, can Şemseddin'in bağışlarıyla bedavaca dirilir-giderdi.

Şemseddin, ikrâra da boş-verir amma gene de gönlüm, binlerce ikrâr tomarına bir kere daha onu ikrâr etme yazısını yazdı.

Gönlüm, bol mu bol nîmetler buldu, hem de ucuz mu, ucuz; Şemseddin'in lûtfu da olara yağmur bultularını gönderip duruyor.

Ey Tebriz, sana da esenlikler olsun, sende bulunana da; özleyişimi, ayrılık derdimi, özürler getirerek Şemseddin'e bildir [*].

C

Gönlümün aşkıyla güzelimin ayaklarına kapandım ya, bu neş'eyle can da gelir, gizlice ayaklarıma kapanır benim.

Fakat bir gün olur da hamlar gibi, hizmette bir kusûrum olursa gönül, canıma düşman kesilir, ayrılığı lâyık görür bana.

Seher çağları, şu canım, ona toprak olmasını duâ ettim; bu duâya candan, âmin nârasını duydum.

(s.61) **6240.** Şu gönül, o gizli güzele nasıl yol buldu da ulaştı; şu can, onun canıma canlar katan sevgilim olduğunu, nasıl bir koku aldı da anladı?

Bir kadeh sundu da ben nazlandım, istemem dedim; istemem yok dedi; hatırım için al.

Arı-duru şarabını tattım, bana bir de tortulu şarap sundu; öylesine tortulu, öylesine yıllanmış bir şarap ki onu içtim de arılığım olgunlaştı-gitti.

(*) Bu gazelin altıncı beytiyle sondan beş beyti Arapçadır.

CI

Gönlüme hep bu geliyor, gönlümü kurban edeyim diyorum. Gönüle kötü şey getirmemek gerek; şu buyruğu buyuruvermek gerek.

Gönülle rahata kavuştum mu, gönlüm rahat etmez; gönül terketmek gerek, cana düşman olmak gerek.

Ne meydan bu, ne erler bu erler; hepsi de ölümlerinden neş'elenmedeler; başı top etmek gerek de ondan sonra bu meydana girmek gerek.

Âşığın gönlünde ne de güzel bir sır var; başına kazâlar gelmiş; ne mutlu bu sırra, ne mutlu o başka ki böylesine dönüp duruyor.

Canınla oynuyorsan, ersen, kanına susamışsan ne diye ense kaşırsın, ne diye kâfirler gibi korkarsın?

Zincire vurulacak deliysen, zincirin ucunu tutuyorsan, arslandan doğmuşsan niçin kedi gibi dağarcıktasın?

O ciğerler yiyen dost, bugün bana, bu gece konuğunum dedi. Ciğeri geçir şişe a gönül, kebap hazırla konuğa.

6250. Bu gece kebap var, şarap var; bu gece uyku haram, uyumak kâfirlik; bu gece, bir çadır gibi geldi-kondu; çadırda da padişah gizli bu gece.

Rebapçı gözlerini yummuş, yay elinde; kemençeyi yavaş-yavaş çalmada feryâd onun uykusundan.

Çekişler var canımda, çekişler var; çeken kimdir, biliyorum; bir solukçağız dinleneyim diyorum; fakat imkânı yok.

Her gün bir delilik belirmede, bir başka oyun yüz göstermede; onun oyuncağıyım, onun oyunlarına hayrânım ben.

Kadeh gibi gâh dolandırır beni, sağrak gibi gâh kanımı döker; gâh şarap gibi çoşturur, köpürtür beni, gâh sarhoş gibi yerlere yıkar.

Gâh tamamiyle içirir beni, gâh çenk gibi çoşturur beni; geceleyin örter beni, gündüzün uyandırır beni.

Bütün bunlar, Tebrizli Şems'tense ne de hoş okşayışlardır kulu; yook, eğer felektense ne de güzel devir, ne de hoş devran.

Salına-salına gidiyorsun gönülde; canın da ışığını yakan sensin, bedenin de; ne de güzel göz ışığısın, ne de hoş gönül aydınlığısın; gözlerim, ne de hoş aydınlanıyor senden.

Ne de incilerle dop-dolu deniz, ne de yıldızlı gök; ne hoş nerkislerle dolu ova, ne güzel süsenlerle dolu bahçe.

Bedenler, senden çevik, canlar, senden sarhoş a topraktan yaratılmış dünyânın eteğini incilerle dolduran.

6260. Ne söylüyorum ben, iki-üç suyu kesilmişi sana benzetiyorum ha; fakat başka neye benzeteyim seni, nem var, ne bilirim ben?

* Söyle şu şaşkın göze; de ki: Mâdemki sevgilinin lûtfunu gördün, halkı ne diye görürsün; Ahrıman'ın çevresinde ne döner-durursun?

Arslan avlanmayı bırakırsın da domuz avlanmıya koyulursun; bu ne biçim tedbir, ne çeşid akıllılık; bu nasıl savaş, ne çeşit can çekişme?

Yardımları, hitapları, ağırlamaları, ışıkları, buluşmaları, boynumda bir gerdanlık benim.

O ihsan sahibinin tatlılıkları, alımları, gönülden sabrı aldı-gitti; ondan başka ne gördüm ki şu konakta eğleneyim, esenleşeyim.

O ululuk, o üstünlük ancak onda, başkasında aslâ yok; ileri olsun, geri olsun, kadın olsun, erkek olsun, herkes aciz içinde kala-kalmış.

Odun nasıl alev-alev yanarsa bende aşkla öyle yanıyorum; aşktan başka herkese, herşeye yabancıyım; hani suyla yağ gibi.

Gönülden başka nem varsa yak-yandır; gönülden başka diyorum; çünkü her solukta gönlü, şanınla, şerefinle bir gül bahçesine döndürüyorsun.

Zenci bir köle olan geceyi halka sâki eden sensin; Rum bir kul olan gündüze o debdebeyi, o hüneri veren, gene sensin.

Ondan sonra da bu iki lalayı, erkeğe, kadına gözcü, bekçi dikersin de bu harmanda, buğdayı samandan ayırır gibi onların içinden dilediğini seçersin.

6270. Gönül sahibi olanların hepsi de özlü, lezzetli buğday; bedene mensub olanlarsa dövüm yerindeki özsüz saman âdeta.

Gönül sâhibi, dîn bağının ortasında yem-yeşil ağaç gülüp durur; kuru, anlamsız ağaç ne olur? Külhane odun.

Hayâlin, Eymen'de Mûsâ'ya gelen Tanrı vahyi gibi gönülde yürümede; tıpkı can vermiye giden Îsâ gibi hani.

Hayâlinin izleri-eserleri var, inciler saçmada; diş onun yüzünden gülüyor, dilsiz, onun yüzünden konuşuyor.

İki gammazım daha var; biri aşk, öbürü sarhoşluk; bu iki gözcüyü söyliyemem, anlatamam ki; biri, öbüründen güzel.

A benim gözüm, a benim dinim, senden binlerce lûtuflar görüyorum; fakat neyliyeyim ki âşığın gönlü, kötü düşünür, kötü sanır.

Gündüzün gözünden korkuyorum; gözünde büyüler var. Gecenin saçlarından ürküyorum; gece fitnecidir, gebedir.

Bana diyor ki : Ne korkuyorsun; mihnet, ezer, döver seni; sürme, havanda dövüldü mü, göze ışık verir.

Bütün korku, varlıktan gelir; yürü, az titre, geç varlıktan; bütün ürkün-tü, kırılma düşüncesinden gelir, kırıl-dökül de emniyet yurdunu seyret.

Unsurlardan altın çaldım da keseye koydum, büzdüm ağzını kesenin; şu saklanış yerinde, geriye vermeye korkusuyla hırsızlara dönmüşüm.

6280. Kepek de hırsızlar gibi unda gizlenir amma adâlet şahnesi, her yandan çeker onu eleğe.

Odun gibi haberin yoktu; aşktan bir ateştir, düştü sana; şimşek gibi, kıvılcım gibi sıçra ateşten, tütün gibi çık pencereden.

* Ne diye hançer çekersin burda, hançere boynunu ver; koskoca oldukça iğne yordamından geçemezsin ki.

Cennet kapısı, mâdemki iğne yordamı gibi dar; girmek istiyorsan ibrişim gibi ol, büküI ve büküI.

O iplik, bükülmedikçe iğneye girmez; çünkü sen tutmuşsun, beden yükünü eğiriyorsun, boz renkli kumaş dokuyorsun.

Boz renkli kumaş, pamuk yününüyle olmaz; meğer ki şu pamuk, o mahzenin iksiriyle ibrişim hâline gelsin.

İbrişim gibi oldun mu, onun vahiy büküntüsü gelir de hadi der sana, artık soluğunla güzelim haberler bükmiye bak.

Arapça vahiy sözü ne demektir? Kulağa söz söylemek. Halbuki senin kulağın davul sesini bile duymuyor; çalış, gayret et, nöbet çaladur.

* Hem kulağın ağır, hem tutuyor, pamuk tıkıyorsun kulağına. Hani, "Başlarını örttüler" dediği gibi gömleği de başına sarıyorsun.

Kulağın da ağır, gözün de az görüyor, canın da tez değil,korkutucu geliyor da a huysuz diyor sana, emin olma.

6290. * Kulağın delikse, gözün iyi görüyorsa muştucu gelir de sana, a benim arslanım der, mahzun olma sen.

İlkbahara dön de bağa-bahçeye seyrâna çıkan güzeller, sana gelsinler, sende eğleşsinler; çünkü bu güzeller, kara-kışın soğuk şeklinden kaçarlar.

İlkbahar değilsen bâri yaz ol, ateşlere dal; çünkü o güzellik, o aşk olmadıkça pek aşağılık, pek çirkin görünür adam.

Her kılının söze gelmesini, şâir yüzlü görünmesini istiyorsan şu sözden vazgeç de sus, ne nazma dayan, ne nesre.

Söze başladın mı düşüncen dağılır-gider; gönül düşüncesinden kendini çek; şu dilin sözünden çek kendini.

Kazâ ve kader, erler ahitler ettiler; fakat ben, padişahların bile ahitlerini kırdım-döktüm; hadi, mümkün olduğu kadar çabala bakalım diye dümbelek çalmada.

A ahmak diyor; bundan sonra şöyle olacağım, böyle davranacağım diye kendinle inatlaşıp duruyorsun; inatla kazâya, kadere kaşı mı koyacaksın.

Gönülle, her solukta, gayb âlemine âit biri nikâhlanır; fakat erkekliği olmıyanla kısır, birleşse bile çocuk olmaz ki.

Erliği olmıyan kişiyi yalancı şehvet nasıl çekerse gönül de şekilleri, sûreleri çeker; fakat erliği olmıyan, güzellere ancak bağışlarda bulunabilir, yer yurt sağlar.

Gel a Tebrizli Şems, padişahsın sen, kan dökücüsün sen; kazâ ve kadere, yücelerden buyurur, dünyâyı belâlara salma de.

CIII

6300. Tövbenim, sabrımın düşmanı, bugün ansızın yolda rastladı bana, padişahlar gibi iltifatlar etti bana.

Sarhoşlar gibi kadehi aldı, o katehte yüzlerce işve vardı, yüzlerce düzen vardı; şarab içiyorsan al diye sundu o kadehi bana.

Mûsâ'nın yüzü gibi parlaktı, Tûrusînâ gibi kutluydu, Yed-i Beyzâ gibi parıl-parıl parlıyordu, İmrân'ın gönlü gibi iç açıyordu o kadeh.

Hadi dedi, şu ap-açık, pu parlak levhi, gel, şu Mûsâ'dan al, Firavunlar gibi baş çekme, Hâmân gibi inâd etme.

* Ona, a Mûsâ dedim, elindeki ne? Dedi ki : Bu, bir an olur,sopa olur, bir an gelir, ejderhâ kesilir.

Her zerreden, renk-renk yüzlerce şekil belirir; Abû-Hurayra'ya ne gerekse hepsi de dağarcıkta var.

(s.62) Ne şekle çevirirsem hükmü, benim elimdedir; zehirli suyu ilâç yaparım, gücü, kolaylaştırır-giderim.

* Bazı kere denize vururum, toz koparırım denizden; bâzı kere de bir taşa vururum, âbıhayât çoşar taştan.

Gâh arı-duru Nîl suyunu düşmana kan ederim; taşı-toprağı, halka inci, mercan gösteririm.

Hasetçilerin gözlerine kurdum, Yâkub'aysa Yûsuf; bilgisizlere AbûCehl'im Tanrı'yı tanıyana, bilene Muhammed.

6310. Güzel kokulu gül suyu, bokböceğine ölümdür, can çekişmedir; safrası olanın, şeker illetine tutulanın canına ziyandır şeker.

Görünüşte dileyenler yoldaştır birbirlerine; fakat gerçekte ard-ardadır onlar; birinin yeri, aşağılıkları aşağısıdır, öbürünün yeri, Zühal yıldızının da üstü.

Hani çocukla ihtiyar gibi; bir yola düşmüşlerdir, görünüşte yoldaştır onlar; fakat bu, günden-güne büyümededir, öbürü, her solukta ömründen ayrılmada.

Ne zehir kadehidir, ne şeker kabı bu, ne büyüdür, ne göz bağıdır bu; boyuna başını döndürür bu devir, bu devran senin.

Bu dünyâ, durup durur; sen onu dönüyor görürsün; birisinin başı döndü mü, evi dönüyor görür.

Bir durakta emîn misin; orasını korku durağı bil; bir durakta da titriyor musun; bil ki emniyet durağıdır orası.

* Terssin, yalancısın da herşeyi tersine görüyorsun; kadına danıştın mı, ne derse aksini yap a bilgisiz.

* Kadın, ona derler ki renk, koku, ona yol olsun, kıble kesilsin; gerçekte kadın, insanın niyetinde Nefs'i Emmâredir.

Gönül ehlinin öğütleri, arı uğultusuna benzer; dudağı, ağızdan tâ dimâga kadar tatlarla doldurur.

Ne de anlaşılmaz anlaşılır şeydir; ne de gönlü bir yabancıdır; ne de tatlıdan daha da iyi ekşidir; ne de îmandan daha iyi küfürdür.

6320. Sus ki dil, harfle yelip yortmıya kapıcı oldu; fakat gönül, harfsiz söze başlarsa baş köşeye geçer-kurulur, padişah olur sanki.

Gel ey Tebrizli Şems, parla, doğ gönül burçlarına; gerçeklik durağının güneşisin çünkü, şu başı dönmüş güneş değilsin sen.

CIV

Sevgilim, bugün de dünkü gibi gülerek gelirse gökyüzü, temelinden secdeye varır, yerlere kapanır.

A aklı başında ayık, beni öldürmiye acele etme, zâten öldüreceğin yere yaklaştık; bir soluk olsun yumuşak davran, ayrılığı kim önce icad etti, bir sor-soruştur.

Dedim ki a güleç gönül, ne diye böyle sertsin; yüreğin demirci örsü sanki; şu sonsuz gözyaşını seyret, bu tûfânın çevresinde bir döndolaş.

Özürler getirmedeyim sana a benim efendim; gam her yanımı kapladı; vefâ göstermiye en lâyık olan sensin, şeytanı güldürme bana, sevindirme onu.

Bana diyor ki : Ne diye gamlanayım; ne diye âvâre bir gönüle sahib olayım; ne hastayım, ne gamlı; pek o kadar gam tutmam ben.

A beni öldüren, diriltmek, yeniden hayâta kavuşturmak için gel, ziyâret et beni; her yanımı zâten sen kaplamışsın; üstünlük, lûtfetmekle olur; yardım et bana.

Etme sevgili, etme sevgili; hem güzelsin, hem bilgilisin; lûtfunu, kereminî kesme bizden; etme a benim padişahım.

Şu işteki sabırsızlığımdan başka ne suçum var? Bu yüzden yüz çevirme benden, bağışla suçumu, ört günahımı da cömertlik göster bana.

6330. Acaba gönlü, tedbiri, pervâsızlıktan döner de bağışa başlar mı? Tanrım, sen merhametini arttır onun da olmıyacak şeyi mümkün et.

Size geldik, size geldik; buluşalım da diriltin bizi, şarabınızdan sunun bize, bize de cömertlik edin, kardeşlere de.

Bir şefâatçi, tutsa da o çâresiz ölüyor dese öğüt kabul etmez gönlün; işte bu, dermansız bir dert.

Sarhoş bir halde ateşlere atıldım; ateşi yurt saydım; ateşe alıştım, eş-dost oldum onunla, kimdir ateşle eş-dost olan?

Yanıp yakılışımı gördü mü, bu, ya gösteriş der, yahut da şimşek, kıvılcım bu. Gözyaşlarımı seyredince bu, ya gözyaşı der, yahut da yağmur.

Dostum, göçeceğim zaman yaklaştı, hem de gönülsüz, akılsız olarak göçeceğim zaman; yüz çevirme benden, helâk etme beni, beni unutarak kahvetme.

Bana der ki: Bizim derdimiz, her türlü şekerden, her çeşit helvadan iyidir; sende ya sar'a var, ya sevdâ illeti, şekerden feryâd eden var mıdır?

O toplumu aldatan güzel, der ki bana: Aşkın belâsı, şekere benzer; sevdâ tikeni, nerkis gibidir, a yapmacıklar yapan, ne diye ağlıyorsun?

Zahmetimden hazinelere-definelere sahib oldun, tikenimin yüzünden gül bahçesine eş-dost kesildin; ne diye aldatma yolunu tutar da ağlarsın? Aldatanların padişahıyım ben.

Aşkın açtığı yaralar, şifâ verir sana; aşkın bulanıklığı, adı-duru bir hâle getirir seni; aşkın soğuklukları ısıtır seni; aşk ateşleri, güldür, reyhandır.

6340. Yoksa hamları, bizim yolumuzdan çıkarmak mı istiyorsun sen? Onlara karşı böyle bir ters yol tutmuşsun, ağıtlar yakıyor, ağlayayıp duruyorsun.

Zengin oldunsa nekeslik etme; aşkla sadakalar ver, yüceliklerde bulun; yenecek şöylerde nekeslik, ne kötü nekesliktir; bağışlarla cömertlik, ne güzel cömertliktir.

A naşı, zevk-işret meclisinde az nekeslikte bulun; olmıya ki sevgili de huysuzluğa kaşkışa da sana aynı şeyi yapa [*].

* A sâki, sundukça sun, "Daha fazlasını elde etmek için başa kakarak verme." Döndür kadehlerimizi, sarhoş et bizi; zevk-neş'e, sarhoşlukla elde edilir.

Güzelim kokulu şarabı içtin mi, şarab istiyen dostlara da sun; hırsı, kötü huylu oluşu bırak, bu meydandan başka bir yerde şarab içme.

Küçük kâselerle sunma, taslarla sun; a şanı ulu, ulu taslarla, büyük testilerle yardım et bize.

A benim canım, meyhâneden getirdiğin o küçük kadehi bırak; testiyi kadeh diye kullan; vakitiz, geç geldik biz.

Rabbimiz, ağırladı bizi, lûtfetti, suvardı bizi; koca ölçek, ne de güzel bir tas; gamtasa, ne kötü şey, tıpkı kurt gibi.

Getir o gamın boynunu kıran güzel soluklu kadehi; getir o yüzlerce kaanın, ayaklarına toprak kesildiği o mahrem dostu.

Yaşamımı istiyorsan sâkilik et bana ey aşk; varımı-yoğumu yokluğa ver; borç da sensin, borç veren de sen.

6350. Candan çoşan şarap, yokluk kadehine kondu mu, sonu bulunmıyan aşk gibi ölümsüz bir yaşayış verir.

A bizi sarhoş eden sâki, gönlü müjdelerle teselli eden, bizi düşmanlıklardan arıtıp ter-temiz eden şarapla doldur kadehlerimizi.

Bırak hileyi-düzeni a sâki, bütün toplumu ölümsüz bir hâle getir; çünkü bil ki sen de küpteki şarap gibi sâf mı, sâfsın, arı-duru bir güzelsin.

* Bize kâseler sundukça sâkimizin yüzünde, bir şimşektir, çaktı; biz yüceldikçe Furkan gibi parıl-parıl parlıyan bir ışıkla ışıklandırdı bizi.

Ne sudur bu ki içinde yüzlerce ateş yalımlanır; bir renk ki içinde yüzlerce renk, parıl-parıl parlar.

Bir su ki ateş gibi yanar-yakar, gümüş para gibi değerlidir; hem de öylesine gümüş para ki kantarla, batmanla; ne sayısı var, ne terâziyle tartılabilir.

Kızıl altın gibi bir şarap; fakat nûrdan meydana gelmiş, üzümden değil hani; gözlerden körlüğü giderir de insanı, Zühal yıldızına doğru uçurur-gider.

Sunduğu şarap, seni yok etti, kendinden geçirdi mi, o da içe-içe azıttı mı, artık a dostlar kendinizi de sakının, onu da; şaşırmış-kalmışa açın meydanı.

Şarab, onu bir başka hâle getirdi mi çoşar, köpürür, delilini getirir de canından, ben Tanrı'yım sözü fırlayıverir; ne yüceliktir bu, ne doğru delil.

(*) Bir Bektaşi nefesinde de geçen "naşı" kelimesi, acaba "na şey" denmi bozmadır?

CV

Ne bilirsin meyhâne erini sen? Altı yandan da dışarıdır o; o meyhâne, evveline evvel olmıyan bir meyhânedir, sense şimdicek, daha yeni geldin oraya.

6360. Kendini gören kuş, kendinden geçmişlerin bağına-bahçesine uçamaz; o Leylâ'ya Mecnûn olan, ancak yüzlerce Mecnûn'a Leylâ kesilendir.

Bu yanda binlerce meclis var, fakat bu meclis, onlardan da daha ötede; çünkü bu meclis, neliksiz-niteliksiz âlemde, o âlemden de daha fazla neliksiz-niteliksiz bir meclistir.

Şu arslanlara bak, o ormanda ecelden tir-tir titriyorlar; ecel arslanının yüzünden, arslanlar bile ancak kan kaşanıyorlar.

Nice Tanrı Zümrüdüankaa'sı var ki tesbihleri, ben Tanrı'yım sözü; fakat o yana bir kanat çırpsalar kolları-kanatları yanar-gider.

Mahmûd da, vezir de, perdeci de bir Eyâz'a kul-köle oldu; çünkü onun ayak bastığı yerde erlerin başları alçalır.

İnkârında mâzursun sen; çünkü orda, Cüneyd, Şeyh Bıstâmî, Şakıyk, Kerhî ve Zün-Nûn bile şaşırıp kalmış.

Çünkü a benim canım, güneşe gitmiye yol yok; meğer ki güneş lûtfetsin de bu çöle-bu yazıya doğru gelsin.

Tebrizli Şemseddin, sana lûtfeder de seni bu imkârdan kurtarırsa ne âlâ; yoksa bu gazeli okuyadur, bu afsunu oku-oku; üfür kendine.

CVI

Ne bilirdin ben ki şu sevdâ, beni bu çeşit çıldırtacak; gönlümü bir cehennem yapacak, gözlerimi Ceyhun ırmağına döndürecek.

Ne bilirdim ben ki bir sel, ansızın beni kapacak, sürüp götürecek, bir gemi gibi uçsuz-bucaksız bir kan denizinin ortasına atacak.

6370. Dalgalar vuracak o gemiye de tahta-tahta ayrılacak, o denizin çeşit-çeşit dönüşleriyle her tahta, dibe batıp gidecek.

Fakat bir timsah var, baş çıkarır da o denizi içer-sömürür; öylesine dipsiz, kıyısız deniz, bir çöl gibi susuz kalıverir.

Derken o çöl de, denizi sömüren timsahı paralar, ansızın, Kaarun gibi yutar-gider.

(s.63) Şu değişmeler meydana çıktı mı, çıktı; ne çöl kaldı, ne deniz; nasıl oldu, nice oldu, ne bileyim ben; nasıl-nice, neliksiz-niteliksiz âlemde garkoldu-gitti.

Birçok ne bileyimler var, fakat bilmiyorum ben; ağzımı yumdum, çünkü o denizde bir avuc afyon yuttum ben.

CVII

Ay yüzlü sevgilim geldi mi, kim oluyorum ben, kim oluyorum ben? Can güneşi doğdu mu, nerde kalır gebe gece?

Ağlar yüzlü tiken, bahar gelince ne olur? Renge, kokuya sahib olur; fakat gülme huyunu alamaz ki.

Güneş, değersiz taşa vurunca ne olur o taş? Taşlıktan çıkmaz, aydın inci olmaz ki.

Yeni doğmuş arslan eniği, bir kediye bile zebûn olur; fakat arslan sütünü eme-eme arslanları alt eden bir arslan kesilir.

Bir katre erlik suyuydun, benliğini atar, varlığından geçer bir hâle getirdi Tanrı seni; bir cıva gibiydin, Tanrı sâyesinde gümüş bedenli bir padişah kesildin.

6380. Bir başka benliğin var ki o denizdir, bu varlığınsa katre; şu varlığın, altın kesintisidir, o bense mâdene benzer.

Tanrı benliği belirdi mi bizim benliğimiz yok olur-gider; Tanrı Ay'ı harman etti mi varlık harmanı yanar-biter.

Can, bir elbise giyinmişti ki ne yakası vardı, ne yırtmacı, ne eteği; eteğine sarıldım canım.

Çakan bir şimşeği, çıkan bir paraltısı, küfrü yakıp yandıran mâna atlasından biçilmiş bir elmise istiyorsan hırs elbisesinden soyun.

Bu atlastan bir elmise giyinmişsem sözü de kapalı söylemeliyim; süsen gibi yüz dilim olsa gene bir harf bile söylemem.

* Böylesine bir elbise giyinmişti, böyle bir elbiseyle örtünmüştü de Tanrı, onun için, "A elbisesiyle başını örten" demişti Peygamber'e; iç elbisesi, nur gibiydi, dış elbisesi de en güzel huylardı onun.

CVIII

Âşığın, delilikten başka ne işi-gücü, ne sanatı-hüneri var? Sevgililerin nazı da yabancı görünmeden, bilmezlikten gelmeden başka nedir ki?

Işığın önünde oynamayı zerreden öğren; erlikte bulunmayı pervâneden belle.

Sarhoş arslan gibi sıçra-atıl, ne önü bil, ne sonu; arslanlara, kediyle savaşmak ayıptır.

Dağın da başı yücedir amma zerreleri dağıtıp saçmayı bilmez; doğana ne diyeyim? Fakat nerde o, nerde pervânelik etmek?

6390. Nerde kılıcın önünde kalkan gibi çır-çıplak yaralar aramak; nerde altın gibi kürede ateşle bir evde oturmak?

Derenin suyu tatlıdır amma nerde denizin heybeti? Nerde şaha vezir olmak, nerde her çeşit kayıttan kurtulmak?

Sırlar kadehisin sen; kulağını tıka, gözünü yum; delik kâse, kadehlik edemez.

Gece, aydın olsa bile gündüzün yerini nerden tutacak; boncuk, parlak olsa bile nerden incilik edecek?

CIX

Âlemi aydınlatan mum, yâni güneş bile bana bu kadar aydın görünmüyor; acaba kusur gözümde mi, yoksa güneşin ışığında mı, yahutda pencerede mi?

İpin ucu elden mi çıktı-kayboldu ki o hal, geldi-geçti; çünkü o haldeyken iğnenin ucu bile örtülü kalmıyordu.

Ne mutlu demdir o dem ki şu mescide hizmet eden melek, bu gönül kandiline Tanrı'nın zeytinyağından yağ koyar.

A gönül, gir şu ateş potasına, bir güzelce otur; bu ateşin tesiriyle öylesine demir bile ayna oldu-gitti.

İbrâhim, altın gibi ateşe girdi de onun yüzünden ateş, yâseminlik kesildi; ateşten güller, süsenler bitti.

Gönlünü, şu kavgadan böyle bir sevdâya çekip getirmezsen bu gönlü ne yapacaksın? Gel, otur da söyle bana.

6400. Adam olmadığından dolayı erlerin halkasına gelmiyorsan erlerin kapılarındaki halka gibi kapının dışına çık, kapıyı dövedur.

* Peygamber, oruç kalkandır dedi ya, oklar atan nefsin önünde, sakın atma elden bu kalkanı.

Şu karada kalkan gerek; fakat o denize vardın, ulaştın mı, oka karşı, balık gibi bedeninde bir zırhtır, belirir :

CX

Bana, her solukta, bir tatlı kıt'a söyle, her beyit başına da bir öpücük al, gel yanıma otur deyip duruyorsun.

Ne öpücük, ne öpücük; ne helva, ne samsa baklavası; taştan bile süt fışkırtır; kazma, bel, âcizdir bundan.

A gönül, aşk öpücüğünü mü buldun da böyle uçtun? Her cüz'ün, dudak gibi ağlıyor, öpücükler devşiriyor.

Peygamber, Tanrı yolunda şehit düşenlere telkıyn verirdi; sen de gel, senin şehidine telkıyn ver.

Telkıyne niyet ettin mi, o anda ölü uçmıya koyulur; kefeni atlasa döner; mezarından nesrinler biter.

Mâdemki rahatın yok, beden bineğini kes-gitsin a gönül, o binekle rahat mı edebilirsin sen? Yücelere eşemez o, topaldır, topal.

Aslâ ardından gelmiyen devenin de ayağını kes; o, boyuna tikenliklerde dolaşır; tikne, incir gelir ona.

6410. Onun ayağını kestin mi, o anda gemi gibi ayaksız yürür; uçsuz-bucaksız denizin dalgası, din yelkenini uçurmaz.

CXI

A Müslümanlar, bu evden dışarı çıkmak haramdır; erguvan renkli şarabı bırakmak, erganûnun sesini dinlemeyip gitmek haramdır.

Dışarda ya hile var, ya sitem; binlerce defa denedim, gördüm bunu; bundan böyle de sınanmışı, denenmişi, sınamıya, denemiye gitmek, aptallıktır doğrusu.

Evden çıkma a deli, ayrılıktan kan ağlarsın sonra, kan; bir eli kestin mi kan akmasına şaşılmaz.

A hocam, ağlarken gülmeyi mumdan öğren; a akıllı kişi, dururken yürümeyi gözden öğren.

Sana nasipse masumların can kuşları gibi şu gök-kubbeye gitmeyi ustalardan öğrenirsin.

Gel ey sevgili, vaktin hoş olsun, gel, direk gibi çek yükümüzü bizim; çek de bu sabrın, direksiz gök tavanına gitmeyi öğretsin sana.

Meryemoğlu İsâ'nın nefesi, âşığın derdini azaltamaz; gönül derdi, ilâçla, afsunla iyileşmez.

Bir tas, başaşağı çevrildi mi içindeki dökülür-gider; fakat sevdâ, kâseyi başaşağı çevirsen de dökülmez.

İster temiz ol, ister kirli, a akıllı er, çıkma bu evden; dünyâda, bu evden çıkmak gibi bir günah olamaz sana a kul.

6420. Bu kapıda bir arslansın sen; yolundaki düşmansa tilkidir; tilkiye zebun düşmek, arslana ayıptır.

Mâdemki naz çekeceksin, böylesine bir padişahın nazını çek; çünkü alçak feleğe alt olup gitmek, yıldızı düşkünlüktür.

Bilgilerden yuyayım gönlümü; kendimi, kendimden gafil edeyim; çünkü devlet sahibi sevgiliye hünerli-bilgili olarak varmak,yakışık almaz.

Delilerin canları bilir ki bu can, canın kabuğudur; bu bilgi için bilgiden deliliğe gitmek, doğru bir iştir.

Sessiz-soluksuz nefes alana, denize dalmak, dalgıçlık etmek mubahtır; varını-yoğunu veren kişidir vara-yoğa kavuşan.

Bırak artık da *o* söylesin; sus, tövbe etmiye bak; çünkü o sevgilinin huyudur, tövbe edenlerin yanlarına gider o.

CXII

Müslüman, ne diye Müslümanı aldatmıya uğraşır? Darma-dağan olmuş kişiyi aldatmak, pek o kadar sanat da sayılmaz hani.

Mecnun, Leylâ'nın izini izledi de bütün çölü aştı; fakat Leylâ'nın gözü, bir ağır canlıyı kandırmak istemiyordu ki.

Denizler gibi inciler saçmıya acınmaz o; fakat sen, bununla onu aldatmayı yerinde görürsün.

Bir mektebe benziyen gözü, dünyâya ne biçim bir töre koydu ki karıncalar bile Süleyman'ı aldatmayı ummıya başladılar.

6430. Gönlüm, yırttı düşünceyi, şişe gibi kırıldı; ne diye akıl, gizli şeyleri bile bilen kişiyi aldatmayı umar?

Onun, alımlıları kandırmak istediğini duydular da dünyâ, pırıl-pırıl cilâlandı; âlem, alınacak şeylerin konduğu odaya döndü.

Dereye düşen her düşünce, bir av peşine takılır-gider; tuzların hevesi nedir? Tuzlayı kandırmak.

Pislere, temiz suyla yunmayı öğretir katı yere de kazmaları kandırmayı öğretir.

O kahredici ne de renk-renk işkence etmeyi bilir; iş böyleyken ateş, ne diye üzerlik tohumunu, çörootuyu kandırmıya kalkışır ki?

CXIII

* A yolu-yordamı güzel yüce er, medresenin içinde Şihâbeddin'in odasının yanında bir oda istiyorum lûtfundan.

Adımı yaya kadı tak, mahkemenin içinde de adâlet sahibi de; yahut da padişahın duâcısı diye çağır beni de duâlara âmin diyeyim.

* Bu düzenle rebapçıyı oraya bir sok; istersen adımı değiştirir, fülâneddin diye bir ad takarsın bana.

Zâten halk, şekilden, addan ibârettir, ham meyvaya benzer; kimin haberi var onlardan hangisi acı, hangisi tatlı?

(s.64) Kadıya bir hal gelir de semâ' etmek isterse bir güzelce rebap çalarım ona, tatlı bir halde semâ'a sokarım onu.

6440.* Rebâbımın sesinden Akıncı da dirilir; mezarından başını çıkarır, kalkıp oynamıya koyulur; âferin der, beğenir beni.

Çalgı çalana, sarhoşcasına hırkayı çıkarıp atar gibi kefeninden soyunur, önüme atar; ondan sonra ölüler, o anda, birer-birer mezarlarından çıkarlar.

Şekillerin-sûretlerin, şu sesle dirilmelerine şaşılmaz; içinde de aşk sûretleri dirilmede; bir bak da gör.

Zâten insandan işe yarayan,sende o dirilenlerdir; öte yanını topraktan tozan bir toz bil-gitsin.

Gönlünde her an, bir başka şekil var; bedeninse donmuş, taş kesilmiş birşekilden ibâret; sen, o şekle bağlısın, öbüründen haberin yok, onun için böyle donmuşsun ya.

Bir sûret görünüyor da gazelin aslı benim, beni ara' diyor; sustum; her uyuza mühür vermek, yakışık almaz.

CXIV

Gönlümdeki aşk yüzünden sevgilimin ayaklarına kapandım da bu neş'eyle can geldi, gizlice ayaklarıma kapandı benim.

Fakat bir gün o hizmette kusûrum olursa can, canıma düşman olur, şu gönül de lâyığımı verir benim.

Bir seher çağı, canım, ayaklarının bastığı toprak olsun diye duâ ettim; şu duâma, canın, âmin diye nâra attığını duydum.

Şu gönül, gizli güzele nasıl oldu da bir yol buldu; şu can, o güzelin canıma canlar kattığını, nasıl bir koku aldı da anladı.

6450. Bana bir kadeh sundu, ben nazlandım da hayır, istemem dedim; istemem deme, benim için alıç, benim için al-iç dedi.

Bir katresini tadınca zevkle kadehi çektim başıma; öylesine bir sağraktı o ki bu yolda kılavuz oldu bana [*].

---

[*] Bu gazel, CI. gazelin, pek az bâzı kelime farklarıyla aynıdır. Herhalde, Mevlâna söylerken iki kişi yazmış, temize çekilirken bu farklar meydana gelmiştir.

CXV

Bir acı şarap ki bütün acılıklar, onun yüzünden tatlılaşır; öylesine bir Çin güzeli ki yüzümüzün buruşmasına bile meydan vermiyor.

Şarabı, her an, Hızır'ın âbıhayâtını çek demede; yüzü, her solukta, ebedî cenneti seyret demede.

• Tatlı dili, zeytinlerle dop-dolu ağaçlar dikmede; tatlı dudakları, afsunlarla "Vettîn" sûresini okumada.

• A yanaklarının aşkıyla binlerce hûrül-ıyni yakıp eriten; a sevgisi, ayn sîn kaaf, yahut Yâ Sîn gibi, belâları gideren.

Yüzünün ışıkları, kuşluk güneşini nurlandıran, onun ışığından da üstün olan; ululuğu yüzünden Tûrdağının yücesine varan.

• Az ziyâret et de sevgin artsın sözüyle nice âşığı helâk eder, yüzü, kıyâmet günü gibi nice ölüyü diriltir.

Boyuna er ki: Birşey söyleme; aklın eriyorsa bak da gör; bu telkıynle her solukta binlerce ölüyü diriltirim ben.

Hür kişilerin katında susmam, yarın sırları açar; harflerin ötesinde anlam, ışıklarla belli olur.

6460. Hâcetlerini dile dedi mi, bu ümmete bir kulak verir ki can kulağı gibi söylenmedik sözü bile işitir,sen hemen âmin diyegör.

A seher yeli, biz sustuk, bizi bul da ne anlarsan git, anlat; bir zamanadek, bizim gizlediğimiz şeyleri dirilere naklet [•].

CXVI

Gözlerinde işâretler var; iyi tanı onu, iyi tanı. Benden duy bunu, vakti geldi, çek onu kendine, çek onu.

Can güneşi doğdu; doğuya da sığmıyor, batıya da; gel a hasetçi, adamsan gizle bakalım, gizle.

Onu açıklamak, varlığımızdır bizim; onun ziyânı kârdır bize; can faydası istiyorsan ziyân et onu, ziyân et.

Bu nükteden kanlar içinde kaldım; Tanrım, nasılım, nasıl? Gel de a ömrüme ömürler katan can, anlat bana, anlat.

A benim canım, anlatılmış say; o ne denizdir, ne mercan; can dayanmaz anlatmıya onu; açıkla onu, açıkla.

O deniz, timsah gibi baştan-başa ateş kesilmiş bir can ister; böylesine bir canın varsa hemen ver ona, hemen ver.

Denizi görene gökyüzü, yer kesilir; böyle olmıyanı da böyle yap sen, böyle yap.

Dünyâdan tezce sıçra, çık dışarıya, incilerle dolu denize dal; sıçrıyan bir varlıktır bu dünyâ; sıçrat onu, oynat onu.

6470. Padişah Tebrizli Şems'ten kaçmak istiyorsan dâvâ okunu atma; yay yap onu, yay yap.

[•] Bu gazelin beşinci, altıncı, sekizinci ve son beyitleri Arapçadır.

CXVII

Kulağı küpeli kuluyum Şemseddin'in; onu bekliyorum ben, gönlüm, Şemseddin'le buluşma şarabını içmek için ayrılık yaralarıyla dopdolu.

Onun aşk ateşleri, Arş'ı da geçmiş, Ferş'i de aşmış; bilmiyorum, şu ateş içinde, çevremde hep Şemseddin'in yüzünü örten örtüler var.

Kucağımda yığın-yığın ateşler var; fakat Şemseddin'i koçmak için o alev-alev ateşler, âbıhayât oluyor.

Aklım, bir tencere kaynattı, içindekini tattım, çiy olduğunu gördüm de Şemseddin'in coşturması için yüzüstü devirdim o tencereyi.

Şu beden evimde görürsün ki biri var, eliyle başına vurmada bir başkası var, hasta, hem de ölüm hâlinde; bir başkası da Şemseddin'e dalmış-gitmiş.

Zülfekaar'a benziyen akıl dili, şu denizi incilerle doldurdu; sonra akıl, dilini çekti, Şemseddin için sustu işte.

Canına andolsun, gene öylesine coştum ki ne biçim bağlarsan bağla beni, koparırım o bağı canına andolsun.

CXVIII

Gökyüzüne benziyorum; senin ışığınla Ay gibiyim, mum gibiyim; canına andolsun, baştan-başa aklım, baştan-başa aşk.

Neş'em, senin işinden, sarhoşluğum, senin tükeninden;andolsun canına, nereye yüz çevirirsen ben de oraya döndürürüm yüzümü.

6480. Yanlış söyledim; bu halde yanlış söylemiye de şaşılmaz hani; andolsun canına, şu anda kadehle şarabı ayırdedemiyorum ben.

Öylesine bağlanmış bir deli-dîvâneyim ki devleri bağlar-dururum; canına andolsun, bir deliyim ki devlere Süleyman kesilmişim.

Andolsun canına, gönülde, aşktan başka ne belirirse, hangi varlık baş gösterirse o anda, hemen gönülden dışarı sürerim onu.

Gel, a giden dost: giden şey gelir elbet; fakat andolsun canıma, andolsun canına, sen sen o'sun, ne de ben o'yum.

A içten içe inkâr eden, gizlice inkâr etme; çünkü andolsun canına, alnına yazılan gizli yazıyı bile okurum ben.

Tebrizli Şems'in aşkıyla geceleri uyuyamıyorum;andolsun canına, dönen zerre gibi darma-dağan bir haldeyim ben.

CXIX

Canına andolsun, gene öylesine çoştum ki ne biçim bağlarsan bağla beni, koparırım o bağı canına andolsun.

Öylesine bağlanmış bir deli-dîvâneyim ki devleri bağlar-dururum; canına andolsun, kuş dilini bilirim; Süleymân'ım ben.

Aziz ömrüm sensin benim, geçici ömrü istemiyorum; andolsun canına, gamlarla dolu canı istemiyorum ben.

Benden gizlendin mi, baştan-başa kâfirlik karanlığı kesilirim; bana göründün mü de andolsun canına, Müslümanım o vakit.

Testiden su içsem hayâlini görürüm o suda; andolsun canına, sensiz bir soluk alsam, pişman olurum ben.

Sensiz göklere ağsam kara bulut gibi gamlıyım; andolsun canına, sensiz gül bahçesine gitsem zindandayım ben.

Kulağımın duyduğu ses, senin adın; aklımın-fikrimin duyduğu şey, senin kade-

hinin sesi; canına andolsun, yakılmışım, gel, tâmir et beni.

A beni doğru yola götüren, ibâdet yurdunda da maksadım sensin, mescitte de; nereye yüz çevirirsen, andolsun canına, bende oraya döndürürüm yüzümü.

Aşkla konuşurum, o arslandır derim, ben ceylânım; fakat andolsun canına, ne biçim ceylânım ki arslanları görür-gözetirim ben.

İçten içe inkâr eden, gizlice inkâr etme; çünkü andolsun canına, alnına yazılan gizli yazıyı bile okurum ben.

O neliksiz, niteliksiz varlık acaba şu kanlarla dop-dolu gönüle ne biçim bir yakınlık gösterdi ki canına andolsun, bütün yakınlarından kesildi-gitti.

Kurbanlık canın bayramısın sen; âşıklar, tapında kurbanların senin; canına andolsun, çek beni mutfağına, kurbanım sana.

Tebrizli Şems'in aşkıyla geceleri uyuyamıyorum; andolsun canına, dönen zerre gibi darma-dağan bir haldeyim ben [*].

CXX

Ona âşık değilsem ne diye mahallesinde yelip yortarım? Ona susamamışsam deresinde ne ararım?

6500. Şu deliyi ne diye bağlıyorum, yoksa kendime mi güleceğim, kendime mi güldüreceğim âlemi? O, sevgilinin saçlarından başka bir zincir kabul etmez ki.

Aklımı da al-götür, fikrimi de; kulağımda pamuk tıkalı; kulağım, pamuktan kurtuldu mu, onun hay-huyunu duyarım ancak.

Şu ağlıyan gönlüm, boyuna, ahdettim kendi kendimle diyor; onun düşmanının kanından başka şarab içmiyeceğim ben.

Gönlümü kanlarla doldurur, başımı şarapla, afyonla; gönlüm, onun dağarcığı olmuş, başım da kabağı.

O yüzünü açtı mı Ay da nedir, Zühre de ne? Şekerde, helvada nerden olacak onun huyundaki tatlılık?

(s.65) Bana, neden ağlarsın derler; o şekerler yağdıranın yüzünden. Bana neden sararmış-solmuşsun derler; yüzünün lâleliğinden.

Her solukta beni, Tebrizli Şems'e doğru sürüklersin; a gönül, kulağıma söyle; ne diye onun bulunduğu tarafa doğru koşar -durursun?

---

[*] Bu gazelin birinci ve sonuncu beyitleri, CXIX. gazelin birinci ve sonuncu beyitlerinin aynı. İkinci beyti, pek az bir farkla aynı gazelin ikinci beytinin aynı. Onuncu beyti de, gene o gazelin sekizinci beytinin aynı.

CXXI

A benim canım, a Ay yüzlü benim, belân, candan da tatlı; bu yüzden canı bıraktım; varsın, senin için yansın-yakılsın.

Can, seni görünce kendinden utanır; gönlümün ayağı, balçığa saplanır; gönülle ne işim kaldı ki; gönül, ona yer-yurd oldu-gitti.

Sen güneşsin, gönülse bir kuyuda; bâzı-bâzı vur kuyuya; çünkü gönül, cana canlar katan aşkınla Ay gibi eriyip gedilmede.

6510. Kendimde olunca bakırım, seninle altın kesilirim; kendimden olunca taşım, seninle olunca inci hâline gelirim; senin kaftanının umuduyla aşka düşmüşüm, kemer kuşanmışım.

Aşkı kucakladım, başından külâhını çıkardı; civarındaki toprağa bak da kanına karşılık yüzlerce kesilmiş baş seyret.

Döksem de Ay yüzlüm, sana muhtaçım bitsem de sana muhtaç, senin kehlibarının aşkıyla saman çöpü gibi uçar-giderim.

A güzel yerim Tebriz, Şemseddin'in yüzünden hey-haylara düşmüşüm; o senin buluşma Kâ'be'ne lebbeyk diye-diye geliyorum ben.

CXXII

* Ateşlere alışmış gönül, senin yüzünden bir şimşek kesilmiş; sense sanki taşsın, demirsin. Seyir-seyran nerde, ben nerdeyim? Bana göçmek de sensin, gitmek de sen.

Sen olmayınca kendimi görürüm; fakat sen, beni gördün mü, ben de kendimden geçerim, sen de kendinden geçersin; yerin altına bile gitsem sensiz gidemem; gel a bana benlik olan dost, sen gel.

Söze gelsem de söylesem sensin söyliyen, karanlıkları kendimden görürüm ben; şu bahsettiğim karanlıklardan Ay gibi bir baş çıkar, görünüver.

Yakama yapışasın diye yakalar yırttım, kemdimden el-etek çektim; halbuki sen de tutuyor, sevgiden el-etek çekiyorsun.

Yakamı yırttın, eteğimi çektin; nerdeyim ben, adım-sanım mı var; bana can da sensin, beden de sen.

Pişmanım, pişmanım ben; pişmansın, pişmansın sen; süsen gibi yüz dilim var; fakat dil de sensin bana, söz de sensin, süsen de sen.

6520. İki gözüm, yüzüne dalmış; gâh çevgenim sana, gâh top; top da sensin bana, çevgende sen, iki aydın göz de sen.

Bir düşünceyle Abu-Cehilkarpuzunu, yüzlerce şeker hâline getirirsen bana; bir düşünceyle de tutar, şekeri düşman gibi zehir edersin bana.

Şeker de sensin, Abu-Cehilkarpuzu da, şekilden şekle dönen düşünce de; karınca da sensin, Süleyman da sen; güneş de sensin, pencere de sen.

Şaşı bir kâfirdim, birliği yettim, olgunlaştım; kâfiri şaşı eden de sensin,iman da sen, aman yurdu da sen.

CXXIII

Gün geçti-gittiyse a benim canım, geceleyin konuk ol sarhoşlara; yakılara, kendinden geçmişlere, bir gececik sabahadek konuk ol.

A güzeller Yûsuf'u, Yâkupların gözlerinden kaybolma; bu geceyi Kadir gecesi hâline getir; hüzünler evine mum ol bu gece.

Uzaksak rahmet ol, çıplaksak elmise kesil; arıklıktan ibâretsek sıhhat ol bize, dertsek derman ol bize.

Küfürsek iman ol, suçsak yarlığama kesil; aç-yosulsak ihsan ol, cennet ol, Rıdvân ol.

Bekçilik ederek çal o can davulunu; şeytanı kovmak için seytanlara şihaplar at.

Denizsin sen, dünyâsa balık; vakitli neymiş, vakitsiz ne? Balıkların yaşayışını istiyorsan onlara âbıhayât ol.

6530. Kap-karanlık gece, Ay, bizim konuğumuz olursa ne de hoş geçerdi; a benim canım, geceleyin yol alanlar için doğ, a benim Ay yüzlüm, parla onlara.

A ıstıraplara düşmüş gönül, sus, artık hayırdan-şerden bahsetme; mâdemki sırları meydana çıkaranın sırrı, onun katında; dudağını yum, gizlen.

CXXIV

Dünyâda hiç kimseyi gördem ki tâ başadek kanad olmasın; herkes çoşkun, herke ateşli, herkes pusuda, bir bahane arıyor.

Herkes aşktan meydana gelmiş; herkesin ciğeri yaralı, herkes dudağını yummuş; fakat can bahçelerinde kat-kat şakayıklar açılmış.

İyi-kötü gerçekler, uyuyan arslana benzer; ona bir el attın mı, âlemi birbirine katar.

Toprağa mensub olan herkesin bedeninde nice gökyüzü güneşi var; nice kükriyen arslanlar, ceylân şekline bürünmüş, gizlenmiş.

Bu gizli gerçek, insanların yaratılışı gibi toprakla gökten doğmamıştır; bu damatla bu gelinden çok eşsiz çocuklar doğmuştur amma bunlar, onlardan meydana gelmemiştir.

Düşüncenin ayağı, balçığa saplanakalmıştır amma o, nice yerleri dolaşır, Zühal'in üstüne bile ayak basar.

A balçığa bulanmış, şu tozdan-topraktan yıkan, arın diye tâ yücelerden lütuf suyu akıtmıştır.

* Fakat sen bu Zemzem'i görmüyor da her solukta biraz daha batıyorsun; Eyyub'san, mahremsen ilâcı, ayağının altında ara.

6540. O, yıkanmak için suya daldı mı, su, kapar-gider onu; o kutlu mekânsızlık bahçesine doğru elma gibi yuvarlar onu.

Elması, elma bahçesine ulaştı mı taştan da kurtulur, zarardan da; o gül bahçesinde şeftali alınmaktan, öpülmekten başka bir zarar görmez o.

Vis'in gönlüyle Râmin'in gönlü, birlik cennetini görür; kızıl gülle şebboy, yüzyüze, sarhoş bir halde oturur.

O yandan, elinde üzümden çekilmiş hâlis şarap kadehi, bir hûri belirmede, bu yandan güzelim bir gelin, güle-oynıya güzelim bir geline yüz tutmada.

O bağışı güzel bahçede, çiçekler gibi beyazlar giyenler, zulümden kurtulduk artık; o yılan yüzlü, bizden tezce geçti-gitti diye açılır-saçılırlar.

Can gözleri kanad açar, göz o görülecek şeylere dalar-gider; ağız, ballarla-şekerlerle dolar; artık gerikalanını da sen söyle.

CXXV

Yoksuldur o, yoksuldur o; yoksul oğlu yoksuldur o; herşeyi bilir o, herşeyi bilir o; herşeyi bilenin oğlu herşeyi bilendir o.

Lâtîftir o, lâtîftir o, lâtîf oğlu lâtîftir o; beydir o, beydir o; mülk saltanat sahibi bir beydir o.

Sığnaktır o, sığnaktır o; her suçun sığnağıdır o; ışıktır o, ışıktır o, eşi-örneği bulunmaz bir ışıktır o.

Sâkinliktir o, sâkinliktir o; her deliliği teskin eder o; dünyâdır o, dünyâdır o; bir bal-şeker dünyâsıdır o.

6550. Sırrını ona söyledin mi, bütün âleme söyledin - gitti; gizlersen de bil ki her gönüldekini bilir o.

Bunlar, seni reddederlerse seni yalnız bırakmaz o; gel de şu devlet gölgesine gir, kaçılmıya imkân bulunmıyan bir padişahtır o.

Onun harmanına git, seni yeşertir, geliştirir o a benim canım; onun eteğinin altına gir; kılıcı da defeder, oku da defeder o.

* O, ne buyurursa duyduk, itâat ettik de; neden korkuyorsan ondan o kurtarır seni, o kurtarır.

Birşey küfür olsa, suç olsa, hattâ kara şeytan bile olsa onun güneşi, o şeye vurdu mu, aydın dolun-ay kesilir-gider.

Sözü aşkla söylüyorum; aşktan ders alıyorum; canı ona peşkeş çekiyorum; çok az şeyi kabul eder o.

Perde altında bir putun var, güzel bir put amma ölü; onu o kadar bağrına basma; çünkü soğuktur, zemheridir o.

İki eline kına yakmış, yüzlerce hileler kurmuş, düzenler düzmüş, genç görünmede amma adam-akıllı karttır o.

Erkek arslan olsaydı ciğer arardı o; fakat parsa benzer, peynir arar o.

Padişahlığa lâyık şerefi yok; kapıcılığa bile yaramaz; bulamaç sevgisiyle sarımsak gibi çır-çıplak kalmıştır o.

6560. Onun okuna uyarsın yay gibi iki kat olursun; onda nerde arslanlık? Tavşandan da tutsaktır o.

Gönlüm çoştu, yüzlerce kaynak akıtmak istiyor; fakat o, suyumun yolunu bağladı; yol bağlamayı iyi tasarlar, iyi bilir o.

CXXVI

Bana bir gün, sen bana mağara dostusun, gerçek dostsun; aşkımızın bahçesinde ebedî bir ağaçsın sen dememiş miydin?

A Tanrı arslanı, son-ucu, avda bana; ne de güzel ceylânımızsın; ne de güzel avımızsın bizim demedin miydi?

A benim gönlümün rahatı-huzûru, gül gibi canımı, gönlümü açar-saçardın; şimdiye o gül bahçesinde bir tikensin sen bile demiyorsun.

Senden bir nazdır, vardı başımda, gam, aklımdan aldı, çıkardı onu; ayrılığından aman; pek aman bilmez bir zâlimsin sen.

Aşkın, kanımı dökmiye nasıl bir fetvâ verdi, bilmiyorum; ne de güzel su verilmiş çelik bir kılıçsın sen, ne de taş yürekli güzelsin sen.

A umud, elimde Mûsâ'nın sopasıydın sen; bugünse Firavun'a benziyen ayrılığı yüzünden yılana can kesildin-gitti.

Âdem gibi ışıklı göklerden düştün; padişahın vuslatından ayrıldın; ne diye şu aşağılık yerdesin, şu ateş ülkesindesin sen?

A göz, buluşma kucağındaydın bir müddetçik, eteğini gözyaşlarıyla doldur; çünkü padişahtan ayrısın sen.

(s.66) **6570.** A benim saçlarım, neş'e çağında siyahlar giyinirsin de, şu gamla yaslara battık mı, elbisen beyaz olur, nedendir bu?

Nazmla, nesirle getirdiğim özürler, dünyâya gece masalı oldu artık; bir özrümü bile kabul etmedin; ne biçim güzel yüzlüsün benim?

A can, onun âbıhayâtından ayrıldın, mahrum kaldın da hâlâ erimedin, hâlâ durup durmadasın, granit bir kaya mısın sen?

Şu bedenden kaçmışsın amma gene de bir bağın var; o kerem denizinden çıkmışsın; kulakta, padişahlara lâyık bir incisin sen.

Şu soluk ümitle, karakıştan sararıp solan bahçe gibi solmuş-sararmışsın; karakıştan tez uçup geç; o ilkbaharın canısın sen.

İlim mâdeninin yeri olan can dünyâsı alanına yol al a yüce, a şerefli can, dumandan meydana gelen can değilsin sen.

Kötü yorumlarda bulunma, kutlu yorumla buluşma elde edilir; padişahımdan uzağım deme; iyiden-iyiye onun civârındasın sen.

Deli olduğu bildin mi, biliş, akıldır; sarhoş olduğunu anladın mı, artık ayıksın sen.

Binlerce şükür o padişaha ki onun vezirine bağlanmışsın; binlerce övüş o şaraba ki onun yüzünden mahmursun.

Tamamiyle övünme, tamamiyle devlete erme, padişaha lâyıktır; sen ne diye övünme kaydındasın, sen ne diye utanma bağındasın?

6580. A gönül, senin kanını içti de ayrılığım, semirdi; ne diye kurban oldun a gönül; daha henüz bir yıllık arık bir koyuncağızsın sen.

Zurna gibi o dudakları beklemede dokuz tane göz açmışsın; mâdemki o dudakları görmüyorsun, o perdeden ne diye ağlayıp durursun?

Tef gibi, ayrılığının vuruşlarıyla belim, iki büklüm oldu; ne diye şu gönlün eline düşmezsin tef gibi?

Padişah Şemseddin'in aşkı, cana minnet, hem de binlerce minnet; sen de ben, senin hakkını gözetirim diye yaralara-berelere batmışsın.

A benim Tebrizli padişahım, şu kanlar döken denize garkolmuşum; ne olur, Mûsâ gibi şu denizden bir toz koparsan.

A benim padişahımın güzelliği, lûtfu; nerden sayıp dökebileceğim seni; ne ucun var, ne kıyın.

CXXVII

Yüzlerce hile,düzen görsen gene de Tanrı düzeninden emin olma; gerçeği görüyorum sansan bile gene gözlerini ovuştur.

Tanrının düzeni, öylesine kuvvetlidir ki can gözün, yerde olsan bile Arş'ta görür seni.

Emîn gibi görünen canından, hâinlik um, hâinliğinden şüphe et onun; çünkü sâf olur, bön olursan eminlikten bile bir fayda görmezsin sen.

Çirkin mi, çirkin bir Hintliyi satın almışsın, çarşaf içinde o, Zühre gibi güzel, Çin dilberi gibi alımlı sanıyorsun onu.

6590. Fakat geceleyin eve getirdin mi çarşafını çıkardın, yüzünü gördün mü, gözlerini yumarsın, burnunu tıkarsın.

Şu aldatıcılar pazarında zâhit görünenler çoktur; sağlam bir aklın var, fikrin var amma aldatırlar gene de seni.

Meğer ki efendiler efendisi Şemseddin, her solukta yardım ede sana, canını uyara.

O güneşi gör ki evveline evvel yoktur, sonuna son yok; dîn ehliysen din alanında parlar-durur.

Birlik bahçesine git, onun yüzünden orda hep neş'e biter, zevk boy verir; hüzünlere batmış bile olsan her parçan, güler-durur.

- H -

CXXVIII

Gönülden de sürüp çıkarayım, gözden de; bir uğurdan bezeyim-gitsin; can güneşi doğunca mumu da istemem, yıldızı da.

A gönül, ressama bak, hamamın resmine ne diye bakar-durursun? Ayı, güneşi gör; ne diye Ay parçasının çevresinde döner-durursun?

Burnuna sarımsak tıkamışsın, gül kokusu ararsın! Her çaresizden çare arıyan, ne de rızksız kişidir ya.

Ressamdan başkasına bakma; ressam, öylesine bir ressamdır ki gam resmini neş'e haline sokar; katı taş, onun lûtuf iksiriyle akıyk olur, lâ'l kesilir.

Evinden-barkından ayrı düşmüşsün; ömrün gurbette geçip gidiyor; ister mahmur ol, ister sarhoş, ona ulaş; ulaştın mı da bil ki kurtuldun-gitti.

6600. Yoksa gulyabânî mesin ki Medyen'in yolunu bilmiyorsun; halbuki gökkubbenin üstünde senin yerin; orda köşkün, perden var senin.

Amma o köşk, senin gördüğün köşklerden değil, bir mîmarın eliyle düzülmüş-koşulmuş damı, burcu yok bu köşklerin.

Şu aşağılık gibi görünen yerde binlerce çicek, bir vâdeyi umar da neş'eyle gülümser; yücelerde binlerce mum, onun buyruğuyla döner-dolaşır.

Ne saltanattır, ne yüceliktir ki bir secdeyse bir baş bağışlar; düzenci nefse tutsak olmaktansa ona tutsak olmak, elbette daha iyi.

Düşüncelerle, düzenlerle dolu olan her akıl, onun bilgisiyle o hâle gelmiştir; mahmurlaşan, insanı büyüliyen her göz, onun lûtfuyla bu lûtfa erişmiştir.

A aşk, bedene aşk sözünü söyleme; sana karşı münâfıklık eder o; münâfıklık eder amma aşkla işi yoktur onun.

Karşısında el-pençe divan durur, fakat güler sana; seyret de bak, mezarlığa gider o; feryât kötülüğü buyuran nefsen elinden.

CXXIX

Dün gece bu kula verdiğin söz, ettiğin ahit nerde, ne oldu? Ahdin de var oldukça olsun, ahdini bozman da, güzelliğin de.

Dünyâyı bir bakışla kapan, bir dereceye gelmiş yıldızların hepsini de bir gülüşle gelen bir padişahlar padişahına, ahdini bozarsa ne gam.

A gönül, ne istiyorsan iste; bağış hazır, padişah da burda; o Ay yüzlü, hadi git de gelecek yıl gel demez.

6610. Padişahın canına andolsun, ihsanı peşindir, yarın vâdesini duymadın ondan ben; parıl-parıl parlıyan Ay değirmisinin veresiye ışık verdiğini duydun mu sen?

Nerde o yardımlar-lûtuflar, nereye gitti o hikâyeler; nooldu o açışlar, nerde o açan,

* Hepsi de bizimle, bizde; biz de kim oluyoruz; baştan ayağadek biziz hepsi zâten; dünyâda atalar sözüdür hani; arayan bulur.

Biz demenin de yeri mi? Onun aşkının ayakları altında öldük gittik biz; hayır, yanlış söyledim; onunla dirilen, nerden ölecek?

Padişahın hayâli, salına-salına yürüdü; kerpiç de canlandı, taş da; kuru ağaç bile gülmiye başladı; kısır karı bile gebe kaldı, doğurdu.

Hayâli böyle olursa kendisi nice olur? Güzelliği, yüzü, dördüncü kat gökte parıl-parıl parlıyan güneş değirmisidir sanki.

Yemekteki tuzu, yalnız o yemeği yiyen, ağzına alıp çiğniyen kişi anlar.

Sevgiliyle âşık, bir şaşılacak biliş kişiyle ayrı kişi; cilâlıyanla cilâlananın buluşması şaşılacak bir buluşma zâten.

CXXX

A ciğerler yiyen güzelim benim, pervâsızca geliyorsun, gönlümü alıp götürüyorsun; gene ne getidin, bilmem ki?

Düzenbaz gözlerinden feryâd; önceden de işin buydu zâten; yavaş-yavaş gelirsin, param-parça gönlü, birden alır-gidersin sen.

6620. Neliksiz-niteliksiz Ay'ı elde etmek için feleğin kahrını çekiyorsun; deliliğin belli oldu-gitti; akıllı, böyle işe girişmez ki.

O ateş gibi kadehi getir de bir hoşça çekivereyim; çekivereyim gökten de, yıldızdan da ötede olan o Ay yüzlünün aşkıyla.

Harmanımı yak, tasımı damdan düşür; aşkın işi budur, âşık, âvâre olur.

Kinle yaralıyacaksan yarala şu yoksul gönlü, yarala; dayanır, ne yapsın o çâresiz zavallı?

Gönlüm düşünceler yurdu oldu, yahut da şişelerle dolu bir dükkân kesildi; söyle a Tebrizli Şems, senin gönlün, taş mıdır, kaya mı?

CXXXI

* Ne de efendice meclis, ne de padişahlara lâyık şaraplar; ne güzel yağma bu ki Kıpçak padişahı, Türkçesine çarpmış, getiriyor.

O hokka gibi ağız, lûtuf kucağını açar diye lâ'l dudakları yüzünden gönlüm, demir zincirini geveleyip duruyor.

O neliğe-niteliğe sığmaz hal yüzünden deli-dîvâne olan canı sürme tapından; artık bu afsunla, bu masalla nerelerde karâr edebilir ki?

O büklüm-büklüm saçlarını âşığa karşı çözer, açar ya; bilir ki zincir şakırtısından büsbütün çoşar, köpürür deli.

O kıvırcık, o sim-siyah, büklüm-büklüm saçlar yüzünden gönlüm, tarağın dişleri gibi yarılmış, diş-diş olmuş.

6630. Gönül arkadaşları, sarhoşlukla nasıl da alt-üst olmuşlar, yıkılıp gitmişler; a Ay yüzlüm, canın için olsun, şu evin kapısından bir baş sok da bak.

A gönül, sâki, sana şarap vermedi diye neden balçığa düştün? O tulumu açmadıysa kadeh, ne diye şarapla doldu?

Tanrım, şu ormanda düşünce, ne de kaybolmuş-gitmiş; canla cânân arasında bedenin bedenliği mi kalır?

Gel a Tebrizli Şems; yücelikte Süleyman'sın sen; aşkınla bütün kuşlar, tuzaktan da oldular, yemden de.

CXXXVII

Gönüle ayak basar-basmaz düşünce, elden çıktı-gitti; sırlar da bellerini bağlayıp yola düştüler, düşünce de belini bağlayıp yola düştü.

(s.67) Gönül, cana geldi de kendinde konaklayıp durma dedi; düşünce, gönlü ağır canlı gördü de tezce sıçradı-gitti.

Aşktan bir haberci geldi de hadi kalk dedi, yürü tapısında yeri öpmiye; düşünce, bu düşünceyle kendisinden geçti de Tanrıya ulaştı.

Güzellerin meyhânesi açıldı, düşünce,küpe, sağrağa eş oldu; aklına ne gelmişse hepsi de bir-bir göründü; artık ne de sarhoş ya.

Kendisini düşünmeden öylesine kurtuldu; kendisinden öylesine geçti de herkese soruyor artık: Acaba düşünce denen şey de var mı ki?

Felek, gönül kanıyla alçaldı, iki elini birbirine çarptı; benden kimsecikler kurtulamadı diyor, düşünce nasıl kurtuldu acaba?

6640. Böyle bir düşünceye herkes, önünden de tuzak kurar, ardından da; sanır ki düşünce, tuzağa, oltaya düşer.

Köhne dünyâya bak; gâh semiz, gâh arık; eski derde şu yüzden düşer; düşünce, yeniden doğmuştur.

Aradığı her şekil, düşünceden biter, meydana gelir; sen her şekle tapma, düşünceye tap.

Cevherlerin hepsi de hareketsizdi; yapılar gibi durup duruyordu; düşünce, bu cevherleri yardı da dışarı fırlayıverdi.

Doğum ağrısı, bir şehzâde doğsun diledir; son-ucu düşüncenin başı alçalır da doğanın başı yücelir.

Gönül, gamla peygamberleşti mi gönle Cebrâil iner; düşünce, yüzlerce İsâ'ya gebe kalır Meryem gibi.

Tebrizli Şems'in balı, mizâcımda kanı arttırır; bu yüzden de düşünce bir hacamatçı gibi gönül damarını yarar.

CXXXIII

Dün Van gülü, lâleye dedi ki: Sarhoşça bir kalkalım da yeni açmış gülün eteğine sarılalım.

Gülün o yalın yüzünden şarab üstüne şarab içelim; gel de gülle lâle gibi sarhoşça birbirimize kanlalım.

Yâsemin, nerkisin şûh gözünü gördü de Van gülüne, kalk dedi; biz de sarhoşçasına kavgaya girişelim.

6650. Şekere benziyen gül yüzlü güzel, gonca gibi kapalıydı; mâdemki açıldı-saçıldı, bizim de sarhoşça inciler saçma çağımız geldi.

* Elest meclisinden gelen canlar, kendilerinden geçmiş, sarhoş bir halde gelirler; o yüzdendir ki balçıkla sarhoş gibi ayağımız kayıp durmada.

A gönül, şu neş'e içinde, hürriyeti selviden öğren de sarhoşçasına suça da aldırış etmiyelim, tövbeye de.

Yol gören gözün düzeni, Salâhaddin'dir, Salâhaddin; onun için, kendimizden sarhoşça kaçsak değer mi, değer.

CXXXIV

Bir Ay görüyorum; gözümden hem dışarda; hem de gözümün içinde o; onu ne bir göz görmüş, ne bir kulak duymuş.

O yüze, hırsızlamaca bir baktım mı, dili de kendinden geçmiş görüyorum, canı da, gönlü de.

O Ay'ın yüzünü, güzelliğini Eflâtun görseydi benden de daha fazla deli-dîvâne olurdu; benden de daha fazla çoşar-köpürürdü.

Yokluk, sonradan var olan şeyin aynasıdır, sonradan var oluş da önsüz varlığın aynası; ayna gibi parıl-parıl parlıyan yüzünde, her ikisi de, ikiye ayrılmış saçları gibi birbirine karışmış-gitmiş.

Duygunun öte anında bir bulut var ki yağmuru, tamamiyle can; onun toprak bedenine yağmurlar yağdırmış o bulut.

Gökyüzündeki Ay yüzlüler, yanağının aksini görmüşler de utanmışlar; hepsi de o güzelliğe karşı enselerini kaşımıya koyulmuş.

6660. Ebed, ezelin elini tutmuş da o Ay'ın köşküne götürüyor; gayret, ikisini de görmüş de gülmiye başlamış [*].

Çünkü köşkünün çevresinde ne arslanlar var; kıskançlıklarından, canlarıyla oynıyanların, gerçek erlerin kanlarına kasdetmişler, kükreyip duruyorlar.

Ansızın ağzımdan kaçtı; kimdir o padişah? Şemseddin; Tebriz padişahı; bu söz ağzımdan kaçtı amma bu söz yüzünden de kanım kaynamıya başladı.

CXXXV

Şu param-parça olmuş gönül, aşkının savul a-savul seslerini duyunca bir uğurdan kendinden de geçti, iki dünyâdan da.

Yokluk denizine daldı, gözüne varlık, aşağı göründü; derken ansızın bir yalım belirdi ki kanlar içen candan da ulu, ondan da güzel.

Kibirle, kinle meydana gelen, nerden bir soluk olsun, sırları görecek? Yeryüzünden peydahlanan yaşayış, denizde çâresiz bir hâle gelir.

A insan canı, mâdemki eksiklik ülkesindensin, bâri gece karanlığı basınca yıldız gibi dolaş.

Erlerden yardım görürsen ebedî bir yaşayışa, sonsuz bir zevke ulaşırsın; kötülüğü buyuran nefsi kahretmek için de sonsuz bir ordu elde edersin.

Varlığı sildin-süpürdün, nefsin başını vurdun-ezdin mi, öylesine bir güzellik belirir ki ne yüzü vardır, ne yanağı.

Yüzlerce Ay da nedir orda ki? Toprağın her zerresi altın olur orda; gönülden başka birşey götürme oraya, orda ancak param-parça olmuş gönül vardır.

6670. Can gözü açık olanlara inciler bağışlıyan ne güzel denizdir; kumlar sayısınca canlar, aşkıyla âvâre olmuştur.

Tebrizli Şems'in yolunda süzdüğün tulum, ne de güzel tulum; şaraba düşkünlerin canlarına sunduğun şarap, ne de güzel şarap.

---

[*] Bu beyit, Konya nüshasında yok.

CXXXVI

Pervâsızca geliyorsun gönül yoluyla göze; sıcacık afsunlar okuyorsun, çoşkun, dağınık hikâyeler söylüyorsun.

Gökleri soluğunla döndürüyorsun sen; artık bir pörsümüş anlayış da ne oluyor senin afsununa karşı?

İki dünyânın da günahını bir tövbeyle yıkar, arıtırsın; ne diye tutar da bizim şu küçük kusurumuzu, parmaklarının arasında ovuşturup durursun?

Sana her bucakta bir Eyyub var, her yanda bir yâkub; aşk, kapılarını kırmış, kumaşlarını çalmış, götürmüş.

Salına-salına mezarlığa git de o bahçede bir bağır; a eski ölü de, kalk, a dökülmüş beden, oynamıya başla.

O anda bütün mezarlık, şehir gibi mâmur bir hâle gelir, bütün ölüler, oyuna koyulur, hepsi de neş'elenir, hepsinden de kazâ ve kader, pençesini çeker.

Bu sözü lâf olsun diye söylemiyorum, hayal dokumuyorum; bunu yüzlerce defa görmüşüm ben, görmediğim şeyi söylemiyorum,

* Halktan kaçtım, çekildim diyen kişinin yakası, arkadan yırtıldıysa doğru söylüyordur.

6680. Sus a söyliyen, sus da sevgilinin âşığa söylediklerini dinle; istiyen aradıkça isterien, inad eder çünkü.

CXXXVII

Güzelsin, şişmansın, gencecİksin, nasılsın, ne âlemdesin diyorsun; nasıl olacağım? Ne güzelliğinin haddi, sınırı var, ne lûtfunun, ihsânının.

Hoş olan şey, tatlılığın temeline doğru at sürmektir; fakat bu yürüyüşte de binlerce at sakatlanır, binlerce binek.

Susmıya çalışıp durmadayım amma şekerler içmişim de o yüzden, boyuna sırları açıp söyliyen bakışına dönmüşüm, onun huyuyla huylanmışım.

A gönül, başın sert, ayağın gevşek; sarhoşluk dediğin böyle olur amma topallıya-topallıya yürü, acele et, kapıyı kapamak üzereler çünkü.

O kurtuluş sabahına yürü, o yaşayış denizine git; şu testiye bir taş at, kırılsın, o kulübeye neft dök, yansın-gitsin.

Şarabı, şaraba düşkünlere bırak, putu gama batanlara; çünkü o, tamamiyle şekilden ibârettir, bu da lâftan başka birşey değil.

• Çünkü o düzenbaz nefsin inâdına, özliyenlerin canlarına, "Bir gizli defineydim, bilinmeyi sevdin, diledim de halkı yarattım" diyor.

Gelin a efendilerimiz, gelin yücelerimizin en yücesine; çünkü şu beden, köre benziyor, şu duyguysa onun sopası.

6689. Gelin, parladığı zaman ışığında Tanrı'nın tecelli ettiği nûra; dolun-ay, ona karşı bir somun sanki; güneş kaynağı da onu pişiren ekmekçi[*]

---

[*] Bu gazelin son iki beyti Arapçadır.